
Προγραμματική Περίοδος 2007 – 2013

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα

Τίτλος:	ΑΤΤΙΚΗΣ
Κωδικός Ε.Π.:	13
CCI:	2007GR161PO006

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2007

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ.....	4
1.1 ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ.....	4
1.2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΠΟΣΟΤΙΚΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ.....	14
1.3 ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕ ΓΝΩΜΟΝΑ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΗΣ Ε.Ε. ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΘΝΙΚΕΣ & ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ.....	19
1.4 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΝΔΟΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΑΝΙΣΟΤΗΤΩΝ.....	60
1.5 ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ.....	65
1.6 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	69
1.7 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΩΝ ΤΟΥ Π.Ε.Π ΑΤΤΙΚΗΣ 2000-2006.....	73
1.8 ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ.....	76
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2007-2013.....	81
2.1 Η ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ 2007 – 2013.....	81
2.2 ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013.....	84
2.3. ΧΩΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013.....	106
2.4 ΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013.....	112
2.5 ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΟΥ Ε.Π. ΑΤΤΙΚΗΣ 2007 – 2013 ΜΕ ΤΟΥΣ ΓΕΝΙΚΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2007-2013.....	115
2.6 ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΟΥ Ε.Π. ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013 ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ.....	123
2.7 ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΟΥ Ε.Π. ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013 ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΕ ΟΡΟΥΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	128
2.8 ΣΥΝΟΨΗ ΠΟΡΙΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ.....	137
2.9 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ.....	152
2.10 ΠΡΟΩΘΗΣΗ & ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ & ΤΩΝ ΙΣΩΝ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ.....	158
2.11 ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΩΝ ΠΟΡΙΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ.....	159

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ 2007 – 2013.....	173
3.1 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΞΟΝΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ 2007- 2013.	173
3.2 ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ - ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ.	174
3.3 ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2. ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ.....	182
3.4 ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ.....	191
3.5 ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4. ΑΝΑΖΩΟΓΟΝΗΣΗ (REGENERATION) ΑΣΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	202
3.6 ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 5. ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ.....	208
3.7 ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΜΕ ΑΥΤΕΣ ΠΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΓΕΩΡΓΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΕΓΤΑΑ) ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΛΙΕΙΑΣ (ΕΤΑ) - ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΜΕ ΤΟ ΕΓΤΑΑ ΚΑΙ ΕΤΑ.....	209
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 . ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ.....	228
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013.....	265
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	274
1. ΜΕΓΑΛΑ ΕΡΓΑ ΓΕΦΥΡΕΣ.	275
2. ΔΕΙΚΤΕΣ ΚΟΡΜΟΥ (CORE INDICATORS).....	276
3. ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ SWOT ΑΝΑΛΥΣΗΣ.	281
4. ΠΙΝΑΚΕΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 1	284
5. ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΡΩΝ.....	294

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ.

1.1 ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ.

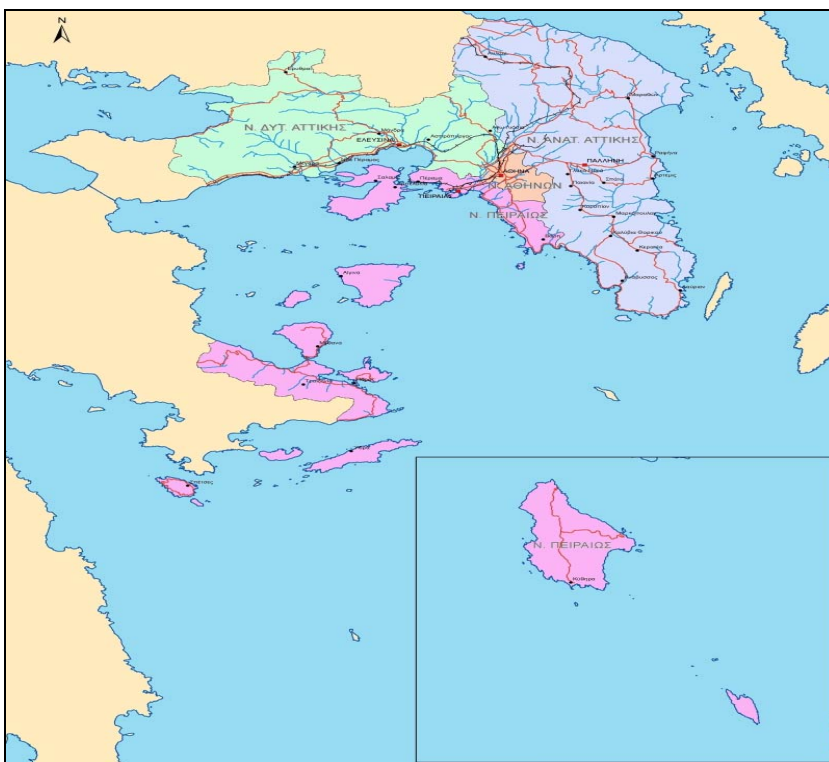
1.1.1. Γεωγραφικά στοιχεία – Απεικόνιση της Περιφέρειας Αττικής.

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα καλύπτει γεωγραφικά την Περιφέρεια Αττικής, η οποία χρηματοδοτικά εντάσσεται στις Περιφέρειες μεταβατικής στήριξης (phasing out) του στόχου **Σύγκλιση**. Επίσης η Περιφέρεια Αττικής εντάσσεται, όσον αφορά την ονοματολογία των εδαφικών στατιστικών μονάδων (NUTS), σε κατηγορία NUTS II και ο αντίστοιχος κωδικός της παρουσιάζεται στον Πίνακα που ακολουθεί :

GR	GREECE
GR 30	ΑΤΤΙΚΗ

Η περιοχή παρέμβασης του Επιχειρησιακού Προγράμματος απεικονίζεται στον παρακάτω χάρτη .

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Η Περιφέρεια Αττικής βρίσκεται στο κεντρικό τμήμα της χώρας και ειδικότερα καταλαμβάνει το νοτιοανατολικό τμήμα της Στερεάς Ελλάδας. Έχει έκταση 3.808 χμ² και καλύπτει το 2,9% της συνολικής έκτασης της χώρας. Έχει έδρα την Αθήνα η οποία αποτελεί και την Πρωτεύουσα της Ελλάδας.

Η Περιφέρεια Αττικής γεωγραφικά χωρίζεται σε δύο μεγάλες υποενότητες, την Περιφέρεια Πρωτεύουσας και το υπόλοιπο Αττικής. Η Περιφέρεια Πρωτεύουσας περιλαμβάνει το πολεοδομικό συγκρότημα της Αθήνας και οριοθετείται από τα βουνά της Πάρνηθας, του Υμηττού και της Πεντέλης (Λεκανοπέδιο της Αθήνας). Η έκταση της Περιφέρειας Πρωτεύουσας είναι 427 χμ² και καλύπτει το 11,2% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας Αττικής. Η περιοχή της Νομαρχίας Αθηνών καταλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος της εδαφικής περιφέρειας της Ενιαίας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (ΕΝΑ) Αθηνών – Πειραιώς, η οποία αντιστοιχεί κατά βάση στο Λεκανοπέδιο της Αθήνας. Αποτελεί, δηλαδή, τμήμα της «βασικής περιοχής» (“core area”) του ευρύτερου χώρου της Αττικής, ο οποίος έχει αποκτήσει όλα τα χαρακτηριστικά μιας Μητροπολιτικής περιοχής.

Το υπόλοιπο Αττικής καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος της έκτασης της Περιφέρειας Αττικής. Ειδικότερα, έχει έκταση 3.381 χμ² και καλύπτει το 88,8% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας. Χωρίζεται στη δυτική, βόρεια και ανατολική Αττική και τη Νομαρχία Πειραιά. Στη Νομαρχία Πειραιά, εκτός από την ευρύτερη περιοχή του Πειραιά, ανήκουν επίσης από διοικητική άποψη τα νησιά Σαλαμίνα, Αίγινα, Ύδρα, Πόρος, Σπέτσες, Κύθηρα, Αντικύθηρα, καθώς και η επαρχία Τροιζηνίας που βρίσκεται στην Πελοπόννησο. Το υπόλοιπο της Αττικής περιλαμβάνει σήμερα ουσιαστικά την περιφερειακή ζώνη του Λεκανοπεδίου της Αθήνας και ένα πλέγμα μικρότερων πόλεων και οικισμών πολύ στενά συνδεδεμένο με τη «βασική ζώνη» και την περιφερειακή της περιοχή.

1.1.2. Ο Μητροπολιτικός χαρακτήρας της Περιφέρειας Αττικής.

Η θέση της Αττικής και ο ρόλος της Αθήνας στον ελληνικό χώρο.

Η Περιφέρεια Αττικής αποτελεί ουσιαστικά ένα ενιαίο πολεοδομικό συγκρότημα που ενδεχομένως υπερβαίνει και τα διοικητικά όρια της, ενώ η ζώνη επιρροής της καλύπτει σημαντικό τμήμα της χώρας.

Η Αττική παρουσιάζει μία δυναμική εξέλιξη σε όλα τα επίπεδα οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων. Η δυναμική των μελλοντικών εξελίξεων στη χώρα φαίνεται να έχει μετασηματίσει δραστικά το επί τέσσερις δεκαετίες αναπτυξιακό μοντέλο, το οποίο εκφράζεται χωρικά μέσω του «σχήματος S», το οποίο επέδρασε καταλυτικά στην περιφερειακή διάρθρωση της χώρας. Στη «μέση» (ή στο σημείο καμπής) του μοντέλου αυτού δεσπόζει η Αττική Μητροπολιτική Περιφέρεια.

Παράλληλα, η Περιφέρεια λειτουργώντας στην πράξη ως «προωθητική δύναμη» και «μητρόπολη-σύνδεσμος», δημιουργεί τις συνθήκες και τις προϋποθέσεις για σημαντικές διαχυτικές επιδράσεις. Έτσι, η «πραγματική» Περιφέρεια της Αθήνας είναι ευρύτερη από την τυπική διοικητική Περιφέρεια Αττικής, αντιμετωπίζεται δε ως «μάκρο-περιφέρεια» και στο πλαίσιο του ευρύτερου χωρικού ευρωπαϊκό-μεσογειακού μετασηματισμού¹.

Η μητροπολιτική Περιφέρεια της Αττικής, συνιστά τη βασική **πύλη συνεργασίας** σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και, επιπλέον, το κέντρο βάρους και πόλο του εθνικού αναπτυξιακού άξονα προς Βορρά και Νότο, σε συνεργασία με τη Θεσσαλονίκη ως δευτερεύοντος πόλου με κυρίαρχο ρόλο στο δυτικό άξονα ανάπτυξης. Διαθέτει την υψηλότερη παραγωγικότητα εργασίας σε όλους τους τομείς, το υψηλότερο επίπεδο τεχνολογικής εξέλιξης, το 50% του εθνικού δικτύου τεχνικής υποδομής που συνεχώς βελτιώνεται, το μεγαλύτερο όγκο

¹ Μ. Αγγελίδης, «Οι πολιτικές της Ε.Ε. για τη χωρική Ανάπτυξη», Πανεπ. Εκδόσεις ΕΜΠ 2004

παραγωγής και κατανάλωσης, αλλά και το μεγαλύτερο όγκο υπηρεσιών στους τομείς της εφηρμοσμένης έρευνας και ανάπτυξης (E&A).

Η Αθήνα, αποτελεί το κύριο κέντρο διοικητικών υπηρεσιών ως Πρωτεύουσα και κέντρο παροχής προηγμένων υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις, είναι ισχυρός διαμετακομιστικός σταθμός εμπορευμάτων και συγκοινωνιακός κόμβος διεθνούς επιρροής.

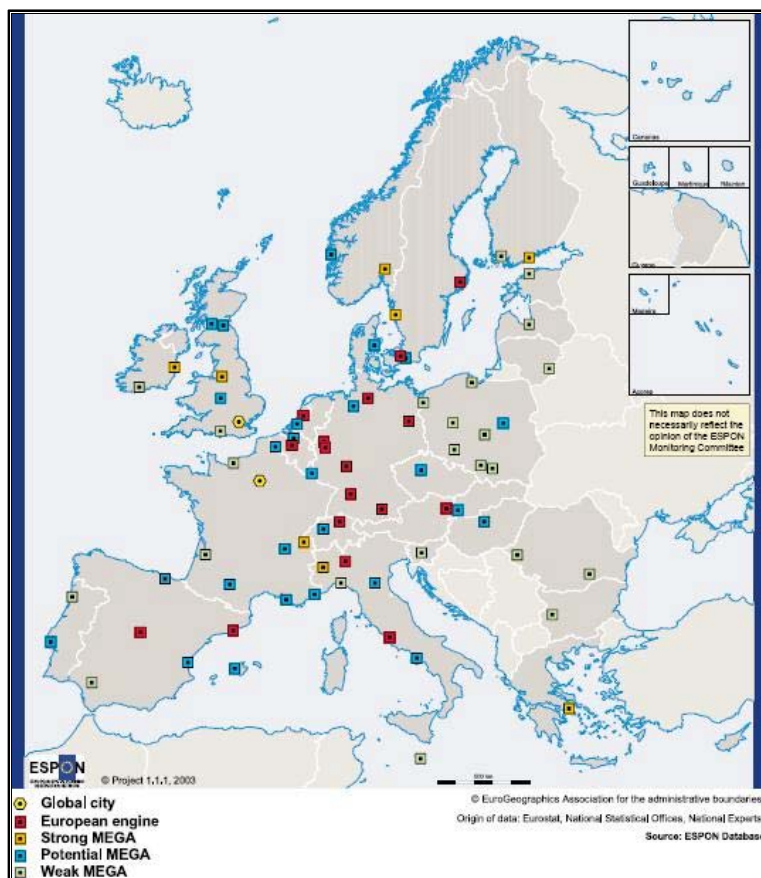
Η Περιφέρεια εμφανίζει τάσεις διεύρυνσης και προαστιοποίησης, αλλά και οικιστικής πύκνωσης του «μητροπολιτικού πυρήνα» (Πολεοδομικό Συγκρότημα Πρωτεύουσας). Παράλληλα, εμφανίζονται τάσεις μεγέθυνσης του δικτύου οικισμών της εξωαστικής ενδοχώρας του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Πρωτεύουσας (ΠΣΠ) , καθώς και έντονη ανάπτυξη των παραλιακών περιοχών, με **κινητήρια δύναμη (driver)** την οικιστική και τουριστική ανάπτυξη και συνδυασμό αυτών για την επίτευξη εξωστρέφειας (τουριστικές κατοικίες), δυνατότητες συνδυασμού τουρισμού-πολιτισμού (mega-events, προσέλκυση Ξένων Άμεσων Επενδύσεων (ΞΑΕ)) κ.λ.π.

Η Περιφέρεια Αττικής ασκεί «αναπτυξιακές επιρροές», οι οποίες εκτείνονται πέραν των ορίων που καλύπτουν θεσμοθετημένα σχέδια και όρια, ακόμη και σε όλο τον εθνικό χώρο. Πιο άμεση όμως είναι η επιρροή στο «ζωτικό» (γεωγραφικό, οικονομικό και διοικητικό) χώρο πέραν της Αττικής, όπου παρατηρούνται ακόμη και καθημερινές μετακινήσεις μεταξύ τόπων κατοικίας και εργασίας, όπως και μια αναπτυξιακή αλληλεξάρτηση σε σχέση με την Αθήνα. Στο χώρο αυτόν ανήκουν η Κορινθία, η Αρκαδία, η Αργολίδα η Βοιωτία, μέρος της Φθιώτιδας και της Εύβοιας και τα νησιά των Κυκλάδων, που αποτελούν όχι μόνο περιοχές παραθερισμού των Αθηναίων, αλλά και πεδία άσκησης επιχειρηματικών ή άλλων δραστηριοτήτων με έδρα το Πολεοδομικό Συγκρότημα της Πρωτεύουσας.

Ο ρόλος της Αττικής και η θέση της Αθήνας στο αναδόμενο σύστημα των Ευρωπαϊκών μεγαλουπόλεων

Η Περιφέρεια Αττικής και ειδικότερα η Αθήνα αποτελεί μία από τις πλέον ισχυρές Ευρωπαϊκές μητροπόλεις στην διευρυμένη Ε.Ε. Με βάση την τυπολογία που υιοθετείται από το ESPON (Ευρωπαϊκό Δίκτυο Χωρικού Σχεδιασμού) η Αθήνα κατατάσσεται στην τρίτη κατηγορία των ισχυρών Ευρωπαϊκών Μητροπολιτικών περιοχών Ανάπτυξης (strong mega's). Στην ενότητα αυτή των πόλεων εντάσσονται μαζί με την Αθήνα το Ελσίνκι, το Μάντσεστερ, το Δουβλίνο, το Γκέτεμποργκ, η Γενεύη και το Όσλο. Οι πόλεις αυτές χαρακτηρίζονται από σχετικά μεγάλο τους μέγεθος, την ανταγωνιστικότητα τους, και το ισχυρό ανθρώπινο κεφάλαιο που διαθέτουν. Η ενότητα των πόλεων αυτών, το σύνολο των οποίων οριοθετείται εκτός του Ευρωπαϊκού αναπτυξιακού πενταγώνου, αποτελούν τους εν δυνάμει νέους πόλους ανάπτυξης της διευρυμένης Ε.Ε των 27 κρατών μελών, με καταλυτικό ρόλο για την επίτευξη της χωρικής συνοχής και τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων στην Ε.Ε. μέσω της δημιουργίας ενός πολυκεντρικού δικτύου αστικών κέντρων .

Στον παρακάτω χάρτη παρουσιάζεται η τυπολογία κατάταξης των Ευρωπαϊκών πόλεων που υιοθετείται από το ESPON.

Κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας μια σειρά μελετών έχουν ασχοληθεί με την κατάταξη των μεγάλων Ευρωπαϊκών πόλεων σε μια ιεραρχική κλίμακα, ανάλογα με το δυναμισμό τους, τα διαρθρωτικά τους χαρακτηριστικά, την ποιότητα των υποδομών και τη διεθνή τους εμβέλεια.²

Με βάση τις μελέτες αυτές προκύπτει ένα πρώτο επίπεδο Ευρωπαϊκών παγκοσμιούπολεων που περιλαμβάνει το Λονδίνο και το Παρίσι, ένα δεύτερο επίπεδο Ευρωπαϊκών πόλεων με ιδιαίτερα έντονο διεθνή προσανατολισμό που περιλαμβάνει συνήθως τη Φρανκφούρτη, τη Randstad και το Μιλάνο και ένα τρίτο επίπεδο στο οποίο περιλαμβάνονται μια σειρά άλλων πόλεων όπως το Μόναχο, οι Βρυξέλλες και η Ρώμη³. Οι δύο Ευρωπαϊκές παγκοσμιούπολεις, το Λονδίνο και το Παρίσι, πρόσφατα διαμόρφωσαν προσεκτικά επεξεργασμένες στρατηγικές για την ενίσχυση της θέσης τους ως παγκοσμιούπολεις και του κύρους που απορρέει από αυτή. Αντίστοιχες κινήσεις γίνονται και στην Ολλανδία για την προβολή των τριών μεγάλων πόλεων, του Άμστερνταμ του Ρότερνταμ και της Χάγης ως πόλεων με διεθνές κύρος.

Ο Πίνακας 1.1 επιτρέπει τη διενέργεια χρήσιμων συγκρίσεων και διαπιστώσεων για τη σχετική θέση της Αθήνας στο σύστημα των Ευρωπαϊκών μεγαλουπόλεων, περιλαμβάνοντας

² Πηγή : Ολοκληρωμένο Αναπτυξιακό Σχέδιο της Νομαρχίας Αθηνών, Α Φάση, Α Τόμος, 2006

³ Shachar (1996), European World Cities στο Lever W. και Baily A. (επιμ.), *The Spatial Impact of Economic Changes in Europe*, Aldershot: Avebury.

όλα τα πολεοδομικά συγκροτήματα της Ευρώπης με πληθυσμό πάνω από 1 εκατομμύριο κατοίκους και παρέχοντας πληροφορίες για το ΑΕΠ, το κατά κεφαλή ΑΕΠ, τον βαθμό κεντρικότητας και την παραγωγική διάρθρωση των Περιφερειών (συνήθως NUTS III) που τις φιλοξενούν.

Παρατηρείται ότι ανάμεσα στις 47 μητροπόλεις που πληρούν το πληθυσμιακό κριτήριο, η Αθήνα (δηλαδή στην προκειμένη περίπτωση η Αττική) είναι 8^η κατά σειρά με βάση το πληθυσμιακό της μέγεθος, 20^η με βάση το μέγεθος της οικονομικής της δραστηριότητας, 33^η με βάση το επίπεδο ανάπτυξης, 43^η με βάση το επίπεδο προσπελασιμότητας και κεντρικότητας, 34^η με βάση τη συμμετοχή του δευτερογενή τομέα στην παραγωγική δραστηριότητα και 14^η με βάση το βαθμό τριτογενοποίησης της οικονομίας της.

Πίνακας 1.1 : Συγκριτική παρουσίαση και αξιολόγηση της θέσης της Αθήνας στο Ευρωπαϊκό σύστημα αστικών κέντρων

ΠΟΛΕΙΣ	ΠΑΝΘΥΣΜΟΣ (ΧΙΛ. ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ)	ΑΕΠ (εκ. €)	ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΕΠ (€/ΚΑΤΟΙΚΟ)	ΚΕΝΤΡΙΚΟΤΗΤΑ	ΑΝΕΡΓΙΑ (% ΕΝ. ΠΑΘΘ.)	Β ΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ (% ΑΕΠ)	(Ζ)	Γ ΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ (% ΑΕΠ)						
Λονδίνο	13.945	1	526.675	1	37.768	4	1.487	1	7,2	23	10,95	46	88,76	2
Παρίσι	11.264	2	407.554	2	36.182	5	929	14	10,0	33	9,85	47	90,15	1
Λυών	5.893	3	166.896	3	28.321	15	731	26	7,0	21	28,30	18	70,75	29
Μαδρίτη	5.843	4	117.842	7	20.168	28	539	36	7,1	22	23,61	23	76,16	21
Βαρκελώνη	4.687	5	84.998	11	18.136	31	550	35	10,4	34	35,56	8	63,91	40
Μασσαλία	4.666	6	101.919	8	21.843	26	685	27	12,7	39	23,59	24	74,58	24
Στουτγάρδη	3.926	7	120.753	6	30.755	14	1.011	9	5,3	13	33,62	10	66,31	36
Αθήνα	3.878	8	49.392	20	13.133	33	424	43	11,7	38	18,80	34	79,80	14
Ρώμη	3.849	9	92.857	10	24.122	21	640	28	7,8	26	15,01	43	84,34	5
Μιλάνο	3.840	10	121.868	5	31.738	12	839	19	4,6	11	32,21	12	67,51	35
Φρανκφούρτη	3.728	11	127.219	4	34.128	11	1.048	8	6,3	18	16,45	39	83,47	8
Βερολίνο	3.338	12	73.223	13	21.933	25	1.106	4	15,7	43	20,43	31	79,37	15
Νάπολι	3.100	13	39.533	25	12.753	35	617	31	24,7	47	18,53	36	80,04	12
Κατοβίτσε	2.931	14	13.288	40	4.534	42	797	22	6,8	20	44,43	2	53,97	45
Τουλούζη	2.687	15	63.494	16	23.630	22	610	33	9,0	32	24,47	21	74,61	23
Άμστερνταμ	2.594	16	99.953	9	38.528	3	961	11	2,7	2	12,20	44	86,94	4
Μάντσεστερ	2.577	17	58.709	18	22.781	23	948	12	5,5	15	25,37	20	74,38	25
Πράγα	2.301	18	26.574	33	11.547	37	944	13	3,6	3	15,67	42	84,16	6
Μπέρμινγχαμ	2.284	19	58.923	17	25.797	19	1.003	10	8,4	30	32,08	13	67,55	34
Τορίνο	2.172	20	53.513	19	24.635	20	776	23	6,2	16	32,99	11	66,15	37
Βαρσοβία	2.100	21	27.252	31	12.977	34	635	29	8,7	31	22,47	28	77,49	18
Βουκουρέστι	2.082	22	7.628	42	3.663	44	616	32	4,1	9	20,57	30	70,66	30
Βιέννη	1.879	23	65.082	15	34.641	9	929	15	7,2	24	19,06	33	80,04	13
Λισαβόνα	1.876	24	35.942	27	19.163	29	404	44	5,3	14	40,33	4	56,14	44
Στοκχόλμη	1.873	25	74.877	12	39.979	2	439	42	4,0	8	18,56	35	81,29	11
Αμβούργο	1.734	26	72.193	13	41.632	1	902	16	8,3	28	17,58	38	82,19	10
Βουδαπέστη	1.719	27	16.435	37	9.559	40	742	25	3,8	7	20,41	32	79,25	16
Αμβέρσα	1.669	28	46.366	22	27.784	16	1.121	2	6,2	17	30,99	16	68,47	31
Βαλένθια	1.624	29	24.624	35	15.165	32	468	39	11,4	36	31,96	15	65,40	38
Γάνδη	1.374	30	28.595	30	20.816	27	1.056	7	6,6	19	34,13	9	64,27	39
Ρότερνταμ	1.356	31	35.910	28	26.489	17	1.082	6	3,7	5	22,85	27	75,22	23
Ελσίνκι	1.347	32	46.451	21	34.485	10	367	47	11,6	37	41,42	3	53,91	46
Σεβίλλη	1.317	33	15.149	38	11.502	38	384	45	20,1	45	23,54	25	72,41	28
Οστράβα	1.260	34	5.602	43	4.445	43	837	20	13,4	41	48,40	1	49,30	47
Μόναχο	1.248	35	44.176	13	35.401	8	896	17	4,2	10	23,33	26	76,64	20
Κρακοβία	1.239	36	3.874	45	3.127	46	746	24	17,1	44	36,96	6	59,35	42
Οπόρτο	1.235	37	15.115	39	12.239	36	448	41	3,7	6	30,49	17	68,46	32
Ουτρέχτη	1.171	38	36.915	26	31.514	13	1.089	5	2,2	1	16,41	40	82,52	9
Σόφια	1.139	39	3.131	47	2.749	49	537	37	12,9	40	25,98	19	73,24	26
Λίβερπουλ	1.137	40	25.626	34	22.536	24	875	18	10,6	35	21,00	29	78,47	17
Μπρνο	1.123	41	5.415	44	4.824	41	815	21	7,5	25	35,98	7	59,77	41
Κοπενγάγη	1.121	42	39.820	24	35.535	7	605	34	5,1	12	11,68	45	88,23	3
άλαγα	1.074	43	12.235	41	11.391	39	384	46	15,2	42	18,21	37	77,25	19
Θεσσαλονίκη	1.052	44	19.847	36	18.870	30	491	38	8,3	29	24,40	22	72,70	27
Γκντανσκ	1.035	45	3.307	46	3.194	45	622	30	23,6	46	37,43	5	58,32	43
Κολωνία	1.023	46	27.081	32	26.482	18	1.110	3	8,1	27	16,04	41	83,93	7
Δουβλίνο	1.005	47	35.743	28	35.579	6	466	40	3,6	4	32,06	14	67,60	33

Πηγή : Ολοκληρωμένο Αναπτυξιακό Σχέδιο Νομαρχίας Αθηνών, 2006

Η μεγαλύτερη Ευρωπαϊκή μητρόπολη, τόσο σε πληθυσμό όσο και σε επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας, αλλά και σε βαθμό προσπελασιμότητας των Ευρωπαϊκών αγορών είναι το Λονδίνο. Η μητρόπολη με το υψηλότερο επίπεδο εισοδήματος και ανάπτυξης είναι το Αμβούργο, ενώ η πόλη με το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας είναι η Ουτρέχτη. Υψηλότερη συμμετοχή του δευτερογενή τομέα στην τοπική οικονομία έχει η Οστράβα, ενώ η πλέον τριτογενοποιημένη οικονομία είναι το Παρίσι.

Η Αθήνα διαθέτει ένα σχετικά μεγάλο μέγεθος αν κανείς λάβει υπόψη του το εθνικό πλαίσιο αναφοράς. Η Αθήνα είναι λίγο ή αρκετά μεγαλύτερη από πολλές άλλες γνωστές και σημαντικές μητροπόλεις, όπως η Ρώμη, η Φρανκφούρτη, το Βερολίνο, η Βιέννη, κλπ.

Όμως, το μεγάλο πληθυσμιακό της μέγεθος δεν συνοδεύεται και από αντίστοιχο μέγεθος οικονομικής δραστηριότητας. Το ΑΕΠ της Αθήνας είναι ίσο με το 53% του ΑΕΠ της Ρώμης και το 38% του ΑΕΠ της Φρανκφούρτης. Δηλαδή, συγκρινόμενο με το πληθυσμιακό της μέγεθος, το επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας είναι μικρό. Παρόλα αυτά, το ΑΕΠ της Αθήνας είναι διπλάσιο από αυτό της Πράγας, τριπλάσιο από αυτό της Βουδαπέστης, εφταπλάσιο από το ΑΕΠ του Βουκουρεστίου και δεκαπενταπλάσιο από το ΑΕΠ της Σόφιας.

Η σχέση ΑΕΠ και πληθυσμού διαμορφώνει ένα σχετικά χαμηλό δείκτη παραγωγικότητας, για τα Δυτικά τουλάχιστον πρότυπα. Η Αθήνα βρίσκεται στην 33^η θέση με βάση το κατά κεφαλή ΑΕΠ και υστερεί έναντι όλων των Δυτικών μητροπόλεων. Βρίσκεται σε καλύτερη θέση μόνο σε σχέση με τις ‘νέες’ Ευρωπαϊκές μητροπόλεις της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και επίσης σε σχέση με ορισμένες μητροπόλεις του Νότου.

Η θέση της Αθήνας στο νοτιοανατολικό άκρο της Ευρώπης δημιουργεί σοβαρά προβλήματα προσπελασιμότητας σε σχέση με τον ενιαίο οικονομικό χώρο. Η προσπελασιμότητα αυτή μετράται με βάση τον δείκτη πληθυσμιακού δυναμικού (population potential) ο οποίος μετρά τη σχετική απόσταση μιας πόλης από τις σημαντικές αγορές της Ευρώπης⁴. Έτσι, βρίσκεται στην τέταρτη θέση από το τέλος στον δείκτη κεντρικότητας, υπερτερώντας μόνο σε σχέση με την Λισσαβόνα, τη Σεβίλλη, τη Μάλαγα και το Ελσίνκι.

Η Αθήνα συγκαταλέγεται επίσης ανάμεσα σε εκείνες τις μητροπόλεις οι οποίες δυσκολεύονται να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας και να απορροφήσουν το πλεονάζον εργατικό δυναμικό. Κατέχει την 38^η θέση και έχει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας στην μητροπολιτική Ευρώπη.

Τέλος, η Αθήνα, με ποσοστό συμμετοχής του τριτογενή τομέα στο ΑΕΠ ίσο με 80% περίπου, συγκαταλέγεται 14^η ανάμεσα στις πλέον τριτογενοποιημένες οικονομίες της Ευρώπης και πλησιάζει τα ποσοστά των ανεπτυγμένων μητροπολιτικών κέντρων.

Συνοψίζοντας τα συμπεράσματα της συγκριτικής ανάλυσης, προκύπτει ότι η Αθήνα είναι μια από τις μεγαλύτερες μητροπόλεις της Ευρώπης με βάση τον πληθυσμό, αλλά υστερεί σε σχέση με το μέγεθος της οικονομίας της και το επίπεδο ανάπτυξης της συγκρινόμενη με τις Δυτικές μητροπόλεις. Συγκρινόμενη με τις μητροπόλεις του Νότου και της Ανατολής φαίνεται ότι διατηρεί μια υπεροχή στους περισσότερους τομείς. Η έντονα τριτογενοποιημένη οικονομία της δημιουργεί προϋποθέσεις ανάπτυξης σε ένα περιβάλλον όπου ο τριτογενής τομέας είναι ο κύριος μοχλός ανάπτυξης και δημιουργίας θέσεων εργασίας. Αν και η έκκεντρη θέση της δημιουργεί δυσκολίες ανάδειξης σημαντικού ρόλου σε όλο το εύρος του ενιαίου οικονομικού χώρου, αφήνει σημαντικά περιθώρια και ευκαιρίες ανάδειξης ενός ηγετικού προφίλ στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και τη Μεσόγειο.

⁴ Πετράκος και Ψυχάρης (2004), Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα, Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική.

1.1.3. Δημογραφικά χαρακτηριστικά.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της πρόσφατης Απογραφής Πληθυσμού του 2001 της Ε.Σ.Υ.Ε., ο πραγματικός πληθυσμός της Περιφέρειας Αττικής κατά την τελευταία δεκαετία (1991-2001) παρουσίασε αύξηση 6,77% και ανήλθε σε 3.761.810 κατοίκους. Έτσι η Περιφέρεια, αν και καλύπτει μόλις το 2,9% της συνολικής έκτασης της χώρας, συγκεντρώνει το 34,3% του συνολικού πληθυσμού, γεγονός το οποίο υπογραμμίζει το Μητροπολιτικό χαρακτήρα της.

Από τη διαχρονική εξέλιξη του πληθυσμού της Περιφέρειας Αττικής και της χώρας κατά τις τρεις τελευταίες δεκαετίες, είναι εμφανές ότι εξακολουθεί να αυξάνεται ο πληθυσμός της Περιφέρειας (Πίνακας 1.2α). Έτσι, κατά την τελευταία δεκαετία (1991-2001) ο ρυθμός μεταβολής του πληθυσμού της Περιφέρειας αυξήθηκε κατά 2,2 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με την προηγούμενη δεκαετία (1981-1991), με αποτέλεσμα να διαμορφωθεί στο 6,77%, δηλαδή να ταυτίζεται με το επίπεδο του ρυθμού αύξησης του συνολικού πληθυσμού της χώρας, ενώ ξεπερνά κατά πολύ τον αντίστοιχο της Ε.Ε. (2,64%).

Η εξέλιξη αυτή οφείλεται κατά κύριο λόγο στο γεγονός ότι η πληθυσμιακή συγκρότηση της Περιφέρειας Αττικής εξακολουθεί να επηρεάζεται σημαντικά από την αθρόα εισροή οικονομικών μεταναστών, κυρίως από τις χώρες των Βαλκανίων. Μία από τις σημαντικότερες αιτίες προσέλκυσής τους υπήρξε η πρόσφατη σημαντική αύξηση ζήτησης εργατικού δυναμικού κυρίως από τον κατασκευαστικό τομέα, λόγω της εκτέλεσης πληθώρας τεχνικών έργων στην Περιφέρεια με αφορμή τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 και η οποία αποτυπώνεται και στα μεγέθη που σχετίζονται με την εξέλιξη της απασχόλησης και της ανεργίας, όπως θα αναλυθεί στη συνέχεια.

Πίνακας 1.2α : Διαχρονική εξέλιξη του Πληθυσμού της Περιφέρειας Αττικής 1971-2001.

	Πληθυσμός				Ποσοστιαία εξέλιξη		
	1971	1981	1991	2001	1971-81	1981-91	1991-01
Περιφέρεια Αττικής	2.797.836	3.369.443	3.523.407	3.761.810	20,43%	4,57%	6,77%
Χώρα	8.768.372	9.739.589	10.259.900	10.964.020	11,08%	5,34%	6,86%

Πηγή : ΕΣΥΕ

Σύμφωνα με στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε για τον υπολογιζόμενο πληθυσμό στην Ελλάδα στην αρχή κάθε έτους (Πίνακας 1.2β), ο πληθυσμός της Περιφέρειας Αττικής στην αρχή του 2004 έφτανε τους 3.956.707 κατοίκους, αντιπροσωπεύοντας το 35,77% του συνολικού πληθυσμού της χώρας.

Πίνακας 1.2β: Διαχρονική Εξέλιξη Μόνιμου Πληθυσμού, 1995-2004.

Έτη	Περιφέρεια Αττικής	Χώρα
1995	3.752.583	10.634.391
1996	3.785.957	10.709.150
1997	3.817.009	10.776.531
1998	3.844.701	10.882.607
1999	3.867.884	10.834.910
2000	3.885.366	10.917.457
2001	3.898.400	10.949.953
2002	3.910.096	10.987.559
2003	3.928.006	11.023.532
2004	3.956.707	11.061.735
Μέσος Ετήσιος Ρυθμός Μεταβολής	0,59%	0,44%

Πηγή: ΕΣΥΕ

Η συνέχιση της πληθυσμιακής μεγέθυνσης της Αττικής αναδεικνύει και το δυναμισμό της οικονομίας της, αφού η αύξηση αυτή φαίνεται ότι δεν οφείλεται κυρίως στη φυσική αύξηση του πληθυσμού, αλλά προφανώς στην εγκατάσταση νέων κατοίκων που προέρχονται είτε από άλλες περιοχές της χώρας, είτε από μετανάστες.

Πίνακας 1.3. :Πληθυσμιακή Ανάλυση κατά φύλο ηλικία και αστικότητα 2001.

	Φύλο (%)		Ηλικιακή Ομάδα (%)			Αστικότητα (%)	
	Άντρες	Γυναίκες	0-14	15-64	64+	Αστικά	Αγροτικά
Περιφέρεια Αττικής	48,4	51,6	14,2	70,6	15,2	99	1
Σύνολο Χώρας	49,5	50,5	15,2	67,7	17,1	72,8	27,2

Πηγή : ΕΣΥΕ

Από την ανάλυση κατά φύλο, ηλικιακή ομάδα και αστικότητα της απογραφής του 2001 της Ε.Σ.Υ.Ε., δεν φαίνονται σοβαρές διαφοροποιήσεις μεταξύ Περιφέρειας και χώρας, με μόνη, αναμενόμενη άλλωστε, εξαίρεση την αστικότητα, όπου η Περιφέρεια Αττικής εμφανίζεται πλήρως αστικοποιημένη, με ποσοστό αστικού πληθυσμού 99%.

Η δημογραφική σύνθεση κατά ομάδες ηλικιών δείχνει ότι το πρόβλημα της γήρανσης του πληθυσμού στην Αττική είναι λιγότερο οξύ σε σχέση με τη χώρα, γεγονός που σχετίζεται και με την εισοδο των οικονομικών μεταναστών. Ο δείκτης γήρανσης στην Αττική διαμορφώνεται στο 1,01 έναντι 1,09 για το σύνολο της χώρας και 0,94 για την Ε.Ε. Παρά το γεγονός της καλύτερης σε σχέση με το μέσο όρο της χώρας δημογραφικής σύνθεσης στην Περιφέρεια Αττικής, ο δείκτης γήρανσης είναι ιδιαίτερα υψηλός και σηματοδοτεί, εκτός των μακροοικονομικών επιπτώσεων, την αναγκαιότητα επαναπροσδιορισμού των δομών αλλά και ενδεχομένως και των υποδομών κοινωνικής πρόνοιας και υγείας.

Η πληθυσμιακή εξέλιξη των Νομαρχιών της Περιφέρειας κατά την δεκαετία 1991 – 2001, σύμφωνα με τις απογραφές της ΕΣΥΕ, παρουσιάζεται στον Πίνακα 1.4. Για τη διερεύνηση της εξέλιξης αυτής ελήφθη υπόψη η αναδιοργάνωση των διοικητικών ορίων που

πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του προγράμματος “Καποδίστριας” και έγινε αναγωγή των στοιχείων του 1991 (Δήμοι και κοινότητες ανά νομαρχιακό διαμέρισμα) στα σημερινά δεδομένα.

Σημαντική διαφοροποίηση παρατηρείται ως προς τον ρυθμό αύξησης του πληθυσμού μεταξύ των Νομαρχιών της Περιφέρειας. Συγκεκριμένα, οι Νομαρχίες Αθηνών και Πειραιά παρουσιάζουν ποσοστό αύξησης της τάξης του 3%, το οποίο αντιστοιχεί στο ήμισυ περίπου του ρυθμού αύξησης του συνόλου της Περιφέρειας, ενώ αντίθετα οι Νομαρχίες Ανατολικής και Δυτικής Αττικής παρουσιάζουν ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά αύξησης, 36,34% και 21,12% αντίστοιχα (Πίνακας 1.4).

Πίνακας 1.4.:Εξέλιξη πληθυσμού της Περιφέρειας Αττικής ανά Νομαρχιακό Διαμέρισμα, 1991-2001.

	1991	2001	Ποσοστιαία Μεταβολή 1991-2001
Νομαρχία Αθηνών	2.577.609	2.664.776	3,38%
Νομαρχία Ανατολικής Αττικής	296.263	403.918	36,34%
Νομαρχία Δυτικής Αττικής	125.177	151.612	21,12%
Νομαρχία Πειραιώς	524.358	541.504	3,27%
Σύνολο Αττικής	3.523.407	3.761.810	6,77%
Σύνολο Χώρας	10.259.900	10.964.020	6,86%

Πηγή: ΕΣΥΕ

Η διαφοροποίηση του ρυθμού μεταβολής του πληθυσμού των Νομαρχιών της Περιφέρειας επιβεβαιώνει την ενδοπεριφερειακή ανακατανομή του πληθυσμού υπέρ των Νομών Ανατολικής και Δυτικής Αττικής, οι οποίες αν και συμμετέχουν με ποσοστά 10,7% και 4% αντίστοιχα στον πληθυσμό της Περιφέρειας, παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά αύξησης του πληθυσμού τους και αναδεικνύουν τη δυναμική πληθυσμιακή τους εξέλιξη. «...Οι φάσεις του αστικού κύκλου (αστικοποίηση, προαστειοποίηση, αποαστικοποίηση-ανάπτυξη νέων οικισμών, επαναστικοποίηση) έχουν επηρεάσει σημαντικά την ανάπτυξη της Περιφέρειας Αττικής. Ήδη η Αττική έχει περάσει από την φάση της αποαστικοποίησης και προαστειοποίησης και βρίσκεται στην φάση της δημιουργίας νέων οικισμών. Στο πλαίσιο αυτό απαιτείται η διαμόρφωση δράσεων για την διαχείριση του αστικού κύκλου...» Η ανωτέρω διατύπωση, που υπήρχε στο κείμενο του ΠΕΠ Αττικής 2000-2006, όχι μόνο εξακολουθεί να είναι επίκαιρη αλλά επιτείνεται, σαν συνέπεια και των μεγάλων έργων που υλοποιήθηκαν στην Περιφέρεια λόγω των Ολυμπιακών Αγώνων. Η άναρχη αστική διάχυση κυρίως προς τα Μεσόγεια, τη Βορειοανατολική αλλά και τη Δυτική Αττική επιβάλλει τη λήψη άμεσων μέτρων για θεσμικές παρεμβάσεις ρύθμισης του χώρου με στόχο τον περιορισμό της αστικής διάχυσης, την επέκταση του δικτύου των βασικών υποδομών ιδιαίτερα των περιβαλλοντικών υποδομών διαχείρισης υγρών και στερεών αποβλήτων, έστω και εκ των υστέρων, αλλά και την αναγκαιότητα άμεσης εφαρμογής προγραμμάτων αστικής αναζωογόνησης στις κεντρικές συνοικίες των Δήμων που αντιμετωπίζουν έντονη πληθυσμιακή μείωση.

Σύμφωνα με σχετικές μελέτες και τις επιστημονικές εκτιμήσεις η συνέχιση των τάσεων που παρατηρήθηκαν τις προηγούμενες δεκαετίες θα οδηγήσει σε διπλασιασμό ειδικότερα στον πληθυσμό της Ανατολικής Αττικής⁵ μέχρι το 2030, ενώ η πληθυσμιακή σύνθεση του Δήμου Αθηναίων θα αποτελείται σε μεγάλο βαθμό από συνταξιούχους, οικονομικά ασθενέστερους και οικονομικούς μετανάστες.

⁵ Πρακτικά Αναπτυξιακού Συνεδρίου Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ανατολικής Αττικής, 5-6 Μαΐου 2006

1.2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΠΟΣΟΤΙΚΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ.

1.2.1 Διαρθρωτικοί Δείκτες της Περιφέρειας Αττικής

Οι Διαρθρωτικοί Δείκτες αποτελούν την ομάδα δεικτών παρακολούθησης και αξιολόγησης της διαδικασίας που έθεσε σε εφαρμογή για τις χώρες-μέλη το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας (Μάρτιος 2000) και η οποία στοχεύει στη μετάβαση της Ε.Ε. σε μία περισσότερο δυναμική και ανταγωνιστική οικονομία, που θα βασίζεται στη γνώση, την κοινωνική συνοχή και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Οι Διαρθρωτικοί Δείκτες εντάσσονται σε έξι γενικές κατηγορίες ως ακολούθως:

- **Γενικοί οικονομικοί δείκτες**
- **Δείκτες απασχόλησης**
- **Δείκτες καινοτομίας και έρευνας**
- **Δείκτες οικονομικής μεταρρύθμισης**
- **Δείκτες εθνικής συνοχής**
- **Περιβαλλοντικοί δείκτες**

Οι τιμές των Διαρθρωτικών Δεικτών προσδιορίζονται με βάση τα διαθέσιμα στατιστικά δεδομένα για την Περιφέρεια Αττικής. Σκοπός είναι να συγκρίνουν την επίδοση της Περιφέρειας τόσο διαχρονικά όσο και σε σχέση με την επίδοση άλλων υπερεθνικών, εθνικών και περιφερειακών συνόλων.

Ακολούθως παρατίθενται τα στοιχεία που αφορούν την συγκριτική επίδοση της Περιφέρειας Αττικής, της Ελλάδας και της Ε.Ε. (Ε.Ε.-25=100) ανά Διαρθρωτικό Δείκτη με βάση τα πλέον επίκαιρα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία της EUROSTAT (Βάση Δεδομένων New Cronos), καθώς και η κατάταξη της Περιφέρειας σε σχέση με το σύνολο των 13 ελληνικών Περιφερειών.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013

Πίνακας 1.5 Διαρθρωτικοί Δείκτες για την Περιφέρεια Αττικής							
Διαρθρωτικός Δείκτης	Έτος υπολογισμού	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ			ΕΛΛΑΔΑ		ΕΕ-25 (τιμή δείκτη)
		Επίδοση		Κατάταξη σε σχέση με τις 13 ελληνικές περιφέρειες	Επίδοση		
		Σε απόλυτα μεγέθη	Σε σύγκριση με ΕΕ-25		Σε απόλυτα μεγέθη	Σε σύγκριση με ΕΕ-25	
1. ΑΕΠ κατά κεφαλήν σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης	2003	18.839,6	86,7	3	17.634,1	81,1	21.740,6
2. Παραγωγικότητα της εργασίας ανά απασχολούμενο	2003	49.164,3	98,5	5	48.882,3	97,9	49.936,9
3. Συνολικό ποσοστό απασχόλησης (ηλικίες 15-64)	2005	61,4%	96,2	4	60,1%	94,2	63,8%
3.1. Ποσοστό απασχόλησης ανδρών (ηλικίες 15-64)	2005	74,6%	104,7	7	74,2%	104,1	71,3%
3.2. Ποσοστό απασχόλησης γυναικών (ηλικίες 15-64)	2005	48,8%	86,6	4	46,1%	81,9	56,3%
4. Συνολικό ποσοστό απασχόλησης ατόμων μεγάλης ηλικίας (55-64)	2004	35,8%	87,5	11	39,4%	96,3	40,9%
4.1. Ποσοστό απασχόλησης ανδρών μεγάλης ηλικίας (55-64)	2004	56,4%	111,7	8	56,4%	111,7	50,5%
4.2. Ποσοστό απασχόλησης γυναικών μεγάλης ηλικίας (55-64)	2004	17,7%	55,8	13	24,0%	75,7	31,7%
5. Ακαθάριστη εργασία δαπάνη για Ε&Α ως ποσοστό του ΑΕΠ	1999	0,94%	50,5	2	0,67%	36,0	1,86%
6. Συνολικό ποσοστό νέων (ηλικίες 20-24) με επίπεδο εκπαίδευσης από ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και πάνω	2001	82,0%	107,7	1	76,5%	100,6	76,1%
6.1. Ποσοστό νέων ανδρών (ηλικίες 20-24) με επίπεδο εκπαίδευσης από ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και πάνω	2001	78,1%	106,5	2	72,2%	98,5	73,3%
6.2. Ποσοστό νέων γυναικών (ηλικίες 20-24) με επίπεδο εκπαίδευσης από ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και πάνω	2001	86,0%	109,0	1	81,3%	103,0	78,9%
7. Συγκριτικά επίπεδα τιμών	2005					87,8	100
8. Ακαθάριστες ιδιωτικές επενδύσεις γαγίου κεφαλαίου ως ποσοστό του ΑΕΠ	2002	18,9%			20,0%	116,3	17,20%
9. Συνολικό ποσοστό πληθυσμού που αντιμετωπίζει τον κίνδυνο φτώχειας μετά τις μεταβιβαστικές πληρωμές	2003	12,2%	81,2	1	21,0%	140,0	15,0%
9.1. Ποσοστό ανδρικού πληθυσμού που αντιμετωπίζει τον κίνδυνο φτώχειας μετά τις μεταβιβαστικές πληρωμές	2003	11,9%	84,9	1	20,4%	145,7	14,0%
9.2. Ποσοστό γυναικείου πληθυσμού που αντιμετωπίζει τον κίνδυνο φτώχειας μετά τις μεταβιβαστικές πληρωμές	2003	12,5%	77,9	1	21,5%	134,5	16,0%
10. Διασπορά περιφερειακών δεικτών απασχόλησης συνόλου πληθυσμού (ηλικίες 15-64)	2004				4,1	33,6	12,2
10.1. Διασπορά περιφερειακών δεικτών απασχόλησης ανδρών (ηλικίες 15-64)	2004				2,5	24,5	10,2
10.2. Διασπορά περιφερειακών δεικτών απασχόλησης γυναικών (ηλικίες 15-64)	2004				8,3	48,0	17,3
11. Συνολικό ποσοστό μακροχρόνια ανέργων ως προς το σύνολο του οικονομικά ενεργού πληθυσμού	2005	4,6%	118,4	4	5,3%	136,9	3,9%
11.1. Ποσοστό μακροχρόνια ανέργων ανδρών ως προς το σύνολο του οικονομικά ενεργού πληθυσμού	2005	2,7%	77,5	6	2,8%	78,6	3,5%
11.2. Ποσοστό μακροχρόνια ανέργων γυναικών ως προς το σύνολο του οικονομικά ενεργού πληθυσμού	2005	7,2%	160,5	4	9,1%	202,4	4,5%
12. Συνολικές εκπομπές αερίων ρύπων του θερμοκηπίου - Δείκτες ρύπων και στόχοι σύμφωνα με το Πρωτόκολλο του Κιότο	2003				123,2		92
13. Ενεργειακή ένταση της οικονομίας - Ακαθάριστη κατανάλωση ενέργειας ως προς το ΑΕΠ	2004				240,41	117,3	204,89
14. Μεταφορές - όγκος εμπορευμάτων ως προς το ΑΕΠ - τονοχιλιόμετρα προς ΑΕΠ - έτος βάσης 1995=100	1999				141,7	140,7	100,7

Πηγή : EUROSTAT : Βάση Δεδομένων New Cronos

ΣΧΟΛΙΑ- ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΙΝΑΚΑ (1.5)

1)Για τον διαρθρωτικό δείκτη (7) δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία σε επίπεδο περιφέρειας (NUTSII)

2)Για τον διαρθρωτικό δείκτη (8) τα διαθέσιμα στοιχεία σε επίπεδο Περιφέρειας δεν διακρίνονται σε ιδιωτικές και δημόσιες επενδύσεις. Συνεπώς ο δείκτης αντιπροσωπεύει το σύνολο των ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου.

3)Για τον διαρθρωτικό δείκτη (9) τα στοιχεία που παρατίθενται στον Πίνακα προέρχονται από την έρευνα του ΕΚΚΕ “Περιφερειακές διαστάσεις της φτώχειας στην Ελλάδα” ,Ιούλιος 2005.

4)Για τον διαρθρωτικό δείκτη (10) δεν υπολογίζεται σε επίπεδο Περιφέρειας μιάς και το μέγεθος του ποσοστού απασχόλησης απαιτεί στοιχεία σε επίπεδο Νομαρχίας (NUTS II) , ενώ ο δείκτης σε επίπεδο χώρας και ΕΕ-25 υπολογίζεται λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία των ποσοστών απασχόλησης για χωρικές μονάδες επιπέδου NUTS II.

5)Για τους διαρθρωτικούς δείκτες (12) , (13) , (14) δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία σε επίπεδο Περιφέρειας (NUTS II).

Από τα στοιχεία του παραπάνω Πίνακα 1.5 προκύπτει ότι η Περιφέρεια Αττικής εμφανίζει βελτιωμένη εικόνα συγκριτικά με το σύνολο της Χώρας και στους δύο γενικούς οικονομικούς δείκτες (κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΑΔ και Παραγωγικότητα της εργασίας), ενώ παρουσιάζει δυσμενέστερη εικόνα αναφορικά με το δείκτη απασχόλησης ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας (55-64 ετών), φαινόμενο το οποίο οφείλεται κυρίως στην τομεακή διάρθρωση της απασχόλησης όπου είναι διογκωμένος ο τριτογενής τομέας, με μείωση των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα, καθώς και με το δείκτη των ακαθάριστων ιδιωτικών επενδύσεων παγίου κεφαλαίου ως ποσοστό του ΑΕΠ. Στους υπόλοιπους δείκτες παρουσιάζει σημαντικά βελτιωμένη εικόνα έναντι της Χώρας.

Σε σχέση δε με την Ευρωπαϊκή Ένωση των 25, η Περιφέρεια Αττικής εμφανίζει σημαντικά δυσμενέστερη εικόνα σε όλους τους παραπάνω δείκτες, με εξαίρεση το *δείκτη της παραγωγικότητας της εργασίας ανά απασχολούμενο*, του οποίου η τιμή είναι περίπου αντίστοιχη με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο των 25, *το δείκτη του συνολικού ποσοστού πληθυσμού που αντιμετωπίζει κίνδυνο φτώχειας*, του οποίου η τιμή είναι χαμηλότερη σε σύγκριση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο καθώς και το *δείκτη του συνολικού ποσοστού νέων (ηλικίες 20-24) με επίπεδο εκπαίδευσης από ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και πάνω*, του οποίου η τιμή είναι υψηλότερη από το μέσο όρο της Ε.Ε. (25) .

1.2.2 Ακαθάριστο Περιφερειακό Προϊόν

Η εξέλιξη του Περιφερειακού Ακαθάριστου Προϊόντος της Περιφέρειας Αττικής κατά την τελευταία δεκαετία αναδεικνύει τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης που επιτεύχθηκαν στην Περιφέρεια και την ονομαστική σύγκλιση που επιτεύχθηκε με τον μέσο όρο της Ε.Ε, αλλά και τη σημαντική αύξηση της παραγωγικότητας σε αυτήν.

Καθ' όλη την περίοδο 1995 -2003 η Αττική διατηρεί κατά κεφαλήν Α.Ε.Π υψηλότερο από το μέσο όρο της χώρας, παράγει περίπου το 40% του συνολικού Α.Ε.Π της χώρας και διατηρεί την κυρίαρχη θέση της στην εθνική οικονομία.

Πίνακας 1.6.: Εξέλιξη Α.Ε.Π. της Περιφέρειας Αττικής, 1995-2003.

Έτος αναφοράς	Α.Ε.Π. ΧΩΡΑΣ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ Α.Ε.Π		ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ Α.Ε.Π ΧΩΡΑΣ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ Α.Ε.Π		
	Ποσό (εκατ. € / τρέχ. τιμές)	Ποσό (εκατ. € / τρέχ. τιμές)	Συμμετοχή στο ΑΕΠ της χώρας (%)	Ποσό (εκατ. € / τρέχ. τιμές)	Ποσό σε € σε Τρέχ. Τιμές	Σύγκριση με χώρα (χώρα=1)	Σύγκριση με ΕΕ25 (ΕΕ25=100)
1995	79.927	30.428	38,07%	7.516	8.109	1,08	0,78
1996	87.851	32.220	36,68%	8.203	8.511	1,04	0,75
1997	97.235	35.187	36,19%	9.023	9.218	1,02	0,74
1998	105.773	38.593	36,49%	9.762	10.038	1,03	0,74
1999	112.686	41.761	37,06%	10.355	10.797	1,04	0,75
2000	124.388	46.828	37,65%	11.393	12.052	1,06	0,77
2001*	133.024	50.148	37,70%	12.148	12.864	1,06	0,78
2002*	143.386	54.505	38,01%	13.050	13.940	1,07	0,83
2003*	155.427	59.169	38,07%	14.100	15.063	1,07	0,87

* Προσωρινά Στοιχεία

Πηγή: ΕΣΥΕ, Εθνικοί Λογαριασμοί

Αναλυτικότερα, κατά την περίοδο 1995-2003 η Περιφέρεια Αττικής διατήρησε το υψηλό ποσοστό συμμετοχής της στη διαμόρφωση του συνολικού εγχώριου προϊόντος, παρουσιάζοντας τους ίδιους υψηλούς ρυθμούς που είχε η χώρα κατά την ίδια περίοδο. Παράλληλα, διατήρησε και το επίπεδο του κατά κεφαλήν προϊόντος της σε επίπεδα υψηλότερα του εθνικού μέσου όρου, παρά το γεγονός ότι η σύγκλιση του εθνικού μέσου με το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ25) ήταν ταχεία κατά το χρονικό αυτό διάστημα. Σε σύγκριση με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της ΕΕ25, η Περιφέρεια Αττικής σημείωσε σημαντική πρόοδο τα τελευταία χρόνια, φτάνοντας από το 78% του Κοινοτικού μέσου όρου στο 87% μέσα σε μια δετία.

Ο Πίνακας 1.7 που ακολουθεί παρουσιάζει σε περιφερειακό επίπεδο το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ), το κατά κεφαλήν ΑΕΠ και τον αντίστοιχο μέσο όρο της τριετίας 2000-2002, ο οποίος μετά την κατάληξη σε συμφωνία επί των δημοσιονομικών προοπτικών της Ε.Ε. για την περίοδο 2007-2013 στη Σύνοδο Κορυφής του Δεκεμβρίου του 2005⁶ αποτελεί το βασικό κριτήριο υπολογισμού για την κατάταξη των Περιφερειών στις τρεις κατηγορίες γεωγραφικής επιλεξιμότητας, σύμφωνα με την πρόταση του Γενικού Κανονισμού για τα Διαρθρωτικά Ταμεία για την επόμενη προγραμματική περίοδο⁷.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της EUROSTAT που παρουσιάζονται στον Πίνακα αυτό το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Αττικής ανέρχεται σε ποσοστό 79% του κοινοτικού μέσου όρου για την τριετία 2000-2002 και για τον λόγο αυτό περιλαμβάνεται μεταξύ των 16 Περιφερειών της Ε.Ε.⁸ που αποτελούν μεν μέρος του Στόχου 1 – «Σύγκλιση» αλλά στις οποίες έχει αποδοθεί καθεστώς μεταβατικής στήριξης λόγω στατιστικής σύγκλισης (phasing-out), καθώς το κατά κεφαλήν ΑΕΠ τους υπερβαίνει το 75% του μέσου όρου του κ.κ. ΑΕΠ της Ευρώπης των 25.

⁶ Σύμφωνα με την τελική πρόταση της Βρετανικής Προεδρίας, το συνολικό ύψος των κοινοτικών προϋπολογισμών για την περίοδο 2007-2013, προσδιορίστηκε στα 862,363 δις ευρώ (σταθερές τιμές 2004), που ισοδυναμεί με το 1,045% του μέσου κοινοτικού ΑΕΠ, εκ των οποίων υπολογίζεται ότι στην Ελλάδα θα εισρεύσουν πόροι ύψους συνολικά 20,101 δις ευρώ. UK Presidency (2005).

⁷ βλ. Council of the European Union (2005) Για λόγους σύγκρισης και αξιολόγησης, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ κάθε Περιφέρειας μετρείται σε ευρώ αλλά και σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης, που σε κάποιο βαθμό εξομαλύνουν τις διαφορές στις τιμές των προϊόντων και την αγοραστική ισοτιμία μεταξύ περιοχών, καθώς και ως ποσοστό του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης των εικοσιπέντε (ΕΕ-25) ο οποίος είναι ο βασικός δείκτης-κριτήριο για την κατηγοριοποίηση των Περιφερειών της Ε.Ε.

⁸ Επί συνόλου 255 Περιφερειών για την Ευρώπη των 27.

Πίνακας 1.7 Περιφερειακή κατανομή Α.Ε.Π. σε € και σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης (ΜΑΔ)

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΑΕΠ εκατ. (2002)	σε €	Ως συμμετοχής στο (Περιφερειακή κατάταξη)	% ΑΕΠ	Κατά κεφαλήν ΑΕΠ ΜΑΑ (2002)	σε	Ως του της (Περιφερειακή κατάταξη)	% Μ.Ο. Ε.Ε.-25	1.Ο. 000-2002 ου κατά ΑΕΠ σε Μ.Ο. της Περιφερειακή κατάταξη)	τριετίας ως % Ε.Ε.-25	Διαφορά του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ΜΑΑ Σωρευτικής Περιόδου 1995-2002
ΕΕ-25	9814709,1		1,46%		21536,1		100,0%		100,0%		0
ΕΕ-15 (ΑΤ, ΒΕ, ΔΕ, ΔΚ, ΕΣ, ΦΙ, ΦΡ, ΓΡ, ΙΕ, ΙΤ, ΛΥ, ΝΛ, ΡΤ, ΣΕ, ΥΚ)	9359668,5		1,53%		23555,5		109,4%		109,6%		-1,4
ΝΕΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ (CZ, ΕΕ, CΥ, LV, LT, ΗΥ, ΜΤ, ΡΛ, ΣΙ, ΣΚ)	455040,6		31,53%		11159,1		51,8%		50,9%		5,4
ΕΥΡΩΖΩΝΗ (ΕΥΡ-11 plus GR up to 31.12.2000 / ΕΥΡ-12 from 1.1.2001)	7248734,7		1,98%		23206,6		107,8%		108,4%		-3
ΕΛΛΑΔΑ	143452,2		100,00%		16623,9		77,2%		74,4%		4,8
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΘΡΑΚΗΣ	6165,8		4,30%	8	12942,4		60,1%	12	58,0%	1	1,1
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	24329,5		16,96%	2	16341,7		75,9%	5	74,6%	5	5,5
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	3942,5		2,75%	10	17029,7		79,1%	4	75,7%	4	6,4
Μ.Π. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ	34437,8		24,01%	2	15511,0		72,0%	4	69,9%	4	
ΗΠΕΙΡΟΥ	3607,1		2,51%	11	13599,8		63,1%	11	60,0%	1	10,5
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	8635,7		6,02%	4	14882,8		69,1%	10	65,5%	0	5,2
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	10336,3		7,21%	3	23553,2		109,4%	1	105,2%	1	1,1
Μ.Π. ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ, ΗΠΕΙΡΟΥ, ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	22579,1		15,74%	3	17345,1		80,5%	2	76,9%	2	
ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	2576,1		1,80%	13	15276,5		70,9%	9	67,7%	9	9,5
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	7316,1		5,10%	7	12822,1		59,5%	13	57,1%	1	-0,6
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	7417,0		5,17%	6	15724,3		73,0%	8	71,2%	8	7,8
Μ.Π. ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ, ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	17309,2		12,07%	4	14607,3		67,8%	5	65,3%	5	
ΑΤΤΙΚΗ	54541,5		38,02%	1	17757,3		82,5%	3	79,0%	3	4,4
Μ.Π. ΑΤΤΙΚΗΣ	54541,5		38,02%	1	17757,3		82,5%	1	79,0%	1	
ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	2580,8		1,80%	12	16078,7		74,7%	7	71,3%	7	14,5
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	4424,0		3,08%	9	18719,8		86,9%	2	86,0%	2	8,6
ΚΡΗΤΗΣ	7579,8		5,28%	5	16144,2		75,0%	6	72,4%	6	3,7
Μ.Π. ΚΡΗΤΗΣ, ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ	14584,6		10,17%	5	16834,7		78,2%	3	76,8%	3	

1.3 ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕ ΓΝΩΜΟΝΑ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΗΣ Ε.Ε. ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΘΝΙΚΕΣ & ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ.⁹

1.3.1 Εξωστρέφεια & Επιχειρηματικό Περιβάλλον.

Εξωστρέφεια

Η οικονομία της Περιφέρειας Αττικής χαρακτηρίζεται ως εξωστρεφής (συγκρινόμενη με τα δεδομένα της χώρας και όχι των ανεπτυγμένων μητροπολιτικών Περιφερειών της ΕΕ των 25), δεδομένου ότι μεγάλο τμήμα της μεταποιητικής παραγωγής καθώς και οι υπηρεσίες του τριτογενή τομέα (π.χ. τουρισμός) απευθύνονται στις διεθνείς αγορές και κυρίως τις ευρωπαϊκές. Η Περιφέρεια Αττικής, στο σύνολο των κλάδων, έχει μεγαλύτερο βαθμό εξωστρέφειας σε σύγκριση με τις υπόλοιπες Περιφέρειες της χώρας, καθώς διαθέτει 9 πλεονασματικούς κλάδους. Όσον αφορά τον τομέα της μεταποίησης, σε σύγκριση με τους υπόλοιπους, παρουσιάζει πλεόνασμα μόνο σε τρεις Περιφέρειες (Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησο και Κεντρική Μακεδονία)¹⁰.

Οι εξαγωγές κατά το 2005 ανήλθαν σε 4,0 δις €, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 20% σε σχέση με το 2004. Οι κύριες κατηγορίες προϊόντων που εξήγαγαν σημαντικό ποσοστό της παραγωγής τους κυρίως προς την ΕΕ25 παρουσιάζοντας βαθμό εξωστρέφειας ήταν τα Φαρμακευτικά Προϊόντα (14,51% της συνολικής αξίας παραγωγής), μηχανολογικός εξοπλισμός (15,9%), πλαστικές ύλες (4,61%), μεταλλικά προϊόντα (8,23%) κ.λπ.

Τα κυριότερα κράτη-μέλη της ΕΕ25 προς τα οποία κατευθύνθηκαν οι εξαγωγές κατά το 2005 ήταν η Γερμανία με ποσοστό 21,54%, η Ιταλία με ποσοστό 18,38%, η Κύπρος με ποσοστό 12,75% και το Ηνωμένο Βασίλειο με ποσοστό 12,16%.

Τέλος, στην Αττική είναι εγκατεστημένες αλλοδαπές επιχειρήσεις με δραστηριότητες σχετικές με τις μεταφορές ενώ ακολουθούν επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους τομείς της ασφάλισης, του χρηματοπιστωτικού τομέα και του εμπορίου. Διαπιστώνεται μια αρκετά μεγάλη διασπορά δραστηριοτήτων που αφενός καταδεικνύει τη δυνατότητα της Αττικής να προσελκύσει αλλοδαπές επιχειρήσεις, αλλά ταυτόχρονα καταδεικνύει και την αδυναμία προσέλκυσης εξειδικευμένων δραστηριοτήτων που θα αναδείξουν ένα συγκεκριμένο προφίλ για την Περιφέρεια.

Χαρακτηριστικά παρατηρείται η χαμηλή παρουσία εξειδικευμένων δραστηριοτήτων όπως συμβουλευτικών υπηρεσιών, τηλεπικοινωνιών αλλά και υπηρεσιών λογισμικού¹¹.

Τομεακή διάρθρωση της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ)

Η ανάλυση της τομεακής διάρθρωσης της Περιφερειακής Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ) με στοιχεία ΕΣΥΕ 2003 (Πίνακες 1.8. και 1.α. του Παραρτήματος), αναδεικνύει την (αναμενόμενη) κυριαρχία του τριτογενή τομέα στην Αττική με ποσοστό 79,86%.

Ταυτόχρονα, η πρωτογενής παραγωγή αποτελεί μόλις το 0,57% της συνολικής Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας, ενώ ο δευτερογενής τομέας κατέχει το 19,57%. Οι επιχειρήσεις της Περιφέρειας που δραστηριοποιούνται στον δευτερογενή τομέα ανέρχονται συνολικά σε 69.357 μονάδες, αποτελώντας το 22,60% των επιχειρήσεων στην Περιφέρεια, ενώ ο τζίρος που πραγματοποιούν ανέρχεται σε 53.965,56 εκατ. ευρώ, δηλαδή στο 33,67% του τζίρου που πραγματοποιείται σε αυτήν. Η Προστιθέμενη αξία της μεταποιητικής παραγωγής παρακολουθεί μία πορεία ανόδου κατά την τελευταία 10ετία, όμως παρουσιάζει ενδογενή διαρθρωτικά προβλήματα αφού το περιφερειακό παραγωγικό σύστημα στηρίζεται σε κλάδους μέσης έντασης εργασίας. Η περαιτέρω βελτίωση της παραγωγικότητας θα στηρίζεται ολοένα και περισσότερο σε λύσεις μείωσης της συμβολής του ανθρώπινου παράγοντα στην παραγωγική διαδικασία και διαρκούς εκσυγχρονισμού

⁹ Στρατηγική της Λισαβόνας, Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές για τη Συνοχή, Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013

¹⁰ Για την αποτίμηση της εξωστρέφειας χρησιμοποιούνται ο χωροταξικός λόγος και οι εξαγωγές της Περιφέρειας Αττικής προς τα κράτη-μέλη της ΕΕ25, κατά Συνδυασμένη Ονοματολογία (ΣΟ), βλ. Επιχειρησιακό Σχέδιο Προώθησης και Προβολής Προϊόντων Περιφέρειας Αττικής, 2006.

¹¹ Business Monitor 2005

και αυτοματοποίησης της διαδικασίας.

Στο διάστημα 2000-2003 η ιεράρχηση των τριών τομέων της οικονομίας της Περιφέρειας Αττικής παρέμεινε αμετάβλητη. Ο τριτογενής τομέας διατήρησε την κυρίαρχη, πρώτη, θέση του με ανεπαίσθητη αύξηση του μεριδίου του στη συνολικά παραγόμενη ακαθάριστη προστιθέμενη αξία σε σχέση με το 2000 (79,22% το 2000 έναντι 79,86% το 2003), παραμένοντας όμως σημαντικά υψηλότερος από το μέσο όρο της χώρας. Ο δευτερογενής τομέας μείωσε τη σχετική του θέση από 20,22% σε 19,57% παραμένοντας ελαφρά χαμηλότερος από το μέσο όρο της χώρας, ενώ ο πρωτογενής τομέας παρέμεινε σε πολύ χαμηλά επίπεδα παρουσιάζοντας πολύ μικρή μείωση φθάνοντας το 2004 σε ποσοστό μόλις 0,57% του συνολικού Α.Ε.Π. της Περιφέρειας, ποσοστό σημαντικά χαμηλότερο από το μέσο όρο της χώρας.

Πίνακας 1.8: Ποσοστιαία Σύνθεση Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας κατά Τομέα σε επίπεδο Χωρικών Ενοτήτων 2000-2003.

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ*				ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ*				ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ*			
	2000	2001	2002	2003	2000	2001	2002	2003	2000	2001	2002	2003
ΧΩΡΑ	7,30%	7,06%	7,09%	6,77%	21,36%	22,26%	21,80%	22,00%	71,34%	70,69%	71,11%	71,23%
ΧΩΡ. ΕΝ. ΑΤΤΙΚΗΣ	0,55%	0,57%	0,58%	0,57%	20,22%	20,98%	19,77%	19,57%	79,22%	78,45%	79,65%	79,86%
ΧΩΡ. ΕΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ	10,19%	9,68%	9,94%	9,60%	22,31%	23,16%	22,60%	22,54%	67,50%	67,16%	67,46%	67,86%
ΧΩΡ. ΕΝ. ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ, ΗΠΕΙΡΟΥ, ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	12,56%	11,81%	11,85%	11,26%	29,57%	31,12%	31,58%	32,14%	57,87%	57,07%	56,56%	56,60%
ΧΩΡ. ΕΝ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ, ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	13,23%	12,89%	13,00%	12,58%	20,66%	20,82%	21,17%	22,20%	66,11%	66,29%	65,83%	65,22%
ΧΩΡ. ΕΝ. ΚΡΗΤΗΣ, ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ	10,28%	10,27%	10,32%	9,72%	11,38%	12,14%	13,09%	14,36%	78,34%	77,59%	76,58%	75,92%

* Προσωρινά Στοιχεία

Πηγή: ΕΣΥΕ, Εθνικοί Λογαριασμοί

Πρωτογενής τομέας.

Αναφορικά με τον πρωτογενή παραγωγικό τομέα, ενώ η κλαδική ανάπτυξή του σε εθνικό επίπεδο παρουσιάζει διαρθρωτικά προβλήματα με χαμηλή παραγωγικότητα, μείωση της συμμετοχής του στο εθνικό προϊόν και δυσμενή τροπή του εξωτερικού ισοζυγίου, στην Αττική εμφανίζει σημαντικό δυναμισμό που οφείλεται στην αυξημένη παραγωγικότητα της εργασίας, στην εγγύτητα με το ισχυρό καταναλωτικό κέντρο του Πολεοδομικού Συγκροτήματος, στο είδος των παραγόμενων προϊόντων, στο σχετικά μεγάλο γεωργικό κλήρο και στη χρήση σύγχρονων μεθόδων εκμηχάνισης της παραγωγής.

Οι δυναμικοί κλάδοι αφορούν στην αθροκομία, τα κηπευτικά τις αμπελοκαλλιέργειες και τα αλιευτικά προϊόντα (υδατοκαλλιέργειες), κυρίως στον Μαραθώνα, τα Μεσόγεια, τα νησιά και την επαρχία Τροιζηνίας και σε ζώνες όπου δεν αναπτύσσονται άλλες μη συμβατές προς αυτά χρήσεις (π.χ. τουρισμός). Με εξαίρεση την παραγωγή κρασιού και μάλιστα εμφιαλωμένου, οι παραδοσιακές

αγροτικές δραστηριότητες στην Αττική, όπως η καλλιέργεια σιτηρών και ελιάς, τείνουν να περιορίζονται, όπως περιορίζεται και η παραδοσιακά μετακινούμενη κτηνοτροφία.

Τα αίτια της εξέλιξης αυτής, πέρα από τη γενικότερη πορεία της αγροτικής οικονομίας της χώρας, εντοπίζονται κατά κύριο λόγο στη ραγδαία αστικοποίηση περιοχών με γεωργική χρήση στην ευρύτερη περιοχή της Πρωτεύουσας, όπως τα Μεσόγεια, καθώς επίσης και στην αυξημένη ζήτηση παραθεριστικής κατοικίας σε νησιωτικές και παραθαλάσσιες περιοχές, όπως η Τροιζηνία, η οποία εκτοπίζει με ταχύ ρυθμό τον πρωτογενή τομέα, καθιστώντας επιτακτική τη λήψη μέτρων για την ανάδειξη του ρόλου της γεωργίας στην προστασία του περιβάλλοντος στο πλαίσιο των κατευθύνσεων της νέας Κοινής Γεωργικής Πολιτικής και της σημασίας που αποδίδεται στην περιαστική γεωργία.

Στο σημείο αυτό επισημαίνονται οι διαπιστώσεις στην ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης του προγραμματικού κειμένου του Επιχειρησιακού Προγράμματος της περιόδου 2000 -2006 ότι ο τομέας «...παρουσιάζει ιδιαίτερο δυναμισμό, παρά τις πιέσεις που δέχεται ο ζωτικός του χώρος από τις τάσεις επέκτασης του οικιστικού δικτύου και την αστική ανάπτυξη προαστιακού, εξωαστικού και παραθεριστικού χαρακτήρα» καθώς επίσης και ότι όσον αφορά τις ορεινές και νησιωτικές περιοχές «...το ισχυρό καταναλωτικό κέντρο του πολεοδομικού συγκροτήματος, αποτελεί βασικό αίτιο της δυναμικής του πρωτογενή τομέα στις περιοχές αυτές (νησιωτικές, ορεινές) λόγω της απ' ευθείας διάθεσης των προϊόντων στην κατανάλωση από τους ίδιους τους παραγωγούς, καθώς επίσης και του τουρισμού...».

Η διατήρηση της «γεωργικής γης» στη Περιφέρεια θα πρέπει να αποτελέσει βασική προτεραιότητα του χωροταξικού σχεδιασμού. Η αξιοποίηση των μέσων που προσφέρει η νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική και κυρίως το πλέγμα των «Αγροπεριβαλλοντικών» Μέτρων μπορούν να συμβάλλουν σε κάποιο βαθμό στη διατήρηση της γεωργίας στην Περιφέρεια Αττικής. Ο πρωτογενής τομέας στην Αττική καλείται πλέον να διαδραματίσει ένα ουσιαστικό ρόλο στην προστασία του περιβάλλοντος, παρά το γεγονός ότι παρουσιάζει ιδιαίτερα υψηλή παραγωγικότητα στην Περιφέρεια σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα, γεγονός που οφείλεται κατά κύριο λόγο σε μονάδες θερμοκηπίων έντασης κεφαλαίου και στη συγκέντρωση κτηνοτροφικών μονάδων στη Δυτική Αττική.

Δευτερογενής τομέας.

Όσον αφορά στην εξέλιξη της συμμετοχής του δευτερογενή τομέα στο Α.Ε.Π. της Περιφέρειας Αττικής, θα πρέπει να γίνει αναφορά σε δύο παραμέτρους που είναι η ενίσχυση των κατασκευών, λόγω και της διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, αλλά και η σημαντική ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα για την παραγωγή κατοικιών, ενώ σε ότι αφορά αμιγώς τη μεταποίηση παρατηρείται ότι ο κύκλος της αναδιάρθρωσης της μεταποίησης στην Αττική δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί.

Εξέλιξη της μεταποίησης.

Η εξέλιξη του Βιομηχανικού Τομέα στην Περιφέρεια Αττικής, λαμβάνοντας υπόψη τα διαθέσιμα πρόσφατα στοιχεία της ΕΣΥΕ (Ετήσια Βιομηχανική Έρευνα, 2003), τα οποία όμως αναφέρονται μόνο στις επιχειρήσεις που απασχολούν άνω των 10 εργαζομένων (Πίνακες 1.β και 1.γ. του Παραρτήματος), αποτυπώνουν τη γενικότερη τάση της ελληνικής βιομηχανίας που παρουσιάζει έντονο δυισμό μεταξύ επιχειρήσεων που συνεχώς εκσυγχρονίζονται και ενισχύουν τη θέση τους στο διεθνή ανταγωνισμό και μεταξύ επιχειρήσεων που σε μεγάλο βαθμό ανήκουν σε κλάδους έντασης εργασίας και δεν μπορούν να διατηρήσουν την ανταγωνιστικότητά τους.

Είναι εμφανές ότι τόσο στην Περιφέρεια Αττικής όσο και στο σύνολο της χώρας κατά την περίοδο 1993 - 2003, εμφανίστηκαν τάσεις μείωσης του πλήθους των καταστημάτων και της απασχόλησης. Ειδικότερα, όσον αφορά στην απασχόληση, η πτώση αυτή υπήρξε συνεχής σε ετήσια βάση. Ωστόσο, κατά την ίδια περίοδο η Βιομηχανία της Περιφέρειας Αττικής, ακολουθώντας την αντίστοιχη τάση

στο σύνολο της χώρας, γνώρισε σημαντική αύξηση στην ακαθάριστη αξία παραγωγής, στην προστιθέμενη αξία και στην παραγωγικότητα.

Από τις παρατηρήσεις αυτές γίνεται φανερό ότι βρισκόμαστε σε μία διαδικασία μετασχηματισμού – αναδιάρθρωσης της Βιομηχανίας στην Περιφέρεια Αττικής, η οποία ακολουθεί την αντίστοιχη τάση σε επίπεδο χώρας. Είναι χαρακτηριστικό ότι η παραγωγικότητα στον τομέα της βιομηχανίας στην Αττική αυξήθηκε κατά 130,9%, μέσα στο εξεταζόμενο χρονικό διάστημα και επιπλέον κάθε έτος η παραγωγικότητα είναι μεγαλύτερη σε σύγκριση με το προηγούμενο.

Οι εξελίξεις αυτές συνετέλεσαν στη διατήρηση της κυρίαρχης θέσης της Περιφέρειας Αττικής στη Βιομηχανία της χώρας. Η Περιφέρεια Αττικής το 2003 εξακολουθεί να αποτελεί το βασικό πόλο συγκέντρωσης της βιομηχανικής δραστηριότητας της χώρας. Είναι ενδεικτικό ότι στην Περιφέρεια συγκεντρώνεται το 43,7% των βιομηχανικών καταστημάτων και απασχολείται το 43,4% των εργαζομένων στο σύνολο της βιομηχανίας της χώρας. Επιπλέον, υψηλά ποσοστά εμφανίζει η συμμετοχή της ακαθάριστης αξίας παραγωγής και της προστιθέμενης αξίας της βιομηχανίας της Περιφέρειας στο σύνολο της χώρας (Πίνακες 1.β και 1.γ του Παραρτήματος).

Τα σχετικά μεγάλα μεγέθη απασχόλησης στη βιομηχανία – βιοτεχνία στην Αττική σε κάποιο βαθμό οφείλονται σε μια εσωτερική μετακίνηση που παρατηρείται στον τομέα προς όφελος θέσεων απασχόλησης με ουσιωδώς τριτογενή χαρακτήρα (π.χ. διοίκηση, εμπορία κ.λπ. προϊόντων που παράγονται εκτός Αττικής), σε βάρος των θέσεων με αμιγώς δευτερογενή παραγωγικό χαρακτήρα.

Δυναμισμό εμφανίζουν οι κλάδοι των τηλεπικοινωνιών και των ηλεκτρονικών, καθώς επίσης, των τροφίμων και των ποτών στους οποίους διαπιστώνονται και αυξημένες εξαγωγές, καθώς και ορισμένοι των χημικών προϊόντων στους οποίους πραγματοποιούνται κύρια συμμετοχές κεφαλαίου. Αντίθετα οι κλάδοι με μεγάλη συγκέντρωση στην Αθήνα, όπως της κλωστοϋφαντουργίας – ετοίμου ενδύματος, των προϊόντων μετάλλου, των προϊόντων άνθρακα, της ναυπηγοεπισκευής και της ναυτιλίας, εμφανίζουν ενδογενή προβλήματα. Τέλος, παρ' ότι στην Αττική συγκεντρώνεται σημαντικός αριθμός επιχειρήσεων σε δυναμικούς κλάδους, όπως είναι τα ηλεκτρονικά, δεν έχει διαμορφωθεί η δυνατότητα λειτουργίας κλάδων με υπερεθνική στρατηγική αναφορά, διαπίστωση που αναδεικνύει την αναγκαιότητα διαμόρφωσης μιας πολιτικής προσέλευσής τους.

Οι διαφαινόμενες τάσεις, όπως αυτές εκφράζονται μέσα από την ερμηνεία της εξέλιξης των βασικών μεγεθών του μεταποιητικού τομέα, φαίνεται να διαφοροποιούν τις προοπτικές ανάπτυξης της βιομηχανίας, στην κατεύθυνση του εκσυγχρονισμού και της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητάς της.

Όσον αφορά στη χωρική διάσταση της μεταποίησης, σήμερα στην Αττική ένα μεγάλο μέρος της βιομηχανίας – βιοτεχνίας συγκεντρώνεται στις προσδιορισμένες ζώνες ΒΙΟΠΑ – ΒΙΠΑ, αλλά και αναπτύσσεται διάσπαρτα μέσα στον αστικό ιστό του δυτικού κυρίως Λεκανοπεδίου και στην εκτός σχεδίου περιοχή της περιαστικής ζώνης (Θριάσιο Πεδίο, Παρακηφίσια ζώνη, Β. Αττική, Λαυρεωτική κ.α.) διαμορφώνοντας άτυπες βιομηχανικές συγκεντρώσεις με αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον και το τοπίο. Η μείξη μονάδων βιομηχανίας και βιοτεχνίας με τις περιοχές κατοικίας ή η διασπορά τους στον περιαστικό χώρο και εκτός των σχεδιασμένων ζωνών ΒΙΟΠΑ – ΒΙΠΑ, συνιστά πολεοδομικό πρόβλημα που χρήζει επίλυσης με κριτήρια περιορισμού της ασυμβίβαστης μείξης χρήσεων, κυριότερα όμως με αλλαγές μεθόδου παραγωγής και εισαγωγή φιλικότερων προς το περιβάλλον τεχνολογιών.

Στο πλαίσιο των παραπάνω δυσχερειών και των περιορισμένων δυνατοτήτων, το νέο θεσμικό πλαίσιο του Υπουργείου Ανάπτυξης για οργάνωση ΒΕΠΕ στις ζώνες βιομηχανίας-βιοτεχνίας που έχουν οριοθετηθεί με βάση το ρυθμιστικό σχεδιασμό, εκτιμάται ότι είναι δυνατόν να δράσει επωφελώς ως προς τη δημιουργία βιομηχανικών υποδομών και την πολεοδόμηση των ζωνών, διαμορφώνοντας σταθερό περιβάλλον για εγκατάσταση και μετεγκατάσταση μονάδων και παρέχοντας κίνητρα ορθολογικής οργάνωσης των υποδοχέων βιομηχανίας – βιοτεχνίας. Επίσης, το μέχρι σήμερα ισχύον θεσμικό πλαίσιο (Π.Δ. 84/1984, Π.Δ. 303/1987, Κ.Υ.Α. 69269/1990) που καθόριζε την αδειοδότηση, χωροθέτηση και επιβολή περιβαλλοντικών όρων για τη βιοτεχνία-

βιομηχανία σε συνδυασμό με τον πολεοδομικό σχεδιασμό (ΓΠΣ, ΖΟΕ), ήδη αναθεωρήθηκε καταργούμενο και αντικαθιστούμενο με ειδικό Νόμο προκειμένου να επιλυθούν ορισμένα προβλήματα που παρουσίασε και τα οποία δημιούργησαν παραπέρα εμπόδια στον εκσυγχρονισμό του τομέα.

Τριτογενής τομέας.

Πρόκειται για τον τομέα όπου πραγματοποιούνται οι περισσότερες αλλαγές και μετασχηματισμοί, τόσο προς την κατεύθυνση του εκσυγχρονισμού των επιχειρηματικών διαδικασιών των επιμέρους κλάδων του, όσο και των στοιχείων εκείνων που συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Στους Πίνακες (1.δ), (1.ε) και (1.στ) του Παραρτήματος παρουσιάζονται τα πλέον πρόσφατα στοιχεία επιχειρήσεων και απασχόλησης στους κλάδους του τριτογενή τομέα για την Περιφέρεια Αττικής και το σύνολο χώρας. Από την επεξεργασία των στοιχείων αυτών προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα :

- Η Αττική συγκεντρώνει το 36,2% των επιχειρήσεων του τριτογενή τομέα στο σύνολο της χώρας. Στην Περιφέρεια χωροθετούνται το 51,5% του συνόλου των επιχειρήσεων ακίνητης περιουσίας και εκμισθώσεων, το 46,3% των ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών, το 45,2% των άλλων δραστηριοτήτων παροχής υπηρεσιών, το 42,7% των επιχειρήσεων στο χώρο της εκπαίδευσης και το 52,6% των επιχειρήσεων στον τομέα της υγείας και κοινωνικής μέριμνας. Το γεγονός αυτό αντανακλά τη βαρύνουσα θέση της Αθήνας ως τόπο συγκέντρωσης δραστηριοτήτων του τριτογενή τομέα.
- Αντίστοιχη εικόνα εμφανίζει η Περιφέρεια και από πλευράς παραγόμενου τζίρου, συγκεντρώνοντας το 65,3% του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων του τριτογενή τομέα, με εξαίρεση τον κλάδο των ξενοδοχείων – εστιατορίων, όπου η Αττική συγκεντρώνει χαμηλά ποσοστά επιχειρήσεων και παραγόμενου κύκλου εργασιών (τζίρου.) των επιχειρήσεων
- Εντός της Περιφέρειας δύο είναι οι κλάδοι που συγκεντρώνουν άνω του 60% του αριθμού των επιχειρήσεων. Πρόκειται για τους κλάδους του χονδρικού και λιανικού εμπορίου και τη διαχείριση ακίνητης περιουσίας, ενώ ακολουθούν με πολύ χαμηλότερα ποσοστά τα ξενοδοχεία και εστιατόρια, οι μεταφορές – αποθηκεύσεις – επικοινωνίες και οι λοιπές δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών. Το εμπόριο είναι ο κλάδος που κατέχει και το μεγαλύτερο μερίδιο στον τομέα από άποψη κύκλου εργασιών (55,09%).
- Η Περιφέρεια συγκεντρώνει το 40,4% του συνόλου των απασχολούμενων στον τριτογενή τομέα της χώρας. Το 54% της απασχόλησης στον κλάδο των μεταφορών και το 59% στον κλάδο των ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών βρίσκεται στην Αττική.

Στην Περιφέρεια Αττικής, σημειώνονται, αντίστοιχοι με τους ευρωπαϊκούς, μετασχηματισμοί «αναδιαρθρωτικού» χαρακτήρα, οι οποίοι προσελκύουν νέες δραστηριότητες «μητροπολιτικού χαρακτήρα» του τριτογενή τομέα, όπως το χονδρεμπόριο, τις αντιπροσωπείες, τους Εμπορικούς εκθεσιακούς χώρους και τις εγκαταστάσεις μεταφορών (logistics parks). Οι τελευταίες, τείνουν να συγκεντρώνονται στην Περιφέρεια κυρίως στην ευρύτερη περιοχή του Ελαιώνα, κατά μήκος των βασικών αξόνων κυκλοφορίας και των ενδιάμεσων ζωνών, όπως π.χ. της λεωφόρου Αθηνών, της Πέτρου Ράλλη, της Ιεράς Οδού, της Κηφισού και της Αττικής οδού, αναδεικνύοντας την παλαιότερη «παρακηφίσις» βιομηχανική συγκέντρωση σε μητροπολιτικής σημασίας επιχειρηματική περιοχή μεικτών επαγγελματικών εγκαταστάσεων, με σημαντικό αριθμό επιτελικών εγκαταστάσεων επιχειρήσεων, οι οποίες καλύπτουν τις ανάγκες των βιομηχανιών και λοιπών επιχειρήσεων του Θριασίου Πεδίου.

Ο τομέας του λιανικού εμπορίου στην Αθήνα παραμένει σημαντικός με τάσεις αύξησης, χωρίς όμως να υπερβαίνει ο χαρακτήρας του την εθνική κλίμακα. Αντίθετα η ανάπτυξη των άλλων δυναμικών αστικών κέντρων της χώρας και η εποχιακή αιχμή του τουρισμού κατά τη θερινή περίοδο στις πόλεις της περιφέρειας περιορίζουν την κυριαρχία της Αθήνας στον κλάδο αυτό. Από άποψη συγκέντρωσης κεφαλαίου διαπιστώνονται σαφείς τάσεις υποκατάστασης των μικρών καταστημάτων από πολυκαταστήματα πλέον σύγχρονης εξυπηρέτησης. Η τάση διάχυσης του λιανικού εμπορίου συνοδεύεται με υποκατάσταση χρήσεων του δευτερογενή τομέα από χρήσεις του τριτογενή (εμπόριο,

αναψυχή) που τείνουν να εγκαθίστανται με τη μορφή πολυκαταστημάτων και πολυκέντρων εμπορίου σε κελύφη βιομηχανικών κτιρίων (π.χ. Ελαιώνας). Η αναδιάρθρωση αυτή, οικονομική και χωρική του λιανικού εμπορίου μπορεί να αποτελέσει σταδιακά σε επίπεδο ειδών πολυτελείας και σε επίπεδο εμπορίας ειδών καθημερινής χρήσης, δυναμική δραστηριότητα διεθνούς εμβέλειας, μόνο αν συνδεθεί με άλλες δραστηριότητες κύριας έλξης ροών πληθυσμού προς την Αττική που συνδέονται με τον τουρισμό, τις ειδικές τουριστικές υποδομές και τις λειτουργίες πολιτισμού και αναψυχής διεθνούς κλίμακας.

Το χονδρεμπόριο παραμένει στρατηγικός τομέας στην Αττική, παρά την παρατηρούμενη σχετική αποκέντρωση προς άλλα σημαντικά κέντρα της περιφέρειας της χώρας (Θεσσαλονίκη, Ηράκλειο, Ρόδος). Ήδη μάλιστα η περιοχή του Θριασίου Πεδίου και εν μέρει της πεδιάδας των Μεσογείων εξελίσσονται σε περιοχές προτίμησης για την εγκατάσταση μεγάλων σύγχρονων μονάδων χονδρεμπορίου με διαμετακομιστικό ρόλο. Η δημιουργία ζωνών χονδρεμπορίου στη Μαγούλα με την ίδρυση του Διεθνούς Κέντρου Αποθήκευσης της ΠΑΕΓΑΕ, στον Ασπρόπυργο με τη δημιουργία μεγάλης ζώνης χονδρεμπορικής διακίνησης εμπορευμάτων σε θέση παρακείμενη του νέου Εμπορευματοικού Σταθμού και Σταθμού Διαλογής του ΟΣΕ καθώς και άλλων ζωνών προς το παράκτιο μέτωπο και στη Μάνδρα, συνολικής επιφάνειας 12.000 στρεμμάτων, αποτελούν ένα πρώτο βήμα ίδρυσης μεγάλων χονδρεμπορικών – εμπορευματοικών πάρκων για την αποθήκευση και χονδρεμπορική διακίνηση προϊόντων.

Η δραστηριότητα αυτή μπορεί να αποτελέσει συγκριτικό πλεονέκτημα ενίσχυσης του μητροπολιτικού ρόλου της Αθήνας με εμβέλεια στην Ανατολική Ευρώπη και στη Μεσόγειο, σε συνδυασμό με το νέο διεθνή αερολιμένα των Σπάτων και τον εκσυγχρονισμό και τη συμπλήρωση των κύριων μεταφορικών δικτύων υπεραστικών εμπορευματοικών μεταφορών.

Εξέλιξη των ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου ανά κλάδο.

Η εξέλιξη των ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου ανά κλάδο στην Περιφέρεια Αττικής, αποκαλύπτει τη δυναμική εξέλιξης των επί μέρους κλάδων και τις επενδυτικές προτεραιότητες, οι οποίες διαμορφώνονται στην Περιφέρεια.

Κατ' αρχήν, επισημαίνεται ότι το 2003 οι έξι πρώτοι κλάδοι, οι οποίοι συγκεντρώνουν το 88,78% του συνόλου των ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου στην Αττική είναι οι ίδιοι, και παρουσιάζουν μάλιστα και την ίδια κατάταξη, με τους αντίστοιχους έξι πρώτους κλάδους στο σύνολο της χώρας, οι οποίοι συγκεντρώνουν το 81,94% του συνόλου των ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου (Πίνακας 1.ζ του Παραρτήματος).

Η ταύτιση αυτή γίνεται ακόμα πιο σημαντική από τη διαπίστωση ότι το ίδιο ακριβώς συνέβαινε και το έτος 1995, γεγονός το οποίο αποδεικνύει τη σταθερότητα των επενδυτικών επιλογών – προτεραιοτήτων, η οποία συνδέεται άμεσα και με την ίδια τη δομή της οικονομίας της Περιφέρειας. Τη διαπίστωση αυτή ενισχύει και η εικόνα της μεταβολής της ποσοστιαίας συμμετοχής των κλάδων αυτών μεταξύ 1995 και 2003, τόσο στην Περιφέρεια Αττικής όσο και στο σύνολο της χώρας, όπου τα ποσοστά συμμετοχής της παρουσιάζουν διαφορετική εικόνα.

Η ανάλυση οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ο κλάδος των κατασκευών διατηρεί κυρίαρχη θέση στις ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου στην Περιφέρεια, ενώ μαζί με το δεύτερο κλάδο των Μεταφορών – Αποθηκείσεων – Επικοινωνιών υπερβαίνει το 50% του συνόλου των ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου στην Περιφέρεια Αττικής.

Η παρατήρηση αυτή υπογραμμίζει τη δυναμική του κατασκευαστικού κλάδου στην Περιφέρεια, ενώ ιδιαίτερη σημασία έχει και ο δεύτερος κλάδος, με σημαντικά υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής από ότι στο σύνολο της χώρας. Οι δύο αυτοί κλάδοι αναδεικνύουν την ιδιαιτερότητα της Περιφέρειας Αττικής ως το μεγαλύτερο διοικητικό κέντρο και την πολυπληθέστερη Περιφέρεια της χώρας, αλλά και τη στρατηγική θέση της Περιφέρειας στα μεταφορικά δίκτυα και τις επικοινωνίες της χώρας.

Στην τρίτη θέση βρίσκεται ο κλάδος της Δημόσιας Διοίκησης, άμυνας και κοινωνικής ασφάλισης, με την Περιφέρεια Αττικής να εμφανίζει συμμετοχή ελαφρά χαμηλότερη από την αντίστοιχη στο σύνολο χώρας.

Όσον αφορά της υπόλοιπους κλάδους, η μεταποίηση, η οποία κατέχει την τέταρτη θέση, εμφανίζει ποσοστό συμμετοχής στην Περιφέρεια Αττικής χαμηλότερο από το αντίστοιχο του συνόλου της χώρας, ενώ η μείωση του ποσοστού συμμετοχής της στο διάστημα 1995 –2003 στην Περιφέρεια, δεν ακολουθεί την θετική εξέλιξη που παρουσιάζει η μεταποίηση στο σύνολο της χώρας. Ωστόσο, παρά τη μείωση συνολικά του δευτερογενή τομέα της Περιφέρειας, η βιομηχανία της εξακολουθεί να αποτελεί πεδίο ανάληψης επενδυτικών πρωτοβουλιών το οποίο μάλιστα απορροφά σημαντικό ποσοστό των ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου.

Στην πέμπτη θέση βρίσκεται ο κλάδος του εμπορίου – επισκευών οχημάτων και ειδών οικιακής χρήσεως, ο οποίος εμφανίζει σχετικά χαμηλό ποσοστό συμμετοχής στην Περιφέρεια Αττικής (6,81%), δεδομένου ότι αυτό αποκλίνει από το αντίστοιχο ποσοστό συμμετοχής του κλάδου στο σύνολο της χώρας. Η αιτία της απόκλισης της, της τάξης των 2,4 ποσοστιαίων μονάδων, θα πρέπει να αναζητηθεί κατά κύριο λόγο στην επέκταση των εμπορικών δραστηριοτήτων (πολυκαταστήματα, υπεραγορές τροφίμων κ.α.) και σε άλλες Περιφέρειες της χώρας, δεδομένης της υπερσυγκέντρωσής τους μέχρι τότε στην περιοχή του Λεκανοπεδίου της Αττικής, αλλά και της ανόδου του επιπέδου κατανάλωσης των κατοίκων των υπόλοιπων Περιφερειών της χώρας.

Τέλος, την έκτη θέση κατέχει ο κλάδος της εκπαίδευσης, που εμφανίζει ποσοστό συμμετοχής στην Περιφέρεια Αττικής 4,42%, το οποίο είναι υψηλότερο από τα αντίστοιχα ποσοστά του κλάδου σε σύνολο χώρας και εκφράζει κατά κύριο λόγο τη συγκέντρωση πλήθους εκπαιδευτικών υπηρεσιών στην Πρωτεύουσα σε σχέση με την υπόλοιπη χώρα.

Επιχειρηματικότητα.

Η Επιχειρηματικότητα, ως έννοια και κοινωνικοοικονομικό χαρακτηριστικό, υπερβαίνει το αντικειμενικό φαινόμενο της επιχείρησης και της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Η Ελλάδα καταγράφει θετικές εξελίξεις στην επιχειρηματικότητα, αλλά εξακολουθεί να κατατάσσεται στην 17η θέση ανάμεσα σε 35 χώρες του GEM (2005)¹² ως προς την επιχειρηματικότητα ευκαιρίας, γεγονός που υποδηλώνει τα μεγάλα περιθώρια βελτίωσης που ακόμα υπάρχουν για αυτήν την ποιοτική διάσταση της επιχειρηματικότητας. Από την άλλη πλευρά, καταγράφεται πτώση της επιχειρηματικότητας ανάγκης (δηλαδή των ατόμων που στράφηκαν στην επιχειρηματική δραστηριότητα λόγω έλλειψης άλλων δυνατοτήτων ικανοποιητικής απασχόλησης)¹³. Το ποσοστό αυτό υποχωρεί στο 14,2% το 2005, έναντι σχεδόν 40% το 2003, κάτι που σημαίνει αντίστροφα ότι όλο και περισσότεροι Έλληνες στρέφονται στην επιχειρηματική δραστηριότητα για να εκμεταλλευτούν μια ευκαιρία την οποία αντιλαμβάνονται στο ευρύτερο περιβάλλον τους. Άρα, η δραστηριότητά τους έχει μεγαλύτερες δυνατότητες να αποδειχθεί επιτυχής, καθώς βασίζεται στη διάγνωση μιας πραγματικής ευκαιρίας και όχι στην έλλειψη άλλων επιλογών. Η χώρα καταγράφει επίσης υψηλά ποσοστά νέων εγχειρημάτων που έχουν ως τελικό πελάτη τον καταναλωτή (70%), ενώ υποχωρεί το ποσοστό των εγχειρημάτων που προσφέρουν υπηρεσίες σε επιχειρήσεις, εγχειρήματα δηλαδή που θεωρητικά απαιτούν ένα μεγαλύτερο βαθμό εξειδίκευσης και τεχνογνωσίας.

Οι νέες επιχειρήσεις (ΑΕ και ΕΠΕ) στην Περιφέρεια Αττικής αντιπροσωπεύουν το 65,4% των νέων επιχειρήσεων που δημιουργήθηκαν στη χώρα κατά το έτος 2005¹⁴ και το 63% των επενδυθέντων κεφαλαίων. Από μία άλλη οπτική, στην Περιφέρεια Αττικής αναλογούν 6,8 επιχειρήσεις ανά 10.000

¹² Παγκόσμιο Παρατηρητήριο για την Επιχειρηματικότητα . (Global Entrepreneurship Monitor).

¹³ Η Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα 2005-2006, IOBE, Παγκόσμιο Παρατηρητήριο Επιχειρηματικότητας (*Global Entrepreneurship Monitor -GEM*), εθνική ερευνητική ομάδα.

¹⁴ Η νέα Επιχειρηματική δραστηριότητα κατά το 2005, ICAP.

κατοίκους (ακολουθούν η Κεντρική Μακεδονία με 3,1 και οι Περιφέρειες Κρήτης και Ιονίων με 2,8), γεγονός που επιβεβαιώνει ότι δεν αρκεί το πληθυσμιακό κριτήριο για τη δημιουργία επιχείρησης, αλλά και άλλοι παράγοντες όπως η συγκέντρωση κεφαλαίων, καλύτερες υποδομές, η εγγύτητα σε βασικές διοικητικές και οικονομικές υπηρεσίες κ.ο.κ.

Σημειώνεται ότι η άντληση κεφαλαίων δεν προέρχεται από πηγές χρηματοδότησης καινοτόμων δραστηριοτήτων (spin-offs, business angels, venture capitals), ενώ μόνο το 5,9% των νέων επιχειρημάτων που εντοπίστηκαν στην έρευνα του GEM (θα) προσφέρει προϊόντα / υπηρεσίες που είναι εντελώς νέα και πρωτοποριακά για όλους τους δυνητικούς πελάτες¹⁵. Από την άλλη πλευρά, το μέγεθος των επιχειρήσεων στην Αττική είναι μικρότερο από την Κρήτη, το Ν. Αιγαίο και τη Θεσσαλία. Οι νέες επιχειρήσεις στην Περιφέρεια Αττικής φαίνεται να έχουν μία «εξειδίκευση» επενδύσεων στην ακίνητη περιουσία, στις υπηρεσίες μεταφορών (logistics) και στον τουρισμό (παρόλο που ο τομέας εμφανίζει μεγάλη μείωση στην ίδρυση νέων επιχειρήσεων).

Ο συνδυασμός των ανωτέρω ευρημάτων, επιβεβαιώνει τη «ρηχότητα» της νέας επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα, δηλαδή ότι δεν εκδηλώνεται σε ολόκληρη την «αλυσίδα αξίας» μέχρι το προϊόν στον τελικό καταναλωτή. Το πλέον αρνητικό εύρημα όμως είναι ότι η «ρηχότητα» της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην Ελλάδα αποτελεί σταθερό χαρακτηριστικό όχι μόνο της νέας επιχειρηματικότητας, αλλά και της καθιερωμένης. Πάνω από το 60% των καθιερωμένων επιχειρημάτων απευθύνονται στον τελικό καταναλωτή (από τις νέες επιχειρήσεις της Περιφέρειας, 2.351 ή το 87% αφορά στο εμπόριο και την παροχή υπηρεσιών και μόλις 275 ή 10% αφορούν μεταποιητικές δραστηριότητες). Συνάγεται ότι η «νέα» επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα και, ιδίως στην Περιφέρεια, τείνει απλώς να αναπαράγει, αντί να ανανεώνει, την τομεακή κατανομή των δραστηριοτήτων στην ελληνική οικονομία.

Τέλος, σε σχετική έρευνα πεδίου για τους παράγοντες ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας στην Αττική¹⁶, οι βασικοί τομείς που θέτουν σε προτεραιότητα οι επιχειρήσεις για την ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας εστιάζονται στις μεταφορές (μεταξύ των οποίων την ανάπτυξη των οδικών και των σιδηροδρομικών υποσυστημάτων της Περιφέρειας), την πρόσβαση στο διαδίκτυο, την ενέργεια καθώς επίσης και την οργάνωση του δημοσίου τομέα με έμφαση στη δημόσια διοίκηση, όπου το 95% των απαντήσεων καταγράφει σαν εντονότερα προβλήματα τη γραφειοκρατία και την αναγκαιότητα μείωσης της καθώς και την (μη) διαφάνεια των ελέγχων. Περαιτέρω, εντοπίζονται προβλήματα πρόσβασης των επιχειρήσεων σε πηγές χρηματοδότησης και έλλειψης σύγχρονων εναλλακτικών πόρων χρηματοδότησης. Η αξιολόγηση των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων της Περιφέρειας ως τόπου ανάπτυξης επενδύσεων εστιάζεται στην γεωγραφική θέση και το κόστος εργασίας.

Υποδομές Επιχειρηματικότητας

Από τις θεσμοθετημένες περιοχές οργανωμένης φιλοξενίας Επιχειρήσεων (ΒΕΠΕ) της Αττικής, οι περισσότερες δεν έχουν εγκεκριμένο πολεοδομικό σχέδιο, ενώ έχουν στο μεγαλύτερο μέρος τους δομηθεί άναρχα με τους εκτός σχεδίου όρους δόμησης. Σε ορισμένες από αυτές το πολεοδομικό σχέδιο τελεί υπό έγκριση με τις διαδικασίες του Νόμου 1337/1983. (π.χ. ΒΙΟΠΑ Μεταμόρφωσης, ΒΙΟΠΑ Κηφισιάς κ.λπ.).

Η λειτουργούσα ΒΙΠΑ Σχιστού, το νέο ΒΙΟΠΑ Κερατέας και το πρόσφατα χωροθετηθέν Τεχνολογικό Πάρκο «Τεχνόπολη Ακρόπολις» στις Αφίδνες συγκροτούν μαζί με το Τεχνολογικό – Ερευνητικό Πάρκο «Δημόκριτος» στο Χολαργό και το Τεχνολογικό – Ερευνητικό Πάρκο Λαυρίου τις βασικές υποδομές επιχειρηματικότητας και καινοτομίας στην Περιφέρεια.

¹⁵ Βλ. και έρευνα για την επιχειρηματικότητα της «Λέσχης Επιχειρηματικότητας», Φεβρουάριος 2006.

¹⁶ Μελέτη «ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ», Μάιος 2007.

1.3.2. Απασχόληση και Κοινωνική Συνοχή.**Απασχόληση – Ανεργία.**

Η Περιφέρεια Αττικής εξακολουθεί να συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μέρος του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της χώρας και της απασχόλησης. Κατά το 2005 το ποσοστό συμμετοχής του εργατικού δυναμικού της Περιφέρειας στο σύνολο του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας (15-και άνω) ανήλθε στο 55%, έναντι 53,3% για το σύνολο της χώρας, ενώ το ποσοστό απασχόλησης στο 50,3% αντίστοιχα, έναντι 48,1% του εθνικού μέσου όρου. Και τα δύο ποσοστά (συμμετοχής και απασχόλησης) παρουσιάζουν διαχρονικά αύξηση. Ωστόσο, διαχρονικά παρατηρείται σταδιακή μείωση της συμμετοχής της Περιφέρειας στο σύνολο του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της χώρας, από 39,11% το 1999 σε 36,75% το 2004. Αντίστοιχη μείωση παρατηρείται διαχρονικά και στη συμμετοχή της Περιφέρειας στο σύνολο των απασχολουμένων της χώρας, η οποία από 38,75% το 1999 μειώθηκε στο 37,17% το 2004.

Πίνακας 1.9: Εξέλιξη στοιχείων απασχόλησης, 1999-2004.

Έτος	Οικονομικά Ενεργοί (σε χιλιάδες)			Απασχολούμενοι (σε χιλιάδες)		
	Αττική	Χώρα	Μερίδιο	Αττική	Χώρα	Μερίδιο
1999	1745,3	4463,2	39,11%	1526,6	3939,8	38,75%
2000	1771,7	4437,4	39,93%	1554,9	3946,3	39,40%
2001	1732,7	4362,2	39,72%	1552,9	3917,5	39,64%
2002	1729,0	4369,0	39,57%	1571,6	3948,9	39,80%
2003	1700,7	4506,9	37,74%	1553,3	4103,9	37,85%
2004	1780,4	4822,8	36,92%	1619,1	4.329,7	37,39%
2005	1781,7	4848,8	36,75%	1628,7	4381,9	37,17%

Πηγή: ΕΣΥΕ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού - β' Τρίμηνο

Πίνακας 1.10: Ποσοστό συμμετοχής του εργατικού δυναμικού στο σύνολο του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας (15-και άνω)

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Μεταβολή 2005-1999
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΘΡΑΚΗΣ	54,7	53,9	52,5	53,1	52,7	53,5	52,1	-2,6
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	51,0	51,4	51,1	50,5	52,1	51,8	52,0	1,0
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	50,6	50,0	50,8	50,1	50,3	50,3	49,1	-1,5
ΗΠΕΙΡΟΥ	49,0	50,0	47,9	48,5	49,3	49,7	48,3	-0,7
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	51,7	51,9	50,9	50,2	51,0	54,2	53,4	1,7
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	52,0	50,4	48,9	49,9	52,1	49,8	51,8	-0,2
ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	56,1	54,7	54,6	53,3	54,3	52,8	54,5	-1,6
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	51,6	51,6	43,9	49,9	52,1	49,8	51,8	-0,2
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	51,7	54,0	51,4	52,7	53,7	52,1	52,8	1,1
ΑΤΤΙΚΗ	51,9	52,1	51,9	52,9	53,1	55,3	55,0	3,1
ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	44,7	42,8	43,1	45,3	43,8	46,0	46,7	2,0
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	55,4	55,5	54,7	56,5	56,4	56,2	56,7	1,3
ΚΡΗΤΗΣ	59,7	59,3	58,0	57,2	56,7	56,9	57,4	-2,3
ΧΩΡΑ	52,4	52,3	51,5	51,9	52,5	53,3	53,3	0,9

Πηγή: ΕΣΥΕ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού - β' Τρίμηνο

Πίνακας 1.11: Ποσοστό απασχολούμενων σε επίπεδο Περιφέρειας, 1999-2005

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Μεταβολή 2005-1999
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΘΡΑΚΗΣ	47,6	49,1	47,7	47,9	47,3	46,2	46,3	-1,3
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	45,8	45,8	45,5	45,0	46,9	45,7	46,2	0,4
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	43,3	42,5	42,5	43,1	42,2	42,0	40,1	-3,2
ΗΠΕΙΡΟΥ	42,0	44,6	41,8	42,8	43,7	43,9	42,8	0,8
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	44,9	45,2	44,7	44,6	45,5	48,9	48,5	3,6
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	44,1	43,1	42	44,9	47,1	43,6	46,4	2,3
ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	52,8	51,7	50,6	49,7	48,7	47,3	49,9	-2,9
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	45,4	46,2	48,9	44,4	45,6	43,7	44,9	-0,5
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	47,6	48,7	46,9	48,6	49,1	47,7	48,3	0,7
ΑΤΤΙΚΗ	45,4	45,7	46,5	48,0	48,5	50,3	50,3	4,9
ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	39,4	39,5	40,4	40,8	40,5	41,7	41,9	2,5
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	51,2	49,6	49,3	47,7	50,2	51,4	52,1	0,9
ΚΡΗΤΗΣ	55,1	55,1	54,4	53,4	53,7	53,5	53,9	-1,2
ΧΩΡΑ	46,1	46,4	46,1	46,8	47,6	47,8	48,1	2,0

Πηγή: ΕΣΥΕ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού - β' Τρίμηνο

Πίνακας 1.12: Ποσοστό απασχολούμενων ανά τομέα σε επίπεδο Περιφέρειας, στα έτη 2002 & 2005.

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	2002			2005		
	Α' γενής	Β' γενής	Γ' γενής	Α' γενής	Β' γενής	Γ' γενής
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΘΡΑΚΗΣ	35,50%	20,00%	44,50%	28,04%	20,52%	51,34%
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	16,20%	24,90%	58,90%	13,69%	24,21%	62,10%
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	20,40%	33,50%	46,10%	17,68%	34,18%	48,15%
ΗΠΕΙΡΟΥ	25,80%	21,10%	53,10%	19,01%	21,50%	59,49%
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	29,70%	16,80%	51,60%	24,60%	21,29%	54,11%
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	24,80%	29,90%	45,30%	17,64%	29,76%	52,60%
ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	23,20%	12,50%	64,40%	15,36%	14,07%	70,58%
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	32,80%	17,00%	50,20%	23,86%	18,09%	58,04%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	36,50%	15,70%	47,80%	29,05%	19,09%	51,86%
ΑΤΤΙΚΗ	1,20%	24,50%	74,30%	0,67%	23,81%	75,52%
ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	22,40%	18,00%	59,60%	16,35%	16,57%	67,08%
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	7,10%	21,80%	71,20%	9,43%	20,52%	70,05%
ΚΡΗΤΗΣ	34,90%	14,70%	50,40%	20,68%	15,73%	63,59%
ΧΩΡΑ	16,10%	22,50%	61,50%	12,60%	22,50%	64,90%

Πηγή: ΕΣΥΕ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού - β' Τρίμηνο

Πίνακας 1.13 :Πλήρης και μερική απασχόληση ανά Περιφέρεια, 2004

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	Μερική	Πλήρης	Σύνολο	Ποσοστό μερικής απασχόλησης	Ποσοστό πλήρους απασχόλησης
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ & ΘΡΑΚΗ	8.009	221.121	229.130	3,5	96,5
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	31.362	688.743	720.105	4,4	95,6
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	7.183	94.549	101.732	7,1	92,9
ΗΠΕΙΡΟΣ	6.678	118.856	125.534	5,3	94,7
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	16.296	280.727	297.023	5,5	94,5
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	5.055	81.108	86.163	5,9	94,1
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	11.437	249.841	261.278	4,4	95,6
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	9.000	195.293	204.293	4,4	95,6
ΑΤΤΙΚΗ	65.909	1.553.373	1.619.282	4,1	95,9
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	12.126	227.202	239.328	5,1	94,9
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	3.665	64.576	68.241	5,4	94,6
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	5.813	115.507	121.320	4,8	95,2
ΚΡΗΤΗ	18.028	239.041	257.069	7,0	93,00
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	200.560	4.129.937	4.330.497	4,6	95,4

Πηγή: ΕΣΥΕ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, 2004, β' τρίμηνο

Η κατανομή της απασχόλησης κατά τομέα παραγωγικής δραστηριότητας δείχνει τη σαφή υπεροχή του τριτογενή τομέα, όπου απασχολείται το 75,52% των εργαζομένων της Περιφέρειας, έναντι 64,90% που είναι το αντίστοιχο ποσοστό για το σύνολο της χώρας. Η μερική απασχόληση ανέρχεται στο 4,1% του συνόλου των απασχολούμενων της Περιφέρειας, έναντι 4,6% για το σύνολο της χώρας. Τέλος, χαμηλά εξακολουθούν να παραμένουν στην Αττική τα ποσοστά απασχόλησης ατόμων μεγάλης ηλικίας (55-64 ετών).

Η ανεργία στην Περιφέρεια Αττικής μετά το 1999 παρουσιάζει πτωτική τάση, με εξαίρεση το έτος 2004, και το ποσοστό ανεργίας διαμορφώθηκε στο 8,6% για το έτος 2005, όπως φαίνεται από τον Πίνακα που ακολουθεί. Η ανεργία στην Περιφέρεια ακολούθησε τη γενικότερη πορεία εξέλιξης της ανεργίας στη χώρα, αλλά με εντονότερο ρυθμό, δεδομένου ότι η Περιφέρεια Αττικής μέχρι το έτος 2000 παρουσίαζε σταθερά ανώτερα ποσοστά ανεργίας από τα αντίστοιχα της χώρας. Από το έτος 2001 εμφανίζεται μια αντιστροφή της πορείας, με την ανεργία στην Περιφέρεια να μειώνεται σταδιακά, ακολουθώντας και πάλι τη γενικότερη εικόνα της εξέλιξης της ανεργίας στο σύνολο της χώρας, αλλά να διαμορφώνεται σε επίπεδα χαμηλότερα του εθνικού μέσου όρου.

Πίνακας 1.14: Ποσοστό ανεργίας σε επίπεδο Περιφέρειας, 1999-2005.

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Μεταβολή 2005-1999
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΘΡΑΚΗΣ	13,0	8,8	9,3	9,7	10,2	13,1	11,0	-2,0
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	11,8	10,9	10,9	10,9	10,0	11,6	11,1	-0,7
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	14,4	15,0	16,3	13,9	16,0	16,4	18,4	4,0
ΗΠΕΙΡΟΥ	14,2	10,9	12,6	11,8	11,5	11,6	11,5	-2,7
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	13,1	13,0	12,2	11,1	10,6	9,8	9,3	-3,8
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	15,2	14,4	14,2	10,0	9,5	12,4	10,5	-4,7
ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	5,8	5,6	7,3	6,9	10,3	10,4	8,4	2,6
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	12,0	10,6	10,3	10,8	9,5	12,1	11,0	-1,0
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	7,9	9,7	8,7	7,8	8,5	8,5	8,6	0,7
ΑΤΤΙΚΗ	12,6	12,3	10,4	9,3	8,7	9,1	8,6	-4,0
ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	11,7	7,7	6,3	9,8	7,6	7,3	10,4	-1,3
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	7,6	10,5	9,8	15,7	10,9	8,5	8,1	0,5
ΚΡΗΤΗΣ	7,6	7,2	6,3	6,7	5,2	5,9	6,1	-1,5
ΧΩΡΑ	11,9	11,2	10,4	9,9	9,3	10,2	9,6	-2,3

Πηγή: ΕΣΥΕ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού - β' Τρίμηνο.

Η πρόσφατη εξέλιξη στα μεγέθη της οικονομίας αποτελεί σημαντικό προσδιοριστικό παράγοντα μείωσης της ανεργίας στην Περιφέρεια, σε συνδυασμό με την εκτέλεση πληθώρας έργων λόγω της υλοποίησης των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης και της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία αυξημένης ζήτησης εργατικού δυναμικού. Επομένως, πολλές από τις θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν ενδέχεται να μην έχουν μόνιμο χαρακτήρα ώστε να διασφαλίζεται μεσο-μακροπρόθεσμα η διατήρηση της απασχόλησης στα σημερινά επίπεδα.

Σε ότι αφορά τη διάρθρωση της ανεργίας (Πίνακας 1.15) παρατηρείται στην Περιφέρεια σχετικά υψηλό ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων (53,1%), που είναι ελαφρά χαμηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό σε επίπεδο χώρας (53,4%). Παράλληλα, διατηρείται η ανεργία των γυναικών (12,9%) αλλά σε χαμηλότερο ποσοστό σε σύγκριση με αυτό της χώρας, το οποίο διαμορφώνεται στο 15,5% για το μέσο όρο των ετών 2003-2005. Η ανεργία των νέων 15 – 24 ετών στην Περιφέρεια κυμαίνεται σε χαμηλότερα επίπεδα (23,3%) σε σύγκριση με το σύνολο της χώρας (26,6%). Το ποσοστό των ανέργων Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι υψηλότερο από το αντίστοιχο εθνικό (20,3% έναντι 15,1% για το έτος 2004). Από τα ανωτέρω στοιχεία προκύπτει ότι παρά την ποσοστιαία μείωση της ανεργίας τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της εξακολουθούν να υφίστανται και απαιτείται η άσκηση συγκεκριμένης και στοχευμένης πολιτικής, κάτι άλλωστε που αποτελεί και σχετική κατεύθυνση της Ε.Ε.

Πίνακας 1.15: Δείκτες Αγοράς Εργασίας (Μέσος όρος ετών 2003-2005)

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΑΕΠ κατά κεφαλήν (μ.ο. 2001-2003)	Βαθμός Απασχόλησης (15-64 ετών)	Βαθμός Απασχόλησης Γυναίκων (15-64 ετών)	Βαθμός Απασχόλησης Ηλικιωμένων (55-64)	% Ανεργίας	% Ανεργίας Νέων (15-24)	% Ανεργίας Γυναίκων	% Μακροχρόνιας Ανεργίας	Ποσοστό Εκτεθειμένο στον κίνδυνο της φτώχειας*
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΘΡΑΚΗΣ	59,9	59,7	46,9	44,9	11,8	28,6	18,2	54,4	32,2
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	76,2	57,5	43,1	38,6	11,2	28,7	17,7	53,6	22,7
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	77,7	53,1	37,3	36,4	17,1	45	27,1	64,4	23,9
ΗΠΕΙΡΟΥ	62,7	56,8	41,6	44,8	11,5	35,1	18,5	62,6	36,2
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	69,1	59,8	44,3	46,2	9,9	25,1	16,9	59,7	26
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	109,7	58,9	41,6	40	11,1	29,8	18	58,7	29,3
ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	70,9	62,2	48,5	48,6	10,6	32,1	14,9	23,7	24,5
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	59,5	56,5	40	42,3	10,8	28,2	18,3	62,4	30,3
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	73,4	62,7	47,9	50,5	8,9	28,2	14	57,7	29
ΑΤΤΙΚΗ	82,3	60,3	47,4	36,1	8,9	23,3	12,9	53,1	12,2
ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	74,9	55,8	36,8	38,9	9,2	35,2	17,9	58,4	18,9
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	87,2	60,4	41,7	44,4	9,9	22,1	16,2	21,5	25,7
ΚΡΗΤΗΣ	75,9	64,1	51,8	53,5	7,4	20,4	11,7	33,1	15,7
ΧΩΡΑ	77,2	59,4	45,2	40,8	10	26,6	15,5	53,4	21,0

Πηγή: Eurostat, Βάση Δεδομένων New Cronos

*Πηγή: Kikilias El. and Gazon E. with the collaboration of D. Ntontis Regional Aspects of Poverty in Greece' EKKE social Cohesion Bulletin, 1/2005

Κοινωνική Συνοχή.**Ποσοστά αλλοδαπών στο συνολικό πληθυσμό.**

Σε πολλές χώρες της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας, οι χαμηλοί ή αρνητικοί ρυθμοί της φυσικής μεταβολής του πληθυσμού αλλά και η γήρανση αντισταθμίζονται με τη μετανάστευση. Γι' αυτό και η αποτελεσματικότερη εργασιακή και κοινωνική ενσωμάτωση των μεταναστών αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα και καίρια κοινωνικοοικονομικά ζητήματα. Τα τελευταία χρόνια, η εισροή στην Ελλάδα μεγάλου αριθμού μεταναστών οδήγησε σε υψηλά επίπεδα το ποσοστό αλλοδαπών στο συνολικό πληθυσμό (6,9% με στοιχεία της απογραφής 2001). Στην Περιφέρεια Αττικής το αντίστοιχο ποσοστό ανέρχεται στο 10%.

Κατανομή εισοδήματος.

Η διανομή του παραγόμενου εισοδήματος επηρεάζει άμεσα το εύρος των κοινωνικών ανισοτήτων και κατά συνέπεια την κοινωνική συνοχή μιας χώρας. Εντάσσεται στην ποιοτική διάσταση του επιπέδου ζωής και της ευημερίας της κοινωνίας στο σύνολό της. Τα ποσοστά φτώχειας στην Ελλάδα κυμαίνονται σε επίπεδα πάνω από το 20%, παρά τις υψηλές δαπάνες κοινωνικής προστασίας. Σύμφωνα με την έρευνα του Ε.Κ.Κ.Ε «Περιφερειακές διαστάσεις της φτώχειας στην Ελλάδα» (Ιούλιος 2005) το συνολικό ποσοστό πληθυσμού που αντιμετωπίζει κίνδυνο αποκλεισμού λόγω της φτώχειας μετά τις κοινωνικές δαπάνες, ανέρχεται στο 21% για το σύνολο της χώρας, ενώ για την Περιφέρεια Αττικής στο 12,2% αντίστοιχα. Υψηλότερο κίνδυνο φτώχειας αντιμετωπίζουν οι γυναίκες (12,5%) στην Περιφέρεια σε σχέση με τους άνδρες (11,9%).

Ισότητα μεταξύ ανδρών – γυναικών.

Το ζήτημα της ισότητας ανδρών – γυναικών συνδέεται κυρίως και άμεσα με τον τομέα της απασχόλησης. Στην Περιφέρεια Αττικής :

- Η γυναικεία απασχόληση ανέρχεται στο 47,4% (μέσος όρος ετών 2003 - 2005), έναντι 45,2% του μέσου όρου της χώρας, υπολειπόμενα όμως κατά πολύ του Ευρωπαϊκού μέσου όρου 56,3% (ΕΕ-25)¹⁷.
- Η ανεργία των γυναικών καταγράφεται σε επίπεδα κάτω του εθνικού μέσου όρου (12,9% έναντι 15,5%), ωστόσο εμφανίζεται κατά πολύ υψηλότερη του Ευρωπαϊκού μέσου όρου 9,8% (ΕΕ-25).

Τα παραπάνω στοιχεία συνηγορούν σε μικρή και αργά αυξανόμενη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας, αλλά και πολλά περιθώρια περαιτέρω βελτίωσης της πρόσβασης των γυναικών στην απασχόληση.

Στον τομέα της επιχειρηματικότητας, η πιθανότητα δημιουργίας νέας επιχείρησης από άνδρες είναι υψηλότερη από την αντίστοιχη για τις γυναίκες. Επίσης εντοπίζονται αδυναμίες όσον αφορά τη βιωσιμότητα των νέων επιχειρήσεων από γυναίκες.

Στο πλαίσιο της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου 2000-2006 υλοποιούνται ειδικές δράσεις για την ενίσχυση της απασχόλησης των γυναικών, τόσο μέσω της δημιουργίας και λειτουργίας κοινωνικών δομών (Βοήθεια στο σπίτι, Βρεφονηπιακοί σταθμοί) όσο και μέσα από τη δημιουργία ίσων ευκαιριών μεταξύ των δύο φύλων στις Μικρομεσαίες Μεταποιητικές Επιχειρήσεις όσο και στις μεγάλες επιχειρήσεις.

Κοινωνικός διαχωρισμός και φτώχεια

Η Αττική, σύμφωνα με τα διεθνή δεδομένα, χαρακτηρίζεται ως «Μητρόπολη» με χαμηλής έντασης κοινωνικό διαχωρισμό. Η εντύπωση αυτή αφορά και στην ίδια την Αθήνα.¹⁸ Η απουσία πολωτικών τάσεων σε κοινωνικό επίπεδο στην Περιφέρεια τεκμηριώνεται και με βάση τις εξελίξεις των επαγγελματικών κατηγοριών. Από την άλλη πλευρά, λόγω του μεγάλου πληθυσμιακού μεγέθους ευπαθών κοινωνικά ομάδων και της χωρικής εστίασης τους σε υποβαθμισμένες περιοχές (π.χ Δυτική Αττική) απαιτούνται κατά προτεραιότητα δράσεις πρόληψης και αντιμετώπισης του κοινωνικού αποκλεισμού και ολοκληρωμένες παρεμβάσεις κοινωνικής ένταξης για ευάλωτες ομάδες.

Ο κίνδυνος φτώχειας, σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, εμφανίζει σε επίπεδο χώρας μικρή αλλά σταθερά πτωτική τάση. Το ποσοστό των ατόμων που βρίσκονται κάτω από το όριο της φτώχειας ανερχόταν σε εθνικό επίπεδο σε 20% το 2004 έναντι 20,7% το 2003,¹⁹ εμφανίζοντας μια μικρή μείωση, ενώ προσωρινά στοιχεία από την EU SILC-2005 δείχνουν ότι ο περιορισμός του κινδύνου φτώχειας θα συνεχιστεί. Η Περιφέρεια Αττικής χαρακτηρίζεται πάντως ως η Περιφέρεια με τον μικρότερο κίνδυνο φτώχειας από τις 13 Περιφέρειες της χώρας.

¹⁷ EUROSTAT

¹⁸ «Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης για την Αθήνα-Αττική», ΕΜΠ 2004. και «Ασύμμετρη κοινωνική ανάπτυξη» Τ. Μιχαηλίδης, Ι. Παπαθεοχάρης, Πανεπ. Θεσσαλίας 2004.

¹⁹ Eurostat, EU-SILC 2004.

Πίνακας 1.16: Κίνδυνος φτώχειας ανά Περιφέρεια

Περιφέρειες	Κίνδυνος Φτώχειας	
Κρήτη	15,7%	(2)
Ιόνια Νησιά	24,5%	(6)
Πελοπόννησος	29,0%	(9)
Θεσσαλία	26,0%	(8)
Ανατ. Μακ. Θράκη	32,2%	(13)
Ήπειρος	36,2%	(12)
Δυτική Ελλάδα	30,3%	(11)
Βόρειο Αιγαίο	18,9%	(3)
Αττική	12,2%	(1)
Κεντρική	22,7%	(4)
Δυτική Μακεδονία	23,9%	(5)
Νότιο Αιγαίο	29,3%	(10)
Στερεά Ελλάδα	25,7%	(7)
Ελλάδα	21,0	

Υπόμνημα: οι αριθμοί στην παρένθεση υποδηλώνουν την κατάταξη σε σχέση με το μ.ο. της Ελλάδας

Πηγή: Kikilias El. And Gazon E. with the collaboration of D. Ntontis, Regional aspects of Poverty in Greece, EKKE Social Cohesion Bulletin, 1/2005

1.3.3. Υποδομές και Υπηρεσίες Προσπελασιμότητας.

Η Περιφέρεια Αττικής παραμένει ισχυρός συγκοινωνιακός κόμβος της χώρας και σ' αυτήν συγκλίνουν οι δύο εθνικοί οδικοί άξονες και οι αντίστοιχοι σιδηροδρομικοί, περιλαμβάνει δε δύο βασικές πύλες εισόδου-εξόδου της χώρας από θάλασσα (λιμάνι Πειραιά) και αέρα (αεροδρόμιο Σπάτων). Η προοπτική αυτή θα πρέπει να ενισχυθεί στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο γιατί θεωρείται στρατηγικής σημασίας ζήτημα για την παγίωση του μητροπολιτικού ρόλου της Περιφέρειας Αττικής σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Λιμενική υποδομή.

Στην Αττική βρίσκονται τέσσερα βασικά λιμάνια Εθνικής Σημασίας (Πειραιά, Ελευσίνας, Ραφήνας και Λαυρίου). Και τα τέσσερα λιμάνια συγκαταλέγονται στους θαλάσσιους λιμένες διεθνούς σημασίας (Κατηγορία Α) και είναι συνδεδεμένοι με χερσαία στοιχεία του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών.

Το συνεχώς αναβαθμιζόμενο διεθνές λιμάνι του Πειραιά είναι το μεγαλύτερο λιμάνι σε κίνηση επιβατών (το μεγαλύτερο της Μεσογείου), ενώ εξυπηρετεί παράλληλα σημαντική εμπορευματική κίνηση. Απαρτίζεται από τρεις τομείς, με σαφώς διαχωρισμένες και αυτόνομες λειτουργίες:

- Το (Κεντρικό) Επιβατικό λιμάνι με 5 σταθμούς εσωτερικού και ένα εξωτερικού,
- Το Εμπορικό λιμάνι (Δραπετσώνα – Κερασίνη – Ν. Ικόνιο),
- Την Επισκευαστική Ζώνη (Πέραμα, Σαλαμίνα).

Από πλευράς διεθνών ροών εμπορευμάτων (εξωτερικό εμπόριο), το λιμάνι του Πειραιά αποτελεί κύρια πύλη (μαζί με τη Θεσσαλονίκη και το Βόλο) του «Ανατολικού Άξονα Βορρά – Νότου. Επίσης, το λιμάνι του Πειραιά αποτελεί κύριο λιμάνι του συστήματος λιμένων της χώρας από πλευράς μεταφορτώσεως (trans-shipment).

Ο λιμένας της Ελευσίνας αποτελεί σημαντικό εμπορικό λιμένα και θεωρείται εναλλακτικά ως συμπληρωματικός του Πειραιά στη διακίνηση φορτίων για τη περιοχή της Αττικής.

Μεγάλη επιβατική κίνηση εξυπηρετεί το λιμάνι της Ραφήνας, το οποίο παράλληλα εξυπηρετεί μικρή εμπορευματική κίνηση εσωτερικού.

Το λιμάνι του Λαυρίου επικεντρώνεται σε επιβατικές και τουριστικές δραστηριότητες προς και από το νησιωτικό σύμπλεγμα του Αιγαίου και σε μικρότερο βαθμό σε εμπορικές. Το λιμάνι του Λαυρίου βρίσκεται σήμερα σε φάση ανάπτυξης με σημαντικά λιμενικά έργα να έχουν πρόσφατα ολοκληρωθεί, ενώ εξίσου σημαντικά έργα βρίσκονται σε εξέλιξη και θα ολοκληρωθούν εντός της επόμενης πενταετίας. Η συμβολή του λιμανιού αυτού στην αναδιάρθρωση των θαλασσιών μεταφορών της χώρας αναμένεται να είναι σημαντική εφόσον υλοποιηθούν οι απαραίτητοι χερσαίοι άξονες αλλά και οι σιδηροδρομικές συνδέσεις, που θα βελτιώσουν σημαντικά την πρόσβαση σε αυτό.

Τοπικοί λιμένες λειτουργούν στα νησιά της Περιφέρειας και στην Τροιζηνία και εξυπηρετούν το σύνολο των αναγκών τους.

Μαρίνες και λοιποί τοπικοί λιμένες λειτουργούν στον Άλιμο, Ανάβυσσο, Βουλιαγμένη, Γλυφάδα, Ζέα, Λαύριο, Πόρτο – Ράφη, Φάληρο (Φλοίσβος), Σκάλα Ωρωπού και Αγ. Μαρίνα. Λειτουργούν επίσης και ιδιωτικοί τουριστικοί λιμένες. Επίσης σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι στην Λευκή Βίβλο για τις μεταφορές (2001), η Επιτροπή πρότεινε την ανάπτυξη «λεωφόρων της θάλασσας» ως την πραγματικά ανταγωνιστική εναλλακτική δυνατότητα έναντι της χερσαίας οδικής μεταφοράς. Για την ανάπτυξη των θαλάσσιων λεωφόρων, προβλέπεται η δυνατότητα χρηματοδότησης από Κοινοτικούς πόρους, αρκεί να αποτελούν τμήμα των Διερωπαϊκών Δικτύων Μεταφορών. Η ιδέα των Λεωφόρων της Θάλασσας στοχεύει στην δημιουργία νέων εφοδιαστικών αλυσίδων (logistics) βασισμένων στη ναυτιλία, μέσα στα γεωγραφικά σύνορα της Ευρώπης. Για αυτό όμως προϋποτίθεται ριζική αλλαγή στη δομή της οργάνωσης του συστήματος των μεταφορών μέσα στα επόμενα χρόνια. Οι αλυσίδες αυτές πρέπει να λειτουργούν υπό την έννοια της αειφορίας, και να είναι εμπορικά περισσότερο αποτελεσματικές, συγκριτικά πάντα με την αμιγώς οδική μεταφορά. Η δημιουργία των λεωφόρων της θάλασσας συνεπώς θα βελτιώσει την πρόσβαση σε αγορές σε όλη την Ευρώπη και παράλληλα θα «ανακουφίσει» το οδικό ευρωπαϊκό σύστημα. Η Απόφαση (884/2004), με αντικείμενο την τροποποίηση των κοινοτικών προσανατολισμών για την ανάπτυξη του διερωπαϊκού δικτύου μεταφορών προσδιορίζει ένα νομικό πλαίσιο καθορισμού χρηματοδότησης των λεωφόρων της θάλασσας.²⁰ Στα πλαίσια αυτά, τέσσερις λεωφόροι έχουν υποδειχθεί για την οργάνωση των προγραμμάτων ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος²¹

Αεροδρόμια.

Το 2002 έλαβε χώρα η έναρξη λειτουργίας του νέου διεθνούς αερολιμένα «Ελ. Βενιζέλος», το οποίο καθιερώνει την Αθήνα ως τον πρωτεύοντα διεθνή αεροπορικό κόμβο της Ελλάδας, όσον αφορά τόσο στις διεθνείς συνδέσεις όσο και τις εθνικές συνδέσεις με τα πολυάριθμα περιφερειακά αεροδρόμια της ηπειρωτικής Ελλάδας και των νησιών. Με την αποπεράτωση το 2004 της Αττικής Οδού και της

²⁰ Απόφαση 884/2004 της 30ης Απρίλη 2004.

²¹ Λεωφόροι της θάλασσας

- Λεωφόρος της θάλασσας της Βαλτικής, που συνδέει τα κράτη μέλη της θάλασσας της Βαλτικής με τα κράτη μέλη στην κεντρική και δυτική Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένης της διαδρομής μέσω του καναλιού Βόρειας Θάλασσας/της θάλασσας της Βαλτικής.
- Λεωφόρος της θάλασσας της δυτικής Ευρώπης, που συνδέει την Πορτογαλία και την Ισπανία μέσω του ατλαντικού τόξου στη Βόρεια Θάλασσα και την ιρλανδική θάλασσα.
- Λεωφόρος της θάλασσας της νοτιοανατολικής Ευρώπης, που θα συνδέει την Αδριατική θάλασσα με το Ιόνιο Πέλαγος και την Ανατολική Μεσόγειο, συμπεριλαμβανομένης της Κύπρου.
- Λεωφόρος της θάλασσας Νοτιοδυτική Ευρώπη, που αφορά την Δυτική Μεσόγειο, συνδέοντας Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, συμπεριλαμβανομένης της Μάλτας, και σύνδεση με τη λεωφόρο της θάλασσας της νοτιοανατολικής Ευρώπης και συμπεριλαμβανομένων των συνδέσεων με τη Μαύρη Θάλασσα.

οδού Βάρης – Κορωπίου, καθώς και της σιδηροδρομικής σύνδεσης (Προαστιακός Σιδηρόδρομος – Μετρό), έχει βελτιωθεί ουσιαστικά η προσπέλαση και η ελκυστικότητα του.

Επιπλέον, υπάρχουν το στρατιωτικό αεροδρόμιο της Ελευσίνας και το τοπικό αεροδρόμιο Τατοΐου. Ως πρόσφατη εξέλιξη καταγράφεται και η παραχώρηση του στρατιωτικού αεροδρομίου Πάχης Μεγάρων στην πολιτική αεροπορία. Το γεγονός αυτό συμβάλει στην αναβάθμιση της περιοχής λόγω της πιθανολογούμενης εγκατάστασης σε αυτό των ιδιωτικών μικρών αεροπορικών σκαφών αεροπλοΐας και αναψυχής.

Σιδηροδρομική υποδομή (υπεραστικός και προαστιακός σιδηρόδρομος).

Το υφιστάμενο σιδηροδρομικό δίκτυο, υπεραστικό και προαστιακό, παρουσιάζει προβλήματα οργάνωσης και λειτουργίας (π.χ. ξεχωριστοί σταθμοί των δικτύων Πελοποννήσου και Βόρειας Ελλάδας στην Αθήνα και τον Πειραιά, έλλειψη συντονισμού και συμπληρωματικότητας με τα άλλα μέσα μεταφορών, ισόπεδη διέλευση των γραμμών καθ' όλο το μήκος του προαστιακού ιστού, κ.α.). Οι παρεμβάσεις που γίνονται στο πλαίσιο των Τομεακών Προγραμμάτων της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου αναμένεται να συμβάλλουν στον εκσυγχρονισμό του σιδηροδρομικού δικτύου και να αναδείξουν το μητροπολιτικό χαρακτήρα της Πρωτεύουσας, με τη ριζική βελτίωση της σιδηροδρομικής σύνδεσης της Πρωτεύουσας με την υπόλοιπη χώρα αλλά και με τα διευρωπαϊκά μεταφορικά δίκτυα. Ιδιαίτερη σημασία έχει η ολοκλήρωση της αναβάθμισης του σιδηροδρομικού διαδρόμου Πειραιάς – Αθήνα – Σιδηροδρομικό Κέντρο Αχαρνών (ΣΚΑ) και η κατασκευή του σιδηροδρομικού διαδρόμου ΣΚΑ – Αεροδρόμιο Σπάτων.

Σε ότι αφορά στον Προαστιακό σιδηρόδρομο, στην παρούσα φάση βρίσκεται σε λειτουργία ένα τμήμα του δικτύου συνολικού μήκους 128 χλμ., εκ των οποίων 103 περίπου χλμ. βρίσκονται εντός των ορίων του Νομού Αττικής (Αθήνα – Αεροδρόμιο = 40 χλμ. και Αθήνα – όριο Ν. Αττικής = 62,5 χλμ.). Το προαστιακό σιδηροδρομικό δίκτυο Αττικής που αναπτύσσεται σε συνδυασμό με τα άλλα δίκτυα μέσων σταθερής τροχιάς (Μετρό, ΗΣΑΠ), το οδικό δίκτυο (Αττική οδός, Λεωφόρος Υμηττού κλπ.) και τη σύνδεσή του με το νέο Αεροδρόμιο Σπάτων και το λιμάνι του Πειραιά, ως ενιαίο σύστημα μεταφορών, δημιουργεί νέα δεδομένα οργάνωσης του χώρου στην Αττική και τους γειτονικούς Νομούς καθώς και της κίνησης μέσα σ' αυτούς. Προκειμένου όμως να λειτουργήσει ως ενιαίο διασυνδεδεμένο και ολοκληρωμένο δίκτυο μέσων σταθερής τροχιάς στην Αττική κρίνεται σκόπιμη η ολοκλήρωση των επεκτάσεων του προς Λαύριο και Ραφήνα.

Ιδιαίτερη σημασία για την Περιφέρεια Αττικής έχει και ο εκσυγχρονισμός των σιδηροδρομικών και τεχνικών εγκαταστάσεων του Ο.Σ.Ε. που σήμερα είναι διάσπαρτες σε διάφορα σημεία της Αττικής και μάλιστα σε σημεία με έντονη οικιστική ανάπτυξη, με αποτέλεσμα να δημιουργούν όχληση στην ευρύτερη περιοχή τους. Η προβλεπόμενη συγκέντρωσή τους σε ενιαίο χώρο με σύγχρονες εγκαταστάσεις και εξοπλισμό στο Θριάσιο Πεδίο και η ολοκλήρωση των σχετικών έργων, θα έχει ως αποτέλεσμα, πέρα από την ουσιαστική βελτίωση της τεχνικής υποστήριξης του δικτύου και την αναβάθμιση του οικιστικού ιστού της Πρωτεύουσας.

Οδική υποδομή.

Στην Περιφέρεια Αττικής κατά τα τελευταία χρόνια, με αφορμή και τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων, υλοποιήθηκαν σημαντικά έργα στον τομέα των οδικών μεταφορών (αναβάθμιση τμημάτων του ΠΑΘΕ, η ολοκλήρωση του Περιφερειακού και Εσωτερικού Οδικού δακτυλίου της Πρωτεύουσας κ.ά), με αποτέλεσμα το επίπεδο και η ποιότητα του συστήματος αστικών και υπεραστικών μεταφορών της Πρωτεύουσας να αναβαθμιστούν σημαντικά.

Το σημαντικότερο από τα έργα αυτά αφορά στην κατασκευή της Αττικής Οδού, που αποτελεί ουσιαστικά έναν σύγχρονο αυτοκινητόδρομο. Έχει σχεδιαστεί με αυστηρές προδιαγραφές ως κλειστός αυτοκινητόδρομος ταχείας κυκλοφορίας με διόδους. Αποτελείται από δύο κύριους

αυτοκινητόδρομους: τη Λεωφόρο Ελευσίνιας-Σταυρού-Σπάτων μήκους 52,4 χλμ. και τη Δυτική Περιφερειακή Λεωφόρο Υμηττού μήκους 12,9 χλμ..

Ωστόσο, παρά τη σημαντική μείωση της κυκλοφοριακής συμφόρησης και τα περιβαλλοντικά οφέλη, και στον οδικό αυτό άξονα παρατηρούνται τάσεις κορεσμού. Η μέση κυκλοφορία για το 2006 ξεπέρασε τα 270.000 οχήματα την ημέρα, έναντι 231.471 το 2004, οπότε δόθηκαν στην κυκλοφορία όλα τα κομμάτια του αυτοκινητόδρομου. Η κυκλοφορία την επόμενη χρονιά (2005) παρουσίασε αύξηση κατά 7,61%, ενώ τον περασμένο χρόνο (2006) έκλεισε με νέα εκτίναξη κατά 8,42%. Το πιο προβληματικό κομμάτι είναι μεταξύ των κόμβων της εθνικής οδού Αθηνών - Λαμίας στη Μεταμόρφωση και της Δουκ. Πλακεντίας στο Χαλάνδρι, όπου την περασμένη χρονιά κινήθηκαν κατά μέσο όρο 72.000 οχήματα την ημέρα και καταγράφηκε αύξηση της κυκλοφορίας κατά 9% σε σχέση με το 2004. Πάντως η μεγαλύτερη τάση ανόδου της κυκλοφορίας παρατηρείται στον κλάδο σύνδεσης της περιφερειακής Υμηττού με την Αττική Οδό, με ποσοστό 30%.

Είναι προφανές ότι για την αντιμετώπιση των παραπάνω προβλημάτων οι επεκτάσεις της Αττικής Οδού και ειδικότερα η σύνδεση του αεροδρομίου με τα νότια προάστια, που θα συντελέσει στη δημιουργία ενός δεύτερου, μετά τον Κηφισό, κάθετου άξονα από τη δυτική πλευρά, ολοκληρώνοντας την περιμετρική κάλυψη του Λεκανοπεδίου από αυτοκινητόδρομους, θεωρούνται απαραίτητες.

Επιπλέον, η ολοκλήρωση των οδικών υποδομών της Αττικής προκειμένου η Αθήνα να αποκτήσει πλήρη υποδομή μιας σύγχρονης μεγαλούπολης, απαιτεί παρεμβάσεις για την οδική αναβάθμιση της νοτιοανατολικής περιοχής των Μεσογείων (Μαρκόπουλο – Λαύριο), τη σύνδεση μεταξύ βιομηχανικών ζωνών, παρακάμπτοντας το Πολεοδομικό Συγκρότημα της Αθήνας, καθώς και την κατασκευή / βελτίωση περιφερειακής οδοποιίας κυρίως προς περιοχές που παρουσιάζουν τουριστική ανάπτυξη αλλά και για τη διασύνδεση με τους μεγάλους διαπεριφερειακούς οδικούς άξονες.

Αστικές μεταφορές.

Οι αστικές συγκοινωνίες στην Αττική κατά την τελευταία δεκαετία εμφανίζουν σαφή τάση συρρίκνωσης του μεταφορικού τους έργου, με μείωση του έργου κατά 20% περίπου. Αυτό οφείλεται στη χαμηλή ελκυστικότητα του μέσου που προκαλείται από μια σειρά εγγενών και μη μειονεκτημάτων του έναντι της μετακίνησης με ιδιωτικά μέσα μεταφοράς. Η κατάσταση υποσκάπτει το ρόλο της Αθήνας ως σύγχρονης ευρωπαϊκής πόλης και απαιτεί βελτίωση.

Έως το 1999 δεν είχε σχεδιαστεί και εφαρμοστεί, για την Αττική, μία ολοκληρωμένη στρατηγική ανάπτυξης του συγκοινωνιακού συστήματος με τη λογική και τη φιλοσοφία που ισχύει σε αντίστοιχα ευρωπαϊκά αστικά κέντρα²². Αντίθετα είχαν υπάρξει διαδοχικές αποσπασματικές παρεμβάσεις θεσμικού και λειτουργικού χαρακτήρα οι οποίες είχαν σαν αποτέλεσμα τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς στην Αθήνα να απολέσουν σημαντικότατο μερίδιο της αγοράς του συνόλου των μετακινήσεων και από 40% το 1983 να πέσουν στο 31,5% το 1997.

Σημαντική υπήρξε η αποεπένδυση τόσο στην υποδομή όσο και στο τροχαίο υλικό, που οδήγησε στη μείωση της παραγωγικότητας των συγκοινωνιακών φορέων και της συνολικής αποδοτικότητας του συστήματος. Τέλος, την ίδια περίοδο αυξήθηκε κατακόρυφα και η ιδιοκτησία ΙΧ αυτοκινήτων. Στην Αττική κατά το 2004 υπήρχαν 2.138.254 επιβατικά αυτοκίνητα ΙΧ σε κυκλοφορία, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 83% σε σύγκριση με το 1995. Ο δείκτης «Επιβατικά αυτοκίνητα ΙΧ ανά 100 κατοίκους» παρουσίασε σημαντική αύξηση και από 31,2 το 1995 ανήλθε σε 56,8 το 2004.

Η πολιτική για τις αστικές συγκοινωνίες αποτυπώνεται στον Συγκοινωνιακό Χάρτη της Αθήνας (10/2004). Κεντρική λογική των μέτρων που εφαρμόστηκαν ή πρόκειται να εφαρμοσθούν είναι η ένταξη όλων των μέσων σε ένα ενιαίο σύστημα αστικών συγκοινωνιών, όπου τα διάφορα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς δεν θα λειτουργούν μεμονωμένα αλλά ως σύνολο για την εξυπηρέτηση του

²² Πηγή : ΥΜΕ, Διαχειριστική Αρχή ΕΠ ΣΑΑΣ, «Στρατηγικό Πρόγραμμα ΥΜΕ 'Μεταφορές 2007-2013, Τελικό Σχέδιο, Νοέμβριος 2006.

πολίτη. Ως στρατηγικός στόχος έχει τεθεί η αύξηση της χρήσης των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς ώστε να εξυπηρετούν το 50% των αστικών μετακινήσεων στις αρχές του 2008.

Το δίκτυο των μέσων σταθερής τροχιάς στην Αθήνα περιλαμβάνει:

- Τον ηλεκτρικό σιδηρόδρομο (ΗΣΑΠ)
- Το Μετρό
- Το Τραμ
- Τον Προαστιακό σιδηρόδρομο.

Η εφαρμογή της πολιτικής αστικών συγκοινωνιών στην Αθήνα έχει επιφέρει αύξηση της επιβατικής κίνησης, και πιο αναλυτικά:

- Οι γραμμές 2 και 3 του Μετρό εξυπηρετούν ημερησίως περισσότερους από 650.000 επιβάτες, οι οποίοι αναμένεται με την ολοκλήρωση των επεκτάσεων που βρίσκονται σε εξέλιξη / υπό δημοπράτηση να αυξηθούν κατά 460.000 ημερησίως. Το δίκτυο των γραμμών του Μετρό που βρίσκεται σε λειτουργία ανέρχεται σε 46,8 χλμ. με 24 σταθμούς. Παράλληλα, με την παλαιά γραμμή του ηλεκτρικού σιδηρόδρομου (ΗΣΑΠ, γραμμή 1), η οποία εκτείνεται σε μήκος 25,6 χλμ. με 24 σταθμούς, μετακινούνται ημερησίως περίπου 450.000 επιβάτες.
- Αύξηση της επιβατικής κίνησης στα λεωφορεία (Ε.Θ.Ε.Λ. / Η.Λ.Π.Α.Π.) της τάξης του 8%, ενώ στα μέσα σταθερής τροχιάς (Μετρό / Η.Σ.Α.Π.) στο 16%.
- Διακίνηση περίπου 120.000 πρόσθετων επιβατών σε ημερήσια βάση με το Τραμ (50.000 ημερήσιοι επιβάτες) και τον Προαστιακό σιδηρόδρομο (60.000 – 70.000 ημερήσιοι επιβάτες). Οι γραμμές του Τραμ που βρίσκονται σε λειτουργία ανέρχονται σε 2 και εκτείνονται σε μήκος 26 χλμ. με 47 σταθμούς.

Επιπλέον, λειτουργούν στην Αττική περί τα 2.000 λεωφορεία, δρομολογημένα σε 260 γραμμές, τα οποία εξυπηρετούν περί τους 1.700.000 επιβάτες ημερησίως. Οι επιβατικές μετακινήσεις εξυπηρετούνται και από 14.000 ταξί περίπου, που μεταφέρουν περί τους 700.000 επιβάτες ημερησίως.

Ωστόσο, παρά την ύπαρξη ενός ικανοποιητικού συστήματος Μέσων Μαζικής Μεταφοράς σταθερής τροχιάς, το επίπεδο εξυπηρέτησης των υπαρχόντων επίγειων Μέσων Μαζικής Μεταφοράς μη-σταθερής τροχιάς (λεωφορεία, τρόλεϊ) είναι σχετικά χαμηλό για τους παρακάτω λόγους:

- Η μέση ταχύτητα των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς μη σταθερής τροχιάς ποικίλλει μεταξύ 7 χλμ / ώρα στο κέντρο της Αθήνας και 18 χλμ / ώρα στα προάστια, σε σύγκριση με τα 20 χλμ / ώρα που είναι ένας αποδεκτός μέσος όρος στην ΕΕ.
- Υπάρχει διακύμανση του χρόνου ταξιδιού των οχημάτων στην ίδια γραμμή και αποκλίσεις των δρομολογίων. Έτσι οι επιβάτες υποχρεώνονται να παραμένουν στις στάσεις των λεωφορείων για χρονικό διάστημα το οποίο δεν είναι δυνατό να προβλεφθεί και μάλιστα συχνά υπό δυσμενείς κλιματολογικές συνθήκες (υψηλή ζέστη, βροχή, κλπ.). Το αποτέλεσμα είναι μειωμένη αξιοπιστία των αστικών μεταφορών. Ο αριθμός στάσεων ανά τετραγωνικό χλμ στην Αθήνα είναι 2,1, ενώ ένας αποδεκτός μέσος όρος στην Ε.Ε. βρίσκεται κοντά στο 5.
- Τα οχήματα έχουν πολύ μεγάλα ποσοστά πληρότητας και η πιθανότητα για έναν επιβάτη να βρει κάθισμα στα λεωφορεία κατά τη διάρκεια της ημέρας, έστω και εκτός ωρών αιχμής, είναι σχετικά μικρή. Φυσικά δεν πρέπει να παραγνωρισθεί η πρόσφατη σημαντική αναβάθμιση του τροχαίου υλικού (νέα οχήματα, τοποθέτηση κλιματισμού) που μειώνει το προαναφερθέν πρόβλημα.

Η έντονη κυκλοφοριακή συμφόρηση έχει σημαντικότερες αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία (υπολογίζεται ότι σε κάθε οδηγό αντιστοιχούν 250 χαμένες ανθρωποώρες λόγω κυκλοφοριακής συμφόρησης), στη μόλυνση του περιβάλλοντος, στην κατανάλωση ενέργειας και στην υποβάθμιση της ποιότητας ζωής στο Λεκανοπέδιο. Η μέση ωριαία ταχύτητα των αυτοκινήτων εντός του Λεκανοπεδίου δεν υπερβαίνει τα 20 χιλιόμετρα την ώρα, ενώ κατά τις ώρες αιχμής (7.30 – 10.30 και

14.30 – 17.30) τα 5 χιλιόμετρα ανά ώρα. Οι δημόσιες συγκοινωνίες καλύπτουν μόνο το 35% των καθημερινών μετακινήσεων όταν το αντίστοιχο ποσοστό στις Ευρωπαϊκές μητροπόλεις ανέρχεται στο 70%.

Η σημερινή κατάσταση του συστήματος μεταφορών της Αθήνας αποτελεί μόνο την απαρχή μιας συνεχώς επιδεινούμενης κυκλοφοριακής ασφυξίας της πόλης. Η ραγδαία αύξηση του δείκτη ιδιοκτησίας οχημάτων, σε συνδυασμό με την ελλειμματική υποδομή και διαχείριση του συστήματος μεταφορών μέχρι πρότινος, αποτελούν όχι και τόσο ενθαρρυντικές ενδείξεις για την εξέλιξη της σημερινής κατάστασης, που απαιτεί να αναληφθεί άμεσα σοβαρή και συνεπής δράση. Το νέο δίκτυο των μέσων σταθερής τροχιάς που ήδη λειτουργεί στην Αθήνα, αλλά και υπόλοιπα προγραμματισμένα συγκοινωνιακά έργα της ευρύτερης περιοχής της Πρωτεύουσας πρέπει να συνδυαστούν με σειρά συμπληρωματικών παρεμβάσεων, ώστε να μην ανακουφίζουν μόνο πρόσκαιρα την κυκλοφορία.

Η θετική δε ανταπόκριση του επιβατικού κοινού κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων 2004 αποδεικνύει τις αυξημένες απαιτήσεις που έχουν οι δυνητικοί επιβάτες των αστικών συγκοινωνιών καθώς και τη στροφή που είναι δυνατόν να γίνει προς τα Μ.Μ.Μ., λόγω των συνεχών επεκτάσεων και βελτιώσεων που υλοποιούνται και εφόσον αυτά αποδειχτούν αξιόπιστα και σύγχρονα. Κατά συνέπεια διαφαίνεται η ευκαιρία αύξησης του μεριδίου επιβατικής κίνησης των Μ.Μ.Μ., ειδικότερα στην περίπτωση που οι αστικές συγκοινωνίες λειτουργήσουν ως ένα ενιαίο σύνολο ώστε τα λεωφορεία και τα τρόλεϊ να είναι τροφοδότες του Μετρό, του Προαστιακού σιδηροδρόμου και του Τραμ.

Οι προοπτικές για την ανάπτυξη των αστικών συγκοινωνιών προσδιορίζονται από τις απαιτήσεις που δημιουργούνται από το «εξωτερικό περιβάλλον» των φορέων αστικών συγκοινωνιών, δηλαδή τους χρήστες και τις κοινωνικοοικονομικές συγκυρίες της εποχής και από το «εσωτερικό περιβάλλον» των φορέων, δηλαδή από τις δυνατότητες και τις αδυναμίες τους. Η καλύτερη οργάνωση του τομέα, καθώς και η αύξηση του μεριδίου των μέσων μαζικής μεταφοράς στη μετακίνηση θα ενισχύσουν τις κοινωνικές και οικονομικές τάσεις που ήδη διαφαίνονται και θα επιτρέψουν την προσέγγιση των Ευρωπαϊκών δομών.

1.3.4. Αειφόρος ανάπτυξη και Ποιότητα ζωής.

Περιβάλλον.

Το φυσικό περιβάλλον της Περιφέρειας Αττικής παρουσιάζει μεγάλη βιοποικιλότητα. Πολλά απειλούμενα είδη χλωρίδας και πανίδας καθώς και περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως οικοτόποι προτεραιότητας από την Ευρωπαϊκή νομοθεσία, σε συνδυασμό με τα γενικότερα τοπικά χαρακτηριστικά, συνθέτουν το αποκαλούμενο «Αττικό Τοπίο».

Στο σύνολο της Περιφέρειας έχουν εντοπιστεί αξιόλογοι τόποι οικολογικού ενδιαφέροντος και πολλοί από αυτούς περιλαμβάνονται στους καταλόγους της Ε.Ε. ως Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (20), Βιότοποι του προγράμματος CORINE (24), Βιότοποι του προγράμματος NATURA 2000 (8) και δύο Εθνικοί Δρυμοί, που περιλαμβάνονται στους βιότοπους.

Το φυσικό τοπίο της Αττικής μέχρι την τελευταία δεκαετία συμπεριλάμβανε και μεγάλα τμήματα αγροτικής γης, τα οποία όμως έχουν σημαντικά συρρικνωθεί αφού αποτελούν έδαφος ή υπέδαφος ανάπτυξης άλλων δραστηριοτήτων, πλην των αγροτικών.

Η Περιφέρεια Αττικής εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σοβαρά περιβαλλοντικά προβλήματα εξαιτίας της υπερσυγκέντρωσης πληθυσμού και δραστηριοτήτων, γεγονός που σημαίνει ότι τα βασικά αίτια της περιβαλλοντικής υποβάθμισης παραμένουν. Τα φαινόμενα υποβάθμισης αφορούν τόσο στις αστικοποιημένες όσο και στις υπόλοιπες «αδόμητες» περιοχές. Ζητήματα που συνδέονται με την ατμοσφαιρική ρύπανση, τη διαχείριση των απορριμμάτων και τη συρρίκνωση του φυσικού αδόμητου περιβάλλοντος αποτελούν τα καθοριστικά αίτια της παρούσας κατάστασης.

Στην Περιφέρεια εξακολουθεί να καθυστερεί η ολοκλήρωση των έργων διαχείρισης απορριμμάτων που προβλέπονται στον Περιφερειακό Σχεδιασμό Διαχείρισης των απορριμμάτων. Οι ολοκληρωμένοι Χ.Υ.Τ.Α. που βρίσκονται σε λειτουργία ανέρχονται σε δύο (Ανω Λιοσίων και Φυλής(τμήμα)), ενώ εκκρεμεί η κατασκευή άλλων δύο (Κερατέας και Γραμματικού), και ολοκλήρωση της Φυλής με τη συγχρηματοδότηση του Ταμείου Συνοχής.

Υπάρχει σε λειτουργία ένας Κεντρικός Σταθμός Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ Σχιστού), έναντι των συνολικά πέντε που προβλέπονται, καθώς και 19 Τοπικοί ΣΜΑ μικρότερης δυναμικότητας, έναντι των περίπου 22-25 που θεωρούνται επαρκείς.

Έχει τεθεί σε λειτουργία το 1^ο Εργοστάσιο Μηχανικής Ανακύκλωσης και Κομποστοποίησης Απορριμμάτων (ΕΜΑΚ Ανω Λιοσίων), αλλά θα πρέπει να κατασκευασθούν και άλλες μονάδες επεξεργασίας ακόμη μεγαλύτερης συνολικής δυναμικότητας από το 1^ο ΕΜΑΚ. Παράλληλα, έχουν ξεκινήσει αρκετά προγράμματα ανακύκλωσης με διαλογή στην πηγή (πilotικές προσπάθειες από αρκετούς Ο.Τ.Α.) αλλά και το Κέντρο Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών (ΚΔΔΥ) Αμαρουσίου, που αναμένεται ότι θα επεκταθούν και σε άλλες περιοχές.

Παρόμοια ανάπτυξη παρουσιάζουν και τα Συστήματα Εναλλακτικής Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΣΕΔΑ) που ενεργοποιήθηκαν πρώτα από όλη την Ελλάδα στην Περιφέρεια Αττικής, για όλες σχεδόν τις προβλεπόμενες κατηγορίες ειδικών απορριμμάτων (Υλικά Συσκευασίας, Μεταχειρισμένα ελαστικά, Λιπαντικά έλαια, Φορητές Ηλεκτρικές Στήλες και Συσσωρευτές, Αυτοκίνητα στο τέλος ζωής, Ηλεκτρικές και Ηλεκτρονικές Συσκευές).

Η σταδιακή επέκταση των ΣΕΔΑ σε συνδυασμό με τις υπόλοιπες δράσεις ανακύκλωσης και επεξεργασίας των απορριμμάτων αναμένεται να ανακουφίσει την Περιφέρεια από το σοβαρό πρόβλημα που αντιμετώπιζε κατά την τελευταία περίοδο.

Στον αντίποδα της εξέλιξης αυτής βρίσκεται η επεξεργασία των υγρών λυμάτων. Το σύνολο των ολοκληρωμένων και σε λειτουργία εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων (ΕΕΛ) ανέρχεται σε 5²³ (Ψυττάλεια, Μεταμόρφωση, Λαύριο, Βίλλια, Κερατέα) Από το ΠΕΠ Αττικής 2000-2006 κατασκευάστηκαν ή βρίσκονται σε φάση κατασκευής άλλες δύο (2) ΕΕΛ(Μέθαινα, Κύθηρα), και επεκτείνεται / αναβαθμίζεται η ΕΕΛ Λαυρίου. Επίσης έχουν κατασκευαστεί στο παρελθόν και ολοκληρώνονται ή αναβαθμίζονται δύο (2) ΕΕΛ (Μέγαρα, Ερυθρές) από πόρους του ΕΠΠΕΡ και εθνικούς πόρους. Η λειτουργία της Α' φάσης του Κέντρου Επεξεργασίας Λυμάτων Ψυττάλειας το 1994, είχε ως αποτέλεσμα τη σταδιακή βελτίωση της ποιότητας των υδάτων του Σαρωνικού Κόλπου και τη βαθμιαία αποκατάσταση της οικολογικής του ισορροπίας. Με τη λειτουργία της Α' φάσης απομακρύνθηκε το 35% περίπου του ρυπαντικού φορτίου των λυμάτων της Πρωτεύουσας, ενώ με τη λειτουργία της Β' φάσης, το ποσοστό αυτό υπερβαίνει το 95%. Πρόσφατα δε, τέθηκε σε αρχική φάση λειτουργίας και η μονάδα ξήρανσης της λάσπης που παράγεται από το ΚΕΛ Ψυττάλειας, αντιμετωπίζοντας έτσι ολικά το χήτημα της επεξεργασίας των λυμάτων του μεγαλύτερου τμήματος του αστικού ιστού της Αθήνας αλλά και της περιβαλλοντικής προστασίας του Σαρωνικού κόλπου.

Το υφιστάμενο δίκτυο αποχέτευσης ανέρχεται σε 5.800 χλμ. και καλύπτει το 92% των αποχετευτικών αναγκών της Αττικής. Παρόλα αυτά σημαντικό πρόβλημα εντοπίζεται στην Ανατολική Αττική όπου σε τέσσερις (4) οικισμούς Κατηγορίας Β' (Ραφήνα, Αρτέμιδα, Νέα Μάκρη, Κορωπί)δεν λειτουργεί σύστημα συγκέντρωσης και επεξεργασίας αστικών λυμάτων, ενώ θα έπρεπε σύμφωνα με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ να έχει ολοκληρωθεί έως τις 31-12-2000, ενώ τα απαιτούμενα έργα για τον 5ο οικισμό της ίδιας Κατηγορίας (Μαρκόπουλο Μεσογαίας) θα πρέπει επίσης να ολοκληρωθούν κατά τη διάρκεια της 4ης Προγραμματικής Περιόδου. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο το γεγονός ότι στο Αναπτυξιακό Συνέδριο της Νομαρχίας Ανατολικής Αττικής (Μάιος 2006) ως υπ' αριθμόν ένα

²³ Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης, Τομέας Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη, ΥΠΕΧΩΔΕ

πρόβλημα των κατοίκων της Ανατολικής Αττικής αναδεικνύεται η έλλειψη υποδομών αποχέτευσης²⁴.

Επίσης το σημαντικό πρόβλημα της αποχέτευσης και επεξεργασίας των αστικών λυμάτων της Ελευσίνας καθώς και των βιομηχανικών λυμάτων της βιομηχανικής περιοχής του Θριασίου Πεδίου, αναμένεται να αντιμετωπιστεί με την ολοκλήρωση της κατασκευής του δικτύου αποχέτευσης και της ΕΕΛ Θριασίου, έργου ήδη ενταγμένου στο Ταμείο Συνοχής II.

Τέλος όσον αφορά τα νησιά της Περιφέρειας, έχει κατασκευαστεί ΕΕΛ και ολοκληρώνεται το δίκτυο αποχέτευσης στον Πόρο και επίκειται άμεσα η λειτουργία του, ενώ κατασκευάζεται από το ΠΕΠ Αττικής 2000-2006 ΕΕΛ στα Κύθηρα. Στη Σαλαμίνα το δίκτυο αποχέτευσης κατασκευάζεται με χρηματοδότηση του Ταμείου Συνοχής. Οι ανάγκες των υπολοίπων νησιών (Αίγινα, Ύδρα, Σπέτσες) θα αντιμετωπιστούν ως Γ΄ Προτεραιότητας στην Προγραμματική Περίοδο 2007-2013 μέσω του ΕΠΠΕΡΑΑ.

Σε ότι αφορά την υποδομή σε δίκτυα ομβρίων και αντιπλημμυρικής προστασίας, επισημαίνεται ότι οι κοίτες των δύο κύριων ποταμών της Αττικής, του Κηφισού και του Ιλισού έχουν διευθετηθεί και καλυφθεί με αποτέλεσμα η Αθήνα να μην διαθέτει πλέον ποταμούς. Σημειώνεται ωστόσο ότι οι ποταμοί αυτοί, οι οποίοι ήταν απλά ρυάκια κατά τη θερινή περίοδο, σε περιόδους βροχών μεταβάλλονταν σε ορμητικούς χείμαρρους που πλημμύριζαν τις παρακείμενες εκτάσεις, ιδίως στις πλησιέστερες προς τη θάλασσα περιοχές. Τα φαινόμενα αυτά δεν εξαφανίστηκαν μαζί με τους ποταμούς, αλλά αντίθετα έχουν επιδεινωθεί λόγω των επιφανειακών απορροών προς τη θάλασσα. Τα δευτερεύοντα ρέματα, που συνιστούσαν ζωτικό δίκτυο παροχέτευσης των υδάτων των βροχοπτώσεων, έχουν επίσης σε μεγάλη έκταση επιχωθεί και οικοδομηθεί, προκαλώντας καταστροφικά πλημμυρικά φαινόμενα στις περιμετρικές περιοχές. Το πρόβλημα έχει ενταθεί τα τελευταία χρόνια λόγω και των εκτεταμένων πυρκαγιών, που έχουν σαν αποτέλεσμα την αδυναμία συγκράτησης των υδάτινων απορροών και την ενίσχυση των πλημμυρικών φαινομένων, προκαλώντας μια γενικότερη υποβάθμιση της ποιότητας ζωής των Δήμων και των οικισμών και παρεμπόδιση της αποτελεσματικής λειτουργίας των διαφόρων δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται μέσα σε αυτούς. Τα αντιπλημμυρικά έργα των τελευταίων ετών μπορεί να απέτρεψαν τον κίνδυνο πλημμύρας σε πυκνοκατοικημένες περιοχές όπως το Μοσχάτο, ο Ρέντης και το Φάληρο, στις ολυμπιακές εγκαταστάσεις, στην Αττική Οδό και στο Αεροδρόμιο, όμως τα προβλήματα οξύνθηκαν και μετατέθηκαν σε άλλες περιοχές όπως η Ραφήνα, τα Σπάτα και η παραλιακή εξαιτίας των έργων του Τραμ.

Η ατμοσφαιρική ρύπανση στην Αθήνα, όσον αφορά στο σύνολο των ρύπων, φαίνεται να περιορίζεται διαχρονικά. Η τάση αυτή αποδίδεται κυρίως στα μέτρα αντιρρύπανσης που αφορούν κυρίως στις κινητές πηγές (αντικατάσταση του στόλου των αυτοκινήτων, καθιέρωση της Κάρτας Ελέγχου Καυσαερίων κλπ) ή την ποιότητα των καυσίμων και γενικά στο σχέδιο αντιρρύπανσης που εφαρμόζεται από το 1994 με τίτλο «Αττική SOS».

Κύριο πρόβλημα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, σύμφωνα με την Έκθεση του 2005 για την ατμοσφαιρική ρύπανση στην Αθήνα (Πηγή : ΥΠΕΧΩΔΕ), είναι τα αιωρούμενα σωματίδια, που παρουσιάζουν υπερβάσεις των ορίων της νέας οδηγίας της Ε.Ε. στην πλειονότητα των σημείων μέτρησης. Είναι ένας από τους ρύπους για τους οποίους πρόσφατα τέθηκαν όρια σε επίπεδο Ε.Ε. και αποτελούν πρόβλημα για τα περισσότερα κράτη μέλη. Σημαντικό πρόβλημα εξακολουθεί να αποτελεί το όζον, το οποίο ανήκει στους φωτοχημικούς ρύπους και επιβαρύνει κυρίως τα βόρεια και ανατολικά προάστια της Αθήνας. Η αντιμετώπισή του δεν είναι απλή δεδομένου ότι η αύξηση του σχετίζεται με την αυξημένη ηλιοφάνεια της περιοχής και ο συγκεκριμένος ρύπος εμφανίζεται σε περιοχές απομακρυσμένες από τις πηγές ρύπανσης. Παράλληλα διαπιστώνεται και η αλλαγή της σύνθεσης των ρύπων, γεγονός που οφείλεται και στη χρήση αυτοκινήτων καταλυτικής τεχνολογίας.

Σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές μεγαλουπόλεις, η Αθήνα παρουσιάζει μειονεκτήματα που συνδέονται με την άναρχη και χωρίς συγκεκριμένο μοντέλο πολεοδομική ανάπτυξή της, την ιδιαίτερα πυκνή δόμησή της, την έλλειψη ελεύθερων χώρων και πρασίνου και την ιδιαίτερα αυξημένη χρήση

²⁴ Πρακτικά Αναπτυξιακού Συνεδρίου Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Ανατολικής Αττικής.- 4-7 Μαΐου 2006-Παρουσίαση έρευνας κοινής γνώμης.

ιδιωτικών οχημάτων. Την κατάσταση επιδεινώνουν μια σειρά παραγόντων όπως είναι η τοπογραφία της Αθήνας, καθώς πρόκειται για Λεκανοπέδιο περικυκλωμένο από βουνά, η έντονη ηλιοφάνεια, όπως επίσης και η συχνή παρουσία αντίξοων κλιματολογικών συνθηκών, υψηλές θερμοκρασίες, μικρή ταχύτητα των ανέμων και το φαινόμενο της θερμοκρασιακής αναστροφής.

Στην Περιφέρεια Αττικής κατά τα τελευταία χρόνια, με αφορμή και τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων, ολοκληρώθηκαν σημαντικά έργα μεταφορικής – συγκοινωνιακής υποδομής (Μετρό, ΗΣΑΠ, Τραμ, Προαστιακός σιδηρόδρομος, Αττική οδός κ.α.), τα οποία ήδη έχουν αρχίσει να παράγουν σημαντική προστιθέμενη αξία στη βελτίωση των κυκλοφοριακών συνθηκών, συμβάλλοντας έτσι εν μέρει και στην αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος. Η λειτουργία του Μετρό εκτιμάται ότι μείωσε κατά 70.000 τα Ι.Χ. αυτοκίνητα που εισέρχονται στο κέντρο της πόλης και κατά 8% περίπου τους ρύπους από τα οχήματα.

Αντίστοιχα, η λειτουργία της Αττικής Οδού εκτιμάται ότι συμβάλει στην εξοικονόμηση 100.000 λίτρων καυσίμων, γεγονός που συνεπάγεται και αντίστοιχη βελτίωση της ποιότητας του αέρα. Η μείωση 100.000 λίτρων καυσίμου επιφέρει ετήσια μείωση 7.250 τόνων μονοξειδίου του άνθρακα, 266 τόνων διοξειδίου του άνθρακα, 285 τόνων οξειδίου του αζώτου, 48 τόνων αιωρούμενων σωματιδίων και 859 τόνων πτητικών υδρογονανθράκων. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι τιμές του μονοξειδίου του άνθρακα στο κέντρο της Αθήνας μειώθηκαν από τη στιγμή που λειτούργησε η Αττική Οδός.

Τα μεγάλα έργα που υλοποιήθηκαν τα τελευταία χρόνια στην πόλη με αφορμή και τους Ολυμπιακούς Αγώνες, όπως η αναβάθμιση του οδικού δικτύου με τη δημιουργία νέων περιφερειακών αυτοκινητόδρομων, ανισόπεδων κόμβων, ή ο εκσυγχρονισμός των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς με την επέκταση του Μετρό και τη λειτουργία του Τραμ και του Προαστιακού σιδηρόδρομου, δεν αρκούν για να λύσουν τα σημαντικά περιβαλλοντικά προβλήματα της Πρωτεύουσας. Κι αυτό γιατί από την άλλη πλευρά, ο αριθμός των ιδιωτικών οχημάτων αυξάνεται με γρήγορους ρυθμούς, χωρίς να προβλέπεται άμεσα κάποια σημαντική πρόοδος στην τεχνολογία των νέων αυτοκινήτων ή στη βελτίωση της ποιότητας των καυσίμων. Παράλληλα, τα αναβαθμισμένα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς δεν εξυπηρετούν με τον καλύτερο τρόπο όλες τις περιοχές της Πρωτεύουσας, ενώ σημαντική εξακολουθεί να παραμένει η έλλειψη χώρων στάθμευσης, με αποτέλεσμα η χρήση τους να μην αντικαθιστά σε θεαματικό βαθμό τη χρήση του ιδιωτικού αυτοκινήτου, που αποτελεί πλέον μέρος της κουλτούρας του Έλληνα. Οι επεκτάσεις του δικτύου των Μέσων Σταθερής Τροχιάς προς περιοχές της Αττικής που αυτή τη στιγμή δεν εξυπηρετούνται καθώς και ο συνδυασμός τους με Μέσα Μαζικής Μεταφοράς μη σταθερής τροχιάς (λεωφορεία, τρόλεϊ) αναμένεται να ενισχύσουν ακόμη περισσότερο το σύστημα αστικών μεταφορών της Πρωτεύουσας και να συμβάλλουν στην άμβλυση των κυκλοφοριακών προβλημάτων.

Σε ότι αφορά το αστικό πράσινο η αναλογία αυτού ανά κάτοικο για την Αθήνα είναι 2,55 m²/κάτοικο, ενώ το αποδεκτό όριο είναι 10 m²/κάτοικο, καθιστώντας αναγκαία την συστηματική παρέμβαση για την αύξηση του πρασίνου τόσο εντός του οικιστικού ιστού όσο και στους ορεινούς όγκους που περιβάλλουν το Λεκανοπέδιο.

Ποιότητα ζωής.

Υγεία –Πρόνοια.

Η Περιφέρεια Αττικής αποτελεί τον τόπο συγκέντρωσης του κύριου όγκου των υπηρεσιών υγείας – πρόνοιας, καθώς και του ιατρικού προσωπικού. Η Αττική συγκεντρώνει το 35,62% του συνόλου των νοσοκομειακών μονάδων και το 45,83% των αντίστοιχων κλινών και παρουσιάζει την υψηλότερη αναλογία γιατρών και κλινών ανά 100 κατοίκους (Πίνακες 1.η και 1.θ. του Παραρτήματος).

Επιπλέον, στην Περιφέρεια Αττικής κατά το 2006 λειτουργούν :

- 10 Κέντρα Υγείας τα οποία εξακολουθούν να παρουσιάζουν ελλείψεις σε εξοπλισμούς και ιατρικό προσωπικό.
- Η Πολυκλινική του Ολυμπιακού Χωριού ως Πρωτοβάθμια Υπηρεσία Υγείας ευρύτερου Δημόσιου Τομέα
- Τρία (3) Κέντρα Υγείας Αστικού Τύπου (Βύρωνα, Σαλαμίνας και Ελευσίνας)
- 20 Περιφερειακά ιατρεία (ΠΙ)
- Ένα (1) Πολυδύναμο Περιφερειακό Ιατρείο (ΠΠΙ)
- Ένα (1) Ειδικό Κέντρο Υγείας, και
- 12 Κέντρα Ημέρας που λειτουργούν από Νοσοκομεία και Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου συνεργαζόμενα με το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης στον τομέα της ψυχικής υγείας.

Η χωροθετική κατανομή των μεγάλων μονάδων παροχής υπηρεσιών υγείας εστιάζεται κυρίως στο Πολεοδομικό Συγκρότημα και σε ορισμένες από τις χωροταξικές υποενότητες της Αττικής (π.χ. νοσοκομείο Ελευσίνας), με πολλά προβλήματα για τα νοσοκομεία εκείνα που για ιστορικούς λόγους λειτουργούν στην ευρεία κεντρική περιοχή της Αθήνας. Παρά τις βελτιώσεις που έγιναν, με αφορμή και τους Ολυμπιακούς Αγώνες, επισημαίνεται ότι οι συνθήκες λειτουργίας πολλών νοσοκομειακών εγκαταστάσεων είναι υποβαθμισμένες, λόγω και της πίεσης που ασκούν τα μεταναστευτικά ρεύματα και η γήρανση του πληθυσμού. Η χαμηλή ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με το μεγάλο πληθυσμό ασθενών που καλούνται να εξυπηρετήσουν ακόμα και στο επίπεδο είτε προληπτικών εξετάσεων είτε περιστατικών που δεν απαιτούν την παροχή νοσοκομειακής φροντίδας, αναδεικνύοντας έτσι τις σοβαρές ελλείψεις, τον κατακερματισμό και τον αποσπασματικό τρόπο λειτουργίας του συστήματος πρωτοβάθμιας υγειονομικής φροντίδας.

Εκπαίδευση.

Στην Περιφέρεια Αττικής συγκεντρώνεται ο μεγαλύτερος αριθμός σχολικών μονάδων, εκπαιδευτικών και μαθητών όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης (πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας). Σύμφωνα με τα στοιχεία²⁵ της έρευνας «Αποτύπωση του εκπαιδευτικού συστήματος σε επίπεδο σχολικών μονάδων» του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας (Αθήνα, 2005) (Πίνακες 1.ι, 1.κ, 1.λ. του Παραρτήματος) τα βασικά χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού συστήματος στην Περιφέρεια Αττικής είναι τα ακόλουθα :

- Η Περιφέρεια Αττικής συγκεντρώνει το 18,89% του συνόλου των σχολικών μονάδων της χώρας. Ειδικότερα, στην Περιφέρεια λειτουργούν το 6,5% των Νηπιαγωγείων, το 16,5% των Δημοτικών Σχολείων, το 24,5% των Γυμνασίων, το 28,1% των Λυκείων και το 24% των ΤΕΕ της χώρας. Επιπλέον, στην Αττική λειτουργούν το 23,7% των ολοήμερων νηπιαγωγείων και το 23,2% των ολοήμερων Δημοτικών Σχολείων της χώρας, καθώς και το 23% των Ειδικών Σχολείων.
- Η Περιφέρεια Αττικής παρουσιάζει σημαντικά υψηλότερη αναλογία μαθητών ανά εκπαιδευτικό σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, σε σχέση με το μέσο όρο της χώρας. Επιπλέον, παρουσιάζει σημαντικά υψηλότερη αναλογία μαθητών ανά τμήμα σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, σε σύγκριση με το σύνολο της χώρας.
- Το 55,3% των σχολικών μονάδων της Περιφέρειας είναι συστεγαζόμενες, έναντι αναλογίας 50%, που είναι ο μέσος όρος της χώρας. Επιπλέον, το 32,3% των σχολείων αποτελούν μέρος συγκροτήματος σχολείων, έναντι 23,6% του συνόλου της χώρας.
- Από το σύνολο των σχολείων της Περιφέρειας, το 89,4% λειτουργούν μόνο πρωί (έναντι 93,5% για το σύνολο της χώρας), το 7,3% πρωί – απόγευμα ανά εβδομάδα ή ανά ημέρες (έναντι 4,4%), το 1,2% μόνο απόγευμα (έναντι 0,8%) και το 2,2% (έναντι 1,3%) μόνο βράδυ.
- Η Περιφέρεια Αττικής παρουσιάζει μικρότερη επιφάνεια σχολικού κτιρίου σε τ.μ. ανά μαθητή (7,1 τ.μ. έναντι 7,9 για το σύνολο της χώρας) καθώς και μικρότερη επιφάνεια αιθουσών

²⁵ Αφορούν το σχολικό έτος 2003-2004

διδασκαλίας σε τ.μ. ανά μαθητή (2,4 τ.μ. έναντι 2,7 που είναι ο μέσος όρος της χώρας). Τέλος, το 43,2% των σχολικών μονάδων στην Περιφέρεια Αττικής έχουν κοινό αύλειο χώρο, ενώ το 0,5% δεν διαθέτουν αύλειο χώρο.

- Το 56% των σχολικών μονάδων της Περιφέρειας διαθέτουν βιβλιοθήκη που λειτουργεί (έναντι 61,1% για το σύνολο της χώρας), ενώ το 93,9% των σχολείων διαθέτουν Η/Υ (έναντι 85,6% του μέσου όρου της χώρας). Η αναλογία μαθητών ανά Η/Υ (19,7%) είναι η υψηλότερη ανάμεσα στις Περιφέρειες. Το 80,9% των σχολείων της Περιφέρειας έχουν σύνδεση με το διαδίκτυο, έναντι 76% που είναι ο μέσος όρος της χώρας.

Με βάση τα παραπάνω προκύπτει ότι, παρά τις παρεμβάσεις που έχουν γίνει στο επίπεδο των υποδομών, παρατηρούνται ελλείψεις εκπαιδευτικών υποδομών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, με μεγαλύτερη έμφαση στη δευτεροβάθμια. Το πρόβλημα αφορά ουσιαστικά τη δημόσια εκπαίδευση, αφού τα μερίδια της Περιφέρειας Αττικής σε ιδιωτικά εκπαιδευτήρια είναι τριπλάσια από τα αντίστοιχα μερίδια σε δημόσια σε σύγκριση με το μέσο όρο της χώρας.

Συνεπώς, απαιτείται ενίσχυση των υπαρχουσών και δημιουργία νέων υποδομών εκπαίδευσης. Επιπλέον, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις και ανάγκες σε εξοπλισμούς τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (εργαστήρια πληροφορικής, λοιπά εργαστήρια και σχολικές βιβλιοθήκες).

Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση παρατηρείται μεγάλη συγκέντρωση Πανεπιστημιακών και Τεχνολογικών Ιδρυμάτων και ιδιωτικών σχολών, καθώς και Ερευνητικών Κέντρων και Ινστιτούτων. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν ελλείψεις σε κτιριακές υποδομές και εξοπλισμούς.

Παράλληλα, στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης υπάρχει μεγάλη έλλειψη σχολικών συγκροτημάτων τεχνικών λυκείων και τεχνικών και επαγγελματικών σχολών, καθώς και εξοπλισμού. Αντίστοιχες ελλείψεις παρατηρούνται στην κτιριακή υποδομή και τον εξοπλισμό για την κάλυψη των αναγκών της συνεχούς επαγγελματικής κατάρτισης, τόσο των ανέργων όσο και του απασχολούμενου εργατικού δυναμικού της Περιφέρειας Αττικής.

Υπηρεσίες γενικού συμφέροντος.

Η αναλογία των **κύριων τηλεφωνικών συνδέσεων** ανά 100 κατοίκους στην Περιφέρεια Αττικής βρίσκεται σε υψηλότερα επίπεδα από την αντίστοιχη εθνική (60,56 για την Περιφέρεια, έναντι 51,62 για το σύνολο της χώρας για το έτος 2000). Η ενίσχυση των υποδομών τηλεπικοινωνιών θεωρείται επαρκής, αλλά η Περιφέρεια, όπως και το σύνολο της χώρας, υπολείπεται στις υποδομές ευρυζωνικότητας.

Η ενεργειακή κατανάλωση στην Αττική παρουσιάζει αυξητικές τάσεις και έχει εμφανίσει έντονη εποχικότητα με αιχμή τους καλοκαιρινούς μήνες, λόγω προσέλευσης επισκεπτών αλλά και υψηλών συνήθως θερμοκρασιών. Ο δείκτης της κατά κεφαλήν κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας, που αποτελεί και τον σημαντικότερο ενεργειακό δείκτη για την Περιφέρεια, κατά το 2004 ήταν 4,21 έναντι 4,52 για το σύνολο της χώρας (Πίνακας 1.16).

Πίνακας 1.16 : Δείκτες υπηρεσιών γενικού συμφέροντος στην Περιφέρεια Αττικής.

	Αττική		Χώρα		Σύγκριση Αττικής – Χώρας	
Πληθυσμός	3.761.810		10.964.020		34,3%	
Κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας το 2004 (Σε γιγαΐδες ΩΧΒ)						
Κατηγορία χρήσης	Σύνολο	Κατά κεφαλήν	Σύνολο	Κατά κεφαλήν	Σύνολο	Κατά κεφαλήν
Οικιακή χρήση	7.003.073	1,86	16.851.572	1,54	41,6%	1,211
Εμπορική χρήση	5.355.780	1,42	13.289.571	1,21	40,3%	1,175
Βιομηχανική χρήση	2.660.471	0,71	14.066.914	1,28	18,9%	0,551
Γεωργική χρήση	70.992	0,02	2.789.276	0,25	2,5%	0,074
Δημόσιες & Δημοτικές Αρχές	555.657	0,15	1.801.172	0,16	30,8%	0,899
Φωτισμός οδών	199.166	0,05	761.558	0,07	26,2%	0,762
Σύνολο	15.845.139	4,21	49.560.063	4,52	32,0%	0,932
Κύριες τηλεφωνικές συνδέσεις 2000	Σύνολο	Ανά 100 κατοίκους	Σύνολο	Ανά 100 κατοίκους	Σύνολο	Ανά 100 κατοίκους
	2.278.052	60,56	5.659.274	51,62	40,3%	1,173

Πηγές: ΕΣΥΕ, Απογραφή Πληθυσμού 2001, Στατιστικές Ενέργειας 2004, περιοδικό Επιλογή: Νομοί της Ελλάδος 2002, Επεξεργασία Ομάδας Σχεδιασμού Προγράμματος Περιφέρειας Αττικής

Δεδομένου ότι κύριο χαρακτηριστικό του Ελληνικού Συστήματος Ηλεκτρικής Ενέργειας είναι η μεγάλη συγκέντρωση σταθμών παραγωγής στο βόρειο τμήμα της χώρας (Δυτική Μακεδονία), ενώ το κύριο κέντρο κατανάλωσης βρίσκεται στο Νότο (Περιοχή Αττικής και Πελοποννήσου) υπάρχει μεγάλη γεωγραφική ανισορροπία μεταξύ παραγωγής και κατανάλωσης, που έχει ως συνέπεια την εμφάνιση προβλημάτων ασφάλειας και κυρίως αστάθειας, και συνακόλουθων δυσχερειών στη διατήρηση ικανοποιητικών επιπέδων τάσεων στο Νότιο Σύστημα κατά τις ώρες υψηλού φορτίου. Για το σκοπό αυτό κρίνεται αναγκαία η ενίσχυση των υποδομών του τομέα, προκειμένου για την ασφάλεια τροφοδότησης του νότιου Συστήματος και την αύξηση του περιθωρίου ευστάθειας της τάσης.

Μέχρι σήμερα, στους τομείς των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας η πρόοδος στην Ελλάδα και ειδικότερα στην περιοχή της Περιφέρειας Αττικής υπήρξε περιορισμένη. Έχει αξιοποιηθεί κυρίως η ηλιακή ενέργεια για οικιακή χρήση. Σύμφωνα με μελέτη του Κέντρου Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, μπορεί να αξιοποιηθεί η αιολική ενέργεια σε διάφορες τοποθεσίες της Αττικής λόγω του υπάρχοντος σημαντικού αιολικού δυναμικού.

Επιπλέον, ο βαθμός διείσδυσης του φυσικού αερίου στον οικιακό τομέα ήταν σχετικά περιορισμένος μέχρι σήμερα, αυξάνεται όμως σταδιακά και η τάση αυτή προβλέπεται να συνεχιστεί και τα επόμενα χρόνια, γεγονός που αναμένεται να συμβάλει και στον περιορισμό της ρύπανσης.

Στον Πίνακα (1.17) που ακολουθεί παρουσιάζεται η εγκατεστημένη ισχύς συστημάτων Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας σε MW (Δεκέμβριος 2005 – Ιανουάριος 2006).

**Πίνακας 1.17 : Εγκατεστημένη ισχύς συστημάτων ΑΠΕ σε MW
(Δεκέμβριος 2005 – Ιανουάριος 2006)**

Περιφέρεια	Μεγάλα υδροηλεκτρικά	Αιολικά	Μικρά υδροηλεκτρικά	Φωτοβολταϊκά	Βιομάζα	Σύνολο
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ	500,0	162,2	1,00			663,20
ΑΤΤΙΚΗ		2,6		0,2	20,70	23,80
Β. ΑΙΓΑΙΟ		28,7				28,70
ΔΥΤ. ΕΛΛΑΔΑ	1282,2	36,1	17,62			1335,92
ΚΕΝΤΡ. ΜΑΚ.	492,0	17,0	23,90	0,15	2,50	535,55
ΗΠΕΙΡΟΣ	543,6		28,7			571,40
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ		10,2				10,20
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	130,0		4,94		0,35	135,29
ΚΡΗΤΗ		104,5	0,60	0,80	0,17	106,27
Ν.ΑΙΓΑΙΟ		20,1				20,10
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	70,0	36,0	2,0			108,00
ΣΤΕΡΑ ΕΛΛΑΔΑ		204,3	22,0			226,30
ΣΥΝΟΛΟ	3.017,8	621,7	99,86	1,15*	23,72	3.764,23

(*Η ισχύς αυτή είναι η καταγεγραμμένη αλλά υπάρχουν πολλά φωτοβολταϊκά συστήματα μη συνδεδεμένα με τα δίκτυα. Με βάση στοιχεία πωλήσεων εκτιμάται ότι η συνολική εγκατεστημένη ισχύς φωτοβολταϊκών συστημάτων κατά τις αρχές του 2006 θα βρίσκεται σε επίπεδο 4 MW.)

Πηγή : Υπουργείο Ανάπτυξης, 3^η ΕΘΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΔΙΕΙΣΔΥΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 2010 (ΑΡΘΡΟ 3 ΟΔΗΓΙΑΣ 2001/77/ΕΚ), Οκτώβριος 2005.

Όπως προκύπτει από τον Πίνακα, η συνολική δυναμικότητα των σταθμών ηλεκτροπαραγωγής με χρήση ΑΠΕ (εκτός μεγάλων υδροηλεκτρικών έργων) που αναμένεται να έχουν εγκατασταθεί και να λειτουργούν στην Περιφέρεια Αττικής ανέρχεται σε 23,80 MW και θα προέρχεται κατά 89% από βιομάζα, ενώ σε πολύ μικρότερα ποσοστά από αιολικά πάρκα ή Φωτοβολταϊκά.

1.3.5. Κοινωνία της γνώσης & Καινοτομία.

Εκπαιδευτικό επίπεδο.

Το εκπαιδευτικό επίπεδο του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας (15 ετών και άνω) παρουσιάζεται στον παρακάτω Πίνακα που ακολουθεί :

Πίνακας 1.18 : Επίπεδο εκπαίδευσης, 2005.

Επίπεδο εκπαίδευσης πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας (15 και άνω)	ΑΤΤΙΚΗ			ΧΩΡΑ		
	Σύνολο	Ανδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Ανδρες	Γυναίκες
Πρωτοβάθμια (μέχρι και απολυτήριο δημοτικού)	25,1%	20,8%	29,0%	36,9%	32,9%	40,7%
Δευτεροβάθμια (μέχρι και φοίτηση σε ΑΕΙ χωρίς λήψη πτυχίου)	59,1%	62,3%	56,2%	51,6%	54,8%	48,5%
Τριτοβάθμια	15,8%	16,9%	14,8%	11,5%	12,3%	10,8%

Πηγή: ΕΣΥΕ, Τριμηνιαίες Έρευνες Εργατικού Δυναμικού 2005, Μέσοι όροι στοιχείων τριμήνων Α-Δ

Η Αττική συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο σύνολο της χώρας, αλλά σε επίπεδο Περιφέρειας αυτό το ποσοστό είναι αρκετά χαμηλό (κυριαρχεί η δευτεροβάθμια εκπαίδευση με ποσοστό 59,1%), υπογραμμίζοντας ένα πιθανό έλλειμμα σε δεξιότητες και ειδικές γνώσεις απαραίτητες τόσο για την προσέλκυση επενδύσεων υψηλής τεχνολογίας όσο και γενικότερα για την αναβάθμιση παραγωγικών δραστηριοτήτων έντασης γνώσης.

Έρευνα – Τεχνολογία – Καινοτομία.

Οι επιδόσεις της χώρας και κατά συνέπεια και της Περιφέρειας στην έρευνα, την τεχνολογία και την καινοτομία θεωρούνται χαμηλές. Σύμφωνα με τα στοιχεία του “European Innovation Scoreboard” του 2005, η χώρα μας καταλαμβάνει την 23^η θέση στην Ευρώπη των 25 (προηγείται μόνον της Μάλτας και της Λετονίας) και την 15^η θέση στην Ευρώπη των 15 σε ό,τι αφορά στην επίδοσή της στην καινοτομία²⁶ ²⁷. Για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 έχουν διατυπωθεί αισιόδοξες προγραμματικές δεσμεύσεις (όπως αποτυπώνονται στο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων), για άνοδο των δαπανών για Ε&Α έως το 2010 στο 1,5% του ΑΕΠ, εκ των οποίων το 40% πρέπει να αφορά δαπάνες του ιδιωτικού τομέα.

Στο κείμενο που ακολουθεί παρουσιάζονται συμπεράσματα από τις Περιφερειακές επιδόσεις στην Καινοτομία, σύμφωνα με τα στοιχεία του European Regional Innovation Scoreboard (RIS 2003 και 2006). Σημειώνεται ότι η μεθοδολογία του RIS 2006 (Ιανουάριος 2007) διαφέρει από εκείνη των προηγούμενων ετών.

Η καινοτομική απόδοση των Ελληνικών περιφερειών σε σχέση με τις περιφέρειες των Κρατών Μελών της Ε.Ε ²⁵, σύμφωνα με τα στοιχεία του Innovation Scoreboard 2006 έχει ως εξής:

²⁶ Η συνολική επίδοση στην καινοτομία υπολογίζεται μέσω του σύνθετου δείκτη SII, ο οποίος προσμετρά τις επιδόσεις και τις τάσεις της τελευταίας τριετίας για 26 επί μέρους δείκτες που ποσοτικοποιούν τα βασικά συστατικά στοιχεία της καινοτομίας.

²⁷ ΓΓΕΤ, 4^η Κοινοτική Έρευνα για την Καινοτομία, 2007 / CIS4, σύμφωνα με EUROSTAT “The Fourth Community Innovation Survey (CIS 4) Methodological Recommendations

- Σε σύνολο 203 ευρωπαϊκών περιφερειών, τη καλύτερη θέση από την πλευρά της Ελλάδας κατέχει η περιφέρεια της Αττικής, η οποία καταλαμβάνει την 86^η θέση, ενώ οι υπόλοιπες περιφέρειες έπονται κατά πολύ (η περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας βρίσκεται στη 164^η θέση και ακολουθούν οι υπόλοιπες). Αξιοσημείωτο είναι πως περιφέρειες χωρών που βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο με την Ελλάδα παρουσιάζουν καλύτερες αποδόσεις και χαρακτηριστικά είναι τα παραδείγματα περιφερειών της Τσεχίας, της Ουγγαρίας και της Πολωνίας που βρίσκονται στις πρώτες 65 θέσεις.
- Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις περιφερειακές δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη σε σχέση με το περιφερειακό ΑΕΠ παρουσιάζονται στον πίνακα 1.19. Από τον πίνακα αυτό προκύπτει ότι το ΑΕΔΕΤΑ /ΑΕΠ της Αττικής πλησιάζει το 1% και από το οποίο το 40% είναι ιδιωτική συμμετοχή.

Πίνακας 1.19: Περιφερειακές επιδόσεις στην καινοτομία (2003)²⁸

	ΠΕΣΔΚ	ΠΣΔΚ	ΦΠΣΔΚ
ΑΜΘ	0,37	0,04	0,21
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	0,62	0,15	0,39
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	0,16	0,03	0,10
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	0,22	0,05	0,14
ΗΠΕΙΡΟΣ	0,29	0,09	0,19
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	0,20	0,01	0,11
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	0,00	0,00	0,00
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	0,56	0,09	0,33
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	0,26	0,02	0,14
ΑΤΤΙΚΗ	1,00	0,21	0,61
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	0,25	0,09	0,17
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	0,29	0,02	0,16
ΚΡΗΤΗ	0,31	0,03	0,17

Πηγή : European Innovation Scoreboard, 2003

Πίνακας 1.20: Περιφερειακή κατανομή της δαπάνης για ΕΤΑ συνολικά και ανά τομέα

	ΑΕΔΕΤΑ	Επιχειρήσεις	Δημόσια Ερευνητικά Κέντρα	ΑΕΙ	Κερδοσκοπικοί Όργανισμοί
Ελλάδα	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Ανατολική Μακεδονία - Θράκη	2,57%	1,22%	1,41%	4,04%	0,00%
Κεντρική Μακεδονία	14,52%	10,53%	10,98%	18,78%	15,44%
Δυτική Μακεδονία	0,58%	0,00%	0,76%	0,91%	0,00%
Θεσσαλία	2,32%	0,52%	1,05%	4,15%	0,00%
Ήπειρος	2,47%	0,04%	0,82%	4,91%	0,00%
Ιόνια Νησιά	0,29%	0,00%	0,11%	0,58%	0,00%
Δυτική Ελλάδα	6,94%	2,48%	2,84%	11,92%	0,00%
Στερεά Ελλάδα	1,15%	3,15%	0,58%	0,04%	0,00%
Πελοπόννησος	1,87%	5,07%	0,74%	0,09%	6,24%
Αττική	58,21%	76,16%	62,39%	43,66%	78,31%
Βόρειο Αιγαίο	0,99%	0,00%	0,23%	2,01%	0,00%
Νότιο Αιγαίο	0,53%	0,18%	0,33%	0,87%	0,00%
Κρήτη	7,58%	0,66%	17,75%	8,06%	0,00%

Πηγή : Eurostat Cronos Database , 2006 και European Innovation Scoreboard του 2005

²⁸ Περιφερειακός Εθνικός Συνοπτικός Δείκτης Καινοτομίας (ΠΕΣΔΚ - RNSII): η σχετική κλίμακα μίας Περιφέρειας ως προς αυτήν με την καλύτερη επίδοση της χώρας, με στάθμιση 13 συντελεστών καινοτομίας, Περιφερειακός Συνοπτικός Δείκτης Καινοτομίας (ΠΣΔΚ - RSII): η σχετική κλίμακα ως προς την Περιφέρεια με την καλύτερη επίδοση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), Φανερός Περιφερειακός Συνοπτικός Δείκτης Καινοτομίας (ΦΠΣΔΚ - RRSII): ο μέσος όρος των δεικτών ΠΕΣΔΚ και ΠΣΔΚ.

- Στον τομέα της **έρευνας**, η Περιφέρεια Αττικής εμφανίζει συντριπτική υπεροχή συγκρινόμενη με τις άλλες Περιφέρειες της χώρας ως προς την ερευνητική δραστηριότητα σε όλους τους τομείς (Πίνακας 1.20).
- Συγκεκριμένα, η Περιφέρεια συγκεντρώνει το 58% περίπου της συνολικής ΑΕΔΕΤΑ, το 76% της δαπάνης των επιχειρήσεων, το 62% των δημόσιων ερευνητικών κέντρων και το 44% περίπου των ΑΕΙ. Τα ασθενέστερα σημεία του συστήματος παραγωγής Ε&ΤΑ αφορούν στην ευρωζωνική διείσδυση, στη δια βίου κατάρτιση, στις επενδύσεις στην έρευνα εκ μέρους των επιχειρήσεων, στο venture capital, στις εξαγωγές προϊόντων υψηλής τεχνολογίας, στην απασχόληση σε μεταποίηση μέσης και υψηλής τεχνολογίας, στην παραγωγή νέων προϊόντων και στην κατοχύρωση με διπλώματα ευρεσιτεχνίας.²⁹
- Η πλειοψηφία των εν δυνάμει **καινοτομικών επιχειρήσεων** βρίσκεται στην Αττική (75,4%) σε πρώτο βαθμό και στη Β. Ελλάδα σε δεύτερο βαθμό. (18,06%).
- **Gerd**³⁰: Η Αττική είναι η μόνη περιφέρεια που δείχνει να προσεγγίζει τον Ευρωπαϊκό μέσο με 0,93 (GERD ως προς το ΑΕΠ) το 2003.
- **Berd**: Οι Ελληνικές επιχειρήσεις δεν καινοτομούν, δεν δημιουργούν νέα προϊόντα και υπηρεσίες και υστερούν κατά πολύ αρκετών ευρωπαϊκών χωρών συγκρίσιμων σε μέγεθος όπως η Φιλανδία και η Σουηδία. Η Αττική έχει την καλύτερη επίδοση σε σχέση με τις υπόλοιπες περιφέρειες αγγίζοντας το 0,37 το 2003 (BERD ως προς το ΑΕΠ) και σημειώνοντας ανοδική τάση σε σχέση με το 1995.
- **Ευρεσιτεχνίες**: Η Αττική είναι φορέας του 70% των ευρεσιτεχνιών στο σύνολο της χώρας με καινοτομικότερους κλάδους τον Human Necessities και τον Performing Operations, Transporting με 172 και 137 ευρεσιτεχνίες αντίστοιχα.
- **Ερευνητικά Κέντρα**: Στην περιφέρεια Αττικής δραστηριοποιούνται 9 ερευνητικά κέντρα εποπτευόμενα από τη ΓΓΕΤ. Ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο προκειμένου να προσεγγισθεί και να αξιολογηθεί με συνέπεια η πολιτική στο χώρο της έρευνας αποτελεί η αναζήτηση των όρων και του ύψους χρηματοδότησης που λαμβάνουν από διαφορετικές πηγές. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η εξέλιξη των εσόδων των ερευνητικών κέντρων της Περιφέρειας την περίοδο 2000-2005, ενώ στο διάγραμμα επιχειρείται η παραστατική αποτύπωση της εξέλιξης αυτής.
- Η διερεύνηση των πηγών εσόδων των ερευνητικών κέντρων αποδεικνύει ότι προέρχονται σε μεγάλο ποσοστό (73%) από επιχορηγήσεις του κρατικού προϋπολογισμού, ενώ η «επίδοση» από λοιπές πηγές που συνδέονται με την παροχή ερευνητικής υπηρεσίας σε επιχειρήσεις ή άλλους φορείς, καθώς και από προγράμματα της Ε.Ε. παραμένει χαμηλή.

Πίνακας 1.21 Έσοδα σε ερευνητικά κέντρα της Αττικής 2000-2005.

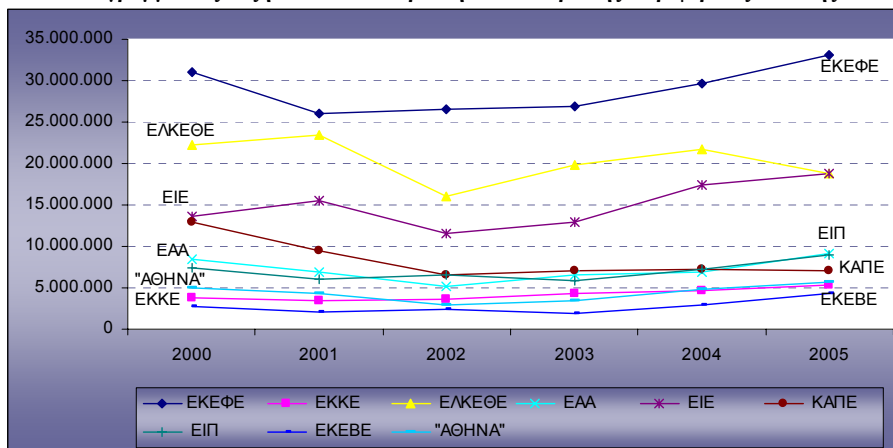
Ερευνητικά Κέντρα	2000	2001	2002	2003	2004	2005
ΕΚΕΦΕ	31.115.100	26.116.782	26.616.206	26.937.619	29.606.987	33.185.636
ΕΚΚΕ	3.736.508	3.499.802	3.568.474	4.294.687	4.692.029	5.421.863
ΕΑΚΕΘΕ	22.289.777	23.433.449	16.074.713	19.833.171	21.745.488	18.821.907
ΕΑΑ	8.393.840	6.863.185	5.103.826	6.570.229	6.963.097	9.197.313
ΕΙΕ	13.546.917	15.438.751	11.622.512	12.903.413	17.466.802	18.739.304
ΚΑΠΕ	12.905.881	9.562.356	6.611.766	7.022.342	7.174.083	7.026.587
ΕΠΠ	7.428.463	6.046.741	6.544.139	5.948.166	7.157.864	8.958.105
ΕΚΕΒΕ	2.693.057	2.015.395	2.424.556	1.941.342	2.927.062	4.362.126
"ΑΘΗΝΑ"	5.015.479	4.363.880	2.897.188	3.463.880	4.871.217	5.637.615
Σύνολο Κέντρων & Ινστιτούτων	107.125.022	97.340.341	81.463.380	88.914.849	102.604.629	111.350.456

Πηγή : Στρατηγικό Σχέδιο για την Ανταγωνιστικότητα – Καινοτομία και την Κοινωνία της Γνώσης στην Περιφέρεια Αττικής (Ε.Υ.Δ. Ε.Π. Αττικής, Μάρτιος 2007)

²⁹ Πηγή : ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2007 – 13, ΓΓΕΤ, 2006.

³⁰ Η αξιολόγηση των δαπανών για την έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη αναλύονται σε επίπεδο GERD (Gross Expenditure on R&D) και BERD (Business Expenditure on R&D). Συγκεκριμένα μετράται η ένταση τεχνολογίας του GERD και BERD ως ποσοτό του ΑΕΠ.

Διάγραμμα: Εξέλιξη εσόδων στα ερευνητικά κέντρα της Περιφέρειας Αττικής.

Πηγή : Στρατηγικό Σχέδιο για την Ανταγωνιστικότητα – Καινοτομία και την Κοινωνία της Γνώσης στην Περιφέρεια Αττικής (Ε.Υ.Δ. Ε.Π. Αττικής , Μάρτιος 2007)

- Η συμμετοχή των επιχειρήσεων και των ΑΕΙ - ΤΕΙ της Περιφέρειας Αττικής σε έργα έρευνας και ανάπτυξης είναι σχετικά με τις υπόλοιπες περιφέρειες αυξημένη, λόγω θεματικής εξειδίκευσης (το ΕΜΠ υλοποίησε περίπου το 32% των έργων ΕΤΑ που ανατέθηκαν σε ιδρύματα της Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης το 2005). Από την ανάλυση των δεδομένων του Πίνακα 1.22 αναδεικνύεται αφενός η συγκέντρωση των «δυνατοτήτων» υλοποίησης έργων ΕΤΑ σε περιορισμένο αριθμό ιδρυμάτων στη χώρα και, αφετέρου ότι τα ιδρύματα της Περιφέρειας Αττικής αποτελούν τους πλέον «δυναμικούς» παίκτες σε επίπεδο χώρας και κατά συνέπεια έχει ιδιαίτερη σημασία η περαιτέρω ενίσχυσή τους σε όρους υποδομών.

Πίνακας 1.22 Ανάλυση έργων ΕΤΑ από εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας 2000-2006.

Πανεπιστήμια	Αριθμός ερευνητικών έργων
Μετσόβειο Πολυτεχνείο	105
Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο	49
Γεωπονικό Παν /μιο Αθηνών	14
Οικονομικό Παν /μιο Αθηνών	9
Πάντειο Πανεπιστήμιο	7
Πανεπιστήμιο Πειραιά	4
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο	2
ΤΕΙ Πειραιά	2
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο	42
Πανεπιστήμιο Πατρών	41
Πανεπιστήμιο Κρήτης	18
Πολυτεχνείο Κρήτης	12
Πανεπιστήμιο Αιγαίου	6
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων	5
Δημοκρίτειο Παν /μιο Θράκης	3
ΤΕΙ Κρήτης	3
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας	3
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας	3
Ιόνιο Πανεπιστήμιο	1
Σύνολα	329

Πηγή : Στρατηγικό Σχέδιο για την Ανταγωνιστικότητα – Καινοτομία και την Κοινωνία της Γνώσης στην Περιφέρεια Αττικής (Ε.Υ.Δ. Ε.Π. Αττικής , Μάρτιος 2007)

- Οσον αφορά τη **δραστηριοποίηση επιχειρήσεων σε έργα ΕΤΑ** που χρηματοδοτήθηκαν ή χρηματοδοτούνται από το ΕΠ Ανταγωνιστικότητα 2000-2006 (Πίνακας 1.23), προκύπτει ότι από το σύνολο των επιχειρήσεων που συμμετείχαν σε εγκεκριμένα έργα, η Αττική συγκεντρώνει ένα ποσοστό της τάξης του 68%. Παράγοντες που φαίνεται να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο είναι ο βαθμός ολοκλήρωσης της παραγωγικής δομής και η πρόσβαση στην πληροφόρηση. Επισημαίνεται πάντως ότι η συγκέντρωση επιχειρήσεων εστιάζεται στα έργα ΠΑΒΕΤ, ΠΕΝΕΔ και ΠΕΠΕΡ, δηλαδή σε δράσεις οι οποίες από το περιεχόμενό τους και τη φύση τους είναι πιο κατανοητές και με μικρότερες απαιτήσεις.

Τέλος, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η συμμετοχή των επιχειρήσεων της περιφέρειας σε έργα του 6^{ου} Προγράμματος Πλαισίου. Ειδικότερα, σε σύνολο 181 εγκεκριμένων έργων του 6^{ου} ΠΠ στα οποία συμμετέχουν ελληνικές επιχειρήσεις στα 162 (ποσοστό 89,5%) συμμετέχουν επιχειρήσεις από την περιφέρεια Αττικής. Ανάλογη συγκέντρωση προκύπτει από την εξέταση του αριθμού των επιχειρήσεων που συμμετείχαν σε έργα του 6^{ου} ΠΠ. Αναλυτικότερα , επί συνόλου 135 ελληνικών επιχειρήσεων το 77 % (104 επιχειρήσεις) χωροθετούνται και δραστηριοποιούνται στην Περιφέρεια, γεγονός που αναδεικνύει τη δυναμικότητα των επιχειρήσεων της περιφέρειας .

Πίνακας 1.23 Συμμετοχή επιχειρήσεων ανά περιφέρεια σε έργα του ΕΠ Ανταγωνιστικότητα 2000-2006.

Περιφέρεια	Πλήθος Επιχειρήσεων με συμμετοχή στο ΕΠΑΝ /ΤΤΕΤ ανά Περιφέρεια
Αττικής	347
Κεντρικής Μακεδονίας	86
Θεσσαλίας	17
Κρήτης	14
Δυτικής Ελλάδας	12
Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης	11
Πελοποννήσου	9
Νοτίου Αιγαίου	4
Στερεάς Ελλάδας	4
Ηπείρου	3
Βορείου Αιγαίου	1
Δυτικής Μακεδονίας	1
Ιονίων Νήσων	1
Σύνολο	510

Πηγή : Στρατηγικό Σχέδιο για την Ανταγωνιστικότητα – Καινοτομία και την Κοινωνία της Γνώσης στην Περιφέρεια Αττικής (Ε.Υ.Δ. Ε.Π. Αττικής , Μάρτιος 2007).

- **Συμπερασματικά**, στην Αττική υπάρχει ένα σημαντικό δυναμικό (ανθρώπινο, επιχειρήσεων και ερευνητικών κέντρων) που με την κατάλληλη υποστήριξη μπορεί να λειτουργήσει προωθητικά για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και των διαρθρωτικών χαρακτηριστικών του συνόλου της Ελληνικής οικονομίας.. Η περιφέρεια Αττικής άλλωστε είναι εκείνη που θα «σηκώσει» το κυριότερο βάρος για την επίτευξη των στόχων του ΕΠΜ. Προς αυτή την κατεύθυνση και λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των δεδομένων η βαρύτητα πρέπει να δοθεί τόσο στην παραγωγή νέας γνώσης, όσο και στην προσπάθεια μεταφοράς των ερευνητικών αποτελεσμάτων στην παραγωγική βάση, με εντοπισμένες και συγκεκριμένες προσπάθειες. λαμβάνοντας όμως υπόψη μία σειρά παραγόντων που διαμορφώνουν την υφιστάμενη πραγματικότητα που αναδεικνύει την χαμηλή διαχυση των αποτελεσμάτων της Ε&Α στην παραγωγή, τον έντονο δεισμό που παρατηρείται μεταξύ των επιχειρήσεων η

πλειονότητα των οποίων και ιδιαίτερα των ΜΜΕ όχι μόνο να μην δραστηριοποιείτε στην παραγωγή Ε&Α όπως είναι αναμενόμενο αλλά να αδυνατούν να εισαγάγουν και «νέα γνώση» στην παραγωγή. Προβληματισμό επίσης δημιουργεί το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος των εσόδων τους προέρχεται από τον τακτικό προϋπολογισμό και λιγότες επιχορηγήσεις του δημοσίου.

Τέλος, ιδιαίτερα σημαντικό είναι το γεγονός ότι η Αττική εμφανίζει σημαντικές επιδόσεις στο επίπεδο της μη-τεχνολογικής καινοτομίας³¹ (καινοτομίες οργάνωσης, και εμπορίας, οι οποίες εντέλει παράγουν το 80% των καινοτομικών ιδεών) αλλά και το μεγαλύτερο ποσοστό συνεργασιών καινοτομίας.

ΤΠΕ και Ψηφιακή Σύγκλιση.

Η έμφαση που δίνεται σε θέματα ΤΠΕ οφείλεται στην ουσιαστική συμβολή τους στην ανάπτυξη της τεχνολογίας και της καινοτομίας και στην επίτευξη ανώτερων επιπέδων οικονομικής ανάπτυξης. Μεθοδολογικά, η συμβολή των ΤΠΕ θα μπορούσε να εντοπισθεί σε δύο πυλώνες:

- στη βελτίωση της καθημερινής ζωής των πολιτών,
- στη βελτίωση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων και των οργανισμών μέσω της χρήσης των ΤΠΕ και, μέσω της χρήσης της ευρυζωνικότητας.

Στην Ελλάδα μόνο το 8% του συνολικού πληθυσμού χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο για συναλλαγές με το Δημόσιο. Σημαντικά υψηλότερο είναι το ποσοστό των επιχειρήσεων (με προσωπικό περισσότερο από 10 άτομα) που χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο για συναλλαγές με το Δημόσιο (81%).

Στον τομέα της ψηφιακής σύγκλισης, των ΤΠΕ και της ευρυζωνικής διείσδυσης, η Περιφέρεια Αττικής παρουσιάζει δυναμική που ξεπερνά τον Εθνικό μέσο όρο³². Ενδεικτικά, και όσον αφορά την αναλογία νοικοκυριών με σύνδεση στο Διαδίκτυο, η Περιφέρεια Αττικής έρχεται 1^η μεταξύ των Περιφερειών της χώρας με ποσοστό 31,8% επί του συνόλου των νοικοκυριών υπερβαίνοντας σημαντικά τον εθνικό μέσο όρο (23,2%).

Όσον αφορά στην παραγωγικότητα των επιχειρήσεων μέσω της χρήσης ΤΠΕ, καταγράφονται στην Περιφέρεια οι ακόλουθες επιδόσεις:

- Η σύνδεση των επιχειρήσεων της Αττικής με το διαδίκτυο ποικίλλει ανά Νομαρχιακό Διαμέρισμα. Ως προς τον τύπο σύνδεσης, υπερτερούν οι απλές dial-up συνδέσεις (από 31% στη Δ. Αττική έως 46,4% στην Αθήνα) με αντίστροφη εικόνα στις ISDN και σχετικά χαμηλή χρήση ADSL (32,14% Αθήνα, 31,03% Αττική, 23,1% Δ. Αττική και 34,3% Ν.Α. Πειραιά, με την Κ. Μακεδονία να υπερτερεί με 38,1%).
- Η ανάπτυξη σημείων ασύρματης πρόσβασης στο Internet (Wireless Hotspots) από επιχειρήσεις προωθείται σταθερά μέσω του ΕΠ ΚτΠ. Στο πλαίσιο της πολιτικής για τη διεύρυνση της ευρυζωνικότητας, αναπτύσσονται ήδη στην Περιφέρεια 99 wireless hotspots από Επιχειρήσεις, με σημαντικό το μερίδιο των τουριστικών επιχειρήσεων (75%).
- Στο πλαίσιο της εξοικείωσης των Φορέων και των επιχειρήσεων με την ευρυζωνικότητα, πλήθος φορέων της Αττικής (ΟΤΑ, ΝΑ, Επιμελητήρια, Πανεπιστήμια κ.λπ.) συμμετέχουν σε δράσεις ευαισθητοποίησης, με στόχους την αύξηση της γνώσης των φορέων, των διαφόρων κατηγοριών-στόχων και του κοινού για τα θέματα της ευρυζωνικότητας, την αύξηση της ζήτησης ευρυζωνικών υπηρεσιών και της χρήσης των υποδομών και την εμπλοκή πλήθους φορέων στην προώθησή της ευρυζωνικότητας.
- Στο πλαίσιο του Προγράμματος «Δικτυωθείτε», 17.855 επιχειρήσεις της Περιφέρειας έχουν εξασφαλίσει την πρόσβασή τους στο διαδίκτυο (28,5% του συνόλου των εγκεκριμένων επιχειρήσεων στη χώρα) και 9.540 στελέχη ΜΜΕ έχουν εκπαιδευθεί (35% των συνολικά εκπαιδευθέντων). Από σχετική έρευνα³³, οι επιχειρήσεις του Τουρισμού εμφανίζουν το υψηλότερο ποσοστό επιχειρήσεων με παρουσία στο Διαδίκτυο, με ηλεκτρονικές συναλλαγές με Τράπεζες και το Δημόσιο, δυνατότητα πραγματοποίησης ηλεκτρονικών παραγγελιών και

³¹ Εγχειρίδιο του ΟΣΛΟ, έκδοση 1997, Έρευνα CIS4 2007, ΓΓΕΤ

³² Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας, Απρίλιος 2006

³³ Αξιολόγηση του Προγράμματος Δικτυωθείτε, ΕΔΕΤ, 2007.

ηλεκτρονικών πληρωμών για πωλήσεις. Οι επιχειρήσεις της μεταποίησης υστερούν σημαντικά (με εξαίρεση τις ηλεκτρονικές αγορές).

Η βελτίωση της ποιότητας της ζωής του πολίτη μέσω της χρήσης των ΤΠΕ εστιάζεται στο ποσοστό Δημόσιων υπηρεσιών με διαθεσιμότητα ΤΠΕ. Οι επισπεύδοντες φορείς (κυρίως Υπουργεία), αν και χωροθετούνται στην Περιφέρεια, «παράγουν» υπηρεσίες με οριζόντια διάσταση και εθνική εμβέλεια, αλλά έχουν μεγάλη σημασία για την Περιφέρεια, λόγω του μητροπολιτικού της χαρακτήρα. Στην Ελλάδα το 2005 ήταν διαθέσιμες πλήρως ηλεκτρονικά πέντε (5) βασικές ηλεκτρονικές υπηρεσίες από σύνολο των είκοσι (20) ταξινομημένων διεθνώς. Μέχρι το τέλος του 2008 εκτιμάται πως τουλάχιστον έξι επιπλέον βασικές Δημόσιες υπηρεσίες (λ.χ. έκδοση ποινικού μητρώου, ληξιαρχείο, στρατολογική εξυπηρέτηση πολιτών, ΟΔΔΥ, Εθνικό Δημοτολόγιο, ΑΣΕΠ) θα είναι διαθέσιμες ηλεκτρονικά, ενώ και άλλες βασικές Δημόσιες υπηρεσίες θα προσεγγίσουν το σημείο πλήρους ηλεκτρονικής διαθεσιμότητας (π.χ. δηλώσεις στα τελωνεία)³⁴. Περαιτέρω θα προετοιμασθούν πρότυπα για την ασφαλή διεκπεραίωση ηλεκτρονικών συναλλαγών Πολιτών και Επιχειρήσεων (ΕΡΜΗΣ), πρότυπα διαλειτουργικότητας, το Ελληνικό Πλαίσιο Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και η κωδικοποίηση και διάθεση ηλεκτρονικά της νομοθεσίας (ΡΑΠΤΑΡΧΗΣ).

Τέλος, επιπλέον στοιχεία που καταγράφουν τη θέση της Περιφέρειας στο εθνικό επίπεδο όσον αφορά στην ψηφιακή σύγκλιση, δημοσιεύονται στη βασισμένη σε δείγμα έρευνα «Ταυτότητα χρηστών Internet στην Ελλάδα» του Παρατηρητηρίου για την Κοινωνία της Πληροφορίας (Απρίλιος 2006). Έτσι, σχετικά με τη χρήση κινητού τηλεφώνου, η Περιφέρεια Αττικής έρχεται 1^η ανάμεσα στις Περιφέρειες της χώρας με πολύ υψηλό ποσοστό 90,8%, έναντι 85,6% που αποτελεί το μέσο όρο της χώρας. Αντίστοιχα, το ποσοστό του πληθυσμού που χρησιμοποιεί Η/Υ ανέρχεται στο 43,7%, έναντι 35,4% για το σύνολο της χώρας.

Πίνακας 1.24 : Ταυτότητα χρηστών Internet στην Περιφέρεια Αττικής

ΧΡΗΣΗ ΤΠΕ 2005	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ
Ποσοστό πληθυσμού (%) που χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο	31,8	23,2
Ποσοστό πληθυσμού που διαθέτει κινητό τηλέφωνο	90,8	85,6
Ποσοστό πληθυσμού που διαθέτει κινητό τηλέφωνο με σύνδεση Internet	32,4	26,7
Ποσοστό πληθυσμού που χρησιμοποιεί Η/Υ	43,7	35,4
Ποσοστό πληθυσμού που διαθέτει σταθερό Η/Υ	49,8	39,4
Ποσοστό πληθυσμού που διαθέτει φορητό Η/Υ	14,9	11
Ποσοστό πληθυσμού που διαθέτει δορυφορική TV	10,3	10,9
Ποσοστό πληθυσμού που διαθέτει συνδρομητική TV	13	11,6

Πηγή : Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας (Απρίλιος 2006), Επεξεργασία Ομάδας Σχεδιασμού Προγράμματος Περιφέρειας Αττικής

Συμπερασματικά, η θέση τόσο της Περιφέρειας όσο και της χώρας όσον αφορά την ανάπτυξη των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) εκτιμάται με βάση τα ευρωπαϊκά πρότυπα σε χαμηλά επίπεδα, τόσο σε πεδία όπως εφαρμογές σε επιχειρήσεις (π.χ. εφαρμογές ηλεκτρονικού επιχειρείν, κλπ) και στη δημόσια διοίκηση, όσο και στη χρήση του Διαδικτύου και τη διείσδυση της ευρυζωνικότητας στα νοικοκυριά. Αν και καταγράφεται αξιόλογη ανάπτυξη τα τελευταία έτη στον τομέα των ΤΠΕ, η απόσταση από άλλες χώρες της Ε.Ε. εξακολουθεί να είναι μεγάλη.

³⁴ Βάσει δεσμεύσεων υλοποίησης των έργων από τους επιμέρους φορείς του Ε.Π. «Κοινωνία της Πληροφορίας»

1.3.6. Ελκυστικότητα της Αττικής ως τόπος προσέλκυσης επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης.

Ελκυστικότητα της Αττικής ως επιχειρηματικό κέντρο

Η μεγάλη πρόκληση που αντιμετωπίζει τόσο η Περιφέρεια Αττικής, όσο και η χώρα ευρύτερα, είναι η μειωμένη ελκυστικότητα της σαν τόπος για την προσέλκυση επενδύσεων και η υστέρηση της σε μια σειρά παραμέτρους που προσδιορίζουν την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και κατά συνέπεια τη δυνατότητα δημιουργίας και διατήρησης υψηλών ρυθμών ανάπτυξης με σεβασμό στο περιβάλλον και την αειφόρο διαχείριση των πόρων. Η ελκυστικότητα μιας πόλης για την εγκατάσταση επιχειρήσεων, εδρών διεθνών οργανισμών, η ύπαρξη κεντρικών γραφείων που συγκεντρώνουν επιτελικές λειτουργίες των μεγάλων πολυεθνικών ή εθνικών επιχειρήσεων με ισχυρή παρουσία στις παγκόσμιες αγορές, αποτελούν ορισμένα από τα βασικά χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει μια πόλη, μεταξύ άλλων, για να χαρακτηριστεί ως μητροπολιτική. Παρά την ύπαρξη των σημαντικών πλεονεκτημάτων που έχει η Περιφέρεια Αττικής η Αθήνα για το έτος 2006 κατατάσσεται προτελευταία (32η) όπως φαίνεται και στον παρακάτω Πίνακα με τις ελκυστικότερες Ευρωπαϊκές πόλεις ως επιχειρηματικά κέντρα, παρυσιάζοντας υποχώρηση στη σχετική της θέση σε σύγκριση με το 2005 κατά δύο θέσεις.³⁵

Πίνακας 1.24 : Οι ελκυστικότερες πόλεις της Ευρώπης ως επιχειρηματικά κέντρα, 2006.

Πόλεις	Κατάταξη			Επίδοση 2006
	1990	2005	2006	
Λονδίνο	1	1	1	0,91
Παρίσι	2	2	2	0,59
Φρανκφούρτη	3	3	3	0,36
Βαρκελώνη	11	5	4	0,27
Βρυξέλλες	4	4	5	0,24
Αμστερνταμ	5	6	6	0,23
Μαδρίτη	17	7	7	0,20
Βερολίνο	15	8	8	0,18
Μόναχο	12	9	9	0,18
Ζυρίχη	7	10	10	0,16
Δουβλίνο	-	12	11	0,14
Μιλάνο	9	11	12	0,13
Πράγα	23	13	13	0,12
Ντύσσελτορφ	6	16	14	0,11
Λισσαβόνα	16	14	15	0,10
Αμβούργο	14	19	16	0,10
Στοκχόλμη	19	17	17	0,09
Βαρσοβία	25	20	18	0,09
Μπέρμινγχαμ	-	-	19	0,09
Γενεύη	8	18	20	0,08
Μάντσεστερ	13	15	21	0,08
Βουδαπέστη	21	21	22	0,08
Βιέννη	20	23	23	0,08
Λυόν	18	24	24	0,07
Γλασκώβη	10	22	25	0,06
Ρώμη	-	26	26	0,06
Κοπεγχάγη	-	25	27	0,06
Λίντς	-	-	28	0,05
Βουκουρέστι	-	-	29	0,04
Ελσίνκι	-	27	30	0,04
Μόσχα	24	28	31	0,03
Αθήνα	22	30	32	0,03
Όσλο	-	29	33	0,02

Πηγή : European Cities Monitor, 2006 (Σημείωση : Το 1990 η μελέτη περιελάμβανε 25 πόλεις ενώ το 2006 ,30 πόλεις αντίστοιχα)

³⁵ Πηγή : European Cities Monitor, 2006.

Μεταξύ των 33 αυτών πόλεων περιλαμβάνεται το σύνολο των δεκαεπτά πόλεων που χαρακτηρίζονται ως «**Ευρωπαϊκές μηχανές**», δέκα εκ των οποίων βρίσκονται εντός του αναπτυξιακού πενταγώνου που οριοθετείται από το Λονδίνο – Παρίσι – Μιλάνο – Μόναχο – Αμβούργο .

Παρατηρείται ότι η Αθήνα έχει ήδη υπερκερασθεί από τις πρωτεύουσες τριών νέων κρατών μελών (Πράγα, Βαρσοβία, Βουδαπέστη,) αλλά και από πόλεις όπως η Λισσαβόνα, που επίσης αντιμετωπίζει παρεμφερή προβλήματα προσβασιμότητας, είναι Πρωτεύουσα ενός κράτους με εθνική οικονομία ομοειδή με την ελληνική και με επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης χαμηλότερο από το ελληνικό.

Πίνακας 1.25: Παράγοντες που προσδιορίζουν την ελκυστικότητα μιας πόλης ως επιχειρηματικό κέντρο, 2006

Παράγοντας	Θέση Αθήνας	
	2006	2005
Ευκολία πρόσβασης σε αγορές, πελάτες	29	29
Διαθεσιμότητα καταρτισμένου προσωπικού	32	30
Μεταφορικές συνδέσεις με άλλες πόλεις και το εξωτερικό	33	28
Ποιότητα των τηλεπικοινωνιών	32	30
Κόστος προσωπικού	6	7
Κλίμα που δημιουργεί η κυβέρνηση για τις επιχειρήσεις μέσω φορολογικών πολιτικών και διαθεσιμότητας χρηματοδοτικών πρωτοβουλιών	29	19
Κόστος χώρων γραφείου	16	7
Διαθεσιμότητα χώρων γραφείου	30	30
Ομιλούμενες γλώσσες	32	30
Ευχέρεια μετακινήσεων εντός της πόλης	33	30
Ποιότητα ζωής των εργαζομένων	30	27
Χαμηλά επίπεδα ρύπανσης	30	28

Πηγή : European Cities Monitor, 2006

Παρατηρείται ότι η Αθήνα κατέχει χαμηλή θέση σε σχέση με όλους τους παράγοντες, με εξαίρεση το κόστος προσωπικού, όπου κατατάσσεται 6^η, και το κόστος χώρων γραφείου, όπου κατατάσσεται στην 16^η θέση.

Ελκυστικότητα της Αττικής ως τουριστικός προορισμός.

Η Αθήνα υπήρξε από πολύ παλαιά πόλος έλξης περιηγητών και, ήδη από τη δεκαετία του 1920 αποτελεί σύγχρονο τουριστικό πόλο έλξης αλλοδαπών τουριστών, είτε ως κύριος προορισμός είτε ως ενδιάμεσος σταθμός πριν την μετάβαση τους σε κάποια άλλη περιοχή της χώρας

Οι περισσότεροι και σημαντικότεροι αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία της Περιφέρειας είναι συγκεντρωμένα στην κεντρική περιοχή της Αθήνας, ενώ οι ζώνες και εγκαταστάσεις θαλάσσιας

αναγνυχής, ψυχαγωγίας συγκεντρώνονται στις παραλιακές και νησιωτικές περιοχές. Η πολιτιστική υποδομή της Αθήνας περιλαμβάνει 38 μνημεία, 32 αρχαιολογικούς χώρους, 28 κρατικά μουσεία και 30 μη δημόσια μουσεία.

Κατά τη δεκαετία 1995 – 2005, παρατηρείται πτωτική τάση της τουριστικής κίνησης στην Περιφέρεια Αττικής, γεγονός που έρχεται σε αντίθεση με τη γενικότερη τάση ανόδου του τουριστικού ρεύματος στο σύνολο της χώρας.

Πίνακας 1.26: Εξέλιξη τουριστικής κίνησης και ξενοδοχειακών κλινών στην Περιφέρεια Αττικής, 1995 – 2005.

	1995		2000		2005	
	Αριθμός	% στη χώρα	Αριθμός	% στη χώρα	Αριθμός	% στη χώρα
Κλίνες σε ξενοδοχειακά καταλύματα	71.522	12,8%	64.299	10,6%	62.312	9,1%
Διανυκτερεύσεις αλλοδαπών	4.431.064	11,8%	4.901.129	10,6%	3.957.594	9,9%
Διανυκτερεύσεις ημεδαπών	2.319.717	19,5%	2.896.445	19,8%	2.130.693	15,3%
Διανυκτερεύσεις σύνολο	6.750.781	13,7%	7.992.225	13,1%	6.088.287	11,3%

Πηγή: Eurostat, Επεξεργασία Ομάδας Σχεδιασμού Προγράμματος Περιφέρειας Αττικής.

Οι βασικοί παράγοντες για την εξέλιξη αυτή ήταν ο οξύς διεθνής ανταγωνισμός από γειτονικές μεσογειακές χώρες, η ρύπανση του περιβάλλοντος και οι δυσχέρειες στην κυκλοφορία, η παρεχόμενη ποιότητα τουριστικών υπηρεσιών, οι ελλείψεις σε ειδικές υποστηρικτικές υποδομές (συνεδριακοί και εκθεσιακοί χώροι, χώροι πολιτιστικής υποδομής, μαρίνες, γήπεδα γκολφ κ.λπ.) που ευνοούν την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουριστικής δραστηριότητας, η ελλιπής διασύνδεση και ανάδειξη της υπάρχουσας αρχαιολογικής και πολιτιστικής υποδομής, η υποβαθμισμένη αισθητική και αρχιτεκτονική φυσιογνωμία των αστικών περιοχών κ.λπ. Οι παραπάνω παράγοντες συνδυάζονται και με την ταχεία ανάπτυξη του τουρισμού στις παράκτιες και νησιωτικές περιοχές του υπόλοιπου της Χώρας, λόγω και της κρατικής πολιτικής κινήτρων - αντικινήτρων για την ανάπτυξη του τουρισμού στις εκτός Αττικής περιοχές.

Οι σωρευτικές επιπτώσεις των παραπάνω περιορίσαν εξαιρετικά τις τουριστικές επενδύσεις στην Αττική και οδήγησαν έως και στην αλλαγή χρήσης ορισμένων τουριστικών εγκαταστάσεων.

Με την ευκαιρία της διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 αυξήθηκαν σημαντικά οι δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης της Αττικής, καθότι:

- Κατασκευάστηκαν σημαντικές αθλητικές υποδομές και αναδείχθηκαν σημαντικοί τουριστικοί- πολιτιστικοί πόλοι (π.χ. παρέμβαση Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας, ανάπλαση περιοχής Πλάκας, Μέγαρο των φίλων της Μουσικής, δίκτυο αναβαθμισμένων Μουσείων κλπ),
- Βελτιώθηκαν οι μεταφορικές κυρίως υποδομές της πόλης,
- Προβλήθηκε σημαντικά η Αθήνα ως τουριστικός προορισμός,
- Δημιουργήθηκαν ορισμένες νέες τουριστικές εγκαταστάσεις και αναβαθμίστηκαν οι περισσότερες από τις υπάρχουσες.

Οι θετικές επιπτώσεις των παραπάνω περιορίζονται από το γεγονός ότι δεν έχουν ακόμη αξιοποιηθεί επαρκώς οι Ολυμπιακές εγκαταστάσεις με νέες χρήσεις, οι οποίες, σε πολλές περιπτώσεις, μπορούν να συμβάλλουν στην αναβάθμιση του τουρισμού της Αττικής.

Γενικά, η Αθήνα δεν έχει κατορθώσει να κεφαλαιοποιήσει ακόμα την επιτυχή διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων για την ανάπτυξη του τουρισμού, σε αντίθεση με τη Βαρκελώνη, όπου ο

αριθμός των επισκεπτών μεταξύ 1992 -2000 αυξήθηκε κατά 67,6%, και το Σίδνευ, όπου μεταξύ 2001 και 2003 διοργανώθηκαν 97 διεθνή συνέδρια με 135.250 επισκέπτες.

Θα πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί ότι η εξέλιξη της τουριστικής κίνησης στην Αθήνα κατά τα δύο τελευταία έτη (2005 και 2006) φαίνεται να παρουσιάζει τάσεις ανακοπής της φθίνουσας πορείας, όπως φαίνεται από τις πληρότητες των ξενοδοχείων της Αθήνας και των γύρω περιοχών κατά το διάστημα Ιανουαρίου – Αυγούστου 2006.

**Πίνακας 1.27 : Στατιστικά στοιχεία Αθήνας και ευρωπαϊκών προορισμών
(Ευρωπαϊκό benchmark Ιανουάριος – Αύγουστος 2006).**

Πόλεις	Πληρότητα			Μέση τιμή δωματίου			Έσοδο ανά διαθέσιμο δωμάτιο		
	2006	2005	Διαφορά	2006	2005	Διαφορά	2006	2005	Διαφορά
Αθήνα	67,4	60,7	11,0%	106,66	103,66	2,9%	71,84	62,88	14,2%
Βιέννη	73,3	71,1	3,1%	125,46	115,66	8,5%	91,96	82,23	11,8%
Λονδίνο	80,9	74,4	8,7%	186,10	174,52	6,6%	150,55	129,84	16,0%
Παρίσι	72,7	69,3	4,9%	186,91	183,19	2,0%	135,88	126,95	7,0%
Βερολίνο	65,9	62,6	5,3%	118,16	102,02	15,8%	77,87	63,86	21,9%
Μόναχο	68,8	67,9	1,3%	129,49	118,16	9,6%	89,09	80,23	11,0%
Ρώμη	75,1	70,8	6,1%	194,37	190,92	1,8%	145,97	135,17	8,0%
Αμστερνταμ	79,0	74,1	6,6%	153,95	141,19	9,0%	121,62	104,62	16,2%
Βαρκελώνη	70,0	70,9	-1,3%	154,96	150,36	3,1%	108,47	106,61	1,8%
Μαδρίτη	66,7	65,0	2,6%	133,66	127,02	5,2%	89,15	82,56	8,0%
Κων/πολη	68,9	74,7	-7,8%	155,14	138,44	12,1%	106,89	103,41	3,4%

Πηγή : JBR Hellas – Howarth, έρευνα benchmark για λογαριασμό της Ένωσης Ξενοδόχων Αττικής

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του παραπάνω Πίνακα, η μέση πληρότητα των Αθηναϊκών ξενοδοχείων διαμορφώθηκε στο 67,4%, έναντι 60,7% στο αντίστοιχο περσινό εξάμηνο (αύξηση 11%, μία από τις μεγαλύτερες σε μεγάλη ευρωπαϊκή πόλη). Η μέση τιμή δωματίου εμφάνισε αύξηση μόλις 2,9% και έφτασε στα 106,6 Ευρώ, ενώ στο έσοδο ανά διαθέσιμο δωμάτιο καταγράφεται αύξηση της τάξης του 14,2% και ο δείκτης διαμορφώθηκε στα 71,8 Ευρώ έναντι 62,88 Ευρώ του 2005. Πάντως, παρά την αύξηση που παρατηρείται, οι πληρότητες των αθηναϊκών ξενοδοχείων παραμένουν χαμηλότερες σε σύγκριση με άλλες πόλεις (Λονδίνο, Αμστερνταμ, Βιέννη, Παρίσι, Βαρκελώνη κλπ), αν και πλέον έχουν ξεπεράσει ορισμένες άλλες πόλεις (Βερολίνο, Μαδρίτη). Η Αθήνα στο εξεταζόμενο δείγμα των 11 πόλεων, παρουσιάζει συγκριτικά τη μεγαλύτερη αύξηση όσον αφορά στις διανυκτερεύσεις, ενώ αντίθετα στην αύξηση των τιμών παραμένει η τρίτη χαμηλότερη.

Ο τουρισμός της Περιφέρειας Αττικής παραμένει μονοδιάστατα προσανατολισμένος στον Ιστορικό – Πολιτιστικό τουρισμό (εστιασμένο στις επισκέψεις των παγκόσμιας εμβέλειας μνημείων της πόλης) και στον τουρισμό θαλάσσιας αναψυχής στην παράκτια ζώνη.

Επίσης, δεν έχουν αξιοποιηθεί επαρκώς οι δυνατότητες ανάπτυξης πολλαπλών ειδικών μορφών τουρισμού, με έμφαση σε εκείνες που συνεισφέρουν στην ανάπτυξη του τομέα στην κατεύθυνση της αειφορίας.

Τέλος, επισημαίνεται η έως σήμερα έλλειψη σχεδιασμού mega-γεγονότων³⁶ στην Αττική, μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004, έτσι ώστε να τοποθετηθεί η Αθήνα στον ανταγωνισμό των ευρωπαϊκών Μητροπόλεων ως πόλων υποδοχής 12μηνου τουρισμού. Οι παρεμβάσεις αυτές θα χρηματοδοτηθούν μέσω της κινητοποίησης ιδιωτικών πόρων. Διακριτή ενότητα αποτελούν οι παρεμβάσεις για την αλλαγή χρήσης των Ολυμπιακών εγκαταστάσεων μέσω των οποίων αναμένεται να καλυφθούν χρόνιες ελλείψεις σε υποδομές για την προσέλκυση τουριστών καθ' όλη την διάρκεια του έτους με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα την απουσία ενός μεγάλου συνεδριακού κέντρου που θεωρείται προϋπόθεση για την ανάπτυξη του συνεδριακού τουρισμού. Λόγω της σημασίας των παρεμβάσεων για την «εικόνα» της «Αθήνας» και την βελτίωση των τουριστικών ανωδομών στην Περιφέρεια κρίνεται αναγκαία η συνοπτική παρουσίαση των προγραμματιζόμενων μεγάλων παρεμβάσεων στην Περιφέρεια Αττικής.

Αξιοποίηση Ολυμπιακών Εγκαταστάσεων.

Η αξιοποίηση των Ολυμπιακών εγκαταστάσεων τελεί υπό την ευθύνη της Γενικής Γραμματείας Ολυμπιακής Αξιοποίησης του Υπουργείου Πολιτισμού και της Ανώνυμης Εταιρείας Ολυμπιακά Ακίνητα ΑΕ.

Η αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας των Ολυμπιακών αγώνων επιχειρείται μέσω της βιώσιμης εμπορικής ανάπτυξης τους με την προσέλκυση διεθνών και εγχώριων επενδύσεων μεγάλης κλίμακας, την ενίσχυση των συμπράξεων ιδιωτικού και δημόσιου τομέα και με την προώθηση καινοτόμων έργων, κατόπιν διαγωνισμών για τη σύναψη μακροχρόνιων συμβάσεων.

Για την καλύτερη αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας των Ολυμπιακών αγώνων και της υψηλής συμβολικής αξίας των ολυμπιακών ακινήτων που διαθέτουν επιδιώκεται η φιλοξενία παγκόσμιας κλίμακας και μοναδικού χαρακτήρα τουριστικών και εμπορικών διοργανώσεων για την ενίσχυση της διεθνούς προβολής της Περιφέρειας.

Η στρατηγική για την αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας των Ολυμπιακών αγώνων, αποσκοπεί στην ανάδειξη της Περιφέρειας Αττικής αλλά και της χώρας γενικότερα σε περιφερειακό κέντρο πολιτισμού, τεχνών, ψυχαγωγίας, επιχειρηματικότητας και εμπορικής ανάπτυξης στην Ανατολική και Κεντρική Ευρώπη, καθώς και σε κέντρο προσέλκυσης επιχειρηματικής και τουριστικής δραστηριότητας παγκόσμιας εμβέλειας. Η παροχή μοναδικών εμπειριών στους επισκέπτες των εγκαταστάσεων, θα ενισχύσει την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ευημερία του τόπου.

Στο πλαίσιο της στρατηγικής αυτής πραγματοποιούνται οι παρακάτω ενέργειες:

Ολυμπιακές Εγκαταστάσεις Ελληνικού

- Εγκατάσταση Κανόε-Καγιάκ Σλάλομ. Στον υδάτινο αυτό στίβο και τη λίμνη του θα δημιουργηθεί ένα μοναδικό στη χώρα μας και την ευρύτερη περιοχή υδροπάρκο που θα αποτελέσει ιδανικό πόλο ψυχαγωγίας.
- Εγκαταστάσεις Σόφτμπολ, Μπέιζμπολ και Χόκεϊ. Οι ανοικτές εγκαταστάσεις αποτελούν οργανικό μέρος του υπό διαμόρφωση Μητροπολιτικού Πάρκου Ελληνικού. Οι εγκαταστάσεις αυτές θα συμβάλλουν στην ενίσχυση της λειτουργικότητας και επισκεψιμότητας του Πάρκου με δραστηριότητες αθλητισμού και πολιτισμού.

³⁶ Ως «mega» γεγονότα ή «mega events» προσδιορίζονται αυτά τα οποία διοργανώνονται και λαμβάνουν χώρα για μια μικρής διάρκειας χρονική περίοδο και μια φορά, κατά τη διάρκεια ενός έτους. Αναφέρονται ενδεικτικά οι Παγκόσμιες Εμπορικές Εκθέσεις, οι Ολυμπιακοί Αγώνες, τα FIFA World Cup, τα UEFA European Championship, φεστιβάλ κύρους κλπ. Τα στρατηγικά χαρακτηριστικά των mega events αφορούν στις μακροπρόθεσμες επιδράσεις για τις πόλεις που τα φιλοξενούν.

- Κλειστό συγκρότημα Καλαθοσφαίρισης και Ξιφασκίας. Το κλειστό συγκρότημα του Ελληνικού ήδη φιλοξενεί αγώνες μπάσκετ, αλλά και πλήθος άλλων εκδηλώσεων, όπως συνέδρια, εμπορικές εκθέσεις και συναυλίες. Με την ολοκλήρωση του σχεδιασμού του Μητροπολιτικού Πάρκου του Ελληνικού θα παραχωρηθεί η διαχείρισή του σε ιδιωτικό επενδυτικό σχήμα κατόπιν διεθνούς διαγωνισμού.

Κέντρο Ιστιοπλοΐας Αγίου Κοσμά.

Στη λειτουργική μαρίνα του Αγίου Κοσμά δημιουργείται μια επισκέψιμη υψηλής ποιότητας εγκατάσταση σε ένα νέο θαλάσσιο μέτωπο. Ο κύριος χώρος της μαρίνας συμπληρώνεται με υποστηρικτικές υποδομές για την εξυπηρέτηση άνω των 1.000 σκαφών, με τα πληρώματα και τους επιβάτες τους, με στόχο να κατασκευαστεί η πλέον ελκυστική τουριστική πύλη για επισκέπτες υψηλών εισοδημάτων. Παράλληλα, δημιουργούνται σημαντικότερες επίγειες εγκαταστάσεις ψυχαγωγίας, πολιτισμού και εμπορίου καθώς και ένας πολύ μεγάλος χώρος πάρκου.

Ολυμπιακός Πόλος Φαλήρου.

- Ολυμπιακή εγκατάσταση Τάε Κβον Ντο. Η αρένα του Τάε Κβον Ντο μόλις μετασκευαστεί θα αποτελέσει το Μητροπολιτικό Συνεδριακό Κέντρο της Περιφέρειας Αττικής, δίνοντας έτσι σημαντική ώθηση στην οικονομική ανάπτυξη της. Η μετασκευή πραγματοποιείται με ιδιωτικά κεφάλαια μέσω Σύμπραξης Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα. Η επιλογή αυτή έρχεται να καλύψει την έλλειψη ενός τέτοιου επιπέδου συνεδριακού κέντρου, η έλλειψη του οποίου έχει συμβάλει στην απουσία της Αττικής από την διεθνή αγορά συνεδρίων υψηλού επιπέδου. Επιπλέον, επειδή η Αττική παρουσιάζει μειωμένη ζήτηση ως τουριστικός προορισμός διακοπών, η τουριστική ανάπτυξη της μπορεί να στηριχτεί στην ανάπτυξη και δημιουργία ειδικών μορφών θεματικού τουρισμού, όπως δηλ. ο Συνεδριακός, shopping tourism, citybreaks, weekend breaks, πολιτισμικός, αθλητικός τουρισμός κ.λ.π..
- Νοτιοανατολικό άκρο Πόλου Φαλήρου. Παραχωρήθηκε στο Δήμο Φαλήρου έκταση 54 στρεμμάτων για τη δημιουργία σημαντικού πόλου αθλητισμού, περιπάτου και αναψυχής για την εξυπηρέτηση των κατοίκων της ευρύτερης περιοχής.
- Ναυταθλητική Μαρίνα Φαλήρου. Στις εγκαταστάσεις της μαρίνας Φαλήρου θα λειτουργήσει το Εθνικό Ναυταθλητικό Κέντρο, υπό την ευθύνη του επίσημου φορέα του ναυταθλητισμού της Εθνικής Ιστιοπλοϊκής Ομοσπονδίας. Η εγκατάσταση αποτελεί πρότυπο χώρο προετοιμασίας αθλητών.
- Εγκατάσταση Μπιτς Βόλεϊ. Η εγκατάσταση Μπιτς Βόλεϊ θα μετατραπεί σε ανοιχτό θέατρο με δυνατότητα πολλαπλών χρήσεων.
- Περιοχή μεταξύ των εκβολών Κηφισού και Ιλισσού. Στην αδιαμόρφωτη μέχρι σήμερα έκταση των προσχώσεων μεταξύ Ιλισσού και Κηφισού πρόκειται να δημιουργηθεί οικολογικό πάρκο εκτάσεως 160 περίπου στρεμμάτων και ανοιχτές αθλητικές εγκαταστάσεις.

Διεθνές Κέντρο Ραδιοτηλεόρασης

Το Διεθνές Κέντρο Ραδιοτηλεόρασης στο Μαρούσι μετατρέπεται σε ένα σύγχρονο πολυχώρο εμπορίου, πολιτισμού και ψυχαγωγίας. Ειδικότερα ένα τμήμα του Διεθνούς Ραδιοτηλεοπτικού Κέντρου θα στεγάσει το Μουσείο Ελληνικών Ολυμπιακών Αγώνων και το Διεθνές Μουσείο Κλασσικού Αθλητισμού, τα οποία θα προσελκύσουν τους Έλληνες και ξένους φίλους του αθλητισμού, ενώ το υπόλοιπο θα μετατραπεί χρησιμοποιώντας τις πλέον σύγχρονες και καλαίσθητες αρχιτεκτονικές λύσεις σε ένα διεθνών προδιαγραφών εμπορικό κέντρο.

Ολυμπιακή εγκατάσταση της αρένας του Μπάντμιντον.

Η εγκατάσταση του Μπάντμιντον στο Γουδή, έχει μετατραπεί σε θέατρο και αποτελεί το μεγαλύτερο θέατρο της χώρας, χωρητικότητας 2.500 θέσεων. Η μεταολυμπιακή αξιοποίησή του εντάσσεται συνολικό στόχο της ανάπλασης της περιοχής στην κατεύθυνση της δημιουργίας μητροπολιτικού πάρκου με λειτουργίες πολιτισμού, ερασιτεχνικού αθλητισμού και αναψυχής.

Ολυμπιακό Κέντρο Γαλατσίου (Γυμναστήριο Γαλατσίου).

Το Ολυμπιακό Κέντρο Γαλατσίου, μετατρέπεται σε ένα καινοτόμο εμπορικό και ψυχαγωγικό κέντρο πολλαπλών χρήσεων στο πλαίσιο της υπάρχουσας δυναμικής δομής και αισθητικής του κτιρίου σε μια περιοχή που δεν διαθέτει ολοκληρωμένα ψυχαγωγικά ή εμπορικά κέντρα μεγάλων διαστάσεων.

Ολυμπιακό Σκοπευτήριο Μαρκόπουλου.

Το σκοπευτήριο στο Μαρκόπουλο θα χρησιμοποιηθεί ως αστυνομικό σκοπευτήριο ενώ μελετάται και η διαμόρφωση χώρων για τη στέγαση ειδικών δυνάμεων, μέσω Σύμπραξης Δημοσίου και Ιδιωτικού Τομέα. Παράλληλα εξετάζεται το ενδεχόμενο η χρήση της εγκατάστασης από την Σκοπευτική και Κυνηγετική Ομοσπονδία προκειμένου να αξιοποιηθούν στο έπακρο οι σύγχρονες υποδομές.

Ολυμπιακό Ιππικό Κέντρο Μαρκόπουλου.

Το Ιππικό Κέντρο ήδη αποτελεί έδρα της Ελληνικής Ιππικής Ομοσπονδίας. Στο επόμενο διάστημα προβλέπεται η δημιουργία γηπέδου γκολφ και άλλων υποδομών αθλητισμού και ελεύθερου χρόνου, έτσι ώστε η εγκατάσταση να αναδειχθεί σε αθλητικό και τουριστικό πόλο.

Ολυμπιακό Κωπηλατοδρόμιο Σχοινιά.

Η εγκατάσταση αξιοποιείται με αγωνιστικές και προπονητικές δραστηριότητες ενώ παράλληλα προωθείται η ανάδειξή της σε διεθνές προπονητικό κέντρο. Η αξιοποίηση των εγκαταστάσεων του κωπηλατοδρόμιου πραγματοποιείται πάντα στο πλαίσιο προστασίας του περιβάλλοντος καθώς οι εγκαταστάσεις βρίσκονται εντός του ευρύτερου προστατευόμενου οικολογικού πάρκου.

Εθνική Βιβλιοθήκη, Εθνική Λυρική Σκηνή, Πολιτιστικό και Εκπαιδευτικό Πάρκο «Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος».

Στον Ολυμπιακό Πόλο του Δέλτα Φαλήρου, ο οποίος έχει εμφανή υπερτοπική, μητροπολιτική σημασία, σε έκταση περίπου 200.000 τ.μ., με τις πλέον σύγχρονες, διεθνείς προδιαγραφές, με δυνατότητα πρόσβασης και χρήσης από άτομα με ειδικές ανάγκες αναμένεται να κατασκευαστούν με ιδιωτική χρηματοδότηση από το ΙΔΡΥΜΑ ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΙΑΡΧΟΣ τα ακόλουθα:

Εθνική Βιβλιοθήκη «Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος». Το έργο θα περιλαμβάνει την Εθνική Συλλογή, την αναδρομική και την τρέχουσα Εθνική Βιβλιογραφία και πολλούς άλλους τίτλους, της υπάρχουσας Βιβλιοθήκης. Η Βιβλιοθήκη αυτή θα είναι από τις πλέον σύγχρονες και θα εξυπηρετεί, μέσω Διαδικτύου, χρήστες σε όλα τα μέρη της Ελλάδας και του εξωτερικού.

Εθνική Λυρική Σκηνή «Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος». Έργο εφάμιλλο των κορυφαίων διεθνών καλλιτεχνικών σκηνών, που θα διαθέτει εξαιρετική ακουστική και τον πλέον σύγχρονο τεχνολογικό εξοπλισμό.

Πολιτιστικό και Εκπαιδευτικό Πάρκο «Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος». Το έργο προβλέπει τη δημιουργία «πράσινης» ζώνης, όπου θα διοργανώνονται ποικίλες πολιτιστικές, εκπαιδευτικές και ψυχαγωγικές εκδηλώσεις.

Στην πρωτοβουλία του Ιδρύματος «Σταύρος Νιάρχος» έρχονται να προστεθούν και οι ανακοινώσεις του υπουργείου Πολιτισμού, που εντάσσουν τα νέα κτίρια του Φαλήρου σε ένα διευρυμένο δίκτυο πολιτιστικών χώρων, με σημαντικότερους σταθμούς τα πρώην βασιλικά κτήματα Τατοΐου, το Ακροπόλ Παλάς στην οδό Πατησίων και το εργοστάσιο Τσαούσογλου στην Πειραιώς.

Από τη φύση τους, παρεμβάσεις αυτής της κλίμακας αναπτύσσουν απρόβλεπτη δυναμική. Πόσο μάλλον όταν υλοποιούνται σε περιοχές με περιθώρια επιπλέον παρεμβάσεων, καθώς δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμα ο πολεοδομικός χαρακτήρας στο Δέλτα Φαλήρου. Στην περίπτωση της πρωτοβουλίας αυτής, η ακτίνα επιρροής απλώνεται τουλάχιστον μέχρι το Ελληνικό, αν συνυπολογίσουμε ότι το κατασκευαστικό κομμάτι στον Ιππόδρομο θα συμπέσει με την ανάπτυξη του μητροπολιτικού πάρκου στο Ελληνικό. Και τα δύο έργα θέτουν, τον ίδιο χρονικό ορίζοντα υλοποίησης το 2013.

1.4 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΝΔΟΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΑΝΙΣΟΤΗΤΩΝ.

Όπως προαναφέρθηκε, η Περιφέρεια Αττικής χωρικά μπορεί να διαιρεθεί σε δύο μεγάλες ενότητες :το Λεκανοπέδιο της Αθήνας, το οποίο έχει αποκτήσει όλα τα χαρακτηριστικά μιας Μητροπολιτικής περιοχής και στο Υπόλοιπο Αττικής, το οποίο περιλαμβάνει σήμερα ουσιαστικά την περιφερειακή ζώνη του Λεκανοπεδίου της Αθήνας και ένα πλέγμα μικρότερων πόλεων και οικισμών πολύ στενά συνδεδεμένο με τη «βασική ζώνη» και την περιφερειακή της περιοχή.

Στη διαφοροποίηση του Λεκανοπεδίου της Αθήνας ως «βασικής» -πλήρως αστικοποιημένης πλέον- ζώνης, από το Υπόλοιπο της Αττικής επέδρασε κατ' αρχήν η φυσική γεωγραφία: Το Λεκανοπέδιο βρίσκεται στο κέντρο της Αττικής, και περιβάλλεται από τους ορεινούς όγκους της Πάρνηθας βόρεια, της Πεντέλης βορειοανατολικά, του Υμηττού ανατολικά και του Αιγάλεω δυτικά και από τον κόλπο του Σαρωνικού στα νότια. Η ιστορική κοινωνικοοικονομική εξέλιξη ενίσχυσε σημαντικά αυτή τη διαφοροποίηση.

Το εσωτερικό του Λεκανοπεδίου της Αθήνας, παρότι αποτελεί αστικό συνεχές πολεοδομικό συγκρότημα, εμπεριέχει στοιχεία διάκρισης –όσον αφορά στα παραγωγικά συμπλέγματα και στα δίκτυα κέντρων που έχουν διαμορφωθεί- που το διαχωρίζουν σε επιμέρους χωρικές ενότητες.

Οι κοινωνικο-οικονομικές εξελίξεις στην Περιφέρεια Αττικής επηρέασαν και επηρεάστηκαν από τη χωρική φυσιογνωμία της.

Από τη δεκαετία του 1960-1970, κατά την οποία ξεκίνησε η έντονη αστικοποίηση της Περιφέρειας Αττικής, υποδεχόμενη μεγάλα πληθυσμιακά κύματα εσωτερικής μετανάστευσης, πραγματοποιήθηκε ο χωρικός διαχωρισμός σε Ανατολική και Δυτική Αττική Λεκανοπεδίου ή, σωστότερα εκατέρωθεν ενός νοητού άξονα από τα ΝΔυτικά προς τα ΒΑνατολικά. Στην πρώτη πλευρά (Δυτική – Βορειοδυτική) παρατηρείται σχετικά εντονότερη παρουσία εργατικών στρωμάτων και περισσότερος νεανικός πληθυσμός, στη δεύτερη μεγαλύτερα ποσοστά εργαζομένων στις υπηρεσίες, μικρομεσαία και ανώτερου εισοδήματος κοινωνικά στρώματα και περισσότερο γηρασμένος πληθυσμός.

Στις επόμενες δεκαετίες ο βασικός κοινωνικός χωρικός διαχωρισμός ανάμεσα στη Δυτική και στην Ανατολική Αττική παραμένει, οι επιμέρους διαστάσεις του όμως μεταβάλλονται, λόγω του ότι μετακινούνται από τις κεντρικές συνοικίες της Αθήνας προς τις Βόρειες-Βορειοανατολικές και Νοτιοανατολικές περιοχές και προάστια μεσαία και ανώτερα εισοδηματικά στρώματα, σε σχέση και με τη μετακίνηση δραστηριοτήτων υπηρεσιών προς αυτές τις περιοχές.

Σήμερα, παρόλο που δεν «ανατρέπεται» η κοινωνική γεωγραφία της Αττικής, σε ορισμένες ζώνες συγκεντρώνονται με μεγαλύτερη ένταση χαρακτηριστικά κοινωνικής και οικιστικής υποβάθμισης. Η μορφή του κοινωνικού διαχωρισμού στην Αττική μπορεί να συνοψισθεί στη (γνωστή) διάκριση μεταξύ Ανατολικής και Δυτικής ζώνης της Περιφέρειας, σε αντίστοιχο διαχωρισμό του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Πρωτεύουσας (ΠΣΠ), στη διαμόρφωση πόλων συγκέντρωσης των υψηλότερων κοινωνικοεπαγγελματικών κατηγοριών στα βορειοανατολικά, τα νότια προάστια και σε ορισμένα τμήματα του κέντρου, στην αντίστοιχη συγκέντρωση των χαμηλότερων εισοδηματικών κατηγοριών στις παρυφές του Πειραιά, στα βορειοδυτικά και σε περιοχές εκτός του ΠΣΠ, στη διαμόρφωση μιας ομάδας χαμηλών – μεσαίων στρωμάτων γύρω από το παραδοσιακό κέντρο της Αθήνας και, φυσικά, σε σημειακές συγκεντρώσεις ειδικών ομάδων πληθυσμού σε διάφορες περιοχές της Περιφέρειας, ιδιαίτερα στη δυτική της χωρική ενότητα.

Στη συνέχεια εξετάζεται ιδιαίτερα η χωρική κατανομή των κοινωνικοδημογραφικών χαρακτηριστικών του πληθυσμού της Περιφέρειας Αττικής και ιδίως οι παράμετροί της που αποτυπώνουν τις ενδοπεριφερειακές χωρικές ανισότητες και συνδέονται με την κοινωνική υποβάθμιση ως συνιστώσα γενικότερης υποβάθμισης ορισμένων περιοχών της.

Πληθυσμιακές Ανισότητες.

Η εξέλιξη του μεγέθους και τα χαρακτηριστικά του πληθυσμού και οι ανισότητες – διαφοροποιήσεις που αντανάκλουν αποτελούν σημαντικές παραμέτρους πολλών ζητημάτων ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής.

Στην Περιφέρεια Αττικής παρατηρείται έντονη διαφοροποίηση στην πληθυσμιακή συγκέντρωση, όπου σύμφωνα με τα στοιχεία απογραφής του πληθυσμού το 2001 της ΕΣΥΕ, το 70,8 % του συνολικού πληθυσμού της συγκεντρώνεται στην Ν.Α. Αθηνών. Ακολουθούν η Ν.Α. Πειραιά με 14,4%, η Ν.Α. Ανατ. Αττικής και τέλος η Ν.Α. Δυτικής Αττικής. Οι θετικές μεταβολές του πληθυσμού τις τελευταίες δεκαετίες στις Ν.Α. Ανατ. Αττικής και Δυτικής Αττικής αντανάκλουν σαφώς τις διαδικασίες διάχυσης αστικών δραστηριοτήτων στην περιφερειακή ζώνη και, περαιτέρω, στο πλέγμα οικισμών του Υπόλοιπου της Αττικής.

Η ανομοιογένεια της πληθυσμιακής συγκέντρωσης στην Περιφέρεια αποτυπώνεται και στις διαφορετικές πληθυσμιακές πυκνότητες που παρατηρούνται στις επιμέρους Ν.Α. Στην Ν.Α. Αθηνών η πληθυσμιακή πυκνότητα είναι ιδιαίτερα μεγάλη και κατά πολύ μεγαλύτερη από την πληθυσμιακή πυκνότητα στις άλλες Ν.Α. Συγκεκριμένα, η πληθυσμιακή πυκνότητα (κάτοικοι /τ.χλμ.) στις Ν.Α. Αθηνών, Ανατ. Αττικής, Πειραιά και Δυτικής Αττικής είναι 7.361, 266,96, 583 και 151, αντίστοιχα.

Ένα άλλο πληθυσμιακό χαρακτηριστικό που εντείνει την ανομοιογένεια της Περιφέρειας αποτελεί ο δείκτης γήρανσης. Ο πληθυσμός της περιοχής της ΝΑ Αθηνών είναι συγκριτικά περισσότερο γερασμένος από εκείνον του συνόλου της Περιφέρειας Αττικής, ενώ είναι ταυτόχρονα ο μεγαλύτερος από εκείνους των περιοχών των ΝΑ. Δυτικής Αττικής και Ανατολικής Αττικής, ενώ υπολείπεται κατά τι από εκείνον της Νομ. Πειραιώς.

Οι Δήμοι με τους μεγαλύτερους δείκτες γήρανσης εμφανίζονται στην Ν.Α. Αθηνών και συγκεκριμένα είναι οι Δήμοι Νέου Ψυχικού, Παπάγου, Αθηναίων, Χολαργού, και Ψυχικού.

Ανισότητες στην Απασχόληση – Ανεργία.

Μεταξύ των επιμέρους Ν.Α. της Περιφέρειας Αττικής, σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής πληθυσμού το 2001 της ΕΣΥΕ, η κατανομή του οικονομικά ενεργού πληθυσμού διαφοροποιείται με την Ν.Α. Αθηνών να συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό οικονομικά ενεργού πληθυσμού (50,1%) και ακολουθούν η Ν.Α. Ανατ. Αττικής με 49,2%, η Ν.Α. Δυτικής Αττικής με 47,5% και τέλος η Ν.Α. Πειραιά με 44,7%.

Το μέγεθος της ανεργίας ακολουθεί διαφορετική κατανομή, με τη Ν.Α. Δυτικής Αττικής να συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας που προσεγγίζει το 15%. Ακολουθεί η Ν.Α. Πειραιά με 11,5%, η Ν. Α. Ανατ. Αττικής με 9,8% και τέλος η Ν.Α. Αθηνών με 9,2%. Εντός της Ν.Α. Αθηνών η ανεργία συγκεντρώνεται προς τα δυτικά καθώς φαίνεται αυξημένη στον Δυτικό τομέα της περιοχής της ΝΑ - 10,3%- και συγκριτικά μικρότερη στον κεντρικό τομέα -9,4%- , στο Νότιο τομέα και στον Ανατολικό τομέα (8,4%)

Η απασχόληση ανά τομέα διαφοροποιείται σημαντικά στις επιμέρους Ν.Α. της Περιφέρειας Αττικής. Συγκεκριμένα υψηλά ποσοστά απασχόλησης στον Α' γενή τομέα συγκεντρώνουν οι Ν.Α. Δυτικής Αττικής και Ανατ. Αττικής με ποσοστά 5,5% και 4,5% αντίστοιχα. Στις Ν.Α. αυτές συγκεντρώνονται οι περιαστικές αγροτικές περιοχές της Αττικής, Μέγαρα και Μεσόγεια.

Η απασχόληση στον Β' γενή τομέα χωρικά συγκεντρώνεται στις Ν.Α. Δυτικής Αττικής και Ανατ. Αττικής με ποσοστά 31,4% και 26,2% αντίστοιχα. Ακολουθούν η Ν.Α. Πειραιά με 22,9% και η Ν.Α. Αθηνών με 21,0%.

Αναφορικά με τη χωρική κατανομή της απασχόλησης στον Γ' γενή τομέα, η υψηλότερη συγκέντρωση, όπως αναμενόταν, παρατηρείται στην Ν.Α. Αθηνών, 68,8% και η δεύτερη υψηλότερη στη Ν.Α. Πειραιά, 65,0%. Η Ν.Α. Ανατ. Αττικής αποτελεί ανερχόμενη περιοχή συγκέντρωσης παραγωγικών δραστηριοτήτων και ειδικότερα του τριτογενή τομέα μετά την ολοκλήρωση του αερολιμένα «Ελευθέριος Βενιζέλος» και της Αττικής Οδού, συγκεντρώνοντας το 56,9% της απασχόλησης της στον Γ' γενή τομέα. Η Ν.Α. Δυτικής Αττικής παρουσιάζει τη μικρότερη με 49,3%.

Ανισότητες στο επίπεδο εκπαίδευσης.

Παρόλο που το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού άνω των 10 ετών της Περιφέρειας βελτιώθηκε σημαντικά στο σύνολο της στη δεκαετία του '90, παραμένουν οι ενδοπεριφερειακές ανισότητες. Τα ποσοστά του πληθυσμού υψηλότερου μορφωτικού επιπέδου εντοπίζονται στη Ν.Α. Αθηνών και είναι σαφώς υψηλότερα εκείνων των άλλων Ν.Α. Τα χαμηλότερα μορφωτικά επίπεδα εντοπίζονται στη Ν.Α. Δυτικής Αττικής. Επιπλέον, και ο Δυτικός τομέας της Ν. Α. Αθηνών παρουσιάζει χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο σε σχέση με τους υπολοίπους τομείς της, επίπεδο το οποίο συγκλίνει περισσότερο προς το αντίστοιχο στη Ν.Α. Δυτικής Αττικής.

Εγκατάσταση Μεταναστών.

Η παρουσία των μεταναστών, που αυξήθηκε πολύ σημαντικά την τελευταία δεκαετία, αποτελεί σημαντικό παράγοντα που συντελεί στο χαρακτηρισμό ως «κοινωνικά» υποβαθμισμένης μιας περιοχής. Η χωρική κατανομή των μεταναστών ακολουθεί όμως σε μέτριο βαθμό το βασικό σχήμα κοινωνικής διαφοροποίησης μεταξύ των Ν.Α. της Περιφέρειας.

Η Ν.Α. Ανατ. Αττικής και η Ν.Α. Αθηνών έχουν τις υψηλότερες αναλογίες μεταναστών ως ποσοστό του συνολικού πληθυσμού τους, 10,8% και 10,5% αντίστοιχα. Ακολουθεί η Ν.Α. Δυτικής Αττικής με 8,3% και τέλος η Ν.Α. Πειραιά με 7,5%.

Ακόμη όμως και εντός των Ν.Α. παρατηρούνται σημαντικές διαφοροποιήσεις, οι οποίες ακολουθούν το ιδιαίτερο κοινωνικό αλλά και παραγωγικό προφίλ των Δήμων και των επιμέρους περιοχών τους. Στο γεγονός αυτό συμβάλλει και η ιδιαίτερη διάκριση των μεταναστών σε δύο κατηγορίες: σε αυτούς που εργάζονται ως οικιακοί βοηθοί σε εύπορες περιοχές και σε αυτούς που απασχολούνται σε άλλους τομείς.

Χαρακτηριστικά, υψηλά ποσοστά μεταναστών εμφανίζονται σε ορισμένους ΟΤΑ της Περιφέρειας, όπως ο Δήμος Αθηναίων, ο Δήμος Αχαρνών, ο Δήμος Σπάτων-Λούτσας και η Κοινότητα Ωρωπού.

Ανισότητες στο Παραγωγικό Δυναμικό.

Η χωροθέτηση των επιχειρήσεων εντός της Αττικής προσδιορίζεται τόσο από την θέση των Δήμων στο σύστημα οδικών αξόνων, όσο και από τις λειτουργίες που έχει κάθε Δήμος στο παραγωγικό σύστημα της Πρωτεύουσας.

Γενικά το Λεκανοπέδιο της Αθήνας, από τις αρχές της δεκαετίας του '90 μέχρι και σήμερα χάνει συνεχώς θέσεις απασχόλησης στη Μεταποίηση, ενώ το Υπόλοιπο της Αττικής αντίθετα κερδίζει θέσεις απασχόλησης. Η τάση αυτή πιθανότατα θα συνεχιστεί και τα επόμενα χρόνια. Έτσι σε μια σειρά από «παραδοσιακές» βιομηχανικές ζώνες της περιοχής της Νομαρχίας Αθηνών: Ελαιώνας (τμήματα των Δήμων Ταύρου, Αθηναίων, Ρέντη (Νομ. Πειραιώς) κλπ), ζώνη Περιστερίου-Αιγάλεω – Αγ. Βαρβάρας, ζώνη Ν. Ιωνίας - Ν. Φιλαδέλφειας -Ηρακλείου κλπ. οι μεταποιητικές μονάδες και αντίστοιχα η απασχόληση μειώνονται σημαντικά. Επίσης, μειώνεται το δυναμικό και η απασχόληση σε μικρές, συχνά «παραδοσιακές», μεταποιητικές επιχειρήσεις της κεντρικής περιοχής της πόλης (κυρίως του Δήμου Αθηναίων).

Ειδικότερα, στο διάστημα 1991-2005, η Μεταποίηση στην περιοχή της Νομαρχίας Αθηνών τείνει να περιορίζεται σχετικά, σε συνάρτηση με τη μετατόπιση μονάδων κυρίως προς τα Μεσόγεια, αλλά και προς τις βορειότερες γειτονικές ζώνες, στον άξονα της Εθν. Οδού Αθηνών – Λαμίας: Αχαρνές, Κρυονέρι κλπ (οι οποίες ανήκουν στη Νομαρχία Ανατ. Αττικής) και προς το Θριάσιο πεδίο.

Αντίθετα κατανέμεται χωρικά ο τριτογενής τομέας. Όσον αφορά στις επιχειρήσεις, στην περιοχή της Ν.Α. Αθηνών βρίσκεται το μεγαλύτερο μέρος των επιχειρήσεων και αντίστοιχα των θέσεων απασχόλησης (84%) στον τριτογενή τομέα στην Περιφέρεια Αττικής.

Τα αντίστοιχα ποσοστά για τις Νομαρχίες Πειραιώς, Δυτικής Αττικής και Ανατ. Αττικής ανέρχονται σε 6,3%, 1,5%, και 7,5 % (ενώ στον πληθυσμό του 2001: 14,4 %, 4,0 % και 10,7 %). Αυξανόμενη είναι η συμμετοχή της Νομαρχίας Ανατ. Αττικής στην απασχόληση στις Υπηρεσίες στην Αττική, λόγω των μεγάλων έργων που έχουν πραγματοποιηθεί (αεροδρόμιο Ελ. Βενιζέλος, Αττική Οδός).

Στην περιοχή της Ν.Α. Αθηνών συγκεντρώνεται η απασχόληση στις ομάδες κλάδων: Τράπεζες 99 %, Υγεία 91%, Διαχείριση Ακίνητης περιουσίας 87%, Λοιπές υπηρεσίες: 82%, Χονδρικό-Λιανικό Εμπόριο: 82 % στο σύνολο της Περιφέρειας Αττικής.

Η αξιολογή ανάπτυξη υπηρεσιών στην Ανατολική Αττική και η μετατόπιση μονάδων από το Λεκανοπέδιο δεν περιόρισε τους δυναμικούς ρυθμούς ανάπτυξης των Υπηρεσιών στην περιοχή της Ν.Α. Αθηνών στην τελευταία δεκαετία.

Η συμμετοχή της παραμένει περισσότερο αυξημένη σε ορισμένους κλάδους, ιδίως σε εκείνους που έχουν στρατηγική σημασία για την ανάπτυξη και ταυτόχρονα εθνική και διεθνή εμβέλεια, όπως είναι, χαρακτηριστικά, η Τριτοβάθμια εκπαίδευση, οι δραστηριότητες Έρευνας, ο χρηματοπιστωτικός τομέας, οι Υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις κλπ.

Παρόλο που ενισχύονται σημαντικά ορισμένοι κλάδοι υπηρεσιών και στις Δυτικές ζώνες της Αττικής, υπάρχει έλλειμμα οικονομικού δυναμικού και απασχόλησης στις υπηρεσίες του τριτογενή τομέα σε αυτές τις ζώνες το οποίο, συνιστά «απειλή» -σαφώς χωρικά εντοπισμένη σε συνδυασμό με τη μείωση στη μεταποίηση που συντελείται γενικότερα στην Περιφέρεια Αττικής.

Υγεία – Εκπαίδευση.

Πρόβλημα σήμερα αποτελεί η άνιση χωροθέτηση ορισμένων κρατικών νοσοκομείων στην ευρεία κεντρική περιοχή της Ν.Α. Αθηνών για λόγους συμφορήσεων και ελλείπων εγκαταστάσεων (Ιπποκράτειο, Αιγινήτειο, κ.ά.). Επίσης η υπερσυσσώρευση στην περιοχή Γουδή δεν επιτρέπει παραπέρα εγκατάσταση παρόμοιων μονάδων.

Άνιση είναι και η χωρική κατανομή των υποδομών εκπαίδευσης στην Περιφέρεια Αττικής. Συγκεκριμένα στην περιοχή της Ν.Α. Αθηνών συγκεντρώνεται ο μεγαλύτερος αριθμός μονάδων όλων των βαθμίδων και των κατηγοριών εκπαίδευσης και κατάρτισης, δημόσιας και ιδιωτικής. Επιπλέον, στην περιοχή της Ν.Α. Αθηνών συγκεντρώνεται σχεδόν το σύνολο των μονάδων Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Περιβάλλον.

Τέλος, η χωρική ένταση των περιβαλλοντικών προβλημάτων ανά Νομαρχιακό Διαμέρισμα της Περιφέρειας Αττικής παρουσιάζεται στον ακόλουθο Πίνακα:

Χωρική Ένταση των Περιβαλλοντικών Προβλημάτων ανά Νομαρχιακό Διαμέρισμα της Περιφέρειας Αττικής

	Νομαρχιακό Διαμέρισμα			
	Αθηνών	Πειραιώς	Ανατολικής Αττικής	Δυτικής Αττικής
Ανάγκη διευθέτησης κοιτών ποταμών / ρεμάτων		√	√	√
Ανεπάρκεια αντιπλημμυρικού δικτύου	√	√	√	√
Ανεπάρκεια δικτύου ύδρευσης		√ (νησιά)	√	√
Αποχετευτικό πρόβλημα ομβρίων υδάτων / ακαθάρτων			√	√
Απρογραμματίστη βιομηχανική ανάπτυξη	√		√	√
Ατμοσφαιρική ρύπανση	√	√		√
Διαχείριση απορριμμάτων			√	
Έλλειψη βιολογικών καθαρισμών		√ (νησιά)	√	√
Έλλειψη αστικού πρασίνου	√	√		√
Έλλειψη χώρων στάθμευσης	√	√		√
Επιβάρυνση από μεγάλα έργα	√		√	√
Θαλάσσια ρύπανση		√		√
Κυκλοφοριακή Συμφόρηση	√	√		
Ρύπανση ποταμών		√	√	
Ρυπαίνουσες βιομηχανίες και βιοτεχνίες	√	√		√
Ρύπανση από αστικά λύματα		√ (νησιά)	√	√
Ρύπανση υπόγειου υδροφορέα				√

Πηγή: Περιφερειακός Σχεδιασμός Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Περιφέρειας Αττικής.

1.5 ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ.

Αστικές περιοχές.

Η κατάσταση του αστικού περιβάλλοντος της Περιφέρειας παρουσιάζει μια σειρά από προβλήματα που σχετίζονται με τη διαχρονική εξέλιξη του οικιστικού δικτύου σε επίπεδο χώρας, αλλά κυρίως με την εξάπλωση του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Πρωτεύουσας. Η διαδικασία αυτή χαρακτηρίστηκε από την αστικοποίηση του αγροτικού χώρου στα περισσότερα σημεία της χώρας, αλλά και τον παράλληλο «εξαγροτισμό» τού, υπό διαμόρφωση, αστικού χώρου. Αποτέλεσμα της ιδιόμορφης διαδικασίας αστικοποίησης του χώρου, η οποία εξελίσσεται ως σήμερα, και η οποία οδήγησε στη μεταφορά του μοντέλου της Αθήνας λίγο – πολύ σε όλα τα αστικά κέντρα της χώρας, είναι η ανάδειξη κρίσιμων προβλημάτων που αναφέρονται είτε στη λειτουργία, είτε στην αισθητική ή στη γενική ποιότητα ζωής των κατοίκων αλλά και των επισκεπτών.

Η ανάπτυξη των αστικών συγκεντρώσεων της Περιφέρειας Αττικής διαμορφώνει μία ιδιαίτερα σύνθετη δυναμική. Η βορειοδυτική Αττική εμφανίζει μία σταθερή εικόνα «υποδοχέα» χαμηλών εισοδημάτων, ενώ η Δυτική Αττική (κεντρική και νότια ζώνη), παρουσιάζει ακόμα αραιή οικιστική ανάπτυξη. Η σημειούμενη αραιώση των οικιστικών πυκνοτήτων στο δυτικό Λεκανοπέδιο οφείλεται κυρίως στο φαινόμενο της αποβιομηχάνισης.

Ως κύριος υποδοχέας αστικών πιέσεων στην εξωαστική ζώνη του Πολεοδομικού Συγκροτήματος λειτουργεί σήμερα η πεδιάδα των Μεσογείων, η οποία εμφανίζει τη μεγαλύτερη ελκυστικότητα σε οικιστικές επενδύσεις για πρώτη κατοικία και ανάπτυξη οικονομικών δραστηριοτήτων, λόγω του νέου διεθνούς αερολιμένα των Σπάτων και του Εμπορικού Πάρκου. Από την άλλη πλευρά, παράλληλα με την «ακτινωτή» ανάπτυξη γύρω από την Αθήνα, παρατηρείται και μία τάση επανακατοίκησης σε συγκεκριμένες κεντρικές γειτονιές της «παραδοσιακής» Αθήνας, με υψηλής ποιότητας οικιστικό περιβάλλον.

Στην Αττική -όπως άλλωστε και σε κάθε Ευρωπαϊκή Μητροπολιτική Περιφέρεια- απαντώνται «περιοχές – θύλακες» που παρουσιάζουν περιβαλλοντική υποβάθμιση σε όρους οικιστικού και φυσικού περιβάλλοντος, (ενδεικτικά αναφέρονται οι περιοχές δυτικά του Κηφισού ,(Δυτική Αθήνα) και περιοχές της Δυτικής Αττικής) με φθίνουσα οικονομική δραστηριότητα, χαμηλό επίπεδο κοινωνικών εξυπηρετήσεων προς τους πολίτες και κατά κανόνα συγκεντρώνουν πληθυσμιακές ομάδες που παρουσιάζουν έντονο κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού, ενώ παρουσιάζουν και φαινόμενα «χωρικού αποκλεισμού».

Για τις περιοχές αυτές αποτελεί άμεση προτεραιότητα η περιβαλλοντική αναβάθμιση, μέσω και της ενίσχυσης του αστικού πράσινου, η βελτίωση της ποιότητας του αστικού δημόσιου χώρου, η αλλαγή χρήσεων γης και η αξιοποίηση των παλαιών βιομηχανικών κτιρίων ή εγκαταστάσεων , ενδεχομένως σε συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα και την αξιοποίηση σύγχρονων χρηματοδοτικών εργαλείων.

Νησιωτικές περιοχές.

Στα διοικητικά όρια της Περιφέρειας Αττικής ανήκουν 9 νησιωτικοί δήμοι και Κοινότητες: Σαλαμίνα (περιλαμβάνει τους Δήμους Σαλαμίνας και Αμπελακίων), Αίγινα, Αγκίστρι (Κοινότητα), Πόρος, Ύδρα, Σπέτσες, Κύθηρα και Αντικύθηρα (Κοινότητα). Πρόκειται για περιοχές που βρίσκονται σε μικρή σχετικά απόσταση από την Αθήνα (οι πλέον απομακρυσμένες είναι τα Κύθηρα και τα Αντικύθηρα), χρησιμοποιούνται σε μεγάλο βαθμό ως περιοχές παραθεριστικής κατοικίας λόγω της εγγύτητας τους (π.χ. Σαλαμίνα, Αίγινα), αναπτύσσουν δραστηριότητες κυρίως του τριτογενή τομέα (τουρισμός) και σε μικρότερο βαθμό του πρωτογενή, και εξακολουθούν να παρουσιάζουν σοβαρές ελλείψεις σε υποδομές, ειδικότερα στους τομείς των στερεών και υγρών αποβλήτων.

Τα βασικά κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά τους είναι τα ακόλουθα :

- Το νησιωτικό τμήμα της Περιφέρειας έχει πληθυσμό 66.875 κατοίκων, σύμφωνα με την Απογραφή του 2001 και κατά τη διάρκεια της δεκαετίας 1991-2001 παρουσιάζει μεγαλύτερη πληθυσμιακή αύξηση από το χερσαίο. Ο πληθυσμός που συγκεντρώνεται στους Δήμους αυτούς αντιστοιχεί μόλις στο 1,77% του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας. Η Αίγινα και η Σαλαμίνα, εξαιτίας της άμεσης γειννίας με την Αττική, είναι τα πολυπληθέστερα νησιά της Περιφέρειας.
- Σε αρκετούς νησιωτικούς Δήμους σημειώθηκε πληθυσμιακή αύξηση κατά την τελευταία δεκαετία, με μεγαλύτερα ποσοστά να εμφανίζονται στον Πόρο, (21,8%), την Αίγινα (16,4%), την Ύδρα (14%), το Αγκίστρι (16,3%). Αξιόλογη αύξηση παρατηρήθηκε και στη Σαλαμίνα (12,5%) και τα Κύθηρα (11%). Μικρότερες πληθυσμιακές αυξήσεις σημειώθηκαν στους Δήμους Αμπελακίων Σαλαμίνας (4,4%) και Σπετσών (8,7%). Αντίθετα, η Κοινότητα Αντικυθήρων αντιμετωπίζει σοβαρότατο πρόβλημα ερήμωσης, παρουσιάζοντας πληθυσμιακή αποδυνάμωση της τάξης του 37%.
- Η πυκνότητα του πληθυσμού στα νησιά είναι μικρή και κυμαίνεται από 2,19 κάτοικοι / Km² στην Κοινότητα Αντικυθήρων έως 473,83 κάτοικοι / Km² στο Δήμο Αμπελακίων, που παρουσιάζει μεγαλύτερη πυκνότητα λόγω της γειννίας του με την περιοχή του Λεκανοπεδίου Αττικής.
- Ο δείκτης γήρανσης στις νησιωτικές περιοχές μεταξύ 1991 και 2001 παρουσιάζει αυξητική τάση και βρίσκεται σε πολύ υψηλά επίπεδα. Ιδιαίτερο πρόβλημα παρουσιάζεται στην Κοινότητα Αντικυθήρων όπου δεν κατοικούν άτομα κάτω των 14 ετών και το 41% του πληθυσμού είναι άνω των 65 ετών. Το ποσοστό των αλλοδαπών στο σύνολο του πληθυσμού των νησιών ανέρχεται στο 7,1%, ενώ σε ορισμένα νησιά το ποσοστό των αλλοδαπών υπερβαίνει το μέσο όρο (Αγκίστρι, Κύθηρα, Σπέτσες).
- Τα νησιά, που στο παρελθόν παρουσίαζαν έντονο πρόβλημα αναλφαβητισμού και χαμηλού μορφωτικού επιπέδου, έχουν βελτιώσει κατά πολύ τα ποσοστά αποφοίτων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ το ποσοστό των ατόμων με τριτοβάθμια εκπαίδευση παρουσιάζει συνεχή αυξητική τάση. Ωστόσο το σύνολο των νήσων εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από πολύ χαμηλό μορφωτικό επίπεδο.
- Η πλειοψηφία του οικονομικά ενεργού πληθυσμού είναι μισθωτοί και απασχολούνται στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα. Είναι αξιοσημείωτα τα υψηλά ποσοστά των εργαζομένων για δικό τους λογαριασμό στο Δήμο Κυθήρων και την Κοινότητα Αντικυθήρων καθώς και τα υψηλά ποσοστά εργοδοτών στους Δήμους Σαλαμίνας και Ύδρας.
- Η ανεργία πλήττει περισσότερο τους Δήμους Αίγινας (16,2%), Σαλαμίνας (12,5%), Αμπελακίων (14,2%), Πόρου (14,9%) και την Κοινότητα Αγκιστριού (13,6%). Τα ποσοστά ανεργίας στις περιοχές αυτές είναι υψηλότερα από το σύνολο της Περιφέρειας Αττικής και το σύνολο της χώρας.
- Η διάρθρωση των παραγωγικών δραστηριοτήτων στις νησιωτικές περιοχές της Περιφέρειας δείχνει ότι όλο και μεγαλύτερο κομμάτι του ενεργού πληθυσμού απασχολείται σε δραστηριότητες του τριτογενή τομέα και ειδικότερα του τουρισμού, του εμπορίου και της παροχής υπηρεσιών. Δραστηριότητες του πρωτογενή τομέα εντοπίζονται κυρίως στα Κύθηρα, την Αίγινα και τον Πόρο, χωρίς αυξητικές τάσεις, ενώ η μεταποίηση εμφανίζεται κυρίως στους Δήμους Σαλαμίνας και Αμπελακίων, αλλά με έντονες τάσεις μείωσης. Στις υπόλοιπες περιοχές (Αίγινα, Πόρος) ο αριθμός των μεταποιητικών μονάδων είναι μικρός αλλά σχετίζεται άμεσα με τοπικές παραγωγικές δραστηριότητες κυρίως στο χώρο της Κτηνοτροφίας. Ο αγροτουρισμός παρουσιάζει σημαντική ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια στο νησιωτικό χώρο. Τα αγροτουριστικά καταλύματα εντοπίζονται κυρίως στον Πόρο και τα Κύθηρα.
- Στον τομέα των υποδομών παρουσιάζονται προβλήματα στα δίκτυα υδροδότησης των Δήμων αυτών (π.χ. απωλειών λόγω παλαιάς κατασκευής (Δήμος Ύδρας) και ανάγκες αντικατάστασης λόγω παλαιότητας και θραύσεων που παρουσιάζονται. Προβλήματα, επίσης, εντοπίζονται σε σχέση με τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων. Πιο συγκεκριμένα στο Δήμο Ύδρας λειτουργεί οργανωμένη χωματερή, αλλά δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως Χ.Υ.Τ.Α., γεγονός που εγκυμονεί σημαντικούς κινδύνους τόσο για τη δημόσια υγεία όσο και για το φυσικό περιβάλλον. Στους Δήμους Σαλαμίνας Σπετσών και Κυθήρων η κατάσταση

είναι δυσκολότερη, αφού λειτουργούν ανεξέλεγκτες χωματερές όπου τα προβλήματα για το περιβάλλον και οι κίνδυνοι για τη δημόσια υγεία είναι πολλαπλάσια. Και στις δύο αυτές περιπτώσεις έχουν γίνει μελέτες για δημιουργία σταθμών μεταφόρτωσης, έτσι ώστε να μεταφέρονται τα απορρίμματα σε Χ.Υ.Τ.Α. της περιοχής Πρωτεύουσας, αλλά ακόμα δεν έχουν ληφθεί τελικές αποφάσεις.

- Όσον αφορά την αποχέτευση ακάθαρτων λυμάτων στους περισσότερους νησιωτικούς Δήμους εγκαταστάσεις βιολογικού καθαρισμού δεν υπάρχουν (Δήμος Αίγινας, Κοινότητα Αγκιστρίου), είναι υπό μελέτη (Δήμος Σπετσών, Δήμος Ύδρας), με αποτέλεσμα να υπάρχει σημαντικό πρόβλημα ανεξέλεγκτης διάθεσης των λυμάτων με όλα τα αρνητικά επακόλουθα. Στην περίπτωση του Δήμου Σπετσών η τακτική που ακολουθείται είναι η τελική απόθεση των βοθρολυμάτων σε ακατάλληλο σημείο του νησιού, με υπαρκτό κίνδυνο υποβάθμισης του υδροφόρου ορίζοντα και των θαλάσσιων υδάτων. Για την Κοινότητα Αντικυθήρων δεν υπάρχει κανένα σύστημα αποχέτευσης ή επεξεργασίας λυμάτων και ούτε έχει προταθεί ποτέ η κατασκευή του, διότι θεωρείται μη υλοποιήσιμο για τέτοιου μεγέθους περιοχή.
- Για την αποχέτευση ομβρίων χρησιμοποιούνται επιφανειακά ρέματα τα οποία καταλήγουν στη θάλασσα. Σε πολλές περιπτώσεις αντιμετωπίζονται προβλήματα πλημμύρων (όταν εμφανίζονται έντονες βροχοπτώσεις).
- Με εξαίρεση τα Κύθηρα και τα Αντικύθηρα, τα υπόλοιπα νησιά της Περιφέρειας έχουν καλή συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση. Προβλήματα στις ακτοπλοϊκές συγκοινωνίες εντοπίζονται κατά τους χειμερινούς μήνες, σε περιόδους με κακές καιρικές συνθήκες και θυελλώδεις ανέμους, που είναι πιο έντονα για τα πιο απομακρυσμένα νησιά, όπως τα Αντικύθηρα. Στα νησιά υπάρχουν κατά τόπους προβλήματα κυκλοφορίας, αλλά περιορίζονται στις περιοχές με έντονη τουριστική δραστηριότητα και μόνο κατά τους καλοκαιρινούς μήνες που η τουριστική κίνηση είναι αυξημένη.

Με βάση τα παραπάνω είναι προφανής η ανάγκη εφαρμογής αναπτυξιακών στρατηγικών για τα νησιά της Περιφέρειας, που θα περιλαμβάνει κυρίως δράσεις για το περιβάλλον και ενίσχυση της επιχειρηματικότητας με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξή τους, τη διαφύλαξη του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου τους και την ένταξη τους στα δίκτυα τουρισμού-πολιτισμού της Αθήνας. Ιδιαίτερη σημασία έχει, επίσης, η ενίσχυση των εφαρμογών ΤΠΕ για την εξυπηρέτηση του πολίτη.

Ορεινές περιοχές.

Ως ορεινές περιοχές στην Αττική θεωρούνται οι ορεινοί όγκοι του Υμηττού, της Πεντέλης, της Πάρνηθας και του Ποικίλου Όρους, που περικλείουν το Λεκανοπέδιο της Αθήνας καθώς και τα όρη Λαυρεωτική, Μαλακάσα, Πάνειον και Γεράνεια.

Οι ορεινοί όγκοι του Νομού και ιδιαίτερα αυτοί που περιβάλλουν το Λεκανοπέδιο αποτελούν αναμφισβήτητα έναν από τους σημαντικότερους φυσικούς πόρους της Αττικής, τόσο από την άποψη των αξιόλογων οικοσυστημάτων όσο και για τον καθοριστικό ρόλο που έχουν στη διαμόρφωση των κλιματικών συνθηκών, στη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και στην αντιπλημμυρική προστασία.

Σήμερα τα βουνά της Αθήνας, πλην της Πάρνηθας, θεωρούνται χαρακτηριστικές περιπτώσεις υποβαθμισμένων δασικών οικοσυστημάτων, γεγονός που οφείλεται στις έντονες πιέσεις και στις καταστρεπτικές ανθρωπογενείς παρεμβάσεις που έχουν δεχθεί κατά τα τελευταία 50 χρόνια. Ειδικότερα :

- Το Πεντελικό όρος θεωρείται το βουνό της Αττικής που έχει υποστεί τις περισσότερες και μεγαλύτερες ανθρωπογενείς επεμβάσεις και το βουνό που έχει πληγεί περισσότερο από πυρκαγιές. Οι ανθρωπογενείς επεμβάσεις συνίστανται στην άναρχη και έντονη επιφανειακή εκμετάλλευση μαρμάρων, στην έντονη οικιστική πίεση, στην εγκατάσταση κεραιών ραδιοτηλεοπτικών σταθμών κλπ.

- Το Ποικίλο Όρος, που αποτελεί τμήμα του όρους Αιγάλεω, θεωρείται οικολογικά υποβαθμισμένο κυρίως λόγω των πολλών λατομείων αδρανών υλικών.
- Ο Υμηττός έχει υποστεί κατά καιρούς αλλοιώσεις στο τοπίο, κυρίως λόγω πυρκαγιών, βοσκής και λαθροϋλοτομίας από τα λατομεία αδρανών υλικών. Στην περιοχή του όρους βρίσκονται στρατιωτικές εγκαταστάσεις, εκπαιδευτικά ιδρύματα (το Αμερικάνικο Κολέγιο, η Πανεπιστημιούπολη και η Πολυτεχνειούπολη), ο Δημόκριτος, ενώ στην κορυφογραμμή εγκαταστάθηκαν οι αναμεταδότες των τηλεοπτικών σταθμών Από το 1975 έχει ξεκινήσει μια σημαντική αναδασωτική προσπάθεια, που συνεχίζεται.
- Τέλος, στην Πάρνηθα, τμήμα της οποίας έχει χαρακτηριστεί ως Εθνικός Δρυμός και βρίσκεται υπό καθεστώς προστασίας, και αποτελεί το σημαντικότερο πνεύμονα πρασίνου στο Λεκανοπέδιο, οι ανθρωπογενείς παρεμβάσεις συνίστανται στη λειτουργία ορειβατικών καταφυγίων, χώρων αναψυχής, στρατιωτικών εγκαταστάσεων, ενός καζίνο, εγκαταστάσεων τηλεπικοινωνιών και εγκαταστάσεων αναμετάδοσης ραδιοτηλεοπτικών σταθμών.

Κατά τα τελευταία χρόνια έχουν προχωρήσει συγκεκριμένες θεσμικές πρωτοβουλίες για την εκπόνηση Ζωνών Οικιστικού Ελέγχου και την έκδοση των σχετικών Προεδρικών Διαταγμάτων για τη θεσμική προστασία των ορεινών όγκων της Αττικής με την ταυτόχρονη αξιοποίησή τους με αναδασώσεις και έργα. Επιπλέον, υλοποιήθηκαν προγράμματα αναδάσωσης των ορεινών όγκων και αύξησης του πρασίνου από ΟΤΑ και Υπουργεία (ΥΠΕΧΩΔΕ, Αγροτικής Ανάπτυξης). Βασικός στόχος των παρεμβάσεων είναι η ανάσχεση της εξάπλωσης του αστικού ιστού στα βουνά και η εξασφάλιση σε αυτά χώρων αναψυχής καθώς επίσης και η λειτουργική σύνδεση των ορεινών όγκων με τον οικιστικό ιστό, ώστε να διευκολύνουν τη δημιουργία των πόλων αναψυχής και πρασίνου σε ένα ενιαίο δίκτυο υπερτοπικού πρασίνου.

Αγροτικές περιοχές.

Οι περιοχές στις οποίες εξακολουθεί να ασκείται γεωργική δραστηριότητα στην Αττική είναι κυρίως η περιοχή του Μαραθώνα, ο Αυλώνας, τα Μέγαρα, τα νησιά και η επαρχία Τροιζηνίας.

Οι εναπομείνουσες αγροτικές περιοχές στην Περιφέρεια αντιμετωπίζουν αυξημένα προβλήματα από την άναρχη αστική επέκταση είτε για πρώτη κατοικία είτε για παραθερισμό.

Τα προβλήματα που καλούνται ν' αντιμετωπίσουν οι αγροτικές περιοχές, που κατ' ουσία αποτελούν την περιφερειακή ζώνη του Λεκανοπεδίου, σχετίζονται :

- Με την επιβάρυνση του περιβάλλοντος από την άσκηση της γεωργικής δραστηριότητας, που αποτυπώνεται στη διαχείριση των υδάτων για άρδευση και τη μόλυνση του εδάφους και των υπόγειων υδάτων από υπολείμματα φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων,
- Με την αλλαγή χρήσεων γης, και
- Με τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της φυτικής και ζωικής παραγωγής και των επιχειρήσεων πρώτης μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών προϊόντων.

Περιοχές που εξαρτώνται από την αλιεία.

Στην Περιφέρεια Αττικής δεν απαντώνται περιοχές που εξαρτώνται από αλιευτικές δραστηριότητες, με βάση τα αναφερόμενα στον Κανονισμό Ε.Ε 1198/2006, άρθρο 43.

1.6 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.

Συνοψίζοντας, τα βασικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας που συνιστούν κύρια προβλήματα ή που υποδεικνύουν αναπτυξιακές δυνατότητες και ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, είναι τα ακόλουθα:

Γενικά χαρακτηριστικά.

- Κύριο χαρακτηριστικό της Περιφέρειας Αττικής είναι η ύπαρξη του πρώτου μητροπολιτικού κέντρου της χώρας και η γεωγραφική της θέση που χαρακτηρίζεται από την κεντροβαρικότητα της έναντι των υφιστάμενων και υπό δημιουργία αναπτυξιακών υποδομών της χώρας. Η «μητροπολιτική» λειτουργία του αστικού κέντρου της Αθήνας σε εθνική κλίμακα στηρίζεται στα καταλυτικά για όλη τη χώρα μεγέθη της μεταποίησης, των υπηρεσιών και των σχετικών υποδομών.
- Η Περιφέρεια συγκεντρώνει το 34,3% του πληθυσμού της χώρας και παρουσιάζει τάσεις συνεχούς πληθυσμιακής αύξησης, γεγονός που αναδεικνύει και το δυναμισμό της οικονομίας της, αφού η αύξηση αυτή δεν οφείλεται στη φυσική αύξηση του πληθυσμού, αλλά προφανώς στην εγκατάσταση νέων κατοίκων που προέρχονται είτε από άλλες περιοχές της χώρας, είτε από μετανάστες.
- Παρά το γεγονός της καλύτερης σε σχέση με το μέσο όρο της χώρας δημογραφικής σύνθεσης στην Περιφέρεια Αττικής, ο δείκτης γήρανσης είναι ιδιαίτερα υψηλός (1,01 έναντι 1,09 για το σύνολο της χώρας και 0,94 για την Ε.Ε.) και σηματοδοτεί, εκτός των μακροοικονομικών επιπτώσεων, την αναγκαιότητα επαναπροσδιορισμού των δομών αλλά και ενδεχομένως και των υποδομών κοινωνικής πρόνοιας και υγείας.
- Η ενδοπεριφερειακή ανακατανομή του πληθυσμού της Περιφέρειας γίνεται υπέρ των Νομών Ανατολικής και Δυτικής Αττικής, οι οποίες αν και συμμετέχουν με ποσοστά 10,7% και 4% αντίστοιχα στον πληθυσμό της Περιφέρειας, παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά αύξησης του πληθυσμού τους και αναδεικνύουν τη δυναμική πληθυσμιακή τους εξέλιξη. Ωστόσο, η άναρχη αστική διάχυση κυρίως προς τα Μεσόγεια, τη Βορειοανατολική αλλά και τη Δυτική Αττική επιβάλλει τη λήψη άμεσων μέτρων για θεσμικές παρεμβάσεις ρύθμισης του χώρου με στόχο τον περιορισμό της αστικής διάχυσης, την επέκταση του δικτύου των βασικών υποδομών ιδιαίτερα των περιβαλλοντικών υποδομών διαχείρισης υγρών και στερεών αποβλήτων, έστω και εκ των υστέρων, αλλά και την αναγκαιότητα άμεσης εφαρμογής προγραμμάτων αστικής αναζωογόνησης .

Εξωστρέφεια και επιχειρηματικό περιβάλλον.

- Η Αττική παράγει περίπου το 40% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας και διατηρεί την κυρίαρχη θέση της στην εθνική οικονομία. Παράλληλα, σε σύγκριση με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της ΕΕ25, η Περιφέρεια Αττικής σημείωσε σημαντική πρόοδο τα τελευταία χρόνια, φτάνοντας από το 78% του Κοινοτικού μέσου όρου στο 87% μέσα σε μια δετία. Το 80% περίπου του παραγόμενου προϊόντος της Περιφέρειας προέρχεται από τον τριτογενή τομέα.
- Η Περιφέρεια Αττικής εξακολουθεί να αποτελεί το βασικό πόλο συγκέντρωσης της βιομηχανικής δραστηριότητας της χώρας, παρά το γεγονός της μείωσης των μονάδων και της απασχόλησης. Στην Περιφέρεια κατά το 2003 συγκεντρώνεται το 43,7% των βιομηχανικών καταστημάτων, απασχολείται το 43,4% των εργαζομένων και παράγεται το 42% της ακαθάριστης αξίας παραγωγής στο σύνολο της βιομηχανίας της χώρας. Επισημαίνεται η χωρική και μη-οργανωμένη διασπορά των βιομηχανικών μονάδων, με άμεσες αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, καθώς και η έλλειψη οργανωμένων χώρων υποδοχής – λειτουργίας των μεταποιητικών μονάδων, γεγονός που υποδηλώνει την αναγκαιότητα χωροταξικής διευθέτησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Η μεταποιητική βιομηχανία στην Αττική βρίσκεται σε μία διαδικασία μετασχηματισμού – αναδιάρθρωσης και η εξέλιξή

της είναι άμεσα συνδεδεμένη με τον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς της.

- Επιπλέον, η Αττική είναι ο κύριος πόλος συγκέντρωσης των δραστηριοτήτων του τριτογενή τομέα. Η Περιφέρεια συγκεντρώνει το 36,2% των επιχειρήσεων, το 65,3% του κύκλου εργασιών και το 40,4% των απασχολούμενων στους κλάδους του τριτογενή τομέα. Στην Περιφέρεια Αττικής, σημειώνονται, αντίστοιχοι με τους ευρωπαϊκούς, μετασχηματισμοί «αναδιαρθρωτικού» χαρακτήρα, οι οποίοι προσελκύουν νέες δραστηριότητες «μητροπολιτικού χαρακτήρα» του τριτογενή τομέα, όπως το χονδρεμπόριο, τις αντιπροσωπείες, τους Εμπορικούς εκθεσιακούς χώρους και τις εγκαταστάσεις μεταφορών (logistics parks), οι οποίες παρουσιάζουν τάσεις συγκέντρωσης σε συγκεκριμένες ζώνες.

Απασχόληση και Κοινωνική Συνοχή.

- Στην Περιφέρεια εξακολουθεί να συγκεντρώνεται ολοένα και μεγαλύτερο μέρος του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της χώρας (36,7%) και της απασχόλησης (37,1%). Το ποσοστό απασχόλησης διαχρονικά αυξάνεται, αλλά χαμηλά εξακολουθούν να παραμένουν στην Αττική τα ποσοστά απασχόλησης ατόμων μεγάλης ηλικίας (55-64 ετών). Η ανεργία μετά το 2001 μειώνεται και βρίσκεται σε χαμηλότερο επίπεδο από το μέσο όρο της χώρας. Τα ποσοστά ανεργίας των γυναικών και των νέων είναι χαμηλότερα από τα αντίστοιχα της χώρας, ενώ σχετικά υψηλό είναι το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας και ανεργίας των αποφοίτων Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τα προβλήματα της απασχόλησης και της ανεργίας διαφοροποιούνται σημαντικά ανάμεσα στις επιμέρους περιοχές της Περιφέρειας. Από τα ανωτέρω στοιχεία προκύπτει ότι παρά την ποσοστιαία μείωση της ανεργίας τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της εξακολουθούν να υφίστανται και απαιτείται η άσκηση συγκεκριμένης και στοχευμένης πολιτικής, κάτι άλλωστε που αποτελεί και σχετική κατεύθυνση της Ε.Ε.

Περιβάλλον και ποιότητα ζωής.

- Η παρούσα κατάσταση του αστικού φυσικού περιβάλλοντος στην Αττική έχει ως βασικά χαρακτηριστικά την άναρχη οικιστική επέκταση, τα προβλήματα κυκλοφορίας, το ελλειμματικό αστικό και περιαστικό πράσινο και την έλλειψη ελεύθερων κοινόχρηστων χώρων, που αποτελούν σημαντικά και συνεχώς επιδεινούμενα προβλήματα. Επιπροσθέτως, η συσσώρευση πληθυσμού και δραστηριοτήτων στην Αττική, σε συνδυασμό με την οικιστική ανάπτυξη, δημιουργούν νέες ανάγκες για καλύτερη οργάνωση του αστικού χώρου.
- Σημαντικά περιβαλλοντικά προβλήματα για την Αττική, εκτός του κυκλοφοριακού, εξακολουθούν να παραμένουν η μη ολοκλήρωση των προβλεπόμενων από τον Περιφερειακό Σχεδιασμό έργων διαχείρισης των απορριμμάτων, η εμφάνιση νέων ατμοσφαιρικών ρύπων και η συρρίκνωση του φυσικού αδόμητου περιβάλλοντος, καθώς και οι ελλείψεις τοπικά υποδομές αποχέτευσης ομβρίων υδάτων και υγρών αποβλήτων, γεγονός που δημιουργεί την αναγκαιότητα ενίσχυσης των σχετικών επενδύσεων στην επόμενη προγραμματική περίοδο με στόχο την πλήρη συμμόρφωση με το κοινοτικό κεκτημένο στους παραπάνω τομείς. Τέλος, έμφαση θα πρέπει να δοθεί και στην πρόληψη κινδύνων από φυσικές καταστροφές, τομέα όπου η Περιφέρεια Αττικής παρουσιάζει υψηλή επικινδυνότητα (πυρκαγιές, πλημμύρες), με προτεραιότητα στην αναβάθμιση της αντιπλημμυρικής προστασίας.
- Η Περιφέρεια Αττικής χαρακτηρίζεται από σχετικά χαμηλή συγκέντρωση σχολικών μονάδων, σε αντίθεση με την υψηλή συγκέντρωση εκπαιδευόμενου πληθυσμού. Η Περιφέρεια παρουσιάζει σημαντικά υψηλότερη αναλογία μαθητών ανά εκπαιδευτικό καθώς και μαθητών ανά τμήμα σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, σε σύγκριση με το σύνολο της χώρας. Παρά το γεγονός ότι το πρόβλημα της διπλοβάθδιας έχει μειωθεί, το 7,3% των σχολείων της Περιφέρειας εξακολουθεί να λειτουργεί πρωί – απόγευμα ανά εβδομάδα ή ανά ημέρες (έναντι 4,4% του συνόλου της χώρας), ενώ σημαντικό είναι και το πρόβλημα των παλαιών και μη κατάλληλων κτιρίων. Επιπλέον, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις και ανάγκες σε εξοπλισμούς τόσο στην πρωτοβάθμια, στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (εργαστήρια πληροφορικής, λοιπά εργαστήρια και σχολικές βιβλιοθήκες), στην

τεχνική μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση και αρχική επαγγελματική κατάρτιση, στις υποδομές που αφορούν την δια-βίου μάθηση καθώς και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση που απαιτούν τη συνέχιση των σχετικών επενδύσεων στον τομέα.

- Στον τομέα της υγείας η Περιφέρεια Αττικής αποτελεί τον τόπο συγκέντρωσης του κύριου όγκου των υπηρεσιών υγείας – πρόνοιας, καθώς και του ιατρικού προσωπικού. Παρά τις βελτιώσεις που έγιναν, με αφορμή και τους Ολυμπιακούς Αγώνες, επισημαίνεται ότι οι συνθήκες λειτουργίας πολλών νοσοκομειακών εγκαταστάσεων είναι υποβαθμισμένες, λόγω και της πίεσης που ασκούν τα μεταναστευτικά ρεύματα και η γήρανση του πληθυσμού. Επιπλέον, παρατηρούνται ελλείψεις σε εξοπλισμούς και ιατρικό προσωπικό των λειτουργούντων Κέντρων Υγείας καθώς επίσης και κατακερματισμός και πολυδιάσπαση του δικτύου πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας. Θα πρέπει επίσης να δοθεί έμφαση στην ανάπτυξη της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας, καθώς και στη δημιουργία υποστηρικτικών δομών δεδομένου ότι διασφαλίζεται η ενίσχυση των γυναικών στην απασχόληση.

Υποδομές και υπηρεσίες προσπελασιμότητας.

- Στην Περιφέρεια Αττικής κατά τα τελευταία χρόνια, με αφορμή και τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων, υλοποιήθηκαν σημαντικά έργα στον τομέα των οδικών μεταφορών (αναβάθμιση τμημάτων του ΠΑΘΕ, η ολοκλήρωση του Περιφερειακού και Εσωτερικού Οδικού δακτυλίου της Πρωτεύουσας κ.ά), με αποτέλεσμα το επίπεδο και η ποιότητα του συστήματος αστικών και υπεραστικών μεταφορών της Πρωτεύουσας να αναβαθμιστούν σημαντικά. Επιπλέον, ολοκληρώθηκε ένα βασικό δίκτυο Μέσων Μαζικής Μεταφοράς σταθερής τροχιάς (Μετρό, ΗΣΑΠ, Τραμ, Προαστιακός σιδηρόδρομος) που μπορεί να αποτελέσει κορμό για αστικές μεταφορές. Τα έργα αυτά έχουν ήδη αρχίσει να συμβάλλουν στη βελτίωση των κυκλοφοριακών συνθηκών, βοηθώντας εν μέρει και στην αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος. Ωστόσο, η συνεχιζόμενη αύξηση του αριθμού των ιδιωτικών οχημάτων σε συνδυασμό με το γεγονός ότι τα αναβαθμισμένα ΜΜΜ δεν εξυπηρετούν με τον καλύτερο τρόπο όλες τις περιοχές της Πρωτεύουσας, ενώ σημαντική εξακολουθεί να παραμένει η έλλειψη χώρων στάθμευσης, έχει ως αποτέλεσμα η χρήση τους να μην αντικαθιστά σε θεαματικό βαθμό τη χρήση του ιδιωτικού αυτοκινήτου ως μέσου μετακίνησης. Η κατάσταση επιδεινώνεται, με την άρροδο του χρόνου, λόγω της αυξανόμενης ζήτησης για μεταφορές σε συνδυασμό με την ανεπαρκή και δυσανάλογα αυξανόμενη φέρουσα ικανότητα του κυκλοφοριακού δικτύου. Η κυκλοφοριακή συμφόρηση δημιουργεί αρνητικές συνέπειες στην ομαλή λειτουργία των αστικών περιοχών και, κατ' επέκταση, στην ποιότητα ζωής των κατοίκων, ενώ παράλληλα μειώνει την ελκυστικότητα της πόλης.

Το νέο δίκτυο των μέσων σταθερής τροχιάς που ήδη λειτουργεί στην Αθήνα, αλλά και υπόλοιπα προγραμματισμένα συγκοινωνιακά έργα της ευρύτερης περιοχής της Πρωτεύουσας πρέπει να συνδυαστούν με σειρά συμπληρωματικών παρεμβάσεων, ώστε να μην ανακουφίζουν μόνο πρόσκαιρα την κυκλοφορία. Η καλύτερη οργάνωση του τομέα, παράλληλα με την αύξηση του μεριδίου των μέσων μαζικής μεταφοράς στη μετακίνηση θα ενισχύσουν τις κοινωνικοοικονομικές τάσεις –που ήδη διαφαίνονται σε αυτήν την κατεύθυνση - και θα επιτρέψουν την προσέγγιση με άλλες Ευρωπαϊκές δομές, ενισχύοντας έτσι το μητροπολιτικό χαρακτήρα της Αθήνας και την ελκυστικότητά της ως επιχειρηματικό κέντρο.

Επιπλέον, η ολοκλήρωση των οδικών υποδομών της Αττικής προκειμένου η Αθήνα να αποκτήσει πλήρη υποδομή μιας σύγχρονης μεγαλούπολης, απαιτεί παρεμβάσεις για την κάλυψη των αναγκών μετακίνησης με μέσα σταθερής τροχιάς περιοχών της Αττικής που σήμερα δεν εξυπηρετούνται, την οδική αναβάθμιση της νοτιοανατολικής περιοχής των Μεσογείων (Μαρκόπουλο – Λαύριο), τη σύνδεση μεταξύ βιομηχανικών ζωνών, παρακάμπτοντας το Πολεοδομικό Συγκρότημα της Αθήνας, καθώς και την κατασκευή /

βελτίωση περιφερειακής οδοποιίας κυρίως προς περιοχές που παρουσιάζουν τουριστική ανάπτυξη αλλά και για τη διασύνδεση με τους μεγάλους διαπεριφερειακούς οδικούς άξονες.

Στον τομέα της ενέργειας οι ανάγκες της Περιφέρειας αφορούν τη μεγαλύτερη αξιοποίηση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, την ενίσχυση της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού και την αναβάθμιση των δικτύων σύνδεσης ηλεκτρικής ενέργειας της Αττικής με την υπόλοιπη χώρα, καθώς και την ολοκλήρωση των υποδομών και του δικτύου διανομής - μεταφοράς Φυσικού Αερίου.

Κοινωνία της γνώσης και Καινοτομία.

- Στους τομείς της καινοτομίας και έρευνας καθώς και της χρήσης τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), η Περιφέρεια Αττικής υπερισχύει σε όλους τους δείκτες, ως προς τις υπόλοιπες Περιφέρειες της χώρας, εξακολουθεί ωστόσο να παρουσιάζει σημαντική υστέρηση σε σχέση με την Ε.Ε. Η υστέρηση αυτή ως προς τη διάχυση των ΤΠΕ συνεπάγεται τη σχετικά μικρή συμβολή τους στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Βασική αναγκαιότητα για την Περιφέρεια αποτελεί η περαιτέρω ενδυνάμωση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης αλλά και η διάδοση των ΤΠΕ τόσο στις επιχειρήσεις όσο και στους πολίτες.
- Όσον αφορά στην ΕΤΑ και την καινοτομία, πρέπει να δοθεί βάρος τόσο στην παραγωγή νέας γνώσης, όσο και στην προσπάθεια μεταφοράς των ερευνητικών αποτελεσμάτων στην παραγωγική βάση, με εντοπισμένες και συγκεκριμένες προσπάθειες, έτσι ώστε να αξιοποιηθεί ο σημαντικός αριθμός ιδρυμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των ερευνητικών κέντρων. Προς την κατεύθυνση αυτή συνηγορεί και η προδιάθεση μέρους των επιχειρήσεων της Περιφέρειας για την ανάληψη ερευνητικών έργων, ακόμα και σε συνεργατικούς σχηματισμούς (clusters). Αντίστοιχη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στον τομέα της μη-τεχνολογικής καινοτομίας, στην οποία καταγράφεται στην Περιφέρεια συγκριτικό πλεονέκτημα.

Ελκυστικότητα της Αττικής ως τόπος επενδύσεων, επιχειρηματικότητας, εργασίας και διαβίωσης.

- Παρά την ύπαρξη των σημαντικών πλεονεκτημάτων που έχει η Περιφέρεια Αττικής η Αθήνα για το έτος 2006 κατατάσσεται προτελευταία (32η) στον Πίνακα με τις ελκυστικότερες Ευρωπαϊκές πόλεις ως επιχειρηματικά κέντρα. Η μεγάλη πρόκληση που αντιμετωπίζει τόσο η Περιφέρεια Αττικής, όσο και η χώρα ευρύτερα, είναι η μειωμένη ελκυστικότητα της σαν τόπος για την προσέλκυση επενδύσεων και η υστέρηση της σε μια σειρά παραμέτρους που προσδιορίζουν την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και κατά συνέπεια τη δυνατότητα δημιουργίας και διατήρησης υψηλών ρυθμών ανάπτυξης με σεβασμό στο περιβάλλον και την αιwfόρο διαχείριση των πόρων. Παρά τις σημαντικές παρεμβάσεις στον τομέα των υποδομών (δικτύων μεταφορών, της ενέργειας, των τηλεπικοινωνιών κλπ.), που συντελέστηκαν κατά τα τελευταία χρόνια η βελτίωση των υποδομών στην Περιφέρεια Αττικής πρέπει να συνεχιστεί και να γίνει περισσότερο λειτουργική και άρα, να εξυπηρετεί εντονότερα την επιχειρηματικότητα.
- Στον τομέα του τουρισμού η Αττική παρουσιάζει μειωμένη ελκυστικότητα ως τουριστικός προορισμός, όπως προκύπτει από τη μείωση της τουριστικής κίνησης κατά την τελευταία δεκαετία. Θα πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί ότι η εξέλιξη της τουριστικής κίνησης στην Αθήνα κατά τα δύο τελευταία έτη (2005 και 2006) φαίνεται να παρουσιάζει τάσεις ανακοπής της φθίνουσας πορείας. Οι βασικοί παράγοντες για την εξέλιξη αυτή ήταν ο οξfς διεθνής ανταγωνισμός από γειτονικές μεσογειακές χώρες, η ρύπανση του περιβάλλοντος και οι δυσχέρειες στην κυκλοφορία, η παρεχόμενη ποιότητα τουριστικών υπηρεσιών, οι ελλείψεις σε ειδικές υποστηρικτικές υποδομές (συνεδριακοί και εκθεσιακοί χώροι, χώροι πολιτιστικής υποδομής, μαρίνες, γήπεδα γκολφ κ.λπ.) που ευνοούν την επιμήκυνση της τουριστικής

περιόδου και την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουριστικής δραστηριότητας, η ελλιπής διασύνδεση και ανάδειξη της υπάρχουσας αρχαιολογικής και πολιτιστικής υποδομής, η υποβαθμισμένη αισθητική και αρχιτεκτονική φυσιογνωμία των αστικών περιοχών κ.λ.π. Οι παραπάνω παράγοντες συνδυάζονται και με την ταχεία ανάπτυξη του τουρισμού στις παράκτιες και νησιωτικές περιοχές του υπόλοιπου της Χώρας, λόγω και της κρατικής πολιτικής κινήτρων / αντικινήτρων για την ανάπτυξη του τουρισμού στις εκτός Αττικής περιοχές. Επισημαίνεται στην ανάλυση ότι γενικά, η Αθήνα δεν έχει κατορθώσει να κεφαλαιοποιήσει την επιτυχή διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων για την ανάπτυξη του τουρισμού, σε αντίθεση με άλλες Ολυμπιακές πόλεις. Ο τουρισμός της Περιφέρειας παραμένει μονοδιάστατα προσανατολισμένος στον Ιστορικό – Πολιτιστικό τουρισμό (εστιασμένο στις επισκέψεις των παγκόσμιας εμβέλειας μνημείων της πόλης) και στον τουρισμό θαλάσσιας αναψυχής στην παράκτια ζώνη. Επίσης, δεν έχουν αξιοποιηθεί επαρκώς οι δυνατότητες ανάπτυξης πολλαπλών ειδικών μορφών τουρισμού, με έμφαση σε εκείνες που συνεισφέρουν στην ανάπτυξη του τομέα στην κατεύθυνση της αειφορίας.

Η αύξηση της ανταγωνιστικότητας του τομέα μπορεί να επιτευχθεί μέσω της διαφοροποίησης και εμπλουτισμού του προσφερόμενου προϊόντος, σε συνδυασμό με το ρόλο του πολιτισμού αλλά και την αξιοποίηση των Ολυμπιακών εγκαταστάσεων.

Ενδοπεριφερειακές ανισότητες – χωρική διάσταση.

- Στην Αττική -όπως άλλωστε και σε κάθε Ευρωπαϊκή Μητροπολιτική Περιφέρεια- απαντώνται «περιοχές – θύλακες» (ενδεικτικά αναφέρονται οι περιοχές δυτικά του Κηφισού (Δυτική Αθήνα) και περιοχές της Δυτικής Αττικής) που παρουσιάζουν περιβαλλοντική υποβάθμιση σε όρους οικιστικού και φυσικού περιβάλλοντος, φθίνουσα οικονομική δραστηριότητα, χαμηλό επίπεδο κοινωνικών εξυπηρετήσεων προς στους πολίτες και κατά κανόνα συγκεντρώνουν πληθυσμιακές ομάδες που παρουσιάζουν έντονο κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού, ενώ παρουσιάζουν και φαινόμενα «χωρικού αποκλεισμού». Για τις περιοχές αυτές αποτελεί άμεση προτεραιότητα η περιβαλλοντική αναβάθμιση, η βελτίωση της ποιότητας του αστικού δημόσιου χώρου, η αλλαγή χρήσεων γης και η αξιοποίηση των παλαιών βιομηχανοστασίων, σε συνδυασμό με παρεμβάσεις προώθησης της κοινωνικής ενσωμάτωσης και των ίσων ευκαιριών. Επιπλέον, απαιτούνται παρεμβάσεις για την αύξηση του αστικού πρασίνου.

Από την άλλη πλευρά, οι περιοχές που παρουσιάζουν προβλήματα βιώσιμης ανάπτυξης στην Περιφέρεια Αττικής κατά βάση είναι τα νησιά. Για τις περιοχές αυτές απαιτούνται δράσεις περιβαλλοντικής και οικιστικής αναβάθμισης σε συνδυασμό με την ανάπτυξη βιώσιμων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Από τα παραπάνω, αλλά και από την ανάλυση που προηγήθηκε, προκύπτει ότι οι παρεμβάσεις του ΠΕΠ Αττικής κατά τη νέα προγραμματική περίοδο θα πρέπει να κατευθυνθούν και να εστιάσουν στους τομείς της προσβασιμότητας, του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, της χαμηλής ανταγωνιστικότητας της οικονομίας (σε σχέση με την Ε.Ε) της ποιότητας ζωής καθώς και της αστικής αναζωογόνησης .

1.7 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΩΝ ΤΟΥ Π.Ε.Π ΑΤΤΙΚΗΣ 2000-2006 .

Η πλήρης αποτίμηση των αποτελεσμάτων και των επιπτώσεων των Προγραμμάτων (Τομεακών και του ΠΕΠ Αττικής) της Τρέχουσας Προγραμματικής Περιόδου θα καταστεί δυνατή μετά την ολοκλήρωση στο πλαίσιο της εκ των υστέρων αξιολόγησης . Με βάση τα υφιστάμενα στοιχεία της παρακολούθησης της εξέλιξης του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου των παρεμβάσεων και με δεδομένο την ολοκλήρωση της διαδικασίας της οριστικής αναθεώρησης του Προγράμματος η αποτίμηση των αποτελεσμάτων θα επικεντρωθεί σε ορισμένους βασικούς τομείς όπως είναι οι

αστικές συγκοινωνίες, οι μεταφορικές υποδομές, οι υποδομές εκπαίδευσης και υγείας, το παραγωγικό περιβάλλον και οι περιβαλλοντικές υποδομές.

Συγκεκριμένα: οι δύο σημαντικές παρεμβάσεις του Μέτρου 1.1 « Διασυνδέσεις και συμπληρωματικές υποδομές στις μεταφορές» (Λεωφόρος Κηφισού και Επέκταση Μετρό) συμβάλλουν ουσιαστικά στη βελτίωση των κυκλοφοριακών συνθηκών στο πολεοδομικό συγκρότημα Αθήνας - Πειραιά μειώνοντας τις οχηματοώρες που απαιτούνται για τις μετακινήσεις των κατοίκων. Στις θετικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις των έργων αυτών περιλαμβάνονται η μείωση των αέριων εκπομπών (ατμοσφαιρικοί ρύποι και αέρια του θερμοκηπίου) και σημειακά της ηχορύπανσης που συνδέεται με την αστική κυκλοφορία οχημάτων. Αναμένονται επίσης θετικές επιπτώσεις στην ενεργειακή απόδοση των μετακινήσεων, με αποτέλεσμα την μείωση της κατανάλωσης καυσίμων, ενώ επιλύεται ουσιαστικά το πρόβλημα που δημιουργούσαν οι πλημμύρες στους κατοίκους και τις επιχειρήσεις των παρακρητίσιων Δήμων.

Η ενίσχυση των υποδομών στον τομέα της υγείας αφορά την αναβάθμιση των παρεχομένων υπηρεσιών σε πέντε νοσοκομεία και τη κατασκευή ενός νέου νοσοκομείου 300 κλινών. Οι αντιστοιχούσες νοσοκομειακές κλίνες στα νοσοκομεία που υλοποιούνται παρεμβάσεις είναι 1.096.

Σε ότι αφορά τις **περιβαλλοντικές υποδομές** ομαδοποιούνται σε επιμέρους κατηγορίες όπως η διευθέτηση των ρεμάτων και των παραρεμμάτων περιοχών, η κατασκευή σειράς έργων για την ενίσχυση της αντιπλημμυρικής προστασίας της Περιφέρειας Αττικής, η κατασκευή νέων και η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των υφιστάμενων υποδομών και του εξοπλισμού για την ολοκληρωμένη διαχείριση των απορριμμάτων και των υγρών αποβλήτων, και τέλος η βελτίωση των υποδομών ύδρευσης.

Στον τομέα της **ύδρευσης** έχουν ήδη κατασκευαστεί 126 χλμ δικτύου, ενώ μέχρι το 2008 ο αριθμός αυτός θα διαμορφωθεί στα 247 χλμ. Αντίστοιχα σε ότι αφορά τα δίκτυα αποχέτευσης θα ολοκληρωθεί η κατασκευή 157,8 χλμ δικτύου και η κατασκευή σημαντικού αριθμού έργων διευθέτησης των ομβρίων υδάτων.

Σε ότι αφορά τα **στερεά απόβλητα** αναφέρεται η αποκατάσταση 5 ΧΑΔΑ και η ολοκλήρωση και λειτουργία του Εργοστασίου Ανακύκλωσης.

Οι υλοποιούμενες παρεμβάσεις στον τομέα του παραγωγικού περιβάλλοντος αφορούν κυρίως στους τομείς της μεταποίησης και του τουρισμού και στοχεύουν στην ενίσχυση των ΜΜΕ, πραγματοποιούνται δε κυρίως μέσω του αναπτυξιακού νόμου. Υπολογίζεται ότι μέχρι το 2008 θα έχουν ενισχυθεί περίπου 1.500 επιχειρήσεις.

Στον τομέα της ενίσχυσης των υποδομών εκπαίδευσης το ΠΕΠ έδωσε ιδιαίτερη βαρύτητα στην αναβάθμιση των υποδομών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης συμβάλλοντας στην επίλυση του σημαντικού προβλήματος που αντιμετωπίζει η Περιφέρεια στο τομέα αυτό (πεπαλαιωμένες εγκαταστάσεις, διπλοβάρδια). Συνολικά κατασκευάστηκαν 385 αίθουσες διδασκαλίας στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, 25 σχολικές βιβλιοθήκες, 44 εργαστήρια και 16 αίθουσες πολλαπλών χρήσεων, καλύπτοντας τους προγραμματικούς στόχους του ΠΕΠ, αλλά μη επιλύοντας το πρόβλημα της σχολικής στέγης στην Πρωτεύουσα, αφού ναι μεν έχει επιτευχθεί σε μεγάλο βαθμό η μείωση της διπλοβάρδιας, αλλά εξακολουθεί να παραμένει στο 7% το ποσοστό των σχολείων που λειτουργούν σε μισθωμένα κτίρια που δεν καλύπτουν τις σύγχρονες εκπαιδευτικές ανάγκες. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί η σημαντικότερη συμβολή του ΠΕΠ στην επισκευή 173 σχολικών κτιρίων που είχαν πληγεί από τον σεισμό του Σεπτεμβρίου του 1999.

Ανθρώπινοι Πόροι.

Η ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων στους τομείς προτεραιότητας του ΠΕΠ επιδιώκεται με την υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης, τα οποία υλοποιούνται κανονικά, επιτυγχάνοντας τους προγραμματικούς στόχους ως προς τις προβλεπόμενες εκροές. Μέσω του ΠΕΠ θα καταρτιστούν συνολικά 7.596 άνεργοι, ενώ μέχρι σήμερα έχει ολοκληρωθεί η κατάρτιση 2.618 ατόμων

Ως ιδιαίτερα θετική μπορεί να αποτιμηθεί η υλοποίηση των δράσεων που συνδέονται με τη δημιουργία και λειτουργία Δομών Κοινωνικής Φροντίδας. Ήδη στην Περιφέρεια Αττικής λειτουργούν πάνω από 90 Δομές, στις οποίες απασχολούνται 317 άτομα η πλειονότητα των οποίων

είναι γυναίκες. Από τη λειτουργία των δομών αυτών ωφελούνται περίπου 1817 γυναίκες ενώ ιδιαίτερα υψηλός είναι ο αριθμός των αποδεδειγμένων από τη φροντίδα εξαρτημένων μελών της οικογένειας. Η μέχρι σήμερα υλοποίηση αναδεικνύει τη σημαντική παροχή κοινωνικών υπηρεσιών σε συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού και την ευρύτερη αποδοχή των συγκεκριμένων δράσεων από τις τοπικές κοινωνίες.

Η μονομερής συνάρτηση των αποτελεσμάτων με την δημιουργούμενη απασχόληση κατά τη φάση υλοποίησης των έργων και το πρόγραμμα αδικεί και υποβαθμίζει την συμβολή του στην αναπτυξιακή πορεία της Περιφέρειας αλλά δημιουργεί και σημαντικότερα προβλήματα για τη συγκέντρωση των απαιτούμενων στοιχείων.

Με βάση το ισχύον Π.Ε.Π. η προβλεπόμενη δημιουργία απασχόλησης κατά την υλοποίηση των έργων ανέρχεται σε 26.652 ισοδύναμα ανθρωποέτη, τιμή που αποτελεί το άθροισμα του αντίστοιχου δείκτη σε όσους Άξονες Προτεραιότητας αυτός περιλαμβάνεται. Ο προγραμματικός στόχος των 26.652 ανθρωποετών αναμένεται να επιτευχθεί, αλλά λόγω της φύσης των έργων σημαντικά χαμηλότερος θα είναι ο αριθμός των μόνιμων θέσεων εργασίας, για την λειτουργία των έργων που υπολογίζεται ότι δεν θα υπερβεί τις 2000 θέσεις εργασίας.

Επιπτώσεις στο Περιβάλλον .

Το ΠΕΠ Αττικής 2000-2006 παρουσιάζει υψηλό βαθμό συμβατότητας με την κοινοτική πολιτική περιβάλλοντος, περιλαμβάνοντας επιμέρους δράσεις στα Μέτρα των περισσότερων Άξόνων Προτεραιότητας που ενσωματώνουν την περιβαλλοντική διάσταση άμεσα ή έμμεσα. Τα μέτρα των Άξόνων, που παρουσιάζονται ως αμέσως συναφή με τους τομείς προτεραιότητας του έκτου προγράμματος δράσης για το περιβάλλον, συγκεντρώνουν ένα ποσό χρηματοδότησης ύψους 267,51εκ € (17,80% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του ΠΕΠ), το οποίο αφορά στη λήψη ενεργητικών μέτρων περιβαλλοντικής προστασίας.

Στα πλαίσια της αξιολόγησης της περιβαλλοντικής διάστασης του ΠΕΠ, σημειώνεται επίσης η συνέργια και η συμπληρωματικότητα των συγκεκριμένων μέτρων και δράσεων με ανάλογες δράσεις προστασίας και βελτίωσης του περιβάλλοντος που χρηματοδοτούνται από άλλα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΚΠΣ, ανεβάζοντας τη συνολική παρέμβαση του ΚΠΣ στον τομέα του περιβάλλοντος στα 328,75 εκ €. Στον τομέα των άμεσων περιβαλλοντικών επενδύσεων στο Λεκανοπέδιο κρίνεται ουσιαστική η συμβολή του Ταμείου Συνοχής καθώς στην παρούσα φάση έχει εγκριθεί συνολική χρηματοδότηση ύψους 303,32 εκ. €:

Από τις υλοποιούμενες παρεμβάσεις, που στοχεύουν γενικά στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και του περιβάλλοντος στην Περιφέρεια, δεν αναμένονται σημαντικές αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Ωστόσο, ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί αφενός στην αποφυγή σωρευτικών αρνητικών επιπτώσεων λόγω του μεγάλου αριθμού παρεμβάσεων, και αφετέρου στην πιστή εφαρμογή των περιβαλλοντικών όρων βάσει των οποίων αδειοδοτούνται τα υλοποιούμενα έργα υποδομής.

Λοιπές επιπτώσεις.

- Σημαντικές είναι οι επιπτώσεις που δημιουργεί το ΠΕΠ στην : Μείωση της Διπλής βάρδιας στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση αφού υπερκάλυψε τους τιθέμενους στόχους και το ανωτέρω ποσοστό έχει μειωθεί σημαντικά.
- Επίτευξη του στόχου για την ανακύκλωση του 25% των στερών αποβλήτων της Περιφέρειας αφού το σχετικό έργο που χρηματοδοτήθηκε στο πλαίσιο του Μέτρου 2.2 ολοκληρώνει με επιτυχία την δοκιμαστική περίοδο λειτουργίας του.
- Αποκατάσταση των υποδομών στις περιοχές που είχαν πληγεί από το σεισμό της 7/9/1999.

Τονίζεται ότι ορθά και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αλλά και η Διαχειριστική Αρχή του ΚΠΣ αντιμετώπισε το θέμα του Άξονα Προτεραιότητας 5 με τη δέουσα ευρύτητα ως προς τα εντασσόμενα έργα, με στόχο όχι μόνο την αποκατάσταση των ζημιών αλλά και τη βελτίωση του

επιπέδου των υποδομών στις περιοχές αυτές, πολλές εκ των οποίων χαρακτηρίζονταν ως υποβαθμισμένες.

Συνολικά η συμβολή των πόρων του ΠΕΠ στη στρατηγική της Λισσαβόνας ανέρχεται σε 453.591.291 € που αντιστοιχεί στο 29,17% της Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος. Η πλειονότητα των διατιθέμενων πόρων 161.115.187€ εξυπηρετούν την προτεραιότητα «Ελκυστικότερος τόπος για τις επενδύσεις και τους εργαζομένους» μέσω της επέκτασης και βελτίωσης των Ευρωπαϊκών υποδομών. Για την προτεραιότητα «Γνώση και καινοτομία σαν παράγοντες οικονομικής μεγέθυνσης» διατίθενται 85.695.695 €, ενώ τέλος, για την προτεραιότητα «Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων απασχόλησης» διατίθενται 206.780.409 € με την πλειονότητα των πόρων να διατίθεται για περισσότερη επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο με τη βελτίωση της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων. Στο ανωτέρω ποσό 206.780.409 € συνυπολογίζεται και η έμμεση συμβολή, που προέρχεται από τη βελτίωση των προνοιακών υποδομών και τη βελτίωση των υποδομών α' βάθμιας και β' βάθμιας εκπαίδευσης.

Στο πλαίσιο της τρίτης Προγραμματικής περιόδου επίσης υλοποιήθηκαν μικρής κλίμακας παρεμβάσεις ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης σε υποβαθμισμένες ζώνες που περιελάμβαναν παρεμβάσεις στο τομέα των υποδομών, των ανθρώπινων πόρων και της ενίσχυσης και της τοπικής επιχειρηματικότητας. Η προσπάθεια εφαρμογής Ολοκληρωμένων δράσεων αστικής ανάπτυξης με την ενεργό συμμετοχή της Αυτοδιοίκησης Α Βαθμού δεν στέφθηκε με απόλυτη επιτυχία και σημειώθηκαν σημαντικές καθυστερήσεις. Σαν σημαντικότερες αιτίες των καθυστερήσεων αναδείχθηκαν οι αδυναμίες των τελικών δικαιούχων για την ωρίμανση των έργων, σε συνδυασμό με την σημαντική καθυστέρηση δημιουργίας /θέσπισης του κανονιστικού πλαισίου υλοποίησης των έργων (έκδοση των σχετικών Κοινών Υπουργικών Αποφάσεων (ΚΥΑ) . Ως σημαντική όμως αξιολογείται η απόκτηση από ένα πλέγμα φορέων εταιρικής «κουλτούρας» και γνώσης διαδικασιών δικτύωσης και συνεργασιών.

1.8 ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ.

Σε συνέχεια της ανάλυσης που προηγήθηκε για την υφισταμένη κοινωνικοοικονομική κατάσταση, καταγράφονται στον πιο κάτω Πίνακα σε συνοπτική μορφή, τόσο τα εσωτερικά πλεονεκτήματα, αδυναμίες, όσο και οι ευκαιρίες και απειλές που προέρχονται από το εξωτερικό περιβάλλον για την Περιφέρεια Αττικής. Από την ανάλυση SWOT σε συνάρτηση με την προηγηθείσα κοινωνικοοικονομική ανάλυση, μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα για τις αναπτυξιακές ανάγκες της Περιφέρειας και τις κατευθύνσεις και επιλογές που πρέπει να ακολουθηθούν.

ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT - Αναφορά Δυνατών Σημείων, Αδυναμιών, Ευκαιριών και Κινδύνων της Περιφέρειας Αττικής

ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ	ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΚΙΝΔΥΝΟΙ
ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ³⁷	<p>1. Η στρατηγική γεωγραφική θέση της Περιφέρειας.</p> <p>2. Ενδείξεις βελτίωσης των αναπτυξιακών και μακροοικονομικών μεγεθών και τάση σύγκλισης της Περιφέρειας με την Ε.Ε., με βάση τους δείκτες του κατά κεφαλήν ΑΕΠ.</p> <p>3. Κυρίαρχη θέση του τριτογενή τομέα της Αττικής στην εθνική οικονομία και συνεχής ανάπτυξή του, λόγω της στρατηγικής θέσης της Περιφέρειας.</p>	<p>1. Μειωμένη ελκυστικότητα της Περιφέρειας σαν τόπος για την προσέλκυση επενδύσεων.</p> <p>2. Χωρική διασπορά των βιομηχανικών μονάδων – έλλειψη οργανωμένων χώρων υποδοχής – λειτουργίας των βιομηχανικών μονάδων.</p> <p>3. Μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων μικρού και μέσου μεγέθους σε φθίνοντες βιομηχανικούς κλάδους</p> <p>4. Συρρίκνωση της μεταποιητικής βάσης</p> <p>5. Μειωμένη ελκυστικότητα σαν τουριστικός προορισμός.</p> <p>6. Ελλιπής ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως συνεδριακός, πολιτιστικός κ.α. λόγω των σοβαρών ελλείψεων σε αντίστοιχες ειδικές υποδομές.</p>	<p>1. Η συγκέντρωση κεντρικών οικονομικών, πολιτιστικών και διοικητικών λειτουργιών στην Αττική, ευνοεί τη δικτύωσή της με άλλα Μητροπολιτικά Κέντρα και την ανάδειξή της στο διεθνή χώρο.</p> <p>2. Ισχυρός εθνικός ρόλος σε χωροταξικό επίπεδο και στο αστικό δίκτυο που θα μπορούσε να λειτουργήσει ως προωθητική δύναμη για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και την αναβάθμιση του συνόλου της χώρας.</p> <p>3. Αυξανόμενη ζήτηση εναλλακτικών / θεματικών μορφών τουρισμού.</p>	<p>1. Ισχυρός ανταγωνισμός από γειτονικές χώρες που προσφέρουν χαμηλό κόστος εργασίας.</p> <p>2. Ισχυρός ανταγωνισμός από γειτονικές χώρες για προσέλκυση ξένων επενδύσεων.</p> <p>3. Δυναμική είσοδος νέων ανταγωνιστικών χωρών στον τομέα του τουρισμού.</p> <p>4. Δυσαναλογία του μεγέθους της Αθήνας σε σχέση με την κλίμακα της χώρας, καθώς και διατηρούμενη πόλωση σε σχέση με το λοιπό αστικό δίκτυο πλην Θεσσαλονίκης.</p>

³⁷ Επεξηγηματικές αναφορές για την θεματική ενότητα Παραγωγικό Περιβάλλον δίνεται στο Παράρτημα του Προγράμματος.

ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ	ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΚΙΝΔΥΝΟΙ
<p>ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ³⁸</p>	<p>4.Υψηλή συγκέντρωση Ερευνητικών ιδρυμάτων, χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και δραστηριοτήτων E&A καθώς και μη τεχνολογικής καινοτομίας.</p> <p>5.Ποσοστό αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης υψηλότερο από το μέσο όρο της χώρας.</p> <p>6.Υψηλή συγκέντρωση εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού.</p>	<p>7.Σημαντική υστέρηση στην αξιοποίηση των ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις,</p> <p>8.Αδυναμία των επιχειρήσεων να αξιοποιήσουν και να ενσωματώσουν την έρευνα και τεχνολογία στην παραγωγική διαδικασία.</p> <p>9.Υστέρηση στους δείκτες καινοτομίας και ψηφιακής σύγκλισης σε σχέση με την Ε.Ε.</p> <p>10.Ελλιπής αξιοποίηση των ΤΠΕ από τη δημόσια διοίκηση.</p> <p>11.Συνεχιζόμενες ελλείψεις σχολικής στέγης και υποδομών – εξοπλισμού στην εκπαίδευση.</p>	<p>4. Σημαντική αύξηση της χρηματοδότησης που διατίθενται για Τ.Π.Ε, Έρευνα Τεχνολογία και Καινοτομία από την Ε.Ε.</p> <p>5.Ικανός αριθμός ερευνητικών κέντρων και ΑΕΙ με συμμετοχή στον ενιαίο Ευρωπαϊκό χώρο έρευνας.</p>	<p>5. Διεύρυνση του ψηφιακού χάσματος με χώρες που αναπτύσσονται ραγδαία στον τομέα.</p> <p>6.Αδυναμία προσέλκυσης επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας</p>

³⁸ Επεξηγηματικές αναφορές για την θεματική ενότητα Κοινωνία της Γνώσης και Καινοτομία δίνεται στο Παράρτημα του Προγράμματος.

ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ	ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΚΙΝΔΥΝΟΙ
<p>ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ</p>	<p>7.Σχετικά υψηλά ποσοστά απασχόλησης (συνολικά, γυναίκες).</p> <p>8.Σχετικά χαμηλά ποσοστά ανεργίας (συνολικά, γυναίκες, νέοι)-Χαμηλά ποσοστά φτώχειας.</p>	<p>12.Ελλείψεις στον τομέα της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και στον τομέα της πρόνοιας..</p> <p>13.Ενδοαστικές (πολεοδομικές) ανισότητες και εμφάνιση φαινομένων αστικού κοινωνικού αποκλεισμού.</p> <p>14.Υψηλή εισροή μεταναστών που δημιουργεί πρόσθετες ανάγκες σε υποδομές (εκπαίδευση, πρόνοια, υγεία κ.α.)</p> <p>15.Σχετικά υψηλό ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας και ανεργίας αποφοίτων Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.</p> <p>16.Σχετικά χαμηλά ποσοστά απασχόλησης ηλικιωμένων.</p>	<p>6. Αξιοποίηση & ενσωμάτωση μη ελλήνων εργαζομένων & οικονομικών μεταναστών στον παραγωγικό ιστό.</p>	<p>7. Δημογραφική γήρανση που επιφέρει αυξημένη ζήτηση για παροχή μακροχρόνιας φροντίδας και επιβάρυνση του ασφαλιστικού συστήματος</p>

ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΛΙΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ	ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΚΙΝΔΥΝΟΙ
ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑ	<p>9. Πολιτιστική κληρονομιά παγκόσμιας ακτινοβολίας.</p> <p>10. Αναβαθμισμένη υποδομή υπερτοπικών μεταφορών (αεροδρόμιο Ελευθέριος Βενιζέλος, λιμάνι Πειραιά, σιδηρόδρομοι).</p> <p>11. Υπαρξη σημαντικής υποδομής μέσων σταθερής τροχιάς εντός Αττικής, ως κορμού για αστικές μεταφορές.</p> <p>12. Σημαντική ανάπτυξη δικτύου κοινωνικών υποδομών (Νοσ/μεία, Κέντρα Υγείας, Δομές Κοινωνικής Μέριμνας, κλπ).</p> <p>13. Ολοκληρωμένες ή υπό ολοκλήρωση υποδομές άμβλυνσης των περιβαλλοντικών πιέσεων από τις αστικές λειτουργίες (ΚΕΕΛ Ψυτάλλειας, δίκτυο φυσικού αερίου κ.ά.)</p> <p>14. Υπαρξη δυναμικού για αξιοποίηση ΑΠΕ</p>	<p>17. Οικιστικό και φυσικό περιβάλλον που δέχεται σημαντικές πιέσεις από την υψηλή συγκέντρωση πληθυσμού και οικονομικών δραστηριοτήτων.</p> <p>18. Οδικοί άξονες σε κατάσταση κυκλοφοριακής ασφυξίας.</p> <p>19. Συνεχιζόμενες σοβαρές ελλείψεις σε υποδομές διαχείρισης στερεών και υγρών αποβλήτων.</p> <p>20. Πυκνή δόμηση, έλλειψη ελεύθερων χώρων και πρασίνου, έλλειψη χώρων στάθμευσης, έντονα κυκλοφοριακά προβλήματα.</p> <p>21. Μη επαρκής βελτίωση των συνθηκών εξυπηρέτησης με τα επίγεια Μ.Μ.Μ. μη σταθερής τροχιάς.</p> <p>22. Αλλοίωση της ιστορικής και πολιτιστικής φυσιογνωμίας πολλών περιοχών της Περιφέρειας, λόγω περιβαλλοντικής υποβάθμισης και της οικιστικής ανάπτυξης.</p> <p>23. Μικρή πρόοδος στην αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ).</p> <p>24. Ανεπάρκεια πολιτιστικών υποδομών σε σύγκριση με το διαθέσιμο πολιτιστικό απόθεμα και τις δυνατότητες αξιοποίησής του.</p>	<p>7. Η επιτυχής διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων και η διεθνής προβολή της Αθήνας.</p> <p>8. Η αυξανόμενη ευαισθητοποίηση πολιτών και ομάδων σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος.</p> <p>9. Η υιοθέτηση της αιφόρου ανάπτυξης, της αιφόρου διαχείρισης των φυσικών πόρων και της προστασίας του περιβάλλοντος ως πλαίσιο της περιφερειακής ανάπτυξης.</p> <p>10. Μετάφραση της αυξανόμενης περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης σε συγκεκριμένες πρακτικές, όπως η ανακύκλωση, η αύξηση χρήσης Μέσων Μαζικής Μεταφοράς, κ.ά.</p> <p>11. Αξιοποίηση των υποδομών και εγκαταστάσεων των Ολυμπιακών Αγώνων ως πόλων υπερτοπικής κοινωνικής και πολιτιστικής υποδομής.</p> <p>12. Επεκτάσεις / Ολοκλήρωση έργων στον τομέα των μεταφορών.</p> <p>13. Συνεχιζόμενη Κοινοτική χρηματοδότηση.</p> <p>14. Νέα χρηματοδοτικά εργαλεία</p> <p>15. Δυνατότητες ολοκλήρωσης των νέων ενεργειακών δικτύων</p> <p>16. Ολοκλήρωση του χωροταξικού σχεδιασμού για ΑΠΕ</p>	<p>8. Μη συμμόρφωση με το Πρωτόκολλο του Κιότο.</p> <p>9. Η συνέχιση της άναρχης οικιστικής ανάπτυξης προς τις περιοχές της Ανατολικής και Δυτικής Αττικής.</p> <p>10. Επιδείνωση κοινωνικοοικονομικών τάσεων της Περιφέρειας και συνακόλουθα επιδείνωση της ελκυστικότητας της λόγω κυκλοφοριακών συνθηκών και οργάνωσης του τομέα συγκοινωνιών.</p> <p>11. Επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης στον αστικό χώρο, λόγω αυξημένης πληθυσμιακής πυκνότητας.</p> <p>12. Ατμοσφαιρική ρύπανση με νέους ρύπους (όζον, αιωρούμενα σωματίδια, αρωματικοί υδρογονάνθρακες).</p> <p>13. Ανακοπή των επενδύσεων σε τεχνική και κοινωνική υποδομή μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες.</p> <p>14. Ενδεχόμενη υστέρηση σε δραστηριοποίηση και επενδύσεις ως προς την προστασία του περιβάλλοντος, με δεδομένες τις αυξανόμενες πιέσεις από τις αστικές λειτουργίες, μπορεί να οδηγήσει σε σοβαρή επιδείνωση και απώλειες των θετικών αποτελεσμάτων που καταγράφηκαν την τελευταία εξαετία.</p>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2007-2013.

2.1 Η ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ 2007 – 2013.

Στρατηγικός Στόχος – Όραμα.

Η αναπτυξιακή στρατηγική που επιλέγεται κατά τη νέα προγραμματική περίοδο για την Περιφέρεια Αττικής, όπως και η ιεράρχηση των Γενικών Στόχων και των Αξόνων Προτεραιότητας, δηλαδή το κατάλληλο μίγμα των παρεμβάσεων που συνθέτουν τα μέσα για την επίτευξη των στόχων, βασίζεται στην αναπτυξιακή φυσιογνωμία της Περιφέρειας Αττικής, στο ευρύτερο πλαίσιο στρατηγικών κατευθύνσεων που θέτει η Ε.Ε για την πολιτική της συνοχής για την ενίσχυση της ανάπτυξης και της απασχόλησης, στην αναγκαιότητα επίτευξης των στόχων της αναθεωρημένης στρατηγικής της Λισσαβόνας και στον ευρύτατο διάλογο που διεξήχθη μεταξύ του συνόλου των κοινωνικοοικονομικών φορέων για τη διαμόρφωση του αναπτυξιακού οράματος της Περιφέρειας Αττικής.

Η επιλεγείσα περιφερειακή αναπτυξιακή στρατηγική εξειδικεύει τις κατευθύνσεις της Εθνικής Πολιτικής για την τέταρτη προγραμματική περίοδο, όπως αυτές αποτυπώνονται στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ), στο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων και στα επιμέρους κείμενα των τομεακών πολιτικών, ενώ λαμβάνει υπόψη τις κατευθύνσεις του νέου Ρυθμιστικού Σχεδίου του Οργανισμού Ρυθμιστικού Σχεδίου της Αθήνας.

Όπως αναφέρθηκε αναλυτικά στο Κεφάλαιο 1, του παρόντος, η Περιφέρεια Αττικής αποτελεί ένα εξελισσόμενο πολεοδομικό συγκρότημα με δυναμική και προβλήματα – όπως άλλωστε όλες οι ευρωπαϊκές μητροπόλεις – ενώ η οικονομική ζώνη επιρροής της καλύπτει σημαντικό τμήμα της χώρας και αποτελεί μια Ευρωπαϊκή Μητρόπολη. Η Αθήνα – Αττική εντάσσεται ενεργά στις Ευρωπαϊκές Μητροπόλεις αποτελώντας ταυτόχρονα το σημαντικότερο πόλο ανάπτυξης της χώρας.

Το ΕΣΠΑ³⁹ στην σχετική ενότητα για τα αστικά κέντρα – πόλους της χώρας αναφέρει για τον πόλο ανάπτυξης «Αθήνα – Αττική»: «...Πρόκειται για τη μεγαλύτερη πληθυσμιακή συγκέντρωση της χώρας και για τόπο εγκατάστασης πολλών επιχειρήσεων όλων των τομέων και κλάδων. Αποτελεί αστική συγκέντρωση διεθνούς ακτινοβολίας και ένα από τα σημαντικότερα κέντρα της Μεσογείου, ενώ οι εξελίξεις σε αυτή, σε ότι αφορά τα πρότυπα κατοίκησης και παραγωγής λειτουργούν καθοριστικά στο σύνολο της χώρας. Η Αθήνα τείνει να επεκτείνεται στο σύνολο της Αττικής και στα γειτονικά με αυτή νησιά, ενώ αποτελεί κέντρο ενός σημαντικού με κριτήριο τα αστικά κέντρα που εντάσσονται σε αυτό, ημερήσιου συστήματος το οποίο συμπεριλαμβάνει και περιοχές των Περιφερειών Στερεάς Ελλάδος, Πελοποννήσου και Ν. Αιγαίου (Κυκλάδες). Χωρίς αμφιβολία η Αθήνα αποτελεί τον κεντρικό κορμό της χώρας και ταυτόχρονα την κύρια πύλη εισόδου στη χώρα, εμπορευμάτων και ανθρώπων. Όλοι οι δείκτες εμφανίζουν στην Αθήνα τις μεγαλύτερες τιμές τους (είτε ποιοτικά είτε ποσοτικά).

Τέλος, η Αθήνα – Αττική αποτελεί καθοριστικό κόμβο στον υφιστάμενο άξονα ανάπτυξης της χώρας, ενώ οι εξελίξεις σε αυτή κυρίως στην οικονομία της θα επηρεάσουν καθοριστικά όχι μόνο τον υφιστάμενο αλλά και τους αναδυόμενους άξονες της χώρας».

Με δεδομένο τον προωθητικό ρόλο που έχουν τα αστικά κέντρα για την οικονομική ανάπτυξη του Ευρωπαϊκού χώρου, αλλά και τις γενικότερες εξελίξεις που σημειώνονται στην παγκόσμια οικονομία, σαν αποτέλεσμα της περαιτέρω ενίσχυσης του ανοίγματος των αγορών

³⁹ Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007 – 2013 Ιανουάριος 2007 σελ.82

και της επαναχωροθέτησης των οικονομικών δραστηριοτήτων σε παγκόσμιο επίπεδο, η Περιφέρεια Αττικής θα πρέπει να αξιοποιήσει όλα τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα που απορρέουν από τη γεωγραφική της θέση στη Μεσόγειο ως πύλη εισόδου στην Ε.Ε. και σημείο έναρξης και απόληξης των Διευρωπαϊκών δικτύων, για να διατηρήσει αλλά και για να ενισχύσει περαιτέρω το ρόλο της σαν Ευρωπαϊκή μητρόπολη στη Νοτιοανατολική Μεσόγειο και τα Βαλκάνια, συμβάλλοντας κατά προτεραιότητα στην επίτευξη του Εθνικού στόχου για την ανάδειξη της χώρας σε διεθνές επιχειρηματικό κέντρο. Στα εγγενή χαρακτηριστικά και δυνατότητες που έχει η Περιφέρεια Αττικής θα πρέπει να προστεθούν οι πρόσφατες γεωπολιτικές εξελίξεις όπως η ένταξη των νέων χωρών στην Ε.Ε., που δίνει τη δυνατότητα για πρώτη φορά στη χώρα να αποκτήσει χερσαία σύνορα με κράτη της Ε.Ε., δίνοντας νέα δυναμική στο Εθνικό Αναπτυξιακό δίπολο Αθήνας – Θεσσαλονίκης, αξιοποιώντας παράλληλα και τη νέα Ευρωμεσογειακή συνθήκη.

Παράλληλα, η ολοκλήρωση της κατασκευής των αγωγών πετρελαίου που στο σύνολο τους απολήγουν στη Μεσόγειο, σε συνδυασμό με την ενίσχυση της Ινδίας και της Κίνας σαν νέων παγκόσμιων κέντρων οικονομικής ανάπτυξης, αλλά και η μετατόπιση προς Νοτιοανατολικά της Ε.Ε σαν αποτέλεσμα της διεύρυνσης, παρέχουν σημαντικές ευκαιρίες στην Αττική για να ενισχύσει το ρόλο της σαν κέντρο διαμετακομιστικού εμπορίου και να τονώσει τη σημασία του Πειραιά σαν διεθνούς ναυτιλιακού κέντρου, στόχος που επιτυγχάνεται με την ολοκλήρωση της αναβάθμισης του σιδηροδρομικού δικτύου και της δημιουργίας ενός δικτύου συνδυασμένων (πολυτροπικών) μεταφορών αλλά και της διευκόλυνσης προώθησης επιχειρηματικών πρωτοβουλιών.

Εκτός της γεωγραφικής θέσης και των ευνοϊκών συνθηκών που διαμορφώνουν οι διεθνείς εξελίξεις, στα σημαντικά πλεονεκτήματα που έχει η Αττική κατά την έναρξη της Τέταρτης Προγραμματικής περιόδου θα πρέπει να αναφερθούν οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης σε περιβάλλον μακροοικονομικής σταθερότητας, η συγκέντρωση ερευνητικών Ιδρυμάτων και χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, το ικανοποιητικό μορφωτικό επίπεδο του ανθρώπινου δυναμικού, η πολιτιστική της παράδοση και κληρονομιά, αφού φιλοξενεί ορισμένα από τα σημαντικότερα μνημεία της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς, η επιτυχής διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων, παράγοντας ιδιαίτερα σημαντικός για την αναγνωρισιμότητα μιας πόλης, η ύπαρξη υπερτοπικών και σημαντικών στο χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης μεταφορικών υποδομών (αεροδρόμιο Ελευθέριος Βενιζέλος, λιμάνι Πειραιά), το γεγονός ότι αποτελεί ήδη από τη δεκαετία του 1960 διεθνή τουριστικό προορισμό, η ύπαρξη σημαντικών επιχειρήσεων σε δυναμικούς κλάδους, οι αυξανόμενοι ρυθμοί στη χρήση Η/Υ και Διαδικτύου, η βαθμιαία ανάπτυξη δικτύου κοινωνικών υποδομών και τέλος οι ιδιαίτερα καλές κλιματολογικές συνθήκες.

Τα πλεονεκτήματα της Περιφέρειας όμως αναιρούνται και μετριάζονται από μια σειρά διαρθρωτικών αδυναμιών που παρουσιάζει η Περιφέρεια και διαμορφώνουν την μειωμένη ελκυστικότητα της σαν τόπο για την προσέλκυση επενδύσεων και η υστέρηση της σε μια σειρά παραμέτρους που προσδιορίζουν την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και κατά συνέπεια τη δυνατότητα δημιουργίας και διατήρησης υψηλών ρυθμών ανάπτυξης και θέσεων εργασίας, με σεβασμό στο περιβάλλον και την αειφόρο διαχείριση των πόρων. Οι εγγενείς αδυναμίες της, εξηγούν εν μέρει και το γεγονός ότι ενώ η Περιφέρεια Αττικής είναι η όγδοη πληθυσμιακά Περιφέρεια στην Ε.Ε., παρουσιάζει σημαντική υστέρηση στις οικονομικές της επιδόσεις, συγκρινόμενη με τα άλλα μεγάλα Ευρωπαϊκά Αστικά Κέντρα. Στις αδυναμίες της Περιφέρειας κατατάσσονται οι ελλείψεις στις υποδομές που είναι αναγκαίες για την μετατροπή της σε διεθνή κόμβο (κυρίως σε σιδηροδρομικές υποδομές), οι παραμένουσες αδυναμίες (υποδομών και οργάνωσης) των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς (ελλιπής κάλυψη του δικτύου Μέσων Μαζικής Μεταφοράς σταθερής τροχιάς σε σχέση με το πληθυσμιακό μέγεθος της πόλης), σχετικά περιορισμένο δίκτυο αυτοκινητοδρόμων και δικτύων οδών ταχείας κυκλοφορίας (παρουσιάζει σημαντική υστέρηση σε σχέση με τις μεγάλες Ευρωπαϊκές Μητροπόλεις), ενώ παραμένει ένα μεγάλο έλλειμμα τόσο στον τομέα

των περιβαλλοντικών υποδομών, όσο και χώρων πρασίνου και ελεύθερων χώρων, που δεν διασφαλίζει την αειφόρο ανάπτυξη.

Η συνέχιση της άναρχης οικιστικής ανάπτυξης προς τις περιοχές της Ανατολικής και Δυτικής Αττικής, η τρωθείσα ελκυστικότητα σαν τουριστικός προορισμός, παρά την ανάκαμψη που παρατηρείται τα δύο τελευταία χρόνια ως αποτέλεσμα της επιτυχούς διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων, το χαμηλό ποσοστό προσέλκυσης ξένων επιχειρήσεων και επενδύσεων, η σημαντική υστέρηση στην αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών με ένα μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων μικρού και μέσου μεγέθους σε φθίνοντες βιομηχανικούς κλάδους που αδυνατούν να αξιοποιήσουν και να ενσωματώσουν την έρευνα και τεχνολογία στην παραγωγική διαδικασία και με ένα οικιστικό και φυσικό περιβάλλον που δέχεται σημαντικές πιέσεις από την υψηλή συγκέντρωση πληθυσμού και οικονομικών δραστηριοτήτων με αποτέλεσμα τη σημαντική υποβάθμιση του, αποτελούν ορισμένα από τα σημαντικά προβλήματα που χαρακτηρίζουν την κατάσταση της Περιφέρειας σήμερα και εν μέρει εξηγούν τόσο την χαμηλή ελκυστικότητα της όσο και την ανταγωνιστικότητα της με βάση τα διεθνή κριτήρια.

Η υπέρβαση αυτών των αρνητικών διαρθρωτικών προβλημάτων και η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Περιφέρειας που παρουσιάστηκαν στο πρώτο κεφάλαιο και αποτυπώθηκαν και στην SWOT Ανάλυση σε συνδυασμό με τις προτεραιότητες της πολιτικής συνοχής, και την Εθνική Αναπτυξιακή πολιτική, αποτελούν την πρώτη παράμετρο για το πλαίσιο της στοχοθέτησης της τέταρτης προγραμματικής περιόδου.

Η δεύτερη παράμετρος για την κατάρτιση της αναπτυξιακής στρατηγικής και της στοχοθέτησης του ΠΕΠ Αττικής 2007-2013 είναι η εξυπηρέτηση του αναπτυξιακού οράματος της Περιφέρειας, όπως αναδείχθηκε στο Αναπτυξιακό της Συνέδριο, στο οποίο συμπυκνώνεται η βούληση των φορέων της κοινωνίας, των πολιτών, της Αυτοδιοίκησης Α' και Β' βαθμού, αποτελώντας ταυτόχρονα και εθνικό στόχο, όπως αυτός αποτυπώνεται στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς, που είναι:

**«Η ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΡΟΛΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΩΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ
ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ».**

και το οποίο αποτελεί και το αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας Αττικής για τη νέα προγραμματική περίοδο. Είναι δεδομένο ότι η επίτευξη του αναπτυξιακού αυτού οράματος υπερβαίνει την χρονική περίοδο αναφοράς της Δ' προγραμματικής περιόδου και εκτείνεται χρονικά μέχρι το πρώτο τέταρτο του 21^{ου} αιώνα. Για την επίτευξη του οράματος στο χρονικό πλαίσιο της Τέταρτης Προγραμματικής Περιόδου απαιτείται η υλοποίηση μιάς σειράς παρεμβάσεων από το ΠΕΠ που σε συνδυασμό με την αξιοποίηση της Ολυμπιακής κληρονομιάς αλλά και τις παρεμβάσεις και άλλων τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ, θα δώσουν το έναυσμα για την επανατοποθέτηση της Αθήνας μέσω της βελτίωσης της ελκυστικότητάς της στον κατάλογο των πόλεων που αποτελούν διεθνή επιχειρηματικά κέντρα και τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα και εντός του χρονικού ορίζοντα υλοποίησης του Προγράμματος την μη υποχώρησή της. Επίσης, και με δεδομένο ότι η προστασία και διατήρηση του περιβάλλοντος σε συνδυασμό με την οικονομική και κοινωνική συνοχή ρυθμίζεται από την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Αειφόρο Ανάπτυξη, τόσο το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα συνολικά όσο και το στρατηγικό του όραμα είναι σαφώς σε πλήρη ευθυγράμμιση με τους 4 πυλώνες της συγκεκριμένης στρατηγικής (Προστασία του Περιβάλλοντος, Κοινωνική Δικαιοσύνη και Συνοχή, Οικονομική ευημερία, Ανάληψη των διεθνών ευθυνών μας), όπως αυτό τεκμηριώνεται και από την σχετική Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Η εξυπηρέτηση του οραματικού στόχου βρίσκεται στο επίκεντρο του αναπτυξιακού σχεδιασμού για την νέα προγραμματική περίοδο, συμβάλλοντας σημαντικά στην επίτευξη του αναπτυξιακού οράματος, διασφαλίζοντας παράλληλα την συνέχιση των υψηλών ρυθμών ανάπτυξης, και την επίτευξη των στόχων της

αναθεωρημένης στρατηγικής της Λισσαβόνας. Για την επίτευξη του αναπτυξιακού οράματος τίθενται 4 γενικοί στόχοι οι οποίοι αναφέρονται παρακάτω.

2.2 ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013.

Όπως προαναφέρθηκε, η επίτευξη του αναπτυξιακού οράματος της Περιφέρειας υπερβαίνει τα χρονικά περιθώρια της νέας προγραμματικής περιόδου και ουσιαστικά δεν διαφοροποιείται σημαντικά από τον μακροπρόθεσμο στρατηγικό στόχο της τρίτης προγραμματικής περιόδου.

Η εξυπηρέτηση του μακροπρόθεσμου αυτού στόχου απαιτεί, παράλληλα με την υλοποίηση των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων της Γ' προγραμματικής περιόδου, τη λήψη μιας σειράς μέτρων θεσμικού κυρίως χαρακτήρα, που σχετίζονται με τον Πολεοδομικό και Χωροταξικό σχεδιασμό που θα αποτυπωθεί στο νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο (αναμένεται η έγκρισή του), καθώς και θεμάτων που σχετίζονται με την Αστική διακυβέρνηση και τη Μητροπολιτική διοίκηση.

Η επιλογή των γενικών στόχων του ΠΕΠ 2007 – 2013 γίνεται με γνώμονα :

- Την εξυπηρέτηση του αναπτυξιακού οράματος της Περιφέρειας Αττικής.
- Τις κατευθυντήριες γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση της Ε.Ε
- Την Εθνική Αναπτυξιακή πολιτική, όπως αποτυπώνεται στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2007-2013 (ΥΠΟΙΟ, Μάρτιος 2007).
- Τη συμβολή στην επίτευξη των στόχων του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ) 2005 – 2008
- Τις κατευθύνσεις της Ε.Ε για το ρόλο των πόλεων στην Ανάπτυξη και την Απασχόληση.

Με βάση τα ανωτέρω οι Γενικοί Στόχοι του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Αττικής 2007 -2013 είναι:

- Η βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας σαν Διεθνές Επιχειρηματικό Κέντρο.
- Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, μέσω της ενθάρρυνσης της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας, της έρευνας και τεχνολογίας και της διάδοσης και αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης.
- Η βελτίωση της ποιότητας ζωής και η προστασία του περιβάλλοντος.
- Η δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας.

2.2.1. Γενικός Στόχος 1 : Η βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας σαν Διεθνές Επιχειρηματικό κέντρο.

Η βελτίωση της ελκυστικότητας της Αττικής συναρτάται άμεσα με την ποιότητα των υποδομών της. Κρίσιμης σημασίας για την Περιφέρεια θα είναι οι παρεμβάσεις αναβάθμισης επέκτασης του τομέα αστικών μεταφορών για την βελτίωση των κυκλοφοριακών συνθηκών στην Περιφέρεια , παράμετρος κρίσιμης σημασίας και για την προστασία του περιβάλλοντος. Η αναβάθμιση των μεταφορικών υποδομών είναι προαπαιτούμενο για την ανάδειξη – αναβάθμιση του κομβικού ρόλου της Αττικής σαν εμπορευματικό και μεταφορικό κέντρο της Νοτιοανατολικής Μεσογείου και πύλη εισόδου στην Ε.Ε

Παράλληλα, η ενίσχυση του ρόλου της Αττικής σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης σαν κέντρο διαμετακομιστικού εμπορίου και σαν μια από τις βασικές πύλες εισόδου στην Ε.Ε. , επιβάλλει την ολοκλήρωση του συστήματος συνδυασμένων μεταφορών για την καλύτερη διασύνδεση με τα λιμάνια και τους μεγάλους Διαπεριφερειακούς άξονες, χωρίς την περαιτέρω επιβάρυνση των κυκλοφοριακών συνθηκών τουλάχιστον εντός του Λεκανοπεδίου. Η δημιουργία περιμετρικών οδικών αξόνων που θα συνδέουν τις μεγάλες βιομηχανικές συγκεντρώσεις της Περιφέρειας, η αναβάθμιση του λιμένα του Λαυρίου και της σιδηροδρομικής και οδικής σύνδεσης του, αλλά και οι παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν από το Ταμείο Συνοχής στην Περιφέρεια, όπως η επέκταση του Μετρό, θα συμβάλλουν αποφασιστικά στη βελτίωση των μεταφορικών υποδομών, που αποτελεί, όπως προαναφέρθηκε, ουσιώδη προϋπόθεση για τη βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας ως τόπου για την προσέλκυση επενδύσεων και την ανάδειξη της σε διεθνές επιχειρηματικό κέντρο. Επίσης για λόγους προστασίας του περιβάλλοντος αλλά και λόγω αναγκαιότητας εναρμόνισης της χώρας με την ενεργειακή πολιτική της Ε.Ε απαιτείται η βελτίωση των ενεργειακών υποδομών που συμβάλλουν στην ενίσχυση της ευστάθειας του συστήματος και την μείωση της εξάρτησης από το πετρέλαιο.

Ο συγκεκριμένος γενικός στόχος συμβάλλει στην προώθηση των ακόλουθων θεματικών προτεραιοτήτων με βάση την κατηγοριοποίηση του άρθρου 4 του Κανονισμού ΕΤΠΑ ⁴⁰, που είναι :

- **(8) Μεταφορές**, με έμφαση στην ενίσχυση των διατροπικών/συνδυασμένων επιβατικών και εμπορευματικών μεταφορών, την αναβάθμιση και επέκταση των δικτύων των αστικών μεταφορών και ιδιαίτερα των μέσων σταθερής τροχιάς, την ολοκλήρωση των διευρωπαϊκών οδικών δικτύων εντός των ορίων της Περιφέρειας.
- **(9) Ενέργεια**, με στόχο τη μείωση της εξάρτησης από το πετρέλαιο για λόγους περιβαλλοντικούς αλλά και την ενίσχυση της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού μέσω της επέκτασης των δικτύων φυσικού αερίου και των εγκαταστάσεων αποθήκευσής του, την αξιοποίηση των ΑΠΕ και την αναβάθμιση των δικτύων σύνδεσης ηλεκτρικής ενέργειας της Περιφέρειας με την υπόλοιπη χώρα.

Οι θεματικές προτεραιότητες εξειδικεύονται περαιτέρω για την Περιφέρεια Αττικής υιοθετώντας παράλληλα και τις κατευθύνσεις της Ε.Ε για τις παρεμβάσεις σε επιλεγμένους τομείς που κρίνονται ως ιδιαίτερα σημαντικοί για την ενίσχυση του ρόλου των πόλεων στην ανάπτυξη και την απασχόληση . Ιδιαίτερα για τον τομέα των μεταφορών οι κατευθύνσεις της Ε.Ε αναδεικνύουν ως προτεραιότητα για τις μεταφορές την διασφάλιση της κινητικότητας και της προσβασιμότητας του πληθυσμού στο εσωτερικό των πόλεων, την καλύτερη διασύνδεση με τα αεροδρόμια, τα λιμάνια και τους μεγάλους οδικούς διαπεριφερειακούς άξονες..

⁴⁰ Καν (ΕΚ) αριθμ. 1080/2006 του Ευρ. Κοιν. & του Συμβ. 5/72006 για το ΕΤΠΑ.

Με βάση τα ανωτέρω στο τομέα των μεταφορών ο γενικός στόχος θα εξυπηρετηθεί μέσω στρατηγικών που στοχεύουν στην:

- αναβάθμιση / επέκταση του τομέα αστικών μεταφορών για την βελτίωση των κυκλοφοριακών συνθηκών στην Περιφέρεια , παράμετρος κρίσιμης σημασίας και για την προστασία του περιβάλλοντος και την αύξηση του μεριδίου των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς στην μετακίνηση του πληθυσμού που θα προέλθει από την επέκταση του δικτύου των μέσων σταθερής τροχιάς, ενσωματώνοντας την πολιτική της Ε.Ε. για τις μεταφορές όπως αυτή παρουσιάζεται στην Λευκή Βίβλο , που είναι η αντιμετώπιση της κυκλοφοριακής συμφόρησης στις οδικές, αστικές και αεροπορικές μεταφορές και η εξισορρόπηση της ανάπτυξης ανάμεσα στα μέσα μεταφοράς.
- κατασκευή νέων αυτοκινητοδρόμων και την ολοκλήρωση- επέκταση των οδικών αξόνων που αποτελούν τμήμα των Διευρωπαϊκών Δικτύων Μεταφορών.
- αναβάθμιση επιλεγμένων περιφερειακών οδικών αξόνων , όπως είναι οι συνδεδεμένοι με τα διευρωπαϊκά οδικά δίκτυα , είτε οδικών αξόνων σε περιοχές με σημαντική βιομηχανική δραστηριότητα με στόχο την αποσυμφόρησή τους , είτε αξόνων εν γένει που οδηγούν σε «υφιστάμενες» τουριστικές περιοχές συμβάλλοντας και στην βελτίωση της ελκυστικότητάς τους.
- την ολοκλήρωση του συστήματος συνδυασμένων μεταφορών για την καλύτερη διασύνδεση με τα λιμάνια και τους μεγάλους Διαπεριφερειακούς άξονες, χωρίς την περαιτέρω επιβάρυνση των κυκλοφοριακών συνθηκών τουλάχιστον εντός του Λεκανοπεδίου. Η δημιουργία περιμετρικών οδικών αξόνων που θα συνδέουν τις μεγάλες βιομηχανικές συγκεντρώσεις της Περιφέρειας, η αναβάθμιση του λιμένα του Λαυρίου και της σιδηροδρομικής και οδικής σύνδεσής του, αλλά και οι παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν από το Ταμείο Συνοχής στην Περιφέρεια, όπως η επέκταση του Μετρό, θα συμβάλλουν αποφασιστικά στη βελτίωση των μεταφορικών υποδομών, που αποτελεί, όπως προαναφέρθηκε, ουσιώδη προϋπόθεση για τη βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας ως τόπου για την προσέλκυση επενδύσεων και την ανάδειξη της σε διεθνές επιχειρηματικό κέντρο.

Παράλληλα στον τομέα της ενέργειας η στρατηγική εστιάζεται στην αναβάθμιση των υποδομών για την διασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού και με άλλες πηγές ενέργειας πλην πετρελαίου αλλά και για την ολοκλήρωση της διασύνδεσης των δικτύων μεταφοράς ηλεκτρισμού .

Οι ανωτέρω προτεραιότητες εξειδικεύουν για την Περιφέρεια Αττικής τη θεματική προτεραιότητα του ΕΣΠΑ «Ελκυστικότητα της Ελλάδος και των Περιφερειών της ως τόπων επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης».

2.2.2. Γενικός Στόχος 2 : Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας μέσω της ενθάρρυνσης της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας, της έρευνας και τεχνολογίας και της διάδοσης και αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης

Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας της Περιφέρειας προϋποθέτει την ενίσχυση των προωθητικών παραγόντων που θα επιτρέψουν την αναδιάρθρωση της και τη μετάβαση της στην οικονομία της γνώσης. Η σημαντική υστέρηση που παρουσιάζει η Περιφέρεια και η μείωση της απόστασης που τη χαρακτηρίζει σε κρίσιμους για την ανταγωνιστικότητα τομείς όπως η καινοτομική ικανότητα, η δαπάνη για Ε & ΤΑ , η χρήση ΤΠΕ, τόσο από τις επιχειρήσεις όσο και για την εξυπηρέτηση του πολίτη, όχι μόνο από τις

μεγάλες μητροπολιτικές περιφέρειες της Ε.Ε. των 15 κρατών μελών αλλά και από ορισμένες Πρωτεύουσες των δέκα νέων κρατών, απαιτεί την υιοθέτηση μιας στρατηγικής που θα εστιάσει :

- Στην προώθηση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων Ε & ΤΑ, εστιασμένων σε κλάδους υψηλής προτεραιότητας που θα συμβάλλουν στην αναδιάρθρωση των παραγωγικών τομέων προς τομείς νέων προϊόντων και υπηρεσίες υψηλότερης προστιθέμενης αξίας και πιο φιλικά προς το περιβάλλον
- Στην εφαρμογή δράσεων που συμβάλλουν στη μετατροπή της γνώσης σε καινοτομικά προϊόντα, διαδικασίες και υπηρεσίες από υπάρχουσες ή νέες επιχειρήσεις (spin –offs), στη δημιουργία νέων καινοτόμων επιχειρήσεων (start –ups) στην υποβοήθηση μεταφοράς τεχνολογίας και τεχνογνωσίας προς τις επιχειρήσεις αλλά και στην ενίσχυση άυλων (soft) υποδομών που προάγουν ευθέως την περιφερειακή ανταγωνιστικότητα, όπως η προώθηση της δημιουργίας τεχνολογικών πάρκων και της δικτύωσης τους μέσω συσπειρώσεων (clustering) με Πανεπιστήμια και άλλους ερευνητικούς φορείς, η δημιουργία δικτύων επίδειξης για την ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των ΜΜΕ. Η διάδοση της χρήσης των ΤΠΕ και η ενσωμάτωση τους στην καθημερινή οργάνωση και λειτουργία των επιχειρήσεων και ιδιαίτερα των ΜΜΕ, η προώθηση της «πράσινης» επιχειρηματικότητας και η προώθηση της επιχειρηματικότητας στον τομέα της παραγωγής ενέργειας και ιδιαίτερα για την αξιοποίηση των ΑΠΕ συνθέτουν το πλέγμα της στρατηγικής του δεύτερου Γενικού Στόχου του Προγράμματος.
- Στην διευκόλυνση πρόσβασης των ΜΜΕ στην εξεύρεση κεφαλαίων και στην διέγερση της χρηματοδότησής τους από σλυγχρονα χρηματοδοτικά εργαλεία.
- Στον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των ΜΜΕ της Περιφέρειας που αποτελούν τη συντριπτική πλειονότητα της οικονομίας της για να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν την αυξανόμενη πίεση τόσο από χώρες φθηνού εργατικού κόστους όσο και από νέα κράτη – μέλη της Ε.Ε και ιδιαίτερα τη Βουλγαρία και Ρουμανία , λόγω της γεωγραφικής γειτνίασης. Η συρρίκνωση της μεταποιητικής βάσης της Περιφέρειας και η τάση φυγής των επιχειρήσεων πρέπει να αναστραφεί κυρίως μέσω της ενίσχυσης επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε δυναμικούς κλάδους αλλά παράλληλα και τον εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε παραδοσιακούς κλάδους. Η μετάβαση στην οικονομία της γνώσης αποτελεί εθνική επιδίωξη που λόγω της βαρύτητας της Περιφερειακής οικονομίας στην οικονομία της χώρας θα ξεκινήσει από την Περιφέρεια. Παράλληλα όμως δεν πρέπει να αγνοηθεί επιβράδυνση της αποβιομηχάνισης που εκφράζεται σε όρους απώλειας θέσεων εργασίας και ο ρόλος των ΜΜΕ σε αυτό θα είναι καθοριστικός.
- Στην διάδοση της χρήσης των ΤΠΕ και την ενσωμάτωση τους στην καθημερινή οργάνωση και λειτουργία των επιχειρήσεων και ιδιαίτερα των ΜΜΕ, τη προώθηση της «πράσινης» επιχειρηματικότητας και τη προώθηση της επιχειρηματικότητας στον τομέα της παραγωγής ενέργειας και ιδιαίτερα για την αξιοποίηση των ΑΠΕ συνθέτουν το πλέγμα της στρατηγικής του τρίτου Γενικού Στόχου του Προγράμματος.
- Τέλος η ενίσχυση του τουρισμού στην Περιφέρεια και η ανάδειξη της Αθήνας Αττικής σε ένα από τους σημαντικότερους προορισμούς Τουρισμού Πόλης θα επιδιωχθεί μέσω του εμπλουτισμού του τουριστικού προϊόντος και της επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου. Στην προσπάθεια αυτή κεντρικός είναι ο ρόλος του

πολιτισμού σε συνδυασμό με την αξιοποίηση των εγκαταστάσεων των Ολυμπιακών αγώνων όπως αυτή αποτυπώθηκε στο Κεφάλαιο 1.

Ο συγκεκριμένος γενικός στόχος συμβάλλει στην προώθηση των ακόλουθων θεματικών προτεραιοτήτων με βάση την κατηγοριοποίηση του άρθρου 4 του Κανονισμού ΕΤΠΑ, που είναι :

- **(1) Έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη, καινοτομία και επιχειρηματικότητα** , μέσω της ενίσχυσης των επιχειρήσεων και γενικότερα του επιχειρηματικού περιβάλλοντος της Περιφέρειας και ειδικότερα:
 - Της ενίσχυσης της εισροής ξένων επενδύσεων ειδικά σε τομείς υψηλής τεχνολογίας με αυξημένες απαιτήσεις σε επιστημονικό δυναμικό.
 - Της υποστήριξης και αύξησης των παραγωγικών επενδύσεων που συμβάλλουν στην ενίσχυση της παρουσίας των ελληνικών επιχειρήσεων τόσο στην εγχώρια όσο και στην διεθνή αγορά.
 - Της βελτίωσης της πρόσβασης σε χρηματοδότηση των ΜΜΕ και παροχής κινήτρων για συνεργασίες (clusters) και δίκτυα
 - Της μετατροπής της γνώσης σε καινοτομικά προϊόντα, διαδικασίες και υπηρεσίες και υποβοήθηση της μεταφοράς τεχνολογίας – τεχνογνωσίας προς τις επιχειρήσεις και ειδικότερα τις ΜΜΕ.
 - Της προώθησης της εξωστρέφειας μέσω της Ευρωπαϊκής και διεθνούς E&TA συνεργασίας.
 - Της ενίσχυσης υποδομών E&TA με βασικό κριτήριο την αριστεία και τη δημιουργία προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας..
- **(2) Κοινωνία της Πληροφορίας** μέσω της .
 - ενίσχυσης της χρήσης ΤΠΕ σε επιχειρήσεις, της προώθησης του κλάδου των ΤΠΕ και της επιχειρηματικότητας σε τομείς που αξιοποιούν ΤΠΕ

(6) Τουρισμός. Με την ανάδειξη και προαγωγή των φυσικών πόρων, την αναβάθμιση των προσφερομένων υπηρεσιών και την στοχευμένη επικέντρωση σε υψηλής ποιότητας ζήτηση, τη διεύρυνση του τουριστικού προϊόντος και την άμβλυνση της εποχικότητας, τη δημιουργία δικτύων εναλλακτικού τουρισμού και την επέκταση του τουριστικού ρεύματος ιδιαίτερα προς την Ανατολική και Δυτική Αττική και τα νησιά της Περιφέρειας και τέλος την αναβάθμιση - ενίσχυση της θέσης της Αθήνας στο παγκόσμιο δίκτυο «τουρισμού πόλης» και ως city-break προορισμού, με στόχο την απεξάρτηση του τουρισμού από τη διεθνή συγκυρία .

(7) Πολιτισμός, μέσω της ενίσχυσης των επενδύσεων σε πολιτιστικές υποδομές και ανωδομές, με την προώθηση συνδυασμού επενδύσεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, αναβάθμισης της πολιτιστικής κίνησης και των πολιτιστικών εκδηλώσεων, αφού η πολιτιστική ζωή (κίνηση) μιας πόλης αναβαθμίζει την ποιότητα ζωής, προσελκύει ιδιωτικές επενδύσεις αναδεικνύει και προωθεί τις επιχειρηματικές πρωτοβουλίες, ευνοεί τις επιλογές εγκατάστασης παραγωγικών ή διοικητικών εγκαταστάσεων όπως επίσης και την εγκατάσταση υψηλών δεξιοτήτων ανθρώπινου δυναμικού. Ο πολιτισμός δημιουργεί ένα διαφοροποιημένο αστικό πρότυπο, αναβαθμίζει το τουριστικό προφίλ της Αττικής Μητρόπολης και μετουσιώνει όλα τα ανωτέρω σε ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα.

Η προώθηση της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας και της κοινωνίας της γνώσης, είναι τομείς που, όπως αναλύθηκε και στην υφιστάμενη κατάσταση, η Αττική υπολείπεται σημαντικά των μέσων όρων της Ε.Ε. και των στόχων που θέτει η αναθεωρημένη στρατηγική της Λισσαβόνας. Οι πολιτικές αυτές προτάσσονται και από την Ε.Ε για την ενίσχυση του ρόλου των πόλεων στην Ανάπτυξη και την Απασχόληση.

Οι ανωτέρω προτεραιότητες εξειδικεύουν για την Περιφέρεια Αττικής τις θεματικές προτεραιότητες του ΕΣΠΑ «Παραγωγικός τομέας της οικονομίας» και «Κοινωνία της Γνώσης».

2.2.3. Γενικός Στόχος 3 : Η βελτίωση της ποιότητας ζωής και η προστασία του περιβάλλοντος.

Η κατάσταση του περιβάλλοντος στην Περιφέρεια είναι ιδιαίτερα επιβαρημένη και απαιτείται ένα πλέγμα παρεμβάσεων για την διασφάλιση της αειφόρου ανάπτυξης. Είναι απαραίτητη η υιοθέτηση των αρχών της ολοκληρωμένης ανάπτυξης - μέσα στις οποίες περιλαμβάνονται και αυτές της αειφορίας - παράλληλα με τη θεώρηση του οικονομικού συστήματος ως ανοικτού και με ποικίλες αλληλεξαρτήσεις. Η ευχή που διατυπώνει η έκθεση Brundtland⁴¹ για συνυπολογισμό των αναγκών των μελλοντικών γενεών όταν σχεδιάζεται η κάλυψη των αναγκών των τωρινών, είναι η βασική αρχή κάθε είδους οικονομικού, κοινωνικού και φυσικού σχεδιασμού.

Ο τομέας του Περιβάλλοντος συνολικά για τη χωρική ενότητα της Αττικής θα ενισχυθεί από κοινού από το τομεακό ΕΠ «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» και το ΠΕΠ. Στην Περιφέρεια Αττικής για την αειφόρο διαχείριση του περιβάλλοντος έμφαση θα δοθεί σε υποδομές διαχείρισης των υγρών και στερεών αποβλήτων για την εναρμόνιση με τις σχετικές οδηγίες της Ε.Ε., στη μείωση των κινδύνων από τεχνολογικούς κινδύνους και φυσικές καταστροφές με προτεραιότητα στην αναβάθμιση της αντιπλημμυρικής προστασίας. Η δημιουργία ενός δικτύου προστατευμένων περιοχών και η λήψη μέτρων για την προστασία της βιοποικιλότητας συνθέτουν ένα πλέγμα περιβαλλοντικών στόχων. Η επίτευξη των στόχων αυτών προϋποθέτει και την άσκηση συνεπούς περιβαλλοντικής πολιτικής μέσω της δημιουργίας μηχανισμών και μέσων και στην ενίσχυση των φορέων και θεσμών ελέγχου και άσκησης περιβαλλοντικής πολιτικής. Θα εφαρμοστεί το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την προστασία και τη διαχείριση της Φύσης και της Βιοποικιλότητας 2007-2013, το οποίο περιγράφεται στο ΕΠΠΕΡΑΑ σε ότι αφορά την περιοχή δικαιοδοσίας του ΠΕΠ καλύπτοντας τις απαιτούμενες παρεμβάσεις στις θεσμοθετημένες και υπό θεσμοθέτηση προστατευόμενες περιοχές της Περιφέρειας. Σε κάθε περίπτωση διασφαλίζεται η πλήρης εναρμόνιση της στρατηγικής με το θεσμοθετημένο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το φυσικό περιβάλλον.

Ιδιαίτερο ζήτημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί, είναι το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής. Στην πρόσφατη (Φεβρουάριος 2007) περίληψη της 4^{ης} Έκθεσης Αξιολόγησης της Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC), εκτιμάται ότι έως το 2100 η παγκόσμια θερμοκρασία θα αυξηθεί κατά 1,1-6,4° C σε σύγκριση με σήμερα. Αν η αύξηση ξεπεράσει τους 2° C, οι αρνητικές συνέπειες θα επιδράσουν σε οικοσυστήματα και επηρεαζόμενους πληθυσμούς με τη μορφή ακραίων καιρικών φαινομένων και αναντίστροφων αλλαγών μεγάλης κλίμακας. Η υπερθέρμανση θα "κάψει" 1 εκατ. είδη. Το ένα τέταρτο των γνωστών χερσαίων ζώων και φυτών, περισσότερα από ένα εκατομμύριο είδη, θα εξαφανιστούν. Ειδικά για τη Μεσόγειο οι αρνητικές επιπτώσεις στις παράκτιες περιοχές και τα οικοσυστήματα εμφανίζονται ήδη από χαμηλότερες αυξήσεις της θερμοκρασίας.

⁴¹ 1987 : Rapport Brundtland : Première fois qu'est défini le développement durable. Plusieurs thèmes sont abordés : favoriser la croissance, satisfaire les besoins essentiels, maîtriser la démographie, préserver et mettre en valeur les ressources naturelles.

Ως μέτρο αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής, είναι χαρακτηριστική αλλά ίσως όχι αρκετή η υιοθέτηση του Πρωτοκόλλου του Κιότο, που ενεργοποιήθηκε και είναι δεσμευτικός νόμος και για τις 128 χώρες που το έχουν υπογράψει από τις 16 Φεβρουαρίου 2005. Η ΕΕ-15 δεσμεύεται από το Πρωτόκολλο του Κιότο να εξασφαλίσει ότι οι εκπομπές της μεταξύ 2008 και 2012 θα είναι τουλάχιστον κατά 8% χαμηλότερες από τα επίπεδα του έτους αναφοράς. Ανάλογες ατομικές δεσμεύσεις έχουν αναλάβει τα 12 νέα κράτη – μέλη. Σύμφωνα με πρόσφατη ανακοίνωση του αρμόδιου Επιτρόπου για το Περιβάλλον, οι εκπομπές της ΕΕ-27 το 2005 ήταν κατά 11% χαμηλότερες από τα επίπεδά τους κατά το έτος 1990 ενώ οι εκπομπές της ΕΕ-15 ήταν κατά 2 % χαμηλότερες

Οι προσπάθειες όμως πρέπει να ενταθούν. Η συγκράτηση των συγκεντρώσεων αερίων θερμοκηπίου θα απαιτήσει μείωση των συνολικών παγκόσμιων εκπομπών κατά 25-45% το 2050 και κατά 50-70% το 2100 σε σχέση με το 1990. Η Ευρωπαϊκή Ένωση στο πρόσφατο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μαρτίου 2007 δεσμεύτηκε για μονομερή μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου κατά 20% το 2020 σε σχέση με το 1990. Η ενέργεια αποτελεί τομέα κλειδί στην προσπάθεια αυτή. Για την Ελλάδα και την Περιφέρεια Αττικής ειδικότερα, προκειμένου να υπάρξει δραστική μείωση των εκπομπών από τον ενεργειακό τομέα, απαιτείται πρωταρχικά αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) που αποτελεί κατεξοχήν ενεργητική πολιτική. Εδώ πρέπει να αναφερθεί η συμβολή των έργων μεταφορών στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Όπως καταγράφηκε στην κοινωνικοοικονομική ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης στην Περιφέρεια Αττικής, στις θετικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις των έργων της Λεωφόρου Κηφισού και Επέκτασης του Μετρό περιλαμβάνονται η μείωση των αερίων εκπομπών (ατμοσφαιρικοί ρύποι και αέρια του θερμοκηπίου). Καταγράφονται επίσης θετικές επιπτώσεις στην ενεργειακή απόδοση των μετακινήσεων, με αποτέλεσμα την μείωση της κατανάλωσης καυσίμων. Η κατασκευή επέκταση των νέων συγκοινωνιακών υποδομών, ιδιαίτερα των έργων σταθερής τροχιάς, θα συμβάλει περαιτέρω σ' αυτή την κατεύθυνση. Στις πολιτικές πρόληψης εντάσσονται οι δράσεις που προαναφέρθηκαν δηλ. η δημιουργία μηχανισμών και μέσων και η ενίσχυση των φορέων και θεσμών ελέγχου (Επιθωρητές Περιβάλλοντος, έλεγχος ποιότητας αέρα, μέτρηση και περιορισμός αερορύπανσης, παρακολούθηση εκπομπών αερίων θερμοκηπίου κλπ.), αλλά και δράσεις αναδάσωσης και διαχείρισης δασικού πλούτου, ενώ η προώθηση ειδικών (bottom up) μελετών, θα επιτρέψει τη βέλτιστη εφαρμογή αντίστοιχων πολιτικών.

Όσον αφορά τη διαχείριση των υδατικών πόρων, θα εφαρμοστεί το Masterplan για την Εφαρμογή της Οδηγίας 2000/60 στην Περιφέρεια της Χωρικής Ενότητας καλύπτοντας το σύνολο των απαιτούμενων δράσεων (εκπόνηση των απαραίτητων μελετών σε τοπικό επίπεδο, χρηματοδότηση υποδομής και λειτουργίας περιφερειακών υπηρεσιών υδάτων κλπ) με τη σύμφωνη γνώμη της αρμόδιας για τη διαχείριση των υδάτων εθνικής αρχής (ΚΥΥ του ΥΠΕΧΩΔΕ).

Σχετικά με τα στερεά απόβλητα (Σ.Α.) σημειώνεται ότι στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής για τη διαχείριση των στερεών αποβλήτων, που παρουσιάζεται στο ΕΠΠΕΡΑΑ, και που για την Περιφέρεια Αττικής εξειδικεύεται στον Περιφερειακό Σχεδιασμό Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) στόχος είναι στον ορίζοντα της 4ης προγραμματικής περιόδου και στο πλαίσιο των αρχών της ολοκληρωμένης διαχείρισης των στερεών αποβλήτων, η σημαντική μείωση της εξάρτησης της χώρας από τη μονομερή επιλογή της τελικής διάθεσης σύμμεικτων στερεών αποβλήτων σε ΧΥΤΑ και η επίτευξη των στόχων, που έχουν τεθεί για την εκτροπή βιοαποδομήσιμου κλάσματος στερεών αποβλήτων από την υγειονομική ταφή. Οι ΧΥΤΑ, που είναι σε κάθε περίπτωση απαραίτητοι να δημιουργηθούν, όπως προβλέπεται και από τον ΠΕΣΔΑ, σε κατάλληλο βάθος χρόνου θα μετεξελιχθούν σε ΧΥΤΥ με παράλληλη σημαντική επιμήκυνση του χρόνου ζωής τους και σημαντική ελάττωση των δυσμενών περιβαλλοντικών επιπτώσεων που δημιουργεί η ταφή όλου του όγκου των απορριμμάτων.

Στα πλαίσια αυτά οι ποιοτικοί στόχοι του ΠΕΣΔΑ για την Αττική προσδιορίζονται ως εξής:

- διαλογή στην πηγή οργανικού (βιοαποδομήσιμου) κλάσματος των αποβλήτων και κατασκευή μονάδων επεξεργασίας του προδιαλεγμένου οργανικού υλικού, με σκοπό την παραγωγή κομπόστ καλής ποιότητας, με πιθανή ταυτόχρονη ενεργειακή αξιοποίηση.
- Προτείνονται τουλάχιστον τρεις νέες κεντρικές εγκαταστάσεις Σύμμεικτων Αστικών Στερεών Αποβλήτων (όσων έχουν απομείνει μετά τα προγράμματα εκτροπής επιλεγμένων κλασμάτων).
- Εφαρμογή των «πράσινων σημείων» (Green Points), τα οποία είναι κέντρα στα οποία οι πολίτες ή άλλοι «παραγωγοί» αποβλήτων θα μπορούν να πηγαίνουν διάφορες κατηγορίες επιλεγμένων υλικών. Τα «πράσινα σημεία» σκοπό έχουν την υποβοήθηση συμμετοχής των πολιτών στα προγράμματα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων.
- Συνεργασία των ΟΤΑ Α΄ και Β΄ βαθμού, με τα εγκεκριμένα συστήματα εναλλακτικής διαχείρισης (Μεταχειρισμένα Ελαστικά , Οχήματα Τέλους Κύκλου Ζωής (ΟΤΚΖ) , Απόβλητα ειδών Ηλεκτρικού και Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού (ΑΗΗΕ) , απόβλητα από κατασκευές, εκσκαφές και κατεδαφίσεις κλπ).

Όπως προκύπτει από τα ποσοτικά δεδομένα παραγωγής Α.Σ.Α. (Αστικά Σύμμεικτα Απορρίματα) , όλες οι τεχνολογίες επεξεργασίας – αξιοποίησης, είναι αποδεκτές και μπορούν να εφαρμοσθούν από πλευράς βιωσιμότητας για την 1η Δ.Ε. της Περιφέρειας Αττικής, ενώ για την 2η Δ.Ε. της Περιφέρειας Αττικής (Κύθηρα – Αντικύθηρα) ενδείκνυται ήπιες μέθοδοι επεξεργασίας, λόγω μικρού πληθυσμού.

Όσον αφορά τους ποσοτικούς στόχους:

- Βιοαποδομήσιμα (Οργανικά) Αστικά Απόβλητα
έτος 2010: μείωση στο 75% των ΒΑΑ που παράγονταν το 1995
έτος 2013: μείωση στο 50% των ΒΑΑ που παράγονταν το 1995
έτος 2020: μείωση στο 35% των ΒΑΑ που παράγονταν το 1995
- Για τα Υλικά συσκευασίας, προβλέπεται σταδιακή αύξηση του ποσοστού ανακύκλωσης / αξιοποίησής τους, με τελικό χρονικό ορόσημο το 2011 και απαιτούμενα:
Αξιοποίηση τουλάχιστον 60% κ.β. του συνόλου.
Ανακύκλωση τουλάχιστον 55% κ.β. του συνόλου.

Όσον αφορά τις μελέτες ωρίμανσης των απαραίτητων έργων Οι Προμελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΠΠΕ) ή και οι ΜΠΕ (Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων) και οι λοιπές μελέτες ωρίμανσης, των απαιτούμενων έργων για όλες τις ΟΕΔΑ της Αττικής μπορεί να προχωρήσουν με ευθύνη του ΠΕΠ στο βαθμό που οι Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων δεν έχουν ακόμη συσταθεί, ή αδυνατούν να προχωρήσουν ή δεν προχωρούν οι ίδιοι στις μελέτες αυτές.

Σχετικά με τα υγρά απόβλητα , θα προωθηθεί η κατασκευή δικτύων αποχέτευσης και η αντίστοιχη επεξεργασία των λυμάτων στην Ανατολική Αττική όπου σε τέσσερις (4) οικισμούς Κατηγορίας Β΄ (Ραφήνα , Αρτέμιδα , Νέα Μάκρη, Κορωπί) δεν λειτουργεί σύστημα συγκέντρωσης και επεξεργασίας αστικών λυμάτων, ενώ θα έπρεπε σύμφωνα με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ να έχει ολοκληρωθεί έως τις 31-12-2000,. Επίσης θα αντιμετωπιστούν οι ανάγκες πύκνωσης και επέκτασης δικτύων αποχέτευσης σε αστικές συγκεντρώσεις.

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η Περιφέρεια, που δημιουργεί σημαντική υποβάθμιση της ποιότητας ζωής, είναι η έλλειψη χώρων πρασίνου. Η αναλογία πρασίνου ανά κάτοικο είναι ιδιαίτερα χαμηλή, με αρνητικές συνέπειες στην ποιότητα της ζωής των κατοίκων και την επιβάρυνση της ποιότητας του αέρα. Η δημιουργία νέων χώρων πρασίνου είναι απαραίτητη όχι μόνο για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων αλλά και για τη βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας, αφού η ποιότητα του δομημένου

και φυσικού περιβάλλοντος συμβάλλει στη δημιουργία ελκυστικών συνθηκών για τις επιχειρήσεις και το προσωπικό τους με υψηλή ειδικευση. Η βελτίωση του φυσικού, ανθρωπογενούς και οικιστικού περιβάλλοντος με την αντιμετώπιση της περιβαλλοντικής υποβάθμισης που επιφέρει η αστική διάχυση, την αποκατάσταση των υποβαθμισμένων περιοχών και την προστασία των ελεύθερων χώρων, τον συντονισμό μεταξύ των επιπέδων της διοίκησης για τις χρήσεις γής και τις πολιτικές που επιδρούν στον αστικό χώρο αποτελούν προτεραιότητες της Ε.Ε για την ενίσχυση του ρόλου των πόλεων στην Ανάπτυξη και την Απασχόληση.

Επίσης οι παρεμβάσεις οι οποίες έχουν σαν στόχο την παροχή ψηφιακών υπηρεσιών προς τους πολίτες συμβάλλουν αναμφίβολα στην μείωση των μετακινήσεων, στην ταχύτερη εξυπηρέτηση του πολίτη και κατά συνέπεια στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών. Οι υποδομές αυτές δρουν συμπληρωματικά με τις παρεμβάσεις που έχουν σχεδιαστεί στο πλαίσιο του Ε.Π «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013» το οποίο συγχρηματοδοτείται από πόρους του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου. Τέλος η υλοποίηση παρεμβάσεων για το μετασχηματισμό του αστικού τοπίου μέσω της αναζωογόνησης συγκεκριμένων περιοχών, της εφαρμογής εκτεταμένων αναπλάσεων και της αξιοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς αναμφίβολα θα συμβάλλει και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων ενώ παράλληλα οι επιπτώσεις αυτών των παρεμβάσεων διαχέονται και επηρεάζουν το σύνολο των Γενικών Στόχων του Προγράμματος.

Ο συγκεκριμένος γενικός στόχος συμβάλλει στην προώθηση των ακόλουθων θεματικών προτεραιοτήτων με βάση την κατηγοριοποίηση του άρθρου 4 του Κανονισμού ΕΤΠΑ, που είναι :

- **(4) Περιβάλλον**, με έμφαση στην υποδομή για τη διαχείριση των υγρών και στερεών αποβλήτων σε εναρμόνιση με τις σχετικές οδηγίες της Ε.Ε, την υδροδότηση, την προαγωγή της βιοποικιλότητας,
- **(5) Πρόληψη κινδύνων από φυσικές καταστροφές**, τομέα που η Περιφέρεια Αττικής παρουσιάζει υψηλή επικινδυνότητα (πυρκαγιές, πλημμύρες).

(2) Κοινωνία της Πληροφορίας μέσω

- Της κοινωνίας της πληροφορίας για τον πολίτη, μέσω της ανάπτυξης ψηφιακών υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση του στις σχέσεις του με την Κεντρική Διοίκηση και την Αυτοδιοίκηση με στόχο τη βελτίωση της καθημερινής του ζωής.

Η εναρμόνιση της Περιφέρειας Αττικής με τις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας στα θέματα διαχείρισης στερεών και υγρών αποβλήτων, η επέκταση του δικτύου των όμβριων υδάτων (παράμετρος ιδιαίτερα σημαντική για την μείωση των επιπτώσεων των πλημμυρών εντός του αστικού ιστού) σε συνδυασμό με τα έργα διευθέτησης χειμάρρων που θα χρηματοδοτηθούν από το Ταμείο Συνοχής στο πλαίσιο του τομεακού προγράμματος ΕΠΠΕΡΑΑ αποτελούν ορισμένες από τις στρατηγικές επιλογές της Περιφέρειας για την επίτευξη του γενικού στόχου

Οι ανωτέρω προτεραιότητες εξειδικεύουν για την Περιφέρεια Αττικής τη θεματική προτεραιότητα του ΕΣΠΑ «Ελκυστικότητα της Ελλάδος και των Περιφερειών της ως τόπων επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης» στο τομέα του περιβάλλοντος

2.2.4. Γενικός Στόχος 4 : Η δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας.

Για να μεγιστοποιηθεί η απασχόληση και να δημιουργηθούν μόνιμες θέσεις εργασίας υψηλής ποιότητας θα πρέπει να αναπτυχθεί ακόμα περισσότερο και να ενισχυθεί το ανθρώπινο κεφάλαιο . Ο μονοταμειακός χαρακτήρας του Προγράμματος υπαγορεύει την επικέντρωση της στρατηγικής σε επενδύσεις για την αναβάθμιση των εκπαιδευτικών , κοινωνικών και υγειονομικών υποδομών. Η δημιουργία ενός συστήματος πρωτοβάθμιας υγειονομικής φροντίδας συμβάλλει στην ποιοτική αναβάθμιση των προσφερομένων υπηρεσιών υγείας, καλύπτοντας ένα σημαντικό μειονέκτημα που παρουσιάζει το υγειονομικό σύστημα της Περιφέρειας (όπως άλλωστε και της χώρας) που είναι η «νοσοκομειοκεντρική» προσέγγιση. Επιπλέον, η περαιτέρω αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό της Περιφέρειας επιβάλλει τη λήψη μέτρων και την υλοποίηση παρεμβάσεων για την συμφιλίωση επαγγελματικής καριέρας και οικογενειακής ζωής, μέσω της ενίσχυσης παρεμβάσεων δομών κοινωνικής φροντίδας παιδιών.

Τέλος, η δημιουργία των κατάλληλων υποδομών για την προσχολική αγωγή την προώθηση της τεχνικής, της αρχικής επαγγελματικής και της δια βίου εκπαίδευσης και η αναβάθμιση του κτιριολογικού και τεχνολογικού εξοπλισμού σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης αποτελεί προϋπόθεση για τη βελτίωση της ποιότητας και την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.

Ο τέταρτος Γενικός Στόχος του Προγράμματος συγκεντρώνει τις παρεμβάσεις στους τομείς των υποδομών που θα υποστηρίξουν το ανθρώπινο κεφάλαιο, ενώ ο κύριος όγκος των παρεμβάσεων, όπως προαναφέρθηκε θα χρηματοδοτηθεί από το ΕΚΤ και τα Επιχειρησιακά του Προγράμματα. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» και «Εκπαίδευση και Δια βίου Μάθηση».

Ο γενικός στόχος συμβάλλει στην προώθηση των ακόλουθων θεματικών προτεραιοτήτων με βάση την κατηγοριοποίηση του άρθρου 4 του Κανονισμού ΕΤΠΑ, που είναι

- **(10) Εκπαίδευση**, με στόχο την ολοκλήρωση των υποδομών στην προσχολική αγωγή στην πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και την μεταδευτεροβάθμια τεχνική αρχική επαγγελματική κατάρτιση και την δια βίου εκπαίδευση ,την επιτάχυνση του ρυθμού ένταξης των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση και την επίλυση του προβλήματος της ανεπάρκειας σχολικής στέγης ποσοτικά (απάλειψη της διπλοβάρδιας) αλλά και ποιοτικά (ακατάλληλα και πεπαλαιωμένα σχολικά κτίρια) για τη βελτίωση της ελκυστικότητας και της ποιότητας ζωής .
- **(11) Υγεία και κοινωνική υποδομή**, με στόχο την προστασία της δημόσιας υγείας, την ενίσχυση των υποδομών υγείας με έμφαση στην ανάπτυξη της πρωτοβάθμιας φροντίδας της βελτίωσης της ανταποδοτικότητας του υγειονομικού συστήματος, τη δημιουργία υποστηρικτικών δομών για την απρόσκοπτη διαθεσιμότητα των γυναικών για απασχόληση και συμφιλίωση επαγγελματικών και οικογενειακών υποχρεώσεων.

Και τις ακόλουθες προτεραιότητες που αφορούν στην αστική ανάπτυξη.

- **Την εύκολη πρόσβαση σε υπηρεσίες που αναβαθμίζουν την ποιότητα διαβίωσης** (υγεία, κοινωνικές υπηρεσίες, εκπαίδευση, φροντίδα των παιδιών,) αποτελούν τομείς προτεραιότητας της πολιτικής της Ε.Ε για την ενίσχυση του ρόλου των πόλεων στην Ανάπτυξη και την απασχόληση . σε συνδυασμό με την

- **Βελτίωση της απασχολησιμότητας**, μέσω της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με την ανάπτυξη συστημάτων δια βίου μάθησης, την αύξηση της επένδυσης στις υποδομές εκπαίδευσης, την προώθηση δράσεων για την προσέλκυση ατόμων στην εργασία και την επιχειρηματικότητα.
- **Μείωση των ανισοτήτων στο εσωτερικό των πόλεων**, ιδιαίτερα σε θύλακες αστικών περιοχών με υποβαθμισμένη ποιότητα ζωής και λειτουργία της πόλης που υστερούν ως προς την οικονομική ανάπτυξη. Ο στόχος αυτός είναι αλληλένδετος με την Προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης και των ίσων ευκαιριών.επόμενη ενότητα, αφού υπάρχει σημαντική συγκέντρωση ευαίσθητων για τον κοινωνικό αποκλεισμό ομάδων πληθυσμού όπως είναι οι κοινωνικές μειονότητες, οι οικονομικοί μετανάστες και, λόγω των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν στην ένταξη στην αγορά εργασίας, οι νέοι και οι γυναίκες.
- **Προώθηση της κοινωνικής ενσωμάτωσης και των ίσων ευκαιριών.**

Η πλειονότητα των τριών προαναφερθεισών παρεμβάσεων εντάσσονται στη συνολικότερη πολιτική για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και την αγορά εργασίας και αποτελούν τομείς παρέμβασης του ΕΚΤ. Η πολιτική για τους ανθρώπινους πόρους στην Περιφέρεια Αττικής⁴², που συγκεντρώνει το 40 % περίπου του πληθυσμού και των απασχολούμενων και μεγάλο μέρος των επιχειρήσεων της χώρας και της διοίκησης, περιγράφεται στο ΕΣΠΑ (κεφ. 4.3.3) όπου προσδιορίζονται οι βασικές κατευθύνσεις για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού τόσο στο επίπεδο κοινών για όλες τις Περιφέρειες της χώρας στρατηγικών επιλογών (Γενικοί Στόχοι 7,8,9 του ΕΣΠΑ) όσο και με εξειδικευμένες κατευθύνσεις για την Περιφέρεια Αττικής ως ακολούθως :

«...Λόγω του μεγάλου μεγέθους του πληθυσμού και των απασχολούμενων του αστικού χαρακτήρα της Περιφέρειας και του καθοριστικού της ρόλου στην οικονομία της χώρας,, όπως είναι αναμενόμενο οι σχετικοί με την απασχόληση και την ανεργία δείκτες, παρουσιάζουν χαμηλές τιμές. Έτσι η Αττική κατατάσσεται στο πρώτο τρίτο των Περιφερειών της χώρας με τις καλύτερες επιδόσεις στους συγκεκριμένους δείκτες, . Το ίδιο ισχύει και για την έκθεση στον κίνδυνο της φτώχειας όπου η Περιφέρεια παρουσιάζει το χαμηλότερο ποσοστό πληθυσμού που αντιμετωπίζει τον κίνδυνο φτώχειας και κατατάσσεται στην πρώτη θέση.

Οι τιμές των δεικτών όμως αποκρύπτουν τις ενδοπεριφερειακές ανισότητες και τα υπαρκτά ακραία φαινόμενα που προφανώς ισχύουν σε μια τόσο μεγάλη συγκέντρωση και τα οποία είναι σε απόλυτους αριθμούς των εμπλεκόμενων σημαντικά και συνεπάγονται σημαντικές ανισότητες και μεταξύ των διάφορων τμημάτων της Αττικής συνολικά αλλά και εντός του Δεκανοπεδίου, όπως αναδείχθηκε και στην υφιστάμενη κατάσταση. Καθώς λοιπόν στην Περιφέρεια αναπαράγονται – εξαιτίας του μεγέθους των απασχολούμενων , του πληθυσμού και των επιχειρήσεων με διαφοροποιημένη ένταση στις διάφορες ενότητες σε όλα τα καθοριστικά προβλήματα της αγοράς εργασίας και της απασχόλησης, έστω και σε συνολικά περιορισμένη έκταση, θα δοθεί έμφαση στη δυνατότητα επανένταξης των ανέργων στην αγορά εργασίας, στην αύξηση των απασχολούμενων με προσανατολισμό σε ανταγωνιστικούς και καινοτόμους κλάδους της μεταποίησης και των υπηρεσιών. Οι διαφοροποιήσεις κατά κλάδους πρέπει να ανταποκρίνονται στο δυναμισμό τους. Αντίστοιχα ιδιαίτερη προσοχή θα δοθεί και στη διαφοροποίηση και κατά χωρικές ενότητες της Περιφέρειας , ώστε να αντιμετωπιστούν τα κατά περιοχές έντονα προβλήματα...».

Με βάση το πλαίσιο αυτό, οι προκλήσεις και αναπτυξιακές ανάγκες που εντοπίστηκαν αναφορικά με την αγορά εργασίας και την κοινωνική συνοχή στο Κεφάλαιο 1 του ΠΕΠ, θα αντιμετωπισθούν για την Περιφέρεια Αττικής κυρίως στο πλαίσιο των παρεμβάσεων του ΕΠ «Ανάπτυξη του Ανθρώπινου Δυναμικού», με συγχρηματοδότηση από το ΕΚΤ.

⁴² ΕΣΠΑ, σελ. 76

Οι ανωτέρω προτεραιότητες εξειδικεύουν για την Περιφέρεια Αττικής τις θεματικές προτεραιότητες του ΕΣΠΑ «Απασχόληση και Κοινωνική Συνοχή» και «Κοινωνία της Γνώσης» (εκπαίδευση).

2.2.5 Ιεράρχηση τών θεματικών προτεραιοτήτων τής Αναπτυξιακής Στρατηγικής του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αττικής 2007-2013.

Στον παρακάτω πίνακα απεικονίζεται η ιεράρχηση των θεματικών προτεραιοτήτων με βάση το άρθρο 4 του Κανονισμού του ΕΤΠΑ χρησιμοποιώντας ως κριτήριο την χρηματοδότηση όπως προκύπτει από το αντίστοιχο Κεφάλαιο 5 (Χρηματοδότηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος).

ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΤΩΝ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ.

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ (Σύμφωνα με το Αρ. 4 του Καν.1080/2006 του ΕΤΠΑ)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΕΠΙ ΤΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΤΟΥ ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013 (%)	ΚΑΤΑΤΑΞΗ
(4) ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ (*)	24,90	1
(8) ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ	23,79	2
(1) ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (R&TD) ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ (**)	14,78	3
(2)ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	11,59	4
(10) ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	7,18	5
(11) ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ	4,80	6
(7)ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ	4,22	7
(9) ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ	3,53	8
(5)ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ	2,79	9
(6) ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	1,42	10

Για τον υπολογισμό του παραπάνω πίνακα έγιναν οι ακόλουθες παραδοχές.

Τα ποσά της κοινοτικής συνδρομής που αφορούν την Τεχνική Βοήθεια του Προγράμματος δεν εντάσσονται σε καμία θεματική προτεραιότητα του Κανονισμού.

(*). Στην θεματική Προτεραιότητα (4) Περιβάλλον έχει υπολογισθεί και το αντίστοιχο ποσό της κοινοτικής συνδρομής που αφορά τις παρεμβάσεις της αστικής αναζωογόνησης, όπως αυτό έχει καταταχθεί στον αντίστοιχο Αξονα Προτεραιότητας 4 .

(**). Στην θεματική Προτεραιότητα (1) Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη (R&TD) καινοτομία και επιχειρηματικότητα έχει υπολογισθεί και το αντίστοιχο ποσό της Κ.Σ που αντιστοιχεί στον κωδικό (81)

2.2.6. Προσδιορισμός του μίγματος πολιτικής. Σύνδεση SWOT Ανάλυσης και προτεινόμενων παρεμβάσεων.

Για την επίτευξη των Γενικών Στόχων απαιτείται αφενός η επίλυση των προβλημάτων (που αναδείχθηκαν στο Κεφάλαιο 1 και συνθέτουν τους κινδύνους και τις απειλές που αντιμετωπίζει η Περιφέρεια) και είναι η προσβασιμότητα, το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, η χαμηλή ανταγωνιστικότητα της οικονομίας (σε σχέση με την Ε.Ε) και η ποιότητα ζωής και αφετέρου η αξιοποίηση των ισχυρών σημείων της Περιφέρειας, όπως αναλυτικά παρουσιάστηκαν στο Κεφάλαιο 1.

Για το προσδιορισμό του μίγματος πολιτικής αξιοποιείται η SWOT ανάλυση. Η SWOT ανάλυση της Περιφέρειας περιλαμβάνει και τις τέσσερις κατηγορίες (ισχυρά σημεία, αδυναμίες, ευκαιρίες και απειλές – κίνδυνοι). Η διάρθρωσή της γίνεται γύρω από τέσσερα θεματικά πεδία (παραγωγικό περιβάλλον, κοινωνία της γνώσης και καινοτομία, απασχόληση και κοινωνική συνοχή, ελκυστικότητα), που αντιστοιχούν στην ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης.

Ειδικότερα, εντοπίζονται στο σύνολο της Περιφέρειας 14 δυνατά σημεία, 24 αδύνατα σημεία, 16 ευκαιρίες και 14 απειλές – κίνδυνοι. Όπως είναι αναμενόμενο, τα αδύνατα σημεία και οι απειλές – κίνδυνοι υπερτερούν των δυνατών σημείων – ευκαιριών και εντοπίζουν τους τομείς εκείνους στους οποίους θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην Περιφέρεια Αττικής κατά τη Δ' προγραμματική περίοδο.

Για την ανάλυση και αποτύπωση του βαθμού ευστοχίας της SWOT ανάλυσης κατασκευάστηκε μία μήτρα συνάφειας στην οποία εξετάζονται συνδυαστικά:⁴³

- Οι «ευκαιρίες» με τα «δυνατά σημεία», για τον προσδιορισμό εκείνων των μέτρων πολιτικής που θα λειτουργήσουν προωθητικά – επιταχυντικά για την ανάπτυξη της Περιφέρειας.
- Οι «ευκαιρίες» με τις «αδυναμίες», για τον προσδιορισμό των διαρθρωτικών πολιτικών, δηλαδή των πολιτικών που αντιμετωπίζουν τις διαχρονικές στρεβλώσεις και αναπτυξιακές υστερήσεις και συμβάλλουν στη διατηρησιμότητα – βιωσιμότητα του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης.
- Οι «κίνδυνοι» με τα «δυνατά σημεία», για τον προσδιορισμό των σταθεροποιητικών πολιτικών, δηλαδή των πολιτικών εκείνων που εξουδετερώνουν ή αντισταθμίζουν συγκεκριμένες αρνητικές εξελίξεις ή τάσεις στο αναπτυξιακό περιβάλλον.
- Οι «κίνδυνοι» με τις «αδυναμίες», για τον προσδιορισμό των προληπτικών πολιτικών που προλαμβάνουν και αμβλύνουν αρνητικές επιδράσεις στο ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης.

Οι «ευκαιρίες» που αξιοποιούν τα περισσότερα δυνατά σημεία της Περιφέρειας είναι: «Η συγκέντρωση κεντρικών οικονομικών, πολιτιστικών και διοικητικών λειτουργιών στην Αττική, ευνοεί τη δικτύωσή της με άλλα Μητροπολιτικά Κέντρα και την ανάδειξή της στο

⁴³ ΕΣΠΑ 2007-2013, σελ. 37

διεθνή χώρο» και «Ισχυρός εθνικός ρόλος σε χωροταξικό επίπεδο και στο αστικό δίκτυο που θα μπορούσε να λειτουργήσει ως προωθητική δύναμη για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και την αναβάθμιση του συνόλου της χώρας». Οι ανωτέρω ευκαιρίες αξιοποιούν 7 δυνατά σημεία.

«Η επιτυχής διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων και η διεθνής προβολή της Αθήνας», αξιοποιεί πέντε δυνατά σημεία, ενώ η «Αξιοποίηση των υποδομών και εγκαταστάσεων των Ολυμπιακών Αγώνων ως πύλων υπερτοπικής κοινωνικής και πολιτιστικής υποδομής» και η «Αυξανόμενη ζήτηση εναλλακτικών / θεματικών μορφών τουρισμού» αξιοποιούν τέσσερα δυνατά σημεία.

Συσχέτιση μεταξύ Δυνατών Σημείων, Αδυναμιών, Ευκαιριών και Κινδύνων

		ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ														ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ																											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	Σ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	Σ		
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	1	+	+	+	+	+	+				+					7	+	+																								2	
	2	+	+	+	+	+	+				+					7	+	+																									2
	3										+	+	+	+		4				+	+																	+				4	
	4				+	+	+									3							+	+	+	+						+										5	
	5				+	+	+									3							+	+	+	+																4	
	6															0															+	+											2
	7	+	+	+							+	+				5				+	+																	+				4	
	8														+		1																			+		+				2	
	9														+		1																		+		+					2	
	10														+		1																		+		+					2	
	11			+							+	+	+			4				+	+																		+				4
	12												+			1																				+		+					2
	13												+			0																				+		+					2
	14															0																				+		+					3
	15															+	1																							+			1
	16															+	1																							+			1
Σ	3	3	4	4	4	4	0	0	3	5	3	1	3	2	39	2	2	3	3	0	0	2	2	2	2	0	0	0	1	1	1	1	3	3	3	0	3	3	3	3	3	42	
ΚΙΝΔΥΝΟΙ	1	+	+	+							+				4	+	+			+	+	+	+	+																	8		
	2	+	+	+							+				4	+	+			+	+	+	+	+	+										+		+	+				11	
	3										+				1				+	+																+		+	+			7	
	4														0																											0	
	5				+	+	+								3	+	+			+	+	+	+	+	+																8		
	6				+	+	+								3	+	+			+	+	+	+	+	+											+		+	+		11		
	7														3														+	+												2	
	8														3																									+		1	
	9														2																											3	
	10														2																											2	
	11														2																											6	
	12														3																										+		3
	13														0																										+		9
	14														0																												3
Σ	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2	5	1	5	2	30	4	4	1	1	4	4	4	4	4	4	4	2	3	1	2	2	0	3	7	3	6	7	1	2	1	74		

(*Για την αρίθμηση Δυνατών Σημείων , Αδυναμιών , Ευκαιριών βλέπε αναλυτικά στο Πίνακα της Ανάλυσης SWOT στο Κεφάλαιο. 1)

Τα δυνατά σημεία που εξυπηρετούν τις περισσότερες ευκαιρίες είναι : «Αναβαθμισμένη υποδομή υπερτοπικών μεταφορών (αεροδρόμιο Ελευθέριος Βενιζέλος, λιμάνι Πειραιά, σιδηρόδρομοι)», που αξιοποιεί πέντε ευκαιρίες.

Τα δυνατά σημεία «Κυρίαρχη θέση του τριτογενή τομέα της Αττικής στην εθνική οικονομία και συνεχής ανάπτυξή του, λόγω της στρατηγικής θέσης της Περιφέρειας», «Η υψηλή συγκέντρωση Ερευνητικών ιδρυμάτων, χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και δραστηριοτήτων E&T», «Ποσοστό αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης υψηλότερο από το μέσο όρο της χώρας» και «Υψηλή συγκέντρωση εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού» εξυπηρετούν τέσσερις ευκαιρίες.

Με δεδομένο τον πολύ υψηλό ρυθμό ανάπτυξης που επιτυγχάνει η Περιφέρεια τα τελευταία χρόνια, όπως αυτός αποτυπώνεται στους ρυθμούς μεταβολής του κατά κεφαλήν

περιφερειακού ΑΕΠ, κρίνεται ως επιβεβλημένη, η υιοθέτηση ενός μίγματος πολιτικής που θα διασφαλίζει τη διατήρηση των υψηλών ρυθμών ανάπτυξης μέσω ενός συνδυασμού διαρθρωτικών – προληπτικών πολιτικών παρά η υιοθέτηση ενός μίγματος επιταχυντικών πολιτικών που θα διεύρυναν ακόμα περισσότερο τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Ενδεχόμενη αντίστοιχη εξέλιξη θα οδηγούσε σε διεύρυνση των περιφερειακών ανισοτήτων της χώρας με περαιτέρω συγκέντρωση πληθυσμού και οικονομικών δραστηριοτήτων στην Περιφέρεια και θα επέτεινε περαιτέρω τον «κίνδυνο» «Δυσαναλογία του μεγέθους της Αθήνας σε σχέση με την κλίμακα της χώρας καθώς και διατηρούμενη πόλωση σε σχέση με το λοιπό αστικό δίκτυο πλην Θεσσαλονίκης», που περιλαμβάνεται στη SWOT ανάλυση.

Κατά συνέπεια, «προβάδισμα» θα πρέπει να έχει ένα μίγμα πολιτικής στο οποίο μεγαλύτερη βαρύτητα θα πρέπει να έχουν οι προληπτικές – διαρθρωτικές πολιτικές, έναντι των επιταχυντικών – σταθεροποιητικών πολιτικών.

Το περιεχόμενο των επιμέρους πολιτικών αναλύεται κατωτέρω:

Για τις επιταχυντικές πολιτικές προκύπτουν τα ακόλουθα:

Το πλέγμα των επιταχυντικών πολιτικών αποτυπώνεται στους Γενικούς Στόχους «Η βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας σαν Διεθνές Επιχειρηματικό κέντρο» και «Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας μέσω της ενθάρρυνσης της καινοτομίας της επιχειρηματικότητας, της έρευνας και τεχνολογίας και της διάδοσης και αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης». Από την εξέταση των συσχετίσεων μεταξύ δυνατών σημείων – ευκαιριών προκύπτουν δυο τομείς που απαιτούν την υλοποίηση συγκεκριμένων στρατηγικών παρεμβάσεων. Οι τομείς αυτοί είναι:

- α) Η ενίσχυση του ρόλου της Περιφέρειας στο δίκτυο των μητροπολιτικών Περιφερειών της Ε.Ε και,
- β) Η ανάδειξη του τουρισμού και της Έρευνας & Τεχνολογικής Ανάπτυξης σαν προωθητικών «κλάδων».

Σε ότι αφορά στο δεύτερο τομέα έμφαση δίνεται στην αξιοποίηση της υλικής Ολυμπιακής κληρονομιάς (στάδια, χώροι εκδηλώσεων) που παρέχει δυνατότητες για την ανάπτυξη θεματικών μορφών Τουρισμού (συνεδριακός, αθλητικός, city break). Η Περιφέρεια μπορεί να αποτελέσει τουριστικό προορισμό δωδεκάμηνης διάρκειας με δεδομένη και τη σημαντική αναβάθμιση των τουριστικών ανωδομών λόγω της διενέργειας των Ολυμπιακών Αγώνων.

Η βελτίωση του τουριστικού προϊόντος της Αθήνας απαιτεί συνδυαστικά και μια πληθώρα άλλων παρεμβάσεων σε τομείς που σε μεγάλο βαθμό καλύπτονται στο Πρόγραμμα, όπως είναι η βελτίωση των αστικών μεταφορών και η βελτίωση του οικιστικού και φυσικού περιβάλλοντος. Κατά συνέπεια, στο πλαίσιο της επιταχυντικής πολιτικής έμφαση δίνεται στην ενίσχυση της σύνδεσης τουρισμού – πολιτισμού και στην ποιοτική αναβάθμιση των προσφερόμενων τουριστικών υπηρεσιών. Η αξιοποίηση της «οικονομίας του ελεύθερου χρόνου» και η προσφορά στοχευμένου τουριστικού προϊόντος με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της Περιφέρειας αποτελεί το στόχο της «επιταχυντικής» πολιτικής στο συγκεκριμένο τομέα.

Παράλληλα, έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην αξιοποίηση των συντελεστών της Περιφέρειας που διευκολύνουν την μετάβαση στη Κοινωνία της Γνώσης όπως είναι το ανθρώπινο δυναμικό, και οι υποδομές Έρευνας & Τεχνολογικής Ανάπτυξης. Η ισχυρή παρουσία του τριτογενή τομέα και οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης που επιτυγχάνει η Αττική τα τελευταία χρόνια δεν αναιρούν το σοβαρό έλλειμμα ανταγωνιστικότητας της οικονομίας που έχει τόσο η Περιφέρεια όσο και η χώρα συνολικά και τη συνεχιζόμενη αποβιομηχάνιση.

Η ενίσχυση δυναμικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε τομείς που ενσωματώνουν υψηλή τεχνολογία ή δημιουργούν τεχνολογία και η διάχυση της παραγόμενης E&T στον παραγωγικό ιστό, και ιδιαίτερα στη μεταποίηση (τομέα που παρατηρούνται ελλείψεις), η επιτάχυνση του ρυθμού ανόδου των δαπανών για E&T από τον ιδιωτικό τομέα, αλλά και η δημιουργία ενός ισχυρού, με βάση τα δεδομένα της Ε.Ε, «πόλου» Έρευνας και Τεχνολογίας στην Περιφέρεια αποτελούν βασικά στοιχεία για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Περιφέρειας.

Η «διαθεσιμότητα» ανθρώπινου δυναμικού υψηλού μορφωτικού επιπέδου που έχει η Περιφέρεια αποτελεί ένα σημαντικό πλεονέκτημα και υπόβαθρο για την εφαρμογή μιας περιφερειακής ουσιαστικά με τα δεδομένα της Περιφέρειας, Εθνικής πολιτικής για την προώθηση της E&T και της καινοτομίας.

Σε ότι αφορά στον πρώτο «τομέα» η «άυλη» κληρονομιά των Ολυμπιακών Αγώνων που σχετίζεται με την επιτυχή διοργάνωση και την διεθνή προβολή της Αθήνας θα πρέπει να αξιοποιηθεί για την ανάδειξη της Περιφέρειας σε οικονομικό και επιχειρηματικό κέντρο της ευρύτερης γεωγραφικής περιοχής. Η προσέλκυση επιχειρήσεων αφορά επιλεγμένους βιομηχανικούς κλάδους χαμηλής όχλησης και έντασης γνώσης, στην προσέλκυση περιφερειακών γραφείων των πολυεθνικών επιχειρήσεων, την ανάδειξη του Πειραιά σαν ναυτιλιακού κέντρου αλλά ενδεχομένως και υπό προϋποθέσεις την ανάδειξη της Περιφέρειας σε εκπαιδευτικό κέντρο της ευρύτερης περιοχής της Νοτιανατολικής Μεσογείου. Η ισχυρή ανάπτυξη που γνωρίζει ο χρηματοπιστωτικός τομέας, η ναυτιλία, οι τηλεπικοινωνίες αλλά και μια σειρά κλάδων του τομέα των υπηρεσιών μπορούν, αν συνοδευτούν με την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής και των καθημερινών λειτουργιών της πόλης (στόχος που εξυπηρετείται κατά προτεραιότητα από τις διαρθρωτικές πολιτικές), να συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου της μετατροπής της Αθήνας σε Διεθνές Επιχειρηματικό Κέντρο.

Για τις διαρθρωτικές πολιτικές θα πρέπει να επισημανθούν τα ακόλουθα :

Από την εξέταση των συσχετίσεων «ευκαιριών» - «αδυναμιών» προκύπτουν δυο τομείς που απαιτούν την υλοποίηση συγκεκριμένων στρατηγικών παρεμβάσεων που είναι (α) το οικιστικό και φυσικό περιβάλλον και (β) οι μεταφορικές υποδομές.

Με βάση τις συσχετίσεις παρατηρείται σημαντική επικάλυψη κατευθύνσεων μεταξύ «διαρθρωτικής» πολιτικής και «επιταχυντικής» πολιτικής, όπως η ανάπτυξη του τουρισμού και η έρευνα και η τεχνολογία. Απόρροια του ανωτέρω και λογική συνέπεια είναι η αποτύπωση του πλέγματος των διαρθρωτικών πολιτικών στους δύο Γενικούς Στόχους που εξυπηρετούν και τις επιταχυντικές πολιτικές και συγκεκριμένα «Η βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας σαν Διεθνές Επιχειρηματικό κέντρο» και «Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας μέσω της ενθάρρυνσης της καινοτομίας της επιχειρηματικότητας, της έρευνας και τεχνολογίας και της διάδοσης και αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης».

Η ανάπτυξη του τουρισμού και ιδιαίτερα των ειδικών / θεματικών μορφών και η ενίσχυση του συστήματος E+T αντιμετωπίζεται μέσω των επιταχυντικών πολιτικών και αναλύθηκαν στην προηγούμενη ενότητα.

Αμιγώς στο πεδίο των διαρθρωτικών πολιτικών εμπίπτει η αναβάθμιση του περιβάλλοντος της Περιφέρειας, που αποτυπώνεται στον Τρίτο Γενικό Στόχο του Προγράμματος «Βελτίωση της ποιότητας ζωής και προστασία του περιβάλλοντος». Η υποβάθμιση του οικιστικού και δομημένου περιβάλλοντος της Περιφέρειας αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την ανάδειξη της Αττικής σε οικονομικό και επιχειρηματικό κέντρο, αλλά και για την ενίσχυση του τουρισμού. Η Περιφέρεια Αττικής – Αθήνα είναι μια από τις πλέον περιβαλλοντικά επιβαρυνμένες μητροπόλεις της Ε.Ε.

Η αύξηση των ελεύθερων χώρων και του αστικού πρασίνου, η ανάπλαση συγκεκριμένων ζωνών για τη δημιουργία νέων πόλων συγκέντρωσης επιχειρήσεων, πολιτιστικών

δραστηριοτήτων και χώρων αναψυχής αποτελεί μια αναγκαιότητα για την Αττική και θα συμβάλει στη βελτίωση της ελκυστικότητας της.

Σημαντικός παράγοντας επιβάρυνσης του περιβάλλοντος που δημιουργεί παράλληλα σημαντικές αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις είναι το κυκλοφοριακό πρόβλημα. Το κυκλοφοριακό αναδεικνύεται ως ένα από τα πλέον σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζει κυρίως το Λεκανοπέδιο. Οι σημαντικότεροι οδικοί άξονες της πρωτεύουσας είναι κορεσμένοι. Η Αθήνα ουσιαστικά στερείται ενός περιμετρικού οδικού άξονα, σε αντίθεση με τις άλλες ευρωπαϊκές μητροπόλεις, ενώ παρουσιάζει και έναν από τους χαμηλότερους δείκτες χλμ. αυτοκινητοδρόμων / εκατομμύριο αυτοκίνητα. Η κομβική θέση που έχει στο αναπτυξιακό S της χώρας επιτείνει τα προβλήματα και επιβαρύνει το Λεκανοπέδιο.

Η βελτίωση του οδικού δικτύου της Περιφέρειας, μέσω της επέκτασης του δικτύου των αυτοκινητοδρόμων και ιδιαίτερα όσων αποτελούν τμήμα των TEN, η προώθηση των καθαρών αστικών μεταφορών, η αναβάθμιση του οικιστικού και δομημένου περιβάλλοντος είναι οι τομείς που απαιτούν την υλοποίηση συγκεκριμένων παρεμβάσεων στο πλαίσιο της «διαρθρωτικής» πολιτικής.

Για τις σταθεροποιητικές πολιτικές προκύπτουν οι ακόλουθες διαπιστώσεις :

Το πλέγμα των κατευθύνσεων των σταθεροποιητικών πολιτικών αποτυπώνεται στο Γενικό Στόχο «Η βελτίωση της ποιότητας ζωής και η προστασία του περιβάλλοντος, στο Γενικό Στόχο «Η δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας» και στο Γενικό Στόχο «Η βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας σαν Διεθνές επιχειρηματικό κέντρο».

Από την εξέταση των συνδυασμών κινδύνων και ισχυρών σημείων προκύπτουν δύο διακριτοί τομείς που απαιτούν την υλοποίηση συγκεκριμένων στρατηγικών παρεμβάσεων.

Ο πρώτος τομέας σχετίζεται με το παραγωγικό περιβάλλον και αφορά συνδυαστικά στην αδυναμία της Περιφέρειας να προσελκύσει ξένες επενδύσεις και στις πιέσεις που δέχεται το περιφερειακό παραγωγικό σύστημα και ιδιαίτερα οι κλάδοι έντασης εργασίας από τις χώρες χαμηλού εργατικού κόστους.

Ο δεύτερος τομέας αφορά την κατάσταση του περιβάλλοντος στην Περιφέρεια, που επηρεάζεται καθοριστικά, παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί, από τις σημαντικές ελλείψεις / ανεπάρκειες των συστημάτων διαχείρισης υγρών αποβλήτων και στερεών απορριμμάτων, την περιορισμένη αξιοποίηση των ΑΠΕ, την επιβάρυνση του ατμοσφαιρικού περιβάλλοντος και γενικότερα την επιβάρυνση του οικοσυστήματος από την υπερσυγκέντρωση πληθυσμού και οικονομικών δραστηριοτήτων.

Για το παραγωγικό περιβάλλον τμήμα των αναγκαίων παρεμβάσεων έχουν ήδη περιληφθεί στο πλέγμα των επιταχυντικών πολιτικών (ενίσχυση E&T , καινοτομία). Κατά συνέπεια, η έμφαση στο πλαίσιο της σταθεροποιητικής πολιτικής θα πρέπει να δοθεί στο ανθρώπινο κεφάλαιο, που αποτελεί τον τρίτο πυλώνα της κοινωνίας της γνώσης, στην αξιοποίηση της κοινής συνισταμένης του πλεονεκτήματος της γεωγραφικής θέσης και των αναβαθμισμένων υπερτοπικών μεταφορών, που είναι η ενίσχυση των συνδυασμένων μεταφορών – για την ενίσχυση του ρόλου της Περιφέρειας σαν εμπορευματικό κέντρο στην Νοτιοανατολική Ευρώπη.

Για το φυσικό περιβάλλον η έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην προώθηση όλων των αναγκαίων παρεμβάσεων για τη διαμόρφωση συνθηκών αειφόρου ανάπτυξης και την εναρμόνιση με τις κατευθύνσεις της στρατηγικής του Γκέτεμποργκ και κατά προτεραιότητα με την εναρμόνιση της χώρας με τις οδηγίες της Ε.Ε

Για τις προληπτικές πολιτικές προκύπτουν τα εξής :

Το πλέγμα των κατευθύνσεων των προληπτικών πολιτικών αποτυπώνεται στο σύνολο των Γενικών Στόχων του Προγράμματος, όπως άλλωστε ήταν αναμενόμενο, λόγω του ότι στο συγκεκριμένο πεδίο συσχετίσεων σημειώνονται οι περισσότεροι συνδυασμοί.

Από την εξέταση των συνδυασμών κινδύνων και αδυναμιών προκύπτουν τρεις διακριτοί τομείς που απαιτούν την υλοποίηση συγκεκριμένων παρεμβάσεων.

Ο πρώτος τομέας είναι το παραγωγικό περιβάλλον τομέας στον οποίο εκτός των κοινών χαρακτηριστικών που σχετίζονται :

- Με τη μειωμένη ελκυστικότητα της Περιφέρειας για την προσέλκυση ξένων επενδύσεων,
- Με τον ανταγωνισμό που δέχονται τα προϊόντα των επιχειρήσεων έντασης εργασίας από τα προϊόντα των χωρών χαμηλού κόστους και ο οποίος αναμένεται να ενταθεί ακόμα περισσότερο λόγω της γειννίας με τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία που αποτελούν από 1/1/2007 τα δύο νέα κράτη μέλη της Ε.Ε.

και τα οποία αναδείχθηκαν στο πλαίσιο της προηγηθείσας ανάλυσης για τις σταθεροποιητικές πολιτικές, προστίθενται και οι διαρθρωτικές αδυναμίες της περιφερειακής οικονομίας που σχετίζονται με τον πολύ μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων μικρού και μέσου μεγέθους σε φθίνοντες βιομηχανικούς κλάδους και τη συρρίκνωση της μεταποιητικής βάσης της περιφέρειας σε όρους αριθμού καταστημάτων και απασχόλησης .

Σε ότι αφορά τον τομέα του περιβάλλοντος τα πρόσθετα χαρακτηριστικά που δεν είχαν αναδειχθεί στο πλαίσιο της ανάλυσης για τις επιταχυντικές, διαρθρωτικές και σταθεροποιητικές πολιτικές σχετίζονται με το πρόβλημα της διάχυσης της βιομηχανίας εντός του οικιστικού ιστού και στο γενικότερο πρόβλημα συγκρούσεων γης που εντοπίζονται στην Περιφέρεια, σαν αποτέλεσμα της υστέρησης του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού. Η επίπτωση στο περιβάλλον από την κυκλοφοριακή συμφόρηση είχε αναδειχθεί και στο πλαίσιο της ανάλυσης των διαρθρωτικών πολιτικών. Η επέκταση των οδικών αξόνων TEN και η προώθηση των καθαρών αστικών μεταφορών αντιμετωπίζονται στο πλαίσιο της διαρθρωτικής πολιτικής. Η επέκταση των μέσων μεταφοράς σταθερής τροχιάς και προς νέες περιοχές, εκτός του κεντρικού πυρήνα του Λεκανοπεδίου, ιδιαίτερα δε προς τις περιοχές που παρουσιάζουν πολύ υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, όπως είναι η Ανατολική Αττική, αποτελεί μια στρατηγική κατεύθυνση που εντάσσεται στο πλαίσιο των προληπτικών πολιτικών.

Τρίτο διακριτό πεδίο αποτελεί η ποιότητα ζωής στην Περιφέρεια. Η ποιότητα ζωής αναδεικνύεται ως αυτοτελές πεδίο κατευθύνσεων μόνο στο πλαίσιο των προληπτικών πολιτικών και σχετίζεται με την επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης στον αστικό χώρο λόγω της μεγάλης πληθυσμιακής συγκέντρωσης. Τα προβλήματα εντοπίζονται κυρίως στις κοινωνικές υποδομές (υγεία, πρόνοια) και επιτείνονται από τη δημογραφική γήρανση.

Για το παραγωγικό περιβάλλον αναδεικνύονται οι ακόλουθοι τομείς για την εστίαση των παρεμβάσεων :

- Η ενίσχυση των ΜΜΕ για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας τους μέσω και της δημιουργίας δικτύων, που αποτελεί το πλέον ενδεδειγμένο μέσο για την άμβλυνση του προβλήματος του μικρού μεγέθους και τη δημιουργία οικονομικών κλίμακας,
- Η αξιοποίηση των ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις,
- Η μείωση της όχλησης που δημιουργούν στο περιβάλλον αλλά και η αξιοποίηση της «πράσινης» επιχειρηματικότητας, και η διευκόλυνση της χρηματοδότησης των ΜΜΕ.

Για το περιβάλλον η έμφαση θα πρέπει να δοθεί :

- Στη μείωση των τεχνολογικών κινδύνων, που λόγω της πληθυσμιακής πυκνότητας της Περιφέρειας θα έχουν οδυνηρές συνέπειες.
- Στη μείωση των κινδύνων από φυσικές καταστροφές, όπως για παράδειγμα τις πλημμύρες, όπου η Αττική εντάσσεται στις Περιφέρειες υψηλού κινδύνου.

Στη μείωση των επιπτώσεων στο περιβάλλον από την κυκλοφοριακή συμφόρηση, μέσω της επέκτασης του δικτύου των μέσων μαζικής μεταφοράς και προς περιοχές εκτός του κεντρικού πυρήνα του Λεκανοπεδίου και ιδιαίτερα των μέσων σταθερής τροχιάς που είναι τα πλέον φιλικά προς το περιβάλλον, όπως είναι ο Προαστιακός Σιδηρόδρομος, και

- Στη αναβάθμιση επιλεγμένων περιφερειακών οδικών αξόνων, όπως είναι οι συνδεδεμένοι με τα διευρωπαϊκά οδικά δίκτυα, είτε οι οδικοί άξονες σε περιοχές με σημαντική βιομηχανική δραστηριότητα με στόχο την αποσυμφόρηση τους, είτε οι άξονες που οδηγούν σε υφιστάμενες ή και «αναδυόμενες» τουριστικές περιοχές, συμβάλλοντας και στη βελτίωση της ελκυστικότητάς τους.

Τέλος, για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, εκτός της αναβάθμισης των κοινωνικών υποδομών στους τομείς που παρατηρούνται οι σημαντικότερες ελλείψεις, όπως είναι η πρωτοβάθμια υγειονομική φροντίδα, έμφαση δίνεται και στην αύξηση των παρεχομένων προς τους πολίτες ψηφιακών υπηρεσιών, παρέμβαση που συμβάλλει εκτός των άλλων και στον περιορισμό των μετακινήσεων και σε συνδυασμό με τις παρεμβάσεις που σχετίζονται με τη διάδοση της χρήσης των ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις θα συμβάλουν στη μείωση του ψηφιακού χάσματος.

2.2.7 Παρεμβάσεις στην Περιφέρεια Αττικής χρηματοδοτούμενες από άλλα Επιχειρησιακά Προγράμματα μέσω του Ταμείου Συνοχής και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

Η επίτευξη του οράματος της Περιφέρειας αλλά και των Γενικών του στόχων του ΠΕΠ Αττικής 2007 - 2013 συνεπικουρείται από παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν από τα τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα της Δ Προγραμματικής περιόδου.

Τα Επιχειρησιακά προγράμματα στο πλαίσιο των οποίων προβλέπονται παρεμβάσεις για την Περιφέρεια Αττικής ομαδοποιούνται σε δύο κατηγορίες που είναι τα Επιχειρησιακά Προγράμματα που συγχρηματοδοτούνται από το Ταμείο Συνοχής και περιλαμβάνουν παρεμβάσεις στο τομέα της προστασίας του Περιβάλλοντος και των Μεταφορικών Υποδομών και στα Επιχειρησιακά Προγράμματα που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ και περιλαμβάνουν τις παρεμβάσεις για τους ανθρώπινους πόρους και την βελτίωση της διοικητικής μεταρρύθμισης.

Επιχειρησιακά Προγράμματα που συγχρηματοδοτούνται από το Ταμείο Συνοχής

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας»

Στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας» και ειδικότερα στο κεφάλαιο (1.3.3.5.1) «Στρατηγική Ανάπτυξης του Συστήματος Μεταφορών Αττικής» περιγράφεται ο συνολικός σχεδιασμός για τις αστικές μεταφορές στην Περιφέρεια Αττικής.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Περιβάλλον – Αειφόρος Ανάπτυξη»

Ο Στρατηγικός Στόχος για τον Τομέα Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης κατά την Περίοδο 2007 - 2013 στο πλαίσιο του Ε.Π. «Περιβάλλον – Αειφόρος Ανάπτυξης» είναι:

«Η Προστασία, η Αναβάθμιση και η Αειφορική Διαχείριση του Περιβάλλοντος ώστε να αποτελέσει το υπόβαθρο για την προστασία της δημόσιας υγείας, την άνοδο της ποιότητας ζωής των πολιτών καθώς και βασικό παράγοντα βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας».

Για την Περιφέρεια Αττικής οι στόχοι αυτοί εξειδικεύονται μέσω των ακόλουθων παρεμβάσεων με χρηματοδότηση από το Ταμείο Συνοχής που εξυπηρετούν τον Γενικό Στόχο «Η Βελτίωση της ποιότητας ζωής και η προστασία του περιβάλλοντος» και τους ακόλουθους ειδικούς στόχους

Πρόληψη – διαχείριση κινδύνων φυσικών και τεχνολογικών.

- Διευθέτηση λεκάνης απορροής ρέματος Ραφήνας.
- Διευθέτηση λεκάνης απορροής ρέματος Ερασίνου – Κατάντη τμήμα.
- Διευθέτηση ρέματος Εσχατιάς – από την πλατεία Ιλίου έως και την Λεωφόρο Καραμανλή και έργων συμβολής ρέματος Πικροδαφνέζας.
- Διευθέτηση ρεμάτων Ποδονόφτη (και συμβαλλόντων ρεμάτων Χαλανδρίου, Αμαρουσίου, & Γιαμπουρλά), Πικροδάφνης, Αχαρνών και Τραχώνων.
- Τα ανωτέρω έργα σε συνδυασμό με τα έργα του ΠΕΠ θα συμβάλλουν στην μείωση του οξυμμένου κινδύνου που δημιουργούν οι πλημμύρες στην Αττική.

Διαχείριση των υδάτινων πόρων προστασία εδαφικών συστημάτων και θαλάσσιου περιβάλλοντος .

Οι παρεμβάσεις του επιχειρησιακού προγράμματος εστιάζονται κατά προτεραιότητα στο τομέα της διαχείρισης των στερεών απορριμμάτων απόλυτα συμπληρωματικά και αθροιστικά με τις αντίστοιχες παρεμβάσεις του ΠΕΠ για την εφαρμογή του Περιφερειακού Σχεδιασμού Διαχείρισης των απορριμμάτων, χωρίς να προκύπτει οποιοσδήποτε διαχωρισμός επιλεξιμότητας ή είδους ή μεγέθους έργων και παρεμβάσεων ακριβώς λόγω της ταύτισης των δράσεων μεταξύ των δύο Ταμείων του ΕΤΠΑ και του Ταμείου Συνοχής. Αυτό άλλωστε είναι προφανές και από τα παραδείγματα έργων της περιόδου 2000-2006.

Για τη Διαχείριση των υγρών αποβλήτων μέσω του Επιχειρησιακού προγράμματος Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη θα καλυφθούν οι ανάγκες σε έργα αποχέτευσης , επεξεργασίας και διάθεσης λυμάτων στους οικισμούς Γ΄ Προτεραιότητας της Οδηγίας 91/271 (Μέσω του ΠΕΠ θα καλυφθούν κατά προτεραιότητα οι ανάγκες στους οικισμούς Β΄ Κατηγορίας)

Η υλοποίηση των έργων αυτών στην Περιφέρεια Αττικής παρουσιάζει υψηλή συνέργια και εξυπηρετεί ταυτόχρονα το Γενικό Στόχο 3 «Η βελτίωση της ποιότητας ζωής και η προστασία του περιβάλλοντος» του Ε.Π. Αττικής, καθώς στο πλαίσιο του Ε.Π. Αττικής για την αειφόρο διαχείριση του περιβάλλοντος έμφαση θα δοθεί σε υποδομές διαχείρισης των υγρών και στερεών αποβλήτων για την εναρμόνιση με τις σχετικές οδηγίες της Ε.Ε., στη μείωση των κινδύνων από τεχνολογικούς κινδύνους και φυσικές καταστροφές με προτεραιότητα στην αναβάθμιση της αντιπλημμυρικής προστασίας.

Επιχειρησιακά Προγράμματα που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ.**«Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού»**

Στο πλαίσιο του Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», το οποίο χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, τίθεται ως κεντρικός στόχος «η αξιοποίηση του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού ως κινητήριας δύναμης για ανάπτυξη της χώρας και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής», αποτελούμενος από δύο συνιστώσες:

- α) Ποιοτική αναβάθμιση και προσαρμογή του ανθρώπινου δυναμικού και των επιχειρήσεων.
- β) Καταπολέμηση των διακρίσεων και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Για την επίτευξη των στόχων αυτών προβλέπεται να υλοποιηθούν παρεμβάσεις, οι οποίες εξειδικεύονται σε επίπεδο Περιφέρειας ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Οι παρεμβάσεις του Προγράμματος θα συμβάλλουν στην επίτευξη του τέταρτου Γενικού Στόχου του ΠΕΠ « Η Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας» αφού όπως επισημάνθηκε και στην σχετική ενότητα λόγω του μονοταμειακού χαρακτήρα οι παρεμβάσεις του ΠΕΠ θα εστιασθούν στις υποδομές που θα υποστηρίξουν το ανθρώπινο κεφάλαιο με τον κύριο όγκο των παρεμβάσεων που σχετίζονται με την προώθηση της απασχόλησης και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού να υλοποιούνται μέσω του Ε.Π «Ανάπτυξη Ανθρώπινου δυναμικού».

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Δια βίου Μάθηση».

Το βασικό πλαίσιο ανάπτυξης του εθνικού στρατηγικού σχεδιασμού για την παιδεία στην προγραμματική περίοδο 2007-2013 εστιάζεται στο τετράπτυχο «Ανάπτυξη - Ανταγωνιστικότητα - Εκπαίδευση - Απασχόληση».

Το Ε.Π. «Εκπαίδευση και Δια βίου Μάθηση», το οποίο χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, θέτει τους στόχους του και αναπτύσσει τη στρατηγική του για την επίτευξη των οποίων χρηματοδοτούνται παρεμβάσεις οριζόντιου χαρακτήρα, διακριτές σε επίπεδο Περιφέρειας..

Οι παρεμβάσεις του προγράμματος λειτουργούν συμπληρωματικά με τις παρεμβάσεις του ΠΕΠ για την βελτίωση των υποδομών εκπαίδευσης. Οι παρεμβάσεις του επιχειρησιακού προγράμματος «Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση», θα συμβάλλουν στην επίτευξη των γενικών στόχων του ΠΕΠ « Η βελτίωση της ποιότητας ζωής και η προστασία του περιβάλλοντος» και «Η δημιουργία περισσότερων και καλλίτερων θέσεων εργασίας» και ειδικότερα του ειδικού στόχου «Αναβάθμιση εκπαιδευτικών υποδομών» του άξονα Προτεραιότητας 2 «Αειφόρος ανάπτυξη και βελτίωση της ποιότητας ζωής».

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013».

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013», το οποίο χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο εστιάζεται στον στρατηγικό στόχο της βελτίωσης της ποιότητας της διακυβέρνησης μέσα από την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των δημοσίων οργανισμών, καθώς και την προώθηση των αρχών της διαφάνειας και της λογοδοσίας μέσω δράσεων εκσυγχρονισμού του συστήματος προϋπολογισμού και δημοσιονομικής διαχείρισης.

Στο πλαίσιο αυτού του στρατηγικού στόχου προγραμματίζονται δράσεις που στοχεύουν στην αναβάθμιση των δημόσιων πολιτικών μέσω του εκσυγχρονισμού του ρυθμιστικού πλαισίου

και των δομών της δημόσιας διοίκησης, την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού της δημόσιας διοίκησης, και την ενδυνάμωση των πολιτικών ισότητας σε όλο το εύρος της δημόσιας δράσης.

Οι παρεμβάσεις του προγράμματος λειτουργούν συμπληρωματικά με τις παρεμβάσεις του ΠΕΠ Αττικής 2007-2013 στο πλαίσιο του Αξονα Προτεραιότητας 2 «Αποκατάσταση της ποιότητας ζωής και του περιβάλλοντος» και ειδικότερα των δράσεων που προδιαγράφονται στο ΠΕΠ και αφορούν την Ψηφιακή σύγκλιση για την εξυπηρέτηση του πολίτη.

Τέλος και δεδομένης της μεγάλης συγκέντρωσης δημόσιων φορέων που παρατηρείται στην Περιφέρεια Αττικής μας και η Περιφέρεια αποτελεί σημαντικό διοικητικό κέντρο της χώρας εκτιμάται ότι οι σχεδιαζόμενες παρεμβάσεις από το ως άνω Πρόγραμμα σε συνδυασμό με τις συμπληρωματικές παρεμβάσεις από το ΠΕΠ θα ενισχύσουν περισσότερο την αποτελεσματικότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών της δημόσιας διοίκησης προς του πολίτες.

2.3. ΧΩΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013.

Οι Χωρικές Προτεραιότητες της αναπτυξιακής στρατηγικής του Προγράμματος εστιάζονται στην αστική ανάπτυξη και αναζωογόνηση .

Αστική Ανάπτυξη και αναζωογόνηση.

Η αυξημένη κινητικότητα κεφαλαίου και εργασίας, απόρροια της παγκοσμιοποίησης, έχει οδηγήσει σε ένα ανταγωνισμό των πόλεων για την προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Η ποιότητα του αστικού χώρου αποτελεί μια κρίσιμη παράμετρο στη λήψη αποφάσεων για την επιλογή του τόπου εγκατάστασης οικονομικών δραστηριοτήτων που δεν επηρεάζονται από τη διαθεσιμότητα πρώτων υλών ή το κόστος εργασίας αλλά και (παράγοντας πλέον ιδιαίτερα σημαντικός) από τα επίπεδα φορολογίας. Η βελτίωση του αστικού χώρου επιχειρείται⁴⁴ είτε μέσω της δημιουργίας πολιτιστικών και ψυχαγωγικών πόλων έλξης, είτε αναβάθμισης της εικόνας της πόλης μέσω μετασχηματισμών του αστικού τοπίου.

Στο ΕΣΠΑ⁴⁵ αναφέρεται χαρακτηριστικά «... Τέλος έμφαση θα δοθεί σε παρεμβάσεις που θα στοχεύουν στο μετασχηματισμό του αστικού τοπίου μέσω της αναζωογόνησης συγκεκριμένων περιοχών, την εφαρμογή εκτεταμένων αναπλάσεων και την ανάδειξη και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, π.χ. ευρείας κλίμακας παρεμβάσεις που αφορούν είτε στην αξιοποίηση μητροπολιτικών πάρκων είτε στην αξιοποίηση ζωνών με ομοιογενή χαρακτηριστικά και σημαντικές προοπτικές προσέλκυσης δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας (βιομηχανία, εμπόριο κλπ)...».

Οι παρεμβάσεις αυτές μπορούν πλέον να γίνουν σε συνεργασία μεταξύ του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, περιλαμβάνοντας τη δημιουργία πολιτιστικών εγκαταστάσεων , κτιρίων γραφείων, κατοικίας υψηλών προδιαγραφών, χώρων πρασίνου και αναψυχής. Υπάρχει μια πληθώρα παρεμβάσεων αντίστοιχου τύπου στο σύνολο σχεδόν των Ευρωπαϊκών πόλεων μεγάλου μεγέθους.

Η Αθήνα, λόγω της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων και της χωροθέτησης των Ολυμπιακών εγκαταστάσεων, έχει τις δυνατότητες να δημιουργήσει νέους πόλους έλξης.

Παράλληλα, υπάρχει σημαντικός αριθμός υποβαθμισμένων περιοχών που συγκέντρωναν κατά το παρελθόν βιομηχανικές δραστηριότητες , που αντιμετωπίζουν σημαντικά προβλήματα περιβαλλοντικής υποβάθμισης, συγκεντρώνουν υψηλή ανεργία και παρουσιάζουν , εκτός των φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού λόγω της συγκέντρωσης ευπαθών ομάδων πληθυσμού , και «χωρικό αποκλεισμό». Για τις περιοχές αυτές αποτελεί άμεση προτεραιότητα η περιβαλλοντική αναβάθμιση μέσω και της ενίσχυσης του αστικού πράσινου, η βελτίωση της ποιότητας του αστικού δημόσιου χώρου μέσω πεζοδρομήσεων, η αλλαγή χρήσεων γης, και η αξιοποίηση των παλαιών βιομηχανοστασίων , ενδεχομένως σε συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα και την αξιοποίηση σύγχρονων χρηματοδοτικών εργαλείων. Παράλληλα προτεραιότητες αποτελούν για τις περιοχές αυτές οι παρεμβάσεις προώθησης της κοινωνικής ενσωμάτωσης και των ίσων ευκαιριών αφού υπάρχει σημαντική συγκέντρωση ευαίσθητων για το κοινωνικό αποκλεισμό ομάδων πληθυσμού, όπως είναι οι εθνικές μειονότητες, οι νέοι , οι μακροχρόνια άνεργοι κλπ.. Για τις παρεμβάσεις αυτές σημαντική θα είναι η συμβολή του ΕΚΤ.

Οι δύο αυτές προσεγγίσεις, σε συνδυασμό με την εφαρμογή εκτεταμένων, πλην όμως σημειακών παρεμβάσεων για την αύξηση του αστικού πρασίνου, θα συμβάλλουν

⁴⁴ Ασπα Γοσποδίνη-Ηλίας Μπεριάτος «Τα νέα αστικά τοπία και η ελληνική πόλη», Εκδόσεις Κριτική

⁴⁵ ΕΣΠΑ, Κεφάλαιο 4.3.2, σελίδα 70

αποφασιστικά και στην άμβλυνση του κινδύνου που δημιουργούν οι «θερμικές νησίδες» και γενικότερα τα υψηλά επίπεδα ρύπανσης που χαρακτηρίζουν την Περιφέρεια.

Η πληθυσμιακή πυκνότητα του Δήμου Αθηναίων ανέρχεται σε 19.133 κατ./τ.χλμ και της Περιφέρειας συνολικά σε 988. Παράλληλα, το ποσοστό των δημόσιων χώρων καλύπτει μόνο το 30% της συνολικής έκτασης. Με αυτά τα δεδομένα ως βραχυπρόθεσμη λύση θεωρείται η ανάπλαση του δημόσιου χώρου, η προστασία και σύνδεση των λίγων μητροπολιτικού χαρακτήρα πάρκων με στόχο τη δημιουργία διαδρόμων πρασίνου. Είναι πλέον ευρέως αποδεκτό ότι η Αθήνα δεν μπόρεσε να αξιοποιήσει την ευκαιρία των Ολυμπιακών αγώνων για την ενίσχυση του αστικού πρασίνου. Η ελλιπής διαθεσιμότητα πόρων δεν αποτελεί την μόνη αιτία για την προβληματική υφιστάμενη κατάσταση. Τα θεσμικά κενά, η επικάλυψη αρμοδιοτήτων και η απουσία ενός συνολικού σχεδίου αποτελούν παράγοντες που επιδρούν αρνητικά. Ο συνδυασμός μεγάλων παρεμβάσεων, όπως για παράδειγμα η μετατροπή του πρώην αεροδρομίου Ελληνικού σε πάρκο δεν αρκούν για να μεταβάλλουν την κατάσταση, αλλά απαιτείται και η χρηματοδότηση παρεμβάσεων σε επίπεδο γειτονιάς, ιδιαίτερα στις πλέον υποβαθμισμένες συνοικίες του κέντρου.

Νησιωτικές Περιοχές.

Στο Κεφάλαιο 1 αναλύθηκε η υφιστάμενη κοινωνικοοικονομική κατάσταση των νησιωτικών περιοχών της Περιφέρειας. Για τις περιοχές αυτές έμφαση θα δοθεί στην προστασία του φυσικού και πολιτιστικού τους περιβάλλοντος. Τα νησιά της Περιφέρειας αντιμετωπίζουν λιγότερα προβλήματα απομόνωσης σε σχέση με τα νησιά του Αιγαίου αλλά και διαφορετικό επίπεδο ανάπτυξης. Το πλέον απομακρυσμένο νησί που είναι τα Κύθηρα αποτελούσε, όπως και ο Πόρος, περιοχή εφαρμογής Ολοκληρωμένου Προγράμματος Ανάπτυξης του Αγροτικού Χώρου (ΟΠΑΑΧ) με χρηματοδότηση από το ΕΠ «Αγροτική Ανάπτυξη Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου» 2007-2013. Στην Περιφέρεια Αττικής υπάρχουν νησιά που βρίσκονται κοντά στην Αθήνα όπου δημιουργήθηκε τις περασμένες 10ετίες ένα σημαντικό τουριστικό άλμα, στηριζόμενο κυρίως σε εισερχόμενες τουριστικές ροές από το εξωτερικό. Η περιορισμένη δυνατότητα πολεοδομικής ανάπτυξης και η έλλειψη επενδυτικού κλίματος, οδήγησε σε σταδιακή απομείωση του ποιοτικού τουρισμού, με συνέπεια την μεταστροφή της ανάπτυξης σε εσωτερικό τουρισμό σαββατοκύριακού και την απώλεια της διεθνούς αναγνωρισιμότητας. Σε ορισμένα επίσης νησιά η ύπαρξη δραστηριοτήτων πρωτογενούς τομέα δοκιμάζεται από το μέγεθος, το είδος και τη μέθοδο των αγροτικών εκμεταλλεύσεων. Ως διέξοδος από την υπανάπτυξη των νησιών θεωρείται ενδεικτικά η ολοκλήρωση υποδομών προσπελασιμότητας και περιβαλλοντικής προστασίας, η ενεργοποίηση του τοπικού κοινωνικού κεφαλαίου, η αναζωογόνηση των τοπικών οικονομιών μέσω της προσέλκυσης νέων επιχειρηματικών ιδεών, η βελτίωση της ποιότητας ζωής έτσι ώστε να αυξηθεί η ελκυστικότητά τους ως προορισμών αναψυχής και πολιτισμού, η υποστήριξη δικτύωσης για την ανταλλαγή εμπειριών και την επίτευξη συγκεκριμένων ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων και, συνακόλουθα, η προσέλκυση επενδύσεων και η μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων.

Δεν είναι ακόμα γνωστό αν θα εξακολουθήσουν και τη νέα προγραμματική περίοδο να αποτελούν περιοχή εφαρμογής των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας 3 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007 -2013 και συνακόλουθα δεν είναι λεπτομερώς γνωστό το είδος των παρεμβάσεων που θα υλοποιηθούν με χρηματοδότηση από το ΕΓΤΑΑ Επίσης, μέσω των κριτηρίων διαχωρισμού τα οποία παρατίθενται στο Κεφάλαιο 3 (παρ.3.7) διασφαλίζεται η μη χρηματοδότηση παρόμοιων τύπων δράσεων από τα δύο ταμεία Η αναπτυξιακή στρατηγική για τα νησιά της Περιφέρειας εστιάζεται :

- Στην περιβαλλοντική μέριμνα για τη διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, με παρεμβάσεις για τη διαχείριση λυμάτων, απορριμμάτων και προστασίας και χρηστής διαχείρισης υδάτων, ακτών και φυσικών πόρων.

- Στην αξιοποίηση του γεγονότος ότι σε ευρύτερο πλαίσιο, ο νησιωτικός χώρος αποτελεί κατεξοχήν έδαφος για την ανάπτυξη της Κοινωνίας της Πληροφορίας, όπου θα υπάρχουν εφαρμογές σε πολλούς τομείς όπως ο τουρισμός, οι μεταφορές, η παιδεία, η διοίκηση και η υγεία. Οι παρεμβάσεις για τις νησιωτικές περιοχές θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο εφαρμογής των Αξόνων Προτεραιότητας του Προγράμματος.

Ορεινές περιοχές.

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ορεινοί όγκοι της Αττικής σχετίζονται με τις δασικές πυρκαγιές και την αυθαίρετη δόμηση. Για μεν τους κινδύνους από τις πυρκαγιές και την ανάγκη προληπτικών μέτρων αλλά και αποκατάστασης (αναδασώσεις) σχετικές δράσεις θα αναληφθούν από το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2007 – 2013. Το πρόβλημα της αυθαίρετης δόμησης αντιμετωπίζεται μέσω θεσμικών ρυθμίσεων και δεν εμπίπτει στο πεδίο επιλεξιμότητας των Διαρθρωτικών Ταμείων . Μέσω του ΠΕΠ Αττικής θα ενισχυθούν δράσεις που σχετίζονται με τον εξοπλισμό κατάσβεσης των πυρκαγιών , την προώθηση της βιοποικιλότητας και φυσικής προστασίας (συμπεριλαμβανομένων των περιοχών Natura 2000). Επίσης , μέσω των κριτηρίων διαχωρισμού τα οποία παρατίθενται στο Κεφάλαιο 3 (παρ. 3.7) διασφαλίζεται η μη χρηματοδότηση παρόμοιων τύπων δράσεων από τα δύο ταμεία.

Αγροτικές περιοχές.

Οι εναπομείνουσες αγροτικές περιοχές στην Περιφέρεια αντιμετωπίζουν αυξημένα προβλήματα από την άναρχη αστική επέκταση είτε για πρώτη κατοικία είτε για παραθερισμό.

Τα προβλήματα που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι αγροτικές περιοχές, που κατ' ουσία αποτελούν την περιαστική ζώνη του Λεκανοπεδίου, σχετίζονται :

- με τη μείωση της επιβάρυνσης του περιβάλλοντος από την άσκηση της γεωργικής δραστηριότητας που αποτυπώνεται στην διαχείριση των υδάτων για άρδευση, την μόλυνση του εδάφους και των υπόγειων υδάτων από υπολείμματα φυτοφαμάκων και λιπασμάτων
- την αλλαγή χρήσεων γής.
- τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της φυτικής και ζωικής παραγωγής και των επιχειρήσεων πρώτης μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών προϊόντων.

Για τα προβλήματα αυτά με δεδομένο τον μονοταμειακό χαρακτήρα του ΠΕΠ, δεν μπορούν να υλοποιηθούν παρεμβάσεις, αφού δεν εμπίπτουν στο πεδίο επιλεξιμότητας του ΕΤΠΑ.

Οι αναγκαίες παρεμβάσεις θα υλοποιηθούν μέσω του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007 - 2013 (ΠΑΑ) και συγκεκριμένα για τα θέματα που σχετίζονται με την περιβαλλοντική διάσταση της άσκησης της γεωργίας και την αναγκαιότητα διατήρησης της γεωργικής γης μέσω του Άξονα Προτεραιότητας 2 «Βελτίωση του Περιβάλλοντος και της Υπαίθρου», όπου παρέχονται στρεμματικές ενισχύσεις για την υιοθέτηση γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων όπως η βιολογική γεωργία, η αγρανάπαυση, η διατήρηση του αγροτικού τοπίου.

Οι αναγκαίες παρεμβάσεις που σχετίζονται με τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα σε επίπεδο γεωργικών εκμεταλλεύσεων, αλλά και των επιχειρήσεων πρώτης μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών προϊόντων θα υλοποιηθούν μέσω του Άξονα Προτεραιότητας 1 του ΠΑΑ «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα της γεωργίας και της δασοκομίας» .

Κατά την τρίτη προγραμματική περίοδο δύο από τις πλέον υστερούσες αναπτυξιακά περιοχές της Περιφέρειας και συγκεκριμένα η Επαρχία Τροιζηνίας και τα Κύθηρα αποτελούσαν περιοχές εφαρμογής Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων Ανάπτυξης Αγροτικού χώρου (ΟΠΑΑΧ) του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αγροτική Ανάπτυξη Ανασυγκρότηση της Υπαίθρου 2000 – 2006. Εάν και τη νέα προγραμματική περίοδο τα Κύθηρα και η Τροιζηνία αποτελέσουν περιοχές εφαρμογής ΟΠΑΑΧ θα ισχύσουν τα κριτήρια διαχωρισμού των πράξεων που παρατίθενται στην παράγραφο 3.7 του Κεφαλαίου 3. Επίσης, μέσω των κριτηρίων διαχωρισμού τα οποία παρατίθενται στο Κεφάλαιο 3 (παρ. 3.7) διασφαλίζεται η μη χρηματοδότηση παρόμοιων τύπων δράσεων από τα δύο ταμεία.

Επίσης η Περιφέρεια Αττικής είναι επιλέξιμη Περιφέρεια στο πλαίσιο της διακρατικής και διαπεριφερειακής συνεργασίας. Οι δράσεις που προγραμματίζονται από το ΠΕΠ Αττικής είναι σε συμπληρωματικότητα με αυτά των προγραμμάτων της Εδαφικής Συνεργασίας (Στόχος 3)

Περιοχές που εξαρτώνται από την αλιεία.

Στην Περιφέρεια Αττικής δεν υπάρχουν περιοχές που εξαρτώνται από την αλιεία, με βάση τα αναφερόμενα στον Κανονισμό Ε.Ε 1198/2006, άρθρο 43. Τα κλαδικά θέματα του τομέα αλιείας θα αντιμετωπισθούν μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αλιεία 2007 – 2013.

Η σημασία των πόλεων για την προώθηση της Στρατηγικής της Λισαβόνας.

Οι Ευρωπαϊκές Στρατηγικές Κατευθύνσεις για την Πολιτική της Συνοχής κατά τη νέα προγραμματική περίοδο αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία στη **συμβολή των πόλεων** (αστικά κέντρα) στην ανάπτυξη και την απασχόληση.

Η μεγάλη σημασία που αποδίδεται στις πόλεις συνδέεται με την αναγνώριση του ρόλου τους ως **κινητήρων της ανάπτυξης** των περιοχών που βρίσκονται στην άμεση επιρροή τους, της υπαίθρου που τα περιβάλλει, αλλά και των μικρότερων αστικών κέντρων που βρίσκονται στην ακτίνα επιρροής τους. Συνακόλουθα, η ανάπτυξη των αστικών κέντρων μπορεί να λειτουργήσει και ως προωθητικός μηχανισμός της πραγματικής σύγκλισης.

Το ΕΣΠΑ αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην αστική ανάπτυξη στοχεύοντας στη συγκρότηση μιας συνολικής αλλά και εξειδικευμένης αναπτυξιακής πολιτικής με ιδιαίτερη έμφαση στην αναβάθμιση των πόλεων και τη συμβολή τους στην προώθηση της **Στρατηγικής της Λισαβόνας**.

Παράλληλα, οι στόχοι της **Πολιτικής της Συνοχής** υλοποιούνται μέσω της διάχυσης της ανάπτυξης στις ευρύτερες περιοχές όπου αποτυπώνεται η δυναμική των αστικών κέντρων, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό και στη μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων και την ισόρροπη ανάπτυξη γενικότερα. Οι πόλοι ανάπτυξης στη στρατηγική του ΕΣΠΑ και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων για την περίοδο 2007-2013.

Η έννοια των πόλων ανάπτυξης.

Με δεδομένα τα παραπάνω και για το σκοπό της ενίσχυσης της οικονομικής μεγέθυνσης και της απασχόλησης των Περιφερειών της χώρας, η εφαρμογή των πόλων ως εργαλείου εδαφικής ανάπτυξης, αποτελεί σημαντικό και καινοτόμο στοιχείο της στρατηγικής του ΕΣΠΑ και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων κατά τη νέα προγραμματική περίοδο.

Ως δυναμικοί **πόλοι ανάπτυξης** νοούνται ιδιαίτερα δυναμικά αστικά κέντρα⁴⁶ της χώρας, μητροπολιτικής και περιφερειακής σημασίας, τα οποία, μέσα από τις επιδράσεις και επιρροές που ασκούν στην χώρα, τις περιφέρειες και τα λειτουργικά ή ημερήσια αστικά τους συστήματα, αναμένεται να συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας, με έμφαση στη δημιουργία δυναμικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος, έρευνας και τεχνολογίας,

⁴⁶ Όπως αυτά ορίζονται από την ΕΣΥΕ (πληθυσμός κύριου οικισμού άνω των 10000 κατοίκων) στα οποία προστίθενται και τα κέντρα με μικρότερο πληθυσμιακό μέγεθος που είναι προτείνουσες νομών.

καινοτομίας, και περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας, στο πλαίσιο της εφαρμογής της Στρατηγικής της Λισαβόνας .

Πεδίο εφαρμογής

Στο πλαίσιο της υλοποίησης της στρατηγικής της ανάπτυξης στο ΕΣΠΑ, κατά την επόμενη περίοδο προγραμματισμού, **όλες οι πόλεις θα υποδεχθούν αναπτυξιακές δράσεις** μέσα από τα Τομεακά και Περιφερειακά Προγράμματα, συγχρηματοδοτούμενες από τα Διαρθρωτικά Ταμεία.

Οι συγκεκριμένες παρεμβάσεις στους πόλους ανάπτυξης θα εστιάσουν σε **τέσσερα θεματικά πεδία, αλληλένδετα μεταξύ τους**, σύμφωνα και με τις προτεραιότητες του Εαρινού Ευρωπαϊκού Συμβουλίου 2006 και συγκεκριμένα: την Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη, την Καινοτομία, την Επιχειρηματικότητα και την Απασχολησιμότητα.

Τα πεδία αυτά είναι σε πλήρη συμφωνία με τις Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση και αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της αναθεωρημένης **Στρατηγικής της Λισαβόνας**.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, οι **παρεμβάσεις στους πόλους ανάπτυξης** θα στοχεύουν στη:

- Δημιουργία και μεταφορά καινοτομίας.
- Προώθηση της Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης και σύνδεσή της με την παραγωγική διαδικασία.
- Ανάπτυξη και τον προσανατολισμό της επιχειρηματικότητας σε νέες και καινοτόμες δραστηριότητες.
- Ανάπτυξη και προώθηση υπηρεσιών ΤΠΕ και ποιοτικών δημόσιων υπηρεσιών προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις.
- Δημιουργία και την ανάπτυξη Κέντρων Αριστείας για την εκπαίδευση, την κατάρτιση και την απασχόληση.

Οι παραπάνω αναφερόμενες παρεμβάσεις θα χρηματοδοτηθούν τόσο από τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα, Ψηφιακή Σύγκλιση, Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση, Βελτίωση της Διοικητικής Ικανότητας της Δημόσιας Διοίκησης) όσο και από τα Περιφερειακά (ΠΕΠ).

Διαδικασία επιχειρησιακής εξειδίκευσης της στρατηγικής των πόλων ανάπτυξης – Χρονοδιάγραμμα.

Ο καθορισμός πόλων ανάπτυξης και η εξειδίκευση της στρατηγικής σε επίπεδο Επιχειρησιακών Προγραμμάτων πρέπει να έχει ολοκληρωθεί μέχρι το **τέλος του 2008**. Κρίσιμη κρίνεται η συμμετοχή και η εμπλοκή της τοπικής κοινωνίας στον καθορισμό και τη διαμόρφωση του πλαισίου εφαρμογής των πόλων ανάπτυξης.

Για το σκοπό αυτό, τα **επόμενα βήματα** στο πλαίσιο της διαδικασίας είναι τα ακόλουθα:

- 1) Κατά το δεύτερο εξάμηνο **2007** θα πραγματοποιηθούν **ημερίδες διαβούλευσης σε κάθε μια από τις 13** Περιφέρειες της χώρας, με τη συμμετοχή των τοπικών εμπλεκόμενων φορέων (Περιφέρειες, τοπική αυτοδιοίκηση, επιμελητήρια, επιχειρήσεις, επαγγελματικές οργανώσεις, Ανώτατα Εκπαιδευτικά και Ερευνητικά Ιδρύματα, κτλ). Στόχος είναι η σε βάθος διαβούλευση με τους παραπάνω φορείς για το επιχειρησιακό πλαίσιο της στρατηγικής των πόλων ανάπτυξης.
- 2) Με την ολοκλήρωση των τοπικών ημερίδων θα πραγματοποιηθεί **συνέδριο διαβούλευσης σε εθνικό επίπεδο**, με τη συμμετοχή των κοινωνικοοικονομικών εταίρων, με σκοπό την οριστικοποίηση των συμπερασμάτων των 13 περιφερειακών

ημερίδων διαβούλευσης, σε ό,τι αφορά το επιχειρησιακό πλαίσιο της στρατηγικής των πόλων ανάπτυξης.

- 3) Με εκκίνηση τον Απρίλιο 2008, θα πραγματοποιηθεί η πρώτη **πρόσκληση υποβολής προτάσεων**.

Οι προτάσεις αυτές θα περιέχουν ολοκληρωμένα σχέδια που θα εστιάζουν στην ανάπτυξη και την απασχόληση μέσω παρεμβάσεων στα πεδία που αναφέρονται στην παράγραφο «Πεδίο Εφαρμογής» του παρόντος. Θα μπορούν να υποβάλλονται από συνεργασίες ή συμπράξεις φορέων που σχετίζονται/δραστηριοποιούνται στα παραπάνω πεδία και βρίσκονται σε **προτεύουσες νομών ή σε σημαντικά αστικά κέντρα της χώρας**. Η επιλογή των ολοκληρωμένων σχεδίων ανάπτυξης για την ανάπτυξη και την απασχόληση της πρώτης πρόσκλησης (2008) θα ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος 2008. Η επόμενη πρόσκληση θα πραγματοποιηθεί μετά από αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και των εμπειριών του πρώτου κύκλου.

2.4 ΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013.

Με βάση της επιλεχθέντες γενικούς- στόχους του Προγράμματος της τις θεματικές και χωρικές προτεραιότητες αλλά και το περιεχόμενο – προτιμίες της Ex-ante αξιολόγησης καθήσκει της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων διαμορφώνονται οι Άξονες Προτεραιότητας του Προγράμματος. που είναι :

Άξονας Προτεραιότητας 1 : Ενίσχυση των υποδομών προσπελασιμότητας –ενέργειας.

Στον Άξονα περιλαμβάνονται οι παρεμβάσεις που στοχεύουν στην αναβάθμιση /επέκταση των υποδομών στους τομείς των μεταφορών και της ενέργειας. Ο Άξονας Προτεραιότητας συμβάλλει στην επίτευξη του Γενικού Στόχου του Προγράμματος «Βελτίωση της επιχειρηματικότητας της Αττικής σαν Διεθνές Επιχειρηματικό κέντρο» και του Γενικού Στόχου «Βελτίωση της ποιότητας ζωής και της προστασίας του περιβάλλοντος».

Άξονας Προτεραιότητας 2 : Αειφόρος Ανάπτυξη και Βελτίωση της Ποιότητας ζωής.

Στον Άξονα περιλαμβάνονται παρεμβάσεις για την ορθολογική και περιβαλλοντικά αποδεκτή και με βάση τις σχετικές οδηγίες της Ε.Ε, διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων, την ορθολογική διαχείριση υδάτινων πόρων, την πρόληψη και αντιμετώπιση φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων, την ανάπτυξη κοινωνικών δομών για τη συμφιλίωση οικογενειακής ζωής και εργασίας, την ενίσχυση των υποδομών υγείας με έμφαση στην πρωτοβάθμια υγειονομική φροντίδα, την κάλυψη των κενών που παρατηρούνται στις εκπαιδευτικές υποδομές του συνόλου των βαθμίδων της εκπαίδευσης συμπεριλαμβανόμενης και της προσχολικής αγωγής, την παροχή ψηφιακών εφαρμογών και υπηρεσιών προς τους πολίτες και τέλος την ανάδειξη και προστασία των μνημείων της Περιφέρειας και την ανάδειξη του πολιτισμού σαν προωθητικού κλάδου για την οικονομία. Ο Άξονας Προτεραιότητας εξυπηρετεί κατά προτεραιότητα τους Γενικούς Στόχους «Βελτίωση της ποιότητας ζωής και της προστασίας του περιβάλλοντος» και «Δημιουργία προϋποθέσεων για καλύτερες και περισσότερες θέσεις εργασίας.

Άξονας Προτεραιότητας 3: Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας, της Καινοτομίας και της Ψηφιακής Σύγκλισης.

Στον Άξονα περιλαμβάνεται το σύνολο των παρεμβάσεων που εξυπηρετούν την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της ανταγωνιστικότητας σε όλους τους παραγωγικούς τομείς της οικονομίας με έμφαση στην μεταποίηση και τις συνοδευτικές προς αυτήν υπηρεσίες, τον τουρισμό, καθώς και τις ΤΠΕ, στην ενίσχυση τη E&TA και της διάχυσης των αποτελεσμάτων της στις επιχειρήσεις της Περιφέρειας, την ενίσχυση της καινοτομίας, την ταχύτερη και ουσιαστική διείσδυση των ΤΠΕ στις επιχειρήσεις, την αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών, την ενίσχυση και ενδυνάμωση του θεσμικού περιβάλλοντος, και την παραγωγή ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, την αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων των εισροών Ξένων Άμεσων Επενδύσεων.

Ο Άξονας Προτεραιότητας 3 εξυπηρετεί κατά προτεραιότητα το γενικό στόχο του Προγράμματος «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας οικονομίας μέσω της ενθάρρυνσης της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας, της έρευνας και τεχνολογίας και της διάδοσης και αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης.».

Άξονας Προτεραιότητας 4: Αναζωογόνηση (regeneration) αστικών περιοχών .

Στον Άξονα περιλαμβάνονται παρεμβάσεις για την εφαρμογή προγραμμάτων αστικής αναζωογόνησης, που θα στοχεύουν στον μετασχηματισμό του αστικού τοπίου, την εφαρμογή εκτεταμένων αναπλάσεων, την περιβαλλοντική αναβάθμιση, μέσω και της ενίσχυσης του αστικού πρασίνου, τη βελτίωση της ποιότητας του αστικού δημόσιου χώρου, την αλλαγή χρήσεων γης και την αξιοποίηση των παλαιών βιομηχανικών κτιρίων ή εγκαταστάσεων σε συνδυασμό με πιθανές δράσεις οικονομικών ενισχύσεων προς επιχειρήσεις για την αναθέρμανση της τοπικής επιχειρηματικότητας με στόχο την αποφυγή εμφάνισης περιοχών «χωρικού αποκλεισμού» λόγω και της συγκέντρωσης ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων για «κοινωνικό αποκλεισμό». Οι παρεμβάσεις του Άξονα θα υλοποιηθούν και μέσω της εφαρμογής Πρότυπων Καινοτόμων Σχεδίων Ανάπτυξης (Π.Κ.Σ.Α.), τα οποία βασίζονται στις προτάσεις των τοπικών αρχών (Φορείς Αυτοδιοίκησης Α' και Β' βαθμού) οικονομικών και κοινωνικών εταίρων. Οι παρεμβάσεις της κατηγορίας αυτής (Π.Κ.Σ.Α.) θα υλοποιηθούν μέσω «συνολικής επιχορήγησης» (global grant), ενώ θα εξετασθεί και η δυνατότητα αξιοποίησης των σύγχρονων τεχνικών χρηματοδότησης.

Ο Άξονας Προτεραιότητας 4 εξυπηρετεί κατά προτεραιότητα το γενικό στόχο του Προγράμματος «Βελτίωση της ποιότητας ζωής και προστασία του περιβάλλοντος.» και τον γενικό στόχο «Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας».

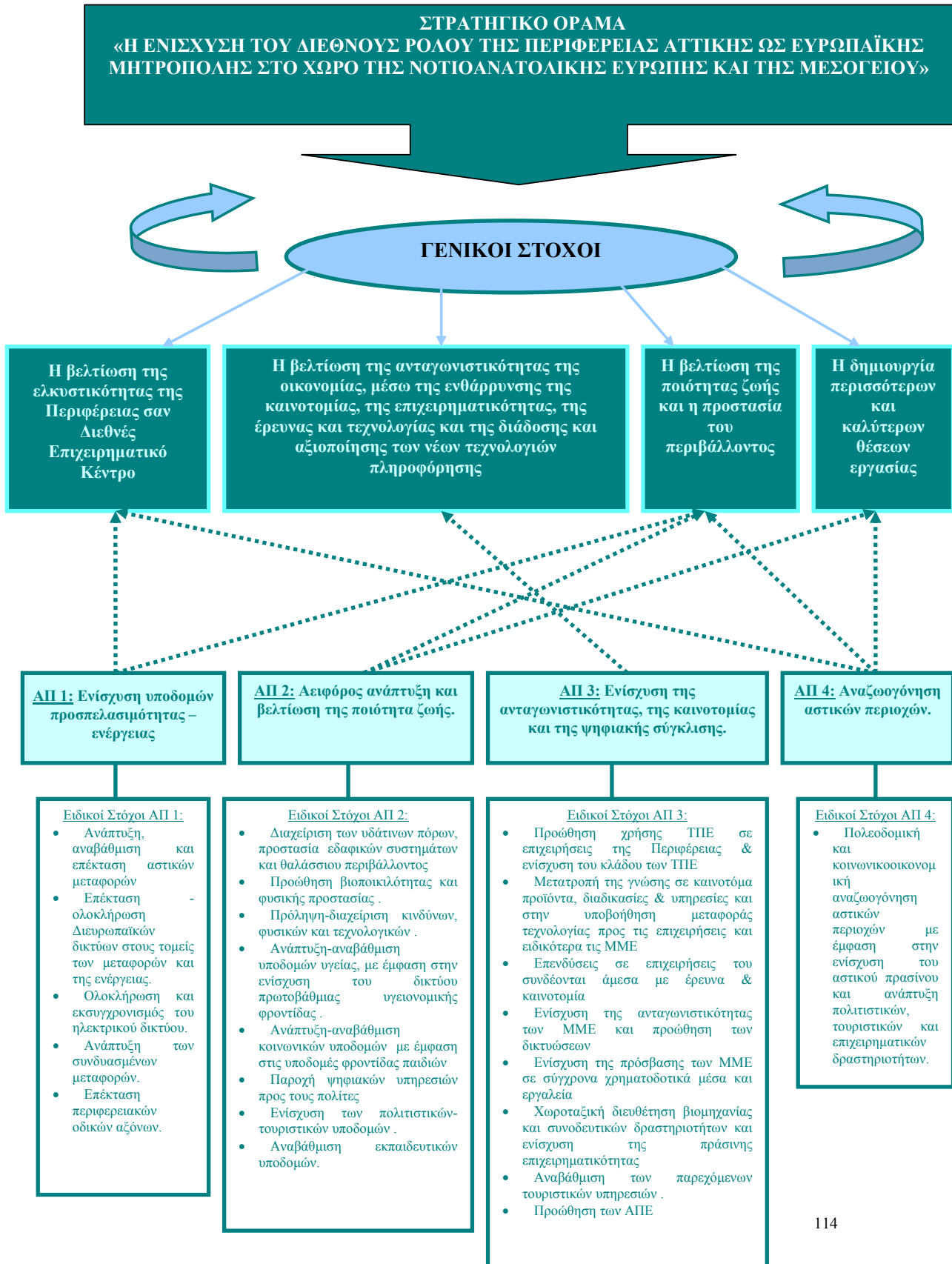
Άξονας Προτεραιότητας 5: Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής.

Στον Άξονα περιλαμβάνονται δράσεις για την εφαρμογή ,παρακολούθηση, αξιολόγηση και δημοσιοποίηση του Προγράμματος. Ειδικότερα, ο εν λόγω Άξονας Προτεραιότητας αφορά την Τεχνική Υποστήριξη της Εφαρμογής του Προγράμματος και καλύπτει την εκπόνηση των αναγκαίων μελετών, την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών , την αξιολόγηση και τους ελέγχους καθώς και την απαραίτητη ενημέρωση και δημοσιότητα του Προγράμματος

Για τη διαμόρφωση των αξόνων προτεραιότητας του Ε.Π λήφθηκαν υπόψη και οι εισηγήσεις των ex - ante αξιολογητών καθώς και των μελετητών της Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης.

Στο σχήμα που ακολουθεί αποτυπώνεται διαγραμματικά η στρατηγική του Προγράμματος και η αλληλουχία μεταξύ των επιπέδων της στοχοθέτησης.

Αντιστοίχιση Στρατηγικής – Στόχων του Ε.Π. Αττικής 2007 – 2013.

2.5 ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΟΥ Ε.Π. ΑΤΤΙΚΗΣ 2007 – 2013 ΜΕ ΤΟΥΣ ΓΕΝΙΚΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2007-2013.

Η συνέπεια της στρατηγικής του Ε.Π Αττικής 2007 -2013 με τους Γενικούς Στόχους του ΕΣΠΑ 2007 – 2013 εξετάζεται με βάση το βαθμό εξυπηρέτησης των Γενικών Στόχων του ΕΣΠΑ από τους Γενικούς Στόχους και τους Άξονες Προτεραιότητας του Προγράμματος..

Στον Πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι Γενικοί Στόχοι του ΕΣΠΑ (κάθετες στήλες) και οι Γενικοί Στόχοι του Ε.Π Αττικής 2007 –2013 (οριζόντιες στήλες).

Πίνακας 2.1: Σύναφεια Γενικών Στόχων του Ε.Π. Αττικής 2007-2013 με τους Γενικούς Στόχους του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ).

Α/Α	ΓΕΝΙΚΟΙ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΑΝΑΦΟΡΑΣ 2007-2013	ΣΤΟΧΟΙ	ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ Ε.Π. ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013			
			Βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας Αττικής σαν Διεθνές Επιχειρηματικό Κέντρο	Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας μέσω της ενθάρρυνσης της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας, της έρευνας και τεχνολογίας και της διάδοσης και αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης	Βελτίωση της ποιότητας ζωής και της προστασίας του περιβάλλοντος	Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας
1	Η αύξηση της εξωστρέφειας και των εισροών Ξένων Άμεσων Επενδύσεων	(*)		•		
2	Η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και η αύξηση της παραγωγικότητας	(*)		•		
3	Η διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος της χώρας			•		
4	Η βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος					•
5	Η ενίσχυση της Έρευνας, Τεχνολογίας και η προώθηση της καινοτομίας σε όλους τους κλάδους ως βασικό παράγοντα αναδιάρθρωσης της οικονομίας και μετάβασης στην οικονομία της γνώσης.			•		
6	Η ψηφιακή σύγκλιση της χώρας με την ενσωμάτωση και τη συστηματική χρήση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) στους τομείς κοινωνικής και οικονομικής δραστηριοποίησης.			•	•	
7	Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των εργαζόμενων και των επιχειρήσεων					(*)
8	Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση					
9	Προώθηση της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης. Στόχος είναι η διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης όλων στην αγορά εργασίας και η πρόληψη των φαινομένων περιθωριοποίησης και αποκλεισμού.					•
10	Θεμελίωση ενός αποδοτικού και οικονομικά βιώσιμου συστήματος Υγείας, που θα προσφέρει ποιοτικές και εξατομικευμένες υπηρεσίες στους πολίτες και θα εστιάζει στη συνεχή βελτίωση των υπηρεσιών πρόληψης και φροντίδας				•	•
11	Η ανάδειξη του οικονομικού, κοινωνικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα των θεμάτων ισότητας των φύλων, με την άμεση σύνδεσή τους με τις κυρίαρχες εθνικές πολιτικές προτεραιότητες (ανάπτυξη – απασχόληση – κοινωνική συνοχή).					•
12	Η βελτίωση της ποιότητας των δημόσιων πολιτικών και η αποτελεσματική εφαρμογή τους για την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των πολιτών και τη διευκόλυνση της επιχειρηματικής δράσης.					
13	Η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών της χώρας.	•				
14	Ο ασφαλής ενεργειακός εφοδιασμός της χώρας με γνώμονα την αειφορία	•				
15	Η αειφόρος διαχείριση του Περιβάλλοντος				•	
16	Η άσκηση αποτελεσματικής περιβαλλοντικής πολιτικής				•	
17	Ανάδειξη του Πολιτισμού ως ζωτικού παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας.				•	
ΧΩΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ						
	Βιώσιμη αστική ανάπτυξη				•	(*)
	Ανάπτυξη της υπαίθρου					
	Διασυνοριακή, διακρατική και διαπεριφερειακή συνεργασία					

•Εκτιμώμενη άμεση και σημαντική συμβολή – συνέργια, (*)Εκτιμώμενη έμμεση συμβολή

Ο πρώτος Γενικός Στόχος του Ε.Π Αττικής 2007 -2013 «Βελτίωση της Ελκυστικότητας της Αττικής σαν Διεθνές Επιχειρηματικό Κέντρο» εξυπηρετεί έμμεσα τον πρώτο Γενικό Στόχο του ΕΣΠΑ «Η αύξηση της εξωστρέφειας και των εισροών ΞΑΕ» και το δεύτερο Γενικό Στόχο «Η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και η αύξηση της παραγωγικότητας» και άμεσα τους ΓΣ 13 «Η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών της χώρας» και Γ.Σ 14 «Ο ασφαλής ενεργειακός εφοδιασμός της χώρας με γνώμονα την αειφορία».

Ο δεύτερος Γενικός Στόχος του Ε.Π Αττικής «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας μέσω της ενθάρρυνσης της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας, της έρευνας και τεχνολογίας και της διάδοσης και αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης» έχει άμεση συμβολή στην επίτευξη των Γενικών Στόχων του ΕΣΠΑ :

- ΓΣ 1 «Η αύξηση της εξωστρέφειας και των εισροών Ξένων Άμεσων Επενδύσεων»,
- ΓΣ 2 «Η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και η αύξηση της παραγωγικότητας»,
- ΓΣ 3 «Η διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος της χώρας»,
- ΓΣ 5 «Η ενίσχυση της Έρευνας, Τεχνολογίας και η προώθηση της Καινοτομίας σε όλους τους κλάδους ως βασικό παράγοντα αναδιάρθρωσης της ελληνικής οικονομίας και μετάβασης στην οικονομία της γνώσης»
- ΓΣ 6 «Η ψηφιακή σύγκλιση της χώρας με την ενσωμάτωση και τη συστηματική χρήση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) στους τομείς κοινωνικής και οικονομικής δραστηριοποίησης».

Ο τρίτος Γενικός Στόχος του Ε.Π. Αττικής «Βελτίωση της ποιότητας ζωής και της προστασίας του περιβάλλοντος» έχει άμεση συμβολή με τους Γενικούς Στόχους του ΕΣΠΑ :

- ΓΣ 6 «Η ψηφιακή σύγκλιση της χώρας με την ενσωμάτωση και τη συστηματική χρήση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) στους τομείς κοινωνικής και οικονομικής δραστηριοποίησης»,
- ΓΣ 10 του ΕΣΠΑ «Θεμελίωση ενός αποδοτικού και οικονομικά βιώσιμου συστήματος Υγείας, που θα προσφέρει ποιοτικές και εξατομικευμένες υπηρεσίες στους πολίτες και θα εστιάζει στη συνεχή βελτίωση των υπηρεσιών πρόληψης και φροντίδας»
- ΓΣ 15 «Η αειφόρος διαχείριση του περιβάλλοντος»
- ΓΣ16 «Η άσκηση αποτελεσματικής περιβαλλοντικής πολιτικής»,
- ΓΣ 17 «Ανάδειξη του Πολιτισμού ως ζωτικού παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας»,
- και τη χωρική προτεραιότητα «Βιώσιμη αστική ανάπτυξη»

Ο τέταρτος Γενικός Στόχος του Ε.Π. Αττικής «Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας » έχει άμεση συμβολή με τους Γενικούς Στόχους του ΕΣΠΑ :

- ΓΣ 4 «Βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος»,
- ΓΣ 9 «Προώθηση της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης.»,
- ΓΣ 10 «Θεμελίωση ενός αποδοτικού και οικονομικά βιώσιμου συστήματος Υγείας, που θα προσφέρει ποιοτικές και εξατομικευμένες υπηρεσίες στους πολίτες και θα εστιάζει στη συνεχή βελτίωση των υπηρεσιών πρόληψης και φροντίδας», και
- ΓΣ 11 Η ανάδειξη του οικονομικού, κοινωνικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα των θεμάτων ισότητας των φύλων, με την άμεση σύνδεσή τους με τις κυρίαρχες εθνικές πολιτικές προτεραιότητες (ανάπτυξη – απασχόληση – κοινωνική συνοχή).

και έμμεσα συμβολή με το ΓΣ 7 «Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων» καθώς και με τη χωρική προτεραιότητα «Βιώσιμη αστική ανάπτυξη».

Στον Πίνακα που ακολουθεί εξετάζεται η συμβολή των Αξόνων Προτεραιότητας του ΠΕΠ Αττικής στην επίτευξη των Γενικών Στόχων του ΕΣΠΑ.

Πίνακας 2.2: Σύναφεια Αξόνων Προτεραιότητας του Ε.Π. Αττικής 2007-2013 με τους Γενικούς Στόχους του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ)

Α/Α	ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΑΝΑΦΟΡΑΣ 2007-2013	ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ Ε.Π. ΑΤΤΙΚΗΣ 2007 - 2013			
		ΑΠ 1: Ενίσχυση υποδομών προσηλασμιότητας - ενέργειας	ΑΠ 2: Αειφόρος ανάπτυξη και βελτίωση της ποιότητας ζωής	ΑΠ 3: Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της ψηφιακής σύγκλισης	ΑΠ 4: Αναζωογόνηση αστικών περιοχών
1	Η αύξηση της εξωστρέφειας και των εισροών Ξένων Άμεσων Επενδύσεων	(•)		•	(•)
2	Η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και η αύξηση της παραγωγικότητας	(•)		•	(•)
3	Η διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος της χώρας		(•)	•	(•)
4	Η βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος		•		
5	Η ενίσχυση της Έρευνας, Τεχνολογίας και η προώθηση της καινοτομίας σε όλους τους κλάδους ως βασικό παράγοντα αναδιάρθρωσης της οικονομίας και μετάβασης στην οικονομία της γνώσης.			•	
6	Η ψηφιακή σύγκλιση της χώρας με την ενσωμάτωση και τη συστηματική χρήση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) στους τομείς κοινωνικής και οικονομικής δραστηριοποίησης.		•	•	
7	Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των εργαζόμενων και των επιχειρήσεων			(•)	
8	Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση				
9	Προώθηση της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης. Στόχος είναι η διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης όλων στην αγορά εργασίας και η πρόληψη των φαινομένων περιθωριοποίησης και αποκλεισμού.		•		
10	Θεμελίωση ενός αποδοτικού και οικονομικά βιώσιμου συστήματος Υγείας, που θα προσφέρει ποιοτικές και εξατομικευμένες υπηρεσίες στους πολίτες και θα εστιάζει στη συνεχή βελτίωση των υπηρεσιών πρόληψης και φροντίδας		•		
11	Η ανάδειξη του οικονομικού, κοινωνικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα των θεμάτων ισότητας των φύλων, με την άμεση σύνδεσή τους με τις κυρίαρχες εθνικές πολιτικές προτεραιότητες (ανάπτυξη – απασχόληση – κοινωνική συνοχή).		•		
12	Η βελτίωση της ποιότητας των δημόσιων πολιτικών και η			(•)	

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013

	αποτελεσματική εφαρμογή τους για την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των πολιτών και τη διευκόλυνση της επιχειρηματικής δράσης.				
13	Η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών της χώρας.	•			
14	Ο ασφαλής ενεργειακός εφοδιασμός της χώρας με γνώμονα την αειφορία	•		(•)	
15	Η αειφόρος διαχείριση του Περιβάλλοντος		•		(•)
16	Η άσκηση αποτελεσματικής περιβαλλοντικής πολιτικής		•		
17	Ανάδειξη του Πολιτισμού ως ζωτικού παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας.		•		(•)
ΧΩΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ					
	Βιώσιμη αστική ανάπτυξη	•			•
	Ανάπτυξη της υπαίθρου				
	Διασυννοριακή, διακρατική και διαπεριφερειακή συνεργασία				

- Εκτιμώμενη άμεση και σημαντική συμβολή - συνέργεια
- (•) Εκτιμώμενη έμμεση συμβολή

Μέσω των παρεμβάσεων των Αξόνων Προτεραιότητας του Ε.Π Αττικής 2007 -2013 εξυπηρετούνται άμεσα και έμμεσα ως ακολούθως οι Γενικοί Στόχοι του ΕΣΠΑ :

Ο Α.Π 1: «Ενίσχυση υποδομών προσπελασιμότητας - ενέργειας» του ΠΕΠ Αττικής 2007 - 2013 εξυπηρετεί άμεσα την επίτευξη των Γενικών Στόχων του ΕΣΠΑ:

- ΓΣ 13 «Η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών της χώρας»,
- ΓΣ 14 «Ο ασφαλής ενεργειακός εφοδιασμός της χώρας με γνώμονα την αειφορία» ,
- και τη χωρική προτεραιότητα «Βιώσιμη αστική ανάπτυξη» .

και έμμεσα τους Γενικούς Στόχους του ΕΣΠΑ:

ΓΣ 1 «Η αύξηση της εξωστρέφειας και των εισροών Ξένων Άμεσων Επενδύσεων», και

ΓΣ 2 «Η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και η αύξηση της παραγωγικότητας»

Ο ΑΠ 2: «Αειφόρος ανάπτυξη και βελτίωση της ποιότητας ζωής» συμβάλει άμεσα στην επίτευξη των Γενικών Στόχων του ΕΣΠΑ:

- ΓΣ 4 « Η βελτίωση της ποιότητας και της έντασης των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος»,
- ΓΣ 6 «Η ψηφιακή σύγκλιση της χώρας με την αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών» στο σκέλος της εξυπηρέτησης των πολιτών
- ΓΣ 9 «Προώθηση της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης»
- ΓΣ 10 «Θεμελίωση ενός αποδοτικού και οικονομικά βιώσιμου συστήματος Υγείας, που θα προσφέρει ποιοτικές και εξατομικευμένες υπηρεσίες στους πολίτες και θα εστιάζει στη συνεχή βελτίωση των υπηρεσιών πρόληψης και φροντίδας»
- ΓΣ 11 «Η ανάδειξη του οικονομικού, κοινωνικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα των θεμάτων ισότητας των φύλων, με την άμεση σύνδεσή τους με τις κυρίαρχες εθνικές πολιτικές προτεραιότητες (ανάπτυξη – απασχόληση – κοινωνική συνοχή
- ΓΣ 15 «Η αειφόρος διαχείριση του Περιβάλλοντος»,
- ΓΣ 16 «Η άσκηση αποτελεσματικής περιβαλλοντικής πολιτικής» και
- ΓΣ 17 «Ανάδειξη του Πολιτισμού ως ζωτικού παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας».

Έμμεσα εξυπηρετεί τον ΓΣ 3 «Η διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος της χώρας».

Ο ΑΠ 3: «Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της ψηφιακής σύγκλισης» εξυπηρετεί άμεσα την επίτευξη των Γενικών Στόχων του ΕΣΠΑ:

- ΓΣ 1 «Η αύξηση της εξωστρέφειας και των εισροών Ξένων Άμεσων Επενδύσεων»,
- ΓΣ 2 «Η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και η αύξηση της παραγωγικότητας»,
- ΓΣ 3 «Η διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος της χώρας»,
- ΓΣ 5 «Η ενίσχυση της Έρευνας, Τεχνολογίας και η προώθηση της Καινοτομίας σε όλους τους κλάδους ως βασικό παράγοντα αναδιάρθρωσης της ελληνικής οικονομίας και μετάβασης στην οικονομία της γνώσης»,
- ΓΣ 6 «Η ψηφιακή σύγκλιση της χώρας με την ενσωμάτωση και τη συστηματική χρήση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) στους τομείς κοινωνικής και οικονομικής δραστηριοποίησης».

και έμμεσα τους :

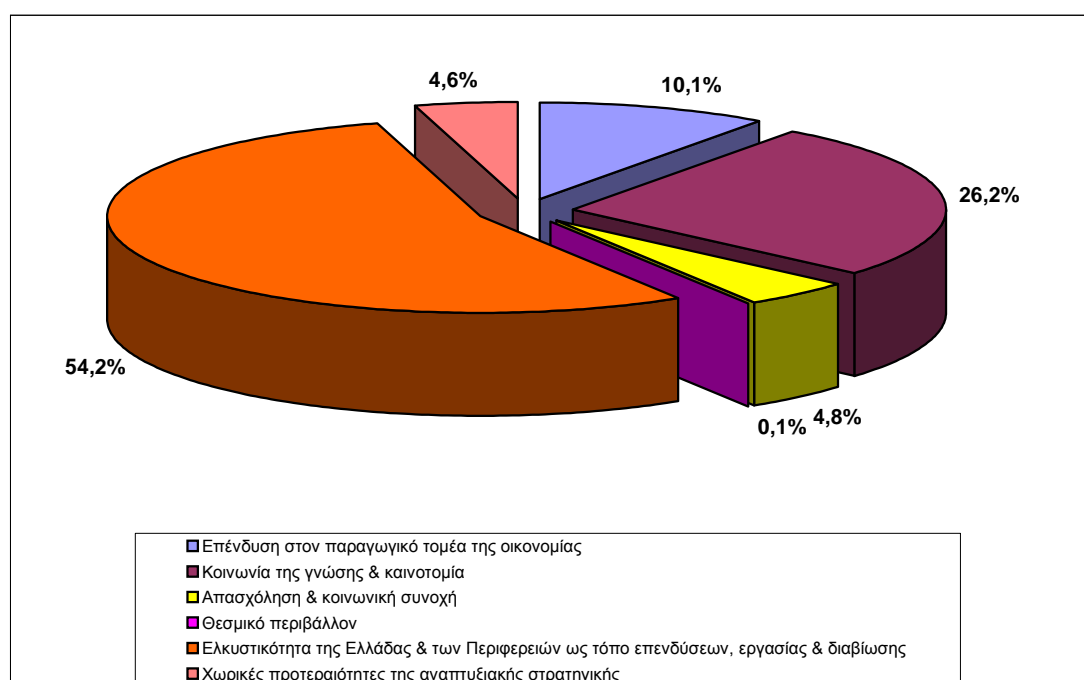
- ΓΣ 7 «Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας των εργαζόμενων και των επιχειρήσεων»
- ΓΣ 12 : «Η βελτίωση της ποιότητας των δημόσιων πολιτικών και η αποτελεσματική εφαρμογή τους για την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των πολιτών και τη διευκόλυνση της επιχειρηματικής δράσης»
- ΓΣ14 «Ο ασφαλής ενεργειακός εφοδιασμός της χώρας με γνώμονα την αειφορία»

Τέλος, ο ΑΠ 4 «Αναζωογόνηση αστικών περιοχών» εξυπηρετεί άμεσα τη χωρική προτεραιότητα του ΕΣΠΑ «Βιώσιμη αστική ανάπτυξη» και έμμεσα τους Γενικούς Στόχους :

- ΓΣ 1 «Η αύξηση της εξωστρέφειας και των εισροών Ξένων Άμεσων Επενδύσεων»,
- ΓΣ 2 «Η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και η αύξηση της παραγωγικότητας»,
- ΓΣ 3 «Η διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος της χώρας»,
- ΓΣ 15 «Η αειφόρος διαχείριση του Περιβάλλοντος»,
- ΓΣ 17 «Ανάδειξη του Πολιτισμού ως ζωτικού παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας».

Επίσης στο παρακάτω διάγραμμα απεικονίζεται η ποσοτική συσχέτιση της Δ.Δ. του προγράμματος όπως αυτή κατανέμεται στις θεματικές και χωρικές προτεραιότητες του ΕΣΠΑ.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΔΔ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΙΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΧΩΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2007-2013.

2.6 ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΟΥ Ε.Π. ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013 ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ .

2.6.1 Συνέπεια της στρατηγικής του Ε.Π. Αττικής 2007-2013 με τις Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές για την πολιτική της συνοχής 2007 – 2013.

Οι Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές της ΕΕ για τη Συνοχή 2007-2013 (ΚΣΚΓ) παρέχουν στα κράτη-μέλη και τις περιφέρειες ενδεικτικές κοινοτικές προτεραιότητες, υπογραμμίζουν την ανάγκη ενίσχυσης των συνεργιών μεταξύ της Πολιτικής συνοχής, των εθνικών και περιφερειακών προτεραιοτήτων και της στρατηγικής της Λισσαβόνας, και ενισχύουν την οικειοποίηση της πολιτικής συνοχής από τις περιφερειακές και τοπικές αρχές, τους κοινωνικούς εταίρους και άλλους εμπλεκόμενους παράγοντες.

Διαρθρώνονται σε τρεις πρωταρχικούς στόχους: I - Να καταστεί η Ευρώπη ελκυστικότερος τόπος επενδύσεων και εργασίας, II - Γνώση και καινοτομία για την ανάπτυξη, III -Περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας. Οι Κατευθυντήριες Γραμμές δίνουν επίσης ιδιαίτερη έμφαση στην εδαφική συνοχή και συνεργασία. Αναγνωρίζουν τη συνεισφορά των πόλεων στην ανάπτυξη και την απασχόληση, στηρίζουν την οικονομική διαφοροποίηση των αγροτικών περιοχών και προωθούν τη διασυνοριακή, διεθνική και διαπεριφερειακή συνεργασία.

Η συνέπεια της στρατηγικής του Ε.Π Αττικής 2007 -2013 με τις Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές της ΕΕ για τη Συνοχή 2007-2013 (ΚΣΚΓ) εξετάζεται με βάση το βαθμό εξυπηρέτησης των Κατευθυντηρίων Γραμμών από τους Γενικούς Στόχους και τους Άξονες Προτεραιότητας του Προγράμματος.

Η αποτύπωση της συνάφειας της Στρατηγικής του Ε.Π Αττικής 2007 – 2013 με τις Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές (ΚΣΚΓ) για την πολιτική συνοχής σε σχέση με τους Γενικούς Στόχους του Προγράμματος εξετάζεται με τη μήτρα συνάφειας που παρατίθεται στον Πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 2.3: Συνάφεια των Γενικών Στόχων του Ε.Π. Αττικής 2007-2013 με τις Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές για τη Συνοχή (ΚΣΚΓ)

Εξυπηρέτηση των Κοινοτικών Στρατηγικών Κατευθυντήριων Γραμμών για τη Συνοχή 2007-2013 από το ΕΠ Αττικής	ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ Ε.Π. ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013			
	Βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας Αττικής σαν Διεθνές Επιχειρηματικό Κέντρο	Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας μέσω της ενθάρρυνσης της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας, της έρευνας και τεχνολογίας και της διάδοσης και αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης	Βελτίωση της ποιότητας ζωής και της προστασίας του περιβάλλοντος	Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας.
ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ: Να γίνουν η Ευρώπη και οι περιφέρειές της πιο ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις και απασχόληση				
1.1.1 Επέκταση και βελτίωση των υποδομών μεταφορών	•			
1.1.2 Ενίσχυση των συνεργιών ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και την ανάπτυξη		(•)	•	
1.1.3 Αντιμετώπιση του θέματος της εντατικής χρησιμοποίησης παραδοσιακών πηγών ενέργειας	•	(•)		
ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ: Βελτίωση των γνώσεων και της καινοτομίας με στόχο την ανάπτυξη				
1.2.1 Αύξηση και βελτίωση της στοχοθέτησης των επενδύσεων στην ΕΤΑ		•		
1.2.2 Διευκόλυνση της καινοτομίας και πρόωθηση της επιχειρηματικότητας		•		
1.2.3. Πρόωθηση της Κοινωνίας της Πληροφορίας για όλους		•	•	
1.2.4. Βελτίωση της πρόσβασης στην χρηματοδότηση				
ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ : Περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας				
1.3.1 Προσέλκυση και διατήρηση περισσότερων ανθρώπων στην αγορά εργασίας και εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας				
1.3.2. Βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και αύξηση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας				
1.3.3. Αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της βελτίωσης της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων		(•)	(•)	•
1.3.4. Διοικητικές ικανότητες				
1.3.5. Προστασία της υγείας των εργαζομένων			(•)	•
Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ				
2.1. Η συμβολή των πόλεων στην ανάπτυξη και στην απασχόληση	•		•	
2.2. Υποστήριξη για την οικονομική διαφοροποίηση των αγροτικών περιοχών , των περιοχών αλιείας και των περιοχών με φυσικά μειονεκτήματα				
2.3 – 2.6. Διασυνοριακή, Διαπεριφερειακή, Διεθνική συνεργασία				

- Εκτιμώμενη άμεση και σημαντική συμβολή - συνέργεια
- (•) Εκτιμώμενη έμμεση συμβολή

Όπως συνάγεται, ο πρώτος Γενικός Στόχος του ΠΕΠ Αττικής «Βελτίωση της ελκυστικότητας της Αττικής σαν Διεθνές Επιχειρηματικό Κέντρο» παρουσιάζει άμεση και σημαντική συνέργια με την Κατευθυντήρια Γραμμή «Να γίνουν η Ευρώπη και οι Περιφέρειες της πιο ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις και απασχόληση» και ειδικότερα με τις ΚΣΚΓ 1.1.1 «Επέκταση και βελτίωση των υποδομών μεταφορών» και 1.1.3 «Αντιμετώπιση του θέματος της εντατικής χρησιμοποίησης παραδοσιακών πηγών ενέργειας» καθώς και με την «Εδαφική διάσταση της πολιτικής της συνοχής» και συγκεκριμένα με την 2.1. «Η συμβολή των πόλεων στην ανάπτυξη και στην απασχόληση».

Ο δεύτερος Γενικός Στόχος του ΠΕΠ Αττικής «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας μέσω της ενθάρρυνσης της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας, της έρευνας και τεχνολογίας και της διάδοσης και αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης» εκτιμάται ότι παρουσιάζει έμμεση συμβολή με την Κατευθυντήρια Γραμμή «Να γίνουν η Ευρώπη και οι Περιφέρειες της πιο ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις και απασχόληση» και συγκεκριμένα με τις ΚΣΚΓ 1.1.2 «Ενίσχυση των συνεργειών ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και την ανάπτυξη» και 1.1.3 «Αντιμετώπιση του θέματος της εντατικής χρησιμοποίησης παραδοσιακών πηγών ενέργειας».

Άμεση και σημαντική συμβολή παρουσιάζει ο δεύτερος Γενικός Στόχος του ΠΕΠ με την Κατευθυντήρια Γραμμή «Βελτίωση των γνώσεων και της καινοτομίας με στόχο την ανάπτυξη» και ειδικότερα με τις ΚΣΚΓ 1.2.1 «Αύξηση και βελτίωση της στοχοθέτησης των επενδύσεων στην ΕΤΑ», 1.2.2 «Διευκόλυνση της καινοτομίας και προώθηση της επιχειρηματικότητας» 1.2.3. «Προώθηση της Κοινωνίας της Πληροφορίας για όλους» .

Ο δεύτερος Γενικός Στόχος του ΠΕΠ παρουσιάζει έμμεση συνάφεια με την Κατευθυντήρια Γραμμή «Περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας» και ειδικότερα με την ΚΣΚΓ 1.3.3. «Αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της βελτίωσης της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων».

Ο τρίτος Γενικός Στόχος του ΠΕΠ Αττικής «Βελτίωση της ποιότητας ζωής και της προστασίας του περιβάλλοντος» έχει άμεση και σημαντική συνάφεια με :

- Την Κατευθυντήρια Γραμμή «Να γίνουν η Ευρώπη και οι Περιφέρειες της πιο ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις και απασχόληση» και ειδικότερα με την ΚΣΚΓ 1.1.2 «Ενίσχυση των συνεργειών ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και την ανάπτυξη»
- Την Κατευθυντήρια Γραμμή «Βελτίωση των γνώσεων και της καινοτομίας με στόχο την ανάπτυξη» και ειδικότερα με την ΚΣΚΓ 1.2.3. «Προώθηση της Κοινωνίας της Πληροφορίας για όλους».
- Την «Εδαφική διάσταση της πολιτικής της συνοχής» και συγκεκριμένα με την 2.1. «Η συμβολή των πόλεων στην ανάπτυξη και στην απασχόληση».

Έμμεση συμβολή παρουσιάζει ο τρίτος Γενικός στόχος του ΠΕΠ Αττικής με την κατευθυντήρια γραμμή «Περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας» και συγκεκριμένα με τις ΚΣΚΓ 1.3.3. «Αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της βελτίωσης της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων» και 1.3.5. «Προστασία της υγείας των εργαζομένων».

Τέλος, ο τέταρτος Γενικός Στόχος του Ε.Π. Αττικής «Η Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας» εκτιμάται ότι έχει άμεση και σημαντική συνέργια με την Κατευθυντήρια Γραμμή «Περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας» και συγκεκριμένα με τις ΚΣΚΓ 1.3.3. «Αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της βελτίωσης της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων» και 1.3.5. «Προστασία της υγείας των εργαζομένων».

Στον Πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η εκτιμώμενη συνάφεια των Αξόνων Προτεραιότητας του Προγράμματος με τις Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές (ΚΣΚΓ) για την πολιτική συνοχής.

Πίνακας 2.4: Συνάφεια των Αξόνων Προτεραιότητας του Ε.Π. Αττικής 2007-2013 με τις Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές για τη Συνοχή (ΚΣΚΓ).

Εξυπηρέτηση των Κοινοτικών Στρατηγικών Κατευθυντήριων Γραμμών για τη Συνοχή 2007-2013 από το Ε.Π. Αττικής	ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ Ε.Π. ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013			
	ΑΠ 1: Ενίσχυση υποδομών προσπελασιμότητας - ενέργειας	ΑΠ 2: Αειφόρος ανάπτυξη και βελτίωση της ποιότητας ζωής	ΑΠ 3: Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της ψηφιακής σύγκλισης	ΑΠ 4: Αναζωογόνηση αστικών περιοχών
ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ: Να γίνουν η Ευρώπη και οι περιφέρειές της πιο ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις και απασχόληση.				
1.1.1. Επέκταση και βελτίωση των υποδομών μεταφορών	.			
1.1.2. Ενίσχυση των συνεργιών ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και την ανάπτυξη		.	(•)	(•)
1.1.3. Αντιμετώπιση του θέματος της εντατικής χρησιμοποίησης παραδοσιακών πηγών ενέργειας	.		(•)	
ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ: Βελτίωση των γνώσεων και της καινοτομίας με στόχο την ανάπτυξη.				
1.2.1. Αύξηση και βελτίωση της στοχοθέτησης των επενδύσεων στην ΕΤΑ			.	
1.2.2. Διευκόλυνση της καινοτομίας και προώθηση της επιχειρηματικότητας			.	
1.2.3. Προώθηση της Κοινωνίας της Πληροφορίας για όλους		.	.	
1.2.4. Βελτίωση της πρόσβασης στην χρηματοδότηση				
ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΗ : Περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας.				
1.3.1. Προσέλκυση και διατήρηση περισσότερων ανθρώπων στην αγορά εργασίας και εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας				
1.3.2. Βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και αύξηση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας				
1.3.3. Αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της βελτίωσης της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων		(•)	(•)	
1.3.4. Διοικητικές ικανότητες				
1.3.5. Προστασία της υγείας των εργαζομένων		.		
Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ				
2.1. Η συμβολή των πόλεων στην ανάπτυξη και στην απασχόληση	(•)	(•)		.
2.2. Υποστήριξη για την οικονομική διαφοροποίηση των αγροτικών περιοχών , των περιοχών αλιείας και των περιοχών με φυσικά μειονεκτήματα				
2.3 – 2.6. Διασυνοριακή, Διαπεριφερειακή, Διεθνική συνεργασία				

*Εκτιμώμενη άμεση και σημαντική συμβολή - συνέργεια

(•) Εκτιμώμενη έμμεση συμβολή

Όπως αποτυπώνεται στον παραπάνω Πίνακα, ο ΑΠ 1 «Ενίσχυση υποδομών προσπελασιμότητας - ενέργειας» εκτιμάται ότι παρουσιάζει άμεση και σημαντική συνέργια με την Κατευθυντήρια Γραμμή «Να γίνουν η Ευρώπη και οι Περιφέρειες της πιο ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις και απασχόληση» και ειδικότερα με τις ΚΣΚΓ 1.1.1 «Επέκταση και βελτίωση των υποδομών μεταφορών» και 1.1.3 «Αντιμετώπιση του θέματος της εντατικής χρησιμοποίησης παραδοσιακών πηγών ενέργειας» και έμμεση με την «Εδαφική διάσταση της πολιτικής της συνοχής» και συγκεκριμένα με την ΚΣΚΓ 2.1. «Η συμβολή των πόλεων στην ανάπτυξη και στην απασχόληση».

Ο ΑΠ 2: «Αειφόρος ανάπτυξη και βελτίωση της ποιότητας ζωής» έχει άμεση και σημαντική συνέργια με :

- Την Κατευθυντήρια Γραμμή «Να γίνουν η Ευρώπη και οι Περιφέρειες της πιο ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις και απασχόληση» και συγκεκριμένα με την ΚΣΚΓ 1.1.2 «Ενίσχυση των συνεργιών ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και την ανάπτυξη»
- Την Κατευθυντήρια Γραμμή «Βελτίωση των γνώσεων και της καινοτομίας με στόχο την ανάπτυξη» και ειδικότερα με την 1.2.3. «Προώθηση της Κοινωνίας της Πληροφορίας για όλους».

Ο δεύτερος Άξονας Προτεραιότητας του Προγράμματος έχει έμμεση συνάφεια με την Κατευθυντήρια Γραμμή «Περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας» και ειδικότερα με τις ΚΣΚΓ 1.3.3. «Αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της βελτίωσης της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων» και 1.3.5. «Προστασία της υγείας των εργαζομένων». Έχει, επίσης, έμμεση συνάφεια με την «Εδαφική διάσταση της πολιτικής της συνοχής» και συγκεκριμένα με την ΚΣΚΓ 2.1. «Η συμβολή των πόλεων στην ανάπτυξη και στην απασχόληση».

Ο ΑΠ 3: «Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της ψηφιακής σύγκλισης» εκτιμάται ότι έχει έμμεση συνέργια με :

- Την Κατευθυντήρια Γραμμή «Να γίνουν η Ευρώπη και οι Περιφέρειες της πιο ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις και απασχόληση» και ειδικότερα με τις ΚΣΚΓ 1.1.2 «Ενίσχυση των συνεργιών ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και την ανάπτυξη» και 1.1.3 «Αντιμετώπιση του θέματος της εντατικής χρησιμοποίησης παραδοσιακών πηγών ενέργειας».
- Την Κατευθυντήρια Γραμμή «Περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας» και ειδικότερα με την ΚΣΚΓ 1.3.3. «Αύξηση των επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της βελτίωσης της εκπαίδευσης και των δεξιοτήτων».

Άμεση και σημαντική συνέργια ο ΑΠ 3 έχει με την Κατευθυντήρια Γραμμή «Βελτίωση των γνώσεων και της καινοτομίας με στόχο την ανάπτυξη» και συγκεκριμένα με τις ΚΣΚΓ 1.2.1 «Αύξηση και βελτίωση της στοχοθέτησης των επενδύσεων στην ΕΤΑ», 1.2.2 «Διευκόλυνση της καινοτομίας και προώθηση της επιχειρηματικότητας» και 1.2.3. «Προώθηση της Κοινωνίας της Πληροφορίας για όλους».

Τέλος, ο ΑΠ 4: «Αναζωογόνηση αστικών περιοχών» παρουσιάζει άμεση και σημαντική συνέργια με την «Εδαφική διάσταση της πολιτικής της συνοχής» και συγκεκριμένα με την 2.1. «Η συμβολή των πόλεων στην ανάπτυξη και στην απασχόληση» και έμμεση συνέργια με την Κατευθυντήρια Γραμμή «Να γίνουν η Ευρώπη και οι Περιφέρειες της πιο ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις και απασχόληση» και ειδικότερα με την ΚΣΚΓ 1.1.2 «Ενίσχυση των συνεργιών ανάμεσα στην προστασία του περιβάλλοντος και την ανάπτυξη».

2.7 ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΟΥ Ε.Π. ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013 ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΕ ΟΡΟΥΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.

Η εξέταση της συνεκτικότητας της στρατηγικής του ΠΕΠ Αττικής 2007 – 2013 με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ) και τις «Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την ανάπτυξη και την απασχόληση» (ΟΚΓΑΑ) γίνεται με τη χρήση μητρών συνάφειας, με μεγαλύτερη ανάλυση σε επίπεδο Αξόνων Προτεραιότητας και συνοπτικότερα σε επίπεδο Γενικών Στόχων του Προγράμματος.

2.7.1 Η συνέπεια της στρατηγικής του Ε.Π Αττικής 2007 -2013 με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ) 2005-2008.

Η εξέταση της συνέπειας της στρατηγικής του Προγράμματος με το ΕΠΜ γίνεται με τη χρήση μήτρας συνάφειας των Αξόνων Προτεραιότητας του Προγράμματος με τις προτεραιότητες του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων.

Επιλέχθηκαν οι Αξονες Προτεραιότητας για την σε βάθος εξέταση και όχι οι Γενικοί Στόχοι γιατί σε επίπεδο Αξόνων Προτεραιότητας αποτυπώνονται τα μέτρα πολιτικής. Για λόγους πληρότητας του κειμένου εξετάζεται συνοπτικά η συνάφεια και των Γενικών Στόχων του Ε.Π Αττικής με το ΕΠΜ.

Το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων αποτελεί το κείμενο αναφοράς της χώρας για την εξυπηρέτηση των στόχων της αναθεωρημένης στρατηγικής της Λισσαβόνας.

Το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων καλύπτει τα δύο πρώτα έτη εφαρμογής του ΠΕΠ (2007 και 2008) και συγκεντρώνει σε ένα ενιαίο κείμενο τις μεταρρυθμίσεις στους τομείς των δημοσίων οικονομικών, των διαρθρωτικών (μικροοικονομικών) αλλαγών και στην απασχόληση, θέτοντας 4 βασικές προτεραιότητες (αποκατάσταση της δημοσιονομικής ισορροπίας και εξασφάλιση της μακροχρόνιας βιωσιμότητας των δημοσίων οικονομικών, αύξηση της παραγωγικότητας, βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, αύξηση της απασχόλησης).

Σε επίπεδο Γενικών Στόχων του Ε.Π Αττικής 2007 -2013 παρατηρούνται τα ακόλουθα :

Η δεύτερη προτεραιότητα του ΕΠΜ «Αύξηση της παραγωγικότητας, μέσα από την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων στη λειτουργία των αγορών, τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και την προώθηση της Κοινωνίας της Γνώσης.» παρουσιάζει άμεση συνέργια με το δεύτερο Γενικό Στόχο του ΠΕΠ «Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας μέσω της ενθάρρυνσης της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας, της Ε&Τ και της διάδοσης και της αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης». Η προτεραιότητα αυτή του ΕΠΜ εξυπηρετείται έμμεσα από τους Γενικούς Στόχους του Προγράμματος «Βελτίωση της ποιότητας ζωής και της προστασίας του περιβάλλοντος» και «Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας».

Η τρίτη προτεραιότητα του ΕΠΜ «Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ενίσχυση του ανταγωνισμού, άνοιγμα των αγορών, αύξηση της εξωστρέφειας και αξιοποίηση της γεωπολιτικής θέσης της χώρας ως πόλου έλξης επενδυτικών δραστηριοτήτων με προοπτικές επέκτασης στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης» εξυπηρετείται και έχει άμεση συνέργια με τρεις Γενικούς Στόχους του Ε.Π Αττικής 2007 – 2013 και συγκεκριμένα με :

- Τον πρώτο Γενικό Στόχο «Βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας Αττικής σαν Διεθνές επιχειρηματικό κέντρο»,
- Το δεύτερο Γενικό Στόχο «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας μέσω της ενθάρρυνσης της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας, της Ε&Τ και της διάδοσης και της αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών πληροφορικής», και

- Τον τέταρτο Γενικό Στόχο «Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας».

Η τρίτη προτεραιότητα του ΕΠΜ εξυπηρετείται έμμεσα από τον τρίτο Γενικό Στόχο του ΠΕΠ «Βελτίωση της ποιότητας ζωής και της προστασίας του περιβάλλοντος».

Η τέταρτη προτεραιότητα του ΕΠΜ «Αύξηση της απασχόλησης, μείωση της ανεργίας, καθώς και αποτελεσματικότερη λειτουργία των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με μια σειρά από στοχευμένες δράσεις που περιορίζουν το κίνδυνο του κοινωνικού αποκλεισμού» εξυπηρετείται έμμεσα από τους Γενικούς Στόχους του ΠΕΠ «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας μέσω της ενθάρρυνσης της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας, της E&T και της διάδοσης και της αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης» και «Δημιουργία προϋποθέσεων για καλύτερες και περισσότερες θέσεις εργασίας».

Στην κατηγορία της έμμεσης συνάφειας και με τους τέσσερις Γενικούς Στόχους του Προγράμματος εμπίπτει η πρώτη προτεραιότητα του ΕΠΜ «Αποκατάσταση της δημοσιονομικής ισορροπίας και εξασφάλιση της μακροχρόνιας βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών».

Στον Πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η συνέργια των Γενικών Στόχων του Προγράμματος με το ΕΠΜ.

Πίνακας 2.5: Συνάφεια των Γενικών Στόχων του Ε.Π. Αττικής 2007-2013 με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ).

Εξυπηρέτηση του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων από το Ε.Π. Αττικής	ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ Ε.Π. ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013			
	Βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας Αττικής σαν Διεθνές Επιχειρηματικό Κέντρο	Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας μέσω της ενθάρρυνσης της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας, της έρευνας και τεχνολογίας και της διάδοσης και αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης	Βελτίωση της ποιότητας ζωής και της προστασίας του περιβάλλοντος	Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας.
ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ 2005-2008				
Αποκατάσταση της δημοσιονομικής ισορροπίας και εξασφάλιση της μακροχρόνιας βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών.	(*)	(*)	(*)	(*)
Αύξηση της παραγωγικότητας, μέσα από την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων στη λειτουργία των αγορών, τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και την προώθηση της Κοινωνίας της Γνώσης.		.	(*)	(*)
Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ενίσχυση του ανταγωνισμού, άνοιγμα των αγορών, αύξηση της εξωστρέφειας και αξιοποίηση της γεωπολιτικής θέσης της χώρας ως πόλου έλξης επενδυτικών δραστηριοτήτων με προοπτικές επέκτασης στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.	.	.	(*)	.
Αύξηση της απασχόλησης, μείωση της ανεργίας, καθώς και αποτελεσματικότερη λειτουργία των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με μια σειρά από στοχευμένες δράσεις που περιορίζουν παράλληλα τον κίνδυνο του κοινωνικού αποκλεισμού.		(*)		(*)

* Εκτιμώμενη άμεση και σημαντική συμβολή - συνέργια

(*) Εκτιμώμενη έμμεση συμβολή

Σε επίπεδο Αξόνων Προτεραιότητας παρατηρούνται τα ακόλουθα :

Το ΕΠΜ περιλαμβάνει μια σειρά θεσμικών μεταρρυθμίσεων αλλά και παρεμβάσεων που εμπίπτουν άμεσα ή έμμεσα στις θεματικές προτεραιότητες των Διαρθρωτικών Ταμείων. Στην κατηγορία της έμμεσης συνάφειας εμπίπτει η πρώτη προτεραιότητα του ΕΠΜ «Αποκατάσταση της δημοσιονομικής ισορροπίας και εξασφάλιση της μακροχρόνιας βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών».

Άμεση συμβολή στην επίτευξη της δεύτερης προτεραιότητας του ΕΠΜ «Αύξηση της παραγωγικότητας μέσα από την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων στη λειτουργία των αγορών, τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και την κοινωνία της γνώσης» έχει ο Άξονας Προτεραιότητας 3 «Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της ψηφιακής

σύγκλισης», αφού στον Άξονα αυτό περιλαμβάνεται το σύνολο των δράσεων για την ενίσχυση της E&T, την αξιοποίηση των ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις, την ενίσχυση της καινοτομίας κλπ. Η επίτευξη του ποσοτικοποιημένου Στόχου του ΕΠΜ (αύξηση δαπανών για την έρευνα από το 0,65% του ΑΕΠ στο 1,5% ως το 2010) θα προέλθει σε μεγάλο βαθμό και από τις παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν από το ΠΕΠ Αττικής. Έμμεση είναι η συμβολή του Άξονα Προτεραιότητας 2 «Αειφόρος ανάπτυξη και βελτίωση της ποιότητας ζωής», αφού σε αυτόν περιλαμβάνονται οι παρεμβάσεις στον τομέα των υποδομών ψηφιακής σύγκλισης για την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών της δημόσιας διοίκησης και την προώθηση της Κοινωνίας της Γνώσης καθώς και οι παρεμβάσεις για την αναβάθμιση/βελτίωση των υποδομών εκπαίδευσης της Περιφέρειας.

Άμεση συμβολή στην τρίτη προτεραιότητα του ΕΠΜ «Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ενίσχυση του ανταγωνισμού, άνοιγμα των αγορών, αύξηση της εξωστρέφειας και αξιοποίηση της γεωπολιτικής θέσης της χώρας ως πόλου έλξης επενδυτικών δραστηριοτήτων με προοπτικές επέκτασης στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης» παρουσιάζουν δύο Άξονες Προτεραιότητας του ΠΕΠ Αττικής και συγκεκριμένα ο Άξονας Προτεραιότητας «Ενίσχυση υποδομών προσπελασιμότητας - ενέργειας» και ο Άξονας Προτεραιότητας «Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της ψηφιακής σύγκλισης».

Οι παρεμβάσεις για την ενίσχυση των συνδυασμένων μεταφορών αλλά και η βελτίωση των κυκλοφοριακών συνθηκών στην Αττική θα συμβάλλουν αποφασιστικά στην επίτευξη του στόχου του ΕΠΜ για την αξιοποίηση της γεωπολιτικής θέσης της χώρας ως πόλου επενδύσεων. Οι παρεμβάσεις για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, την ενίσχυση των κλάδων όπου παρουσιάζει η Περιφέρεια δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης, όπως είναι ο Τουρισμός, που περιλαμβάνονται στον τρίτο Άξονα Προτεραιότητας του ΠΕΠ Αττικής, ουσιαστικά εξειδικεύουν στο ΠΕΠ το πλαίσιο των παρεμβάσεων που περιγράφονται στο τρίτο κεφάλαιο του ΕΠΜ «Διαρθρωτικές αλλαγές στις Αγορές προϊόντων» και συγκεκριμένα στις υποενότητες που αναφέρονται στις Μικρομεσαίες επιχειρήσεις (3.1.1), την Βιομηχανία (3.1.2) και τον Τουρισμό (3.13).

Έμμεση συμβολή στην τρίτη προτεραιότητα του ΕΠΜ παρουσιάζει ο τέταρτος Άξονας Προτεραιότητας του ΠΕΠ «Αναζωογόνηση αστικών περιοχών». Η συμβολή προέρχεται από την κινητοποίηση ιδιωτικών κεφαλαίων για την προώθηση δράσεων αστικών αναπλάσεων μεγάλης κλίμακας αφ ενός και αφετέρου από τη διαμόρφωση νέων χώρων στην Περιφέρεια για την υποδοχή επιχειρήσεων σε επιλεγμένους τομείς και κλάδους. Έμμεση συνάφεια με την τρίτη προτεραιότητα του ΕΠΜ παρουσιάζει και ο δεύτερος Άξονας Προτεραιότητας του ΠΕΠ «Αειφόρος ανάπτυξη και βελτίωση της ποιότητας ζωής», που περιλαμβάνει το σύνολο των παρεμβάσεων του Προγράμματος στον τομέα του περιβάλλοντος, οι οποίες επιδρούν έμμεσα στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και στην ενίσχυση της θέσης της χώρας ως πόλου έλξης επενδυτικών δραστηριοτήτων. Στην τέταρτη προτεραιότητα του ΕΠΜ «Αύξηση της απασχόλησης, μείωση της ανεργίας, καθώς και αποτελεσματικότερη λειτουργία των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με μία σειρά από στοχευμένες δράσεις που περιορίζουν παράλληλα τον κίνδυνο του κοινωνικού αποκλεισμού» άμεσα συμβάλει ο Άξονας Προτεραιότητας 2 «Αειφόρος ανάπτυξη και βελτίωση της ποιότητας ζωής» μέσω των παρεμβάσεων για την αναβάθμιση/βελτίωση των υποδομών εκπαίδευσης της Περιφέρειας. Έμμεση είναι η συμβολή του πρώτου και του τέταρτου Άξονα Προτεραιότητας του ΠΕΠ στην εξυπηρέτηση της τέταρτης προτεραιότητας του ΕΠΜ.

Στον Πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνεται η συνάφεια των Αξόνων Προτεραιότητας του Προγράμματος με τις προτεραιότητες του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων.

Πίνακας 2.6: Συνάφεια των Αξόνων Προτεραιότητας του Ε.Π. Αττικής 2007-2013 με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ)

Εξυπηρέτηση του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων από το Ε.Π Αττικής	ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ Ε.Π ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013			
	ΑΠ 1: Ενίσχυση των υποδομών προσπελασιμότητας – ενέργειας	ΑΠ 2: Αειφόρος ανάπτυξη και βελτίωση της ποιότητας ζωής	ΑΠ 3: Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της ψηφιακής σύγκλισης	ΑΠ 4: Αναζωογόνηση αστικών περιοχών
ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ 2005-2008				
Αποκατάσταση της δημοσιονομικής ισορροπίας και εξασφάλιση της μακροχρόνιας βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών.	(•)	(•)	(•)	(•)
Αύξηση της παραγωγικότητας, μέσα από την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων στη λειτουργία των αγορών, τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και την προώθηση της Κοινωνίας της Γνώσης.		(•)	•	
Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ενίσχυση του ανταγωνισμού, άνοιγμα των αγορών, αύξηση της εξωστρέφειας και αξιοποίηση της γεωπολιτικής θέσης της χώρας ως πόλου έλξης επενδυτικών δραστηριοτήτων με προοπτικές επέκτασης στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.	•	(•)	•	(•)
Αύξηση της απασχόλησης, μείωση της ανεργίας, καθώς και αποτελεσματικότερη λειτουργία των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με μια σειρά από στοχευμένες δράσεις που περιορίζουν παράλληλα τον κίνδυνο του κοινωνικού αποκλεισμού.	(•)	•		(•)

- Εκτιμώμενη άμεση και σημαντική συμβολή - συνέργια
- (•) Εκτιμώμενη έμμεση συμβολή

2.7.2 Συνεκτικότητα του Προγράμματος με τις Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση

Οι Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση (ΟΚΓ) αποτελούνται από δυο διακριτά μέρη που είναι :

- Ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές για τις οικονομικές πολιτικές των κρατών μελών ⁴⁷
- Κατευθυντήριες Γραμμές των Πολιτικών Απασχόλησης των Κρατών Μελών ⁴⁸

Οι ΟΚΓ διαρθρώνονται σε τρία τμήματα. Το Α τμήμα αναφέρεται στις μακροοικονομικές πολιτικές, (Κατευθυντήριες γραμμές (ΟΚΓ) 1-7), το δεύτερο τμήμα στις μικροοικονομικές πολιτικές (ΟΚΓ 8-16), ενώ το τρίτο τμήμα (ΟΚΓ 17-24) στις πολιτικές απασχόλησης.

⁴⁷ Σύσταση του Συμβουλίου της 12/7/2005 σχετικά με τις ολοκληρωμένες κατευθυντήριες γραμμές για τις οικονομικές πολιτικές των κρατών μελών και της κοινότητας (2005/601/ ΕΚ) L 205/28

⁴⁸ Απόφαση του Συμβουλίου της 12/7/2005 για τις κατευθυντήριες γραμμές των πολιτικών απασχόλησης των κρατών μελών (2005/600/ΕΚ) L 205/21

Οι ΟΚΓ που αφορούν το μακροοικονομικό περιβάλλον εξυπηρετούνται από το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων και δεν σχετίζονται με τις παρεμβάσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων και κατά συνέπεια και του ΠΕΠ Αττικής.

Οι Μικροοικονομικές Κατευθυντήριες γραμμές ΟΚΓ (7-16) επικεντρώνονται σε μέτρα και πολιτικές που στοχεύουν στην προώθηση της γνώσης και της καινοτομίας σαν παράγοντες ανάπτυξης και να καταστεί η Ευρώπη ελκυστικότερος τόπος επενδύσεων και εργασίας. Η πλειονότητα των προτεινομένων μέτρων εμπίπτει στα πεδία παρέμβασης του ΕΤΠΑ, ενώ η στοχοθέτηση τους είναι ταυτόσημη σχεδόν με τους στρατηγικούς Στόχους του Προγράμματος.

Για την εξέταση της συνεκτικότητας των ΟΚΓ με τους Γενικούς Στόχους του ΠΕΠ Αττικής 2007-2013 κατασκευάστηκε ο Πίνακας 2.7 στον οποίο, παρουσιάζονται οι ΟΚΓ (στην κάθετη στήλη) και οι Γενικοί στόχοι του Προγράμματος (οριζόντιες γραμμές) και προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα

Πίνακας 2.7: Σύναφια των Γενικών Στόχων του Ε.Π. Αττικής 2007-2013 με τις Ολοκληρωμένες κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση (ΟΚΓ)

Εξυπηρέτηση των ΟΚΓ από το ΕΠ Αττικής	ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ Ε.Π. ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013			
	Βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας Αττικής σαν Διεθνές Επιχειρηματικό Κέντρο	Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας μέσω της ενθάρρυνσης της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας, της έρευνας και τεχνολογίας και της διάδοσης και αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης	Βελτίωση της ποιότητας ζωής και της προστασίας του περιβάλλοντος	Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας.
Μικροοικονομικές Κατευθυντήριες Γραμμές (Microeconomic guidelines)				
(7) Να αυξηθούν και να βελτιωθούν οι επενδύσεις στον τομέα της Έρευνας & Ανάπτυξης, ιδίως στον ιδιωτικό τομέα, με σκοπό τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Χάρου της Γνώσης		•		
(8) Να διευκολυνθεί η καινοτομία		•		
(9) Να διευκολυνθεί η διάδοση και η πραγματική χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) και να οικοδομηθεί μια Κοινωνία της Πληροφορίας χωρίς αποκλεισμούς		•		
(10) Να ενισχυθούν τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της Ευρωπαϊκής βιομηχανικής βάσης		(•)		
(11) Να ενθαρρυνθεί η βιώσιμη χρήση των πόρων και να ενισχυθούν οι συνέργειες μεταξύ της προστασίας του περιβάλλοντος και ανάπτυξης	(•)	(•)	•	
(12) Να επεκταθεί σε έκταση και σε βάθος η Εσωτερική Αγορά				
(13) Να εξασφαλισθούν ανοιχτές και ανταγωνιστικές αγορές εντός και εκτός της Ευρώπης και να προσκομισθούν οφέλη από την παγκοσμιοποίηση				
(14) Να δημιουργηθεί ελκυστικότερο επιχειρηματικό περιβάλλον και να ενθαρρυνθεί η ιδιωτική πρωτοβουλία μέσω της βελτίωσης των κανονιστικών ρυθμίσεων		(•)		
(15) Να προωθηθεί μία περισσότερο επιχειρηματική νοοτροπία και να δημιουργηθεί περιβάλλον που να στηρίζει τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ)		(•)		
(16) Να επεκταθούν και να βελτιωθούν οι ευρωπαϊκές υποδομές και να ολοκληρωθούν τα συμφωνηθέντα διασυνοριακά έργα προτεραιότητας	•			
Κατευθυντήριες Γραμμές των πολιτικών Απασχόλησης (Employment guidelines)				
(17) Να εφαρμοσθούν πολιτικές απασχόλησης που θα στοχεύουν στην πλήρη απασχόληση, στη βελτίωση της ποιότητας και της παραγωγικότητας στην εργασία και στην ενίσχυση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής				•

(18) Να προωθηθεί προσέγγιση της εργασίας βασισμένη στον κύκλο ζωής				
(19) Να δημιουργηθούν αγορές εργασίας χωρίς αποκλεισμούς, να ενισχυθεί η ελκυστικότητα της εργασίας και να καταστεί αποδοτική για όσους αναζητούν εργασία, συμπεριλαμβανομένων μειονεκτούντων ατόμων και των αέργων				
(20) Να βελτιωθεί η κάλυψη των αναγκών της αγοράς εργασίας				
(21) Να προωθηθεί η ευελιξία σε συνδυασμό με την εργασιακή ασφάλεια και να μειωθεί ο κατακερματισμός της αγοράς εργασίας, λαμβανομένου δεόντως υπόψη του ρόλου των κοινωνικών εταίρων				
(22) Να εξασφαλισθεί ευνοϊκή προς την απασχόληση εξέλιξη των μισθών και άλλων στοιχείων κόστους που συνδέονται με την εργασία				
(23) Να αυξηθούν και να βελτιωθούν οι επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο				
(24) Να προσαρμοστούν τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στις νέες απαιτήσεις ως προς τις δεξιότητες				

- Εκτιμώμενη άμεση και σημαντική συμβολή - συνέργια
- (*) Εκτιμώμενη έμμεση συμβολή

Για την εξέταση της συνεκτικότητας των ΟΚΓ με το ΠΕΠ Αττικής 2007-2013 κατασκευάστηκε ο Πίνακας 2.8 στον οποίο, παρουσιάζονται οι ΟΚΓ (στην κάθετη στήλη) και οι Άξονες Προτεραιότητας του ΠΕΠ (οριζόντιες γραμμές) και προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα :

Ο ΑΠ 1 «Ενίσχυση υποδομών προσπελασιμότητας - ενέργειας» παρουσιάζει άμεση και σημαντική συμβολή – συνέργεια με την Κατευθυντήρια Γραμμή 16 «Να επεκταθούν και να βελτιωθούν οι ευρωπαϊκές υποδομές και να ολοκληρωθούν τα συμφωνηθέντα διασυνοριακά έργα προτεραιότητας». Οι παρεμβάσεις στο σιδηροδρομικό και οδικό δίκτυο της Περιφέρειας αφορούν τμήματα των αντίστοιχων διευρωπαϊκών δικτύων μεταφορών TEN της Περιφέρειας, ενώ βασική προτεραιότητα του Άξονα Προτεραιότητας αποτελεί η προώθηση των ΜΜΜ σταθερής τροχιάς, για την ανάπτυξη βιώσιμης ισορροπίας μεταξύ των μέσων μεταφοράς ανθρώπων και εμπορευμάτων μέσω της μείωσης του ρόλου του ΙΧ και των οδικών μεταφορών.

Έμμεση συμβολή παρουσιάζει με την ΚΓ 11 «Να ενθαρρυνθεί η βιώσιμη χρήση των πόρων και να ενισχυθούν οι συνέργιες μεταξύ της προστασίας του περιβάλλοντος και ανάπτυξης». Οι παρεμβάσεις για την επέκταση της χρήσης του φυσικού αερίου, η βελτίωση της διασύνδεσης των δικτύων μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας της Περιφέρειας με το νησιά του Αιγαίου όπου αναμένεται σημαντική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από την αξιοποίηση του αιολικού δυναμικού, ο περιορισμός της χρήσης του ΙΧ, συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων του Κιότο.

Ο Α.Π2 «Αειφόρος Ανάπτυξη και βελτίωση της ποιότητας ζωής» παρουσιάζει έμμεση συμβολή στην ΚΓ 9 « Να διευκολυνθεί η διάδοση και η πραγματική χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και επικοινωνιών (ΤΠΕ) και να οικοδομηθεί μια Κοινωνία της Πληροφορίας χωρίς αποκλεισμούς». Οι παρεμβάσεις για την αύξηση των παρεχόμενων μέσω διαδικτύου υπηρεσιών/πληροφοριών/συναλλαγών της κεντρικής διοίκησης και της αυτοδιοίκησης προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, συμβάλλει στην επίτευξη του Στόχου για την διάδοση της χρήσης των ΤΠΕ.

Άμεση συμβολή παρουσιάζει ο Άξονας με την ΚΓ 11 «Να ενθαρρυνθεί η βιώσιμη χρήση των πόρων και να ενισχυθούν οι συνέργειες μεταξύ της προστασίας του περιβάλλοντος και ανάπτυξης», αφού το σύνολο των παρεμβάσεων που αφορούν την προστασία του εδάφους και των υδατινών πόρων (εγκαταστάσεις επεξεργασίας υγρών αποβλήτων και στερεών απορριμμάτων) υλοποιούνται μέσω του Άξονα Προτεραιότητας.

Έμμεση συμβολή παρουσιάζει επίσης ο Άξονας με τρεις ΟΚΓ του τρίτου τμήματος των ΟΚΓ που αναφέρονται στις πολιτικές απασχόλησης και οι οποίες κατά προτεραιότητα εμπίπτουν στα πεδία παρέμβασης του ΕΚΤ και συγκεκριμένα :

- Με την ΟΚΓ 17 «Να εφαρμοσθούν πολιτικές απασχόλησης που θα στοχεύουν στην πλήρη απασχόληση, στην βελτίωση της ποιότητας και της παραγωγικότητας στην εργασία και στην ενίσχυση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής», μέσω των παρεμβάσεων για τη βελτίωση των υποδομών εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης που χρηματοδοτούνται από τον Άξονα.
- Με την ΟΚΓ 18 «Να προωθηθεί προσέγγιση της εργασίας βασισμένη στον κύκλο ζωής», μέσω των παρεμβάσεων για τη βελτίωση/αναβάθμιση του συστήματος υπηρεσιών πρωτοβάθμιας υγειονομικής φροντίδας αλλά και τη χρηματοδότηση υποδομών για τον καλύτερο συνδυασμό επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής που στοχεύουν στην αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας μέσω της δημιουργίας κέντρων φροντίδας παιδιών και άλλων εξαρτώμενων ατόμων.
- Με την ΟΚΓ 23 «Να αυξηθούν και να βελτιωθούν οι επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο», μέσω των παρεμβάσεων για τη δημιουργία δομών για τη δια βίου μάθηση.

Ο ΑΠ 3 «Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της ψηφιακής σύγκλισης» παρουσιάζει άμεση συμβολή :

- Με την ΟΚΓ 7 «Να αυξηθούν και να βελτιωθούν οι επενδύσεις στον τομέα της Έρευνας & Ανάπτυξης, ιδίως στον ιδιωτικό τομέα, με σκοπό τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Χώρου της Γνώσης», μέσω των παρεμβάσεων για την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ ερευνητικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων για την μετατροπή της γνώσης σε καινοτομία.
- Με την ΟΚΓ 8 «Να διευκολυνθεί η καινοτομία», με δεδομένο ότι προγραμματίζονται παρεμβάσεις σχετικές με την ενίσχυση των καινοτόμων ΜΜΕ, τη μεταφορά τεχνολογίας και την διάχυση των αποτελεσμάτων της Ε&Τ στην παραγωγή.
- Με την ΟΚΓ 9 «Να διευκολυνθεί η διάδοση και η πραγματική χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) και να οικοδομηθεί μια Κοινωνία της Πληροφορίας χωρίς αποκλεισμούς», με δεδομένο ότι περιλαμβάνει παρεμβάσεις σχετικές με την ενίσχυση των επιχειρήσεων για την ενσωμάτωση των ΤΠΕ στην διοίκηση και παραγωγή, την ενίσχυση των επιχειρήσεων του κλάδου των ΤΠΕ για τη διενέργεια επενδύσεων, την προώθηση του ηλεκτρονικού εμπορίου κλπ.

Έμμεση συνάφεια έχει ο ΑΠ 3 «Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της ψηφιακής σύγκλισης» :

- Με την ΟΚΓ 10 «Να ενισχυθούν τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Βάσης», μέσω των παρεμβάσεων για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας στον τομέα της μεταποίησης.
- Με την ΟΚΓ 15 «Να προωθηθεί μία περισσότερο επιχειρηματική νοοτροπία και να δημιουργηθεί περιβάλλον που να στηρίζει τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ)», μέσω των παρεμβάσεων για την δημιουργία εγγυοδοτών μηχανισμών, την παροχή κινήτρων για την προμήθεια σύγχρονου μηχανολογικού και τεχνολογικού εξοπλισμού από τις ΜΜΕ κλπ.

Τέλος, ο Άξονας Προτεραιότητας 4 «Αναζωογόνηση αστικών περιοχών» έχει έμμεση συνάφεια με την ΟΚΓ 11 «Να ενθαρρυνθεί η βιώσιμη χρήση των πόρων και να ενισχυθούν οι συνέργειες μεταξύ της προστασίας του περιβάλλοντος και ανάπτυξης», μέσω των παρεμβάσεων αναπλάσεων σε υποβαθμισμένες περιοχές καθώς και των παρεμβάσεων για την αύξηση του αστικού πρασίνου.

Πίνακας 2.8: Σύνταξη των Αξόνων Προτεραιότητας του Ε.Π. Αττικής 2007-2013 με τις Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση (ΟΚΓ).

Εξυπηρετήση των ΟΚΓ από το ΕΠ Αττικής	ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ Ε.Π ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013			
	ΑΠ 1: Ενίσχυση υποδομών προοπτασιμότητας - ενέργειας	ΑΠ 2: Αειφόρος ανάπτυξη και βελτίωση της ποιότητας ζωής	ΑΠ 3: Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της ψηφιακής σύγκλισης	ΑΠ 4: Αναζωογόνηση αστικών περιοχών.
Μικροοικονομικές Κατευθυντήριες Γραμμές (Microeconomic guidelines)				
(7) Να αυξηθούν και να βελτιωθούν οι επενδύσεις στον τομέα της Έρευνας & Ανάπτυξης, ιδίως στον ιδιωτικό τομέα, με σκοπό τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Χώρου της Γνώσης			•	
(8) Να διευκολυνθεί η καινοτομία			•	
(9) Να διευκολυνθεί η διάδοση και η πραγματική χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) και να οικοδομηθεί μια Κοινωνία της Πληροφορίας χωρίς αποκλεισμούς		(•)	•	
(10) Να ενισχυθούν τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της Ευρωπαϊκής βιομηχανικής βάσης			(•)	
(11) Να ενθαρρυνθεί η βιώσιμη χρήση των πόρων και να ενισχυθούν οι συνέργειες μεταξύ της προστασίας του περιβάλλοντος και ανάπτυξης	(•)	•		(•)
(12) Να επεκταθεί σε έκταση και σε βάθος η Εσωτερική Αγορά				
(13) Να εξασφαλισθούν ανοιχτές και ανταγωνιστικές αγορές εντός και εκτός της Ευρώπης και να προσκομισθούν οφέλη από την παγκοσμιοποίηση				
(14) Να δημιουργηθεί ελκυστικότερο επιχειρηματικό περιβάλλον και να ενθαρρυνθεί η ιδιωτική πρωτοβουλία μέσω της βελτίωσης των κανονιστικών ρυθμίσεων				
(15) Να προωθηθεί μία περισσότερο επιχειρηματική νοοτροπία και να δημιουργηθεί περιβάλλον που να στηρίζει τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ)			(•)	
(16) Να επεκταθούν και να βελτιωθούν οι ευρωπαϊκές υποδομές και να ολοκληρωθούν τα συμφωνηθέντα διασυνοριακά έργα προτεραιότητας	•			
Κατευθυντήριες Γραμμές των πολιτικών Απασχόλησης (Employment guidelines)				
(17) Να εφαρμοσθούν πολιτικές απασχόλησης που θα στοχεύουν στην πλήρη απασχόληση, στη βελτίωση της ποιότητας και της παραγωγικότητας στην εργασία και στην ενίσχυση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής		(•)		
(18) Να προωθηθεί προσέγγιση της εργασίας βασισμένη στον κύκλο ζωής		(•)		
(19) Να δημιουργηθούν αγορές εργασίας χωρίς αποκλεισμούς, να ενισχυθεί η ελκυστικότητα της εργασίας και να καταστεί αποδοτική για όσους αναζητούν εργασία, συμπεριλαμβανομένων μειονεκτούντων ατόμων και των αέργων				
(20) Να βελτιωθεί η κάλυψη των αναγκών της αγοράς εργασίας				
(21) Να προωθηθεί η ευελιξία σε συνδυασμό με την εργασιακή ασφάλεια και να μειωθεί ο κατακερματισμός της αγοράς εργασίας, λαμβανομένου δεόντως υπόψη του ρόλου των κοινωνικών εταίρων				
(22) Να εξασφαλισθεί ευνοϊκή προς την απασχόληση εξέλιξη των μισθών και άλλων στοιχείων κόστους που συνδέονται με την εργασία				
(23) Να αυξηθούν και να βελτιωθούν οι επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο		(•)		
(24) Να προσαρμοσθούν τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στις νέες απαιτήσεις ως προς τις δεξιότητες				

- Εκτιμώμενη άμεση και σημαντική συμβολή - συνέργια
- (•) Εκτιμώμενη έμμεση συμβολή

2.8 ΣΥΝΟΨΗ ΠΟΡΙΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ.

Η παρακάτω Σύνοψη περιλαμβάνει αναφορά στα πλέον καίρια και σημαντικά ζητήματα που ανέκυψαν κατά την εκ των προτέρων Αξιολόγηση του Προγράμματος και στις αντίστοιχες προτάσεις του Συμβούλου Αξιολόγησης για τροποποιήσεις / προσαρμογές και βελτιώσεις, όπως εντοπίστηκαν και διατυπώθηκαν στο πλήρες κείμενο της Έκθεσης Αξιολόγησης.

2.8.1 Διαδικασία συνεργασίας και σύνταξης της εκ των προτέρων αξιολόγησης.

Η εκ των προτέρων (ex-ante) Αξιολόγηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αττικής για την προγραμματική περίοδο 2007 – 2013 εκπονήθηκε σύμφωνα με τους όρους της από 4/8/2006 σύμβασης μεταξύ της Περιφέρειας Αττικής και της εταιρείας **ΑΚΝ ΑΝΑΛΥΣΙΣ** Ε.Π.Ε. Σύμβουλοι Επιχειρήσεων και Ανάπτυξης., σύμφωνα με το πλαίσιο που προσδιορίζουν τόσο ο Κανονισμός περί γενικών διατάξεων για τα Διαρθρωτικά Ταμεία [Κ(ΕΚ)1083/2006 του Συμβουλίου, άρθρα 47 και 48], το έγγραφο εργασίας της Επιτροπής για την ex-ante Αξιολόγηση της προγραμματικής περιόδου 2007 – 2013, καθώς και την με Α.Π. 23527/ΕΥΣΣΑΑΠ 1813/06-06-2006 Εγκύκλιο του ΥΠΟΙΟ για την «Διεξαγωγή της εκ των προτέρων αξιολόγησης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της περιόδου 2007-2013».

Το παραπάνω αναφερόμενο πλαίσιο και ως εκ τούτου οι προσδιορισθείσες προδιαγραφές, δίνουν έμφαση στην επιχειρησιακή αξιοποίηση της εκ των προτέρων αξιολόγησης, η οποία καλείται να έχει ουσιαστική συμβολή στον ορθολογικό και επιτυχή σχεδιασμό του Επιχειρησιακού Προγράμματος. Κατά συνέπεια, δεν αποτελεί μια «ξεχωτερική» αποτίμηση του Προγράμματος, προκειμένου αυτή να αξιοποιηθεί μελλοντικά, αλλά είναι ένα μέσο για τις αναγκαίες συμπληρώσεις του Προγράμματος, με βάση τυχόν διαπιστώσεις κενών ή ατελειών και αντίστοιχη διατύπωση βελτιωτικών προτάσεων.

Καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της εκ των προτέρων αξιολόγησης υπήρξε εποικοδομητική συνεργασία του Αξιολογητή με τα αρμόδια στελέχη της Ομάδας Σχεδιασμού Προγράμματος (ΟΣΠ) της Περιφέρειας και ειδικότερα της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του Ε.Π. Αττικής 2000-2006, που ήταν επιφορτισμένα με την ευθύνη για την κατάρτιση του Προγράμματος. Κατά τη συνεργασία αυτή, ο Σύμβουλος Αξιολόγησης είχε την ευκαιρία να προβεί σε συστάσεις / προτάσεις επί των διαδοχικών εκδόσεων του προγραμματικού κειμένου του ΕΠ, σε ζητήματα όπως η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, η αναπτυξιακή στρατηγική και η διαβάθμιση των στόχων, η δομή και το περιεχόμενο των Αξόνων Προτεραιότητας, ο ενδεικνύμενος βαθμός εξειδίκευσης των παρεμβάσεων, η επάρκεια της ποσοτικοποίησης του Προγράμματος και η καταλληλότητα και μετρησιμότητα των προτεινόμενων δεικτών κλπ., οι οποίες προτάσεις στη μεγάλη τους πλειονότητα έγιναν δεκτές και ενσωματώθηκαν στο παρόν προγραμματικό κείμενο του ΕΠ.

Αποτέλεσμα αυτής της διαλογικής διαδικασίας είναι αφ' ενός το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αττικής 2007 –2013 και αφ' ετέρου η τελική εκ των προτέρων έκθεση αξιολόγησης, η οποία περιλαμβάνει και αναφορές επί όλης αυτής της διαδικασίας.

Επισημαίνεται ότι, αν και σε όλα τα στάδια της διαδικασίας, από την ανάληψη των καθηκόντων του και μετά, ο Αξιολογητής είχε άριστη και στενή συνεργασία με όλους τους προαναφερθέντες που εμπλέκονται άμεσα ή έμμεσα στη διαδικασία σχεδιασμού του ΕΠ Αττικής 2007-2013, το τελικό προϊόν της εκ των προτέρων αξιολόγησης που αποτυπώνεται στην «Τελική Έκθεση εκ των προτέρων αξιολόγησης του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Αττικής για την προγραμματική περίοδο 2007-13» διατηρεί πλήρως την ανεξαρτησία του και η ευθύνη για όλες τις απόψεις και τα αξιολογικά συμπεράσματα που εκφράζονται σε αυτό βαρύνει αποκλειστικά και μόνο τον Σύμβουλο της ex ante Αξιολόγησης.

2.8.2 Βασικά Ερωτήματα Αξιολόγησης.

Η εκ των προτέρων αξιολόγηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αττικής 2007-2013, εστίαστηκε, σύμφωνα με τις σχετικές προδιαγραφές και το προαναφερόμενο θεσμικό πλαίσιο, στα ακόλουθα βασικά ερωτήματα αξιολόγησης:

- Καταλληλότητα της στρατηγικής προκειμένου η Περιφέρεια Αττικής ν' αντιμετωπίσει τα προβλήματα και τις αδυναμίες της και να αξιοποιήσει τις δυνατότητες και τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται.
- Αξιολόγηση της επάρκειας της στρατηγικής, της σαφήνειας των στόχων και προτεραιοτήτων της και της επιτευξιμότητας των στόχων με βάση τους διατιθέμενους οικονομικούς πόρους.
- Συνέπεια της στρατηγικής με πολιτικές που αναπτύσσονται σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο, ιδιαίτερα δε με την επίτευξη των στόχων της Λισσαβόνας.
- Αξιολόγηση της καταλληλότητας της ποσοτικοποίησης του Προγράμματος (καθορισμός κατάλληλων δεικτών για τους στόχους που έχουν τεθεί και εξέταση του βαθμού στον οποίο αυτοί οι δείκτες και οι τιμές – στόχοι τους μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της υλοποίησης του Προγράμματος).
- Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της προτεινόμενης από το ΕΠ στρατηγικής σε ποσοτικοποιημένους όρους.
- Καταλληλότητα των συστημάτων εφαρμογής για την επίτευξη των στόχων του Προγράμματος.

Τα παραπάνω βασικά ερωτήματα της εκ των προτέρων αξιολόγησης προσεγγίζονται στο πλαίσιο επτά επιμέρους ενοτήτων:

- Αξιολόγηση της κοινωνικο-οικονομικής ανάλυσης και των προσδιορισθεισών αναγκών καθώς και της ανάλυσης SWOT,
- Αξιολόγηση του βαθμού συνέπειας της στρατηγικής και του βαθμού επικινδυνότητας κατά την υλοποίηση της στρατηγικής αυτής,
- Εξέταση της συνεκτικότητας της Στρατηγικής με τις εθνικές πολιτικές και τις Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθύνσεις,
- Αξιολόγηση των αναμενόμενων αποτελεσμάτων και επιπτώσεων,
- Εξέταση των προτεινόμενων συστημάτων / διαδικασιών εφαρμογής,
- Αξιολόγηση της χωρικής διάστασης του Ε.Π.,
- Αξιολόγηση της συμβολής του Επιχειρησιακού Προγράμματος στη μεγιστοποίηση της Κοινοτικής Προστιθέμενης Αξίας.

2.8.3 Σύνοψη των βασικών πορισμάτων της εκ των προτέρων αξιολόγησης.

Τα κυριότερα συμπεράσματα της εκ των προτέρων αξιολόγησης, στη βάση των προαναφερόμενων ενοτήτων, αναφέρονται στα εξής:

Επάρκεια της κοινωνικοοικονομικής ανάλυσης και της ανάλυσης SWOT.

Για την αξιολόγηση της επάρκειας της κοινωνικοοικονομικής ανάλυσης που περιέχεται στο προγραμματικό κείμενο του ΕΠ, η εκ των προτέρων αξιολόγηση έλαβε υπόψη τις απαιτήσεις σχεδιασμού των ΕΠ, όπως αυτές προβλέπονται στα σχετικά Εθνικά και Κοινοτικά έγγραφα αναφοράς για την κατάρτιση των ΕΠ της περιόδου 2007-13. Με βάση τις απαιτήσεις αυτές, η κοινωνικοοικονομική ανάλυση που περιλαμβάνεται στο τελικό προγραμματικό κείμενο του ΕΠ (Μάρτιος 2007) αξιολογείται με υψηλό βαθμό επάρκειας και τεκμηρίωσης, δεδομένου ότι καλύπτει γενικώς τις απαιτήσεις του Κανονισμού, τις κατευθύνσεις των υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της σχετικής 4ης Εγκυκλίου του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, και εντοπίζει τα σημαντικότερα καίρια αναπτυξιακά ζητήματα για την Περιφέρεια. Μετά την ενσωμάτωση των παρατηρήσεων του Συμβούλου Αξιολόγησης, σε σχέση τόσο με το αρχικό σχέδιο Προγράμματος (15/9/2006), όσο και με την ενδιάμεση έκδοσή του (Δεκέμβριος 2006) η κοινωνικοοικονομική ανάλυση της Περιφέρειας θεωρείται επαρκής και τεκμηριωμένη σε ικανοποιητικό βαθμό, αποτελώντας μια ουσιαστική βάση για την κατάρτιση του Προγράμματος και τη θέσπιση εφικτών στόχων. Πιο συγκεκριμένα :

- Η διάρθρωση της κοινωνικοοικονομικής ανάλυσης είναι αναλυτική και λεπτομερής, αναφερόμενη στο σύνολο των αναπτυξιακών χαρακτηριστικών της Περιφέρειας. Σε γενικές γραμμές η κοινωνικοοικονομική ανάλυση είναι δυναμική και υποστηρίζει την κατανόηση των αιτιών που δημιουργούν την υφιστάμενη εικόνα των παραμέτρων οι οποίες εξετάζονται.
- Η ανάλυση έχει γίνει με γνώμονα τους στόχους της Ε.Ε. και τις Εθνικές και Ευρωπαϊκές Προτεραιότητες. (Λισσαβόνα, Γκέτεμποργκ) (εξωστρέφεια και επιχειρηματικό περιβάλλον, απασχόληση και κοινωνική συνοχή, υπηρεσίες και υποδομές προσπελασιμότητας, αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής, κοινωνία της γνώσης και καινοτομία, ελκυστικότητα της Αττικής ως τόπος προσέλκυσης επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης).
- Η υφιστάμενη κατάσταση της Περιφέρειας κατά την έναρξη της νέας προγραμματικής περιόδου ποσοτικοποιείται με έναν αριθμό διαρθρωτικών δεικτών της Ε.Ε. (Structural Indicators) καθώς και με την αξιοποίηση στατιστικών δεδομένων της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας (Eurostat), που παρέχουν τη δυνατότητα συγκριτικής ανάλυσης τόσο με το σύνολο της χώρας όσο και με το μέσο όρο των κρατών μελών της Ε.Ε. Εκτός των παραπάνω στα επιμέρους κεφάλαια της ανάλυσης χρησιμοποιούνται ποσοτικά δεδομένα είτε από εγχώριες πηγές (ΕΣΥΕ), είτε από σχετικές μελέτες και εκθέσεις, καταλήγοντας κάθε φορά σε διατύπωση σαφούς συμπεράσματος, επαρκούς για να υποστηρίξει την Ανάλυση SWOT και τον προσδιορισμό των αναπτυξιακών αναγκών της Περιφέρειας.
- Στην περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης του ΕΠ, έχει περιληφθεί συνοπτική αποτίμηση των επιτευγμάτων της προγραμματικής περιόδου 2000-06, με αναφορά στις πραγματοποιούμενες παρεμβάσεις του ΠΕΠ Αττικής σε ορισμένους βασικούς τομείς όπως είναι οι αστικές συγκοινωνίες, οι μεταφορικές υποδομές, οι υποδομές εκπαίδευσης και υγείας, το παραγωγικό περιβάλλον και οι περιβαλλοντικές υποδομές, που αποτελούν και το σημαντικότερο τμήμα των παρεμβάσεων του Προγράμματος. Η αποτίμηση αυτή καθιστά δυνατό τον εντοπισμό των κύριων επιτευγμάτων, αλλά και των βασικών αναγκών που εξακολουθούν να υφίστανται και που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τον σχεδιασμό του νέου ΕΠ. Εκτιμάται, ωστόσο, ότι στην ενότητα αυτή θα έπρεπε να περιλαμβάνονται και αναφορές σε διοικητικές και διαχειριστικές χρήσιμες εμπειρίες από τη μέχρι σήμερα εφαρμογή του Προγράμματος.

Παρά το γεγονός της τεκμηριωμένης και επαρκούς ανάλυσης, **το Κεφάλαιο 1 δεν καταλήγει σε μία σύνοψη των βασικών ανισοτήτων, των προβλημάτων και των αναπτυξιακών κενών** που καλείται να αντιμετωπίσει το ΠΕΠ για την περίοδο 2007-2013. Η παρουσίαση αυτή γίνεται κυρίως στο πλαίσιο της SWOT ανάλυσης, χωρίς ωστόσο να υπάρχει κατάταξη και ιεράρχηση αυτών των προβλημάτων. Στο τέλος της ενότητας 1.6 «Συνοπτική ανάλυση με έμφαση στα αποτελέσματα – συμπεράσματα» αναφέρεται ότι σύμφωνα με την κοινωνικοοικονομική ανάλυση οι παρεμβάσεις του ΠΕΠ Αττικής κατά τη νέα προγραμματική περίοδο θα πρέπει να κατευθυνθούν και να εστιάσουν στους τομείς της

προσβασιμότητας, του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, της χαμηλής ανταγωνιστικότητας της οικονομίας (σε σχέση με την Ε.Ε), της ποιότητας ζωής καθώς και της αστικής αναζωογόνησης. Βέβαια, η προσεκτική ανάγνωση ολόκληρου του Κεφαλαίου 1 δείχνει ότι η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης στους επιμέρους τομείς καταλήγει σε εντοπισμό και αναφορά των προβλημάτων και αναγκών της Περιφέρειας, χωρίς όμως, όπως αναφέρθηκε, να υπάρχει σύνοψη και ιεράρχηση των αναγκών και προτεραιοτήτων που πρέπει να αντιμετωπιστούν. Παρά το γεγονός αυτό υπάρχει επαρκής διασύνδεση των αναγκών της Περιφέρειας με τους στόχους και την προτεινόμενη αναπτυξιακή στρατηγική για την περίοδο 2007-2013. Η ιεράρχηση των στόχων και προτεραιοτήτων του Προγράμματος περιλαμβάνεται στο Κεφάλαιο 2 της στρατηγικής, και γίνεται με βάση τη χρηματοδοτική βαρύτητα των Αξόνων Προτεραιότητας και την κατανομή των πόρων στις επιμέρους κατηγορίες παρεμβάσεων.

Αντίστοιχα με τα παραπάνω, επισημαίνεται ότι η ανάλυση SWOT, η οποία διαρθρώνεται σε τέσσερα θεματικά πεδία (παραγωγικό περιβάλλον, κοινωνία της γνώσης και καινοτομία, απασχόληση και κοινωνική συνοχή, ελκυστικότητα) είναι σαφής και σε πλήρη συνάφεια με την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης.

Η ανακεφαλαίωση και τα συμπεράσματα από την κοινωνικοοικονομική ανάλυση, τα οποία συνάδουν σε ικανοποιητικό βαθμό με την παρουσίαση των ισχυρών και αδύνατων σημείων, καθώς και των ευκαιριών και απειλών / κινδύνων, οδηγούν σε κατευθύνσεις πολιτικών – στρατηγικής για την ανάπτυξη της Περιφέρειας Αττικής κατά την Δ' προγραμματική περίοδο.

Αξιολόγηση της συνέπειας της στρατηγικής.

Η αναπτυξιακή στρατηγική της νέας προγραμματικής περιόδου βασίστηκε στα δεδομένα της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης της Περιφέρειας, όπως αυτά παρουσιάζονται στην SWOT ανάλυση, στις προτάσεις των κοινωνικών εταίρων, στις κατευθύνσεις του ΕΣΠΑ αλλά και στις κατευθύνσεις της Αναθεωρημένης Στρατηγικής της Λισσαβόνας και στην εξειδίκευσή τους για το ρόλο των πόλεων στην ανάπτυξη και την απασχόληση. Το Ε.Π. Αττικής θέτει για την τέταρτη προγραμματική περίοδο ένα αναπτυξιακό όραμα, τέσσερις Γενικούς Στόχους για την εξυπηρέτησή του, οι οποίοι θα επιτευχθούν μέσω της εφαρμογής τεσσάρων Αξόνων Προτεραιότητας και των Ειδικών τους Στόχων.

Η στρατηγική του ΠΕΠ αποτελεί ουσιαστικά συνέχιση της στρατηγικής της τρίτης προγραμματικής περιόδου, διαφοροποιημένη σε σχέση με τη βαρύτητα που αποδίδει στην εξυπηρέτηση των στόχων της Λισσαβόνας και την αλλαγή των Εθνικών Αναπτυξιακών Προτεραιοτήτων, όπως αυτές αποτυπώνονται στο ΕΣΠΑ 2007 - 2013.

Για τον προσδιορισμό του μίγματος πολιτικής υιοθετήθηκε στο πλαίσιο της αξιολόγησης η μεθοδολογία του ΕΣΠΑ για τον προσδιορισμό των κατευθύνσεων πολιτικής (επιταχυντικές πολιτικές στο σημείο τομής των δυνατών σημείων με τις ευκαιρίες, διαρθρωτικών πολιτικών στο σημείο τομής ευκαιριών και αδυναμιών, σταθεροποιητικών πολιτικών στο σημείο τομής των ισχυρών σημείων της Περιφέρειας με τους κινδύνους που αντιμετωπίζει και των προληπτικών πολιτικών στο σημείο τομής των κινδύνων με τις απειλές. Με βάση την ανωτέρω ανάλυση προκύπτει ότι :

- Το μίγμα πολιτικής του Προγράμματος είναι το πλέον κατάλληλο, ανταποκρίνεται στα ευρήματα της κοινωνικοοικονομικής ανάλυσης και εξυπηρετεί τους στόχους του Προγράμματος.
- Η πολιτική του Προγράμματος αποτελεί την τομή δυο διακριτών «υποσυνόλων». Το πρώτο υποσύνολο περιλαμβάνει το «κράμα» προτεραιοτήτων και στόχων που αξιοποιούν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Περιφέρειας και προκύπτει σαν συνισταμένη των επιταχυντικών και διαρθρωτικών πολιτικών.
- Το δεύτερο υποσύνολο αφορά το «κράμα» των προτεραιοτήτων που θα αμβλύνουν / άρουν τα μειονεκτήματα της Περιφέρειας και αποτελούν τη συνισταμένη των σταθεροποιητικών και προληπτικών πολιτικών. Δομικά στοιχεία του πρώτου υποσυνόλου αποτελούν η αξιοποίηση του

μητροπολιτικού χαρακτήρα της Περιφέρειας και η δημιουργία των προϋποθέσεων για την ενίσχυση προωθητικών οικονομικών δραστηριοτήτων, όπως είναι η Ε&Α και ο τουρισμός. Δομικά στοιχεία του δεύτερου υποσυνόλου αποτελούν η προστασία και αναβάθμιση του περιβάλλοντος, η βελτίωση της ποιότητας ζωής, αλλά και η ενίσχυση του παραγωγικού τομέα της οικονομίας που δέχεται τις μεγαλύτερες πιέσεις από την παγκοσμιοποίηση και την ένταση του ανταγωνισμού.

Η συμβολή του Προγράμματος στην αντιμετώπιση των σημαντικότερων προβλημάτων (αδυναμίες/κινδύνους) της Περιφέρειας με βάση την κλίμακα συμβολής (0 -2 που είναι το μέγιστο) οδηγεί στα ακόλουθα συμπεράσματα :

- Το σύνολο των ειδικών στόχων του Προγράμματος, όπως αυτοί εξειδικεύονται στους Άξονες Προτεραιότητας, συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των προβλημάτων με ένα βαθμό 0,44, που είναι ικανοποιητικός, όταν η απόλυτη συμβολή για τη λύση / άμβλυνση των προβλημάτων θα ήταν η μονάδα.
- Ο πρώτος Άξονας Προτεραιότητας «Ενίσχυση υποδομών προσπελασιμότητας – ενέργειας» συμβάλλει κατά 0,47 στην αντιμετώπιση των προβλημάτων, που είναι η δεύτερη υψηλότερη τιμή μεταξύ των Άξόνων .
- Ο Άξονας Προτεραιότητας 2 «Αειφόρος Ανάπτυξη και βελτίωση της ποιότητας ζωής» συμβάλλει με 0,54, παρουσιάζοντας το μεγαλύτερο βαθμό συμβολής στην αντιμετώπιση των προβλημάτων .
- Ο Άξονας Προτεραιότητας 3 «Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της ψηφιακής σύγκλισης» συμβάλλει με 0,39 και κατατάσσεται τρίτος, ενώ τέλος ο Άξονας Προτεραιότητας 4 «Αναζωογόνηση αστικών περιοχών», συμβάλλει κατά 0,34. στην αντιμετώπιση των προβλημάτων της Περιφέρειας.
- Οι μεγαλύτεροι βαθμοί συμβολής των ειδικών στόχων των Άξόνων Προτεραιότητας στην αντιμετώπιση των αδυναμιών και κινδύνων της Περιφέρειας κυμαίνονται από 0,75 έως 0,63. Συγκεκριμένα, σε τέσσερα προβλήματα από τα τριάντα οκτώ, ο βαθμός συμβολής εκτιμάται σε 0,75, ενώ σε άλλα εννέα 0,63. Τα προβλήματα αυτά σχετίζονται με τη χαμηλή ελκυστικότητα της Περιφέρειας ως τόπος προσέλκυσης επενδύσεων και τουρισμού, με τον οικονομικό ανταγωνισμό που δέχεται από γειτονικές χώρες, με το δομημένο και φυσικό περιβάλλον και την επιδείνωση που υφίσταται και τέλος με την ενδεχόμενη ανακοπή σε επενδύσεις υποδομών λόγω της βαρύτητας που είχε δοθεί για την διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων.
- Οι μικρότεροι βαθμοί (0,25 -0,13) εντοπίζονται σε εννέα προβλήματα από τα τριάντα οκτώ συνολικά, ενώ ένα πρόβλημα και συγκεκριμένα το «Δυσαναλογία του μεγέθους της Αθήνας σε σχέση με την κλίμακα της χώρας, καθώς και διατηρούμενη πόλωση σε σχέση με το λοιπό αστικό δίκτυο πλην Θεσσαλονίκης» δεν αντιμετωπίζεται καθόλου.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το Πρόγραμμα ανταποκρίνεται σημαντικά στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Περιφέρεια.

Με την ίδια κλίμακα συνάφειας / συμβολής εξετάζεται η συμβολή του Προγράμματος στα πλεονεκτήματα (ισχυρά σημεία και ευκαιρίες) της Περιφέρειας, απ' όπου προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα :

- Το σύνολο των ειδικών στόχων του Προγράμματος, όπως αυτοί εξειδικεύονται στους Άξονες Προτεραιότητας, συμβάλλουν στην αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων με ένα βαθμό 0,44 όταν η απόλυτη συμβολή για τη λύση /άμβλυνση των προβλημάτων θα ήταν η μονάδα.
- Ο πρώτος Άξονας Προτεραιότητας «Ενίσχυση υποδομών προσπελασιμότητας – ενέργειας» συμβάλλει κατά 0,52, συμβάλλοντας στον ίδιο βαθμό με τον Άξονα Προτεραιότητας 3 «Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της ψηφιακής σύγκλισης» στην αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της Περιφέρειας και σημειώνοντας μεγαλύτερη τιμή συμβολής σε σχέση με την αντιμετώπιση των προβλημάτων.
- Ο Άξονας Προτεραιότητας 2 «Αειφόρος Ανάπτυξη και βελτίωση της ποιότητας ζωής» συμβάλλει με 0,40, παρουσιάζοντας μειωμένη τιμή σε σχέση με την αντιμετώπιση των προβλημάτων, όπου εμφάνιζε το μεγαλύτερο βαθμό συμβολής .
- Ο Άξονας Προτεραιότητας 3 «Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της ψηφιακής σύγκλισης» συμβάλλει με 0,52 στην αξιοποίηση των ευκαιριών και κατατάσσεται πρώτος μαζί με

τον Άξονα Προτεραιότητας 1, ενώ τέλος ο Άξονας Προτεραιότητας 4 «Αναζωογόνηση αστικών περιοχών» έχει βαθμό συμβολής 0,34.

- Οι μεγαλύτεροι βαθμοί συμβολής των ειδικών στόχων των Αξόνων Προτεραιότητας στην αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της Περιφέρειας κυμαίνονται από 0,75 έως 0,63. Ειδικότερα, δύο από τα τριάντα συνολικά πλεονεκτήματα παρουσιάζουν βαθμό συμβολής 0,75, ενώ 0,63 άλλα πέντε. Τα πλεονεκτήματα αυτά σχετίζονται με τα οφέλη από την επιτυχή διοργάνωση των Ολυμπιακών αγώνων, τη στρατηγική γεωγραφική θέση της Περιφέρειας και το Μητροπολιτικό χαρακτήρα της.
- Οι μικρότερος βαθμός εντοπίζεται (0,25) εκτιμάται σε δέκα από τα τριάντα συνολικά πλεονεκτήματα της Περιφέρειας. Τα πλεονεκτήματα αυτά σχετίζονται με τα χαρακτηριστικά του ανθρώπινου δυναμικού της Περιφέρειας, αλλά και τους δείκτες διάρθρωσης της απασχόλησης.

Η καταλληλότητα της στρατηγικής εξετάζεται και ως προς την **εσωτερική συνάφεια του Προγράμματος**, δηλαδή του βαθμού συμβολής των Αξόνων Προτεραιότητας και των ειδικών τους στόχων στην επίτευξη των Γενικών Στόχων του Προγράμματος. Ειδικότερα :

- Η συνάφεια του Προγράμματος χαρακτηρίζεται ως ικανοποιητική με τιμή 0,53, αφού το σύνολο των Αξόνων Προτεραιότητας συμβάλλουν στην επίτευξη των Γενικών Στόχων του Προγράμματος με σημαντικό όμως εύρος διακύμανσης (0,75 -0,25).
- Ο τρίτος Γενικός Στόχος του Προγράμματος «Βελτίωση της ποιότητας ζωής και προστασία του περιβάλλοντος» παρουσιάζει τον υψηλότερο βαθμό εξυπηρέτησης από τους Άξονες Προτεραιότητας μεταξύ των Γενικών Στόχων με τιμή 0,75, που υπερβαίνει κατά πολύ τη γενική επίδοση του Προγράμματος.
- Ο πρώτος Γενικός Στόχος «Βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας Αττικής σαν διεθνές επιχειρηματικό κέντρο» παρουσιάζει τη δεύτερη υψηλότερη τιμή 0,63, που είναι επίσης υψηλότερη από τη συνολική επίδοση του Προγράμματος.
- Ο δεύτερος Γενικός Στόχος «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας μέσω της ενθάρρυνσης της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας, της έρευνας και τεχνολογίας και της διάδοσης και αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης» παρουσιάζει τιμή 0,50.
- Ο τέταρτος Γενικός Στόχος «Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας» λαμβάνει τιμή 0,25, που είναι η χαμηλότερη μεταξύ των Γενικών Στόχων. Με δεδομένο ότι το Πρόγραμμα είναι μονοταμειακό (χρηματοδοτείται από ένα ταμείο μόνο το ΕΤΠΑ) η επίτευξη του στόχου αυτού επιτυγχάνεται μόνο μέσω των παρεμβάσεων που αποσκοπούν στην ανάπτυξη των υποδομών εκπαίδευσης, υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης που χρηματοδοτούνται από τον Άξονα Προτεραιότητας 2 αλλά καλύπτουν σχετικά χαμηλό ποσοστό των πόρων του (σχετική ανάλυση σε επόμενη ενότητα) και ενδεχομένως από την υλοποίηση τοπικών πρωτοβουλιών για την ενθάρρυνση της απασχόλησης και την τόνωση της τοπικής επιχειρηματικότητας στο πλαίσιο εφαρμογής των Πρότυπων Καινοτόμων Σχεδίων Ανάπτυξης (ΠΚΣΑ) μέσω του τέταρτου Άξονα Προτεραιότητας.

Σε σχέση με την **κατανομή των πόρων ανά Άξονα Προτεραιότητας και την εξυπηρέτηση των Γενικών Στόχων** προκύπτει ότι οι περισσότεροι πόροι, διατίθενται για την επίτευξη του τρίτου Γενικού Στόχου «Βελτίωση της ποιότητας ζωής και προστασία του περιβάλλοντος» (34%). Για την επίτευξη του πρώτου Γενικού Στόχου «Βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας Αττικής σαν διεθνές επιχειρηματικό κέντρο» διατίθεται το (30%) των πόρων του Προγράμματος, ενώ για την επίτευξη του δεύτερου Γενικού Στόχου «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας μέσω της ενθάρρυνσης της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας, της έρευνας και τεχνολογίας και της διάδοσης και αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης» διατίθεται το 23%. Τέλος, το 13% των πόρων του Προγράμματος διατίθεται για την επίτευξη του τέταρτου Γενικού Στόχου «Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας».

Παρατηρείται ότι η κατανομή των πόρων του Προγράμματος ανά Γενικό στόχο είναι απόλυτα συμβατή με τα αποτελέσματα της ποιοτικής ανάλυσης που προηγήθηκε σε ότι αφορά το βαθμό συμβολής των Αξόνων Προτεραιότητας στην επίτευξη των Γενικών Στόχων του Προγράμματος, γεγονός που αναδεικνύει ότι η κατανομή των πόρων μεταξύ Αξόνων Προτεραιότητας και ειδικών στόχων εξυπηρετεί την στρατηγική του Προγράμματος.

Τέλος, ως προς τη **συνοχή (εσωτερική συνέργια)** μεταξύ των Αξόνων Προτεραιότητας και των Ειδικών Στόχων προκύπτει ότι υπάρχει ισχυρή συνέργια του Προγράμματος με τιμή που διαμορφώνεται στο 0,58. Οι Αξονες Προτεραιότητας 1 και 4 παρουσιάζουν τον υψηλότερο βαθμό συνέργιας (0,67).

Η παράθεση των τομέων παρέμβασης αλλά και η χρηματοδοτική βαρύτητα που αποδίδεται στους Αξονες Προτεραιότητας αλλά και στις επιμέρους κατηγορίες παρεμβάσεων αναδεικνύει τα ακόλουθα αποτελέσματα:

- **Πρώτη προτεραιότητα** του Προγράμματος αποτελεί η «Αειφόρος ανάπτυξη και η βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων», που εξυπηρετεί κατά προτεραιότητα τον τρίτο Γενικό Στόχο του Προγράμματος «Βελτίωση της ποιότητας ζωής και προστασία του περιβάλλοντος» που αποτελείται από δύο διακριτές ενότητες που είναι το περιβάλλον και η ποιότητα ζωής.
- Στην ενότητα του περιβάλλοντος διακρίνονται δύο επιμέρους ενότητες. Η πρώτη αφορά την πρόληψη κινδύνων και την ενίσχυση της βιοποικιλότητας ιδιαίτερα την αντιπλημμυρική θωράκιση της Περιφέρειας, που με βάση τη χρηματοδοτική βαρύτητα καλύπτει το 3,9% της ΔΔ, ποσό που δεν καλύπτει τις ανάγκες αλλά προβλέπεται και σημαντική χρηματοδότηση από το Ταμείο Συνοχής από το ΕΠ «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη».
- Η δεύτερη αφορά την ολοκλήρωση των βασικών περιβαλλοντικών υποδομών για τη διαχείριση των στερεών και υγρών αποβλήτων, που καλύπτει το 16,2% της ΔΔ και σαν ποσοστό κρίνεται επαρκές, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι επίσης θα υπάρξουν παρεμβάσεις από το Ταμείο Συνοχής μέσω του ΕΠ Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη.

Η ποιότητα ζωής συντίθεται επίσης από δύο ενότητες παρεμβάσεων, εκ των οποίων η πρώτη αφορά στην αναβάθμιση των κοινωνικών υποδομών (υγεία, λοιπές κοινωνικές υποδομές και εκπαίδευση) που αντιστοιχούν στο 11,2 % της συνολικής ΔΔ, η δε δεύτερη στη διάδοση της χρήσης ΤΠΕ στη δημόσια διοίκηση για την εξυπηρέτηση του πολίτη, που καλύπτει το 5,6% του συνόλου της ΔΔ του Προγράμματος.

- **Δεύτερη προτεραιότητα** αποτελεί η ενίσχυση υποδομών προσπελασιμότητας, που συμβάλλει κατά προτεραιότητα στον πρώτο Γενικό Στόχο του Προγράμματος «Βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας σαν Διεθνές Επιχειρηματικό κέντρο» με δύο συστατικά στοιχεία, που είναι η ενίσχυση της περιβαλλοντικής διάστασης των μεταφορών και αφορά τη βελτίωση των κυκλοφοριακών συνθηκών μέσω της μείωσης της χρήσης του Ι.Χ σαν αποτέλεσμα της ενίσχυσης του ρόλου των ΜΜΜ και ιδιαίτερα των μέσων σταθερής τροχιάς (Τραμ, Προαστιακός) και της επέκτασης και αναβάθμισης των Διερωπαϊκών Δικτύων Μεταφορών. Συνολικά οι μεταφορές καλύπτουν το 25,68% της ΔΔ του Προγράμματος. Το ποσοστό αυτό δεν κρίνεται ως ικανοποιητικό και είναι σημαντικά χαμηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό της τρίτης προγραμματικής περιόδου. Το πρόβλημα της ελλιπούς χρηματοδότησης αντισταθμίζεται από το γεγονός ότι σημαντικοί πόροι θα δοθούν για την επέκταση του δικτύου του Μετρό από το Ταμείο Συνοχής .
- **Τρίτη προτεραιότητα** αποτελεί η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και η προώθηση της Ψηφιακής σύγκλισης, που εξυπηρετεί κατά προτεραιότητα το Γενικό στόχο «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας μέσω της ενθάρρυνσης της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας, της έρευνας και τεχνολογίας και της διάδοσης και αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης». Η ενίσχυση της έρευνας και Τεχνολογίας και του συστήματος καινοτομίας της Περιφέρειας καθώς και η ενίσχυση των επιχειρήσεων για την υιοθέτηση των ΤΠΕ στην καθημερινή λειτουργία τους σε συνδυασμό με την ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ απορροφούν το 33,8% της συνολικής Δημόσιας Δαπάνης του Προγράμματος, αντανακλώντας ένα δυισμό του επιλεγθέντος μίγματος πολιτικής για την ενίσχυση προωθητικών δραστηριοτήτων παράλληλα με την αναγκαιότητα εκσυγχρονισμού των ΜΜΕ που δέχονται την οξυμένη πίεση της παγκοσμιοποίησης.

Το αν είναι επαρκείς οι διατιθέμενοι πόροι για την επίτευξη των στόχων σε μια Περιφέρεια που καλύπτει σχεδόν το 50% της οικονομίας της χώρας είναι αρκετά δύσκολο να προσδιορισθεί. Αν ως

κριτήριο επάρκειας χρησιμοποιηθεί το ποσοστό της δαπάνης στο σύνολο του Προγράμματος σε σχέση με την Γ' προγραμματική περίοδο, συνδυαστικά με τη δυνατότητα απορρόφησης από τους αποδέκτες, το ποσό κρίνεται ως ικανοποιητικό. Στο ποσό που αναλογεί για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Περιφέρειας συνυπολογίζονται και οι πόροι που διατίθενται για τον Πολιτισμό, με δεδομένη τη σημασία του για την ενίσχυση του τουρισμού στην Περιφέρεια.

Τέλος, οι παρεμβάσεις για την «Αναζωογόνηση αστικών περιοχών» αποτελούν την τέταρτη προτεραιότητα του Προγράμματος, που εξυπηρετούνται κατά προτεραιότητα μέσω των Πρότυπων Καινοτόμων Σχεδίων Ανάπτυξης (ΠΚΣΑ) (global grants), προσδίδουν μια διάσταση καινοτομίας στο Πρόγραμμα, συμβάλλοντας παράλληλα έμμεσα ή άμεσα στην επίτευξη του συνόλου των Γενικών Στόχων του Προγράμματος, παρά τη μικρή σχετικά χρηματοδοτική τους βαρύτητα (5,8% της ΔΔ).

Ως προς την επικινδυνότητα κατά την εφαρμογή της στρατηγικής στο πλαίσιο υλοποίησης του Προγράμματος επισημαίνονται δύο κίνδυνοι.

Ο πρώτος σχετίζεται με την ταχύτητα ανταπόκρισης των εμπλεκόμενων φορέων στα νέα δεδομένα που επιφέρουν οι σημαντικές τομές στο σύστημα των μηχανισμών εφαρμογής του Προγράμματος, για τις οποίες σχετικές αναφορές υπάρχουν στην αντίστοιχη ενότητα. Ο δεύτερος κίνδυνος σχετίζεται με την ιδιαίτερα υψηλή χρηματοδοτική βαρύτητα που έχουν τα μεγάλα έργα στο συνολικό προϋπολογισμό του Προγράμματος. Εκτιμάται ότι τα μεγάλα έργα (έργα προϋπολογισμού άνω των 50Μ€ στον τομέα των μεταφορών και 25Μ€ στον τομέα του περιβάλλοντος) καλύπτουν περίπου το 35% του Προγράμματος. Για τα έργα αυτά η εμπειρία δείχνει ότι παρατηρείται σημαντική καθυστέρηση μέχρι την ωρίμανση τους, ενώ πιθανές εμπλοκές παρουσιάζονται και κατά την φάση της επιλογής αναδόχου. Τον υψηλότερο κίνδυνο παρουσιάζουν τα έργα που αφορούν τη διαχείριση των υγρών αποβλήτων, λόγω των αντιδράσεων που τις περισσότερες φορές συναντά η χωροθέτηση τους από τις τοπικές κοινωνίες.

Για να αποφευχθούν πιθανές καθυστερήσεις θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή κατά την φάση ωρίμανσης των έργων, όπως επίσης και κατά τη δημοπράτηση τους / επιλογή αναδόχου. Για την ωρίμανση των έργων υπάρχει πλέον στη χώρα σημαντική τεχνογνωσία και τα διδάγματα του παρελθόντος οδήγησαν σε σημαντικές αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο που διέπει την μελέτη και κατασκευή των δημοσίων έργων στη χώρα.

Σε ότι αφορά τη συχνή ύπαρξη προσφυγών κατά την φάση επιλογής αναδόχου οι δυνατότητες μείωσης τους είναι πολύ περιορισμένες. Επικουρικά για τον περιορισμό των επιπτώσεων από αντίστοιχες πρακτικές θα λειτουργούσε μόνο η επιτάχυνση του ρυθμού έκδοσης των αποφάσεων από τα αρμόδια όργανα.

Τέλος, παρεμβάσεις υψηλού κινδύνου για την εμφάνιση καθυστερήσεων είναι αυτές των Πρότυπων Καινοτόμων Σχεδίων Ανάπτυξης που θα υλοποιηθούν μέσω συνολικής επιχορήγησης στο πλαίσιο εφαρμογής του Άξονα Προτεραιότητας 4 «Αναζωογόνηση αστικών περιοχών», λόγω του καινοτόμου χαρακτήρα τους. Ωστόσο, η μικρή χρηματοδοτική βαρύτητά τους στο σύνολο του Προγράμματος περιορίζει τους κινδύνους.

Εξέταση της συνεκτικότητας της στρατηγικής με τις Εθνικές πολιτικές και τις Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθύνσεις.

Το ΕΠ Αττικής 2007 – 2013 παρουσιάζει υψηλό βαθμό συνέργιας και συνεκτικότητας με τις Εθνικές πολιτικές και τις Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθύνσεις.

Σε σχέση με το ΕΣΠΑ 2007-2013 διαπιστώνεται ταύτιση προτεραιοτήτων στα σχετικά πεδία παρέμβασης, συμβάλλοντας άμεσα στην επίτευξη 14 Γενικών Στόχων και έμμεσα σε δύο, χωρίς να συμβάλλει ουσιαστικά καθόλου στο Γενικό Στόχο που εμπίπτει στη θεματική προτεραιότητα

«Θεσμικό περιβάλλον». Επίσης, συμβάλλει άμεσα στη Χωρική προτεραιότητα «Βιώσιμη αστική ανάπτυξη».

Σε επίπεδο Γενικών Στόχων, στο Γενικό Στόχο 13: Η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός των φυσικών υποδομών και των συναφών υπηρεσιών του συστήματος μεταφορών της χώρας κατανέμεται το 25,7% των πόρων του Προγράμματος, στο Γενικό Στόχο 15: Η αειφόρος διαχείριση του Περιβάλλοντος το 19,8% των πόρων και στο Γενικό Στόχο 6: Η ψηφιακή σύγκλιση της χώρας με την ενσωμάτωση και τη συστηματική χρήση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) στους τομείς κοινωνικής και οικονομικής δραστηριοποίησης το 11,5% των πόρων του Προγράμματος.

Σε σχέση με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ) παρατηρείται υψηλή συνέργια με τη Δεύτερη (Αύξηση της παραγωγικότητας, μέσα από την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων στη λειτουργία των αγορών, τις επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο και την προώθηση της Κοινωνίας της Γνώσης) και Τρίτη προτεραιότητα (Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ενίσχυση του ανταγωνισμού, άνοιγμα των αγορών, αύξηση της εξωστρέφειας και αξιοποίηση της γεωπολιτικής θέσης της χώρας ως πόλου έλξης επενδυτικών δραστηριοτήτων με προοπτικές επέκτασης στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης) του ΕΠΜ, εξυπηρετώντας ταυτόχρονα απόλυτα τις κατευθύνσεις του ΕΠΜ για το περιβάλλον και τη βιώσιμη ανάπτυξη καθώς και την περιφερειακή και κοινωνική συνοχή .

Σε σχέση με τις Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές για την Πολιτική Συνοχής (ΚΣΚΓ) άμεση και υψηλή συνέργια παρουσιάζεται με την ΚΣΚΓ 1: Να γίνουν η Ευρώπη και οι περιφέρειές της πιο ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις και απασχόληση στην οποία αναλογεί το 48% των πόρων του Προγράμματος. Η πρώτη Κατευθυντήρια Γραμμή ουσιαστικά ταυτίζεται με δύο από τους Γενικούς Στόχους του Προγράμματος (Βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας Αττικής σαν Διεθνές Επιχειρηματικό Κέντρο και Βελτίωση της ποιότητας ζωής και της προστασίας του περιβάλλοντος).

Άμεση και υψηλή συνέργια επίσης παρουσιάζεται και με την ΚΣΚΓ 2: Βελτίωση των γνώσεων και της καινοτομίας με στόχο την ανάπτυξη, στην οποία αναλογεί το 26,7% των πόρων του Προγράμματος. Η ΚΣΚΓ 2: Βελτίωση των γνώσεων και της καινοτομίας με στόχο την ανάπτυξη σχεδόν ταυτίζεται με το Γενικό Στόχο του Προγράμματος που αφορά στη «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας μέσω της ενθάρρυνσης της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας, της έρευνας και τεχνολογίας και της διάδοσης και αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης».

Χαμηλή συνέργια παρουσιάζεται με την ΚΣΚΓ 3: Περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας, παρά το γεγονός ότι αυτή ταυτίζεται με τον τέταρτο Γενικό Στόχο Δημιουργία προϋποθέσεων για καλύτερες και περισσότερες θέσεις εργασίας, λόγω του ότι το Πρόγραμμα είναι μονοταμειακό και η πλειονότητα των παρεμβάσεων που εξυπηρετούν την ΚΣΚΓ 3: Περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας εμπίπτουν στα πεδία επιλεξιμότητας του ΕΚΤ. Στην εξυπηρέτηση της ΚΣΚΓ: Περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας αναλογεί το 9,3% των Πόρων του Προγράμματος.

Τέλος, για τη Χωρική Προτεραιότητα: Η συμβολή των πόλεων στην ανάπτυξη και στην απασχόληση, που αποτελεί μια από τις επιμέρους προτεραιότητες της εδαφικής διάστασης της πολιτικής για τη συνοχή, αναλογεί το 11,6% των πόρων του Προγράμματος.

Σε σχέση με τις Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση (ΟΚΓ) παρουσιάζεται ικανοποιητική συνέργια, αφού το Πρόγραμμα άμεσα συμβάλλει στις ΟΚΓ 7: Να αυξηθούν και να βελτιωθούν οι επενδύσεις στον τομέα της Έρευνας & Ανάπτυξης, ιδίως στον ιδιωτικό τομέα, με σκοπό τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Χώρου της Γνώσης, ΟΚΓ 8: Να διευκολυνθεί η καινοτομία, ΟΚΓ 14: Να δημιουργηθεί ελκυστικότερο επιχειρηματικό περιβάλλον και να ενθαρρυνθεί η ιδιωτική πρωτοβουλία μέσω της βελτίωσης των κανονιστικών ρυθμίσεων, ΟΚΓ 15:

Να προωθηθεί μία περισσότερο επιχειρηματική νοοτροπία και να δημιουργηθεί περιβάλλον που να στηρίζει τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), ΟΚΓ 16: Να επεκταθούν και να βελτιωθούν οι ευρωπαϊκές υποδομές και να ολοκληρωθούν τα συμφωνηθέντα διασυνοριακά έργα προτεραιότητας και έμμεσα στις ΟΚΓ 9: Να διευκολυνθεί η διάδοση και η πραγματική χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) και να οικοδομηθεί μια Κοινωνία της Πληροφορίας χωρίς αποκλεισμούς, ΟΚΓ 11: Να ενθαρρυνθεί η βιώσιμη χρήση των πόρων και να ενισχυθούν οι συνέργιες μεταξύ της προστασίας του περιβάλλοντος και ανάπτυξης, ΟΚΓ 17: Να εφαρμοσθούν πολιτικές απασχόλησης που θα στοχεύουν στην πλήρη απασχόληση, στη βελτίωση της ποιότητας και της παραγωγικότητας στην εργασία και στην ενίσχυση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, ΟΚΓ 18: Να προωθηθεί η προσέγγιση της εργασίας βασιζόμενη στον κύκλο ζωής.

Τα σημαντικότερα ποσοστά των πόρων του Προγράμματος κατανέμονται στην ΟΚΓ 9: Να διευκολυνθεί η διάδοση και η πραγματική χρήση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) και να οικοδομηθεί μια Κοινωνία της Πληροφορίας χωρίς αποκλεισμούς (11,5% των πόρων του Προγράμματος), την ΟΚΓ 11: Να ενθαρρυνθεί η βιώσιμη χρήση των πόρων και να ενισχυθούν οι συνέργιες μεταξύ της προστασίας του περιβάλλοντος και ανάπτυξης, στην οποία αναλογεί το 8,1% των πόρων του Προγράμματος και τέλος την ΟΚΓ 16: Να επεκταθούν και να βελτιωθούν οι ευρωπαϊκές υποδομές και να ολοκληρωθούν τα συμφωνηθέντα διασυνοριακά έργα προτεραιότητας, στην οποία αναλογεί το 23,4% των πόρων του Προγράμματος.

Ποσοτικοποίηση των στόχων του Προγράμματος – Δείκτες / Αναμενόμενα αποτελέσματα – επιπτώσεις.

Η ποσοτικοποίηση των στόχων του Προγράμματος σε επίπεδο δεικτών και αναμενόμενων αποτελεσμάτων – επιπτώσεων είναι γενικά συνυφασμένη με τη στρατηγική και την επιχειρησιακή στοχοθέτησή του.

Το Πρόγραμμα διαθέτει ένα αρκετά ικανοποιητικό σύστημα δεικτών (εκροών και αποτελεσμάτων) και ποσοτικοποιημένων στόχων, το οποίο είναι γενικά συμβατό με το σύστημα δεικτών που περιλαμβάνεται στο ΕΣΠΑ και αντιπροσωπευτικό των κύριων στόχων και προτεραιοτήτων που έχουν τεθεί.

Και στους τέσσερις βασικούς Άξονες Προτεραιότητας του Προγράμματος υφίστανται ποσοτικοποιημένοι στόχοι, με αντίστοιχους δείκτες εκροών και αποτελέσματος, με εξαίρεση ενός δείκτη αποτελέσματος στον Άξονα Προτεραιότητας 4 για τον οποίο ορθά αναφέρεται ότι θα προσδιοριστεί μετά την αξιολόγηση των υποβληθεισών προτάσεων Πρότυπων και Καινοτόμων Σχεδίων Ανάπτυξης (Π.Κ.Σ.Α.) τα οποία θα υλοποιηθούν με τη διαδικασία της συνολικής επιχορήγησης στο πλαίσιο του Προγράμματος.

Σε γενικές γραμμές τηρούνται τα βασικά κριτήρια επιλογής των δεικτών (καταλληλότητα και μετρησιμότητα, καθώς και η αρχή της αναλογικότητας). Ως προς την τελευταία, ωστόσο, παρατηρείται ότι ορισμένες κατηγορίες παρεμβάσεων δεν αποτυπώνονται ποσοτικά κατ' αναλογία στο Πρόγραμμα. Ειδικότερα, στο Πρόγραμμα δεν περιλαμβάνονται δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων στους τομείς της ενέργειας και ειδικότερα του ηλεκτρισμού (Άξονας Προτεραιότητας 1 : Ενίσχυση των υποδομών προσπελασιμότητας – ενέργειας), των υποδομών εκπαίδευσης, των υποδομών διαχείρισης και διανομής ύδατος (πόσιμο νερό) ,(Άξονας Προτεραιότητας 2 : Αειφόρος Ανάπτυξη και βελτίωση της ποιότητας ζωής), των οποίων η χρηματοδοτική βαρύτητα είναι σημαντική στους αντίστοιχους Άξονες.

Οι προτεινόμενοι δείκτες είναι γενικά μετρήσιμοι ως τιμές βάσης και ως τιμές στόχου στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου αναφοράς.

Ως τιμές βάσης χρησιμοποιούνται κυρίως υφιστάμενα στατιστικά δεδομένα της Περιφέρειας κατά την έναρξη της περιόδου προγραμματισμού. Υπάρχουν, ωστόσο, και ορισμένοι δείκτες όπου ως τιμές βάσης λαμβάνονται οι παρεμβάσεις που έχουν υλοποιηθεί στην Περιφέρεια μέσω των παρεμβάσεων του Γ' ΚΠΣ. Επισημαίνεται, επίσης, ότι για τους περισσότερους από τους δείκτες εκροών του Άξονα Προτεραιότητας 3 : Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της ψηφιακής σύγκλισης καθώς και για ορισμένους δείκτες αποτελέσματος του ίδιου Άξονα δεν παρατίθενται τιμές βάσης, κάτι που αποτελεί αδυναμία του συστήματος ποσοτικοποίησης.

Οι παραδοχές που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό των τιμών στόχων κρίνονται ως ρεαλιστικές και επιτεύξιμες. Οι τιμές στόχοι των δεικτών έχουν υπολογιστεί είτε (α) με βάση το μοναδιαίο κόστος των παρεμβάσεων, ως απολογισμός αντίστοιχων παρεμβάσεων στην Περιφέρεια κατά την Γ' προγραμματική περίοδο, όπου αυτό μπορεί με σχετική ακρίβεια να προσδιορισθεί ώστε να είναι ρεαλιστικοί οι στόχοι που τίθενται, είτε (β) με βάση συντηρητικές εκτιμήσεις ώστε να είναι πραγματοποιήσιμοι οι στόχοι που τίθενται, ανάλογα με τη διαθέσιμη χρηματοδοτική κατανομή για κάθε κατηγορία παρέμβασης.

Εξέταση των προτεινόμενων συστημάτων / διαδικασιών εφαρμογής.

Το γενικό συμπέρασμα που συνάγεται, με βάση τα αναφερόμενα στις διατάξεις εφαρμογής του Ε.Π. Αττικής 2007-2013, είναι ότι το προβλεπόμενο νέο σύστημα εφαρμογής εμφανίζει ορισμένες σημαντικές βελτιώσεις επί του αντίστοιχου πλαισίου που ίσχυσε κατά την προγραμματική περίοδο 2000-2006 και αντιμετωπίζει ορισμένες ουσιαστικές αδυναμίες του τελευταίου. Οι βελτιώσεις αυτές αφορούν ιδιαίτερα στη μείωση του αριθμού και στη διασφάλιση και πιστοποίηση της οργανωτικής και διαχειριστικής επάρκειας των Τελικών Δικαιούχων, στη θεσμοθέτηση αποτελεσματικών ενδιάμεσων φορέων υλοποίησης, στις ρυθμίσεις για την ηλεκτρονική δικτύωση όλων των Διαχειριστικών Αρχών για την αντιμετώπιση ζητημάτων κοινού ενδιαφέροντος, καθώς και στη βελτίωση του συντονισμού στα παράλληλα ή/και υπερκείμενα του ΕΠ επίπεδα.

Στα θετικά του νέου συστήματος συγκαταλέγονται επίσης :

- Η αναβάθμιση των οργάνων εποπτείας, μέσω της θεσμοθέτησης της Διυπουργικής Επιτροπής Κοινοτικών Προγραμμάτων, που διασφαλίζει την ταχύτερη λήψη αποφάσεων στο ανώτατο πολιτικό επίπεδο για την αντιμετώπιση προβλημάτων που ενδέχεται να προκύψουν σε στρατηγικό, διαχειριστικό και επιχειρησιακό επίπεδο.
- Η εκχώρηση αρμοδιοτήτων σε ενδιάμεσους φορείς για τα έργα Εθνικής σημασίας.
- Η σύσταση ειδικών υπηρεσιών για το συντονισμό των δράσεων με το ΕΚΤ, το συντονισμό των δράσεων στον τομέα του Περιβάλλοντος αλλά και η σύσταση της Επιτροπής Συντονισμού Συγχρηματοδοτούμενων Δράσεων Κρατικών Ενισχύσεων και Δανείων.

Στα αρνητικά του νέου συστήματος είναι ότι επέρχονται σημαντικότερες αλλαγές στο υφιστάμενο σύστημα διαχείρισης.

Όπως προκύπτει και από την αντίστοιχη εμπειρία της τρίτης προγραμματικής περιόδου, η ωρίμανση, νομοθέτηση και αφομοίωση τέτοιων καθοριστικών θεσμικών και εφαρμοστικών μεταβολών σε όλα τα επίπεδα και από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, καθώς και η δρομολόγηση της ωρίμανσης και υλοποίησης των έργων με βάση τις νέες διαδικασίες, απαιτούν σημαντικό χρόνο και τούτο εγκυμονεί κινδύνους εξ ίσου σημαντικών καθυστερήσεων (παρόμοιων με αυτές που παρατηρήθηκαν στην αρχική περίοδο υλοποίησης και των δύο προηγούμενων ΚΠΣ), ιδίως στα πρώτα δύο κρίσιμα χρόνια της νέας προγραμματικής περιόδου και παρά την μερική αποφόρτιση του αναπροσαρμοσμένου κανόνα « $n+3 / n+2$ ».

Ο κίνδυνος της εμφάνισης καθυστερήσεων είναι ορατός με δεδομένο ότι θα απαιτηθεί η έκδοση σημαντικού αριθμού Κοινών Υπουργικών Αποφάσεων. Ο κίνδυνος μπορεί να αμβλυνθεί αν υπάρξει έγκαιρα η έκδοση των απαιτούμενων οδηγιών, εγχειριδίων που θα περιλαμβάνουν την ύπαρξη τυποποιημένων προτύπων και η συνεχής επικοινωνία μεταξύ ΥΠΟΙΟ και όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την αποτελεσματικότητα του Ε.Π. Αττικής είναι να υπάρξει ο καλύτερος δυνατός συντονισμός με τα Επιχειρησιακά Προγράμματα που συγχρηματοδοτούνται από το Ταμείο Συνοχής (Ε.Π. «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας» και «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη»), με δεδομένο ότι τα ανωτέρω Προγράμματα χρηματοδοτούν στην Περιφέρεια Αττικής παρεμβάσεις στους τομείς Μεταφορών και Περιβάλλοντος. Η ίδια παρατήρηση ισχύει και για τα Επιχειρησιακά Προγράμματα που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ (Ε.Π. «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013», «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», «Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση») για να διασφαλισθεί η χρονική αλληλουχία και συμπληρωματικότητα των παρεμβάσεων.

Σε ότι αφορά στην ποιότητα της εταιρικής σχέσης αυτή εκτιμάται ως ιδιαίτερα ικανοποιητική κατά τη φάση του σχεδιασμού και με ευρεία συμμετοχή του συνόλου των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων. Ως παραδείγματα καλών πρακτικών θα πρέπει να αναφερθούν και τα Αναπτυξιακά Συνέδρια που διοργανώθηκαν από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις της Αττικής και τα οποία, σε συνδυασμό με το Αναπτυξιακό Συνέδριο της Περιφέρειας, συνέβαλαν στην στοχοθέτηση του Προγράμματος και στον καθορισμό των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων του.

Ωστόσο, από την ανάγνωση των μηχανισμών εφαρμογής του Προγράμματος, δεν είναι άμεσα ορατός ο εμφανής και διακριτός ρόλος των φορέων της αυτοδιοίκησης και ο βαθμός εμπλοκής στους στην υλοποίηση και παρακολούθηση των δράσεων αστικής ανάπτυξης αφενός και αφετέρου η αναλογική παρουσία τους στη σύνθεση της Επιτροπής Παρακολούθησης. Ενδεχομένως το κενό αυτό να καλυφθεί με την έκδοση του κανονισμού λειτουργίας της Επιτροπής Παρακολούθησης και την οριστικοποίηση της σύνθεσης της.

Με δεδομένη στην παρούσα φάση σχεδιασμού τη μη αναλυτική γνώση της σύνθεσης της Επιτροπής Παρακολούθησης αλλά και γενικότερα των μηχανισμών εφαρμογής ιδιαίτερα σε ότι αφορά την εκχώρηση αρμοδιοτήτων στις τοπικές αρχές για τις δράσεις Αστικής Ανάπτυξης είναι δύσκολο να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα για την ποιότητα της εταιρικής σχέσης κατά τη φάση της υλοποίησης του Προγράμματος.

Επίσης με δεδομένο ότι δεν είναι γνωστός ο αριθμός αλλά και το είδος των Πρότυπων Καινοτόμων Σχεδίων Ανάπτυξης (Π.Κ.Σ.Α.) που θα ενταχθούν στο Πρόγραμμα και τα οποία θα υλοποιηθούν μέσω συνολικής επιχορήγησης, ενδεχομένως καθίσταται ανενεργή η παρατήρηση για την μη ενεργό συμμετοχή της αυτοδιοίκησης στην υλοποίηση των δράσεων αστικής ανάπτυξης.

Τέλος, η ευρεία δημοσιοποίηση που υπήρξε μέχρι σήμερα τόσο σε σχέση με τις διαδικασίες όσο και με το περιεχόμενο του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αττικής για τη νέα προγραμματική περίοδο θα πρέπει να ενταθεί, με στόχο την ενίσχυση της κατανόησης και «οικειοποίησης» του Προγράμματος από το σύνολο των τοπικών αρχών και των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων της Περιφέρειας Αττικής.

Αποτίμηση της χωρικής διάστασης του Ε.Π.

Η χωρική διάσταση του Προγράμματος είναι εκ των πραγμάτων εστιασμένη στην αστική ανάπτυξη και την αναζωογόνηση των αστικών κέντρων, με δεδομένο ότι το 99% του πληθυσμού της Περιφέρειας είναι αστικός πληθυσμός. Η ιδιαίτερη μνεία που αποδίδεται από το Πρόγραμμα αντανακλάται και στη δημιουργία διακριτού Άξονα Προτεραιότητας.

Η μη ύπαρξη διακριτών δράσεων στο Ε.Π. που να στοχεύουν στις Αγροτικές Περιοχές και τις περιοχές που εξαρτώνται από την Αλιεία οφείλεται στα ιδιαίτερα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας και είναι απόλυτα δικαιολογημένα.

Σε ότι αφορά τους ορεινούς όγκους της Αττικής τα προβλήματα που αυτοί αντιμετωπίζουν χρήζουν παρεμβάσεων από το ΕΓΤΑΑ (αναδασώσεις). Για τα νησιά και την αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργεί η νησιωτικότητα αλλά και για την εξυπηρέτηση των προτεραιοτήτων που θέτει η εθνική στρατηγική για την ανάπτυξη του νησιωτικού χώρου (προστασία των υδάτινων πόρων, των

εδαφικών συστημάτων και του θαλάσσιου περιβάλλοντος, προώθηση βιοποικιλότητας και φυσικής προστασίας, παροχή ψηφιακών υπηρεσιών προς τους πολίτες), καλύπτονται απόλυτα από τους ειδικούς στόχους του Άξονα Προτεραιότητας 2 του Προγράμματος.

Η μη ύπαρξη κριτηρίων για την επιλογή των υποπεριοχών του Πολεοδομικού Συγκροτήματος όπου θα εφαρμοσθούν παρεμβάσεις αστικής αναζωογόνησης αποτελεί αδυναμία του Προγράμματος, που εν μέρει μπορεί να εξηγηθεί από την επιλογή της ανοικτής ανταγωνιστικής διαδικασίας που υιοθετήθηκε από το ΥΠΟΙΟ για την επιλογή εφαρμογής των «Πρότυπων Καινοτόμων Σχεδίων Ανάπτυξης» (Π.Κ.Σ.Α).

Αποτίμηση της συμβολής του Ε.Π. στην Κοινωνική Προστιθέμενη Αξία.

Το Ε.Π. Αττικής 2007 - 2013 ενσωματώνει όλα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της Πολιτικής Συνοχής της Ε.Ε, αναδεικνύοντας την Κοινωνική Προστιθέμενη Αξία. Τα ιδιαίτερα αυτά χαρακτηριστικά είναι:

- Η ενίσχυση προωθητικών για την ανάπτυξη τομέων, που αποτελούν τους μοχλούς (driving forces) για την αειφόρο ανάπτυξη και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της περιφερειακής οικονομίας.
- Η διαμόρφωση μιας μακρόπνοης αναπτυξιακής στρατηγικής με μεσοπρόθεσμους στόχους για το τέλος της νέας επταετούς προγραμματικής περιόδου.
- Η προώθηση του περιβαλλοντικού κεκτημένου, που οριοθετούν οι οδηγίες της Ε.Ε και η Στρατηγική του Γκέτεμποργκ.
- Η βελτίωση της διακυβέρνησης, μέσω της διαμόρφωσης μιας εταιρικής σχέσης με την ευρεία συμμετοχή των τοπικών αρχών, των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων, στη φάση του προγραμματισμού και με την ουσιαστική αξιοποίηση των επιμέρους προτάσεων της εκ των προτέρων αξιολόγησης και της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) καθ' όλη τη διάρκεια της κατάρτισης του Προγράμματος.
- Η δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για την κινητοποίηση πρόσθετων πόρων από το ιδιωτικό κεφάλαιο μέσω της αξιοποίησης νέων χρηματοδοτικών εργαλείων.

Προωθητικούς παράγοντες για την ανάπτυξη αποτελούν οι επενδύσεις στις υποδομές, στην Ε&Τ – Καινοτομία και το ανθρώπινο κεφάλαιο. Η Περιφέρεια Αττικής παρουσιάζει σημαντικές δυνατότητες για να ενισχύσει το ρόλο της σαν Ευρωπαϊκή Μητρόπολη στο χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης αξιοποιώντας τους πόρους των Διαρθρωτικών Ταμείων επενδύοντας σε τομείς που δημιουργούν πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα για την οικονομική, κοινωνική και χωρική συνοχή με σεβασμό στην αειφορική διαχείριση των πόρων.

Οι παρεμβάσεις για την βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας μέσω της αναβάθμισης των υποδομών (μεταφορών, ενέργειας, περιβάλλοντος) καλύπτουν το 49% των πόρων του Προγράμματος.

Οι παρεμβάσεις για τη βελτίωση των γνώσεων και της καινοτομίας μέσω της ενίσχυσης της έρευνας και τεχνολογίας, της διευκόλυνσης της καινοτομίας και την προώθηση της επιχειρηματικότητας και της κοινωνίας της πληροφορίας για όλους καλύπτουν το 33,6% των πόρων του Προγράμματος, αφού στο ανωτέρω ποσοστό συνυπολογίζονται και οι παρεμβάσεις για την προώθηση του πολιτισμού ως ζωτικού παράγοντα της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας.

Οι παρεμβάσεις για περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας μέσω της επένδυσης σε κοινωνικές υποδομές (υγεία, κοινωνική πρόνοια) και εκπαίδευση καλύπτουν το 11% των πόρων του Προγράμματος.

Τέλος, η χωρική διάσταση του Προγράμματος, που συμβάλλει στη διασφάλιση της χωρικής συνοχής και για την Περιφέρεια Αττικής εξειδικεύεται στην Αστική Αναζωογόνηση, απορροφά το 5,8% των πόρων του Προγράμματος.

Το αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας, είναι δεδομένο ότι υπερβαίνει τη Δ' Προγραμματική Περίοδο. Ιδιαίτερα για την Αττική η επιτυχής διοργάνωση των Ολυμπιακών αγώνων του 2004, η περαιτέρω διεύρυνση της Ε.Ε με την είσοδο των νέων χωρών και η σταδιακή ολοκλήρωση των μεγάλων έργων υποδομής του Γ' ΚΠΣ που συμπίπτουν χρονικά με την έναρξη της Δ' Προγραμματικής Περιόδου, δημιουργούν ένα ιδιαίτερα ευνοϊκό περιβάλλον για την προσέλκυση ξένων επενδύσεων και την κινητοποίηση πρόσθετων πόρων. Η μόχλευση του ιδιωτικού κεφαλαίου αναμένεται να είναι σημαντική, είτε άμεσα μέσω των Αξόνων Προτεραιότητας 3 «Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της ψηφιακής σύγκλισης» και 4 «Αναζωογόνηση αστικών περιοχών», είτε έμμεσα μέσω της συγχρηματοδότησης των μεγάλων οδικών αξόνων του Άξονα Προτεραιότητας 1 «Ενίσχυση υποδομών Προσπελασιμότητας – Ενέργειας».

Η μη διαφοροποίηση των στρατηγικών και Γενικών Στόχων του Προγράμματος από την αναπτυξιακή φιλοσοφία της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου αναδεικνύουν τη συνέχεια της αναπτυξιακής πολιτικής, η οποία αξιοποιεί τα επιτεύγματα των προηγούμενων προγραμματικών περιόδων και θέτει νέους στόχους υιοθετώντας το κατάλληλο «μείγμα» πολιτικής προσαρμοσμένο στις αυξημένες απαιτήσεις που δημιουργούνται για την επίτευξη των στόχων της Λισσαβόνας. Αποτέλεσμα του ανωτέρω είναι η σημαντικότερη αύξηση των πόρων που διατίθενται για την ενίσχυση της Ε&Α, της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας και της Κοινωνίας της Πληροφορίας που αναλογούν στο 33,6% των συνολικών πόρων του Προγράμματος, όταν το αντίστοιχο ποσοστό στο ΠΕΠ 2000- 2006 είναι 6,3%.

Η ευρεία διαβούλευση με τους τοπικούς φορείς (Τοπική Αυτοδιοίκηση Α' και Β' βαθμού), τους κοινωνικούς και οικονομικούς εταίρους, η ενεργός συμμετοχή τους στη διαμόρφωση του Προγράμματος, αφού τα συμπεράσματα των Αναπτυξιακών Συνεδρίων αποτέλεσαν σημαντική εισροή για την κατάρτιση του Προγράμματος, η ανάθεση της εκ των προτέρων αξιολόγησης σε εξωτερικό αξιολογητή και η υιοθέτηση μιας διαδικασίας ανάδρασης μεταξύ της κατάρτισης του Προγράμματος και των πορισμάτων της αξιολόγησης και της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, σε συνδυασμό με τη σημαντική αναδιάρθρωση /επανασχεδιασμό των μηχανισμών εφαρμογής της νέας προγραμματικής περιόδου - που δίνουν έμφαση στη βελτίωση της ικανότητας των φορέων υλοποίησης, τη μέγιστη δυνατή δημοσιότητα και την ορθή δημοσιονομική διαχείριση των πράξεων - και με τον προσδιορισμό ποσοτικοποιημένων στόχων που θα επιτρέψουν την παρακολούθηση και αξιολόγηση της υλοποίησης του Προγράμματος, συνθέτουν τα σημαντικότερα στοιχεία που περιλαμβάνει το Πρόγραμμα και αναδεικνύουν την Κοινωνική Προστιθέμενη Αξία για την εφαρμογή πολυετών αναπτυξιακών προγραμμάτων, όπως το ΠΕΠ Αττικής 2007-2013.

2.8.4 Συστάσεις του Συμβούλου Αξιολόγησης.

Κατά τη διάρκεια της διαλογικής διαδικασίας και της συνεργασίας του Συμβούλου – Αξιολογητή με την Ομάδα Σχεδιασμού της Περιφέρειας Αττικής, ανά στάδιο κατάρτισης του Επιχειρησιακού Προγράμματος, ο Αξιολογητής προέβη σε ορισμένες συστάσεις / προτάσεις για τη βελτίωση και ορθολογικοποίηση του σχεδιασμού του Προγράμματος, πέραν εκείνων των ανταλλαγών απόψεων σε μεγαλύτερη συχνότητα περί των βασικών αρχών και της προετοιμασίας του σχεδιασμού του. Οι κυριότερες συστάσεις / προτάσεις ανά στάδιο σχεδιασμού, το οποίο συμπίπτει με τις βασικές ενότητες του περιεχομένου του Προγράμματος, ήταν οι εξής:

α) Ως προς την κοινωνικοοικονομική ανάλυση και τις προσδιορισθείσες ανάγκες.

Κατά την άποψη του Συμβούλου, η διάρθρωση / δομή αυτής της ενότητας του Επιχειρησιακού Προγράμματος θα έπρεπε να περιλαμβάνει το σύνολο των αναπτυξιακών οικονομικών, παραγωγικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών της Περιφέρειας Αττικής, με έμφαση στους τομείς εκείνους που θα αποτελούσαν τις προτεραιότητες - στόχους του Προγράμματος.

Επιπλέον, ο Σύμβουλος διατύπωσε την άποψη ότι η ανάλυση θα πρέπει να είναι δυναμική με διαχρονικές αναφορές, κατά το δυνατόν, προκειμένου να αποτυπωθούν οι εξελικτικές τάσεις του κοινωνικοοικονομικού ιστού της Περιφέρειας και να αναδειχθούν τα προβλήματα και οι προοπτικές σε βασικούς δείκτες του παραγωγικού περιβάλλοντος, της αγοράς εργασίας, των υποδομών κλπ.

Στο αρχικό σχέδιο του Προγράμματος (15/9/2006) οι παρατηρήσεις και υποδείξεις του Συμβούλου αφορούσαν στα ακόλουθα θέματα :

- Αναδιατύπωση του περιεχομένου της Ενότητας 1 και προσαρμογή της ανάλυσης με βάση τους στόχους της Ε.Ε (Λισσαβόνα, Γκέτεμποργκ). Ειδικότερα, προτάθηκε η διάρθρωση της ανάλυσης σε έξι θεματικές προτεραιότητες (εξωστρέφεια και επιχειρηματικό περιβάλλον, απασχόληση και κοινωνική συνοχή, υπηρεσίες και υποδομές προσπελασιμότητας, αειφόρος ανάπτυξη και ποιότητα ζωής, κοινωνία της γνώσης και καινοτομία, ελκυστικότητα της Αττικής ως τόπος προσέλκυσης επενδύσεων, εργασίας και διαβίωσης).
- Εμπλουτισμός της ανάλυσης με τις επιδόσεις της Περιφέρειας ως προς τους Διαρθρωτικούς Δείκτες της Ε.Ε.
- Μεταφορά και ενσωμάτωση των στοιχείων υφιστάμενης κατάστασης που υπήρχαν στο Κεφάλαιο 2, που αναφέρεται στην αναπτυξιακή στρατηγική του Προγράμματος, στο Κεφάλαιο 1.
- Εμπλουτισμός της υφιστάμενης κατάστασης με στοιχεία στα θέματα ισότητας ανδρών – γυναικών, ενέργειας, ανάδειξης του μητροπολιτικού χαρακτήρα της Περιφέρειας κλπ.
- Σύνοψη της υφιστάμενης κατάστασης με έμφαση στα συμπεράσματα – αποτελέσματα.
- Ενσωμάτωση της χωρικής ανάλυσης και των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων της Περιφέρειας.
- Η αποτύπωση των ισχυρών σημείων και αδύνατων σημείων, καθώς και των ευκαιριών και απειλών / κινδύνων να εξαχθεί τεκμηριωμένα από την ανάλυση του κοινωνικοοικονομικού ιστού.
- Σύνοψη των βασικών ανισοτήτων, των προβλημάτων και των αναπτυξιακών κενών που καλείται να αντιμετωπίσει το ΕΠ για την περίοδο 2007-2013, κατάταξη και ιεράρχησή τους.

Εκτός των παραπάνω, κατά τη διαδικασία εκπόνησης του προγραμματικού κειμένου του ΕΠ, μετά τις σχετικές υποδείξεις του Συμβούλου, ενσωματώθηκαν στο Κεφάλαιο 1 επιπλέον ποσοτικά δεδομένα σε επιμέρους παραμέτρους της υφιστάμενης κατάστασης (π.χ. υγεία, ενέργεια, ψηφιακή σύγκλιση, έρευνα – τεχνολογία – καινοτομία, περιβάλλον, υποδομές προσπελασιμότητας) με στόχο την πληρέστερη τεκμηρίωση των συμπερασμάτων.

Επιπλέον, προκειμένου να υπάρχει αντιστοιχία των κοινωνικοοικονομικών δεδομένων με τα αναφερόμενα στο ΕΣΠΑ 2007-2013, προτάθηκε στην τελική έκδοση του προγραμματικού κειμένου του ΕΠ (Μάρτιος 2007) να χρησιμοποιηθούν οι ίδιοι Πίνακες ανάλυσης με αυτούς που περιλαμβάνονται στο ΕΣΠΑ.

β) Ως προς τη συνέπεια της στρατηγικής.

Η κύρια άποψη του Συμβούλου Αξιολόγησης ήταν ότι η στρατηγική του Προγράμματος θα πρέπει να είναι εστιασμένη στην αντιμετώπιση συγκεκριμένων προβλημάτων που δημιουργούν αθροιστικά ή πολλαπλασιαστικά αρνητικά φαινόμενα ή ενισχύουν μελλοντικούς κινδύνους για την Περιφέρεια Αττικής.

Η αξιολόγηση της στρατηγικής του Προγράμματος, όπως προσεγγίζονταν στο από 15-09-2006 Σχέδιο οδήγησε τον Σύμβουλο Αξιολόγησης στη διατύπωση των ακόλουθων παρατηρήσεων:

- Σε αρκετά σημεία του Κεφαλαίου 2 της στρατηγικής περιλαμβάνονταν αναφορές για την υφιστάμενη κατάσταση της Περιφέρειας που θα έπρεπε να αποτελούν μέρος του Κεφαλαίου 1. Ενδεικτικά αναφέρονται τα στοιχεία που τεκμηριώνουν την ελκυστικότητα της Αθήνας ως επιχειρηματικό κέντρο ή οι αναφορές στο μητροπολιτικό χαρακτήρα της Περιφέρειας.
- Δεν υπήρχε αναφορά στους Γενικούς Στόχους του Προγράμματος, ενώ οι αναφερόμενοι ως ειδικοί στόχοι του Προγράμματος προσidiaζαν περισσότερο με στρατηγικούς στόχους. Κατά συνέπεια, ήταν αναγκαία η επαναδιατύπωση της στοχοθεσίας του Προγράμματος.
- Η στρατηγική έπρεπε να περιλαμβάνει αναφορές στις θεματικές και χωρικές προτεραιότητες του σχεδιασμού για την Περιφέρεια.
- Στο Κεφάλαιο 2 περιλαμβάνονταν αρκετά σημεία που, κατά την άποψη του Συμβούλου, θα έπρεπε να ενσωματωθούν στο Κεφάλαιο 3 που αναφέρεται στην περιγραφή και το περιεχόμενο των Αξόνων Προτεραιότητας.
- Τέλος, έπρεπε να υπάρχει συνοπτική αναφορά του Προγράμματος στη συνεκτικότητα της στρατηγικής με τις εθνικές πολιτικές και τις ευρωπαϊκές προτεραιότητες (ΕΣΠΑ, Εθνικό

Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές για την πολιτική Συνοχής και Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την απασχόληση).

Μετά τις παρατηρήσεις αυτές και αφού λήφθηκαν υπόψη οι προτάσεις του Συμβούλου Αξιολόγησης για βελτιώσεις που αφορούσαν στη στρατηγική του Προγράμματος, έγινε αναδιαμόρφωση τόσο της στρατηγικής όσο και του επιχειρησιακού σχεδιασμού. Ειδικότερα, λαμβάνοντας υπόψη και το επίσημο κείμενο του ΕΣΠΑ 2007-2013 (Ιανουάριος 2007) για την τελική έκδοση του προγραμματικού κειμένου του Ε.Π. (Μάρτιος 2007) προτάθηκε από το Σύμβουλο :

- Η προσαρμογή των ειδικών στόχων του Προγράμματος στους Γενικούς Στόχους του ΕΣΠΑ.
- Η επαναδιατύπωση της ονομασίας και κυρίως του περιεχομένου των Αξόνων Προτεραιότητας, ώστε αυτό να γίνει πιο συνεκτικό
- Κρίθηκε ότι δεν απαιτείται ειδική στοχοθέτηση και αντίστοιχα ειδική ενότητα παρεμβάσεων για τις νησιωτικές περιοχές της Περιφέρειας.

γ) Ως προς την ποσοτικοποίηση των στόχων του Προγράμματος και την αποτύπωσή τους μέσω δεικτών .

Με δεδομένη την αναγκαιότητα χρήσης ποσοτικοποιημένων δεικτών για την παρακολούθηση της υλοποίησης και την αξιολόγηση του Προγράμματος, οι συστάσεις / προτάσεις του Συμβούλου Αξιολόγησης εστιάσθηκαν στα εξής:

- Βασικά κριτήρια επιλογής των δεικτών θα πρέπει να είναι οι αρχές της καταλληλότητας, της μετρησιμότητας, καθώς και της αναλογικότητας.
- Οι στόχοι του Προγράμματος θα πρέπει να αποτελούν ένα πλέγμα δεικτών, ανά Άξονα Προτεραιότητας, αλληλοσυνδεδεμένοι μεταξύ τους σε μια σχέση αλληλουχίας και αυτό το πλέγμα δεικτών του Άξονα Προτεραιότητας να αποτελείται από δείκτες πραγματοποίησης / εκροών και δείκτες αποτελέσματος.
- Οι ποσοτικοποιημένοι δείκτες θα πρέπει να ανταποκρίνονται στους στόχους των Αξόνων Προτεραιότητας, χωρίς κατ' ανάγκη να αντιστοιχούν 1:1 με αυτούς.
- Η ποσοτικοποίηση των στόχων θα πρέπει να είναι ρεαλιστική και να βασιστεί σε προηγούμενη αντίστοιχη εμπειρία και μέσα μοναδιαία κόστη.
- Οι τιμές βάσης θα πρέπει κατά κύριο λόγο να αποτυπώνουν την υφιστάμενη κατάσταση της Περιφέρειας, αποφεύγοντας, στο μέτρο του δυνατού, τις αναφορές σε στοιχεία εκροών ή/και αποτελεσμάτων της προγραμματικής περιόδου 2000-2006.

2.9 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ.

Η Περιφέρεια Αττικής ουσιαστικά έχει ξεκινήσει από τις αρχές του 2005 έναν ευρύ και ουσιαστικό διάλογο με τους οικονομικούς και κοινωνικούς φορείς της Περιφέρειας για την κατάρτιση του Αναπτυξιακού της Προγράμματος για την Τέταρτη Προγραμματική Περίοδο (2007-2013).

Κεντρικός Στόχος της Περιφέρειας Αττικής σε όλη την πορεία του Αναπτυξιακού Σχεδιασμού ήταν να διασφαλιστεί η μέγιστη δυνατή συμβολή και συμμετοχή τόσο των φορέων της Αυτοδιοίκησης , όσο και των φορέων χάραξης Τομεακής Πολιτικής καθώς και του συνόλου των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή ευθύνης της καθ' όλη τη διάρκεια της προετοιμασίας των προγραμματικών εγγράφων και του Αναπτυξιακού Προγράμματος της Περιφέρειας.

Η απαίτηση αυτή προκύπτει τόσο από την «ιδιαιτερότητα» που έχει η Περιφέρεια Αττικής στην Νέα Προγραμματική Περίοδο δεδομένου ότι εντάσσεται σύμφωνα , με το νέο κανονιστικό πλαίσιο σε

καθεστώς μεταβατικής στήριξης “phasing out” όσο και από την μεθοδολογία που η ίδια Περιφέρεια Αττικής οριοθέτησε από την πρώτη φάση της ενεργοποίησης των διαδικασιών σχεδιασμού και η οποία θεμελιώνει την ευρύτερη διαβούλευση και διάλογο με όλους τους «εταίρους» με Στόχο την βελτιστοποίηση και την αποδοχή των σχεδιαζόμενων Αναπτυξιακών Παρεμβάσεων.

Στο παρόν κεφάλαιο επιχειρούνται να αποτιμηθούν με περιγραφικό τρόπο οι κυριότερες διαδικασίες διαβούλευσης που ακολουθήθηκαν στην πορεία του διαλόγου όλο το προηγούμενο διάστημα το οποίο οριοθετείται χρονικά από τον Ιανουάριο του 2005 έως και σήμερα.

Τα κυριότερα σημεία της διαδικασίας της διαβούλευσης παρουσιάζονται συνοπτικά στη συνέχεια :

1) Κατάρτιση του «Γενικού Προγραμματικού Κεμένου» (Φεβρουάριος 2005).

Στο πλαίσιο της προετοιμασίας της Περιφέρειας Αττικής και, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην 2η Εγκύκλιο του ΥΠΟΙΟ (παράγραφος 5), η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης της Περιφέρειας Αττικής, εκτίμησε ότι προκειμένου να ανοίξει ο προβλεπόμενος κοινωνικός διάλογος για τις Αναπτυξιακές προοπτικές της Περιφέρειας για την χρηματοδοτική περίοδο 2007-2013, θα είναι σκόπιμο να συνταχθεί ένα κείμενο «θέσεων», δηλαδή ένα γενικό «Προγραμματικό Κείμενο», στο οποίο περιλαμβάνονται οι ευρωπαϊκές και εθνικές κατευθύνσεις, οι βασικές τομειακές και περιφερειακές αναπτυξιακές επιλογές και τεκμηριώσή τους σύμφωνα με τις δυνάμεις – αδυναμίες – ευκαιρίες - κινδύνους της Περιφέρειας.

2) Δίκτυο Φορέων-Εταίρων: Attica 2007-2013.

Για την εμπύχωση, διευκόλυνση, στήριξη, αλλά και την ομαλή διεξαγωγή της διαδικασίας διαβούλευσης η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης της Περιφέρειας Αττικής, συνέταξε έναν «κατάλογο Φορέων» που συμμετέχουν στον κοινωνικό διάλογο της 4ης Προγραμματικής Περιόδου. Ο εν λόγω κατάλογος σχεδιάστηκε και συμπληρώθηκε με το σύνολο των κοινωνικών και επαγγελματικών φορέων της Περιφέρειας Αττικής, καθώς και των φορέων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Μέχρι και σήμερα το δίκτυο επικαιροποιείται και στον κατάλογο των φορέων συμπεριλαμβάνονται περισσότερα από 700 στελέχη από 340 φορείς

Το σύνολο των φορέων αυτών αποτελούν το «ηλεκτρονικό δίκτυο των κοινωνικών εταίρων» της Περιφέρειας σε σχέση με την 4η Προγραμματική Περίοδο (Attica 2007-2013 Stakeholders Net – ASN). Η πληροφόρηση των μελών του "δικτύου ASN" γίνεται με τη συνεχή επικοινωνία και διανομή σχετικής αλληλογραφίας και επικαιροποιημένου υλικού, το οποίο διατίθεται και στην σχετική ιστοσελίδα της Περιφέρειας Αττικής.

3) Σύνταξη υποστηρικτικού υλικού - Σχεδιασμός Ερωτηματολογίου Φορέων για την Σύνταξη των Κατευθύνσεων Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης 2007-2013.

Το αναλυτικό «Ερωτηματολόγιο Φορέων» για την Σύνταξη των Κατευθύνσεων Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης 2007-2013 καταρτίστηκε και απευθύνθηκε σε φορείς σχεδιασμού, τελικούς δικαιούχους, επαγγελματικούς και κοινωνικούς φορείς της Περιφέρειας Αττικής και αφορούσε στη διατύπωση προτάσεων για την κατάρτιση του ΕΣΣΑ 2007-2013, σύμφωνα με τις σχετικές «οδηγίες» της 2ης εγκυκλίου του ΥΠΟΙΟ (Α.Π.:42154/ΕΥΣΑΠ 1861/25-10-2004). Μέσω του ερωτηματολογίου επιχειρήθηκε η συστηματική καταγραφή των απόψεων των κοινωνικών και οικονομικών εταίρων της Περιφέρειας Αττικής και η ενίσχυση της διαδικασίας ανταλλαγής απόψεων και θέσεων σχετικά με την 4η Προγραμματική Περίοδο.

Στο πλαίσιο αυτό, οι φορείς της Περιφέρειας κλήθηκαν αφενός να σχολιάσουν και να συμπληρώσουν ένα κατ' αρχήν προτεινόμενο πλαίσιο Στρατηγικών Παρεμβάσεων της Περιφέρειας Αττικής για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 και, αφετέρου, να σχολιάσουν τους «6 Τομείς Παρεμβάσεων» οι οποίοι υποδείχθηκαν από το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών (Εγκύκλιος 2).

4) Προκαταρκτικές διαδικασίες διαβούλευσης- Συναντήσεις εργασίας (Μάιος 2005).

Στο πλαίσιο του κοινωνικού διαλόγου και ενόψει του Περιφερειακού Αναπτυξιακού Συνεδρίου, η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΠΕΠ Αττικής, διοργάνωσε καταρχήν τέσσερις (4) θεματικές συναντήσεις προετοιμασίας, με τη συμμετοχή κοινωνικών και επαγγελματικών φορέων της Περιφέρειας Αττικής. Οι συναντήσεις αποτέλεσαν το πρώτο βήμα για την προετοιμασία και την έναρξη του κοινωνικού διαλόγου. Τα θεματικά πεδία των συναντήσεων ήταν τα ακόλουθα:

ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΩΝ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
Ανταγωνιστικότητα – Τουριστική Ανάπτυξη – Πολιτισμός – Κοινωνία της Πληροφορίας – Καινοτομία - Εκσυγχρονισμός Δημόσιας Διοίκησης.	9 Μαΐου 2005
Ανθρώπινο Δυναμικό – Απασχόληση – Ισότητα - Κοινωνική Φροντίδα και Κοινωνική Οικονομία	10 Μαΐου 2005
Ολοκληρωμένες Δράσεις Τοπικής Ανάπτυξης – Δράσεις ορθολογικής Ρύθμισης του Τοπικού Χώρου, Αγροτικής Ανάπτυξης & Τοπικού Περιβάλλοντος	16 Μαΐου 2005
Μεταφορές- Υποδομές- Περιβάλλον	17 Μαΐου 2005

Στις συναντήσεις αυτές παρουσιάστηκε στους συμμετέχοντες το πλαίσιο λειτουργίας του κοινωνικού διαλόγου που προτίθεται να ακολουθήσει η Περιφέρεια Αττικής καθώς και οι εξελίξεις σε Ευρωπαϊκό επίπεδο ως προς τις πολιτικές της 4ης Προγραμματικής Περιόδου. Στις συναντήσεις εργασίας συμμετείχε μεγάλος αριθμός φορέων (πάνω από 60), έγινε μια πρώτη ανταλλαγή απόψεων των κοινωνικών εταίρων σχετικά με τις αναπτυξιακές προοπτικές της Περιφέρειας Αττικής.

5) Ημερίδα Προετοιμασίας (16 Ιουνίου 2005).

Η ημερίδα προετοιμασίας της 16ης Ιουνίου 2005 αποτέλεσε το 2ο «βήμα» προετοιμασίας της συζήτησης για τις στρατηγικές κατευθύνσεις της Περιφέρειας Αττικής για την 4η Προγραμματική Περίοδο. Πριν την ημερίδα διοργανώθηκαν με ευθύνη της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης το πρώτο δεκαήμερο του Ιουνίου του 2005 τέσσερις προπαρασκευαστικές τεχνικές συσκέψεις με τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις (Αθήνας, Πειραιά, Δυτ. Αττικής, Ανατολικής Αττικής) και μια με τον Οργανισμό Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας, με κύριο Στόχο τον συντονισμό και την ανταλλαγή απόψεων για τα θέματα που αφορούσαν τις αναπτυξιακές προοπτικές της Περιφέρειας.

Από οργανωτική άποψη, η ημερίδα πραγματοποιήθηκε σε ολομέλεια και στη συνέχεια διαρθρώθηκε σε 3 επί μέρους θεματικές συναντήσεις («στρογγυλά» τραπέζια): 1. Ανταγωνιστικότητα, 2. Ανθρώπινοι πόροι, 3. Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής. Πέντε εμπειρογνώμονες κύρους

(rapporteur, moderator) κατέγραψαν με αντικειμενικό τρόπο τις προτάσεις των Φορέων και τα «συνέθεσαν» σε καταρχήν συμπεράσματα, τα οποία παρουσιάστηκαν στην απογευματινή ολομέλεια, μετά από την παρουσίαση ορισμένων «καλών πρακτικών» (Best Practices) από δράσεις της τρέχουσας χρηματοδοτικής περιόδου (2000-2006). Στην Ημερίδα Προετοιμασίας συμμετείχαν συνολικά περισσότερα από 200 άτομα τα οποία εκπροσωπούσαν περισσότερους από 100 φορείς.

6) Αναπτυξιακό Συνέδριο Περιφέρειας Αττικής (29 Ιουνίου 2005).

Το Αναπτυξιακό Συνέδριο της Περιφέρειας Αττικής για την 4η Προγραμματική Περίοδο 2007-2013, πραγματοποιήθηκε στις 29 Ιουνίου 2005 και σε αυτό συμμετείχαν περισσότεροι από 270 εκπρόσωποι 160 φορέων. Ειδικότερα από την πλευρά των Φορέων Τοπικής Αυτοδιοίκησης, στο συνέδριο παρευρέθησαν 80 εκπρόσωποι 32 Δήμων, 3 εκπρόσωποι Κοινοτήτων, 25 εκπρόσωποι των 4 Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων της Περιφέρειας Αττικής. Η μεθοδολογία προετοιμασίας του αναπτυξιακού Συνεδρίου βασίστηκε σε δύο πυλώνες:

- Στο γεγονός ότι το Συνέδριο δεν αποτελεί το τέλος, αλλά ένα ενδιάμεσο ζωτικό βήμα του κοινωνικού διαλόγου και ,
- Στην χωρική και τομεακή «ταξινόμηση» των τοποθετήσεων των εταιρών.

Μέσα από την τοποθέτηση –για πρώτη φορά στα Αναπτυξιακά συνέδρια- των Κεντρικών Φορέων, επιτεύχθηκαν ο συντονισμός και η διαλειτουργικότητα των παρεμβάσεων ανάμεσα στα Υπουργεία και στην Περιφέρεια.

7)Επιμέλεια και διανομή Ειδικού Ενημερωτικού Εντύπου: Κείμενα Υποστήριξης του Κοινωνικού Διαλόγου για τις Αναπτυξιακές Προτεραιότητες της Περιφέρειας Αττικής στην 4η Χρηματοδοτική Περίοδο (2007-2013).

Η ειδική έκδοση συντάχθηκε τον Αύγουστο του 2005 ενώ η διανομή του ξεκίνησε τον Σεπτέμβριο του 2005 με Στόχο να υποστηρίξει περαιτέρω τον κοινωνικό διάλογο, εμβαθύνοντας σε πληροφορίες και γνώσεις σε σχέση με τα ζητήματα της στρατηγικής που προωθείται για την Περιφέρεια Αττικής και εντοπίζεται στην ανάδειξη της Περιφέρειας Αττικής ως Ευρωπαϊκής Μητρόπολης στο χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και της Μεσογείου.

8)Συνοπτική παρουσίαση των συμπερασμάτων της διαβούλευσης με τους κοινωνικούς εταίρους.

Η στρατηγική που τέθηκε σε ανοιχτή συζήτηση –σταδιακά στο πλαίσιο του κοινωνικού διαλόγου- για την 4η προγραμματική περίοδο (2007-2013), συστηματοποιείται στην ανάδειξη της Περιφέρειας Αττικής ως Ευρωπαϊκής Μητρόπολης στο χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και της Μεσογείου. Ουσιαστικά, η στρατηγική αυτή συμφωνήθηκε με την ολοκλήρωση της πρώτης φάσης του κοινωνικού διαλόγου, με ορόσημο το 1ο Περιφερειακό Αναπτυξιακό Συνέδριο.

9) Ειδικά Ερωτηματολόγια Δράσεων (Ε.Ε.Δ.): Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2005.

Μέσω των Ειδικών Ερωτηματολογίων Δράσεων επιτεύχθηκε η συγκέντρωση και επεξεργασία συγκεκριμένων απόψεων, προτάσεων και ιδεών των Φορέων, στο πλαίσιο συγκεκριμένων προτεραιοτήτων και, δυνητικά, στην αξιοποίηση των συνεργιών και συνεργασιών κατά τον σχεδιασμό τους. Παράλληλα, η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, ανέδειξε ως ένα βαθμό την εμπειρία από την εφαρμογή αντίστοιχων δράσεων, αλλά και της ωριμότητας της σχετικής πρότασης.

10)Ειδικές θεματικές και χωρικές συναντήσεις εργασίας (Δεκ 2005- Μάρτιος 2006).

Ο κοινωνικός διάλογος στην Περιφέρεια Αττικής παρέμεινε ανοιχτός, ζωντανός και εξελισσόμενος, με Στόχο να απαντήσει σε σημαντικά ανοιχτά ζητήματα, όπως ο τουρισμός, ο χωροταξικός σχεδιασμός, οι ειδικές παρεμβάσεις για τα νησιά και οι ολοκληρωμένες τοπικές παρεμβάσεις. Παράλληλα, στο πλαίσιο της διακίνησης των Ειδικών Ερωτηματολογίων Δράσεων σχεδιάστηκε η πραγματοποίηση «χωρικών» συναντήσεων εργασίας σε επίπεδο Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων και σε επίπεδο Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, έτσι ώστε κατέστη δυνατό να συζητηθούν ιδέες και αναπτυξιακές προοπτικές σε τοπικό επίπεδο, αλλά και να αναδειχθούν οι απαραίτητες δικτύώσεις και συνεργασίες Φορέων σε σημαντικά ζητήματα των τοπικών οικονομιών και κοινωνιών.

11) 5η Επιτροπή Παρακολούθησης ΠΕΠ Αττικής 2000-2006. (28/12/2005).

Στην ημερήσια διάταξη της 5ης Επιτροπή Παρακολούθησης του ΠΕΠ Αττικής, συζητήθηκε και παρουσιάστηκε από στελέχη της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης Ε.Π Αττικής ο μέχρι εκείνη την χρονική στιγμή απολογισμός για την πορεία του κοινωνικού διαλόγου σε σχέση με το σχεδιασμό για την Νέα Προγραμματική Περίοδο στην Περιφέρεια Αττικής καθώς και ο προγραμματισμός των ενεργειών για το επόμενο χρονικό διάστημα οι οποίοι και εγκρίθηκαν ομόφωνα από τα μέλη της Επιτροπής σύμφωνα και με την ΑΠ.7542/28-11-2005 απόφασή της.

12) Σχεδιασμός – Αποστολή Ερωτηματολογίων σε Φορείς της Αυτοδιοίκησης και σε Ερευνητικούς Φορείς. (Φεβρουάριος 2006 – Μάιος 2006).

Σχεδιάστηκαν και απεστάλησαν με επιστολές του Γ.Γ. της Περιφέρειας Αττικής προς τους φορείς της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και την Τοπική Ένωση Δήμων & Κοινοτήτων Νομού Αττικής (Τ.Ε.Δ.Κ.Ν.Α) ειδικά διαμορφωμένα ερωτηματολόγια με σκοπό την καταγραφή των αναγκών και εν γένει την καλύτερη δυνατή προετοιμασία του Νέου Προγράμματος στις παρακάτω κατηγορίες παρεμβάσεων α) Οδικές Μεταφορές β) Αντιπλημμυρικά έργα γ) Διαχείριση στερεών απορριμμάτων δ) Υγρά απόβλητα. Παράλληλα σχεδιάστηκαν και στάλθηκαν ερωτηματολόγια στους φορείς της Περιφέρειας που δραστηριοποιούνται στον χώρο της έρευνας και της τεχνολογίας με σκοπό την καταγραφή των αναγκών τους και την διατύπωση των προτάσεων τους σε σχέση με τον τομέα ευθύνης τους.

13) Μελέτες Ωρίμανσης και Προετοιμασίας Νέας Προγραμματικής Περιόδου. (Ιούνιος 2006).

Στο πλαίσιο της αναθεώρησης του ΠΕΠ Αττικής 2000-2006 και, ύστερα από σχετικές κατευθύνσεις του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, προβλέφθηκε (νέο) Μέτρο για την χρηματοδότηση των απαραίτητων μελετών προετοιμασίας και το οποίο ενεργοποιήθηκε με σχετική πρόσκληση.

14) 53η Συνεδρίαση Περιφερειακού Συμβουλίου Αττικής (7/7/2006).

Στην 53η Συνεδρίαση του Περιφερειακού Συμβουλίου Αττικής (7/7/2006) παρουσιάστηκαν προς τα μέλη του Περιφερειακού Συμβουλίου αναλυτικά : α) Η 3η Εγκύκλιος για την κατάρτιση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της Προγραμματικής Περιόδου 2007-2013 β) το γενικό περίγραμμα και οι κατευθύνσεις των τομέων παρέμβασης του νέου προγράμματος της Περιφέρειας Αττικής όπως αυτό διαμορφώθηκε με βάση τις δεσμεύσεις που απορρέουν από το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς, το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων και τους υπό διαμόρφωση κανονισμούς της Ε.Ε.

15) Τεχνικές συσκέψεις – συναντήσεις με τις Ομάδες Σχεδιασμού Προγραμμάτων των φορέων χάραξης πολιτικής. (Ιούνιος 2006 - Φεβρουάριος 2007)

Με την έκδοση της 3ης εγκυκλίου από το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών όπου αποσαφηνίστηκαν και οριοθετήθηκαν σε μεγάλο βαθμό η αρχιτεκτονική των προγραμμάτων της νέας περιόδου, ο στρατηγικός προγραμματισμός η χρηματοδοτική οριοθέτηση με βάση τις αρμοδιότητες των φορέων χάραξης τομεακής και περιφερειακής πολιτικής η Ομάδα Σχεδιασμού Προγράμματος της

Περιφέρειας Αττικής⁴⁹ απέστειλε επιστολές σε όλες τις Ομάδες Σχεδιασμού των φορέων χάραξης πολιτικής όπως αυτές κοινοποιήθηκαν στην 3η εγκύκλιο και αμέσως ξεκίνησε ευρύ κύκλο τεχνικών συσκέψεων – συναντήσεων με τις αντίστοιχες Ομάδες Σχεδιασμού Προγράμματος των φορέων χάραξης τομεακής πολιτικής. Πιο συγκεκριμένα προγραμματίστηκαν και υλοποιήθηκαν επαναλαμβανόμενες τεχνικές συσκέψεις με τις παρακάτω Ομάδες Σχεδιασμού :

ΟΣΠ για τις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών.

ΟΣΠ για την Ανταγωνιστικότητα.

ΟΣΠ Υπ. Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων.

ΟΣΠ του Τομέα Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

ΟΣΠ Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης.

ΟΣΠ Μεταφορών (Υπ. Μεταφορών & Επικοινωνιών)

ΟΣΠ Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

ΟΣΠ Υπουργείου Δημόσιας Τάξης.

Σκοπός των συναντήσεων με τις αντίστοιχες Ομάδες Σχεδιασμού των φορέων χάραξης πολιτικής ήταν η γνωστοποίηση προς την ΟΣΠ της Περιφέρειας Αττικής τόσο της στρατηγικής όσο και των πολιτικών και των προτεραιοτήτων στον τομέα ευθύνης του κάθε Υπουργείου όπως αυτή αποτυπώνεται στα προγραμματικά του κείμενα για τις αναπτυξιακές παρεμβάσεις στην γεωγραφική περιοχή της Περιφέρειας Αττικής. Το «υλικό» το οποίο αποτέλεσε το προϊόν των τεχνικών συσκέψεων κωδικοποιήθηκε ανά τομέα παρέμβασης και απεικονίζεται στον Αναπτυξιακό προγραμματισμό της Περιφέρειας Αττικής.

Επίσης η Περιφέρεια Αττικής εκπροσωπήθηκε και κατέθεσε τις προτάσεις της και τις απόψεις της τόσο στα Αναπτυξιακά Συνέδρια που διοργανώθηκαν από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις⁵⁰ που δραστηριοποιούνται στον χώρο ευθύνης της όσο και στα Εθνικά Αναπτυξιακά Συνέδρια⁵¹ που διενεργήθηκαν από το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, ενώ συμμετείχε και στα τομεακά αναπτυξιακά συνέδρια σε τομείς που το νέο Περιφερειακό Πρόγραμμα Πρόγραμμα θα έχει απ'ευθείας παρέμβαση (Ψηφιακή σύγκλιση , τουρισμός) ή συμπληρωματική δράση και συνέργεια (Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας).

Επίσης μετά και την έκδοση της 4^{ης} Εγκυκλίου (Νοέμβριος 2006) και αφού είχε προηγηθεί το Δ Αναπτυξιακό Συνέδριο⁵² από το ΥΠΟΙΟ πραγματοποιήθηκαν δύο τεχνικές συναντήσεις – συσκέψεις (Νοέμβριος 2006 και Φεβρουάριος 2007) με τους φορείς χάραξης τομεακής πολιτικής και αντίστοιχα

⁴⁹ ΦΕΚ Αρ. Φύλλου 928/13-3-2006, ΦΕΚ Αρ. Φύλλου 1203/1-09-2006, ΦΕΚ Αρ. Φύλλου 885/12-07-2006

⁵⁰ Αναπτυξιακό Συνέδριο Νομαρχίας Πειραιά 27-28 Μαΐου 2005, Αναπτυξιακό Συνέδριο Νομαρχίας Ανατολικής Αττικής 5-6 Μαΐου 2006, Αναπτυξιακό Συνέδριο Νομαρχίας Αθηνών 25 Ιουλίου 2006.

⁵¹ 1^ο Εθνικό Αναπτυξιακό Συνέδριο, 16 Ιουλίου 2005 όπου παρουσιάστηκαν οι περιφερειακές και τομεακές προτεραιότητες καθώς και οι απόψεις των κοινωνικοοικονομικών εταίρων.

2^ο Εθνικό Αναπτυξιακό Συνέδριο, 9 Δεκεμβρίου 2005 όπου παρουσιάστηκε προσχέδιο κειμένου εργασίας του στρατηγικού μέρους του ΕΣΠΑ.

3^ο Εθνικό Αναπτυξιακό Συνέδριο, 21 Ιουνίου 2006, όπου παρουσιάστηκε η 3^η Εγκύκλιος για την Κατάρτιση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της περιόδου 2007-2013, το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς – Η Πορεία εφαρμογής Σχεδιασμού και τα αποτελέσματα της διαβούλευσης με τους κοινωνικοοικονομικούς εταίρους.

⁵² 4^ο Εθνικό Αναπτυξιακό Συνέδριο, 5 Οκτωβρίου 2006 όπου παρουσιάστηκε το πλαίσιο το Συστημάτων Διαχείρισης και Ελέγχου και σχέδιο για τις Διατάξεις Εφαρμογής για την Νέα Προγραμματική Περίοδο 2007-2013.

θεματικά τραπέζια με την συμμετοχή και των εκπροσώπων του ΥΠΟΙΟ όπου οριστικοποιήθηκαν τόσο η ποσοτικοποίηση των δεικτών εκροών και αποτελέσματος όσο και η εξειδίκευση των αντίστοιχων κατηγοριών παρέμβασης που εντάχθηκαν στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα.

2.10 ΠΡΟΩΘΗΣΗ & ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ & ΤΩΝ ΙΣΩΝ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ.

Η προώθηση της ισότητας των φύλων και ευκαιριών αποτελεί μια οριζόντια πολιτική της ΕΕ. Η προώθηση της ισότητας των φύλων απαιτεί παρεμβάσεις για την ενίσχυση της απασχόλησης των γυναικών το ποσοστό ανεργίας των οποίων, αλλά και το ποσοστό συμμετοχής τους στο εργατικό δυναμικό είναι σαφώς διαφοροποιημένα με τα αντίστοιχα των ανδρών (υψηλότερο και χαμηλότερο αντίστοιχα), την άρση των διαφορών στα επίπεδα αμοιβών, την ισότιμη συμμετοχή τους σε κέντρα λήψης αποφάσεων, την άρση περιορισμών για την πρόσβαση τους σε συγκεκριμένα επαγγέλματα κλπ. Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Απασχόλησης και συνακόλουθα το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο προωθούν μια σειρά ενεργητικών και παθητικών μέτρων πολιτικής για την ενίσχυση της προώθησης των φύλων. Το Ε.Π Αττικής 2007 –2013 παρεμβαίνει άμεσα σε θέματα προώθησης της ισότητας των φύλων σε δύο σημαντικά πεδία πολιτικής που είναι η «ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικότητας» και η βελτίωση των υποδομών/υπηρεσιών για την φροντίδα των παιδιών.

Η δημιουργία των σχετικών κοινωνικών υποδομών συμβάλλει στην «συμφιλίωση» οικογενειακής ζωής και επαγγελματικών υποχρεώσεων. Δράσεις για την ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικότητας θα περιληφθούν σε δύο Άξονες Προτεραιότητας και συγκεκριμένα στον Άξονα Προτεραιότητας 3 «Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της ψηφιακής σύγκλισης» και του Άξονα Προτεραιότητας 4 «Αναζωογόνηση αστικών περιοχών και νησιωτικών περιοχών», που προβλέπεται η χρήση της ρήτρας του 10% για δράσεις ΕΚΤ. Επίσης λαμβάνοντας υπόψιν το πλαίσιο του Άρθρου 16 του Καν. 1083/2006 αναφορικά με την Ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών και μη διάκριση, καθώς και την προσέγγιση του Γενικού Στόχου 11 του ΕΣΠΑ , το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αττικής διασφαλίζει :

- την προώθηση της ισότητας των φύλων με συγκεκριμένες δράσεις τις οποίες περιλαμβάνει .
- καθώς και την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στο σύνολο των παρεμβάσεων του .

Για την προαγωγή της ισότητας των φύλων και την επίτευξη των στόχων του Επιχειρησιακού Προγράμματος στον τομέα αυτό πρόκειται να δεσμευτεί με τον προσφορότερο δυνατό τρόπο συγκεκριμένο ποσοστό από τον προϋπολογισμό του προγράμματος. Το ποσοστό αυτό θα καθορισθεί με απόφαση της Επιτροπής Παρακολούθησής του. Επισημαίνεται επίσης ότι τόσο η στρατηγική όσο και οι επιμέρους προτεραιότητες του παρόντος ΕΠ λαμβάνουν υπόψιν τις αρχές της μη διάκρισης και της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία, κατ'απαίτηση του Άρθρου 16 του Κανονισμού 1083/2006.

2.11 ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΩΝ ΠΟΡΙΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ.

Εισαγωγή

Η Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση (ΣΠΕ) είναι μια δυναμική διαδικασία που στοχεύει στην εκπλήρωση του στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης, διαμέσου της ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης στο κατά το δυνατόν έγκαιρο στάδιο της διαδικασίας σχεδιασμού πολιτικών, σχεδίων και προγραμμάτων. Με τη λογική ότι, όταν οι αποφάσεις στηρίζονται σε περιβαλλοντικά θεμελιωμένες στρατηγικές, οι ενέργειες που ακολουθούν είναι εξίσου περιβαλλοντικά αποδεκτές, αυξάνεται η βεβαιότητα ότι η ανάπτυξη και η γενικότερη επέμβαση στο περιβάλλον δεν θα είναι επιβλαβής.

Οι αρχικές δεσμεύσεις γύρω από το ζήτημα της ΣΠΕ περιλαμβάνονται στην «έκθεση Brundtland» και στην Agenda 21, ενώ συγκεκριμένες σχετικές αναφορές περιελήφθησαν στην αρχική Στρατηγική της Λισσαβόνας και διατηρήθηκαν κατά την αναθεώρησή της.

Η ενσωμάτωση στο ευρωπαϊκό περιβαλλοντικό κεκτημένο επήλθε με την Οδηγία 2001/42/ΕΚ «σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων» του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27^{ης} Ιουνίου 2001 (Επ. Εφ. L 197/21.7.2001 σ. 30–37). Στο κείμενο της Οδηγίας δεν υιοθετείται ο όρος «Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση», παρά μόνο ο – εν πολλοίς ισοδύναμος – όρος της «εκτίμησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον από σχέδια και προγράμματα».

Συνοπτικά, η Οδηγία 2001/42/ΕΚ («Οδηγία ΣΠΕ» εφεξής), θέτει ένα διπλό στόχο και ρυθμίζει τη διεξαγωγή της διαδικασίας ΣΠΕ σε τέσσερα επίπεδα. Ειδικότερα:

Ο διπλός στόχος της Οδηγίας ΣΠΕ είναι:

Η υψηλού επιπέδου προστασία του περιβάλλοντος και ,

Η ενσωμάτωση περιβαλλοντικών θεωρήσεων στην προετοιμασία και υιοθέτηση σχεδίων και προγραμμάτων με σκοπό την προώθηση βιώσιμης ανάπτυξης.

Τα τέσσερα επίπεδα της διαδικασίας ΣΠΕ που προβλέπονται στην Οδηγία είναι:

1. η διερεύνηση των περιβαλλοντικών ζητημάτων, μέσω μιας επιστημονικής μελέτης εκτίμησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον από το προτεινόμενο σχέδιο ή πρόγραμμα,
2. η διαβούλευση με τους πολίτες και τα όμορα κράτη – μέλη,
3. η ενσωμάτωση των αποτελεσμάτων της περιβαλλοντικής διερεύνησης και διαβούλευσης στην προς έγκριση μορφή του σχεδίου ή προγράμματος,
4. η παρακολούθηση των μελλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος.

Το εθνικό περιβαλλοντικό δίκαιο της Ελλάδας εναρμονίστηκε με την Οδηγία ΣΠΕ μέσω της Κοινής Υπουργικής Απόφασης (ΚΥΑ) με α.π. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/οικ.107017/28.8.2006 για την «εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ» (ΦΕΚ 1225B). Πρόκειται για μια πιστή μεταφορά της Οδηγίας ΣΠΕ στα μέτρα και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ελληνικής πραγματικότητας, στην οποία τηρείται τόσο ο διπλός στόχος όσο και τα τέσσερα επίπεδα της διαδικασίας

Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Περιφέρειας Αττικής (ΣΜΠΕ).

Μη Τεχνική Περίληψη.

Πεδίο Αναφοράς της ΣΜΠΕ

Το ΠΕΠ Αττικής καλύπτει γεωγραφικά την Περιφέρεια Αττικής, η οποία χρηματοδοτικά εντάσσεται στις περιφέρειες **μεταβατικής στήριξης (phasing out)** του στόχου **Σύγκλιση**. Επομένως, η παρούσα μελέτη έχει ως χωρικό πεδίο αναφοράς την **Περιφέρεια Αττικής**.

Η Περιφέρεια Αττικής βρίσκεται στο κεντρικό τμήμα της χώρας και ειδικότερα καταλαμβάνει το νοτιοανατολικό τμήμα της Στερεάς Ελλάδας. Έχει έκταση 3.808 Km² και καλύπτει το 2,9% της συνολικής έκτασης της χώρας. Έχει έδρα την Αθήνα η οποία αποτελεί και την πρωτεύουσα της Ελλάδας.

Η *Περιφέρεια Αττικής* γεωγραφικά χωρίζεται σε δύο μεγάλες υποενότητες, την *Περιφέρεια Πρωτευούσης* και το *υπόλοιπο Αττικής*. Η *Περιφέρεια Πρωτευούσης* περιλαμβάνει το πολεοδομικό συγκρότημα της Αθήνας και οριοθετείται από τα βουνά της Πάρνηθας, του Υμηττού και της Πεντέλης (Λεκανοπέδιο της Αθήνας) αποτελώντας το 11,2% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας Αττικής. Η περιοχή της Νομαρχίας Αθηνών καταλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος της εδαφικής περιφέρειας της Ενιαίας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (ΕΝΑ) Αθηνών – Πειραιώς, η οποία αντιστοιχεί κατά βάση στο Λεκανοπέδιο της Αθήνας. Αποτελεί, δηλαδή, τμήμα της «βασικής περιοχής» (“core area”) του ευρύτερου χώρου της Αττικής, ο οποίος έχει αποκτήσει όλα τα χαρακτηριστικά μιας **Μητροπολιτικής περιοχής**.

Το *υπόλοιπο Αττικής* καλύπτει το 88,8% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας. Χωρίζεται στη δυτική, βόρεια και ανατολική Αττική και τη Νομαρχία Πειραιά. Στη Νομαρχία Πειραιά, εκτός από την ευρύτερη περιοχή του Πειραιά, ανήκουν επίσης από διοικητική άποψη τα νησιά Σαλαμίνα, Αίγινα, Ύδρα, Πόρος, Σπέτσες, Κύθηρα, Αντικύθηρα, καθώς και η επαρχία Τροιζηνίας που βρίσκεται στην Πελοπόννησο. Το υπόλοιπο της Αττικής περιλαμβάνει σήμερα ουσιαστικά την περιαστική ζώνη του Λεκανοπεδίου της Αθήνας και ένα πλέγμα μικρότερων πόλεων και οικισμών πολύ στενά συνδεδεμένο με τη «βασική ζώνη» και την περιαστική της περιοχή.

Φυσιογνωμία της Περιφέρειας Αττικής

Χαρακτηριστικό της Περιφέρειας Αττικής είναι η ύπαρξη του πρώτου μητροπολιτικού κέντρου της χώρας και η γεωγραφική της θέση που χαρακτηρίζεται από την κεντροβαρικότητα της έναντι των υφιστάμενων και υπό δημιουργία αναπτυξιακών υποδομών της χώρας. Η «μητροπολιτική» λειτουργία του αστικού κέντρου της Αθήνας σε εθνική κλίμακα στηρίζεται στα καταλυτικά για όλη τη χώρα μεγέθη της μεταποίησης, των υπηρεσιών και των σχετικών υποδομών.

Η Αθήνα, αποτελεί το κύριο κέντρο διοικητικών υπηρεσιών ως Πρωτεύουσα και κέντρο παροχής προηγμένων υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις, είναι ισχυρός διαμετακομιστικός σταθμός εμπορευμάτων και συγκοινωνιακός κόμβος διεθνούς επιρροής.

Η Περιφέρεια εμφανίζει τάσεις διεύρυνσης και προαστιοποίησης, αλλά και οικιστικής πυκνώσης του «μητροπολιτικού πυρήνα» (Πολεοδομικό Συγκρότημα Πρωτεύουσας). Παράλληλα, εμφανίζονται τάσεις μεγέθυνσης του δικτύου οικισμών της εξωαστικής ενδοχώρας του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Πρωτεύουσας (ΠΣΠ), καθώς και έντονη ανάπτυξη των παραλιακών περιοχών, με **κινητήρια δύναμη (driver)** την οικιστική και τουριστική ανάπτυξη και συνδυασμό αυτών για την επίτευξη εξωστρέφειας (τουριστικές κατοικίες), δυνατότητες συνδυασμού τουρισμού-πολιτισμού (mega-events, προσέλκυση Ξένων Άμεσων Επενδύσεων (ΞΑΕ)) κ.λ.π..

Η Περιφέρεια Αττικής ασκεί «αναπτυξιακές επιρροές», οι οποίες εκτείνονται πέραν των ορίων που καλύπτουν θεσμοθετημένα σχέδια και όρια, ακόμη και σε όλο τον εθνικό χώρο. Πιο άμεση όμως είναι η επιρροή στο «ζωτικό» (γεωγραφικό, οικονομικό και διοικητικό) χώρο πέραν της Αττικής, όπου παρατηρούνται ακόμη και καθημερινές μετακινήσεις μεταξύ τόπων κατοικίας και εργασίας, όπως και μια αναπτυξιακή αλληλεξάρτηση σε σχέση με την Αθήνα. Στο χώρο αυτόν ανήκουν η Κορινθία, η Αρκαδία, η Αργολίδα η Βοιωτία, μέρος της Φθιώτιδας και της Εύβοιας και τα νησιά των Κυκλάδων, που αποτελούν όχι μόνο περιοχές παραθερισμού των Αθηναίων, αλλά και πεδία άσκησης επιχειρηματικών ή άλλων δραστηριοτήτων με έδρα το Πολεοδομικό Συγκρότημα της Πρωτεύουσας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της πρόσφατης Απογραφής Πληθυσμού του 2001 της Ε.Σ.Υ.Ε., ο πραγματικός πληθυσμός της Περιφέρειας Αττικής κατά την τελευταία δεκαετία (1991-2001) παρουσίασε αύξηση της 6,77% και ανήλθε σε 3.761.810 κατοίκους. Έτσι η Περιφέρεια, αν και καλύπτει μόλις το 2,9% της συνολικής έκτασης της χώρας, συγκεντρώνει το 34,3% του συνολικού πληθυσμού, γεγονός το οποίο υπογραμμίζει το Μητροπολιτικό χαρακτήρα της.

Η οικονομία της Περιφέρειας Αττικής είναι σε μεγάλο βαθμό εξωστρεφής, δεδομένου ότι μεγάλο τμήμα της μεταποιητικής παραγωγής καθώς και οι υπηρεσίες του τριτογενή τομέα (π.χ. τουρισμός) απευθύνονται στις διεθνείς αγορές και κυρίως τις ευρωπαϊκές.

Η Αττική παράγει περίπου το 40% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας και διατηρεί την κυρίαρχη θέση της στην εθνική οικονομία. Παράλληλα, σε σύγκριση με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της ΕΕ25, η Περιφέρεια Αττικής σημείωσε σημαντική πρόοδο τα τελευταία χρόνια, φτάνοντας από το 78,1% του Κοινοτικού μέσου όρου στο 86,7% μέσα σε μια δετία. Το 80% περίπου του παραγόμενου προϊόντος της Περιφέρειας προέρχεται από τον τριτογενή τομέα.

Από την τομεακή διάρθρωση της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΕΣΥΕ 2004) προκύπτει η αναμενόμενη υπεροχή του τριτογενή τομέα στην Αττική με ποσοστό 81,5%. Ταυτόχρονα, η πρωτογενής παραγωγή αποτελεί μόλις το 0,48% της συνολικής Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας, ενώ ο δευτερογενής τομέας κατέχει το 18%.

Στην Περιφέρεια εξακολουθεί να συγκεντρώνεται ολοένα και μεγαλύτερο μέρος του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της χώρας (37%) και της απασχόλησης (37,4%). Η ανεργία μετά το 2001 μειώνεται και βρίσκεται σε χαμηλότερο επίπεδο από το μέσο όρο της χώρας. Σημαντικό πρόβλημα της Περιφέρειας Αττικής είναι το υψηλό ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας και γυναικείας ανεργίας (παρά τη μείωση που παρουσιάζουν), καθώς και ανεργίας αποφοίτων Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Η Περιφέρεια Αττικής χαρακτηρίζεται από σχετικά χαμηλή συγκέντρωση σχολικών μονάδων, σε αντίθεση με την υψηλή συγκέντρωση εκπαιδευμένου πληθυσμού. Η Περιφέρεια παρουσιάζει σημαντικά υψηλότερη αναλογία μαθητών ανά εκπαιδευτικό σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, σε σχέση με το μέσο όρο της χώρας. Επιπλέον, παρουσιάζει σημαντικά υψηλότερη αναλογία μαθητών ανά τμήμα σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, σε σύγκριση με το σύνολο της χώρας. Παρά το γεγονός ότι το πρόβλημα της διπλοβάρδιας έχει μειωθεί, το 7,3% των σχολείων της Περιφέρειας εξακολουθεί να λειτουργεί πρωί – απόγευμα ανά εβδομάδα ή ανά ημέρες (έναντι 4,4% του συνόλου της χώρας). Επιπλέον, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις και ανάγκες σε εξοπλισμούς τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (εργαστήρια πληροφορικής, λοιπά εργαστήρια και σχολικές βιβλιοθήκες).

Στον τομέα της υγείας η Περιφέρεια Αττικής αποτελεί τον τόπο συγκέντρωσης του κύριου όγκου των υπηρεσιών υγείας – πρόνοιας, καθώς και του ιατρικού προσωπικού. Παρά τις βελτιώσεις που έγιναν, με αφορμή και τους Ολυμπιακούς Αγώνες, επισημαίνεται ότι οι συνθήκες λειτουργίας πολλών νοσοκομειακών εγκαταστάσεων είναι υποβαθμισμένες, λόγω και της πίεσης που ασκούν τα μεταναστευτικά ρεύματα και η γήρανση του πληθυσμού. Επιπλέον, παρατηρούνται ελλείψεις σε εξοπλισμούς και ιατρικό προσωπικό των λειτουργούντων Κέντρων Υγείας καθώς επίσης και κατακερματισμός και πολυδιάσπαση του δικτύου πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας.

Στους τομείς της καινοτομίας και έρευνας καθώς και της χρήσης Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), η Περιφέρεια Αττικής υπερισχύει σε όλους τους δείκτες, ως προς τις υπόλοιπες Περιφέρειες της χώρας, εξακολουθεί ωστόσο να παρουσιάζει σημαντική υστέρηση σε σχέση με την Ε.Ε.

Παρά την ύπαρξη των σημαντικών πλεονεκτημάτων που έχει η Περιφέρεια Αττικής η Αθήνα για το έτος 2006 κατατάσσεται προτελευταία (32^η) στον Πίνακα με τις ελκυστικότερες Ευρωπαϊκές πόλεις ως επιχειρηματικά κέντρα. Η μεγάλη πρόκληση που αντιμετωπίζει τόσο η Περιφέρεια Αττικής, όσο και η χώρα ευρύτερα, είναι η μειωμένη ελκυστικότητα της σαν τόπος για την προσέλκυση επενδύσεων και η υστέρηση της σε μια σειρά παραμέτρους που προσδιορίζουν την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και κατά συνέπεια τη δυνατότητα δημιουργίας και διατήρησης υψηλών ρυθμών ανάπτυξης με σεβασμό στο περιβάλλον και την αειφόρο διαχείριση των πόρων.

Στον τομέα του τουρισμού η Αττική παρουσιάζει μειωμένη ελκυστικότητα ως τουριστικός προορισμός, όπως προκύπτει από τη μείωση της τουριστικής κίνησης κατά την τελευταία δεκαετία. Οι βασικοί παράγοντες για την εξέλιξη αυτή ήταν ο οξύς διεθνής ανταγωνισμός από γειτονικές μεσογειακές χώρες, η ρύπανση του περιβάλλοντος και οι δυσχέρειες στην κυκλοφορία, η παρεχόμενη ποιότητα τουριστικών υπηρεσιών, οι ελλείψεις σε ειδικές υποστηρικτικές υποδομές (συνεδριακοί και εκθεσιακοί χώροι, χώροι πολιτιστικής υποδομής, μαρίνες, γήπεδα γκολφ κ.λ.π.) που ευνοούν την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουριστικής δραστηριότητας, η ελλιπής διασύνδεση και ανάδειξη της υπάρχουσας αρχαιολογικής και πολιτιστικής υποδομής, η υποβαθμισμένη αισθητική και αρχιτεκτονική φυσιογνωμία των αστικών περιοχών κ.λ.π.. Οι παραπάνω παράγοντες συνδυάζονται και με την ταχεία ανάπτυξη του τουρισμού στις παράκτιες και νησιωτικές περιοχές του υπόλοιπου της Χώρας, λόγω και της κρατικής πολιτικής κινήτρων / αντικινήτρων για την ανάπτυξη του τουρισμού στις εκτός Αττικής περιοχές. Επισημαίνεται στην ανάλυση ότι γενικά, η Αθήνα δεν έχει κατορθώσει να κεφαλαιοποιήσει την επιτυχή διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων για την ανάπτυξη του τουρισμού, σε αντίθεση με άλλες Ολυμπιακές πόλεις. Ο τουρισμός της Περιφέρειας παραμένει μονοδιάστατα προσανατολισμένος στον Ιστορικό – Πολιτιστικό τουρισμό (εστιασμένο στις επισκέψεις των παγκόσμιας εμβέλειας μνημείων της πόλης) και στον τουρισμό θαλάσσιας αναψυχής στην παράκτια ζώνη. Επίσης, δεν έχουν αξιοποιηθεί επαρκώς οι δυνατότητες ανάπτυξης πολλαπλών ειδικών μορφών τουρισμού, με έμφαση σε εκείνες που συνεισφέρουν στην ανάπτυξη του τομέα στην κατεύθυνση της αειφορίας. Θα πρέπει, ωστόσο, να

επισημανθεί ότι η εξέλιξη της τουριστικής κίνησης στην Αθήνα κατά τα δύο τελευταία έτη (2005 και 2006) φαίνεται να παρουσιάζει τάσεις ανακοπής της φθίνουσας πορείας.

Τέλος, στην Αττική -όπως άλλωστε και σε κάθε Ευρωπαϊκή Μητροπολιτική Περιφέρεια- απαντώνται «περιοχές – θύλακες» που παρουσιάζουν περιβαλλοντική υποβάθμιση σε όρους οικιστικού και φυσικού περιβάλλοντος, φθίνουσα οικονομική δραστηριότητα, χαμηλό επίπεδο κοινωνικών εξυπηρετήσεων προς τους πολίτες και κατά κανόνα συγκεντρώνουν πληθυσμιακές ομάδες που παρουσιάζουν έντονο κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού, ενώ παρουσιάζουν και φαινόμενα «χωρικού αποκλεισμού». Από την άλλη πλευρά, οι περιοχές που παρουσιάζουν προβλήματα βιώσιμης ανάπτυξης στην Περιφέρεια Αττικής κατά βάση είναι τα νησιά. Για τις περιοχές αυτές απαιτούνται δράσεις περιβαλλοντικής και οικιστικής αναβάθμισης σε συνδυασμό με την ανάπτυξη βιώσιμων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Φυσικό Περιβάλλον – Περιοχές Προστασίας – Πιέσεις.

Η παρούσα κατάσταση του αστικού φυσικού περιβάλλοντος στην Αττική έχει ως βασικά χαρακτηριστικά την άναρχη οικιστική επέκταση, τα προβλήματα κυκλοφορίας, το ελλειμματικό αστικό και περιαστικό πράσινο και την έλλειψη ελεύθερων κοινόχρηστων χώρων, που αποτελούν σημαντικά και, συνεχώς επιδεινούμενα, προβλήματα. Επιπροσθέτως, η συσσώρευση πληθυσμού και δραστηριοτήτων στην Αττική, σε συνδυασμό με την οικιστική ανάπτυξη, δημιουργούν νέες ανάγκες για καλύτερη οργάνωση του αστικού χώρου.

Στην Περιφέρεια Αττικής κατά τα τελευταία χρόνια, με αφορμή και τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων, ολοκληρώθηκαν σημαντικά έργα μεταφορικής – συγκοινωνιακής υποδομής (Μετρό, ΗΣΑΠ, τραμ, προαστιακός σιδηρόδρομος, Αττική οδός κ.α.), τα οποία ήδη έχουν αρχίσει να συμβάλλουν στη βελτίωση των κυκλοφοριακών συνθηκών, συμβάλλοντας εν μέρει και στην αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος. Ωστόσο, η συνεχιζόμενη αύξηση του αριθμού των ιδιωτικών οχημάτων σε συνδυασμό με το γεγονός ότι τα αναβαθμισμένα ΜΜΜ δεν εξυπηρετούν με τον καλύτερο τρόπο όλες τις περιοχές της πρωτεύουσας, ενώ σημαντική εξακολουθεί να παραμένει η έλλειψη χώρων στάθμευσης, έχει ως αποτέλεσμα η χρήση τους να μην αντικαθιστά σε θεαματικό βαθμό τη χρήση του ιδιωτικού αυτοκινήτου ως μέσου μετακίνησης. Η κατάσταση επιδεινώνεται, με την πάροδο του χρόνου, λόγω της αυξανόμενης ζήτησης για μεταφορές σε συνδυασμό με την ανεπαρκή και δυσανάλογα αυξανόμενη φέρουσα ικανότητα του κυκλοφοριακού δικτύου. Η κυκλοφοριακή συμφόρηση δημιουργεί αρνητικές συνέπειες στην ομαλή λειτουργία των αστικών περιοχών και, κατ' επέκταση, στην ποιότητα ζωής των κατοίκων, ενώ παράλληλα μειώνει την ελκυστικότητα της πόλης.

Σημαντικά περιβαλλοντικά προβλήματα για την Αττική, εκτός του κυκλοφοριακού, εξακολουθούν να παραμένουν η μη ολοκλήρωση των προβλεπόμενων από τον Περιφερειακό Σχεδιασμό έργων διαχείρισης των απορριμμάτων, η εμφάνιση νέων ατμοσφαιρικών ρύπων και η συρρίκνωση του φυσικού αδόμητου περιβάλλοντος, καθώς και οι ελλείψεις τοπικά υποδομές αποχέτευσης ομβρίων υδάτων και υγρών αποβλήτων.

Συνοπτική Περιγραφή του ΕΠ

Το αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας Αττικής για τη νέα προγραμματική περίοδο είναι **«Η ενίσχυση του διεθνούς ρόλου της Περιφέρειας Αττικής ως ευρωπαϊκής μητρόπολης στο χώρο της νοτιοανατολικής Ευρώπης και της Μεσόγειου»**

Το ΕΠ έχει ως στόχο να αμβλύνει τα αρνητικά διαρθρωτικά προβλήματα που σήμερα εμφανίζει η Περιφέρεια, να αξιοποιήσει τα συγκριτικά πλεονεκτήματά της σε συνδυασμό με τις στρατηγικές κατευθύνσεις που θέτει η Ε.Ε. για την πολιτική της συνοχής για την ενίσχυση της ανάπτυξης και της απασχόλησης και την Εθνική Αναπτυξιακή πολιτική και τέλος να εξυπηρετήσει το αναπτυξιακό της όραμα, στο οποίο συμπεκνώνεται η βούληση των φορέων της κοινωνίας, των πολιτών, της Αυτοδιοίκησης Α΄ και Β΄ βαθμού και το οποίο παράλληλα αποτελεί και εθνικό στόχο αποτυπωμένο στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς.

Οι Γενικοί Στόχοι του ΕΠ είναι:

- Η βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας σαν Διεθνές Επιχειρηματικό Κέντρο.
- Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, μέσω της ενθάρρυνσης της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας, της έρευνας και τεχνολογίας και της διάδοσης και αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης.
- Η βελτίωση της ποιότητας ζωής και η προστασία του περιβάλλοντος.
- Η δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας.

Με βάση τους επιλεγέντες Γενικούς Στόχους του Προγράμματος, τις θεματικές και χωρικές προτεραιότητες διαμορφώθηκαν οι Άξονες Προτεραιότητας του Προγράμματος:

ΑΠ1. Ενίσχυση των υποδομών προσπελασιμότητας - ενέργειας

ΑΠ2. Αειφόρος Ανάπτυξη και Βελτίωση της Ποιότητας ζωής

ΑΠ3. Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας, της Καινοτομίας και της Ψηφιακής Σύγκλισης

ΑΠ4. Αναζωογόνηση (regeneration) αστικών περιοχών

ΑΠ5. Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής

Για την υλοποίηση του Προγράμματος δεσμεύονται συνολικοί πόροι (κοινοτική συνδρομή) ύψους **2438Μ€**.

Εναλλακτικές δυνατότητες για την επίτευξη των στόχων του Ε.Π

Η αξιολόγηση εναλλακτικών δυνατοτήτων για την επίτευξη των στόχων του ΕΠ, πραγματοποιήθηκε με ένα ισορροπημένο μίγμα επιχειρησιακών και περιβαλλοντικών κριτηρίων, οδηγώντας στην επιλογή εκείνης της δυνατότητας που εξασφαλίζει τη μεγαλύτερη περιβαλλοντική συμβατότητα, μαζί με σημαντική επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα. Στο πλαίσιο της ΣΜΠΕ, αξιολογούνται ως

διαμορφωμένες εναλλακτικές δυνατότητες, κυρίως οι προτάσεις που προέκυψαν από την εκτενή διαβούλευση, στο πλαίσιο εφαρμογής της αρχής της εταιρικής σχέσης. Οι εναλλακτικές δυνατότητες αναφέρονται σε δύο διακριτά επίπεδα: **αυτό της στοχοθεσίας και αυτό της κατανομής των πόρων.**

Εναλλακτικές δυνατότητες σε επίπεδο στοχοθεσίας

Η διαμόρφωση των στρατηγικών στόχων / προτεραιοτήτων του ΕΠ της Περιφέρειας Αττικής αποτέλεσε μια αρκετά σύνθετη διαδικασία και προέκυψε ύστερα από εκτενή διαβούλευση με το σύνολο των φορέων, που αναμένεται να επηρεαστούν από την εφαρμογή του.

Αρχικά, προσδιορίστηκε με σαφήνεια το στρατηγικό «όραμα» της ΕΠ. Σε αυτό το στάδιο, το πλήθος των εναλλακτικών δυνατοτήτων ταξινομήθηκε σε τρεις (3) βασικές κατηγορίες ως εξής:

- δυνατότητες που προέτασαν την οικονομική ανάπτυξη ως βασικό μοχλό επίτευξης των στόχων της συνοχής,
- δυνατότητες που έθεταν ως κύριο μέλημα τη γενική βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών στην Περιφέρεια, μέσω ενός πλήθους παρεμβάσεων σε ένα ευρύ φάσμα τομέων.
- δυνατότητες που αναγνώρισαν το μητροπολιτικό χαρακτήρα της Περιφέρειας Αττικής και προέτασαν την ενίσχυση του χαρακτήρα αυτού, σε συνδυασμό με την εξωστρέφεια, ως βασικού μοχλού επίτευξης της συνοχής και βελτίωσης της ελκυστικότητας της Περιφέρειας.

Στη συνέχεια, και με βάση την κατανεμημένη αξιολόγηση των πρώτων φάσεων της διαβούλευσης, έγινε αντιληπτό ότι η τρίτη εναλλακτική αφενός ικανοποιεί πληρέστερα τις κατευθύνσεις της Πολιτικής για τη Συνοχή και ειδικότερα εκείνες που αφορούν στις Περιφέρειες Μεταβατικής Στήριξης όπως η Αττική και αφετέρου ισορροπεί τις προτεραιότητες της βιώσιμης ανάπτυξης με τις ιδιαίτερες συνθήκες της Περιφέρειας.

Ως εκ τούτου, στο πλαίσιο του ΕΠ της Περιφέρειας Αττικής τέθηκε για την προγραμματική περίοδο 2007 - 2013 ως κεντρικός στρατηγικός στόχος – όραμα «Η Ενίσχυση του Διεθνούς Ρόλου της Περιφέρειας Αττικής ως Ευρωπαϊκής Μητρόπολης στο Χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και της Μεσογείου».

Κατόπιν τούτου, ακολούθησε σε δεύτερο στάδιο η διαδικασία εξειδίκευσης του προαναφερθέντος στρατηγικού οράματος σε γενικούς στόχους. Με βασικό κριτήριο τη διασφάλιση της πληρέστερης δυνατής επίτευξης του στρατηγικού οράματος του ΕΠ διαμορφώθηκαν τελικά οι ακόλουθοι τέσσερις (4) γενικοί στόχοι:

1. Η βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας σαν Διεθνές Επιχειρηματικό Κέντρο.
2. Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, μέσω της ενθάρρυνσης της καινοτομίας, της επιχειρηματικότητας, της έρευνας και τεχνολογίας και της διάδοσης και αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών πληροφόρησης.
3. Η βελτίωση της ποιότητας ζωής και η προστασία του περιβάλλοντος.
4. Η δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας.

Αυτοί οι στόχοι συγκρότησαν, στη συνέχεια, στη δομή του ΕΠ ισάριθμους άξονες προτεραιότητας, στους οποίους προστέθηκε και ένας πέμπτος για την Τεχνική Στήριξη, οι παρεμβάσεις του οποίου είναι οριζόντιου χαρακτήρα και αποσκοπούν στην οργανωτική υποστήριξη της υλοποίησης του ΕΠ.

Πιο αναλυτικά, οι άξονες του ΕΠ της Περιφέρειας Αττικής για την προγραμματική περίοδο 2007 - 2013 είναι οι εξής:

- Άξονας Προτεραιότητας 1: Ενίσχυση των υποδομών προσπελασιμότητας - ενέργειας
- Άξονας Προτεραιότητας 2: Αειφόρος Ανάπτυξη και Βελτίωση της ποιότητας ζωής.
- Άξονας Προτεραιότητας 3: Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Καινοτομίας και της Ψηφιακής Σύγκλισης.

- Άξονας Προτεραιότητας 4: Αναζωογόνηση Αστικών Περιοχών
- Άξονας Προτεραιότητας 5: Τεχνική Στήριξη Εφαρμογής.

Εναλλακτικές δυνατότητες σε επίπεδο κατανομής πόρων.

Μετά την οριστικοποίηση της στοχοθεσίας του ΕΠ (στρατηγικό όραμα – γενικοί στόχοι – άξονες προτεραιότητας) ακολούθησε η αξιολόγηση των εναλλακτικών δυνατοτήτων όσον αφορά στην ποσοστιαία κατανομή των πόρων του Προγράμματος στις θεματικές προτεραιότητες των γενικών στόχων.

Σε αυτό το επίπεδο υιοθετήθηκε η προσέγγιση του σχεδιασμού από τη βάση προς την κορυφή (bottom - up), δηλ.: καταγραφή των αναγκών της Περιφέρειας – ιεράρχηση των αναγκών σύμφωνα με την κρισιμότητά και τη συνάφεια τους με τους στόχους του ΕΠ – συσχέτιση των αναγκών μεταξύ του ΕΠ της Περιφέρειας και των τομεακών ΕΠ.

Από την όλη διαδικασία προέκυψαν οι ακόλουθες δυο (2) εναλλακτικές δυνατότητες:

- *Εναλλακτική δυνατότητα Α:* έμφαση στις πρωτογενείς δυνάμεις της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας, δηλαδή στην επιχειρηματικότητα, την καινοτομία, την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη, και στη σημαντική ενίσχυση των πολυτροπικών μεταφορών.
- *Εναλλακτική δυνατότητα Β:* έμφαση στις παρεμβάσεις για την ενίσχυση των υποστρωματικών παραγόντων που διαμορφώνουν την ελκυστικότητα της Περιφέρειας, όπως οι υποδομές, η αναζωογόνηση περιοχών και ο πολιτισμός και η άρση των αιτίων που παράγουν περιβαλλοντικές πιέσεις.

Η επιχειρησιακή αξιολόγηση των δυο αυτών εναλλακτικών ανέδειξε ως προσφορότερη την εναλλακτική Β διότι κατευθύνει περισσότερα κονδύλια σε τομείς που επηρεάζουν σημαντικά τη διαβίωση μεγάλου τμήματος των πολιτών και των επιχειρήσεων της Περιφέρειας, όπως η περιβαλλοντική βελτίωση και η πρόληψη κινδύνων.

Εκτίμηση και αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Η εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον από την υλοποίηση του ΕΠ, καταλήγει στον εντοπισμό ορισμένων, *περιορισμένης έντασης*, πιθανών επιπτώσεων, ενώ παράλληλα αναγνωρίζει τις αναμενόμενες βελτιώσεις σε ορισμένους τομείς από την υλοποίηση των περιβαλλοντικών δράσεων του ΕΠ. Τα κυριότερα σημεία της εκτίμησης, συνοψίζονται ως εξής:

Δεν εντοπίζονται τάσεις περιβαλλοντικής επιδείνωσης, προερχόμενες από τους γενικούς και ειδικούς στόχους του ΕΠ, γεγονός που εν μέρει οφείλεται στην ουσιαστική συμμετοχή των περιβαλλοντικών κριτηρίων κατά την αξιολόγηση των εναλλακτικών δυνατοτήτων.

Ορισμένες επιπτώσεις εκτιμάται ότι είναι πιθανόν να προέλθουν από την υλοποίηση των παρεμβάσεων του Άξονα Προτεραιότητας 1 για την Ενίσχυση των Υποδομών Προσπελασιμότητας, σε παράγοντες της βιοποικιλότητας, της χλωρίδας και του τοπίου. Επίσης, οι παρεμβάσεις του Άξονα Προτεραιότητας 3 για τον τουρισμό και την ενίσχυση των παραγωγικών επενδύσεων, εκτιμάται ότι είναι πιθανόν να συνοδευτούν από τάσεις επιδείνωσης των περιβαλλοντικών παραμέτρων στο φυσικό και αστικό περιβάλλον.

Προτεινόμενα Μέτρα για την Αντιμετώπιση των Επιπτώσεων.

Τα προτεινόμενα μέτρα αντιμετώπισης των επιπτώσεων, εστιάζουν στην προληπτική δράση, ώστε να αποφευχθεί εκ των προτέρων η εμφάνιση τάσεων περιβαλλοντικής υποβάθμισης. Τα βασικότερα σημεία είναι:

Για τις παρεμβάσεις του Άξονα Προτεραιότητας 1 προτείνονται κατάλληλα μέτρα επιλογής της χωροθέτησής τους, ώστε να ελαχιστοποιούνται οι τάσεις περιβαλλοντικής υποβάθμισης, ενώ παράλληλα προτείνεται η διασφάλιση, μέσω κατάλληλων επιλογών κατά την υλοποίηση του ΕΠ, της διατροπικότητας των μεταφορών και της στροφής του μέγιστου δυνατού ποσοστού του μεταφορικού έργου προς οικολογικά αποτελεσματικότερα μέσα.

Για τις παρεμβάσεις του Άξονα Προτεραιότητας 3, προτείνεται η επιλογή κατάλληλων κριτηρίων υλοποίησης, που θα διασφαλίζουν την προώθηση περιβαλλοντικά συμβατών επενδύσεων. Επίσης, προτείνεται η περαιτέρω προώθηση της διάστασης της οικολογικής αποτελεσματικότητας στις ενισχυόμενες επιχειρήσεις, κυρίως διαμέσου της ενθάρρυνσης για υιοθέτηση πρακτικών «πράσινης επιχειρηματικότητας», «πράσινου γραφείου», επαύξησης της ενεργειακής αποτελεσματικότητας, ορθολογικότερης χρήσης πρώτων υλών και περιορισμού των αποβλήτων. Τέλος, για τις παρεμβάσεις εμπλουτισμού του τουριστικού προϊόντος, πέραν των παραπάνω, προτείνεται η θέσπιση κριτηρίων επιλεξιμότητας που θα αποτρέπουν την επιβάρυνση του φυσικού περιβάλλοντος.

Για τις παρεμβάσεις του Άξονα Προτεραιότητας 4, προτείνεται η περαιτέρω ενίσχυση των δράσεων που οδηγούν σε βελτίωση των πρωτογενών παραγόντων του αστικού περιβάλλοντος, όπως η αναλογία του κατά κεφαλήν πρασίνου και οι περιβαλλοντικές ιδιαιτερότητες της ταυτότητας των περιοχών.

Οι προβλεπόμενοι όροι , περιορισμοί και κατευθύνσεις για την προστασία και διαχείριση του περιβάλλοντος που περιλαμβάνονται στην ΚΥΑ έγκρισης της ΣΜΠΕ του ΕΠ ενσωματώθηκαν στα κατάλληλα σημεία του Ε.Π. Επίσης τα απαραίτητα μέτρα παρακολούθησης περιγράφονται στην ΚΥΑ έγκρισης της ΣΜΠΕ του Προγράμματος.

Συνοπτική τεκμηρίωση της συνάφειας και της συμβολής της στρατηγικής και των προτεραιοτήτων του ΕΠ με τις εθνικές και τις ευρωπαϊκές περιβαλλοντικές προτεραιότητες.

Το βασικό Ευρωπαϊκό πλαίσιο για το περιβάλλον, συμπυκνώνεται στο Έκτο Κοινοτικό Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον «Περιβάλλον 2010 - Το μέλλον μας, η επιλογή μας», το οποίο εγκρίθηκε με την Απόφαση 1600/2002/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22^{ης} Ιουλίου 2002, για τη θέσπιση του έκτου κοινοτικού προγράμματος δράσης για το περιβάλλον (ΟJ L 242, 10.09.2002). Το 6^ο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον καθορίζει τις προτεραιότητες και τους στόχους της ευρωπαϊκής πολιτικής για το περιβάλλον για το χρονικό διάστημα μέχρι το 2010 και μετά, και περιγράφει λεπτομερώς τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν ως συμβολή στην υλοποίηση της στρατηγικής της σε θέματα Αειφόρου ανάπτυξης.

Το έκτο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον στρέφεται γύρω από τέσσερις άξονες προτεραιότητας:

- **Η αλλαγή του κλίματος:** Στόχος εδώ είναι να μειωθούν οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου σε επίπεδα τέτοια ώστε να μην προξενούνται τεχνητές μεταβολές του κλίματος στη γη.

Βραχυπρόθεσμος στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι να επιτευχθούν οι στόχοι του πρωτοκόλλου του Κιότο, δηλαδή από σήμερα και με ορίζοντα το χρονικό διάστημα 2008-2012, να μειωθούν οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου κατά 8% συγκριτικά με το 1990. Πιο μακροπρόθεσμα, από σήμερα μέχρι το 2020, οι εκπομπές αυτές θα πρέπει να έχουν μειωθεί κατά 20-40%, στο πλαίσιο μιας αποτελεσματικής διεθνούς συμφωνίας.

- **Φύση και βιοποικιλότητα:** Ο στόχος εδώ είναι η προστασία και αποκατάσταση της δομής και λειτουργίας των φυσικών συστημάτων, χωρίς περαιτέρω απώλεια βιοποικιλότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και παγκοσμίως.
- **Περιβάλλον και υγεία:** Ο στόχος είναι να επιτευχθεί μια τέτοια ποιότητα του περιβάλλοντος, ώστε η υγεία του ανθρώπου ούτε να κινδυνεύει ούτε αρνητικά να επηρεάζεται.
- **Διαχείριση των φυσικών πόρων και των αποβλήτων:** Στόχος είναι να λαμβάνεται μέριμνα ώστε η κατανάλωση ανανεώσιμων και μη ανανεώσιμων πόρων να μη θέτει σε δοκιμασία το περιβάλλον: θα πρέπει γι' αυτό να διαχωρίζεται η οικονομική μεγέθυνση από τη χρήση των φυσικών πόρων, να βελτιώνεται η αποδοτικότητα των τελευταίων και να μειώνεται η παραγωγή αποβλήτων. Ειδικότερα ως προς τα στερεά απόβλητα, στόχος είναι να έχουν μειωθεί κατά 20% μέχρι το 2010 και κατά 50% από σήμερα μέχρι το 2050.

Το πρόγραμμα δράσης προβλέπει τη χάραξη επτά θεματικών στρατηγικών με τα εξής αντικείμενα: ατμοσφαιρική ρύπανση, θαλάσσιο περιβάλλον, αειφόρο χρήση των πόρων, πρόληψη παραγωγής αποβλήτων και ανακύκλωση, αειφόρο χρήση των φυτοφαρμάκων, προστασία του εδάφους, αστικό περιβάλλον.

Οι στρατηγικές αυτές βασίζονται περισσότερο σε μια σφαιρική κατά θέμα προσέγγιση παρά σε ορισμένους ρύπους ή τύπους οικονομικής δραστηριότητας όπως παλαιότερα. Ορίζουν δε μακροπρόθεσμους στόχους, που βασίζονται στην αξιολόγηση των περιβαλλοντικών προβλημάτων αλλά και στην επιδίωξη συνέργειας ανάμεσα στις διάφορες στρατηγικές καθώς και με τους στόχους της στρατηγικής της Λισσαβόνας για οικονομική μεγέθυνση και δημιουργία θέσεων απασχόλησης.

Παράλληλα, η προστασία και διατήρηση του περιβάλλοντος σε συνδυασμό με την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή, ρυθμίζεται από την **Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Αειφόρο Ανάπτυξη**, η οποία πρόσφατα έχει εισαχθεί σε τροχιά ανανέωσης με την έγκριση δήλωσης από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 15/16 Ιουνίου 2006. Σύμφωνα με το κείμενο της δήλωσης, οι βασικοί στόχοι της ανανεωμένης – σε σχέση με αυτή του Γκέτεμποργκ (2001) – στρατηγικής για την αειφόρο ανάπτυξη, είναι:

- **Προστασία του περιβάλλοντος:** Διατήρηση της ικανότητας της γης να ευνοεί τη ζωή σε όλη της την ποικιλία, τήρηση των ορίων των φυσικών πόρων του πλανήτη και εξασφάλιση υψηλού επιπέδου όσον αφορά την προστασία και τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος. Πρόληψη και μείωση της ρύπανσης του περιβάλλοντος και προώθηση αειφόρων προτύπων κατανάλωσης και παραγωγής, ώστε να αποσυνδεθεί η οικονομική μεγέθυνση από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος.
- **Κοινωνική δικαιοσύνη και συνοχή:** Προώθηση μιας δημοκρατικής, υγιούς, ασφαλούς και δίκαιης κοινωνίας, που βασίζεται στην κοινωνική ένταξη και τη συνοχή, σέβεται τα

θεμελιώδη δικαιώματα και την πολιτιστική ποικιλομορφία, διασφαλίζει την ισότητα ανδρών και γυναικών και καταπολεμά κάθε μορφή διάκρισης.

- **Οικονομική ευημερία:** Προώθηση μιας ακμάζουσας, καινοτόμου, πλούσιας σε γνώσεις, ανταγωνιστικής και οικολογικά αποτελεσματικής οικονομίας, που εξασφαλίζει υψηλό επίπεδο ζωής, πλήρη απασχόληση και ποιότητα της εργασίας σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- **Ανάληψη των διεθνών ευθυνών μας:** Ενθάρρυνση της εφαρμογής, σε παγκόσμιο επίπεδο, δημοκρατικών θεσμών βασιζόμενων στην ειρήνη, την ασφάλεια και την ελευθερία και προάσπιση της σταθερότητας των θεσμών αυτών. Ενεργός προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης σε ολόκληρο τον κόσμο και μέριμνα ώστε οι εσωτερικές και εξωτερικές πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης να συμβιβάζονται με την παγκόσμια αειφόρο ανάπτυξη και με τις διεθνείς δεσμεύσεις της.

Αν και οι εθνικές διαδικασίες για την ανανέωση της ελληνικής στρατηγικής για την αειφόρο ανάπτυξη βρίσκονται σε εξέλιξη, το ΕΠ Αττικής 2007 – 2013, ευθυγραμμίζεται πλήρως με τους τέσσερις παραπάνω στόχους της ανανεωμένης ευρωπαϊκής στρατηγικής. Ειδικότερα:

Ο στόχος για την προστασία του περιβάλλοντος εξυπηρετείται κυρίως μέσω του Άξονα Προτεραιότητας 2 «Αειφόρος Ανάπτυξη και Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής», αλλά και των αειφορικών επιλογών του Άξονα Προτεραιότητας 1 «Ενίσχυση των Υποδομών Προσπελασιμότητας – Ενέργειας»

Ο στόχος για την κοινωνική δικαιοσύνη και συνοχή, εξυπηρετείται, κυρίως ως προς το δεύτερο σκέλος του, από τον Άξονα Προτεραιότητας 4 για την Αναζωογόνηση Αστικών Περιοχών, αλλά και από το συνολικό αναμενόμενο αποτέλεσμα του ΕΠ.

Ο στόχος για την οικονομική ευημερία, και ειδικότερα οι συνιστώσες του για μια πλούσια σε γνώσεις, ανταγωνιστική και οικολογικά αποτελεσματική οικονομία εξυπηρετείται από τον Άξονα Προτεραιότητας 3 για την Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας, της Καινοτομίας και της Ψηφιακής Σύγκλισης, αλλά και από την πλειοψηφία των ειδικών στόχων του Άξονα Προτεραιότητας 2 για την Αειφόρο Ανάπτυξη και τη Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής.

Τέλος, ο στόχος για την ανάληψη των διεθνών ευθυνών μας, εξυπηρετείται κυρίως ως προς την ανταπόκριση στις διεθνείς υποχρεώσεις μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, τόσο από τις αειφορικές επιλογές του Άξονα Προτεραιότητας 1 για την Ενίσχυση των Υποδομών Προσπελασιμότητας - Ενέργειας, όσο και από την ευρύτερη ώθηση στην οικολογική αποτελεσματικότητα των αναπτυξιακών πρωτοβουλιών που αναμένεται ως συνολικό αποτέλεσμα της υλοποίησης του ΕΠ.

Μέτρα Παρακολούθησης.

Για την πληρέστερη προστασία και την ορθολογική διαχείριση του περιβάλλοντος περιγράφονται παρακάτω τα συνιστώμενα μέτρα παρακολούθησης όπως αυτά απεικονίζονται και στην σχετική ΚΥΑ «Εγκριση της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αττικής 2007-2013».

Η παρακολούθηση των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του προγράμματος πραγματοποιείται με ευθύνη της Αρχής Σχεδιασμού και με τη συνεργασία και υποστήριξη κάθε Υπηρεσίας Περιβάλλοντος με αρμοδιότητα παρακολούθησης περιβαλλοντικών μέσων και παραμέτρων στον τομέα της, προκειμένου μεταξύ άλλων, να εντοπισθούν εγκαίρως απρόβλεπτες δυσμενείς επιπτώσεις και να ληφθούν τα κατάλληλα επανορθωτικά μέτρα. Οι εκθέσεις που ορίζονται στις επόμενες παραγράφους της παρούσας ενότητας, υποβάλλονται στην αρμόδια Ειδική Υπηρεσία του ΥΠΕΧΩΔΕ, όπως προβλέπεται στο ΕΣΠΑ (παρ. 8.1.4.), προκειμένου μεταξύ άλλων να συναξιολογηθούν με τις αντίστοιχες εκθέσεις των προγραμμάτων που συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και άλλων σχεδίων και προγραμμάτων, ενώ παράλληλα τίθενται στη διάθεση κάθε ενδιαφερομένου.

Η ως άνω παρακολούθηση διεξάγεται μέσω ετήσιων εκθέσεων, καθώς και δια μιας συγκριτικής έκθεσης, στο στάδιο υλοποίησης που επιτρέπει τη λήψη διορθωτικών ενεργειών, εάν τέτοιες αποδειχθούν απαραίτητες. Το περιεχόμενο των εκθέσεων αυτών θα πρέπει να συμμορφώνεται με τις ακόλουθες κατευθύνσεις:

α) Η ετήσια έκθεση παρακολούθησης έχει σκοπό την καταγραφή των δεικτών που συνδέονται με τις δράσεις του προγράμματος και αντιπροσωπεύουν ενδεχόμενες περιβαλλοντικές μεταβολές. Τέτοιοι δείκτες μπορούν να αντληθούν από τη ΣΜΠΕ (κεφ. 9) ή να καθοριστούν μετά από συνεννόηση με την ΕΥΠΕ του ΥΠΕΧΩΔΕ. Η Αρχή Σχεδιασμού θα πρέπει να μεριμνά για τη συγκέντρωση των σχετικών πληροφοριών από τους τελικούς αποδέκτες των δράσεων του προγράμματος. Η έκθεση για κάθε έτος συντάσσεται, υποβάλλεται και δημοσιοποιείται εντός του πρώτου εξαμήνου του επομένου έτους. Η πρώτη ετήσια έκθεση θα αφορά στο έτος 2008 και θα περιλαμβάνει επίσης και τα πεπραγμένα του προγράμματος εντός του 2007.

β) Η συγκριτική έκθεση παρακολούθησης θα εκπονηθεί εντός του πρώτου εξαμήνου του έτους 2011 παράλληλα με την ενδιάμεση αξιολόγηση του προγράμματος. Σκοπός της συγκριτικής έκθεσης είναι η αποτίμηση των περιβαλλοντικών μεταβολών που οφείλονται στο υλοποιηθέν τμήμα του προγράμματος, η σύγκριση με τις εκτιμήσεις της ΣΜΠΕ και τις εξελίξεις στο θεσμικό πλαίσιο για το περιβάλλον, καθώς και η διαπίστωση της αναγκαιότητας ή μη ανάληψης διορθωτικών ενεργειών. Για το σκοπό αυτό, το εύρος των δεικτών που εξετάζονται στη συγκριτική έκθεση θα πρέπει να είναι τουλάχιστον αντίστοιχο με αυτό των ετήσιων εκθέσεων. Σε περίπτωση διαπίστωσης είτε σημαντικών αποκλίσεων από τις εκτιμήσεις της ΣΜΠΕ, είτε νέων υποχρεώσεων από το τότε ισχύον θεσμικό πλαίσιο προστασίας του περιβάλλοντος, προτείνονται κατάλληλα επανορθωτικά μέτρα. Τέλος στο πλαίσιο της έκθεσης δύναται να προταθεί από την Αρχή Σχεδιασμού, εφόσον αυτό κριθεί αναγκαίο, η εκπόνηση νέας συγκριτικής έκθεσης σε μεταγενέστερο χρονικό διάστημα.

Διαδικασία Διαβούλευσης.

Όπως αναφέρθηκε, η οδηγία όπως και η ελληνική νομοθεσία απαιτεί ότι πρέπει να υπάρξει διαβούλευση με τις περιβαλλοντικές αρχές και την κοινωνία ως τμήμα της διαδικασίας ΣΠΕ. Οι λεπτομερείς διαδικασίες για τις διαβουλεύσεις ρυθμίζονται κανονικά από την εθνική νομοθεσία. Οι διαβουλεύσεις απαιτούνται στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- Στον προσδιορισμό των προγραμμάτων που απαιτούν μια ΣΕΑ, οι οριζόμενες αρχές με τις περιβαλλοντικές ευθύνες πρέπει να ερωτηθούν. Πρέπει επίσης να ερωτηθούν κατά τη λήψη αποφάσεων σχετικά με το φάσμα και το επίπεδο λεπτομέρειας που περιλαμβάνεται στην περιβαλλοντική έκθεση
- Το σχέδιο προγράμματος και η περιβαλλοντική έκθεση πρέπει να τεθούν στην διάθεση των περιβαλλοντικών αρχών και της κοινωνίας. Στις περιβαλλοντικές αρχές και στο κοινό πιο πιθανό να επηρεαστεί ή το οποίο έχει ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις

υλοποίησης του προγράμματος πρέπει να δοθεί μια έγκαιρη ευκαιρία να εκφράσουν τις απόψεις τους.

- Προβλέπονται επίσης διασυνοριακές διαβουλεύσεις με άλλα κράτη μέλη της ΕΕ εάν το περιβάλλον τους είναι πιθανό να επηρεαστεί σημαντικά από το σχέδιο ή το πρόγραμμα. Αυτό το ζήτημα είναι σχετικό για το νέο Στόχο Εδαφικής Συνεργασίας των Διαρθρωτικών ταμείων⁵³.

Το πλέγμα στοχοθεσίας και προτεραιοτήτων, δηλαδή η διαμόρφωση του στρατηγικού οράματος και η εξειδίκευσή του σε γενικούς και ειδικούς στόχους, καθώς και σε Αξονες Προτεραιότητας, αποτελεί ένα από τα ουσιωδέστερα μέρη ενός Επιχειρησιακού Προγράμματος. Για το ΕΠ της Περιφέρειας Αττικής, **το πλέγμα των στόχων που προσανατολίζουν τις παρεμβάσεις του προγράμματος σε συγκεκριμένους τομείς, διαμορφώθηκε μέσω μιας διαδικασίας «ανάδυσης» από τη διαβούλευση με το σύνολο των φορέων που πρόκειται να επηρεαστούν από την εφαρμογή του ΕΠ.** Αυτή η διαδικασία, η οποία ξεκίνησε αρκετά νωρίς, στις αρχές του 2005, αποτέλεσε στην πράξη μια ουσιαστική διαδικασία, κατά την οποία διαφορετικές ιδέες και προσεγγίσεις, *διαρκώς βελτιούμενες*, τέθηκαν υπό αξιολόγηση σε διαδοχικά στάδια διαβούλευσης, από τις γενικές κατευθύνσεις προς τις πιο εξειδικευμένες πτυχές του προγράμματος. Η ανάδειξη των καταλληλότερων προσεγγίσεων σε κάθε στάδιο, τροφοδοτούσε το επόμενο με διαρκώς βελτιούμενες αφετηρίες. Ακόμα επισημαίνεται ότι για τη διαμόρφωση του πλέγματος στοχοθεσίας και προτεραιοτήτων λήφθηκαν υπόψη και οι εισηγήσεις των συμβούλων της *Εκ των προτέρων αξιολόγησης*, καθώς και των μελετητών της *Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης*, ήδη κατά το στάδιο προετοιμασίας και διαμόρφωσης του προγραμματικού κειμένου.

Παράλληλα η Περιφέρεια Αττικής προχώρησε στην εκπόνηση και ολοκλήρωση της ΣΜΠΕ σύμφωνα με τις διατάξεις της ΚΥΑ ΥΠΕΧΩΔΕ /ΕΥΠΕ οικ. 107017/5.9.2006 (ΦΕΚ 1225/Β2006) περί «Εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων», σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ, η οποία και μετά την ολοκλήρωσή της κατατέθηκε στην αρμόδια για την έγκρισή της Υπηρεσία (Ειδική Υπηρεσία Περιβάλλοντος /ΥΠΕΧΩΔΕ) με το Α.Π. 2206/2-04-2007 έγγραφο της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης Ε.Π.. Η ΣΜΠΕ μετά τον έλεγχο της από την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης διαβιβάστηκε με το Α.Π οικ. 128178/18-4-2007 για την διαδικασία της διαβούλευσης με καταληκτική προθεσμία 45 ημερών από την προαναφερθείσα ημερομηνία.

Η διαδικασία της διαβούλευσης πραγματοποιήθηκε όπως προβλέπεται με βάση το ισχύον θεσμικό πλαίσιο στα παρακάτω επίπεδα :

1) Αποστολή του φακέλλου της Μελέτης στους παρακάτω φορείς :

- ΥΠΕΧΩΔΕ (Δ/ση Χωροταξίας, Δ/ση Πολεοδομικού Σχεδιασμού, Δ/ση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού, Δ/ση Ελέγχου Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης και Θορύβου, Κεντρική Υπηρεσία Υδάτων, Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου & Προστασίας Περιβάλλοντος Αθήνας), Γενική Γραμματεία Δημοσίων Έργων.
- Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης

⁵³ Δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση της Περιφέρειας Αττικής

- Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών (Γενική Γραμματεία Επενδύσεων & Ανάπτυξης)
- Υπουργείο Ανάπτυξης (Γενική Γραμματεία Ανάπτυξης, Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας, Γενική Γραμματεία Εμπορίου, Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας).
- Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης
- Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
- Υπουργείο Τουρισμού
- Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών (Γενική Γραμματεία Μεταφορών , Γενική Γραμματεία Επικοινωνιών)
- Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας (Γενική Γραμματεία Λιμένων και Λιμενικής Πολιτικής)
- Περιφερειακό Συμβούλιο Περιφέρειας Αττικής
- Ε.Υ.Δ Ε.Π. Αττικής.

2) Δημοσιοποίηση του φακέλλου της μελέτης προς το κοινό .

α) Δημοσιεύτηκε σχετική ανακοίνωση από την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης προς το κοινό σε δύο ημερήσιες εφημερίδες εθνικής εμβέλειας σύμφωνα με τις διατάξεις της σχετικής ΚΥΑ (ΑΠ. 2514/20-04-2007 Έγγραφο της ΕΥΔΕΠΑ «Δημοσίευση Ανακοίνωσης»)

β) Αναρτήθηκε το πλήρες κείμενο της μελέτης στον ιστότοπο της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.pepatt.gr

Τέλος το Περιφερειακό Συμβούλιο της Περιφέρειας Αττικής κατά την 54^η Συνεδρίαση του η οποία διεξήχθη στις 17-05-2007 συζήτησε την Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το ΠΕΠ Αττικής και διατύπωσε την σύμφωνη γνώμη του η οποία και κοινοποιήθηκε στην Ειδική Υπηρεσία Περιβάλλοντος με το υπ' αριθ, Γ.Γ 2144/4-06-2007 έγγραφο του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Αττικής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ 2007 – 2013.

3.1 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΑΞΟΝΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ 2007- 2013.

Οι θεματικές και χωρικές προτεραιότητες που εξειδικεύουν την στρατηγική του Ε.Π. Αττικής θα υλοποιηθούν μέσω τεσσάρων (4) Αξόνων Προτεραιότητας. Τους Άξονες αυτούς συμπληρώνει και η Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής. Συνακόλουθα, η διάρθρωση του Ε.Π. Αττικής 2007-2013 έχει ως εξής:

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013.	
1.	Ενίσχυση Υποδομών Προσπελασιμότητας – Ενέργειας.
2.	Αειφόρος Ανάπτυξη και Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής .
3.	Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας, της Καινοτομίας και της Ψηφιακής Σύγκλισης.
4.	Αναζωογόνηση (regeneration) Αστικών Περιοχών.
5.	Τεχνική Στήριξη Εφαρμογής.

Κάθε Άξονας Προτεραιότητας του Ε.Π Αττικής 2007-2013 έχει διακριτή επιχειρησιακή στρατηγική. Το περιεχόμενο της στρατηγικής του κάθε Άξονα Προτεραιότητας αναλύεται σε Δράσεις, οι οποίες περιλαμβάνουν κοινές ως προς τον επιχειρησιακό στρατηγικό στόχο παρεμβάσεις (κατηγορίες δράσεων).

Για λόγους συστηματικής αποτύπωσης των παρεμβάσεων του Ε.Π. Αττικής 2007-2013, η διάρθρωση των Αξόνων έχει ενσωματώσει τις κατευθύνσεις του ΥΠΟΙΟ⁵⁴ και έχει ομογενοποιηθεί στις ακόλουθες ενότητες.

- Γενική Περιγραφή του Άξονα Προτεραιότητας.
- Στόχοι του Άξονα Προτεραιότητας.
- Ενδεικτικές Δράσεις του Άξονα Προτεραιότητας.
- Ποσοτικοποιημένοι Στόχοι και Δείκτες.
- Αναμενόμενες Επιπτώσεις.
- Στόχευση σε όρους ομάδων-στόχων/τομέων περιοχών/ειδικών εδαφικών μονάδων.
- Συνεισφορά της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων.
- Ρήτρα ευελιξίας του 10% ΕΚΤ/ΕΤΠΑ (μόνο στους Άξονες που θα χρησιμοποιηθεί)
- Κρατικές ενισχύσεις.
- Καινοτόμες και πειραματικές παρεμβάσεις -Συνολικές επιχορηγήσεις και χρήση εργαλείων χρηματοοικονομικής τεχνικής..
- Ενδεικτικός κατάλογος μεγάλων έργων.

⁵⁴ Εγκύκλιοι 3 και 4 ΥΠΟΙΟ, Τεχνική Οδηγία 1, Εφαρμοστικός Κανονισμός.

3.2.ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ - ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ.

1. Γενική Περιγραφή του Άξονα Προτεραιότητας.

Στον Άξονα Προτεραιότητας περιλαμβάνονται οι παρεμβάσεις που στοχεύουν στην αναβάθμιση και επέκταση των υποδομών στους τομείς των μεταφορών και της ενέργειας. Η στρατηγική του Άξονα αφορά αφενός στη διασφάλιση της κινητικότητας ανθρώπων, αγαθών και υπηρεσιών μέσα από ένα δίκτυο αναβαθμισμένων και περιβαλλοντικά «καθαρών», σύγχρονων, αποδοτικών, αποτελεσματικών και οικονομικά προσιτών ενδοαστικών και εξωαστικών μεταφορικών υποδομών και, αφετέρου, στην αναβάθμιση και διασφάλιση της λειτουργικότητας του ενεργειακού συστήματος.

Ειδικότερα δε η στόχευση κατά τομείς έχει ως ακολούθως :

Προσπελασιμότητα – Μεταφορές.

Στο πλαίσιο του Άξονα Προτεραιότητας αντιμετωπίζονται βασικά προβλήματα προσπελασιμότητας, τα οποία συνιστούν ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η Περιφέρεια Αττικής. Η σημερινή κατάσταση του συστήματος μεταφορών της Αθήνας αποτελεί μόνο την απαρχή μιας συνεχώς επιδεινούμενης κυκλοφοριακής ασφυξίας της πόλης. Το κυκλοφοριακό πρόβλημα ιεραρχείται ως το σημαντικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει η Περιφέρεια. Το νέο δίκτυο των μέσων σταθερής τροχιάς που ήδη λειτουργεί στην Αθήνα, αλλά και τα υπόλοιπα προγραμματισμένα συγκοινωνιακά έργα της ευρύτερης περιοχής της πρωτεύουσας πρέπει να συνδυαστούν με σειρά συμπληρωματικών παρεμβάσεων, ώστε να βελτιωθούν οι κυκλοφοριακές συνθήκες στην Περιφέρεια Αττικής.

Οι αστικές συγκοινωνίες πρέπει να λειτουργήσουν ως ένα ενιαίο σύνολο ώστε τα λεωφορεία και τα τρόλεϊ να είναι τροφοδότες του Μετρό, του προαστιακού σιδηροδρόμου και του τραμ και αντίστροφα, με στόχο την αύξηση του μεριδίου επιβατικής κίνησης των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς. Η δημιουργία ενός σύγχρονου «καθαρού» και αποτελεσματικού συστήματος δημόσιων συγκοινωνιών αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη μείωση της χρήσης των Ι.Χ. αυτοκινήτων για τις καθημερινές μετακινήσεις.

Όσον αφορά στις συνδυασμένες (πολυτροπικές) μεταφορές, η ενίσχυση του ρόλου της Αττικής ως κέντρου διαμετακομιστικού εμπορίου προϋποθέτει τη διασύνδεση των λιμανιών με το σιδηροδρομικό δίκτυο. Η Περιφέρεια Αττικής παρουσιάζει μία από τις χαμηλότερες τιμές στην Ε.Ε. του δείκτη μεταφορικών υποδομών «ποσοστό χιλιομέτρων αυτοκινητοδρόμων ανά κάτοικο». Μεγάλα έργα όπως η ΑΤΤΙΚΗ ΟΔΟΣ που σχεδιάστηκαν με ορίζοντα εικοσαετίας σε σχέση με τον ημερήσιο κυκλοφορικό φόρτο που θα εξυπηρετούν, κινδυνεύουν ήδη να θεωρηθούν κορεσμένα. Αντίστοιχη είναι η εικόνα που παρουσιάζεται στο τμήμα του ΠΑΘΕ που διέρχεται από το πολεοδομικό συγκρότημα. Η αναγκαία δημιουργία συνδετήριου οδικού δικτύου μεταξύ των δύο τμημάτων του ΠΑΘΕ (Πάτρα – Αθήνα και Θεσσαλονίκη - Αθήνα) που να παρακάμπτει συνολικά το πολεοδομικό συγκρότημα Αθηνών - Πειραιά αλλά και να συνδέει άμεσα τις δύο μεγαλύτερες βιομηχανικές περιοχές της χώρας (Θριάσιο – Οινόφυτα) ,η ολοκλήρωση των συνδετήριων οδικών αξόνων με τους μεγάλους οδικούς άξονες (ΠΑΘΕ) –Αττική Οδός, οι παρεμβάσεις – βελτιώσεις στον άξονα της Αθήνας (μέσω αλληλοσυμπληρούμενων παρεμβάσεων, όπως λ.χ η ολοκλήρωση της λεωφόρου Κύμης και η επέκταση του ΗΣΑΠ από την Κηφισιά έως την Εθνική οδό), συνθέτουν μέρος των κρίσιμων προτεραιοτήτων για τις χερσαίες μεταφορές.

Ενέργεια.

Οι εθνικοί στρατηγικοί στόχοι στον τομέα της Ενέργειας, αφορούν στην ενίσχυση του γεωστρατηγικού ρόλου της χώρας στον ενεργειακό χάρτη της ευρύτερης περιοχής, μέσω της ένταξης

της στα διεθνή δίκτυα μεταφοράς ηλεκτρισμού, πετρελαίου και φυσικού αερίου και της προώθησης προγραμματισμένων υποδομών, στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για εκσυγχρονισμό και βελτίωση της ασφάλειας των ενεργειακών δικτύων και στην ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων.

Επιδιώκεται η επέκταση του Εθνικού Συστήματος Μεταφοράς Φυσικού Αερίου καθώς και αύξηση της δυναμικότητας και ευστάθειας αυτού, ενώ στον τομέα του Ηλεκτρισμού οι στόχοι εστιάζονται στην απρόσκοπτη τροφοδοσία περιοχών με υψηλή ζήτηση, μέσω της επέκτασης και ενίσχυσης του Συστήματος Μεταφοράς και του Δικτύου Διανομής.

Στο πλαίσιο της προστασίας του περιβάλλοντος που αποτελεί βασική παράμετρο μιας ορθολογικής ενεργειακής πολιτικής, προβλέπονται επίσης δράσεις ενίσχυσης ειδικών επενδύσεων στον τομέα πετρελαίου, με έργα που αφορούν στην μετεγκατάσταση δεξαμενών πετρελαίου. Οι ενισχύσεις αυτές έχουν σαν στόχο τη δημιουργία κινήτρων στις επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες δεξαμενές αποθήκευσης καυσίμου εντός του αστικού ιστού να τις επαναγκαταστήσουν σε άλλο κατάλληλο χώρο. Η αλλαγή του τόπου εγκατάστασης δεξαμενών υπαγορεύεται αποκλειστικά από λόγους προστασίας του περιβάλλοντος. Σύμφωνα με τις αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης όπως αυτές ορίζονται στην συνθήκη ΕΚ η μετεγκατάσταση των δεξαμενών πετρελαίου είναι πρωταρχικής σημασίας όσον αφορά τός την πρόληψη των ατυχημάτων όσο και τον περιορισμό των συνεπειών των ατυχημάτων στους ανθρώπους και στο περιβάλλον.

Στο πλαίσιο επίδρασης της Περιφέρειας Αττικής προς τα νησιά των Κυκλάδων, το έργο διασύνδεσης των τελευταίων με το δίκτυο ηλεκτρισμού της ηπειρωτικής Ελλάδας μέσω της Αττικής αποτελεί έργο μείζονος σημασίας για τη μελλοντική τροφοδότησή τους, λόγω των υψηλών ρυθμών ανάπτυξης των φορτίων τους.

2. Στόχοι του Άξονα Προτεραιότητας.

Η στρατηγική του Άξονα εξυπηρετείται μέσω των ακόλουθων ειδικών στόχων :

- Ανάπτυξη, αναβάθμιση και επέκταση των αστικών μεταφορών .
- Επέκταση - ολοκλήρωση Διευρωπαϊκών δικτύων στους τομείς των μεταφορών και της ενέργειας.
- Ολοκλήρωση και εκσυγχρονισμός του ηλεκτρικού δικτύου.
- Ανάπτυξη των συνδυασμένων μεταφορών .
- Επέκταση περιφερειακών οδικών αξόνων.

Στους στόχους του παρόντος Άξονα Προτεραιότητας εντάσσονται επίσης η βελτίωση των κυκλοφοριακών συνθηκών μέσω της μείωσης της χρήσης του Ι.Χ. αυτοκινήτου για τις μετακινήσεις του πληθυσμού και συμπληρωματικά η επίλυση των προβλημάτων που παρουσιάζονται από την έλλειψη των χώρων στάθμευσης.

Ο παρών Άξονας Προτεραιότητας θα συμβάλει:
 Στους Γενικούς Στόχους 1,2,13, 14 του ΕΣΠΑ καθώς και στις Χωρικές Προτεραιότητες και ειδικότερα στην Προτεραιότητα Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη.
 Στις προτεραιότητες 1, 3 και 4 του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων.
 Στην 1^η (Να γίνουν η Ευρώπη και οι Περιφέρειες της πιο ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις και απασχόληση) και στην 4^η , Κατευθυντήριες Γραμμές για την Συνοχή (Η εδαφική διάσταση της πολιτικής της συνοχής)
 Στην 11^η και στην 16^η Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση.
 Στον Γενικό Στόχο 1 και 3 του Ε.Π. Αττικής.

3. Δράσεις του Άξονα Προτεραιότητας.

Οι ενδεικτικές δράσεις του Άξονα εντοπίζονται στις εξής :

3.1) Πολυτροπικές Μεταφορές.

Προβλέπονται οι ακόλουθες ενδεικτικές παρεμβάσεις:

- Ανάπτυξη και ενίσχυση του σιδηροδρομικού δικτύου καθώς και επέκταση των δικτύων των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς σταθερής τροχιάς.
- Αυτοκινητόδρομοι (TEN-T) και παρεμβάσεις στις Εθνικές Οδούς.
- Ανάπτυξη συμπληρωματικού περιφερειακού οδικού δικτύου (συμπεριλαμβανομένων του επαρχιακού οδικού δικτύου και του δικτύου των νησιών) .
- Ολοκλήρωση λιμενικών υποδομών και συμπληρωματικών αλιευτικών υποδομών και διασύνδεσή τους με τα συγκοινωνιακά δίκτυα.

3.2) Βελτίωση των Συγκοινωνιακών Υποδομών και βελτίωση του Συστήματος Αστικών Μεταφορών.

Προβλέπονται οι ακόλουθες ενδεικτικές παρεμβάσεις:

- Προώθηση των καθαρών αστικών μεταφορών .
- Βελτίωση της ασφάλειας των μεταφορών.
- Βελτίωση της κινητικότητας των ΑΜΕΑ.

3.3) Αναβάθμιση και Επέκταση Ενεργειακού Συστήματος.

Προβλέπονται οι ακόλουθες ενδεικτικές παρεμβάσεις:

- Ολοκλήρωση και – εκσυγχρονισμός του δικτύου ηλεκτρισμού, παρεμβάσεις για διασύνδεση των νησιών με το Εθνικό Σύστημα Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας για την κάλυψη των αναγκών τους σε ηλεκτρική ενέργεια.
- Ειδικές επενδύσεις για την μετεγκατάσταση δεξαμενών πετρελαίου.
- Ολοκλήρωση υποδομών και δικτύου διανομής – μεταφοράς Φυσικού Αερίου.

4. Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες.

ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝ/ΑΑ ΜΕΤ/ΣΗΣ	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΩΣΝ						
Κατασκευή και αποπεράτωση αυτοκινητοδρόμων εντός TEN-T	Χλμ	Ο δείκτης αποτιμά το συνολικό μήκος σε χλμ. αυτοκινητοδρόμων εντός TEN-T που θα κατασκευαστούν και θα αποπερατωθούν στο πλαίσιο του Προγράμματος	ΥΠΕΧΩΔΕ, ΓΓΔΕ, Δ/ΝΣΗ ΟΔΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ (Δ1) & ΑΤΤΙΚΗ ΟΔΟΣ Α.Ε. / 2006	169,3	105	Η τιμή βάσης αναφέρεται στο συνολικό μήκος αυτοκινητοδρόμων TEN-T εντός των διοικητικών ορίων της Περιφέρειας Αττικής. Συγκεκριμένα, στα τμήματα ΔΓ. ΘΕΟΔΩΡΟΙ-ΟΙΝΟΗ 104 ΧΜ. και ΑΤΤΙΚΗ ΟΔΟΣ: 65,3 ΧΜ. Η τιμή στόχος αναφέρεται στα χλμ. που θα κατασκευαστούν στο πλαίσιο του προγράμματος και αφορούν στις επεκτάσεις της Αττικής Οδού (50 χλμ., τον αυτοκινητόδρομο Μαρκόπουλο-Λύριο (50 χλμ.), και παρεμβάσεις στην Εθνική οδό Αθηνών Λαμίας (Τμήμα από 3 Γέφυρες έως κόμβο Αττικής Οδού) (5)χλμ)
Βελτίωση / αναβάθμιση περιφερειακών οδών (εκτός αυτοκινητοδρόμων και εθνικής οδοποιίας)	Χλμ	Ο δείκτης μετράει το συνολικό μήκος σε χλμ. των οδικών τμημάτων του Επαρχιακού Δικτύου που βελτιώνονται ως προς τα γεωμετρικά τους χαρακτηριστικά. Για τον υπολογισμό του δείκτη προσμετράται το συνολικό μήκος κάθε ενός λειτουργικά αυτοτελούς ενιαίου οδικού τμήματος που αναβαθμίζεται (μεταξύ διαδοχικών ή μη κόμβων).	ΥΠΕΧΩΔΕ, ΓΓΔΕ, Δ/ΝΣΗ ΟΔΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ (Δ1), 2006	756,15	43,3	Η τιμή βάσης αναφέρεται στο υφιστάμενο συνολικό μήκος περιφερειακών οδών του οδικού δικτύου της Περιφέρειας Αττικής. Η τιμή στόχος αναφέρεται στα χλμ. που θα βελιωθούν / αναβαθμιστούν μετά την ολοκλήρωση του Ε.Π. Αττικής 2007 - 2013. Η τιμή στόχος, που αποτελεί τον καθαρό στόχο της Δ' προγραμματικής περιόδου, εκτιμήθηκε με μοναδιαίο κόστος 1.800.000 Ευρώ / χλμ., όπως αυτό προκύπτει από αντίστοιχες παρεμβάσεις της προγραμματικής περιόδου 2000-2006 στο πλαίσιο του ΠΕΠ Αττικής.
Κατασκευή και αποπεράτωση γραμμών μαζικών μέσων μεταφοράς σταθερής τροχιάς, TRAM	Χλμ	Ο δείκτης ορίζεται ως το συνολικό μήκος σε χλμ γραμμών σταθερής των μέσων σταθερής τροχιάς, TRAM, που κατασκευάζονται και αποπερατώνονται στο πλαίσιο του Προγράμματος.	ΕΥΔ Ε.Π. ΣΑΑΣ / 2007	24	3	Η τιμή βάσης αναφέρεται στο συνολικό μήκος γραμμής του μέσου μαζικής μεταφοράς σταθερής τροχιάς TRAM που λειτουργεί στο τέλος του έτους 2006. Η τιμή στόχος αναφέρεται στα χλμ. γραμμής TRAM που θα κατασκευαστούν στο πλαίσιο του προγράμματος και αφορούν στην επέκταση του TRAM, τμήμα ΣΕΦ - Πειραιάς 3 χλμ. .
Επέκταση γραμμής μαζικών μέσων μεταφοράς σταθερής τροχιάς, ΠΡΟΑΣΤΙΑΚΟΣ	Χλμ	Ο δείκτης ορίζεται ως το συνολικό μήκος σε χλμ νέων γραμμών που θα κατασκευασθούν αναβαθμίζεται στο τμήμα του Προαστιακού σιδηροδρόμου Πειραιάς - Αεροδρόμιο -Λαυριο (Γραμμή Κορωπί - Λαύιο)	ΕΥΔ Ε.Π. ΣΑΑΣ & ΟΣΕ / 2007	47,13	31,5	Η τιμή στόχος αναφέρεται στα νέα χλμ. που θα κατασκευαστούν στο πλαίσιο του Ε.Π. Αττικής 2007-2013 και αφορούν την επέκταση του Προαστιακού Σιδηρόδρομου Αττικής, τμήμα Κορωπί - Λαύριο (31,5χλμ. διπλής ηλεκτροκινούμενης γραμμής (ανάπτυγμα).
Αναβάθμιση Γραμμής μαζικών μέσων μεταφοράς σταθερής τροχιάς, ΠΡΟΑΣΤΙΑΚΟΣ	Χλμ	Ο δείκτης ορίζεται ως το συνολικό μήκος σε χλμ γραμμών σταθερής των μέσων σταθερής τροχιάς, ΠΡΟΑΣΤΙΑΚΟΣ που θα αναβαθμισθούν στο πλαίσιο του Προγράμματος.	ΕΥΔ Ε.Π. ΣΑΑΣ & ΟΣΕ / 2007	47,13	6	Η τιμή βάσης αφορά στο μήκος της σιδηροδρομικής γραμμής του ΠΡΟΑΣΤΙΑΚΟΥ και συγκεκριμένα στο τμήμα Πειραιάς - Τρεις Γέφυρες, στο τέλος του Γ' ΚΠΣ, στο οποίο θα γίνουν οι παρεμβάσεις στο πλαίσιο του Προγράμματος. Η τιμή στόχος (τέλος Δ' προγραμματικής περιόδου) αφορά σε 6 χλμ. διπλής ηλεκτροκινούμενης γραμμής (σε ανάπτυγμα). Επίσης πέραν της κατασκευής των γραμμών περιλαμβάνονται και όλα τα απαραίτητα συμπληρωματικά έργα ανισόπεδες διαβάσεις, σηματοδότηση, τηλεδιοίκηση κλπ) ώστε να αυξηθεί η ταχύτητα και η ασφάλεια κυκλοφορίας στη γραμμή.

Λιμένες που αναβαθμίζονται	Αριθμός	Ο δείκτης αναφέρεται στον αριθμό λιμένων όπου θα πραγματοποιηθούν παρεμβάσεις αναβάθμισης από το Πρόγραμμα	ΥΕΝ / 2006	4	1	Η τιμή βάσης αναφέρεται στα εθνικής εμβέλειας λιμάνια του Πειραιά, της Ραφήνας, του Λαυρίου και της Ελευσίνας της Περιφέρειας Αττικής. Η τιμή στόχος αναφέρεται στην αναβάθμιση ενός λιμένα και συγκεκριμένα αυτόν του Λαυρίου, που θα πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο του Προγράμματος.
----------------------------	---------	--	------------	---	---	--

ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝ/ΑΑ ΜΕΤ/ΣΗΣ	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΠΗΓΗ/ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ						
Αύξηση του μήκους αυτοκινητοδρόμων εντός TEN-T	%	Ο δείκτης αναφέρεται στην αύξηση του μήκους του δικτύου αυτοκινητοδρόμων εντός TEN-T που προκύπτει από την κατασκευή και αποπεράτωσή τους στο πλαίσιο του Προγράμματος ως προς το συνολικό μήκος αυτοκινητοδρόμων εντός TEN-T στην Περιφέρεια.	ΕΥΔ. Ε.Π.ΟΑΛΑ -ΕΥΔ ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ /2007	45%	62%	Η τιμή βάσης του συγκεκριμένου δείκτη αφορά την ποσοστιαία αύξηση του μήκους αυτοκινητοδρόμων TEN-T εντός των διοικητικών ορίων της Περιφέρειας Αττικής που επετεύχθηκε εντός των χρονικών ορίων της Γ Προγραμματικής Περιόδου. Η τιμή στόχος περιλαμβάνει και την τιμή βάσης.
Αναβάθμιση περιφερειακών οδών (εκτός αυτοκινητοδρόμων και εθνικής οδοποιίας)	%	Ο δείκτης αναφέρεται στο ποσοστό του μήκους του δικτύου των περιφερειακών οδών που προκύπτει από την αναβάθμιση τους χρηματοδοτούμενη από το Πρόγραμμα ως προς το συνολικό μήκος των περιφερειακών οδών στην Περιφέρεια.	ΕΥΔ. Ε.Π.ΟΑΛΑ -ΕΥΔ ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ /2007	6%	12%	Η τιμή βάσης του συγκεκριμένου δείκτη αφορά την ποσοστιαία αναβάθμιση της περιφερειακής οδοποιίας που επετεύχθηκε στο πλαίσιο του ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 200-2006. Η τιμή στόχος περιλαμβάνει και την τιμή βάσης.
Επέκταση γραμμής μέσων μαζικής μεταφοράς σταθερής τροχιάς, TRAM	%	Ο δείκτης ορίζεται ως μήκος του δικτύου γραμμής σταθερής τροχιάς του TRAM που επεκτείνεται στο πλαίσιο του Προγράμματος ως προς το συνολικό μήκος του.	ΕΥΔ Ε.Π. ΣΑΑΣ/2007	24	13%	Η τιμή στόχος του συγκεκριμένου δείκτη αφορά τον καθαρό στόχο εντός της Νέας Προγραμματικής Περιόδου, στο πλαίσιο του ΠΕΠ Αττικής 2007-2013. Η τιμή βάσης αφορά την κατασκευή 24 χλμ.
Πρόσθετος πληθυσμός με δυνατότητα πρόσβασης στα μέσα μαζικής μεταφοράς σταθερής τροχιάς (TRAM)	Αριθμός κατοίκων	Ο δείκτης ορίζεται ως ο πρόσθετος συνολικός πληθυσμός στον οποίο παρέχεται η δυνατότητα πρόσβασης πεζή στο δίκτυο μέσων σταθερής τροχιάς (TRAM).	TRAM ΑΕ & ΟΑΣΑ / 2006	60.000	30.000	Η τιμή στόχος του συγκεκριμένου δείκτη αφορά τον πρόσθετο πληθυσμό που θα αποκτήσει δυνατότητα πρόσβασης στο TRAM μετά και την επέκταση της γραμμής του Τράμ προς τον Πειραιά. Η τιμή στόχος αφορά τον καθαρό στόχο της Νέας Προγραμματικής Περιόδου Η τιμή βάσης του δείκτη αφορά την μέση επιβατική κίνηση του Τράμ ημερησίως άρα τον πραγματικό πληθυσμό με πρόσβαση στο υφιστάμενο δίκτυο.
Χρόνος διαδρομής Αεροδρόμιο - Λαύριο μέσω του Προαστιακού Σιδηρόδρομου	Λεπτά	Ο δείκτης αναφέρεται στο χρόνο κάλυψης της διαδρομής Αεροδρόμιο - Λαύριο μετά την κατασκευή και αποπεράτωση της νέας σιδηροδρομικής γραμμής του ΠΡΟΑΣΤΙΑΚΟΥ.	ΕΥΔ Ε.Π. ΣΑΑΣ & ΟΣΕ / 2007	0	20	Αφορά νέα γραμμή που με την ολοκλήρωση επιτυγχάνεται η σιδηροδρομική σύνδεση των δυο λιμανιών Πειραιάς - Λαύριο και την σύνδεση του λιμανιού του Λαυρίου με το Αεροδρόμιο Ελευθέριος Βενιζέλος.
Αύξηση ταχύτητας κυκλοφορίας ΠΡΟΑΣΤΙΑΚΟΥ Σιδηρόδρομου Αττικής (Τμήμα Πειραιάς - Τρεις Γέφυρες)	χλμ./ώρα	Ο δείκτης αναφέρεται στην αύξηση της ταχύτητας κυκλοφορίας των συρμών στη σιδηροδρομική γραμμή του ΠΡΟΑΣΤΙΑΚΟΥ μετά τις παρεμβάσεις στο πλαίσιο του Προγράμματος.	ΕΥΔ Ε.Π. ΣΑΑΣ & ΟΣΕ / 2007	30	80	Η τιμή βάσης αναφέρεται στην ταχύτητα κυκλοφορίας στη διαδρομή της σιδηροδρομικής γραμμής του ΠΡΟΑΣΤΙΑΚΟΥ Αττικής στο τμήμα Πειραιάς - Τρεις Γέφυρες πριν τις παρεμβάσεις του Προγράμματος.
Χρόνος διαδρομής Κόρινθος - Λαμία (οδικά)	Ωρες	Ο δείκτης αναφέρεται στη μείωση του χρόνου διαδρομής που θα επέλθει ως αποτέλεσμα των έργων κατασκευής και αποπεράτωσης αυτοκινητοδρόμων εντός TEN-T στο πλαίσιο του Προγράμματος.	ΥΠΕΧΩΔΕ, 2007	2,46	2,20	Η τιμή βάσης αναφέρεται στον υφιστάμενο χρόνο κάλυψης της διαδρομής Κόρινθος - Λαμία οδικά, δηλαδή πριν τις παρεμβάσεις στο πλαίσιο του Προγράμματος των έργων κατασκευής και αποπεράτωσης αυτοκινητοδρόμων TEN-T.

5. Αναμενόμενες επιπτώσεις.

Οι αναμενόμενες επιπτώσεις του παρόντος Άξονα προσδιορίζονται ενδεικτικά στις ακόλουθες:

- Βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας Αττικής σαν Διεθνές Επιχειρηματικό Κέντρο.
- Ενίσχυση ενός ολοκληρωμένου και λειτουργικού μοντέλου μετακινήσεων, προσανατολισμένου στην βελτίωση της ποιότητας της ζωής των κατοίκων και στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας.
- Αύξηση του μεριδίου επιβατικής κίνησης των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς , με προοπτική λειτουργίας των αστικών συγκοινωνιών ως ενιαίου συνόλου. (διαλειτουργικότητα συστημάτων μεταφορών).
- Βελτίωση της πρόσβασης και της ποιότητας των μετακινήσεων από και προς πόλους εμπορικής, τουριστικής και πολιτισμικής ανάπτυξης της Περιφέρειας.
- Βελτίωση της προσπελασιμότητας, κυκλοφοριακή εξυγίανση, αισθητική αναβάθμιση και βελτίωση της ασφάλειας των μετακινήσεων στις οδικές αρτηρίες αφενός του πολεοδομικού συγκροτήματος και, αφετέρου, των λοιπών πόλεων της Περιφέρειας.
- Βελτίωση της ασφάλειας και μείωση των τροχαίων ατυχημάτων.
- Ενίσχυση μακροπρόθεσμα της εσωτερικής συνοχής και της άρσης των ανισοτήτων στο εσωτερικό της Περιφέρειας (συμπεριλαμβανομένων και των νησιών) σε χωρικούς και κοινωνικο-οικονομικούς όρους.
- Βελτίωση της ασφαλούς ενεργειακής προσφοράς.
- Περαιτέρω βελτίωση της προστασίας του περιβάλλοντος , φυσικού και ανθρωπογενούς από οχλούσες εγκαταστάσεις στα πλαίσια των αρχών της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης.,

6. Στόχευση σε όρους ομάδων-στόχων / τομέων / περιοχών / ειδικών εδαφικών μονάδων.

ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΕΥΣΗΣ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ
ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΣ	<ul style="list-style-type: none"> • Ο πληθυσμός και οι επισκέπτες της Περιφέρειας (πολίτες, τουρίστες, επιχειρηματίες, ειδικές και ευάλωτες ομάδες πληθυσμού κ.λ.π.) • όλες οι κατηγορίες των Επιχειρήσεων
ΠΕΡΙΟΧΕΣ	<ul style="list-style-type: none"> • Το σύνολο της Περιφέρειας
ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΔΑΦΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	<ul style="list-style-type: none"> • Αστικές και ημιαστικές περιοχές της Περιφέρειας,, περιοχές απειλούμενες από περιβαλλοντική υποβάθμιση κ.λπ. • Νησιωτικές περιοχές

7. Συνεισφορά της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων.

Στο πλαίσιο του Άξονα, δεν υπάρχει συνεισφορά από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων.

8. Κρατικές ενισχύσεις.

Θα εξετασθεί η χρήση κρατικών ενισχύσεων στο πλαίσιο του παρόντος Άξονα Προτεραιότητας. Επίσης θα διασφαλιστεί η συμμόρφωση με τους κανόνες κρατικών ενισχύσεων που ισχύουν κατά την έγκριση απόφασης της χορήγησης της ενίσχυσης.

9. Καινοτόμες και πειραματικές παρεμβάσεις- Συνολικές επιχορηγήσεις και χρήση εργαλείων χρηματοοικονομικής τεχνικής.

Στο πλαίσιο του Άξονα δεν θα υλοποιηθούν πιλοτικές και καινοτόμες παρεμβάσεις..

10. Ενδεικτικός Κατάλογος Μεγάλων έργων .

Στον Άξονα περιλαμβάνονται μεγάλα έργα τα οποία ενδεικτικά είναι τα εξής και χωρίζονται στις παρακάτω κατηγορίες :

Μεταφορικές υποδομές.

Α. Σιδηροδρομικές Υποδομές

- **Ολοκλήρωση Προαστιακού Σιδηρόδρομου Αττικής.**

Αφορά την κατασκευή ανισόπεδων διαβάσεων και πεζογεφυρών στο τμήμα από Πειραιά έως 3 Γέφυρες , έργα οδικού δικτύου σε κρίσιμα τμήματα του εσωτερικού οδικού δακτυλίου και μέρους υπογειοποίησης σιδηροδρομικού δικτύου καθώς και κατασκευής Ηλεκτραμαξοστασίου σιδηροδρομικών συρμών. Ενδεικτικός προϋπολογισμός (Δημόσια Δαπάνη) : 90εκ.€.

- **Δημιουργία Εμπορευματικού Κέντρου στο Θριάσιο Πεδίο.**

Στο πλαίσιο του ΠΕΠ περιλαμβάνεται η ολοκλήρωση των υποδομών του Εμπορευματικού Κέντρου στο Θριάσιο Πεδίο (Ε/Κ) σε οριοθετημένη ζώνη παροχής υπηρεσιών συναφών με τις μεταφορές, όπου οι ενδιαφερόμενες ιδιωτικές επιχειρήσεις μπορούν να εγκατασταθούν και να ασκήσουν τις δραστηριότητές τους. Η ανάπτυξη των συνδυασμένων μεταφορών και η επένδυση σε εμπορευματικά κέντρα αποτελεί σαφή προτεραιότητα στον εθνικό σχεδιασμό των μεταφορικών υποδομών. Η έμφαση των συνδυασμένων μεταφορών δίνεται στην ταυτόχρονη εξυπηρέτηση, όπου είναι δυνατόν, τριών μεταφορικών μέσων, δηλ. σιδηροδρομικών, θαλάσσιων και οδικών. Τα παραπάνω είναι σε συνάφεια με την πολιτική για την δημιουργία των εμπορευματικών κέντρων όπως αυτή περιγράφεται στο Ε.Π. «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας». Ενδεικτικός προϋπολογισμός (Δημόσια Δαπάνη) : 70εκ.€.

- **Επέκταση του Τραμ τμήμα Σταδίου Ειρήνης και Φιλίας (ΣΕΦ)-Πειραιάς.**

Αφορά την επέκταση της υφιστάμενης γραμμής ΤΡΑΜ μέχρι το κέντρο του Πειραιά. Ενδεικτικός προϋπολογισμός (Δημόσια Δαπάνη) : 55εκ.€.

- **Επέκταση Προαστιακού Σιδηρόδρομου Αττικής , τμήμα Κορωπί - Λαύριο.**

Αφορά την κατασκευή της σιδηροδρομικής γραμμής από τον υπάρχοντα σταθμό Κορωπίου προς Λαύριο για την ολοκλήρωση του δικτύου του Προαστιακού Σιδηρόδρομου μέχρι το λιμάνι του Λαυρίου. Η σύνδεση της γραμμής αυτής (και κατ' επέκταση του λιμένα Λαυρίου) με το Διεθνές Αεροδρόμιο «Ελ. Βενιζέλος» θα γίνεται μέσω της γραμμής που συνδέει τη γραμμή του Προαστιακού Σιδηρόδρομου με το Αεροδρόμιο . Ενδεικτικός προϋπολογισμός (Δημόσια Δαπάνη) : 125εκ.€.)

- **Επισκευαστική βάση στον Πειραιά, για συρμούς αστικών μεταφορών σταθερής τροχιάς.**

Αφορά την κατασκευή της νέας επισκευαστικής βάσης για συρμούς αστικών μεταφορών στον Πειραιά που περιλαμβάνει την κατασκευή νέων κτιριακών εγκαταστάσεων και νέας γραμμολογίας για την πρόσβαση και την εναπόθεση των συρμών στην επισκευαστική βάση, και με προσδοκώμενη θετική επίπτωση την μεγιστοποίηση των χώρων προς εκμετάλλευση (χώροι επισκευής και εναπόθεσης συρμών) καθώς και τη βελτιστοποίηση της διάταξης των προτεινομένων χρήσεων ως προς τα δεδομένα του περιβάλλοντος χώρου (βασικές ροές πεζών και οχημάτων, χρήσεις κτιρίων, δεδομένα φυσικού περιβάλλοντος - θάλασσα). Ενδεικτικός προϋπολογισμός (Δημόσια Δαπάνη) : 85εκ.€.

Β.Οδικές υποδομές.

- **Επέκταση ταχείας Λεωφόρου Μαρκοπούλου-Λαυρίου.**

Αφορά στην κατασκευή παράκαμψης Λαυρίου ως επέκταση της Λεωφόρου Μαρκοπούλου-Λαυρίου και βελτίωση – αναβάθμιση της κύριας οδού. Ενδεικτικός προϋπολογισμός (Δημόσια Δαπάνη) : 50εκ.€.

- **Επεκτάσεις Αττικής οδού.**

Αφορά στην επέκταση της Δυτικής Περιφερειακής Υμηττού ως το Ελληνικό και τα νότια προάστια και τη σύνδεσή της με τημ Λεωφ. Ποσειδώνος καθώς και την κατασκευή της Νότιας-Ανατολικής περιφερειακής Υμηττού και την σύνδεση των νοτιών προαστίων με το Διεθνές Αεροδρόμιο «ΕΛ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ». Ενδεικτικός προϋπολογισμός (Δημόσια Δαπάνη : 200εκ.€.)

- **Έργα αναβάθμισης του άξονα Ελευσίνα -Υλίκη -Θήβα.**

Αφορά στην αναβάθμιση του άξονα που συνδέει την Ελευσίνα με την Θήβα και τον ΠΑΘΕ στο ύψος της Υλίκης. Είναι έργο ενταγμένο στα διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών. Το τμήμα εντός της Περιφέρειας Στερεά Ελλάδα (Ν. Βοιωτίας) θα καλυφθεί από αμιγώς εθνικούς πόρους. Ενδεικτικός προϋπολογισμός (Δημόσια Δαπάνη : 100εκ.€.)

- **Κυκλοφοριακές βελτιώσεις στην Εθνική Οδό Αθηνών - Θεσσαλονίκης.**

Αφορά κυκλοφοριακές βελτιώσεις – ομογενοποίηση χαρακτηριστικών της Εθνικής Οδού ΠΑΘΕ στο τμήμα από Τρεις Γέφυρες μέχρι τον ανισόπεδο κόμβο της Αττικής Οδού. Ενδεικτικός προϋπολογισμός (Δημόσια Δαπάνη : 180εκ.€.)

Υποδομές Ενέργειας.

- **Διασύνδεση των Κυκλάδων.**

Το έργο αφορά την διασύνδεση του συστήματος της ηπειρωτικής χώρας και ειδικότερα της Αττικής και των νήσων Σύρου , Πάρου , Νάξου , Τήνου και Μυκόνου με δυνατότητα επέκτασης μελλοντικά προς τη Μήλο για αξιοποίηση του γεωθερμικού της δυναμικού. Το φυσικό και οικονομικό αντικείμενο του έργου επιμερίζεται στο ΠΕΠ Αττικής 2007-2013 , και σε άλλα Επιχειρησιακά Προγράμματα, λαμβάνοντας υπόψη τα km του δικτύου και τις καταναλώσεις. Ενδεικτικός προϋπολογισμός (Δημόσια Δαπάνη) : 250εκ.€.)

3.3 ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2. ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ.

1. Γενική Περιγραφή του Άξονα Προτεραιότητας.

Στον Άξονα Προτεραιότητας περιλαμβάνονται παρεμβάσεις για την ορθολογική και περιβαλλοντικά αποδεκτή με βάση τις σχετικές οδηγίες της Ε.Ε., διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων, την ορθολογική διαχείριση υδάτινων πόρων, την πρόληψη και αντιμετώπιση φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων, την ανάπτυξη κοινωνικών δομών για τη συμφιλίωση οικογενειακής ζωής και εργασίας, τη βελτίωση του συστήματος την ενίσχυση των υποδομών υγείας με έμφαση στην πρωτοβάθμια υγειονομική φροντίδα, τις υποδομές ψηφιακής σύγκλισης με στόχο την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών της δημόσιας διοίκησης προς τους πολίτες, την κάλυψη των κενών που παρατηρούνται στις εκπαιδευτικές υποδομές του συνόλου των βαθμίδων της εκπαίδευσης και τέλος την ανάδειξη και προστασία των μνημείων της Περιφέρειας και την ανάδειξη του πολιτισμού σαν προωθητικού κλάδου για την οικονομία. Επίσης στο πλαίσιο του Άξονα Προτεραιότητας προβλέπονται στοχευμένες παρεμβάσεις με στόχο την προώθηση της κοινωνικής και εργασιακής ένταξης των κρατούμενων σε σωφρονιστικά καταστήματα της Περιφέρειας (πχ εκσυγχρονισμός του εξοπλισμού των παραγωγικών εργαστηρίων τους), σε συνέργεια με σχετικές δράσεις των τομεακών ΕΠ με συγχρηματοδότηση από το ΕΚΤ. Το παρόν Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα δύναται να χρηματοδοτήσει, κατά συμπληρωματικό τρόπο και εντός ορίου 10 % της κοινοτικής χρηματοδότησης του κάθε άξονα προτεραιότητάς του (εφεξής "ρήτρα ευελιξίας"), δράσεις που εμπίπτουν στο πεδίο συνδρομής του ΕΚΤ (εφεξής δράσεις ή παρεμβάσεις "τύπου ΕΚΤ"), εφόσον απαιτούνται για την ικανοποιητική υλοποίηση μιας πράξης και συνδέονται άμεσα με αυτήν. Στο πλαίσιο του παρόντος Άξονα Προτεραιότητας δύναται να γίνει χρήση της ρήτρας ευελιξίας για τη χρηματοδότηση κατηγοριών παρεμβάσεων τύπου ΕΚΤ σχετικών με την παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας, όπως "Βοήθεια στο Σπίτι", "Κοινωνική Μέριμνα", "ΚΗΦΗ", οι οποίες εμπίπτουν στην πολιτική κοινωνικής συνοχής της Περιφέρειας, ενισχύουν το στόχο του Άξονα Προτεραιότητας για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της Περιφέρειας και το Γενικό Στόχο 9 του ΕΣΠΑ, και θα συμβάλουν κατά τρόπο συμπληρωματικό στην υλοποίηση των ενδεικτικών κύριων κατηγοριών παρεμβάσεων του εν λόγω Άξονα Προτεραιότητας σχετικών με τις υποδομές Υγείας και Κοινωνικής Φροντίδας.

Η χρηματοδότηση των παραπάνω κατηγοριών παρεμβάσεων τύπου ΕΚΤ με χρήση της ρήτρας ευελιξίας θα γίνει σύμφωνα με τους όρους του θεσμικού πλαισίου, το οποίο θα εκπονηθεί από το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και το οποίο θα διασφαλίζει την εξατομικευμένη παροχή υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας στους τελικούς ωφελούμενους. Η εν λόγω χρηματοδότηση θα αφορά μεταβατική περίοδο με καταληκτική ημερομηνία την 31/12/2010, η οποία θα επιτρέπει την πλήρη υλοποίηση σχετικής Συστημικής Παρέμβασης στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού" που στοχεύει στη δημιουργία και εφαρμογή ενός βιώσιμου συστήματος παροχής υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας.»

Ειδικότερα, δε η στόχευση κατά τομέις έχει ως ακολούθως:

Περιβάλλον.

Το περιβάλλον αποτελεί το φυσικό υπόβαθρο της αειφόρου ανάπτυξης, οπότε η προστασία, η αναβάθμιση και η ορθολογική διαχείριση του αποτελούν κύριες συνιστώσες επιτυχίας για την επίτευξη της αειφορίας. Παράλληλα, η υψηλής στάθμης ποιότητα ζωής προσδιορίζεται πρωτίστως από την ποιότητα του φυσικού περιβάλλοντος. Οι παρεμβάσεις του Άξονα όσον αφορά στο περιβάλλον δρουν σε συνέργια με τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του πολιτιστικού και τουριστικού προϊόντος της Περιφέρειας.

Αναβάθμιση της Διοίκησης προς όφελος του πολίτη μέσα από τη χρήση ΤΠΕ.

Η μείωση της απόστασης που χωρίζει την Περιφέρεια Αττικής (η οποία βρίσκεται στην πρώτη θέση μεταξύ των Ελληνικών Περιφερειών στην αξιοποίηση των ΤΠΕ) από το μέσο όρο της Ε.Ε. αποτελεί βασική προτεραιότητα. Σκοπός της Ψηφιακής Στρατηγικής του ΕΣΠΑ κατά τη νέα Προγραμματική Περίοδο είναι να πραγματοποιηθεί ένα «Ψηφιακό Άλμα στην Παραγωγικότητα και στην Ποιότητα Ζωής». Το «Ψηφιακό Άλμα στην Ποιότητα Ζωής» στοχεύει στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής μέσω της βελτίωσης της καθημερινής ζωής των πολιτών με τη χρήση ΤΠΕ και μέσω της ανάπτυξης ψηφιακών υπηρεσιών για τον πολίτη. Έτσι δίδεται έμφαση σε παρεμβάσεις, οι οποίες αποσκοπούν στην μείωση της απαιτούμενης προσπάθειας των κατοίκων της Περιφέρειας για την πραγματοποίηση καθημερινών τους εργασιών με στόχο και τη μείωση των μετακινήσεων αλλά και την ταχύτερη εξυπηρέτηση και τη βελτίωση των ευκαιριών που τους παρέχονται. Το έτος 2006, στις πέντε (5) διαθέσιμες ηλεκτρονικές υπηρεσίες προστέθηκαν τρεις (3), ανεβάζοντας το ποσοστό των διαθέσιμων υπηρεσιών στο 40%⁵⁵. Χαρακτηριστικό είναι ότι οι μισές από τις διαθέσιμες υπηρεσίες είναι για επιχειρήσεις, ενώ οι υπόλοιπες αφορούν την εξυπηρέτηση των πολιτών, συμβάλλοντας στην βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Η αύξηση της αποτελεσματικότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών της Δημόσιας διοίκησης θα προκύψει από τη διεύρυνση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης με σκοπό την αποτελεσματικότερη και διαφανή χρήση των ψηφιακών υπηρεσιών από οποιονδήποτε, οπουδήποτε και οποτεδήποτε, με υιοθέτηση της αρχής «Σχεδιάζοντας για Όλους», εντάσσοντας προϋποθέσεις και όρους προσβασιμότητας σε ΤΠΕ για άτομα με αναπηρία βασιζόμενες σε διεθνώς αναγνωρισμένους κανόνες τις οδηγίες προσβασιμότητας W3C και συγκεκριμένα στα Web Content Accessibility Guidelines (WAI/WCAG).

Υγεία και κοινωνική αλληλεγγύη.

Η υγεία των μεμονωμένων ατόμων και των πληθυσμών αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική εξέλιξη, όπως αναγνωρίζεται στη Στρατηγική της Λισσαβόνας⁵⁶. Το υγειονομικό επίπεδο της Περιφέρειας πρέπει να διατηρηθεί καθώς, η Περιφέρεια Αττικής υπερτερεί σε σχέση με τη χώρα, τόσο ως προς την αναλογία κλινών θεραπευτηρίων, όσο και ως προς τον αριθμό των ιατρών ανά 1000 κατοίκους, βελτιώνοντας όμως την αποδοτικότητά του, διευρύνοντας την πρόληψη και την πρωτοβάθμια φροντίδα και εμβαθύνοντας την κοινωνική αλληλεγγύη.

Ειδικότερα δε η έμφαση στη πρωτοβάθμια φροντίδα εκφράζει μία στρατηγική που δίνει την απαιτούμενη βαρύτητα στον εξωνοσοκομειακό τομέα του συστήματος υγείας. Οι πρωτοβάθμιες μονάδες λειτουργούν ως το επίκεντρο του όλου συστήματος υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης. Αυτό το σύστημα για να λειτουργήσει αποτελεσματικά προαπαιτεί όχι μόνο αναβαθμισμένες και καλά οργανωμένες πρωτοβάθμιες υπηρεσίες, αλλά και αμφίδρομη επικοινωνία με τις νοσοκομειακές μονάδες.

Οι παρεμβάσεις για την Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας εστιάζονται τόσο στην δημιουργία νέων υποδομών όσο και στον εκσυγχρονισμό και την λειτουργική αναβάθμιση της κτιριακής υποδομής των μονάδων παροχής Α' θμιας φροντίδας υγείας. Επιπλέον θα καλυφθούν απομακρυσμένες και νησιωτικές περιοχές με κινητές μονάδες ενώ θα συνεχιστεί η ανάπτυξη δομών ψυχικής υγείας σε πρωτοβάθμιο επίπεδο.

⁵⁵ Οι υπηρεσίες αυτές είναι οι ακόλουθες: Στατιστικά Δεδομένα, ΦΠΑ, Φορολογία, Κοινωνικές Εισφορές, Πιστοποιητικά, Καταχώρηση Αυτοκινήτου, Εύρεση Εργασίας, Φόρος Εισοδήματος.

⁵⁶ Companion of Lisbon Strategy – Action 8

Όσον αφορά στην Προστασία της Δημόσιας Υγείας επιδιώκεται η δικτύωση των υφιστάμενων υπηρεσιών μέσω της ενίσχυσης και αναβάθμισης των υποδομών τους, η ανάπτυξη συστήματος παρακολούθησης προσδιοριστικών παραγόντων της υγείας, η ανάπτυξη υπηρεσιών για τον έλεγχο των πυλών εισόδου της χώρας και η προώθηση προγραμμάτων υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων.

Επίσης θα προωθηθούν συντονισμένες δράσεις προγραμμάτων πρόληψης και προαγωγής της δημόσιας υγείας τόσο στον γενικό πληθυσμό όσο και σε ειδικές κατηγορίες πληθυσμού.

Οι παρεμβάσεις στις κοινωνικές υποδομές αφορούν σε δημιουργία, ενίσχυση και αναβάθμιση υποδομών για δομές ανοικτής φροντίδας, αυτόνομης και ημιαυτόνομης διαβίωσης, κοινοτικών ή διαδημοτικών δικτύων υποστήριξης, επέκταση και δημιουργία δομών βραχείας νοσηλείας, μονάδες κοινωνικής αποκατάστασης και διαμόρφωση των κατάλληλων συνθηκών για την εφαρμογή καινοτόμων υποστηρικτικών υπηρεσιών. Οι ως άνω παρεμβάσεις του Αξονα συνεργούν ισχυρά με παρεμβάσεις στα Τομεακά Προγράμματα και των δύο διαρθρωτικών Ταμείων.

Η έμφαση στην **πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας** αποτελεί βασική κατεύθυνση για τον τομέα υγείας στο ΕΣΠΑ, με προτεραιότητα στις υποβαθμισμένες περιοχές και στοχεύει στην αποσυμφόρηση των νοσοκομείων. Στον τομέα της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας (ΠΦΥ) εκφράζεται μία στρατηγική που δίνει μεγαλύτερη έμφαση στον τομέα του συστήματος υγείας που αφορά στην πρόληψη, την προαγωγή της υγείας, τις βασικές φροντίδες υγείας προς το σύνολο του πληθυσμού.

Ο γενικός στόχος για την πρωτοβάθμια φροντίδα είναι η διατήρηση ενός υψηλού επίπεδου υγείας που θα στηρίζεται στην αναδιάρθρωση των υπηρεσιών αυτών σε τοπικό επίπεδο. Η επιτυχία του κοινωνικού και τοπικού προσανατολισμού θα βοηθήσει περιοριστεί στο ελάχιστο η προσφυγή σε δευτεροβάθμια νοσοκομειακή περίθαλψη.

Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί επίσης στη λήψη όλων των απαραίτητων μέτρων από τις αρμόδιες αρχές (Γενικός Γραμματέας ΥΥΚΑ και Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού για τα θέματα υγείας στο ΕΣΠΑ) για τη **διασφάλιση της πλήρους λειτουργικότητας των συγχρηματοδοτούμενων υποδομών υγείας μέχρι το τέλος της προγραμματικής περιόδου**, συμπεριλαμβανομένου και **ποσοτικά-ποιοτικά επαρκούς στελέχωσης τους**. Στο πλαίσιο αυτό οι αρμόδιες υπηρεσίες ανάπτυξης προσωπικού του ΥΥΚΑ ενημερώνονται μετά την σύναψη σύμβασης εργολαβίας υποδομών ή προμήθειας εξοπλισμών ώστε να ελέγχουν την επάρκεια του υφιστάμενου προσωπικού και να πραγματοποιούν την έναρξη και προγραμματισμό των απαιτούμενων ενεργειών μέχρι την πλήρη λειτουργία των νέων υπηρεσιών.

Οι παρεμβάσεις αυτές θα συμβάλλουν:

A. Στην προώθηση του **Γενικού Στόχου 10 του ΕΣΠΑ** και ειδικότερα των ειδικών του στόχων:

- Ανάπτυξη του δικτύου της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας και της Δημόσιας Υγείας.
- Προώθηση της Πληροφορικής Τεχνολογίας και των e-υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης - Ολοκλήρωση της πολιτικής εισαγωγής ψηφιακής τεχνολογίας.
- Μεταρρύθμιση στην ψυχική υγεία και ανάπτυξη πολιτικών επανένταξης.

Στην προώθηση του **Γενικού Στόχου 9 του ΕΣΠΑ** και στον ειδικό του στόχο που αφορά στην Αποϊδρυματισμό και την ανάπτυξη πολιτικών επανένταξης των Ατόμων με Αναπηρία.

B. Στην προώθηση των ακόλουθων **Γενικών Στόχων της Εθνικής Στρατηγικής Υγείας**⁵⁷:

- 1.α.: Ανάπτυξη της Δημόσιας Υγείας
- 1.β.: Ανάπτυξη της Πρωτοβάθμιας περίθαλψης και προληπτικής ιατρικής
- 2.β: Αναβάθμιση των υπηρεσιών Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης στη Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια φροντίδα υγείας
- 4.α: Εδραίωση της Μεταρρύθμισης της Ψυχικής Υγείας
- 4.β: Αποϊδρυματισμός ΑμεΑ και Πολιτικές προώθησης στην αυτόνομη διαβίωση

⁵⁷ Η Εθνική Στρατηγική για την Υγεία στην περίοδο 2007-2013 αποτυπώνεται στο κείμενο προγραμματισμού που διαμόρφωσε το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΥΠΥΚΑ) τον Ιανουάριο του 2007: "ΕΘΝΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ. Δ' ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2007-2013", (διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://www.ygeia-pronoia.gr/4pp.htm>).

- 4.δ.: Κοινωνική Αλληλεγγύη - Προώθηση ισότητας και προστασία ευπαθών ομάδων
Επισημαίνεται ότι στο πλαίσιο αυτό έχει υπογραφεί **Μνημόνιο Συνεργασίας** μεταξύ των ΥΠΟΙΟ, ΥΠΥΚΑ, ΥΠΑΚΠ για το γενικό πλαίσιο προγραμματισμού και τις προτεραιότητες υγείας για την περίοδο 2007-2013 στο ΕΣΠΑ⁵⁸».

Πολιτισμός – Τουρισμός.

Η κατάλληλη αξιοποίηση της σχέσης τουρισμού-πολιτισμού στοχεύει στο να καταστεί η Αττική:

- ισχυρό περιφερειακό κέντρο Πολιτισμού και Παιδείας, με έμφαση στην περιοχή της Νοτιανατολικής Ευρώπης και της Ανατολικής Μεσογείου

Με βάση και την σχετική εθνική στρατηγική για την πολιτιστική ανάπτυξη, οι σχετικές παρεμβάσεις στην Αττική θα κινηθούν στο τρίπτυχο: υποδομές – θεσμοί – επενδύσεις.

Η ενίσχυση των πολιτιστικών υποδομών θα εστιασθεί στην αναβάθμιση των διεθνούς εμβέλειας ισχυρών πόλων προσέλκυσης επισκεπτών της Αττικής (λ.χ. δίκτυο σύγχρονων μουσείων, πινακοθήκη, ενοποίηση αρχαιολογικών χώρων, ενίσχυση πολιτιστικών θεσμών κ.ο.κ.), ενώ ταυτόχρονα θα αναδειχθούν και άλλοι χώροι σε αυτό το επίπεδο επισκεψιμότητας. Ήδη, σημαντικά έργα αναβάθμισης της μητροπολιτικής πολιτιστικής και τουριστικής υποδομής έχουν δρομολογηθεί με μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων (Λυρική Σκηνή και Εθνική Βιβλιοθήκη). Η αναβάθμιση αυτή οφείλει να επεκταθεί στην αξιοποίηση των ολυμπιακών εγκαταστάσεων, ώστε να αναδειχθεί η Αττική ως κόμβος τουρισμού-πολιτισμού διεθνούς εμβέλειας,

Παιδεία – εκπαίδευση.

Στο πλαίσιο της μετάβασης στην κοινωνία της γνώσης, οι τομείς παρέμβασης στην παιδεία εστιάζουν σε ένα πλέγμα παρεμβάσεων σε κτιριακές υποδομές τόσο στην προσχολική αγωγή (νηπιαγωγεία) όσο και στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση με προτεραιότητα κάλυψης των περιπτώσεων όπου λειτουργούν σχολικές μονάδες με διπλά ωράρια. Επίσης κτιριακές παρεμβάσεις αναβάθμισης των χώρων θα γίνουν σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης καθώς και σε υποδομές αρχικής και επαγγελματικής κατάρτισης και δια βίου εκπαίδευσης προκειμένου να αντιμετωπιστούν ανάγκες λειτουργίας εργαστηρίων, δομών έρευνας και καινοτομίας όπως και συστημάτων δικτύωσης και επικοινωνίας. Επίσης προβλέπονται υποδομές σε εξοπλισμό, προμήθεια νέου ή αναβάθμιση υπάρχοντος εργαστηριακού και τεχνολογικού εξοπλισμού ιδίως σε ΤΠΕ, σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, στην αρχική και επαγγελματική κατάρτιση και στη δια βίου μάθηση με προτεραιότητα της λειτουργίας στο σύνολο των ολοήμερων σχολείων, των επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑΛ) και επαγγελματικών σχολών (ΕΠΑΣ) καθώς και των υποδομών έρευνας και καινοτομίας.

2. Στόχοι του Άξονα Προτεραιότητας.

Η στρατηγική του Άξονα εξυπηρετείται μέσω των ακόλουθων ειδικών στόχων :

- Διαχείριση των υδάτινων πόρων, προστασία εδαφικών συστημάτων και θαλάσσιου περιβάλλοντος.
- Προώθηση βιοποικιλότητας και φυσικής προστασίας.
- Πρόληψη-διαχείριση κινδύνων, φυσικών και τεχνολογικών.
- Ανάπτυξη-αναβάθμιση υποδομών υγείας, με έμφαση στην ενίσχυση του δικτύου πρωτοβάθμιας υγειονομικής φροντίδας.
- Ανάπτυξη-αναβάθμιση κοινωνικών υποδομών με έμφαση στις υποδομές φροντίδας παιδιών.
- Παροχή ψηφιακών υπηρεσιών προς τους πολίτες.
- Ενίσχυση των πολιτιστικών - τουριστικών υποδομών.

⁵⁸ Memorandum of Understanding of the Ministries of Economy and Finance, Employment and Social Protection, Health and Social Solidarity, regarding the Programming framework and priorities for Health at the Hellenic NSRF 2007-2013.

- Αναβάθμιση των εκπαιδευτικών υποδομών.

Ο παρών Άξονας Προτεραιότητας θα συμβάλει:
 Στους Γενικούς Στόχους 3,4,6,9,10,11,15,16,17 του ΕΣΠΑ
 Στις προτεραιότητες 1,2,3 και 4 του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων.
 Στην 1^η (Να γίνουν η Ευρώπη και οι περιφέρειές της, πιο ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις και απασχόληση) στην 2^η (Βελτίωση των γνώσεων και της καινοτομίας με στόχο την ανάπτυξη) στην 3^η (Περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας) και στην 4^η (Η εδαφική διάσταση της πολιτικής συνοχής) Κατευθυντήριες Γραμμές για την Συνοχή.
 Στις 9^η, 11^η, 17^η και 18^η και 23^η Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση.
 Στους Γενικούς στόχους 3 και 4 του Ε.Π. Αττικής.

3. Δράσεις του Άξονα Προτεραιότητας.

Οι ενδεικτικές δράσεις του Άξονα εντοπίζονται στις εξής :

3.1) Περιβαλλοντική προστασία και πρόληψη κινδύνων.

Προβλέπονται οι ακόλουθες ενδεικτικές παρεμβάσεις :

- Ολοκλήρωση αντιπλημμυρικής προστασίας, πύκνωση δικτύων αποχέτευσης ομβρίων υδάτων.
- Υποδομές ύδρευσης.
- Υποδομές αποχέτευσης, διαχείρισης υγρών αποβλήτων.
- Διαχείριση στερεών αποβλήτων.
- Ανάπτυξη συστημάτων παρακολούθησης της ποιότητας του αέρα, νερών, ακτών καθώς και προγραμμάτων αντιμετώπισης θορύβου, ακτινοβολιών και κλιματικής αλλαγής, ατμοσφαιρικής ρύπανσης.
- Έργα αποκατάστασης περιοχών ρυπασμένων από επικίνδυνα απόβλητα.
- Πρόληψη τεχνολογικών κινδύνων και αντιμετώπιση μεγάλων βιομηχανικών ατυχημάτων (Οδηγία SEVEZO).
- Δράσεις ανάδειξης των προστατευόμενων περιοχών και των περιοχών φυσικού κάλλους.
- Στήριξη θεσμών / μηχανισμών / δράσεων εφαρμογής περιβαλλοντικής πολιτικής.

3.2) Ψηφιακή σύγκλιση για την εξυπηρέτηση του πολίτη.

Προβλέπονται παρεμβάσεις οι οποίες αντιστοιχούνται και δρουν στο πλαίσιο και σε εφαρμογή της στρατηγικής του Ε.Π. «Ψηφιακή Σύγκλιση» για την Περιφέρεια Αττικής. Οι παρεμβάσεις ενδεικτικά έχουν ως εξής:

- Ανασχεδιασμός διαδικασιών του Δημόσιου τομέα και της Αυτοδιοίκησης και παροχή ψηφιακών υπηρεσιών προς τους Πολίτες.
- Ανάπτυξη στοχευμένου ψηφιακού περιεχομένου στην εκπαίδευση.
- Επέκταση σχολικών δικτυακών υποδομών και των εξοπλισμών που σχετίζονται με ΤΠΕ καθώς και ανάπτυξη καινοτομικών τεχνολογικών δράσεων που έχουν εφαρμογή στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Οι παρεμβάσεις αυτές δρουν συμπληρωματικά με το Ε.Π. «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013», στο επίπεδο της υποστήριξης των απαιτούμενων υποδομών και εξοπλισμού.

3.3) Πολιτισμός- Τουρισμός.

Προβλέπονται οι ακόλουθες ενδεικτικές παρεμβάσεις :

- Προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Υποδομές πολιτισμού μητροπολιτικού χαρακτήρα.
- Ανάπτυξη συνεκτικών πολιτιστικών υποδομών .
- Προστασία και ανάπτυξη της φυσικής κληρονομιάς με στόχο την ανάπτυξη και προώθηση και μορφών εναλλακτικού τουρισμού.

3.4) Ενίσχυση των κοινωνικών υποδομών.

Προβλέπονται οι ακόλουθες ενδεικτικές παρεμβάσεις :

- Ολοκλήρωση υποδομών υγείας με έμφαση στην Πρωτοβάθμια περίθαλψη και δικτύου κοινωνικής προστασίας (Βρεφονηπιακοί Σταθμοί, Στήριξη Δομών Κοινωνικής Φροντίδας κ.λπ.)
- Κτιριακές Υποδομές εκπαίδευσης, και υποδομές εξοπλισμού όλων των βαθμίδων και επιπέδων εκπαίδευσης.
- Ανάπτυξη και λειτουργία υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας με στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και την βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της περιφέρειας.

4. Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες.

ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΦΡΩΣΗ						
Νέες Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων (ΕΕΛ)	Αριθμός	Ο δείκτης αναφέρεται στον αριθμό των ΕΕΛ.	ΥΠΕΧΩΔΕ, ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΥΔΑΤΩΝ /2006	5	3	Η τιμή βάσης αναφέρεται στον αριθμό των υφιστάμενων σε λειτουργία ΕΕΛ (Κερατέας, Λαυρίου, Βιλλίων, Μεταμόρφωσης, Ψυττάλειας) στο σύνολο της Περιφέρειας στο τέλος του 2006. Η τιμή στόχος αφορά στον αριθμό των νέων ΕΕΛ που θα κατασκευασθούν μέσω του Προγράμματος .
Αγωγοί αποχέτευσης ομβρίων υδάτων	Χλμ	Ο δείκτης αποτιμά το συνολικό μήκος του δικτύου αγωγών αποχέτευσης ομβρίων	ΕΥΔ ΠΕΠ Αττικής / 2006	26	70	Η τιμή βάσης αναφέρεται σε χλμ. αγωγών ομβρίων υδάτων που κατασκευάστηκαν στο πλαίσιο του ΠΕΠ Αττικής 2000-2006. Η τιμή στόχος εκτιμήθηκε με μοναδιαίο κόστος 1.000.00 Ευρώ / χλμ., όπως αυτό προκύπτει από αντίστοιχες παρεμβάσεις της προγραμματικής περιόδου 2000-2006 στο πλαίσιο του ΠΕΠ Αττικής και αποτελεί τον καθαρό στόχο της Δ' προγραμματικής περιόδου.
Υποδομές μονάδων πρωτοβάθμιας φροντίδας Υγείας (ΑΚΥ, ΚΥ)	Αριθμός	Ο δείκτης αναφέρεται σε υποδομές υγείας πρωτοβάθμιας φροντίδας δηλαδή στα κέντρα υγείας και στα κέντρα υγείας αστικού τύπου),	Υπ. Υγείας - ΕΥΔ ΕΠ Υγεία - Πρόνοια/ 2007	13	10	Η τιμή βάσης αναφέρεται στις λειτουργούσες υποδομές υγείας πρωτοβάθμιας φροντίδας (κέντρα υγείας και κέντρα υγείας αστικού τύπου) στην Περιφέρεια Αττικής το 2007. Η τιμή στόχος αφορά στις υποδομές φροντίδας πρωτοβάθμιας φροντίδας που θα κατασκευασθούν μέσω του προγράμματος .

Αριθμός μουσειών-μνημείων που αναδεικνύονται	Αριθμός	Ο δείκτης αναφέρεται στον αριθμό των μουσειών και μνημείων που θα δημιουργηθούν στο πλαίσιο του προγράμματος.	ΥΠ. Πολιτισμού	66	3	Η τιμή βάσης προσμετρά τα μνημεία και τα μουσεία στην Περιφέρεια Αττικής τα οποία αναφέρονται στον κατάλογο του Υπ. Πολιτισμού. Μουσεία (δημόσια)=28, Μνημεία =38. Η τιμή στόχος αναφέρεται στα μνημεία και στα μουσεία που θα δημιουργηθούν εντός της προγραμματικής περιόδου.
Υποδομές φροντίδας παιδιών	Αριθμός	Ο δείκτης ορίζεται ως ο αριθμός των δημόσιων (μη ιδιωτικών) βρεφονηπιακών, βρεφικών και νηπιακών σταθμών και των κέντρων δημιουργικής απασχόλησης παιδιών	ΕΥΔ ΠΕΠ Αττικής / 2007	33	30	Η τιμή βάσης αναφέρεται στον αριθμό υποδομών φροντίδας παιδιών, οι οποίες δημιουργήθηκαν στο πλαίσιο του ΠΕΠ Αττικής 2000-2006. Η τιμή στόχος εκτιμήθηκε με μοναδιαίο κόστος 1.600.00 Ευρώ / μονάδα., όπως αυτό προκύπτει από αντίστοιχες παρεμβάσεις της προγραμματικής περιόδου 2000-2006 στο πλαίσιο του ΠΕΠ Αττικής και αποτελεί τον καθαρό στόχο της Δ' προγραμματικής περιόδου.
Αριθμός ICT projects.	Αριθμός	Ο δείκτης ορίζεται ως ο αριθμός των έργων που σχετίζεται με Βασικές Υπηρεσίες του Δημοσίου για επιχειρήσεις καθώς και Χρηματοδοτούμενους κόμβους παροχής ψηφιακών υπηρεσιών	ΕΥΔ. ΕΠ. ΚτΠ	0	82	
Υποδομές μονάδων κοινωνικής φροντίδας	Αριθμός	Ο δείκτης αναφέρεται σε υποδομές μονάδων κοινωνικής φροντίδας.	Υπ. Υγείας - ΕΥΔ ΕΠ Υγεία - Πρόνοια/ 2007	14	47	Η τιμή βάσης αντιστοιχεί στον αριθμό υποδομών μονάδων κοινωνικής φροντίδας που λειτουργούν στην Περιφέρεια Αττικής το 2007. Η τιμή στόχος αφορά στις υποδομές Μονάδων Κοινωνικής φροντίδας που θα κατασκευασθούν μέσω του προγράμματος

ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ						
Ποσοστό ισοδύναμου πληθυσμού που εξυπηρετείται από Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων (ΕΕΛ)	%	Ο δείκτης αναφέρεται στον ισοδύναμο εξυπηρετούμενο πληθυσμό προς το συνολικό πληθυσμό της Περιφέρειας μετά από την ολοκλήρωση και των νέων μονάδων ΕΕΛ, οι οποίες δημιουργούνται στο πλαίσιο του Προγράμματος. Δηλαδή στο συνολικά εξυπηρετούμενο ισοδύναμο πληθυσμό της Περιφέρειας από ΕΕΛ βάσει των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις κοινοτικές οδηγίες (Προτεραιότητες Α, Β και Γ).	ΥΠΕΧΩΔΕ, ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΥΔΑΤΩΝ / 2006	80%	95%	Η τιμή βάσης αναφέρεται στο ποσοστό του εξυπηρετούμενου πληθυσμού προς το συνολικό πληθυσμό που υποχρεούται βάσει των κοινοτικών οδηγιών να συνδεθεί με ΕΕΛ (Προτεραιότητες Α, Β και Γ) με την ολοκλήρωση των έργων στο τέλος του Γ' ΚΠΣ 2000-2006, ήτοι στον εξυπηρετούμενο προς το συνολικό πληθυσμό στην αρχή της νέας προγραμματικής περιόδου. Η τιμή στόχος αφορά στο ποσοστό του πληθυσμού που θα εξυπηρετείται με την ολοκλήρωση του Ε.Π. Αττικής 2007-2013. Η τιμή στόχος συνολικά θα φθάσει στο 100%, καθώς το υπόλοιπο 5% θα καλυφθεί από παρεμβάσεις χρηματοδοτούμενες από το Ταμείο Συνοχής.
Ποσοστό αστικών στερεών αποβλήτων που υφίστανται επεξεργασία	%	Ο δείκτης αναφέρεται στο κλάσμα των αστικών στερεών αποβλήτων από τα συνολικά παραγόμενα, τα οποία υφίστανται επεξεργασία μετά από τις παρεμβάσεις του Προγράμματος.	Περιφέρεια Αττικής: Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων ΥΠΕΧΩΔΕ / 2006	25%	75%	Η τιμή βάσης αναφέρεται στο κλάσμα αστικών στερεών αποβλήτων στην Περιφέρεια Αττικής που υφίστανται επεξεργασία πριν από τις παρεμβάσεις του Προγράμματος. Η τιμή στόχος συνολικά θα φθάσει στο 100%, καθώς το υπόλοιπο 25% θα καλυφθεί από παρεμβάσεις χρηματοδοτούμενες από το Ταμείο Συνοχής.

Εξυπηρετούμενος πληθυσμός από μονάδες πρωτοβάθμιας φροντίδας	%	Ο δείκτης αναφέρεται στον εξυπηρετούμενο πληθυσμό από τις μονάδες πρωτοβάθμιας φροντίδας, οι οποίες δημιουργούνται ή πραγματοποιούνται παρεμβάσεις από το Πρόγραμμα.	Εκτίμηση Συμβούλου εκ των προτέρων αξιολόγησης	29%	51%	Η τιμή βάσης εκτιμάται με την παραδοχή πως για την πλήρη κάλυψη (100%) του αστικού πληθυσμού σε ανάγκες φροντίδας από πρωτοβάθμιες μονάδες αστικού τύπου απαιτούνται 45 μονάδες. Η τιμή βάσης προκύπτει αναλογικά καθότι στην Περιφέρεια λειτουργούν 13 τέτοιες μονάδες και προγραμματίζεται η δημιουργία 10 επιπλέον από το Πρόγραμμα.
Πολίτες που χρησιμοποιούν τις Δημιουργούμενες Υπηρεσίες Δημόσιας Διοίκησης που είναι Πλήρως Διαθέσιμες Ηλεκτρονικά	% επί του πληθυσμού της Περιφέρειας	Ο δείκτης αναφέρεται στο ηλικίο του αριθμού των πολιτών που χρησιμοποιούν τις δημιουργούμενες ηλεκτρονικές υπηρεσίες της δημόσιας διοίκησης στο πλαίσιο του Προγράμματος προς το σύνολο του πληθυσμού της Περιφέρειας.	ΕΥΔ Ε.Π. "ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ" / 2006- ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΚεΠ	11%	20%	Η τιμή βάσης αναφέρεται στο ηλικίο του αριθμού των πολιτών που χρησιμοποιούν τις δημιουργούμενες ηλεκτρονικές υπηρεσίες δημόσιας διοίκησης στο πλαίσιο του Ε.Π. "Κοινωνία της Πληροφορίας 2000-2006" προς το σύνολο του πληθυσμού της Περιφέρειας

5. Αναμενόμενες επιπτώσεις.

Οι αναμενόμενες επιπτώσεις του παρόντος Άξονα προσδιορίζονται ενδεικτικά στις ακόλουθες:

- Βελτίωση των υποδομών που διασφαλίζουν την ορθολογική διαχείριση του υδάτινου δυναμικού της Περιφέρειας.
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και προστασία του περιβάλλοντος.
- Δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας.
- Λειτουργική ολοκλήρωση των υποδομών διαχείρισης λυμάτων και στερεών απορριμμάτων, και κάλυψη απαιτήσεων κοινοτικής νομοθεσίας.
- Βελτίωση των συνθηκών εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων.
- Ενίσχυση του δικτύου Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας καθώς και των υποδομών υγείας όλων των βαθμίδων.
- Περαιτέρω ενδυνάμωση του σύγχρονου πολιτισμού και αύξηση επισκεπτών ιστορικών χώρων, μουσείων κλπ.
- Ενίσχυση της δυναμικής του θεματικού τουρισμού.
- Βελτίωση στην πρόληψη και αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών.
- Αύξηση της αποτελεσματικότητας και της διαφάνειας μέσω ενσωμάτωσης των ΤΠΕ στις συναλλαγές μεταξύ Δημοσίου Τομέα και πολιτών.
- Ενίσχυση της εξοικείωσης της χρήσης των ψηφιακών υπηρεσιών από τους πολίτες.

6. Στόχευση σε όρους ομάδων-στόχων / τομέων / περιοχών / ειδικών εδαφικών μονάδων.

ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΕΥΣΗΣ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ
ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΣ	<ul style="list-style-type: none"> • Ο πληθυσμός και οι επισκέπτες της Περιφέρειας (πολίτες, τουρίστες, επιχειρηματίες, ειδικές και ευάλωτες ομάδες πληθυσμού κ.λπ.)
ΠΕΡΙΟΧΕΣ	<ul style="list-style-type: none"> • Το σύνολο της Περιφέρειας
ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΔΑΦΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	<ul style="list-style-type: none"> • Αστικές και ημιαστικές περιοχές της Περιφέρειας, περιοχές απειλούμενες από περιβαλλοντική υποβάθμιση κ.λπ. • Νησιωτικές περιοχές

7. Συνεισφορά της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων.

Στο πλαίσιο του Άξονα, δεν υπάρχει συνεισφορά από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων.

8. Κρατικές ενισχύσεις.

Δεν προβλέπεται η χρήση κρατικών ενισχύσεων στο πλαίσιο του παρόντος Άξονα Προτεραιότητας.

9. Καινοτόμες και πειραματικές παρεμβάσεις- Συνολικές επιχορηγήσεις και χρήση εργαλείων χρηματοοικονομικής τεχνικής.

Στο πλαίσιο του Άξονα δεν θα υλοποιηθούν πιλοτικές και καινοτόμες παρεμβάσεις εκτός των ειδικών παρεμβάσεων στα νησιά.

10. Ενδεικτικός Κατάλογος Μεγάλων έργων .

Στον Άξονα περιλαμβάνονται μεγάλα έργα τα οποία ενδεικτικά είναι τα εξής :

Δίκτυα Αποχέτευσης και Βιολογικοί Καθαρισμοί στους 4 οικισμούς Β κατηγορίας -Οδηγία 91/271- στην Ανατολική Αττική.

Πρόκειται για δίκτυα αποχέτευσης ακαθάρτων και τις Μονάδες επεξεργασίας αστικών λυμάτων που είναι απαραίτητα για την κάλυψη των απαιτήσεων της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ σε οικισμούς Β Κατηγορίας. (Ισοδύναμος πληθυσμός >15.000 κάτοικοι). Ενδεικτικός προϋπολογισμός : (Δημόσια Δαπάνη) : 320εκ.€.) .

Οι οικισμοί που εμπίπτουν στις απαιτήσεις της Οδηγίας είναι:

Αρτέμιδα
Ραφήνα
Νέα Μάκρη
Κορωπί

Ο αριθμός και οι επιμέρους προϋπολογισμοί των μεγάλων έργων περιβάλλοντος (>25εκ.€) σε αυτό το τομέα θα οριστικοποιηθούν.

3.4 ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ.

1. Γενική Περιγραφή του Άξονα Προτεραιότητας.

Στον Άξονα Προτεραιότητας περιλαμβάνονται παρεμβάσεις οι οποίες εξυπηρετούν την ενίσχυση της Έρευνας και της Τεχνολογίας καθώς και της διάχυσης των αποτελεσμάτων της στις επιχειρήσεις της Περιφέρειας, την ενίσχυση της καινοτομίας, την μεγαλύτερη αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών από τις επιχειρήσεις, την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, την βελτίωση της ανταγωνιστικής θέσης της Περιφέρειας την αναβάθμιση των τουριστικών υπηρεσιών και τον εμπλουτισμό του περιφερειακού τουριστικού προϊόντος, την αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων και των εισροών Ξένων Άμεσων Επενδύσεων την παραγωγή ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας καθώς και την ενίσχυση του θεσμικού παραγωγικού-επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

Οι πολιτικές που προδιαγράφονται στον συγκεκριμένο Άξονα ενσωματώνουν τη περιφερειακή διάσταση και εφαρμόζονται στην Περιφέρεια με συνεκτικό τρόπο, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση διακριτών, βιώσιμων και εξωστρεφών ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων.

Η υλοποίηση των παρεμβάσεων του Άξονα συνδέεται επίσης με συνοδευτικές παρεμβάσεις απλοποίησης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος (σε όλους τους τομείς), αντιμετώπισης του μεγέθους των επιχειρήσεων, εμπάθνησης της ενιαίας οικονομικής αγοράς, προστασίας του καταναλωτή, βιώσιμης διαχείρισης του περιβάλλοντος κ.λπ. Επίσης το παρόν Επιχειρησιακό Πρόγραμμα δύναται να χρηματοδοτήσει, κατά συμπληρωματικό τρόπο και εντός ορίου 10 % της κοινοτικής χρηματοδότησης του κάθε άξονα προτεραιότητάς του (εφεξής "ρήτρα ευελιξίας"), δράσεις που εμπίπτουν στο πεδίο συνδρομής του ΕΚΤ (εφεξής δράσεις ή παρεμβάσεις "τύπου ΕΚΤ"), εφόσον απαιτούνται για την ικανοποιητική υλοποίηση μιας πράξης και συνδέονται άμεσα με αυτήν. Στο πλαίσιο του παρόντος Άξονα Προτεραιότητας πρόκειται να γίνει χρήση της ρήτρας ευελιξίας για τη χρηματοδότηση κατηγοριών παρεμβάσεων τύπου ΕΚΤ οι οποίες εμπίπτουν στη στρατηγική του Υπουργείου Ανάπτυξης και θα συμβάλουν κατά τρόπο συμπληρωματικό στην υλοποίηση των ενδεικτικών κύριων κατηγοριών παρεμβάσεων του εν λόγω Άξονα Προτεραιότητας. Προβλέπεται να υλοποιηθούν οι ακόλουθες κατηγορίες παρεμβάσεων τύπου ΕΚΤ:

- Ενέργειες εκπαίδευσης, κατάρτισης, προσέλευσης ερευνητών, και εξειδίκευσης νέων ερευνητών στο πλαίσιο των δράσεων της δημιουργίας δικτύων έρευνας και πόλων καινοτομίας που χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα.
- Ειδικά προγράμματα κατάρτισης επιχειρηματιών και προσωπικού νέων επιχειρήσεων, των οποίων η δημιουργία χρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα.
- Κατάρτιση επαγγελματιών, εργοδοτών και εργαζομένων που ωφελούνται από κύριες παρεμβάσεις του Προγράμματος, όπως τα ολοκληρωμένα επιχειρηματικά σχέδια, τις επιχειρηματικές δικτυώσεις και συσπειρώσεις, και τις δράσεις αναδιάρθρωσης και διεύρυνσης δραστηριοτήτων.
- Κατάρτιση προσωπικού για ειδικές - εναλλακτικές μορφές τουρισμού και τη σύνδεσή τους με την παραγωγική διαδικασία των επιχειρήσεων των οποίων το επιχειρηματικό σχέδιο χρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα.
- Δράσεις ενημέρωσης και κατάρτισης για τη βελτίωση της λειτουργίας της αγοράς, την προστασία του καταναλωτή, την προώθηση νέας καταναλωτικής κουλτούρας και την προστασία του περιβάλλοντος, σε δομές και εποπτευόμενους φορείς του ΥΠΑΝ και του ΥΤΑΝ που χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα.
- Δράσεις κατάρτισης ερευνητών και άλλων ομάδων εργαζομένων σε επιχειρηματικές - τεχνολογικές υποδομές, παρεμβάσεις των οποίων, όπως η μεταφορά τεχνολογίας, χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα.»

2. Στόχοι του Άξονα Προτεραιότητας.

Η στρατηγική του Άξονα εξυπηρετείται μέσω των ακόλουθων ειδικών στόχων :

- Προώθηση χρήσης ΤΠΕ σε επιχειρήσεις της Περιφέρειας & ενίσχυση του κλάδου των ΤΠΕ
- Μετατροπή της γνώσης σε καινοτόμα προϊόντα, διαδικασίες & υπηρεσίες και στην υποβοήθηση μεταφοράς τεχνολογίας προς τις επιχειρήσεις και ειδικότερα τις ΜΜΕ.
- Επενδύσεις σε επιχειρήσεις του συνδέονται άμεσα με έρευνα & καινοτομία.
- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και προώθηση των δικτυώσεων.
- Ενίσχυση της πρόσβασης των ΜΜΕ σε σύγχρονα χρηματοδοτικά μέσα και εργαλεία.
- Χωροταξική διευθέτηση βιομηχανίας και συνοδευτικών δραστηριοτήτων και ενίσχυση της πράσινης επιχειρηματικότητας.
- Αναβάθμιση των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών .
- Προώθηση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας..

Ο παρών Άξονας Προτεραιότητας θα συμβάλει:
 Στους Γενικούς Στόχους 1,2,3 5,6,7 καθώς και 12 και 14 του ΕΣΠΑ.
 Στις προτεραιότητες 1,2,3 και του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων.
 Στις 1η (Να γίνουν η Ευρώπη και οι περιφέρειές της, πιο ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις και απασχόληση), στην 2η (Βελτίωση των γνώσεων και της καινοτομίας με στόχο την ανάπτυξη) και στην 3^η(Περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας) Κατευθυντήριες γραμμές για την συνοχή.
 Στις 7^η, 8^η, 9^η, 10^η, 15^η Κατευθυντήριες γραμμές για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση.
 Στον Γενικό Στόχο 2 του Ε.Π. Αττικής.

3. Δράσεις του Άξονα Προτεραιότητας.

Οι δράσεις που ακολουθούν είναι ενδεικτικές. Στο πλαίσιο του παρόντος Άξονα Προτεραιότητας υλοποιούνται κυρίως δράσεις οι οποίες εξυπηρετούν την στρατηγική για την Ανταγωνιστικότητα στην χώρα όπως αυτή αποτυπώνεται στο ΕΠ. «Ανταγωνιστικότητα & Επιχειρηματικότητα».

3.1) Δραστηριότητες Έρευνας & Τεχνολογικής Ανάπτυξης σε ερευνητικά κέντρα.

Προβλέπονται οι ακόλουθες ενδεικτικές παρεμβάσεις :

- Ενίσχυση και ενδυνάμωση της διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της Έρευνας και Τεχνολογίας , καθώς και προώθηση της πρόσβασης σε Ευρωπαϊκές E&TA υποδομές, περιλαμβανομένων των υποδομών των διεθνών E&TA Οργανισμών.
- Ενίσχυση ερευνητικών και τεχνολογικών υποδομών σε περιπτώσεις που κριθεί αναγκαίο σύμφωνα με τις διεθνείς εξελίξεις και της ανάγκης της περιφερειακής οικονομίας.

3.2) Υποδομές Έρευνας & Τεχνολογικής Ανάπτυξης. (συμπεριλαμβανομένων των κτιρίων, των οργάνων και των δικτύων υπολογιστών μεγάλης ταχύτητας που συνδέουν ερευνητικά κέντρα) και **κέντρα ικανότητας** όσον αφορά συγκεκριμένες τεχνολογίες

Προβλέπονται οι ακόλουθες ενδεικτικές παρεμβάσεις :

- Θεματικά δίκτυα προηγμένης έρευνας και ανάπτυξης και θεματικά δίκτυα έρευνας και εκπαίδευσης με στόχο την δημιουργία φυσικών ή/και δικτυακών πόλων ή/και Κέντρων Αριστείας. Μέσω των

δράσεων θα ενισχυθούν οι υποδομές και δραστηριότητες ΕΤΑ των συμμετεχόντων Δημόσιων Ε&Τ φορέων, καθώς και δράσεις προσέλευσης ερευνητών από την Ελλάδα και το εξωτερικό και αξιοποίησης της παραγόμενης γνώσης.

- Δημιουργία νέων ή/και η ενίσχυση υπαρχουσών ερευνητικών υποδομών ώστε να καλυφθούν οι ανάγκες που προκύπτουν από τις ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις, περιλαμβανομένης της συμμετοχής σε υποδομές ευρωπαϊκής εμβέλειας ή/και σε κοινές ευρωπαϊκές υποδομές.

3.3) Μεταφορά τεχνολογίας και βελτίωση των δικτύων συνεργασίας μεταξύ μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ), μεταξύ αυτών και άλλων επιχειρήσεων και πανεπιστημίων, ιδρυμάτων μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης κάθε τύπου, περιφερειακών αρχών, ερευνητικών κέντρων και επιστημονικών και τεχνολογικών πόλων (επιστημονικά και τεχνολογικά πάρκα, τεχνολόγοι κ.λπ)

Προβλέπονται οι ακόλουθες ενδεικτικές παρεμβάσεις :

- Ενίσχυση Νέων⁵⁹ και Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων Στόχο της δράσης αποτελεί η υποστήριξη των αναγκών των ΜΜΕ και των νέων επιχειρήσεων μέσω της προώθησης δραστηριοτήτων ΕΤΑ, καθώς και η παρακίνηση εκτέλεσης Ε&Τ έργων από μεγαλύτερο αριθμό επιχειρήσεων.
- Ανάπτυξη δικτύων επιχειρήσεων και άλλων υποστηρικτικών οργανισμών του δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα, συνδεδεμένων σε μια αλυσίδα προστιθέμενης αξίας που συνδυάζουν ένταση γνώσης, υψηλή τεχνολογία και δυνατότητα ενίσχυσης της παρουσίας των ελληνικών επιχειρήσεων στην εγχώρια και στις διεθνείς αγορές..
- Ενίσχυση της Προσφοράς και της Ζήτησης Υπηρεσιών Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας (« Voucher for SMEs, δημόσια εργαστήρια παροχής υπηρεσιών κ.ά. με στόχο την υποστήριξη των τεχνολογικών αναγκών των επιχειρήσεων και ειδικότερα των ΜΜΕ και η ενίσχυση του τομέα των παραπάνω υπηρεσιών.

3.4) Προηγμένες υπηρεσίες υποστήριξης για επιχειρήσεις και ομίλους επιχειρήσεων

Προβλέπονται οι ακόλουθες ενδεικτικές παρεμβάσεις :

- Αξιοποίηση σύγχρονων χρηματοοικονομικών εργαλείων (με τη χρήση πιθανόν και της πρωτοβουλίας JEREMIE), όπως ενδεικτικά αναφέρονται :
 - Παροχή εγγυήσεων, κεφαλαίων κλπ
 - Venture Capital
 - Business Angels και Mentoring
 - Μικροπίστωση
 - Δημιουργία Κεφαλαίου Υψηλού Επιχειρηματικού Κινδύνου (seed capital), με στόχο τη διεύρυνση των χρηματοδοτικών μέσων στην εφαρμογή της εθνικής ερευνητικής και τεχνολογικής πολιτικής και πολιτικής καινοτομίας.
 - Διευκόλυνση της πρόσβασης ΜΜΕ στις παρεχόμενες υπηρεσίες
 - Επέκταση της Εγγυοδοσίας Μεσαίων Επιχειρήσεων ή δικτύων ΜΜΕ σε νέα προϊόντα.

3.5) Ενίσχυση Μικρομεσαίων Μεταποιητικών Επιχειρήσεων για την προώθηση προϊόντων φιλικών προς το περιβάλλον.

Προβλέπονται οι ακόλουθες ενδεικτικές παρεμβάσεις :

⁵⁹ Στην έννοια των «νέων» επιχειρήσεων περιλαμβάνονται και οι επιχειρήσεις που δεν έχουν ενισχυθεί από τα εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα σε ΕΤΑ

- Ολοκληρωμένα Επιχειρηματικά Σχέδια για την υποστήριξη παραγωγικών επενδύσεων, που συμβάλλουν στην προστασία του περιβάλλοντος και στην περιβαλλοντική διαχείριση, καθώς και στην επιχειρηματική αξιοποίηση του ζητήματος της προστασίας του περιβάλλοντος .

3.6) Επενδύσεις σε επιχειρήσεις που συνδέονται άμεσα με την έρευνα και την καινοτομία (καινοτόμες τεχνολογίες, σύσταση νέων επιχειρήσεων από τα πανεπιστήμια, υφιστάμενα κέντρα και επιχειρήσεις E&TA κ.λπ.)

Προβλέπονται οι ακόλουθες ενδεικτικές παρεμβάσεις :

- Υποστήριξη Εκκολαπτηρίων Επιχειρήσεων (pre-incubation), ενίσχυση θερμοκοιτίδων δημιουργία νέων επιχειρήσεων υψηλής έντασης γνώσης (spin –off και spin –out).
- Δημιουργία Εθνικών⁶⁰ Τομεακών Πόλων E&A. Πρόκειται για μονοεπιστημονικές ή πολυεπιστημονικές ολοκληρωμένες παρεμβάσεις E&A μακράς διάρκειας (π.χ. 5 ετών), με στόχο τόσο την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας σε διεθνές επίπεδο όσο και την αναδιάρθρωση των κλάδων της προς νέους υψηλής προστιθέμενης αξίας για την οικονομία και την κοινωνία.
- Συνεργασία παραγωγικών και E&T φορέων (Συνεργασία). Στοχεύεται η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και της ποιότητας ζωής, η ενίσχυση της σύνδεσης έρευνας και παραγωγής, η πολύ-επιστημονική προσέγγιση και την εξωστρέφεια μέσω της διεθνούς E&T συνεργασίας. Οι Πράξεις που θα προωθηθούν θα καλύπτουν δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας (βασική και βιομηχανική έρευνα και πειραματική ανάπτυξη).
- Επιβράβευση (BONUS). Μετατροπή των προϊόντων της έρευνας και της γνώσης που παρήχθη από χρηματοδοτούμενα εθνικά ή/και κοινοτικά προγράμματα σε νέα ανταγωνιστικά προϊόντα και υπηρεσίες, κυρίως μέσω της παρακίνησης των ερευνητών στην παραγωγή τεχνολογικής γνώσης που μπορεί να αξιοποιηθεί .

3.7) Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις

Προβλέπονται οι ακόλουθες ενδεικτικές παρεμβάσεις :

- Ολοκληρωμένα Επιχειρηματικά Σχέδια για υποστήριξη παραγωγικών επενδύσεων .
- Συλλογικά Επιχειρηματικά Σχέδια ενίσχυσης των επιχειρηματικών συσπειρώσεων και δικτύωσης
- Προώθηση θεσμών για την εναλλακτική επίλυση διαφορών μεταξύ των επιχειρήσεων (Alternative Dispute Resolution).
- Απόκτηση επιχειρηματικής αριστείας και σύνδεσή της με τη διάχυση καλών πρακτικών σε νέους επιχειρηματίες .
- Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Επιχειρηματικότητας
- Ανάδειξη και προβολή προϊόντων και υπηρεσιών.
- Ολοκληρωμένες και καινοτόμες παρεμβάσεις για τον εκσυγχρονισμό - αναδιάρταξη του τουριστικού τομέα, που αφορούν σε ενισχύσεις επιχειρήσεων μέσω Αναπτυξιακού Νόμου.
- Ενίσχυση επιχειρήσεων ειδικών μορφών τουρισμού, ενίσχυση επιχειρήσεων εκτός Αναπτυξιακού Νόμου κλπ.
- Ενίσχυση των επιχειρήσεων του εμπορικού τομέα και των υπηρεσιών, με έμφαση στην ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων, με στόχο τη διαφοροποίηση του προϊόντος και την ενίσχυση της παρουσίας των ελληνικών επιχειρήσεων στις εγχώριες και στις διεθνείς αγορές.

⁶⁰ Ο όρος «εθνικός» στην δράση αυτή χρησιμοποιείται με την έννοια της προτεραιότητας σε εθνικό επίπεδο. Η έννοια του όρου «πόλου» χρησιμοποιείται με την έννοια της δικτύωσης των φορέων με εμπειρία και δραστηριότητες αντίστοιχες με τους στόχους της δράσης δηλαδή σε ένα εθνικό «πόλο» μπορεί να συμμετέχουν φορείς από όλες τις περιφέρειες ή και από ορισμένες περιφέρειες ή ακόμη και από μια περιφέρεια

- Ενίσχυση της βιοτεχνικής παραγωγής (κεραμική, μικροτεχνία κλπ) τόσο στις παραγωγικές δραστηριότητες όσο και στις δραστηριότητες προβολής και εμπορίας
- Λοιπές δράσεις οριζόντιου χαρακτήρα (μη-ενισχύσεων), όπως λ.χ. η Νέα Βιομηχανική Πολιτική (NEBΠ), η ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Επιχειρηματικών Πάρκων, η συστηματική στήριξη των νέων επιχειρηματιών, συνοδευτικές δράσεις απλοποίησης διαδικασιών και ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας κ.λπ.

3.8) Άλλα μέτρα για την τόνωση της έρευνας και της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας των ΜΜΕ.

Προβλέπονται οι ακόλουθες ενδεικτικές παρεμβάσεις :

- Μελέτες Τεχνικής Βιωσιμότητας (Technical Feasibility Studies) και υποστήριξης προετοιμασίας προτάσεων. Οι μελέτες αυτές, οι οποίες θα προηγούνται ορισμένων, κυρίως σημαντικής εμβέλειας, δραστηριοτήτων Έρευνας και Καινοτομίας και θα συνδέονται με το έργο θα έχουν ως στόχους την καλύτερη προετοιμασία τους. Επίσης περιλαμβάνονται μελέτες προετοιμασίας προτάσεων για τη συμμετοχή στα ευρωπαϊκά προγράμματα έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας.
- Επιστήμη και Κοινωνία. Στόχος της Δράσης είναι η ενσωμάτωση της επιστήμης στον κοινωνικό ιστό και η προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος στους νέους. Για το σκοπό αυτό θα προωθηθούν δράσεις ενημέρωσης του κοινού για θέματα επιστήμης, διάχυση στο ευρύ κοινό των αποτελεσμάτων της έρευνας, προγράμματα ενίσχυσης του επιχειρηματικού πνεύματος στους νέους κλπ»
- Υποστήριξη των Πολιτικών και κάλυψη μελλοντικών αναγκών⁶¹ : Πρόκειται για ενίσχυση E&T έργων ή/και υλοποίηση μελετών με στόχο την υποστήριξη χάραξης και αξιολόγησης πολιτικής ή/και υποστήριξη πολιτικής που βρίσκεται στην φάση υλοποίησης, περιλαμβανομένων και των πολιτικών και των οδηγιών της ΕΕ, της εφαρμογής της ανοικτής μεθόδου συντονισμού, καθώς και των πολιτικών συνεργασίας με διεθνείς οργανισμούς»
- Εκσυγχρονισμός των επιχειρηματικών υποδομών και υποστήριξη των επενδύσεων που απαιτούνται για Επιχειρηματικά Σχέδια επέκτασης ή δημιουργίας νέων «Επιχειρηματικών Πάρκων», μετεγκατάσταση επιχειρήσεων σε Ε.Π., ενίσχυση Υποδομών Εφοδιαστικής Αλυσίδας, υποστήριξη Υποδομών Ποιότητας, εφαρμογή προγραμμάτων περιβαλλοντικής αναβάθμισης περιοχών με μεγάλη βιομηχανική συγκέντρωση.
- Ενίσχυση για την απόκτηση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που έχουν προοπτικές εμπορικής εκμετάλλευσης
- Υποστήριξη των ΜΜΕ μέσω ενιαίων δομών επιχειρηματικότητας με την μορφή One-Stop shop.

3.9) Υπηρεσίες και εφαρμογές ΤΠΕ για τις ΜΜΕ (ηλεκτρονικό εμπόριο, κατάρτιση, δικτύωση)

Προβλέπονται οι ακόλουθες ενδεικτικές παρεμβάσεις :

- Προώθηση χρήσης ΤΠΕ σε επιχειρήσεις. Θα δοθεί έμφαση στην κινητοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού των επιχειρήσεων, είτε μέσω ανάπτυξης ψηφιακού περιεχομένου εκπαιδευτικού χαρακτήρα (προσβάσιμου από στελέχη επιχειρήσεων), είτε μέσω ανάπτυξης εφαρμογών επιχειρηματικού περιεχομένου (Business Gateways), είτε δράσεων επικοινωνίας και οδηγιών χρήσης των υφιστάμενων υπηρεσιών δίνοντας έμφαση στην αξία των ΤΠΕ για την επιχειρηματική λειτουργία των επιχειρήσεων.
- Παροχή ψηφιακών υπηρεσιών προς επιχειρήσεις & βελτίωση της παραγωγικότητας του Δημοσίου τομέα με την χρήση ΤΠΕ. Ειδικότερα προβλέπεται η παροχή αναβαθμισμένων ψηφιακών βασικών δημόσιων υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις οι οποίες εκτιμάται ότι θα συμβάλλουν στην μείωση του συνολικού χρόνου που απαιτείται για την έναρξη της λειτουργίας μιας επιχείρησης.

⁶¹ Τομείς προτεραιότητας ή δράσεις που δεν μπορούν να προβλεφθούν στην παρούσα φάση.

- Ενίσχυση της συμβολής του κλάδου των ΤΠΕ στην Περιφερειακή Οικονομία. Ειδικότερα προβλέπεται η δημιουργία και ενημέρωση ψηφιακού περιεχομένου για προγράμματα ανάπτυξης δεξιοτήτων σε ΤΠΕ (προγράμματα επιχειρηματικότητας σε ΤΠΕ, εφαρμογές ΤΠΕ στις επιχειρήσεις), η ανάπτυξη ψηφιακών μηχανισμών εθνικής εμβέλειας για τη συντονισμένη προώθηση και προβολή των ελληνικών επιχειρήσεων του κλάδου ΤΠΕ στο εξωτερικό κ.λπ.
- Προώθηση της επιχειρηματικότητας σε τομείς που αξιοποιούν ΤΠΕ. Ειδικότερα προβλέπονται συντονισμένες δράσεις άμεσης και έμμεσης υποστήριξης της επιχειρηματικότητας σε τομείς που αξιοποιούν ΤΠΕ αποτελεί που αποβλέπουν στη βελτίωση της παραγωγικότητας μέσω χρήσης ΤΠΕ

Οι παρεμβάσεις αυτές είναι ισοδύναμες με τους ειδικούς στόχους του ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση 2007-2013».

Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις αναμένεται να συμβάλλουν –μεταξύ άλλων- στην μείωση του κόστους προμηθειών για το δημόσιο τομέα, την ενίσχυση της διαφάνειας, αλλά και στην ώθηση των προμηθευτών του δημοσίου στην υιοθέτηση νέων τεχνολογιών για την διεύρυνση του πελατολογίου τους μέσω της παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών στον δημόσιο τομέα, καθώς και στην αύξηση των ποσοστών των επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο στις συναλλαγές τους με το δημόσιο με απώτερο σκοπό την εξοικονόμηση χρόνου και την αύξηση παραγωγικότητας.

3.10) Ανάπτυξη Βιώσιμων Ενεργειακών Πόρων – Ενίσχυση της Αειφορίας.

Προβλέπονται οι ακόλουθες ενδεικτικές παρεμβάσεις :

- Επενδύσεις εξοικονόμησης ενέργειας και βελτίωσης ενεργειακής απόδοσης στον δευτερογενή και τριτογενή τομέα.
- Επενδύσεις από ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ στον δευτερογενή και τριτογενή τομέα. Ενεργειακές επενδύσεις σε δημόσια κτίρια (π.χ. νοσοκομεία κ.α) και γενικότερα στον δημόσιο και οικιακό τομέα, ειδικές ενεργειακές επενδύσεις και επενδύσεις αξιοποίησης βιομάζας.
- Έρευνα και ανάπτυξη καινοτόμων εναλλακτικών ενεργειακών τεχνολογιών.

Γενικά:

Οι δράσεις Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας της Περιφέρειας, ανάλογα και με τους επιμέρους στόχους τους, θα είναι ανοικτές και σε συνεργασίες και δικτυώσεις με φορείς των άλλων περιφερειών της χώρας καθώς και με αντίστοιχους φορείς άλλων χωρών. Στο πλαίσιο της χωροταξικής διευθέτησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας, θα δημιουργηθούν ή/και θα αναβαθμισθούν επιχειρηματικά / τεχνολογικά πάρκα, ενώ σε υποβαθμισμένες περιοχές που διαχρονικά έχουν εξελιχθεί σε άτυπες και οχλούσες βιομηχανικές συγκεντρώσεις, θα εφαρμοσθούν ειδικά μέτρα αναζωογόνησης και περιβαλλοντικής αποκατάστασης.

4. Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και δείκτες.

ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΚΡΩΣΗ						
Υφιστάμενες ΜΜΕ που εκσυγχρονίζονται / βελτιώνονται	Αριθμός	Ο δείκτης περιλαμβάνει όλες τις υφιστάμενες επιχειρήσεις που θα ενισχυθούν (εκσυγχρονισμός) στο πλαίσιο του Προγράμματος από όλα τα χρηματοδοτικά μέσα (πχ. Αναπτυξιακός Νόμος, Ενίσχυση ΜΜΕ, κ.λ.π.)	Μητρώο Επιχειρήσεων ΕΣΥΕ / 2003	306.907	1.554	Η τιμή βάσης αναφέρεται σε όλες τις υφιστάμενες επιχειρήσεις σε επίπεδο Περιφέρειας σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία. Η τιμή στόχος περιλαμβάνει όλες τις προβλεπόμενες επιχειρήσεις που θα εκσυγχρονιστούν / αναβαθμιστούν.
Νέες επιχειρήσεις που δημιουργούνται από επιδοτούμενα προγράμματα	Αριθμός	Ο δείκτης περιλαμβάνει όλες τις νέες επιχειρήσεις που θα ενισχυθούν στο πλαίσιο του Προγράμματος από όλα τα χρηματοδοτικά μέσα (πχ. Αναπτυξιακός Νόμος, Ενίσχυση ΜΜΕ, κ.λ.π.)	ΕΥΔ Ε.Π. "ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ" / 2007	0	99	Η τιμή βάσης απεικονίζεται 0 διότι οι «νέες επιχειρήσεις» θα αποτελέσουν νέα στοχευμένη παρέμβαση, η οποία με αυτήν την μορφή δεν υπήρχε στο ΕΠΑΝ. Η τιμή στόχος αποτελεί τον καθαρό στόχο της Δ' προγραμματικής περιόδου.
Επιχειρήσεις που ωφελούνται από δράσεις Έρευνας & Ανάπτυξης Καινοτομίας	Αριθμός	Ο δείκτης αναφέρεται σε όλες τις κατηγορίες ενισχύσεων σε έρευνα, τεχνολογία και καινοτομία προς τις επιχειρήσεις στο πλαίσιο του Προγράμματος και κυρίως: σε επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε έργα συνεργασίας ερευνητικών εργαστηρίων & επιχειρήσεων, σε νέες επιχειρήσεις που υποστηρίζονται για ΕΤΑ από τη Δράση Νέων και Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων, σε ΜΜΕ που επωφελούνται από την παροχή υπηρεσιών ΕΤΑΚ	ΕΥΔ Ε.Π. "ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ" / 2007-ΜΕΛΕΤΗ «ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ – ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ, Μάρτιος 2007	332	220	Η τιμή βάσης υπολογίζεται με αποτίμηση δεδομένων που σπληνίζονται στην συμμετοχή επιχειρήσεων σε όλες τις δράσεις Έρευνας-Ανταγωνιστικότητας-Καινοτομίας του ΕΠΑΝ για την περίοδο 2000-2006. Η τιμή στόχος αποτελεί τον καθαρό στόχο της Δ' προγραμματικής περιόδου.
Νέες υποστηριζόμενες επιχειρήσεις έντασης γνώσης (spin-off και spin-out)	Αριθμός	Ο δείκτης αναφέρεται στον αριθμό των ενισχυόμενων νέων / υποστηριζόμενων επιχειρήσεων έντασης γνώσης (spin-off και spin-out) στο πλαίσιο του Προγράμματος	ΕΥΔ Ε.Π. "ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ" / 2007	8	14	Η τιμή βάσης αναφέρεται στον αριθμό των ενισχυόμενων νέων / υποστηριζόμενων επιχειρήσεων έντασης γνώσης (spin-off και spin-out) των οποίων η ενίσχυση χρηματοδοτήθηκε στο πλαίσιο του Ε.Π. "ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ" 2000-2006 στην Περιφέρεια Αττικής. Η τιμή στόχος αποτελεί τον καθαρό στόχο της Δ' προγραμματικής περιόδου.
Τουριστικές κλίνες που εκσυγχρονίζονται	Αριθμός	Ο δείκτης αναφέρεται στον αριθμό των κλινών από όλες τις κατηγορίες τουριστικών καταλυμάτων (πχ. ξενοδοχειακές κλίνες, ενοικιαζόμενα δωμάτια, επιπλωμένες κατοικίες)	ΕΥΔ Ε.Π. "ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ" / 2007	62.312	8.353	Η τιμή βάσης περιλαμβάνει όλες τις ξενοδοχειακές κλίνες ανεξαρτήτως κατηγορίας σε επίπεδο Περιφέρειας κατά το 2005. Η τιμή στόχος αποτελεί τον καθαρό στόχο της Δ' προγραμματικής περιόδου.
Επενδυτικά σχέδια εναλλακτικών μορφών τουρισμού	Αριθμός	Ο δείκτης αναφέρεται στον αριθμό επενδυτικών σχεδίων εναλλακτικών μορφών τουρισμού	ΕΥΔ Ε.Π. "ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ" / 2007	0	5	Η τιμή στόχος αποτελεί τον καθαρό στόχο της Δ' προγραμματικής περιόδου.
Χρηματοδοτούμενες επιχειρήσεις για ενσωμάτωση ΤΠΕ στην καθημερινή τους λειτουργία	Αριθμός	Ο δείκτης αναφέρεται στον αριθμό των επιχειρήσεων που θα ενισχυθούν για την ενσωμάτωση εξοπλισμού ή εφαρμογών ΤΠΕ στην καθημερινή τους λειτουργία στο πλαίσιο του Προγράμματος. Η ενίσχυση αφορά διαφορετικούς τύπους εφαρμογών και συστημάτων (ERP, CRM, MIS, SCM κ.λ.π.) καθώς και εξοπλισμού ανάλογα με	ΕΥΔ Ε.Π. "ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ" / 2007	3.130	7.062	Η τιμή βάσης αναφέρεται στον αριθμό των επιχειρήσεων που χρηματοδοτήθηκε η ενίσχυσή τους στο πλαίσιο του Ε.Π. "Κοινωνία της Πληροφορίας", 2000-2006 στην Περιφέρεια Αττικής

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013

		τις ανάγκες της εκάστοτε επιχείρησης.				
Δημιουργούμενες & Νέες Επιχειρήσεις που παράγουν ή αξιοποιούν ΤΠΕ και Χρηματοδοτούνται από venture capital και άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία	Αριθμός	Ο δείκτης αναφέρεται στον αριθμό των δημιουργούμενων και νέων επιχειρήσεων σε τομείς που παράγουν ή αξιοποιούν σε σημαντικό βαθμό ΤΠΕ και χρηματοδοτούνται από venture capital και άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία (startups).	ΕΥΔ Ε.Π. "ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ" / 2007	0	118	Η τιμή στόχος αποτελεί τον καθαρό στόχο της Δ' προγραμματικής περιόδου.
Χρηματοδοτούμενοι κόμβοι παροχής ψηφιακών υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις	Αριθμός	Ο δείκτης αναφέρεται στο αριθμό των κόμβων παροχής ψηφιακών υπηρεσιών όπου θα είναι δυνατή η παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις που παρέχονται μέσω διαφορετικών φορέων στο πλαίσιο του Προγράμματος	ΕΥΔ Ε.Π. "ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ" / 2007	0	4	Η τιμή στόχος αποτελεί τον καθαρό στόχο της Δ' προγραμματικής περιόδου.
Συνολική εγκατεστημένη ισχύς από ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ (MW)	MW	Ο δείκτης αναφέρεται στην εγκατεστημένη ισχύ από ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ	ΕΥΔ Ε.Π. "ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ" / 2007	149	56	Η τιμή βάσης αναφέρεται στην εγκατεστημένη ισχύ από ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ στην Περιφέρεια Αττικής στο πλαίσιο του Ε.Π. "Ανταγωνιστικότητα" 2000-2006. Η τιμή στόχος αναφέρεται στην αύξηση της εγκατεστημένη ισχύς από ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ στην Περιφέρεια Αττικής μετά την ολοκλήρωση του Ε.Π. Αττικής 2007-2013 ()

ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ						
Ποσοστό τουριστικών κλινών που εκσυγχρονίζονται	%	Ο δείκτης αναφέρεται στο ηλικό του συνόλου των κλινών που θα εκσυγχρονιστούν στο πλαίσιο του Προγράμματος προς το σύνολο των υφιστάμενων κλινών της Περιφέρειας	ΕΥΔ Ε.Π. "ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ" / 2007	62.312	13,00%	
Νέες θέσεις εργασίας που δημιουργούνται από την ενίσχυση των επιχειρήσεων	Αριθμός	Ο δείκτης αναφέρεται στις νέες θέσεις εργασίας που θα δημιουργηθούν από την ενίσχυση των επιχειρήσεων στο πλαίσιο του Προγράμματος	ΕΥΔ Ε.Π. "ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ" / 2007	0	2.380	Ο δείκτης αφορά μκτές θέσεις εργασίας. Η τιμή στόχος αποτελεί τον καθαρό στόχο της Δ' προγραμματικής περιόδου.
Αριθμός υποστηριζόμενων επιχειρήσεων από Δομές Στήριξης	Αριθμός	Ο δείκτης αναφέρεται στον αριθμό των επιχειρήσεων που θα υποστηριχθούν από Δομές Στήριξης που θα δημιουργηθούν στο πλαίσιο του Προγράμματος.	ΕΥΔ Ε.Π. "ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ" / 2007 – Διεύθυνση Βιομηχανικών Επενδύσεων Γενικής Γραμματείας Βιομηχανίας	5'300	8.490	Η τιμή βάσης αφορά τον αριθμό των υποστηριζόμενων επιχειρήσεων από την δομή του ΚΕΤΑ Αττικής. Η τιμή στόχος αποτελεί τον καθαρό στόχο της Δ' προγραμματικής περιόδου.

Ισοδύναμα ανθρώπινη απασχόλησης ερευνητών	Αριθμός	Ο δείκτης αναφέρεται στα ισοδύναμα ανθρώπινη απασχόλησης ερευνητών που θα δημιουργηθούν ως αποτέλεσμα της υλοποίησης παρεμβάσεων έρευνας, τεχνολογίας και καινοτομίας που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του Προγράμματος	ΕΥΔ Ε.Π. "ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ" / 2007	0	780	Ο δείκτης αφορά μικτές θέσεις εργασίας. Η τιμή στόχος αποτελεί τον καθαρό στόχο της Δ' προγραμματικής περιόδου.
Αριθμός αιτήσεων για Δίπλωμα Ευρεσιτεχνίας από ερευνητές	Αριθμός	Ο δείκτης αναφέρεται στον αριθμό Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας των οποίων θα χρηματοδοτηθεί η αίτηση χορήγησής τους από το Πρόγραμμα	ΕΥΔ Ε.Π. "ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ" / 2007	0	14	Η τιμή στόχος αποτελεί τον καθαρό στόχο της Δ' προγραμματικής περιόδου.
Χρηματοδοτούμενες Επιχειρήσεις με δυνατότητα αποδοχής Ηλεκτρονικών Παραγγελιών %		Ο δείκτης αναφέρεται στο ηλικίο των επιχειρήσεων που θα χρηματοδοτηθούν για την ενσωμάτωση ΤΠΕ στην καθημερινή τους λειτουργία και ως αποτέλεσμα έχουν την δυνατότητα να υποδέχονται ηλεκτρονικές παραγγελίες, δια του συνόλου των υφιστάμενων επιχειρήσεων.	ΕΥΔ Ε.Π. "ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ" / 2007	8,56%	11,29%	Η τιμή βάσης αναφέρεται στο ηλικίο των επιχειρήσεων που χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο του Ε.Π. "Κοινωνία της Πληροφορίας 2000-2006" για την εισαγωγή ΤΠΕ δια του συνόλου των υφιστάμενων επιχειρήσεων
Χρηματοδοτούμενες Επιχειρήσεις με δυνατότητα αποδοχής Ηλεκτρονικών Πληροφομών για Πολύσες μέσω Διαδικτύου %		Ο δείκτης αναφέρεται στο ηλικίο των επιχειρήσεων που θα χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο του Προγράμματος για την ενσωμάτωση ΤΠΕ στην καθημερινή τους λειτουργία και έχουν την δυνατότητα να υποδέχονται ηλεκτρονικές πληροφορίες για πωλήσεις που πραγματοποιούν μέσω του διαδικτύου δια του συνόλου των υφιστάμενων επιχειρήσεων	ΕΥΔ Ε.Π. "ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ" / 2007	0,78%	1,69%	Η τιμή βάσης αναφέρεται στο ηλικίο των επιχειρήσεων που χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο του Ε.Π. "Κοινωνία της Πληροφορίας 2000-2006" για την εισαγωγή ΤΠΕ στην Περιφέρεια Αττικής δια του συνόλου των υφιστάμενων επιχειρήσεων
Επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν Δημιουργούμενες Υπηρεσίες του Δημοσίου που είναι Πλήρως Διαθέσιμες Ηλεκτρονικά % επί του συνόλου των επιχειρήσεων Περιφέρειας		Ο δείκτης αναφέρεται στο ηλικίο των επιχειρήσεων (> 10 εργαζόμενους) που αξιοποιούν τις δημιουργούμενες στο πλαίσιο του Προγράμματος ηλεκτρονικές υπηρεσίες του δημοσίου προς το σύνολο των επιχειρήσεων της Περιφέρειας	ΕΥΔ Ε.Π. "ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ" / 2007	84,29%	93,19%	Η τιμή βάσης αναφέρεται στο ηλικίο των επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν τις δημιουργούμενες ηλεκτρονικές υπηρεσίες του δημοσίου προς το σύνολο των επιχειρήσεων της Περιφέρειας
Εποφελούμενοι πολίτες από χρηματοδοτούμενους εξοπλισμούς ΤΠΕ	Αριθμός	Ο δείκτης αναφέρεται στο πλήθος των πολιτών που θα χρηματοδοτηθούν για αγορά εξοπλισμού ΤΠΕ στο πλαίσιο του Προγράμματος	ΕΥΔ Ε.Π. "ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ" / 2007	0	136.908	Η τιμή στόχος αποτελεί τον καθαρό στόχο της Δ' προγραμματικής περιόδου.
Ποσοστό πολιτών που χρησιμοποιούν τις Δημιουργούμενες Υπηρεσίες που είναι Πλήρως Διαθέσιμες Ηλεκτρονικά (εκτός Δημόσιας Διοίκησης) % επί του πληθυσμού της Περιφέρειας		Ο δείκτης αναφέρεται στο ποσοστό του αριθμού των πολιτών που αξιοποιούν στην καθημερινή τους ζωή τις δημιουργούμενες νέες ψηφιακά παρεχόμενες υπηρεσίες (εκτός δημόσιας διοίκησης) στο πλαίσιο του Προγράμματος προς το σύνολο του πληθυσμού της Περιφέρειας	ΕΥΔ Ε.Π. "ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ" / 2007	9%	20%	Η τιμή βάσης αναφέρεται στο ηλικίο του αριθμού των πολιτών που χρησιμοποιούν τις δημιουργούμενες ηλεκτρονικές υπηρεσίες (εκτός δημόσιας διοίκησης) προς το σύνολο του πληθυσμού της Περιφέρειας

5. Αναμενόμενες επιπτώσεις.

Οι αναμενόμενες επιπτώσεις του παρόντος Άξονα προσδιορίζονται ενδεικτικά στις ακόλουθες:

- Συμβολή στη μείωση του ελλείμματος σε έρευνα, καινοτομία και τεχνολογία ως προς τον μέσο όρο της ΕΕ-15.
- Ενίσχυση της συμμετοχής των επιχειρήσεων της Περιφέρειας στην ΕΤΑ και αποτελεσματικότερης διασύνδεσης του περιφερειακού ερευνητικού συστήματος με τους παραγωγικούς τομείς της Αττικής.

- Αποτελεσματική σύνδεση της αριστείας με τομείς που παράγουν καινοτομία και υψηλή οικονομική και κοινωνική προστιθέμενη αξία
- Εμπλουτισμός του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού της Περιφέρειας και ενίσχυση του επιχειρηματικού πνεύματος και της γεωγραφικής και διατομεακής κινητικότητάς του.
- Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων όλων των τομέων και κλάδων μέσω της διεύρυνσης των αγορών και του τεχνολογικού και οργανωτικού εκσυγχρονισμού τους.
- Βελτίωση του επιπέδου εξυπηρέτησης επιχειρήσεων μέσω της εφαρμογής νέων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών, ενσωμάτωσης μη-τεχνολογικής καινοτομίας και συνοδευτικών δράσεων απλοποίησης επιχειρηματικού περιβάλλοντος.
- Ενίσχυση της προσέλκυσης Ξένων Άμεσων Επενδύσεων (Ξ.Α.Ε.) και μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων.
- Εύρυθμη λειτουργία του ανταγωνισμού, των αγορών και των προϊόντων και προστασία του καταναλωτή.
- Ενθάρρυνση της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, την διεύρυνση της παραγωγικής βάσης της περιφέρειας και την δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης.
- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού τομέα.
- Αειφορική διαχείριση των ενεργειακών πόρων .
- Συμβολή στην αύξηση του ποσοστού ακαθάριστης περιφερειακής κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμη ηλεκτροπαραγωγή (Οδηγία 2001/77/ΕΚ),
- Συμβολή στη βελτίωση της σχέσης κατανάλωσης καυσίμων μεταφορών (επί ενεργειακής βάσης) με χρήση βιοκαυσίμων κατά το έτος 2010 (Οδηγία 2003/30/ΕΚ),
- Συμβολή στη μέση ετήσια εξοικονόμηση ενέργειας στην τελική χρήση κατά 1% (Οδηγία 2006/32/ΕΚ) και συγκράτηση του ρυθμού αύξησης του CO₂ και των άλλων αερίων θερμοκηπίου κατά 25% το έτος 2010 (σε σχέση με το έτος βάσης 1990).

6. Στόχευση σε όρους ομάδων-στόχων / τομέων / περιοχών / ειδικών εδαφικών μονάδων.

ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΕΥΣΗΣ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ
ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΣ	<ul style="list-style-type: none"> • Ο πληθυσμός και οι επισκέπτες της Περιφέρειας (πολίτες, τουρίστες, επιχειρηματίες, ειδικές και εύλωτες ομάδες πληθυσμού κ.λπ.) • Ερευνητικά Κέντρα , ΑΕΙ, ΤΕΙ, Επιχειρήσεις και συνεργασίες /δίκτυα /ενώσεις/clusters επιχειρήσεων όλων των τύπων και μεγέθους, Ινστιτούτα και εργαστήρια του Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, Φορείς παροχής και μεταφοράς τεχνολογίας και τεχνολογικών υπηρεσιών, Επιμελητήρια, Φυσικά πρόσωπα, ερευνητές – εφευρέτες, σύνδεσμοι επιχειρήσεων, επιμελητήρια, χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί και άλλοι φορείς με δραστηριότητες αντίστοιχες με τους στόχους των δράσεων Άξονα. • Όλες οι κατηγορίες των Επιχειρήσεων (ΠΕΜ, ΜΜΕ) και των κλάδων δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα • Επιχειρήσεις που υλοποιούν επενδύσεις εξοικονόμησης ενέργειας και βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης στον δευτερογενή και τριτογενή τομέα. • Επιχειρήσεις παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ στον δευτερογενή και τριτογενή τομέα, την αξιοποίηση της βιομάζας κ.λπ.
ΠΕΡΙΟΧΕΣ	<ul style="list-style-type: none"> • Το σύνολο της Περιφέρειας
ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΔΑΦΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	<ul style="list-style-type: none"> • Αστικές και ημιαστικές περιοχές της Περιφέρειας, περιοχές απειλούμενες από περιβαλλοντική ή άλλου είδους υποβάθμιση κ.λπ. • Νησιωτικές περιοχές

7. Συνεισφορά της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων.

Στο πλαίσιο του Άξονα, δεν προβλέπεται συνεισφορά από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων.

8. Κρατικές ενισχύσεις.

Στο πλαίσιο του παρόντος Άξονα Προτεραιότητας προβλέπεται η χορήγηση ενισχύσεων σύμφωνα με τον νέο χάρτη περιφερειακών ενισχύσεων 2007-2013. Ειδικότερα, κατά την εφαρμογή των παρεμβάσεων του Άξονα θα ληφθούν υπόψη :

- Οι Κατευθυντήριες Γραμμές σχετικά με τις Κρατικές Ενισχύσεις Περιφερειακού Χαρακτήρα 2007-2013.
- Το Πλαίσιο των Κρατικών Ενισχύσεων για την Έρευνα την Ανάπτυξη και την Καινοτομία (2007-2013).
- Ο Κανονισμός (ΕΚ) 1628/2006 της Επιτροπής της 24 Οκτ. 2006 για την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της Συνθήκης στις επενδυτικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα.
- Επίσης προβλέπεται η χορήγηση ενισχύσεων και μέσω του Επενδυτικού Νόμου όπως αυτός κάθε φορά ισχύει.

9. Καινοτόμες και πειραματικές παρεμβάσεις- Συνολικές επιχορηγήσεις και χρήση εργαλείων χρηματοοικονομικής τεχνικής.

Στον πλαίσιο του παρόντος Άξονα Προτεραιότητας δύναται επίσης να περιληφθούν καινοτόμες παρεμβάσεις με τη χρήση μηχανισμών χρηματοοικονομικής τεχνικής που αφορούν την αξιοποίηση νέων χρηματοδοτικών μέσων και εργαλείων, (όπως π.χ ενδεικτικά JEREMIE).

3.5.ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4. ΑΝΑΖΩΟΓΟΝΗΣΗ (REGENERATION) ΑΣΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ .

1. Γενική Περιγραφή του Άξονα Προτεραιότητας.

Στον Άξονα Προτεραιότητας περιλαμβάνονται παρεμβάσεις για την εφαρμογή προγραμμάτων αστικής αναζωογόνησης, που θα στοχεύουν στον μετασχηματισμό του αστικού τοπίου, την εφαρμογή εκτεταμένων αναπλάσεων, σε συνδυασμό με πιθανές δράσεις οικονομικών ενισχύσεων προς επιχειρήσεις για την αναθέρμανση της τοπικής επιχειρηματικότητας με στόχο την αποφυγή εμφάνισης περιοχών «χωρικού αποκλεισμού» λόγω και της συγκέντρωσης εύάλωτων πληθυσμιακών ομάδων για «κοινωνικό αποκλεισμό». Οι παρεμβάσεις του Άξονα θα υλοποιηθούν και μέσω της εφαρμογής Πρότυπων Καινοτόμων Σχεδίων Ανάπτυξης (Π.Κ.Σ.Α.), τα οποία βασίζονται σε προτάσεις των τοπικών αρχών (αυτοδιοίκηση Α' και Β' βαθμού) οικονομικών και κοινωνικών εταιρών. Οι παρεμβάσεις της κατηγορίας αυτής (Π.Κ.Σ.Α.) θα υλοποιηθούν μέσω «συνολικής επιχορήγησης» (global grant), ενώ θα εξετασθεί και η δυνατότητα αξιοποίησης των σύγχρονων τεχνικών χρηματοδότησης. Επίσης μέσω του εν λόγω Άξονα Προτεραιότητας δύναται να υποστηριχτούν και δράσεις στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Regions for Economic Change.» Σύμφωνα με το ΕΣΠΑ 2007-2013, η Αθήνα-Αττική αποτελεί τη μεγαλύτερη πληθυσμιακή συγκέντρωση της χώρας και τόπο εγκατάστασης πολλών επιχειρήσεων όλων των τομέων και κλάδων. Παράλληλα, αποτελεί αστική συγκέντρωση διεθνούς ακτινοβολίας, ενώ οι εξελίξεις σε αυτή, σε ότι αφορά τα πρότυπα κατοίκησης και παραγωγής λειτουργούν καθοριστικά στο σύνολο της χώρας. Η Αθήνα τείνει να επεκτείνεται στο σύνολο της Αττικής και στα γειτονικά με αυτή νησιά, ενώ αποτελεί το κέντρο ενός σημαντικού, με κριτήριο τα αστικά κέντρα που εντάσσονται σε αυτό, ημερησίου συστήματος το οποίο συμπεριλαμβάνει και περιοχές των Περιφερειών Στερεάς Ελλάδας, Πελοποννήσου, και Ν. Αιγαίου (Κυκλάδες).

Η **στρατηγική** του Άξονα εξυπηρετεί τις **χωρικές προτεραιότητες** της περιφερειακής αναπτυξιακής στρατηγικής όσον αφορά στη βιώσιμη ανάπτυξη των αστικών κέντρων της Περιφέρειας καθώς και άλλων κέντρων-χώρων .

Στους στόχους του Άξονα ενσωματώνονται οι αρχές της πολυλειτουργικής ανάπτυξης των αστικών κέντρων, η ενίσχυση των τάσεων δικτύωσης μεταξύ αστικών κέντρων, η βελτίωση και ανάπτυξη των υποδομών, η αειφορική ανάπτυξη των αστικών συγκεντρώσεων (αύξηση πρασίνου και κοινοχρήστων χώρων, ολοκληρωμένες υποδομές αστικών εξυπηρετήσεων, αστικές αναπλάσεις, δίκτυα πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων κ.λπ.), η αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων στα αστικά κέντρα και η συστηματοποίηση των πληροφοριών σχετικά με τις εξελίξεις στα αστικά κέντρα⁶².

Ο Άξονας Προτεραιότητας λειτουργεί απόλυτα συμπληρωματικά με τους άλλους Άξονες Προτεραιότητας του προγράμματος και ιδιαίτερα με τον Άξονα προτεραιότητας που περιλαμβάνει τις παρεμβάσεις για την ολοκλήρωση των υποδομών διαχείρισης στερεών και υγρών αποβλήτων. Δεν υπάρχει καμμία επικάλυψη των παρεμβάσεων του Άξονα 2 που λειτουργεί «οριζόντια» και των παρεμβάσεων του Άξονα 4 που έχει σαφώς προσδιορισμένη χωρική αναφορά .

Η εφαρμογή των δράσεων αστικής αναζωογόνησης εστιάζονται στην βελτίωση του φυσικού και οικονομικού περιβάλλοντος των περιοχών παρέμβασης. Στις υποβαθμισμένες περιοχές συνήθως εμφανίζονται και φαινόμενα κοινωνικού αποκλεισμού αφού η μείωση της αξίας της γής και των κατοικιών προσελκύει ομάδες πληθυσμού που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού. Για την άρση των φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού στις περιοχές αυτές προβλέπονται παρεμβάσεις κυρίως από το Ε.Π «Αξιοποίηση ανθρώπινου δυναμικού» αλλά και μέσω του ίδιου του Άξονα Προτεραιότητας με δυναμική αξιοποίηση της ρήτρας ευελιξίας .

⁶² ΕΣΠΑ 2007-2013, Ενότητα 4.4 «Χωρικές Προτεραιότητες της αναπτυξιακής στρατηγικής».

Η κινητοποίηση των ιδιωτικών πρωτοβουλιών με τη συνεργασία των τοπικών αρχών και των κοινωνικών εταίρων, αποτελεί μία επιπλέον διάσταση της πολυλειτουργικότητας της αστικής ανάπτυξης. Αναφέρονται ενδεικτικά οι πρωτοβουλίες δημιουργίας του «English Cities Fund» (ECF) με τη συμμετοχή Κεφαλαίων Επιχειρηματικών Συμμετοχών (Partnerships & Venture Capitals) στη Μεγάλη Βρετανία και του «Caisse des Dépôts» (CDC) στη Γαλλία.

Τα «Πρότυπα Καινοτόμα Σχέδια Ανάπτυξης» (Π.Κ.Σ.Α.) θα υλοποιηθούν μέσω Εταιρικών Σχημάτων τα οποία υπό τη μορφή αντιπροσωπευτικής ενεργού και συμμετοχικής εταιρικής σχέσης θα σχεδιάσουν, θα υλοποιήσουν, θα παρακολουθήσουν και θα αξιολογήσουν τις προβλεπόμενες δράσεις. Στο πλαίσιο μιας ισχυρής και διευρυμένης βάσης συνεργασίας αξιοποιούνται οι εμπειρίες και οι ιδέες ως προϊόν σύγκλισης των εταίρων για τη συντονισμένη και από κοινού εφαρμογή ενός νέου τρόπου ανάπτυξης της περιοχής τους και διακρίνονται σαφώς οι ρόλοι των εταίρων (ιδιωτικών και δημοσίων), η αγαστή συνεργασία τους και η εξειδίκευσή τους στον τομέα που αναλαμβάνει ο καθένας.

Η δικτύωση των εταίρων είναι κομβικής σημασίας για τη διευκόλυνση της ροής γνώσης, ιδεών και εμπειριών, ενώ θα πρέπει να διασφαλίζεται η μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων και οικονομίες κλίμακας. Τα εταιρικά σχήματα θα αποτελέσουν τον πυρήνα μέσω του οποίου διαχέονται τα αποτελέσματα του Π.Κ.Σ.Α. εξασφαλίζοντας ευρύτερες διασυνδέσεις είτε σε τοπικό επίπεδο (π.χ. επικοινωνίες μεταξύ πανεπιστημίων-παραγωγικού τομέα και μεταξύ επιχειρήσεων) είτε σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο (σύνδεση με άλλα δίκτυα).

Ως δυνητικοί εταίροι αναφέρονται: Δημόσιες αρχές, Δημόσιοι και Ιδιωτικοί φορείς, Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμού (Κοινότητες, Δήμοι, Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις), Επιχειρήσεις (ιδιαίτερα οι ΜΜΕ), Φορείς Στήριξης της Επιχειρηματικότητας, Ιδιώτες (φυσικά ή νομικά πρόσωπα), Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και εργαστήρια αυτών, Τεχνολογικά και Επιστημονικά Πάρκα, Επαγγελματικές Ενώσεις, Οικονομικά και Επιστημονικά Επιμελητήρια, Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα και σύνδεσμοί τους, Αναπτυξιακές Εταιρείες, Συνεταιρισμοί και Ενώσεις Συνεταιρισμών, Επιστημονικοί Φορείς, Περιβαλλοντικές και λοιπές Οργανώσεις, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ), Συλλογικά Όργανα Εργαζομένων, Κοινωνικοί Εταίροι, κλπ.

Τονίζεται ότι η προοπτική μόχλευσης πόρων του ιδιωτικού τομέα (φυσικά ή νομικά πρόσωπα) είναι απαραίτητη γιατί με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η μέγιστη δυνατή ενεργοποίηση του τοπικού δυναμικού όχι μόνο ως κοινωνικού αλλά και ως οικονομικού κεφαλαίου.

Οι μεσογειακές μητροπόλεις (μεταξύ των οποίων και η Αθήνα-Αττική) διαφοροποιούνται, τόσο ως προς το χωρικό διαχωρισμό των οικονομικών δραστηριοτήτων, όσο και ως προς το χωρικό διαχωρισμό των κοινωνικών τάξεων. Η ανάμειξη των χρήσεων και των κοινωνικών στρωμάτων – κύρια των μεσαίων και εργατικών – ενισχύεται από την παραοικονομία που διαπερνά και διαχέεται σε μεγάλα τμήματα των πόλεων με ακανόνιστο και ασυνεχή τρόπο, αφορά δε όλες τις κοινωνικές τάξεις.

Η έλλειψη συστηματοποίησης των χρήσεων γης φαίνεται να αποδίδεται κυρίως στην έλλειψη πολεοδομικού και, γενικότερα χωρικού σχεδιασμού και μηχανισμών ελέγχου, αλλά συναρτάται ιστορικά με την πολιτισμική και κοινωνικοοικονομική ιδιομορφία του Μεσογειακού Νότου που στηρίζεται σε άτυπες σχέσεις και δίκτυα, καθώς και στο διαφορετικό τρόπο παραγωγής του αστικού χώρου (δομή και καθεστώς ατομικής ιδιοκτησίας, αυτοαπασχόληση, κ.α.). Σε τελική ανάλυση, ο αστικός ιστός αντανάκλα τις διαφοροποιήσεις σε ζητήματα οργάνωσης της οικονομικής ζωής (παραοικονομία, μικρά σχετικά μεγέθη παραγωγικών κλάδων, κλάδοι εξειδίκευσης), θεσμικής οργάνωσης (κληρονομικό δίκαιο), κλιματολογικών συνθηκών (διάθεση ικανού ελεύθερου χρόνου σε δραστηριότητες ανοιχτών χώρων) και πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων⁶³.

⁶³ «Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης για την Αθήνα-Αττική», ΕΜΠ 2004.

Στην Περιφέρεια Αττικής η χωροθέτηση της βιομηχανίας ακολούθησε ιστορικά συγκεκριμένα πρότυπα χωρίς όμως να είναι σαφώς οριοθετημένα αφού ουσιαστικά ο μετασχηματισμός της Αθήνας από μια μικρή κωμόπολη των 5000 κατοίκων στα μέσα του 19 αιώνα μετεξελιχθηκε σε μια μητροπολιτική Περιφέρεια των 4.000.000 κατοίκων σε ένα χρονικό διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 100 χρόνια με δύο βασικές τομές που είναι η εισροή προσφύγων μετά την Μικρασιατική καταστροφή του 1922 και οι πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες του 1950 και 1960.

Η πρώτη βιομηχανική συγκέντρωση στην Περιφέρεια εντοπίζεται στον Πειραιά λόγω της ύπαρξης του λιμανιού και στον οδικό άξονα που συνδέει την Αθήνα με τον Πειραιά. Η βιομηχανική ανάπτυξη του Λαυρίου στα τέλη του 19 αιώνα και τα πρώτα χρόνια του 20 αιώνα οφείλεται στην ύπαρξη των μεταλλείων του Λαυρίου και την αναγκαιότητα γειτνίασης των μεταλλείων με τις μονάδες βιομηχανικής επεξεργασίας.

Εντός του πολεοδομικού συγκροτήματος είναι περιορισμένος ο αριθμός των εγκαταλελειμμένων βιομηχανοστασίων και δεν υπάρχουν «συνοικίες» η πολεοδομικές ενότητες που να χαρακτηρίζονται από σημαντικό αριθμό παλαιών εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών κτιρίων. Αναμένεται ότι μέσω των προτάσεων των ΠΚΣΑ θα υπάρχουν και παρεμβάσεις που αφορούν την αλλαγή χρήσεων σε παλαιές βιομηχανικές εγκαταστάσεις.

Για τα ΠΚΣΑ θα διατεθεί ποσό δημόσιας δαπάνης από τον Άξονα Προτεραιότητας το οποίο θα προκύψει από την πορεία Αξιολόγησης των σχεδίων ενώ το υπόλοιπο ποσό θα διατεθεί για την δημιουργία χώρων πρασίνου και σημειακών αστικών αναπλάσεων.

Οι παρεμβάσεις του άξονα 4 ανεξάρτητα αν εντάσσονται στα ΠΚΣΑ αποτελώντας προτάσεις των φορέων της αυτοδιοίκησης η όχι θα είναι συμβατές και θα τηρούν τον γενικότερο σχεδιασμό για την οργάνωση του χώρου στην Περιφέρεια όπως αυτός αποτυπώνεται στο νέο Ρυθμιστικό σχέδιο της Πρωτεύουσας το οποίο κυρώνεται με νόμο και είναι δεσμευτικό.

Μέσω του άξονα Προτεραιότητας εν μέρει επιχειρείται και η επίλυση του προβλήματος της αστικής διάχυσης μέσω της δημιουργίας νέων περιοχών εντός του πολεοδομικού συγκροτήματος για την εγκατάσταση οικονομικών δραστηριοτήτων. Η φύση του προβλήματος της αστικής διάχυσης είναι απόρροια είτε της μη τήρησης του νόμου η των ελλείψεων του θεσμικού πλαισίου. Η προώθηση του νέου χωροταξικού σχεδιασμού αλλά και η ολοκλήρωση των ειδικών χωροταξικών σχεδίων για την βιομηχανία τον τουρισμό και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας αναμένεται να συμβάλλουν αποφασιστικά στο περιορισμό του φαινομένου με την προϋπόθεση της αν και αυταπόδεικτης μη επιτευχθείσας αυστηρής τήρησης των νόμων.

Γενικότερα, η Περιφέρεια Αττικής όπως προαναφέρθηκε αποτελεί στο σύνολο της τον σημαντικότερο πόλο ανάπτυξης της χώρας και δεν μπορούν να προσδιορισθούν στο εσωτερικό της επιμέρους πόλοι ανάπτυξης Η βιώσιμη ανάπτυξης της αναμένεται να λειτουργήσει διαχυτικά και στις περιοχές άμεσης επιρροής της, είτε αυτές προσδιορίζονται ως υπαίθρος είτε ως μικρότερες αστικές συγκεντρώσεις⁶⁴.

2. Στόχοι του Άξονα Προτεραιότητας.

⁶⁴ Με πρωτοβουλία της Ολλανδικής Προεδρίας υιοθετήθηκε σε υπουργικό επίπεδο το «Αστικό Κεκτημένο» (Ρότερνταμ, Νοέμβριος 2004). Το τελευταίο περιγράφει ενδεικτικά τις κοινές προτεραιότητες των πόλεων της Ε.Ε., τους μηχανισμούς και τις διαδικασίες. Οι κύριες προτεραιότητες συγκροτούνται από το τρίπτυχο της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, της κοινωνικής συνοχής και του υψηλού επιπέδου περιβαλλοντικής προστασίας. Η Βρετανική Προεδρία, προώθησε τη διαμόρφωση περισσότερο συνεκτικής και ολοκληρωμένης προσέγγισης για τις αστικές συγκεντρώσεις του Ευρωπαϊκού χώρου. Η πρόταση αυτή αναδεικνύει ως κεντρικό σημείο της πολιτικής της για τα ζητήματα του "χώρου" την έννοια των «Βιώσιμων Κοινοτήτων» (Sustainable Communities). Η έννοια αυτή ορίζεται συνοπτικά από τα εξής κύρια σημεία: ακμάζουσες, δυναμικές και παράλληλα ασφαλείς κοινότητες, με περιβαλλοντική ευαισθησία, βελτιωμένη προσπελασιμότητα, αποτελεσματική διοίκηση και υψηλό επίπεδο υπηρεσιών, άρτια σχεδιασμένες και δομημένες (Bristol, Δεκέμβριος 2005)

Η στρατηγική του Άξονα εξυπηρετείται μέσω του παρακάτω ειδικού στόχου :

• Πολεοδομική και κοινωνικοοικονομική αναζωογόνηση αστικών περιοχών με έμφαση στην ενίσχυση του αστικού πρασίνου και ανάπτυξη πολιτιστικών, τουριστικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Ο παραπάνω στόχος συμβάλει στην διασφάλιση της λειτουργικότητας τόσο των αστικών όσο και άλλων κέντρων-χώρων της Περιφέρειας.

Ο παρών Άξονας Προτεραιότητας θα συμβάλει:
 Στους γενικούς στόχους 1,2,3,15,17 του ΕΣΠΑ καθώς και στις Χωρικές Προτεραιότητες και ειδικότερα στη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη.
 Στις προτεραιότητες 1 και 3 του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων.
 Στις 1η (Να γίνουν η Ευρώπη και οι περιφέρειές της, πιο ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις και απασχόληση), και στην 4η (Η εδαφική διάσταση της πολιτικής συνοχής)
 Κατευθυντήριες γραμμές για την Συνοχή. Στην 11^η Κατευθυντήρια γραμμή για την Απασχόληση.
 Στους Γενικούς Στόχους 1,3 και 4 του Ε.Π. Αττικής .

3. Δράσεις του Άξονα Προτεραιότητας.

Οι ενδεικτικές δράσεις του Άξονα εντοπίζονται στις εξής :

3.1) Αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος.

Προβλέπονται οι ακόλουθες ενδεικτικές παρεμβάσεις :

- Παρεμβάσεις αστικής ανάπλασης και δημιουργίας και αξιοποίησης ελευθέρων χώρων με σημαντική αύξηση του αστικού πρασίνου, αναβάθμιση του δημόσιου χώρου, (π.χ. αναπλάσεις όψεων κτιρίων για αισθητική αναβάθμιση περιοχών, κοινά σχέδια αστικών δικτύων με έμφαση στην ολοκλήρωση δικτύων κοινωνικών και επιχειρηματικών υποδομών) και δημιουργία των προϋποθέσεων για κινητοποίηση ανθρώπινου δυναμικού και επιχειρήσεων και προσέλκυση δραστηριοτήτων αναψυχής, επιχειρηματικών πρωτοβουλιών ,κ.λπ.
- Αξιοποίηση και επανάχρηση χώρων που υπόκεινται σε οργανωμένη αλλαγή χρήσεων (π.χ. στρατόπεδα, άτυπες και εγκαταλειμμένες βιομηχανικές συγκεντρώσεις κ.ο.κ).

3.2) Αναζωογόνηση του αστικού χώρου μέσω Πιλοτικών Καινοτόμων Σχεδίων Ανάπτυξης (global grants).

Προβλέπονται οι ακόλουθες ενδεικτικές παρεμβάσεις :

- Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις στον αστικό χώρο με στόχο την δημιουργία και αξιοποίηση οργανωμένων χώρων και ζωνών της Περιφέρειας για την υποδοχή / χωροθέτηση οικονομικών δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας (βιομηχανία, εμπόριο, logistics, έρευνα και ανάπτυξη-διάχυση τεχνολογίας, υπηρεσίες, αναψυχή, τουρισμός-πολιτισμός, ναυτιλία κ.λπ.)
- Αξιοποίηση τμήματος του παραλιακού μετώπου της Αττικής.
- Ανάδειξη εγκαταστάσεων και λειτουργιών μητροπολιτικού χαρακτήρα σε συνδυασμό με την αξιοποίηση των Ολυμπιακών Εγκαταστάσεων.

Στις ανωτέρω παρεμβάσεις θα επιδιωχθούν άμεσες συνέργειες με το Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού.»

4. Ποσοτικοποιημένοι στόχοι και Δείκτες

ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΦΡΩΣΗ						
Σχέδια ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης	Αριθμός	Ο δείκτης αναφέρεται στον αριθμό των Πρότυπων και Καινοτόμων σχεδίων αστικής ανάπτυξης που θα χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο του Προγράμματος	ΕΥΔ ΠΕΠ Αττικής	0	3	Η τιμή βάσης είναι μηδέν καθότι οι αντίστοιχες παρεμβάσεις αποτελούν καινοτόμες δράσεις και δεν έχουν υλοποιηθεί αντίστοιχες στο Γ' ΚΠΣ. Η τιμή στόχος θα οριστικοποιηθεί μετά την αξιολόγηση των υποβληθεισών προτάσεων Πρότυπων και Καινοτόμων Σχεδίων Ανάπτυξης (ΠΚΣΑ), τα οποία θα υλοποιηθούν με τη διαδικασία της Συνολικής Επιχορήγησης (Global Grants) στο πλαίσιο του Προγράμματος

ΔΕΙΚΤΗΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΠΗΓΗ /ΕΤΟΣ	ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ						
Εξυπηρετούμενος πληθυσμός από παρεμβάσεις ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης	Αριθμός	Ο δείκτης αναφέρεται στον πληθυσμό που θα εξυπηρετηθεί από τις παρεμβάσεις ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης που θα πραγματοποιηθούν στο πλαίσιο του Προγράμματος.	ΕΥΔ ΠΕΠ Αττικής	-	-	Η τιμή στόχος θα οριστικοποιηθεί μετά την αξιολόγηση των υποβληθεισών προτάσεων Πρότυπων και Καινοτόμων Σχεδίων Ανάπτυξης (ΠΚΣΑ), τα οποία θα υλοποιηθούν με τη διαδικασία της Συνολικής Επιχορήγησης (Global Grants). Δεδομένης της μη υλοποίησης τέτοιων τύπων σχεδίων εντός της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου η τιμή βάσης δεν δύναται προσδιοριστεί.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Μετά την αξιολόγηση των (Π.Κ.Σ.Α) ενδέχεται να προστεθούν και άλλοι δείκτες.

5. Αναμενόμενες επιπτώσεις.

Οι αναμενόμενες επιπτώσεις του παρόντος Άξονα προσδιορίζονται ενδεικτικά στις ακόλουθες:

- Βελτίωση της ποιότητας ζωής και της προστασίας του περιβάλλοντος.
- Αναβάθμιση του φυσικού αστικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος .
- Διαφοροποίηση και ανάδειξη με ενδυνάμωση της ταυτότητας των (επιλεγμένων) πόλεων και περιοχών καθώς και ενδυνάμωση των σχετικών δικτύων .
- Αύξηση της ελκυστικότητας και της ανταγωνιστικότητας των αστικών περιοχών και άλλων χώρων της Περιφέρειας.
- Δημιουργία νέων και καλύτερων θέσεων εργασίας
- Αύξηση του πληθυσμού που θα έχει πρόσβαση στην εργασία, εκπαίδευση, υπηρεσίες, ψυχαγωγία (και γενικά υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος).
- Ενίσχυση της δια-λειτουργικότητας και των συνεργιών μέσω δικτύων και άλλων καινοτόμων μεθόδων ενσωμάτωσης γνώσης και μάθησης στις τοπικές οικονομίες και κοινωνίες.

- Κινητοποίηση των φορέων της Αυτοδιοίκησης και ενίσχυση των κοινοπρακτικών σχημάτων μεταξύ των κοινωνικών εταίρων.

6.Στόχευση σε όρους ομάδων-στόχων / τομέων / περιοχών / ειδικών εδαφικών μονάδων.

ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΕΥΣΗΣ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ
ΟΜΑΔΕΣ ΣΤΟΧΟΣ	<ul style="list-style-type: none"> • Ο πληθυσμός και οι επισκέπτες της Περιφέρειας (πολίτες, τουρίστες, επιχειρηματίες, ειδικές και ευάλωτες ομάδες πληθυσμού κ.λπ.) • όλες οι κατηγορίες των Επιχειρήσεων • ειδικές ομάδες που θα επιλεγούν μετά από ειδικό επιχειρησιακό σχέδιο και διαδικασία διαβούλευσης (ανάγκες, κριτήρια, ιεράρχηση)
ΠΕΡΙΟΧΕΣ	<ul style="list-style-type: none"> • Το σύνολο της Περιφέρειας
ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΔΑΦΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	<ul style="list-style-type: none"> • Αστικές Περιοχές , κ.α.

7.Συνεισφορά της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων.

Στο πλαίσιο του Άξονα, δεν προβλέπεται συνεισφορά από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων.

8.Ρήτρα ευελιξίας του 10% ΕΚΤ/ΕΤΠΑ

Στο πλαίσιο του Άξονα Προτεραιότητας θα εξετασθεί το ενδεχόμενο χρήσης της ρήτρας ευελιξίας (σύμφωνα με το άρθρο 34. παρ. 2 του Γενικού Κανονισμού) δηλ. χρηματοδότηση από το ΕΤΠΑ και εντός ορίου 10% κατ' ανώτατο όριο , παρεμβάσεων που εμπίπτουν στο πεδίο ενίσχυσης του ΕΚΤ για παρεμβάσεις που σχετίζονται με τα Πρότυπα Καινοτόμα Σχέδια Ανάπτυξης (Π.Κ.Σ.Α).

9. Κρατικές ενισχύσεις.

Ανάλογα με την εξέλιξη του Επιχειρησιακού Σχεδιασμού θα εξετασθεί η δυνατότητα χορήγησης κρατικών ενισχύσεων στους φορείς που θα συμμετάσχουν.

10. Καινοτόμες και πειραματικές παρεμβάσεις- Συνολικές επιχορηγήσεις και χρήση εργαλείων χρηματοοικονομικής τεχνικής.

Στο πλαίσιο του Άξονα υλοποιούνται πιλοτικές και καινοτόμες παρεμβάσεις και δύναται να χρησιμοποιηθούν νέα μέσα χρηματοοικονομικής τεχνικής που αφορούν σε Πρότυπα Καινοτόμα Σχέδια Ανάπτυξης (Π.Κ.Σ.Α), (όπως π.χ ενδεικτικά JESSICA).

11. Κατάλογος των περιοχών που θα επιλεγούν για τα θέματα ανάπτυξης αστικών περιοχών.

Οι πόλεις και, γενικότερα, οι περιοχές στις οποίες θα εφαρμοστούν δράσεις αστικής αναζωογόνησης και αναβάθμισης υποβαθμισμένων ζωνών, θα προκύψουν: α.) μέσω ανοιχτών προσκλήσεων «τύπου» Π.Κ.Σ.Α και, β.) μέσω διαβούλευσης με τους φορείς, τους κοινωνικούς εταίρους και τους πολίτες. Πέραν αυτών, θα εξετασθεί η δυνατότητα εκπόνησης ειδικού προγράμματος αναζωογόνησης και των νησιωτικών περιοχών της Περιφέρειας, το οποίο θα προκύψει με την ίδια διαδικασία και θα υποστηριχθεί από ειδική στρατηγική – επιχειρησιακή μελέτη.

3.6 ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 5. ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ.

1. Γενική Περιγραφή του Άξονα Προτεραιότητας.

Στον Άξονα Προτεραιότητας περιλαμβάνονται δράσεις για την εφαρμογή, παρακολούθηση, αξιολόγηση και δημοσιοποίηση του Προγράμματος. Ειδικότερα, ο εν λόγω Άξονας Προτεραιότητας αφορά την Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής και καλύπτει την εκπόνηση των αναγκαίων μελετών, την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών, την αξιολόγηση και τους ελέγχους καθώς και την απαραίτητη ενημέρωση και δημοσιότητα του Προγράμματος.

2. Στόχοι του Άξονα Προτεραιότητας.

Ο Άξονας Προτεραιότητας στοχεύει στη βέλτιστη εφαρμογή των Κανονισμών των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών Ταμείων 1083/06 (Γενικός Κανονισμός) και 1080/06 (Κανονισμός ΕΤΠΑ) και ειδικότερα:

- Στην υποστήριξη για τη διαχείριση, λειτουργία, παρακολούθηση και έλεγχο των δράσεων του Προγράμματος. Οι σχετικές δράσεις αφορούν στην προετοιμασία, οργάνωση, διαχείριση, παρακολούθηση της υλοποίησης, ηλεκτρονική ανταλλαγή δεδομένων, επιθεώρηση, έλεγχο και αξιολόγηση του προγράμματος, καθώς και σε έργα ή ενέργειες που θα συμβάλλουν στη βελτίωση των οργανωτικών δομών και των διαδικασιών σχεδιασμού, υλοποίησης, πιστοποίησης, παρακολούθησης, ελέγχου και αξιολόγησης του Προγράμματος, καθώς και στην προώθηση ανταλλαγής εμπειριών.
- Στην υποστήριξη για την ευρεία δημοσιότητα, προβολή και πληροφόρηση του Προγράμματος, με έμφαση στους Δικαιούχους και στους ωφελούμενους των παρεμβάσεων.

3. Δράσεις του Άξονα Προτεραιότητας.

Οι ενδεικτικές δράσεις του Άξονα εντοπίζονται στις εξής :

Στο πλαίσιο του Άξονα εντάσσονται ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων, όπως αυτές προβλέπονται στα άρθρα 45 και 46 του Γενικού Κανονισμού των διαρθρωτικών ταμείων 1083/06 και στο άρθρο 3 του Κανονισμού ΕΤΠΑ. Οι παρεμβάσεις του Άξονα Προτεραιότητας προσδιορίζονται ενδεικτικά στις ακόλουθες:

- 1) Προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση και επιθεώρηση.
- 2) Αξιολόγηση και μελέτες, πληροφορίες και επικοινωνία.
- 3) Μελέτες - Αξιολόγηση – Δημοσιότητα.

4. Αναμενόμενες επιπτώσεις.

Οι αναμενόμενες επιπτώσεις του παρόντος Άξονα προσδιορίζονται ενδεικτικά στις ακόλουθες:

- Έγκαιρη προετοιμασία των παρεμβάσεων και αποτελεσματική εφαρμογή του Προγράμματος.
- Αποτελεσματική προώθηση και προβολή του Προγράμματος.
- Ευαισθητοποίηση / ενεργοποίηση φορέων και πολιτών.

3.7 ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΜΕ ΑΥΤΕΣ ΠΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΓΕΩΡΓΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΕΓΤΑΑ) ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΛΙΕΙΑΣ (ΕΤΑ) - ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΜΕ ΤΟ ΕΓΤΑΑ ΚΑΙ ΕΤΑ.

Το κείμενο που ακολουθεί είναι κοινό για όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ, το Πρόγραμμα Αγροτική Ανάπτυξη και το Επιχειρησιακό πρόγραμμα Αλιεία και οριοθετεί τις παρεμβάσεις μεταξύ των Ταμείων (ΕΠΠΑ, ΕΚΤ, ΤΣ), του ΕΓΤΑΑ και του ΕΤΑ.

1. Γενικά

Ο κύριος όγκος των παρεμβάσεων που αφορούν στη βελτίωση της προσπελασιμότητας των αγροτικών περιοχών και τις παρεμβάσεις σε υποδομές περιβάλλοντος, **θα καλυφθεί από το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΠΠΑ)**, η ενίσχυση μεγάλης κλίμακας επενδυτικών σχεδίων, η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, η αναβάθμιση του συστήματος υγείας και κοινωνικής πρόνοιας, η προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης, καθώς και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος **θα καλυφθούν από το ΕΠΠΑ**, ενώ η αναβάθμιση της δημόσιας διοίκησης, η βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος και οι παρεμβάσεις στους ανθρώπινους πόρους, **θα καλυφθούν από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)**.

Η **θέσπιση κριτηρίων διαχωρισμού** μεταξύ των ομοειδών κατηγοριών πράξεων που δύνανται να χρηματοδοτηθούν από τα διαφορετικά Ταμεία δεν διαπνέεται από «διαχειριστική» λογική, αλλά **αντανακλά τις προτεραιότητες των επιμέρους πολιτικών** (περιφερειακή πολιτική, πολιτική αγροτικής ανάπτυξης, αλιευτική πολιτική) το σύνολο των οποίων βεβαίως επηρεάζεται από τη διάσταση του χώρου.

Η μεγάλη έκταση των αγροτικών περιοχών, το μήκος της ακτογραμμής και το πλήθος των νησιών καθιστούν απαγορευτική την υιοθέτηση ως μόνου κριτηρίου διαχωρισμού των πράξεων των Ταμείων το «χωρικό – γεωγραφικό» κριτήριο, διότι είναι δεδομένο ότι οι πόροι του ΕΓΤΑΑ και του ΕΤΑ δεν επαρκούν για να καλύψουν ικανοποιητικά τις ανάγκες στις **δύο γενικές ομάδες παρεμβάσεων**, μέσω των οποίων θα εξυπηρετηθούν **ο στόχος της διαφοροποίησης της οικονομίας των αγροτικών περιοχών και των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία και ο στόχος της βελτίωσης της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές.**

Οι δύο γενικές ομάδες παρεμβάσεων αφορούν:

- Στις παρεμβάσεις στο παραγωγικό περιβάλλον
- Στα έργα υποδομών για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των αγροτικών περιοχών και των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία.

Αναγκαιότητα θέσπισης κριτηρίων εντοπίζεται, επίσης στους ακόλουθους τομείς παρεμβάσεων:

- Δράσεις κατάρτισης – Ανθρώπινο δυναμικό
- Παρεμβάσεις στον τομέα του Περιβάλλοντος.
- Παρεμβάσεις με βάση την προσέγγιση LEADER που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ
- Παρεμβάσεις για την ανάπτυξη επιλεγμένων αλιευτικών περιοχών μέσω μιας τοπικής στρατηγικής, που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΑ.

Με βάση την παραπάνω προσέγγιση, τα κριτήρια διαχωρισμού των πράξεων που παρουσιάζονται στη συνέχεια, αποτελούν ένα συγκερασμό χωρικών – γεωγραφικών, οικονομικών και διοικητικών κριτηρίων.

Για τις παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν στις περιοχές εφαρμογής του **Άξονα Προτεραιότητας 4 Leader του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2007 -2013**, με νομική βάση τα άρθρα 61 - 64 του Καν. (ΕΚ) 1698/2005 του Συμβουλίου, της 20/9/2005, «για τη στήριξη της Αγροτικής Ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)» **κριτήριο διαχωρισμού των παρεμβάσεων αποτελεί αυτή καθ' εαυτή η προσέγγιση Leader.**

Επίσης, για τις παρεμβάσεις με στόχο την ανάπτυξη **επιλεγμένων αλιευτικών περιοχών** στο πλαίσιο εφαρμογής του **άξονα Προτεραιότητας 4 του Ε.Π Αλιείας (ΕΠΑΑ) 2007 -2013**, με νομική βάση τα άρθρα 43 - 45 του Καν.(ΕΚ) 1198/2006 του Συμβουλίου, της 27/7/2006, για το «Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας», κριτήριο διαχωρισμού των παρεμβάσεων αποτελεί αυτή καθ' εαυτή η επιλεχθείσα τοπική στρατηγική για την κάθε αλιευτική περιοχή.

Επενδύσεις για τον **εκσυγχρονισμό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων** (κατεύθυνσης φυτικής και ζωικής παραγωγής) και **δασοκομικών εκμεταλλεύσεων(άξονας 1 ΠΑΑ)**, στο πλαίσιο συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων, **χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ.**

Επενδύσεις για την **αύξηση της προστιθέμενης αξίας των γεωργικών, κτηνοτροφικών και δασοκομικών προϊόντων (άξονας 1 ΠΑΑ)**, δράσεις **επιχειρηματικότητας και γενικότερα όλες οι δράσεις**, οι οποίες αφορούν στην πρώτη μεταποίηση ή/και εμπορία προϊόντων (δεν αφορά επενδύσεις στο λιανικό εμπόριο) που **καλύπτονται από το Παράρτημα Ι της Συνθήκης, καθώς και δασικών προϊόντων, χρηματοδοτούνται κατά αποκλειστικότητα από το ΕΓΤΑΑ.** Σύμφωνα με τον Καν. 1698/2005, η **στήριξη από το ΕΓΤΑΑ περιορίζεται στις πολύ μικρές, τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, κατά την έννοια της Σύστασης 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής⁶⁵ καθώς και για τις επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερους από 750 υπαλλήλους ή έχουν κύκλο εργασιών μικρότερο των 200 εκ. €.** Στην περίπτωση της δασοκομίας η στήριξη παρέχεται από το ΕΓΤΑΑ στις **πολύ μικρές επιχειρήσεις, σύμφωνα με τον Καν. 1698/2005.**

Οι επενδύσεις στον τομέα της **υδατοκαλλιέργειας, της αλιείας εσωτερικών υδάτων και της θαλάσσιας αλιείας,** χρηματοδοτούνται από το ΕΤΑ μέχρι εξαντλήσεων των πόρων του ΕΠΑΑ.

Οι επενδύσεις στην πρώτη **μεταποίηση και εμπορία** ιχθύων, οστράκων κ.λ.π. χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΤΑ, μέχρι εξαντλήσεως των πόρων του ΕΠΑΑ.

Η στήριξη στην **υδατοκαλλιέργεια και στη μεταποίηση των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας,** από το ΕΤΑ, περιορίζεται στις **επιχειρήσεις, όπως αυτές προβλέπονται στον Καν. 1198/2005⁶⁶.**

Υδρεύσεις, αποχετεύσεις και βιολογικοί καθαρισμοί χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΤΠΑ.

Τα κριτήρια διαχωρισμού, που παρουσιάζονται στη συνέχεια και τα οποία εκφράζονται σε χρηματοοικονομικούς όρους, αφορούν στο συνολικό προϋπολογισμό της παρέμβασης (δημόσια δαπάνη και ιδιωτική συμμετοχή).

⁶⁵ Οι πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις ορίζονται με βάση τον αριθμό των απασχολούμενων ατόμων και τον κύκλο εργασιών τους ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού τους. Ειδικότερα:

- Ως πολύ μικρή επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 10 εργαζόμενους και της οποίας ο κύκλος εργασιών ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 2 εκατ. Ευρώ.
- Ως μικρή επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 50 εργαζόμενους και ο κύκλος εργασιών της ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 10 εκατ. Ευρώ.
- Ως μεσαία επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση η οποία απασχολεί λιγότερους από 250 εργαζόμενους και της οποίας ο κύκλος εργασιών δεν υπερβαίνει τα 50 εκατ. Ευρώ ή το σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερβαίνει τα 43 εκατ. Ευρώ.

⁶⁶ Οι ενισχύσεις επενδύσεων από το ΕΤΑ περιορίζονται σύμφωνα με τον Καν. 1198/2006 σε πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ομοίως, σύμφωνα με τη Σύσταση 2003/361/ΕΚ, της Επιτροπής) καθώς και σε επιχειρήσεις, οι οποίες απασχολούν λιγότερους από 750 υπαλλήλους ή τον οποίων ο κύκλος εργασιών είναι μικρότερος από 200 εκ. Ευρώ.

2. Ειδικά Κριτήρια Διαχωρισμού

2.1 Έργα υποδομών που χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ και ΕΤΑ

Παρεμβάσεις σε υποδομές υλοποιούνται στο σύνολο των αγροτικών περιοχών εφαρμογής του **άξονα προτεραιότητας 3 του Προγράμματος Αγροτική Ανάπτυξη (ΠΑΑ) 2007 -2013** σε Δημοτικά Διαμερίσματα έως 3000 κατοίκους και στις περιοχές εφαρμογής του ΕΠΑΛ, ως ακολούθως:

2.1.1 Υποδομές για την ενθάρρυνση της τουριστικής δραστηριότητας και τη διατήρηση και αναβάθμιση της πολιτιστικής κληρονομιάς (άξονας 3 ΠΑΑ)

- Τοπικά κέντρα τουριστικής πληροφόρησης (γραφεία-περίπτερα ενημέρωσης και πληροφόρησης), σήμανση αξιοθέατων, μνημείων, κ.λ.π., ποδηλατικές διαδρομές σε περιοχές της αγροτικής υπαίθρου, προβολή και προώθηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των περιοχών.
- Υποδομές για τη διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά της αγροτικής υπαίθρου (μνημεία, γεφύρια, μύλοι, λιοτρίβια, πατητήρια, βρύσες κ.λ.π.) και το τοπίο της υπαίθρου (όπως αναβαθμίδες κ.λ.π.).

Τα ανωτέρω αφορούν σε παρεμβάσεις τοπικής κλίμακας και **δεν επιτρέπονται παρεμβάσεις σε μνημεία αρμοδιότητας του Υπουργείου Πολιτισμού.**

Ως ανώτατο ύψος συνολικού προϋπολογισμού των παρεμβάσεων αυτών είναι τα **300.000€**.

Ίδιες κατηγορίες παρέμβασης, συνολικού προϋπολογισμού υψηλότερου αυτού του ορίου, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

2.1.2 Υποδομές και Υπηρεσίες για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές (άξονας 3 ΠΑΑ)

A) Παρεμβάσεις σε κτίρια για τη μετατροπή τους σε μουσεία – συλλογές - εκθετήρια που σχετίζονται με την λαογραφική / αγροτική πολιτιστική κληρονομιά, κέντρα φροντίδας παιδιών προσχολικής ηλικίας, βιβλιοθήκες, ωδεία, χώροι άσκησης πολιτιστικών δραστηριοτήτων (θέατρο, κινηματογράφος).

Ως ανώτατο ύψος συνολικού προϋπολογισμού των παρεμβάσεων αυτών είναι τα 300.000 €. Ίδιες κατηγορίες παρέμβασης, συνολικού προϋπολογισμού υψηλότερου αυτού του ορίου, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

B) Ενίσχυση πολιτιστικών εκδηλώσεων και εκδηλώσεων ανάδειξης και διατήρησης της τοπικής κληρονομιάς – στήριξη πολιτιστικών φορέων για μικρής κλίμακας υποδομή, προμήθεια εξοπλισμού, μουσικών οργάνων, στολών κλπ.

Ως ανώτατο ύψος συνολικού προϋπολογισμού των παρεμβάσεων αυτών, είναι τα 300.000 €. Ίδιες κατηγορίες παρέμβασης, προϋπολογισμού υψηλότερου αυτού του ορίου, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

Οι παρεμβάσεις των σημείων A, B, ανωτέρω δεν σχετίζονται με επιχειρηματική δραστηριότητα.

2.1.3 Ανακαίνιση και ανάπτυξη χωριών (άξονας 3 ΠΑΑ).

Για την ανακαίνιση και ανάπτυξη χωριών, θα χρηματοδοτηθούν δράσεις για τη συνολική αναβάθμιση χωριών (Δημοτικά Διαμερίσματα έως 3.000 κατοίκων κατά βάση ορεινών και μειονεκτικών στο πλαίσιο εφαρμογής του άξονα 3 του ΠΑΑ) σε εφαρμογή **συνολικής μελέτης αναβάθμισης**⁶⁷ του οικισμού. Οι επιλέξιμες κατηγορίες δαπανών αφορούν τα παρακάτω:

- βελτίωση και ανάπλαση κοινοχρήστων χώρων (διαμόρφωση υπαίθριων χώρων, πλακοστρώσεις, πεζοδρομήσεις, φωτισμός κ.λ.π.)
- αποκατάσταση κτιρίων για κοινωφελή χρήση
- αποκατάσταση εξωτερικών όψεων κτισμάτων με ιδιαίτερα στοιχεία αισθητικής και ιστορικής αξίας

Το μέτρο αφορά κυρίως σε **δημόσια έργα** και συνολικά για τις ανωτέρω παρεμβάσεις ο συνολικός προϋπολογισμός θα ανέρχεται έως **1.000.000 €**.

Δράσεις για την **ανακαίνιση και ανάπτυξη χαρακτηρισμένων «παραδοσιακών οικισμών» θα συγχρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από το ΕΤΠΑ.**

2.1.4 Υποδομές πρόσβασης.

Μικρά έργα πρόσβασης στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις συνολικού προϋπολογισμού **μέχρι 500.000€**, χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ.

2.1.5 Αλιευτικά καταφύγια (Άξονας 3 ΕΠΑΛ).

Το ΕΤΑ θα χρηματοδοτεί:

(α) Την κατασκευή μόνο μικρών αλιευτικών καταφυγίων (μέχρι 50 θέσεις ελλιμενισμού και προϋπολογισμού μέχρι 1,5Μ€ στα απομακρυσμένα Ελληνικά Νησιά, όπως αυτά αναφέρονται στο κεφάλαιο 1 του Ε.Π Αλιείας 2007 –2013.

(β) Τον εκσυγχρονισμό και εξοπλισμό των υφιστάμενων αλιευτικών καταφυγίων.

2.1.6 Υποδομές Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)

Το σύνολο των παρεμβάσεων που άπτονται υποδομών, ανάπτυξης και εφαρμογών ΤΠΕ για την εξυπηρέτηση του πολίτη, χρηματοδοτούνται αποκλειστικά και μόνο από το ΕΤΠΑ.

2.1.7 Λοιπά έργα υποδομών

Τα λοιπά έργα υποδομών, στις αγροτικές και αλιευτικές περιοχές, χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ.

⁶⁷ Ως προς αυτό το μέτρο απαραίτητη προϋπόθεση είναι η σύνταξη μελέτης συνολικής θεώρησης αισθητικής και λειτουργικής αναβάθμισης και ανάδειξης συνολικά του οικισμού ή σύνταξη σχεδίου αναβάθμισης αυτού. Αυτή η κατηγορία παρέμβασης δεν εφαρμόζεται σε εγκαταλελειμμένους οικισμούς. Το περιεχόμενο της μελέτης θα προσδιορισθεί σε συνεργασία με το ΥΠΕΧΩΔΕ. Κατά προτεραιότητα εντάσσονται περιοχές που έχουν ήδη ολοκληρωθεί τα βασικά δίκτυα (ύδρευσης, αποχέτευσης)

3. Ανθρώπινο Δυναμικό.**3.1. Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2007-2013**

Η διαφοροποίηση μεταξύ ΕΓΤΑΑ και ΕΚΤ, για δράσεις **επαγγελματικής κατάρτισης**, εξειδικεύεται, ως ακολούθως:

ΕΓΤΑΑ		ΕΚΤ	
Το ταμείο θα καλύπτει αποκλειστικά κατάρτιση που θα αφορά στη θεματολογία και στους δικαιούχους των παρακάτω μέτρων του Άξονα 2 του ΠΑΑ 2007-2013.		Το ταμείο θα καλύπτει αποκλειστικά κατάρτιση που θα αφορά στη θεματολογία και στους δικαιούχους των παρακάτω μέτρων του άξονα 1 καθώς και των μέτρων των αξόνων 3 και 4 του ΠΑΑ 2007-2013	
211	Ενισχύσεις για φυσικά μειονεκτήματα στους γεωργούς ορεινών περιοχών	112	Εγκατάσταση Νέων Γεωργών
212	Ενισχύσεις στους γεωργούς περιοχών με μειονεκτήματα, εκτός των ορεινών περιοχών.	121	Εκσυγχρονισμός γεωργικών εκμεταλλεύσεων
213	Natura 2000	123	Αύξηση προστιθέμενης αξίας στα γεωργικά και δασοκομικά προϊόντα
214	Γεωργοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις	Κατάρτιση στο πλαίσιο εφαρμογής των αξόνων 3 και 4 του ΠΑΑ (Ποιότητα ζωής στις αγροτικές περιοχές και διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας – Προσέγγιση Leader), όπως αυτοί καθορίζονται στον Καν. 1698/05.	
215	Ενισχύσεις για την καλή διαβίωση των ζώων		
216	Στήριξη για μη παραγωγικές επενδύσεις (γεωργία)		
221	Πρώτη δάσωση γεωργικών γαιών		
222	Πρώτη εγκατάσταση γεωργοδασοκομικών συστημάτων σε γεωργική γή		
223	Πρώτη δάσωση μη γεωργικών γαιών		
225	Δασοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις		
226	Αποκατάσταση του δασοκομικού δυναμικού και εισαγωγή δράσεων πρόληψης.		
227	Στήριξη για μη παραγωγικές επενδύσεις (δάση)		

Η διαφοροποίηση μεταξύ ΕΓΤΑΑ και ΕΚΤ, για δράσεις ενημέρωσης-πληροφόρησης-εκπαίδευσης, εξειδικεύεται, ως ακολούθως:

Όσον αφορά **δράσεις ενημέρωσης-εκπαίδευσης**, οι οποίες αφορούν **όλες τις στρατηγικές, πολιτικές και κατευθύνσεις για την Αγροτική Ανάπτυξη** στη νέα προγραμματική περίοδο, υλοποιούνται κυρίως στο πλαίσιο χρηματοδότησης του ΕΓΤΑΑ, μέσω του ΠΑΑ.

Ειδικότερα:

- Οι δράσεις ενημέρωσης για **θέματα αγροτικής ανάπτυξης, τα οποία αφορούν Περιβαλλοντικά ζητήματα** (Κοινοτική Στρατηγική Βιοποικιλότητας, Δίκτυο Natura 2000, Πλαίσιο για τα νερά, Θεματική στρατηγική για την προστασία του εδάφους, Κοινοτικό πρόγραμμα για την κλιματική αλλαγή, Θεματική στρατηγική για τη μόλυνση του αέρα, Θεματική στρατηγική για την αειφόρο χρήση των φυτοφαρμάκων), **στρατηγική για τα δάση, καινοτομία στις στρατηγικές για την αγροτική ανάπτυξη, βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία, βιοενέργεια, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΓΤΑΑ.**
- Οι δράσεις ενημέρωσης-εκπαίδευσης για **θέματα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων στις αγροτικές περιοχές καθώς και για Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) για γεωργική και αγροτική ανάπτυξη, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΚΤ.**

3.2. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας (ΕΠΑΛ) 2007-2013

Δεν περιλαμβάνονται δράσεις κατάρτισης στο ΕΠ Αλιείας 2007 – 2013 και οι σχετικές δράσεις θα υλοποιηθούν με συγχρηματοδότηση του ΕΚΤ.

4. Περιβάλλον

4.1 Κριτήρια διαχωρισμού ανά περιβαλλοντικό τομέα

Οι ειδικότερες περιβαλλοντικές δράσεις ομαδοποιήθηκαν ανά περιβαλλοντικό τομέα (φύση, έδαφος, ατμοσφαιρικό περιβάλλον, ακουστικό περιβάλλον, κλιματική αλλαγή, πολιτική προστασία, μηχανισμοί-εργαλεία-θεσμοί, υδατικό περιβάλλον, χωροταξία-πολεοδομία).

Για τα πεδία που μπορούν να χρηματοδοτηθούν από περισσότερα του ενός Ταμείου και για τα οποία υπάρχει αναγκαιότητα προσδιορισμού κριτηρίων διαχωρισμού και διασφάλισης συμπληρωματικότητας εφαρμόζονται τα ακόλουθα κριτήρια, τα οποία παρατίθενται ανά τομέα:

Τομέας «Φύση»:

- Η εφαρμογή μέτρων προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων και γενικότερα τα θέματα παρεμβάσεων σε περιοχές Δικτύου Natura 2000 αποτελεί από τα σημαντικότερα πεδία εφαρμογής κριτηρίων διαχωρισμού, ιδιαίτερα μεταξύ των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ και του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (βλ. ανάλυση στον πίνακα 2 που ακολουθεί).
- **Μεταχείριση και παρακολούθηση γενετικά τροποποιημένων προϊόντων και οργανισμών που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή.** Οι δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν από κάθε Ε.Π. εξειδικεύονται στις αντίστοιχες περιγραφές των προγραμματικών κειμένων. **Γενικό κριτήριο διαχωρισμού αποτελεί το Παράρτημα Ι της Συνθήκης,** όπου σχετικές δράσεις είναι επιλέξιμες μόνο στο πλαίσιο του ΕΓΤΑΑ.
- **Πυρκαγιές: Το ΠΑΑ** θα καλύψει τον τομέα των δασικών πυρκαγιών και ειδικότερα θα χρηματοδοτήσει δράσεις αντίστοιχες αυτών που χρηματοδοτήθηκαν από τα ΠΕΠ, μέσω του ΕΓΤΠΕ-Π κατά τη Γ' προγραμματική περίοδο, όπως έργα πρόληψης και προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων από πυρκαγιές και άλλες φυσικές καταστροφές. (Ο εξοπλισμός δασοπυρόσβεσης χρηματοδοτείται από το ΕΤΠΑ (βλ. και πίνακα 1)).

Τομέας «Ατμοσφαιρικό περιβάλλον»:

- **Ενίσχυση ασφάλειας προστατευόμενων περιοχών από φυσικούς ή άλλους κινδύνους** (Μεταφορά, χρήση ή αποθήκευση ουσιών – πυρκαγιές).
Το ΕΓΤΑΑ συγχρηματοδοτεί δράσεις για την πρόληψη των δασικών πυρκαγιών, ως ανωτέρω.

Τομέας «Κλιματική Αλλαγή»:

- **Προώθηση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ):** Το ΕΓΤΑΑ (μέσω ΠΑΑ), θα συγχρηματοδοτήσει αποκλειστικά **μικρής κλίμακας** (συνολικού προϋπολογισμού έως **300.000 €**) επενδυτικά σχέδια προώθησης ΑΠΕ που αφορούν σε δικαιούχους γεωργούς και για ίδια κατανάλωση, στο πλαίσιο του **Άξονα 3, του ΠΑΑ**.

Επενδύσεις στο σύνολο της χώρας που αφορούν σε μονάδες παραγωγής ΑΠΕ για την πώληση ενέργειας στην αγορά, ανεξαρτήτως προϋπολογισμού, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

Οι επενδύσεις σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης για την προώθηση των ενεργειακών καλλιεργειών θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΓΤΑΑ (από τον Άξονα Προτεραιότητας 1 του ΠΑΑ 2007 – 2013).

- **Ενίσχυση τεχνολογιών και προϊόντων για την προστασία της στοιβάδας του όζοντος:**
 Οι παρεμβάσεις του ΠΑΑ στο συγκεκριμένο τομέα αφορούν αποκλειστικά σε επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις (ζωικής και φυτικής παραγωγής) καθώς και των επιχειρήσεων σχετιζομένων με την πρώτη μεταποίηση των προϊόντων του Παραρτήματος Ι της Συνθήκης.
Παρεμβάσεις για την προστασία της στοιβάδας του όζοντος περιλαμβάνονται στο ΠΑΑ, μέσω της παροχής στρεμματικών ενισχύσεων, στο πλαίσιο εφαρμογής γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων.

Τομέας «Μηχανισμοί, Εργαλεία, Θεσμοί»:

Αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα του ΕΤΠΑ

Τομέας «Χωροταξία – Πολεοδομία»:

- Οι παρεμβάσεις χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΤΠΑ. Όσον αφορά παρεμβάσεις σχετικές με την οριοθέτηση, καταγραφή και αποτύπωση δασών και δασικών εκτάσεων, δύναται η χρηματοδότηση να γίνει από το ΕΓΤΑΑ.

Με βάση τα σημαντικότερα πεδία δυνητικών επικαλύψεων που εντοπίστηκαν, διαμορφώθηκε ο Πίνακας 1, που ακολουθεί, στον οποίο εξειδικεύονται οι δράσεις του τομέα περιβάλλοντος που θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ, το Ταμείο Συνοχής και το ΕΓΤΑΑ.

Πίνακας 1: ΕΠΙΚΑΛΥΨΕΙΣ ΤΟΜΕΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΤΠΑ, Τ.Σ. ΚΑΙ ΕΓΤΑΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ: ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΥ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ	ΕΤΠΑ	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	ΕΓΤΑΑ
Αντιπλημμυρικά έργα	♦	♦	
Αντιπλημμυρικά έργα, στο πλαίσιο παρεμβάσεων ορεινής υδρονομίας σε δάση			♦
Αρδευτικά δίκτυα ⁶⁸			♦
Δίκτυα ύδρευσης	♦	♦	
Ταμιευτήρες, Λιμνοδεξαμενές, Φράγματα για άρδευση			♦
Ταμιευτήρες, Λιμνοδεξαμενές, Φράγματα για ύδρευση	♦	♦	
Ταμιευτήρες, Λιμνοδεξαμενές, Φράγματα στα νησιά ή αγροτικές περιοχές υπό όρους (μικτής χρήσης, ύδρευση-άρδευση)			♦
Βιοποικιλότητα, παρεμβάσεις σε περιοχές Natura 2000 ⁶⁹	♦		
Βιοποικιλότητα, παρεμβάσεις σε περιοχές Υψηλής Αισθητικής αξίας, μέσω γεωργοπεριβαλλοντικών και δασοπεριβαλλοντικών μέτρων, στο πλαίσιο εφαρμογής του Καν. 1698/2005			♦
Έρευνα και τεχνολογία σε θέματα περιβάλλοντος	♦		
Δάση, πρόληψη πυρκαγιών, αναδασώσεις			♦
Μονοπάτια, ποδηλατικές διαδρομές, σήμανση, παρατηρητήρια, θέσεις θέας (αγροτικές περιοχές)			♦
Μονοπάτια, ποδηλατικές διαδρομές, σήμανση, παρατηρητήρια, θέσεις θέας (περιοχές Natura 2000)	♦		
Υδρευση / αντικατάσταση δικτύων κλπ.	♦		
Βιολογικοί καθαρισμοί	♦	♦	
Διαχείριση απορριμμάτων	♦	♦	
Απειλούμενοι φυτικοί και ζωικοί πόροι (είδη και φυλές)			♦
Άγρια πανίδα και χλωρίδα	♦		
Προστασία άγριας πανίδας και χλωρίδας μέσω εφαρμογής γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων στο πλαίσιο εφαρμογής του Καν. 1698/2005			♦
Έργα υποδομής σε περιοχές NATURA ⁷⁰	♦		♦
Μηχανισμοί πιστοποίησης και σήμανσης (προϊόντα του παραρτήματος I της συνθήκης)			♦

⁶⁸ Δεν υπάρχουν μικτά δίκτυα

⁶⁹ Κατηγοριοποίηση των Παρεμβάσεων σύμφωνα με τον τεχνικό Οδηγό για τη χρηματοδότηση του Δικτύου Natura 2000 (2006)

⁷⁰ Έργα υποδομών, σε περιοχές Natura 2000 ακολουθούν την κατηγοριοποίηση ανά Ταμείο, όπως αποτυπώνονται στους πίνακες 1 και 2.

Πίνακας 1(συν.): ΕΠΙΚΑΛΥΨΕΙΣ ΤΟΜΕΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΤΠΑ, Τ.Σ. ΚΑΙ ΕΓΤΑΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ: ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΥ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ	ΕΤΠΑ	ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	ΕΓΤΑΑ
Μηχανισμοί πιστοποίησης και σήμανσης (λοιπά προϊόντα)	♦		
Μηχανισμοί παρακολούθησης της ποιότητας του περιβάλλοντος	♦		
Βιοκαύσιμα μικρής κλίμακας - μονάδες παραγωγής για ίδια χρήση			♦
Βιοκαύσιμα (μεγάλες μονάδες παραγωγής)	♦		
Αξιοποίηση βιομάζας γεωργοκτηνοτροφικής και δασικής προέλευσης			♦
Εξοπλισμός δασοπυρόσβεσης	♦		

4.2 Κριτήρια διαχωρισμού για παρεμβάσεις στις περιοχές του δικτύου Natura 2000

Το Δίκτυο **Natura 2000** καλύπτει διαφορετικούς τύπους εκτάσεων και εδαφών της χώρας, στους οποίους περιλαμβάνονται γεωργικές εκτάσεις, δάση, άλλες χερσαίες εκτάσεις (όπως αλπικές, θαμνώδεις, εγκαταλελειμμένες γεωργικές εκτάσεις κλπ), εσωτερικά ύδατα, υγρότοποι, παράκτιες ζώνες και θαλάσσιες ζώνες. Ως εκ τούτου, καθίσταται προφανές ότι οι σχετικές δραστηριότητες εμπίπτουν στο πεδίο παρέμβασης τόσο των προγραμμάτων του ΕΤΠΑ όσο και των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΑ και χρήζουν διαχωρισμού.

Δεδομένου ότι το μεγαλύτερο μέρος της Κοινοτικής συγχρηματοδότησης του Δικτύου **Natura 2000** παρέχεται μέσω των υφιστάμενων Κοινοτικών πόρων που προορίζονται για την ενίσχυση της αγροτικής, περιφερειακής και θαλάσσιας ανάπτυξης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε έναν Τεχνικό Οδηγό για την καταγραφή των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων για το Δίκτυο **Natura 2000** (Τεχνικός Οδηγός για τη Χρηματοδότηση του δικτύου Natura 2000, (E.E). 2006). Ο συγκεκριμένος Τεχνικός Οδηγός αποτέλεσε χρήσιμο εργαλείο για τον προσδιορισμό της συμπληρωματικότητας και των συνεργιών που αναπτύσσονται μεταξύ των διαφορετικών χρηματοδοτικών μέσων καθώς και την αποφυγή πιθανών επικαλύψεων και επαναλήψεων, σε ότι αφορά τη χρηματοδότηση επιμέρους δραστηριοτήτων, που αναπτύσσονται στις περιοχές του δικτύου και χρηματοδοτούνται από διαφορετικά μέσα.

Ως **βασικές αρχές για το διαχωρισμό των δραστηριοτήτων** σημειώνονται οι εξής:

- Οι δραστηριότητες που αφορούν στο καθεστώς προστασίας των περιοχών (φορείς διαχείρισης, μελέτες, επιχειρησιακά σχέδια κλπ) καθώς και στην υλοποίηση πιλοτικών έργων, θα χρηματοδοτηθούν από τα προγράμματα του ΕΤΠΑ.
- Οι δράσεις που αφορούν στην εφαρμογή γεωργικών και δασικών πρακτικών μέσω της παροχής στρεμματικών ενισχύσεων, συγχρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ.
- Δράσεις προστασίας και μελέτης συγκεκριμένων ειδών θα χρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.
- Δράσεις προστασίας ειδών, μέσω της εφαρμογής γεωργοπεριβαλλοντικών και δασοπεριβαλλοντικών μέτρων, συγχρηματοδοτείται αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ, ενώ
- Υποδομές για τη διευκόλυνση της πρόσβασης, την ενθάρρυνση της επισκεψιμότητας, δράσεις για την αποκατάσταση οικοτόπων ή ειδών θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

Ο διαχωρισμός των δραστηριοτήτων στις περιοχές του δικτύου **Natura 2000** αποτυπώνεται στον Πίνακα 2, που ακολουθεί:

Πίνακας 2: ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ / ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ NATURA 2000

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ NATURA 2000	ΕΤΠΑ	ΕΓΤΑΑ	Παρατηρήσεις
Διαχείριση της διαδικασίας επιλογής	+		
Επιστημονικές Μελέτες/ Κατάλογοι Απογραφής για τον προσδιορισμό και την κήρυξη περιοχών	+		
Προετοιμασία αρχικού Ενημερωτικού & Διαφημιστικού Υλικού	+		
Πιλοτικά Έργα	+		
Προετοιμασία Σχεδίων & Στρατηγικών Διαχείρισης	+		
Σύσταση Φορέων Διαχείρισης ή άλλων οργανωτικών σχημάτων διαχείρισης	+		
Διαβούλευση και Δικτύωση-Δημόσιες Συσκέψεις, Δικτύωση, Σύνδεσμοι με Γαιοκτήμονες	+		
Εκπόνηση και Αναθεώρηση Σχεδίων & Στρατηγικών Διαχείρισης	+		
Τρέχουσες Δαπάνες Φορέων Διαχείρισης ή άλλων οργανωτικών σχημάτων διαχείρισης	+		
Συντήρηση Εγκαταστάσεων για το Κοινό - Πρόσβαση και Χρήση Περιοχών	+		
Τρέχουσες Δαπάνες Προσωπικού	+		

Πίνακας 2:

**ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ/ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ NATURA
(συνέχεια) 2000.**

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ NATURA 2000	ΕΤΠΑ	ΕΓΤΑΑ	Παρατηρήσεις
Διαχείριση Προστασίας - Οικότοποι			
Ενισχύσεις για Φυσικά Μειονεκτήματα στους γεωργούς ορεινών περιοχών		+	
Ενισχύσεις στους γεωργούς περιοχών με μειονεκτήματα, εκτός ορεινών		+	
Ενισχύσεις Natura 2000 και ενισχύσεις που συνδέονται με την Οδηγία 2000/60		+	
Αγροπεριβαλλοντικές ενισχύσεις		+	
Στήριξη για μη παραγωγικές επενδύσεις (γεωργικές εκτάσεις)		+	
Πρώτη Δάσωση Γεωργικών Γαιών		+	
Πρώτη εγκατάσταση αγροδοασοκομικών συστημάτων σε γεωργική γη		+	
Πρώτη δάσωση μη γεωργικών γαιών		+	
Ενισχύσεις Natura (δάση)		+	
Δασοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις		+	
Αποκατάσταση δασοκομικού δυναμικού & δράσεις πρόληψης		+	
Στήριξη για μη παραγωγικές επενδύσεις (δάση)		+	
Διατήρηση και αναβάθμιση της αγροτικής κληρονομιάς		+	
Διαχείριση Προστασίας - Είδη	+		
Διαχείριση Προστασίας – Είδη, μέσω γεωργοπεριβαλλοντικών και δασοπεριβαλλοντικών μέτρων		+	
Διαχείριση Προστασίας – Εισβάλλοντα Ξενικά Είδη	+		
Υλοποίηση Σχεδίων και Συμβάσεων Διαχείρισης	+		
Παροχή Υπηρεσιών και απώλεια εσόδων από αγροτικές δραστηριότητες		+	
Παρακολούθηση και επισκόπηση	+		
Διαχείριση Κινδύνων	+		
(Συνεχιζόμενη) Επιτήρηση Περιοχών	+		
Παροχή Ενημερωτικού και Διαφημιστικού Υλικού Εθνικής και Περιφερειακής εμβέλειας	+		
Παροχή Ενημερωτικού και Διαφημιστικού Υλικού Τοπικής εμβέλειας		+	
Επιμόρφωση και Εκπαίδευση στις περιοχές Natura από τους Φορείς Διαχείρισης	+		
Εγκαταστάσεις για την ενθάρρυνση της χρήσης επισκεπτών και την εκτίμηση περιοχών Natura 2000	+		
Αγορά γαιών, περιλαμβανομένης της αποζημίωσης για δικαιώματα ανάπτυξης	+		
Υποδομή που απαιτείται για την αποκατάσταση οικοτόπων ή ειδών	+		
Υποδομή που απαιτείται για την αποκατάσταση οικοτόπων ή ειδών μέσω γεωργοπεριβαλλοντικών και δασοπεριβαλλοντικών μέτρων		+	

Υποδομή για Δημόσια Πρόσβαση	+		
Υποδομή για Δημόσια Πρόσβαση (αγροτική οδοποιία)		+	

Στο πλαίσιο της νέας προγραμματικής περιόδου, δημιουργείται Ειδική Υπηρεσία για το συντονισμό των δράσεων στον τομέα του Περιβάλλοντος. Ο ρόλος και οι αρμοδιότητες της Ειδικής Υπηρεσίας περιγράφονται αναλυτικά στο ΕΣΠΑ. Η σύσταση της Ειδικής Υπηρεσίας αναμένεται ότι όχι μόνο θα διασφαλίσει την αποφυγή επικαλύψεων, αλλά θα συμβάλλει στην μέγιστη συνέργεια και συμπληρωματικότητα των πράξεων στον τομέα του Περιβάλλοντος, ανεξάρτητα πηγής (Ταμείου) χρηματοδότησης.

4.3 Περιβάλλον στο πλαίσιο της αλιείας

Στο βαθμό που η αιεφόρος διαχείριση των περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία και η προστασία του περιβάλλοντος αποτελούν βασικούς στρατηγικούς στόχους της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής και του ΕΣΣΑΑΑ για την Δ' προγραμματική περίοδο, σχεδόν το σύνολο των δράσεων που προβλέπονται στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος αποτελούν δράσεις για το περιβάλλον.

Ειδικότερα, **οι δράσεις προς την κατεύθυνση του περιβάλλοντος που θα χρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από το ΕΠΑΛ**, είναι αυτές που προβλέπονται από τον Κανονισμό του ΕΤΑ και περιλαμβάνουν:

- Μεθόδους υδατοκαλλιέργειας που μειώνουν τον αρνητικό αντίκτυπο ή ενισχύουν το θετικό αντίκτυπο στο περιβάλλον, σε σχέση με τη συνήθη πρακτική στον τομέα τα υδατοκαλλιέργειας.
- Στήριξη παραδοσιακών μεθόδων υδατοκαλλιέργειας για τη διατήρηση και ανάπτυξη του οικονομικού και κοινωνικού πλέγματος και του περιβάλλοντος.
- Μορφές υδατοκαλλιέργειας για τη βελτίωση του περιβάλλοντος, των φυσικών πόρων και της γενετικής ποικιλίας καθώς και την διαχείριση των χαρακτηριστικών τοπίου και των παραδοσιακών χαρακτηριστικών των ζωνών υδατοκαλλιέργειας.
- Βιώσιμη υδατοκαλλιέργεια συμβατή με συγκεκριμένους περιβαλλοντικούς περιορισμούς, που προκύπτουν από το χαρακτηρισμό των περιοχών Natura 2000, σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ.
- Βιώσιμη συμβολή στην καλύτερη διαχείριση ή προστασία των αλιευτικών πόρων.
- Δράσεις που αφορούν άμεσα στις αλιευτικές δραστηριότητες για την προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος στο πλαίσιο του Δικτύου Natura, εκτός λειτουργικών εξόδων.
- Προστασία του περιβάλλοντος σε μικρές αλιευτικές περιοχές για τη διατήρηση της ελκυστικότητάς τους, ανάπλαση μικρών παράκτιων κωμοπόλεων και χωριών και προστασία και βελτίωση της φυσικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.
- Για την ανάπτυξη, αναδιάρθρωση ή την βελτίωση ζωνών υδατοκαλλιέργειας, στους φορείς διαχείρισης Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργείων (ΠΟΑΥ), (Νόμος 2742/1999 & αριθ Η.Π.17239 / 30.8.2002 Υπουργική Απόφαση), χορηγείται στήριξη προκειμένου να υλοποιούν ενέργειες συλλογικού χαρακτήρα, ιδίως για την προμήθεια συλλογικού εξοπλισμού για παρακολούθηση των ποιοτικών χαρακτηριστικών του νερού στις ΠΟΑΥ και για αντιμετώπιση περιστατικών έκτακτης ρύπανσης, διενέργεια σχετικών μελετών κλπ.
- Στο πλαίσιο την εφαρμογής του Κανονισμού 1967/2006, για τα μέτρα διαχείρισης στη Μεσόγειο, χορηγείται ενίσχυση, ιδίως για:
 - (i) τη συλλογή επιστημονικών πληροφοριών προκειμένου να χαρτογραφηθούν οι βιοτόποι που θα προστατευθούν (*Posidonia oceanica*) σύμφωνα με το άρθρο 4 του Κανονισμού,
 - (ii) τη συλλογή επιστημονικών πληροφοριών για την επιστημονική ταυτοποίηση και χαρτογράφηση των περιοχών (Εθνικές προστατευόμενες περιοχές), οι οποίες θα προστατευθούν στο πλαίσιο του άρθρου 7 του Κανονισμού, και
 - (iii) την επιστημονική παρακολούθηση των σχεδίων διαχείρισης, σύμφωνα με τα άρθρα 18 και 19 του Κανονισμού.

5. Παρεμβάσεις στο Παραγωγικό περιβάλλον

Οι παρεμβάσεις στο Παραγωγικό Περιβάλλον, **στο πλαίσιο εφαρμογής του άξονα 3 του ΠΑΑ**, που αφορά στη διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές, συνδέονται με μέτρα τα οποία περιλαμβάνουν :

- διαφοροποίηση προς μη γεωργικές δραστηριότητες
- στήριξη για τη δημιουργία και ανάπτυξη πολύ μικρών επιχειρήσεων (όπως αυτές ορίζονται στη σύσταση 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής)
- ενθάρρυνση τουριστικών δραστηριοτήτων.

Τα κριτήρια διαχωρισμού, οι όροι και οι προϋποθέσεις, για παρεμβάσεις από γεωργούς και μη γεωργούς, στις περιοχές εφαρμογής του Άξονα 3 του ΠΑΑ, ορίζονται στα παρακάτω σημεία.

5.1 Διαφοροποίηση προς μη γεωργικές δραστηριότητες - Επενδύσεις από γεωργούς

Οι γεωργοί, όπως η ιδιότητα αυτή προσδιορίζεται από το εκάστοτε Εθνικό θεσμικό πλαίσιο, οι ασφαλισμένοι στον ΟΓΑ και τα μέλη των νοικοκυριών τους, **μπορούν να χρηματοδοτηθούν μόνο από το ΕΓΤΑΑ (σύμφωνα με τον Καν. 1698/2005) για τη δημιουργία, τον εκσυγχρονισμό και την επέκταση πολύ μικρών επιχειρήσεων, κατά την έννοια της σύστασης 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής.**

Ενδεικτικές δράσεις είναι οι εξής:

- Μικρής δυναμικότητας υποδομές διανυκτέρευσης, έως 40 κλίνες
- Χώροι εστίασης και αναψυχής
- Επισκέψιμα αγροκτήματα
- Επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση του τουρισμού της υπαίθρου (π.χ. εναλλακτικές μορφές τουρισμού, ειδικές μορφές τουρισμού, χώροι αθλοπαιδιών, χώροι γευστιγνωσίας κλπ.).
- Οικοτεχνία, χειροτεχνία, παραγωγή ειδών παραδοσιακής τέχνης, βιοτεχνικές μονάδες
- Επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών
- Επιχειρήσεις παραγωγής ειδών διατροφής μετά την α΄ μεταποίηση
- Βελτίωση επιχειρήσεων προς την κατεύθυνση προστασίας του περιβάλλοντος, εκτός των όσων προβλέπονται από τη νομοθεσία (π.χ. φωτοβολταϊκά, αξιοποίηση βιομάζας με σκοπό την ίδια κατανάλωση ΑΠΕ, γεωθερμίας κλπ.).

Θα συγχρηματοδοτηθούν επίσης ενέργειες για την εγκατάσταση συστημάτων διασφάλισης ποιότητας και απόκτηση ποιοτικών σημάτων.

Όσον αφορά τις επενδύσεις από γεωργούς στον τουρισμό, αυτές χρηματοδοτούνται **αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ, μέχρι ύψους συνολικού προϋπολογισμού 600.000 ευρώ**. Μεγαλύτερου συνολικού προϋπολογισμού επενδύσεις στον τομέα του τουρισμού, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

Επίσης, **οι παρεμβάσεις από γεωργούς στη μεταποίηση και τις υπηρεσίες** χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το **ΕΓΤΑΑ, μέχρι ύψους συνολικού προϋπολογισμού 300.000 ευρώ**. Μεγαλύτερου συνολικού προϋπολογισμού επενδύσεις στους τομείς της μεταποίησης και των υπηρεσιών, θα συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΤΠΑ.

5.2 Διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας / Επενδύσεις από μη γεωργούς.

Βασικές αρχές που θα διέπουν τα κριτήρια διαχωρισμού για επενδύσεις από μη γεωργούς, όπως ορίστηκαν ανωτέρω, στους τομείς της μεταποίησης, εμπορίας, υπηρεσιών και τουρισμού είναι οι παρακάτω:

- Γεωγραφικό κριτήριο.** Για τις περιοχές εφαρμογής των Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου (ΟΠΑΑΧ), που θα είναι ορεινές και μειονεκτικές, κατά την έννοια του Καν.1698/05 και που θα προσδιοριστούν μετά την συνεξέταση μιας σειράς παραμέτρων, η χρηματοδότηση αντίστοιχων επενδύσεων θα γίνει από το ΕΓΤΑΑ. Η χρηματοδότηση από το ΕΓΤΑΑ δεν θα αφορά σε Δημοτικά Διαμερίσματα άνω των 3.000 κατοίκων.
- Ύψος Προϋπολογισμού.** Στις παραπάνω περιοχές, οι παρεμβάσεις στη μεταποίηση και τις υπηρεσίες από το ΕΓΤΑΑ δεν θα υπερβαίνουν τις 300.000 € (συνολικός προϋπολογισμός). Οι επενδύσεις στον τουρισμό για ίδρυση και εκσυγχρονισμό με αύξηση δυναμικότητας (με προσθήκη καθ' ύψος και κατ' επέκταση) χρηματοδοτούνται, για τις ίδιες περιοχές, αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ και μέχρι ύψους συνολικού προϋπολογισμού 600.000€.
- Κλαδικό κριτήριο.** Η εξειδίκευση του κριτηρίου αυτού, στους κλάδους της μεταποίησης, εμπορίου και υπηρεσιών, παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα 3, ο οποίος αφορά στους κλάδους/παρεμβάσεις που θα συγχρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ. .

Πίνακας 3:Κλάδοι που θα συγχρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ

Κωδικός ΣΤΑΚΟΔ ⁷¹	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΚΛΑΔΟΥ
153.3	Παραγωγή ζαχαρωδών προϊόντων από φρούτα και λαχανικά
158.1	Αρτοποιία, παραγωγή νοπών ειδών ζαχαροπλαστικής
158.2	Παραγωγή φρυγανιών, μπισκότων, παραγωγή διατηρούμενων ειδών ζαχαροπλαστικής
158.4	Παραγωγή κακάου, σοκολάτας και ζαχαρωτών
158.5	Παραγωγή μακαρονιών, λαζανιών, κουσκούς και παρόμοιων αλευρωδών προϊόντων
158.6	Επεξεργασία τσαγιού και καφέ
158.9	Παραγωγή άλλων ειδών διατροφής μ.α.κ.
159.1	Παραγωγή αποσταγμένων αλκοολούχων ποτών
172	Υφαντήρια
175.1	Ταπητουργία
182.1	Κατασκευή ενδυμάτων εργασίας
192.0	Κατασκευή ειδών ταξιδιού, τσαντών και παρόμοιων ειδών, ειδών σελοποιίας και σαγματοποιίας

⁷¹ Στατιστική Ταξινόμηση των Κλάδων Οικονομικής Δραστηριότητας, Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας.

201.0	Πριόνισμα, πλάνισμα και εμποτισμός ξύλου
203.0	Κατασκευή ξυλουργικών προϊόντων για την οικοδομική
205.2	Κατασκευή ειδών από φελλό και ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτική
212.1	Κατασκευή κυματοειδούς χαρτιού και χαρτονιού και ειδών συσκευασίας από χαρτί και χαρτόνι.
241.4	Παραγωγή άλλων οργανικών βασικών χημικών ουσιών (παραγωγή ξυλάνθρακα)

Πίνακας 3 (συν.): Κλάδοι που θα συγχρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από το ΕΓΤΑΑ

Κωδικός ΣΤΑΚΟΑ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΚΛΑΔΟΥ
245.1	Παραγωγή σαπουνιών και απορρυπαντικών, προϊόντων καθαρισμού και στίλβωσης
246.3	Παραγωγή αιθέριων ελαίων
261.3	Κατασκευή κοίλου γυαλιού
262.1	Κατασκευή κεραμικών ειδών οικιακής χρήσης και κεραμικών διακοσμητικών ειδών
262.5	Κατασκευή άλλων κεραμικών προϊόντων
286.1	Κατασκευή ειδών μαχαιροποιίας
286.2	Κατασκευή εργαλείων
293.9	Κατασκευή άλλων γεωργικών και δασοκομικών μηχανημάτων
361.1	Κατασκευή καρεκλών και καθισμάτων
361.2	Κατασκευή άλλων επίπλων για γραφεία και καταστήματα
361.3	Κατασκευή άλλων επίπλων κουζίνας
361.4	Κατασκευή άλλων επίπλων
362.9	Κατασκευή κοσμημάτων και συναφών ειδών
363.0	Κατασκευή μουσικών οργάνων
521.2	Παντοπωλεία
522.5	Λιανικό εμπόριο οινοπνευματωδών και λοιπών ποτών
525.5	Λιανικό εμπόριο αναμνηστικών ειδών και ειδών λαϊκής τέχνης
528.1	Επισκευή υποδημάτων κάθε είδους και άλλων δερμάτινων ειδών
923.1	Καλλιτεχνική και λογοτεχνική δημιουργία και ερμηνεία
923.2	Εκμετάλλευση αιθουσών θεαμάτων και συναφείς δραστηριότητες
923.3	Υπαίθριες ψυχαγωγικές εκδηλώσεις και πάρκα αναψυχής
930.1	Πλύσιμο και στεγνό καθάρισμα κλωστοϋφαντουργικών και γούνινων προϊόντων
930.2	Δραστηριότητες κομμωτηρίων, κουρείων
930.4	Δραστηριότητες σχετικές με τη φυσική ευεξία

6. Κριτήρια διαχωρισμού δράσεων, που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 (ΠΑΑ) και του Επιχειρησιακού Προγράμματος Αλιείας 2007-2013 (ΕΠΑΛ).

Παρεμβάσεις, οι οποίες στοχεύουν στην οικονομική διαφοροποίηση των αγροτικών περιοχών και των αλιευτικών περιοχών θα υλοποιηθούν μέσω του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 και ειδικότερα μέσω των Αξόνων Προτεραιότητας 3 και 4 αλλά και μέσω του Ε.Π Αλιεία 2007-2013, Άξονας Προτεραιότητας 4: «Αειφόρος Ανάπτυξη Αλιευτικών Περιοχών».

Για την αποφυγή επικαλύψεων αλλά και την διασφάλιση της συμπληρωματικότητας μεταξύ των Ταμείων θα χρησιμοποιηθούν τα ακόλουθα κριτήρια διαχωρισμού των δράσεων που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο των δύο Προγραμμάτων.

Άξονας Προτεραιότητας 4 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 «Προσέγγιση LEADER» και Άξονας Προτεραιότητας 4: «Αειφόρος Ανάπτυξη Αλιευτικών Περιοχών» του Ε.Π. Αλιεία 2007 – 2013

Οι δύο Άξονες Προτεραιότητας υλοποιούνται μέσω Τοπικών Στρατηγικών Ανάπτυξης που υποβάλλονται από Ομάδες Τοπικής Δράσης, στη βάση της εκ των κάτω προς τα άνω προσέγγισης (bottom up).

Οι περιοχές, οι οποίες θα ενταχθούν στον Άξονα Προτεραιότητας 4 του ΠΑΑ και στον Άξονα Προτεραιότητας 4 του ΕΠΑΛ, **θα διαφοροποιούνται γεωγραφικά.**

Άξονας Προτεραιότητας 3 του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 «Ποιότητα Ζωής στις Αγροτικές Περιοχές και Διαφοροποίηση της Αγροτικής Οικονομίας» και Άξονας Προτεραιότητας 4: «Αειφόρος Ανάπτυξη Αλιευτικών Περιοχών» του Ε.Π Αλιεία 2007 – 2013.

Παρεμβάσεις του Άξονα Προτεραιότητας 3 του ΠΑΑ είναι δυνατόν να υλοποιούνται σε περιοχές, οι οποίες εντάσσονται παράλληλα και στον Άξονα Προτεραιότητας 4 του ΕΠΑΛ. Στις περιπτώσεις αυτές η χρηματοδότηση πράξεων ακολουθεί τα παρακάτω κριτήρια διαχωρισμού:

Προκειμένου για δημόσια έργα, ο Άξονας Προτεραιότητας 4 του ΕΠΑΛ χρηματοδοτεί αποκλειστικά και μόνο τα έργα, τα οποία αναφέρονται **ονομαστικά και κατά προτεραιότητα** στα Τοπικά Προγράμματα που θα υποβληθούν από τις Ομάδες Τοπικής Δράσης Αλιευτικών Περιοχών, για την ένταξή τους στον Άξονα Προτεραιότητας. Λοιπά δημόσια έργα στις ίδιες περιοχές είναι δυνατόν να χρηματοδοτηθούν από τον Άξονα Προτεραιότητας 3 του ΠΑΑ «Ποιότητα Ζωής στις Αγροτικές Περιοχές και Διαφοροποίηση της Αγροτικής Οικονομίας»

Οι ιδιωτικές επενδύσεις στις περιοχές αυτές χρηματοδοτούνται από τον Άξονα Προτεραιότητας 4 του ΕΠΑΛ και μέχρι την εξάντληση του προϋπολογισμού του, για κάθε περιοχή παρέμβασης.

7. Οριζόντια Διάταξη

Ο όρος εφαρμογής των κριτηρίων *μέχρι την εξάντληση του διαθέσιμου προϋπολογισμού* (με βάση την ολοκλήρωση της διαδικασίας υποβολής προτάσεων στο πλαίσιο των σχετικών προκηρύξεων) ισχύει για όλα τα κριτήρια που παρατίθενται στο παρόν κεφάλαιο του προγράμματος. Στην περίπτωση εξάντλησης του προϋπολογισμού, η αρμόδια Διαχειριστική Αρχή ενημερώνει σχετικά το μηχανισμό συντονισμού, ο οποίος με τη σειρά του μεριμνά για τη σχετική κατά περίπτωση άρση των κριτηρίων.

Τέλος, λαμβάνοντας υπόψη ότι η υλοποίηση των προγραμμάτων είναι μια δυναμική διαδικασία, η οποία καλύπτει χρονική περίοδο τουλάχιστον 7 ετών, τα κριτήρια διαχωρισμού μπορούν να συμπληρωθούν ή/και να αναθεωρηθούν, όποτε αυτό κριθεί απαραίτητο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 . ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

1.ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΦΟΡΕΙΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ

Σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και ειδικότερα τα όσα προβλέπονται στα άρθρα 58 έως 62 και του Καν. (ΕΚ) 1828/2006, άρθρα 12 έως 26, για κάθε επιχειρησιακό πρόγραμμα (ΕΠ) ορίζονται η διαχειριστική αρχή, η αρχή πιστοποίησης και η αρχή ελέγχου και προσδιορίζονται οι ενδιάμεσοι φορείς που θα οριστούν για τη διαχείρισή του. Στο κοινό σύστημα διαχείρισης και ελέγχου των ΕΠ του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς, εφεξής ΕΣΠΑ, ορίζεται εθνική αρχή συντονισμού για τη διασφάλιση του απαραίτητου συντονισμού της εφαρμογής των ΕΠ και την επίτευξη των στόχων του ΕΣΠΑ.

Η εθνική αρχή συντονισμού συνεργάζεται με την ειδική υπηρεσία συντονισμού και παρακολούθησης δράσεων ΕΚΤ του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας για θέματα που άπτονται του ΕΚΤ. Η εξειδίκευση των αρμοδιοτήτων, η απαραίτητη διάκριση καθηκόντων και ο τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας αυτών των αρχών και φορέων καθορίζονται με νόμο και όπου απαιτείται θα εκδοθούν επί μέρους κανονιστικές πράξεις. Οι αρμοδιότητες διαχείρισης, πιστοποίησης και ελέγχου ασκούνται μέσω διακριτών υπηρεσιών προκειμένου να διασφαλίζεται η απαιτούμενη διάκριση καθηκόντων μεταξύ των αρχών αυτών.

Η εθνική αρχή συντονισμού, η ειδική υπηρεσία συντονισμού και παρακολούθησης δράσεων ΕΚΤ και οι διαχειριστικές αρχές των ΕΠ συνιστούν δίκτυο με στόχο τη στενή συνεργασία, την άμεση ενημέρωση και τη μεταφορά των καλών πρακτικών που αναπτύσσονται.

Αναλυτική περιγραφή του τρόπου άσκησης των αρμοδιοτήτων κάθε αρχής και φορέα στην διαχείριση και τον έλεγχο του ΕΠ θα γίνει στην περιγραφή του κοινού Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου των ΕΠ που θα κοινοποιηθεί στην Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 71 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006.

Το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών εκπροσωπεί τις ελληνικές αρχές έναντι της ΕΕ για θέματα που άπτονται του ΕΣΠΑ. Για θέματα που άπτονται των ΕΠ εκπροσωπεί τις ελληνικές αρχές σε συνεργασία με τα κατά περίπτωση αρμόδια Υπουργεία. Η διαχειριστική αρχή έχει την ευθύνη έναντι της Επιτροπής για θέματα του Επιχειρησιακού Προγράμματος.

1.1 Εθνική αρχή συντονισμού αναπτυξιακών προγραμμάτων 2007-2013.

Η εθνική αρχή συντονισμού έχει την ευθύνη του συντονισμού του προγραμματισμού και της εφαρμογής των ΕΠ στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ και της καθοδήγησης των διαχειριστικών αρχών, με στόχο την εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης και της εφαρμογής τους. Στο πλαίσιο αυτό η εθνική αρχή συντονισμού:

- (i) παρακολουθεί και συντονίζει τον προγραμματισμό και την εφαρμογή του ΕΣΠΑ και των ΕΠ του ΕΣΠΑ, παρέχοντας κατευθύνσεις για τη συμβατότητά τους με τις εθνικές πολιτικές και τις πολιτικές και προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- (ii) έχει την ευθύνη για το σχεδιασμό του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου, την κοινοποίησή του στην Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 21 του Καν. (ΕΚ) 1828/06, συνοδευόμενο από τη γνώμη συμμόρφωσης του άρθρου 71 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, την εποπτεία της αποτελεσματικής εφαρμογής του και την προσαρμογή του ώστε να διασφαλίζεται η επίτευξη των στόχων του,
- (iii) συντονίζει τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ του ΕΣΠΑ και εκδίδει οδηγίες και παρέχει κατευθύνσεις σχετικές με τον προγραμματισμό, τη διαχείριση, την εξειδίκευση των ΕΠ, την αξιολόγηση, τις επαληθεύσεις και κάθε δραστηριότητα που υπάγεται στην αποστολή των διαχειριστικών αρχών των ΕΠ,
- (iv) παρέχει την απαραίτητη πληροφόρηση προς τη Διυπουργική Επιτροπή κοινοτικών προγραμμάτων που συστάθηκε με το άρθρο 20 του Ν.3483/2006 και την διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ και μεριμνά για την εφαρμογή των αποφάσεων τους,

- (v) συνεργάζεται με τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ του ΕΣΠΑ, την αρχή πιστοποίησης, την αρχή ελέγχου και τον αρμόδιο για τη λειτουργία του ΟΠΣ φορέα, προκειμένου το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ) να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις διαχείρισης, παρακολούθησης, ελέγχου και αξιολόγησης των ΕΠ του ΕΣΠΑ, καθώς και ενημέρωσης της Επιτροπής,
- (vi) παρέχει οδηγίες και κατευθύνσεις για τη διενέργεια των αξιολογήσεων που συνδέονται με την παρακολούθηση ΕΠ, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 47 και 48 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και στο υποκεφάλαιο 3 του παρόντος, επεξεργάζεται τα πορίσματα των αξιολογήσεων και παρέχει κατευθύνσεις στις διαχειριστικές αρχές σχετικά με την αναθεώρηση των ΕΠ,
- (vii) ενημερώνει τις διαχειριστικές αρχές σχετικά με το κοινοτικό και εθνικό δίκαιο, παρακολουθεί και ενημερώνεται για τις σχετικές ενέργειες των διαχειριστικών αρχών για τη διασφάλιση της συμβατότητας των παρεμβάσεων με το εθνικό και κοινοτικό δίκαιο, ιδίως σε ό,τι αφορά την τήρηση των διατάξεων για τον ανταγωνισμό, τις δημόσιες συμβάσεις, την προστασία του περιβάλλοντος, την εξάλειψη των ανισοτήτων, την προώθηση της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της αρχής της μη διάκρισης εξαιτίας του φύλου, της φυλής ή της εθνικής καταγωγής, της θρησκείας ή των πεποιθήσεων, της ύπαρξης αναπηρίας, της ηλικίας ή του γενετήσιου προσανατολισμού και εισηγείται στη Διυπουργική Επιτροπή τη λήψη των κατάλληλων μέτρων για την αποτελεσματική εφαρμογή αυτών,
- (viii) διαμορφώνει προτάσεις για τον προγραμματισμό και τη διαχείριση του εθνικού αποθεματικού απροβλέπτων, σύμφωνα με το άρθρο 51 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006,
- (ix) διαμορφώνει το πλαίσιο αρχών δημοσιότητας και πληροφόρησης για τα ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και το Ταμείο Συνοχής, προκειμένου να εξασφαλίζεται η ομοιογένεια, η συνοχή και ο συντονισμός των μέτρων δημοσιότητας και πληροφόρησης των ΕΠ και του ΕΣΠΑ και μεριμνά για την παρακολούθηση και τήρηση του πλαισίου αυτού,
- (x) συμμετέχει στις ετήσιες συναντήσεις των διαχειριστικών αρχών των ΕΠ και της Επιτροπής που προβλέπονται στο άρθρο 68 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006,
- (xi) παρακολουθεί την τήρηση των δεσμεύσεων για την προσθετικότητα και παρέχει στην Επιτροπή τις απαιτούμενες πληροφορίες για την επαλήθευσή της, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 15 του Κανονισμού,
- (xii) μεριμνά για τον συντονισμό του ΕΣΠΑ με τις πολιτικές του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ) και υποβάλλει τα αναγκαία στοιχεία σχετικά με τη συμβολή των ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από τα Ταμεία στην εφαρμογή του ΕΠΜ, προκειμένου να συμπεριληφθούν στην ετήσια έκθεση υλοποίησής του κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 29 παρ 1 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006,
- (xiii) συντάσσει τις εκθέσεις στρατηγικής παρακολούθησης του ΕΣΠΑ που προβλέπονται στις παρ.2 και 3 του άρθρου 29 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, σχετικά με τη συμβολή των ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από τα Ταμεία στην επίτευξη των στόχων της πολιτικής για τη συνοχή όπως ορίζεται στη Συνθήκη, των στόχων των Ταμείων όπως ορίζονται στον Κανονισμό, των προτεραιοτήτων που διατυπώνονται στις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για τη συνοχή όπως προσδιορίζονται στο ΕΣΠΑ και του στόχου προώθησης της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης,
- (xiv) διασφαλίζει από κοινού με τις διαχειριστικές αρχές του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης και του ΕΠ Αλιείας, το συντονισμό μεταξύ της συνδρομής των διαφόρων Ταμείων, του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), του Ευρωπαϊκού Ταμείου Αλιείας (ΕΤΑ) και το συντονισμό μεταξύ των Ταμείων και των παρεμβάσεων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και άλλων χρηματοδοτικών μέσων,
- (xv) έχει την ευθύνη για την τήρηση της κατανομής των πόρων των Ταμείων κατά τύπο Περιφερειών (Περιφέρειες αμιγούς στόχου 1, στατιστικής σύγκλισης, σταδιακής εισόδου)
- (xvi) μεριμνά για την υλοποίηση των αποφάσεων και κατευθύνσεων της ειδικής επιτροπής της παρ. 1.2.4 για τον προγραμματισμό και την εφαρμογή των συγχρηματοδοτούμενων δράσεων κρατικών ενισχύσεων και για την τήρηση του κοινοτικού θεσμικού πλαισίου σε ό,τι αφορά τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων,
- (xvii) διαμορφώνει το σύστημα επιβεβαίωσης της διαχειριστικής επάρκειας των δικαιούχων εξααιρουμένων αυτών που λαμβάνουν κρατική ενίσχυση κατά τα άρθρα 87 και 88 της συνθήκης, παρέχει οδηγίες και εποπτεύει την ορθή και ενιαία εφαρμογή του,

- (xviii) διαμορφώνει σε συνεργασία με την αρχή πιστοποίησης τους κανόνες για την επιλεξιμότητα των δαπανών και εκδίδει οδηγίες για την υποστήριξη των διαχειριστικών αρχών και των δικαιούχων,
- (xix) συγκροτεί και λειτουργεί θεματικές δικτύσεις με στόχο τη διερεύνηση και διάχυση καλών πρακτικών και προτάσεων απλούστευσης και μείωσης της γραφειοκρατίας,
- (xx) οργανώνει και λειτουργεί την ηλεκτρονική δικτύωση όλων των διαχειριστικών αρχών, καθώς και των ειδικών υπηρεσιών συντονισμού, με στόχο την καλύτερη και ταχύτερη ενημέρωση και την υιοθέτηση βέλτιστων πρακτικών στην αντιμετώπιση και επίλυση κοινών θεμάτων,
- (xxi) υποστηρίζει την αποστολή και τις εργασίες της διάσκεψης των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ
- (xxii) μεριμνά για την παρακολούθηση της προόδου/εφαρμογής των κωδικών παρέμβασης που συνδέονται με την Στρατηγική της Λισσαβόνας (earmarking) σύμφωνα με το άρθρο 9.3 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006,
- (xxiii) παρακολουθεί την εφαρμογή των πολιτικών που σχετίζονται με τους πόλους ανάπτυξης, όπως αυτές έχουν αποτυπωθεί στο ΕΣΠΑ και τα ΕΠ 2007-2013.

Η εθνική αρχή συντονισμού έχει την ευθύνη του συντονισμού και της καθοδήγησης των διαχειριστικών αρχών των ΕΠ του ΕΣΠΑ και δεν τις υποκαθιστά στην άσκηση των αρμοδιοτήτων τους. Η άσκηση των αρμοδιοτήτων που περιγράφονται ανωτέρω γίνεται μέσω ειδικών υπηρεσιών που υπάγονται στη Γενική Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Περιφερειακής Πολιτικής και Δημοσίων Επενδύσεων της Γενικής Γραμματείας Επενδύσεων και Ανάπτυξης του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

1.2 Βασικοί μηχανισμοί συντονισμού.

Πέραν της εθνικής αρχής συντονισμού, η οποία συντονίζει το σύνολο των διαχειριστικών αρχών για θέματα εφαρμογής του ΕΣΠΑ και των ΕΠ του ΕΣΠΑ, όπως ορίζεται στο υποκεφάλαιο 1.1, προσδιορίζονται μηχανισμοί συντονισμού των δράσεων σε συγκεκριμένους τομείς, με στόχο τη διασφάλιση της συνέχειας των συγχρηματοδοτούμενων δράσεων με τις εθνικές πολιτικές κάθε τομέα, καθώς και μεταξύ των παρεμβάσεων του ΕΓΤΑΑ, του ΕΑΤ, της ΕΤΕπ και άλλων υφιστάμενων χρηματοδοτικών μέσων.

Για το σκοπό αυτό οι μηχανισμοί συντονισμού:

- (i) Καθορίζουν, σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού, προτεραιότητες και παρέχουν κατευθύνσεις για την υλοποίηση των εθνικών τομεακών πολιτικών,
- (ii) συνεργάζονται με τις αρμόδιες διαχειριστικές αρχές και την εθνική αρχή συντονισμού για την ενσωμάτωση στα ΕΠ των κατευθύνσεων άσκησης πολιτικής στο τομέα αρμοδιότητάς τους,
- (iii) παρακολουθούν την πρόοδο και αποτελεσματικότητα των δράσεων και τη συμβολή τους στην επίτευξη των τεθέντων στόχων,
- (iv) προβαίνουν στις απαιτούμενες προτάσεις αναθεώρησης των κατευθύνσεων εφόσον απαιτείται.

1.2.1 Συντονισμός δράσεων ΕΚΤ

Ο συντονισμός των δράσεων που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ ασκείται από την Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού και Παρακολούθησης Δράσεων ΕΚΤ (ΕΥΣΕΚΤ) του Υπουργείου Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού και τις αρμόδιες εθνικές αρχές.

Ειδικότερα η ΕΥΣΕΚΤ:

- (i) Ασκεί καθήκοντα συντονισμού και παρακολούθησης των δράσεων που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομίας και Οικονομικών και Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, εξειδικεύονται οι αρμοδιότητες της υπηρεσίας καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια.
- (ii) Παρακολουθεί τις εθνικές, ευρωπαϊκές και διεθνείς εξελίξεις και πολιτικές στα θέματα που σχετίζονται με την απασχόληση, την κοινωνική ένταξη, τη δια βίου μάθηση, την προώθηση της ισότητας των φύλων και των ίσων ευκαιριών καθώς και τις επιπτώσεις άλλων πολιτικών

- (εθνικών, Ε.Ε., διεθνών) και συμμετέχει στις σχετικές επιτροπές της Ε.Ε. Παρακολουθεί την εφαρμογή των πολιτικών απασχόλησης και κοινωνικής ένταξης και συμβάλλει στο σχεδιασμό τους.
- (iii) Παρακολουθεί την τήρηση της περιφερειακής κατανομής των πόρων του ΕΚΤ ανά ΕΠ/δράση και τύπο Περιφερειών (Περιφέρειες αμιγούς στόχου 1, στατιστικής σύγκλισης, σταδιακής εισόδου).
 - (iv) Εκπονεί το αναγκαίο θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο που διέπει την υλοποίηση δράσεων συγχρηματοδοτούμενων από το ΕΚΤ, όπου αυτό απαιτείται, σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού, τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ και τα συναρμόδια Υπουργεία, προκειμένου να διασφαλίζεται η ενιαία υλοποίηση δράσεων ίδιου τύπου. Στο πλαίσιο αυτό, εκδίδει οδηγίες και παρέχει κατευθύνσεις σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς.
 - (v) Παρακολουθεί και επεξεργάζεται τις χρηματοδοτικές ροές και τις συνολικές δεσμεύσεις των επιχειρησιακών προγραμμάτων ΕΚΤ για τον έγκαιρο εντοπισμό τυχόν προβλημάτων και σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού εισηγείται κατάλληλα διορθωτικά μέτρα στις οικείες επιτροπές παρακολούθησης, για την αποφυγή εφαρμογής του κανόνα αυτόματης αποδέσμευσης $v+3/v+2$.
 - (vi) Είναι αρμόδια για την παροχή κατευθύνσεων και την παρακολούθηση δράσεων τύπου ΕΚΤ που συγχρηματοδοτούνται μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%) σε όλα τα εμπλεκόμενα ΕΠ, με στόχο την αποφυγή επικαλύψεων και την επίτευξη συνεργιών.
 - (vii) Εκδίδει οδηγίες και παρέχει κατευθύνσεις για το σχεδιασμό και τις τροποποιήσεις των δεικτών και για τα θέματα αξιολόγησης γενικά, που αφορούν σε παρεμβάσεις ΕΚΤ στο επίπεδο του ΕΣΠΑ και των ΕΠ, σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού και τους συναρμόδιους φορείς. Μεριμνά για τη συμβατότητα των παραπάνω με τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση και τους συναφείς στόχους της Κοινότητας στους τομείς της Κοινωνικής Ένταξης, της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της ισότητας.
 - (viii) Παρακολουθεί και συντονίζει την εκ των προτέρων αξιολόγηση και τις αξιολογήσεις που πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού σε επίπεδο ΕΣΠΑ και ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ, σε συνεργασία με τους συναρμόδιους φορείς.
 - (ix) Συντονίζει τους αρμόδιους εθνικούς φορείς και συνεργάζεται με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την εκπόνηση των αξιολογήσεων σε θέματα Ανθρωπίνων Πόρων, που πραγματοποιούνται με ευθύνη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα με το Άρθρο 49 του Γεν. Κανονισμού 1083/2006.
 - (x) Συμμετέχει στη διαμόρφωση του σχεδίου των αξιολογήσεων της περιόδου 2007-2013 σε ό,τι αφορά θέματα ανθρωπίνων πόρων, σε συνεργασία με τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ του ΕΚΤ και την εθνική αρχή συντονισμού.
 - (xi) Οργανώνει, συντονίζει και παρακολουθεί τις δράσεις πληροφόρησης και δημοσιότητας για την προβολή των πολιτικών και των παρεμβάσεων του ΕΚΤ στην Ελλάδα, προκειμένου να εξασφαλίζεται η συνέργια των δράσεων επικοινωνίας μεταξύ των ΕΠ, καθώς και τη συμπληρωματικότητα αυτών με τις δράσεις επικοινωνίας του ΕΣΠΑ. Συνεργάζεται προς τούτο κυρίως με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Γεν. Δ/σης Απασχόλησης της Ε.Ε., την εθνική αρχή συντονισμού, τις αρμόδιες εθνικές αρχές και τις διαχειριστικές αρχές για όλα τα ζητήματα που αφορούν σε δράσεις επικοινωνίας για το ΕΚΤ.
 - (xii) Αναπτύσσει υποβοηθητικά εργαλεία σε συνεργασία με τις αρμόδιες εθνικές αρχές για την υποστήριξη των φορέων διαχείρισης και υλοποίησης και μεριμνά για την εκπόνηση μελετών, ερευνών, εμπειρογνομοσυνών και αξιολογήσεων σχετικά με ζητήματα ανθρωπίνων πόρων για την εκτέλεση του έργου της.

Για την αποτελεσματικότερη άσκηση των καθηκόντων της ΕΥΣΕΚΤ, διασφαλίζεται η επαρκής στελέχωσή της. Επίσης, στις διαχειριστικές αρχές των Περιφερειακών ΕΠ, καθώς και των ΕΠ τα οποία θα υλοποιήσουν δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%), ορίζονται στέλεχος /στελέχη με αποκλειστικό καθήκον τη διαχείριση πράξεων ΕΚΤ και τη συνεργασία τους με την ΕΥΣΕΚΤ και με τις διαχειριστικές αρχές των αρμοδίων υπουργείων για θέματα που άπτονται των αρμοδιοτήτων τους.

Η ενσωμάτωση των αρχών της EQUAL κάθετα και οριζόντια (horizontal and vertical mainstreaming) θα διασφαλιστεί μέσω ειδικής υπηρεσίας, η οποία θα αποτελεί μετεξέλιξη της ειδικής υπηρεσίας διαχείρισης του Προγράμματος της Κ.Π. EQUAL του ΚΠΣ 2000-2006. Η ειδική αυτή υπηρεσία αφενός θα εντοπίζει ευκαιρίες για την ενσωμάτωση των αρχών της EQUAL στις δράσεις των ΕΠ,

αφετέρου θα παρέχει την απαραίτητη τεχνογνωσία προς την κατεύθυνση αυτή με ενδεδειγμένες εμπειρογνομosύνες. Επίσης θα παρακολουθεί και θα παρέχει συμβουλευτική για την ορθή εφαρμογή των αρχών της EQUAL.

Οι υφιστάμενες Ειδικές Υπηρεσίες Εφαρμογής που λειτουργούν στο πλαίσιο του Γ'ΚΠΣ στα Υπουργεία Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας, Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων και Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης συνεχίζουν τη λειτουργία τους και την προγραμματική περίοδο 2007-2013.

Για την υποστήριξη της αποτελεσματικής εφαρμογής του ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση», προωθείται ο μετασχηματισμός της ανώνυμης μη κερδοσκοπικής εταιρίας του ευρύτερου Δημόσιου Τομέα «Κοινωνία της Πληροφορίας» σε «Διοικητική Αναδιοργάνωση Α.Ε.», με κύριο αντικείμενο τον περιορισμό της πολυνομίας, την αξιολόγηση και αναβάθμιση της διοικητικής ικανότητας των δημόσιων οργανισμών, τον οργανωτικό και λειτουργικό ανασχεδιασμό και την ανασυγκρότησή τους.

Για την υποστήριξη της αποτελεσματικής εφαρμογής του άξονα «Συστημικές Προτεραιότητες» του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», συνιστάται στο Υπουργείο Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας, στη Γενική Γραμματεία Διαχείρισης Κοινοτικών & άλλων Πόρων, αρμόδια δομή για το σχεδιασμό την οργάνωση και την παρακολούθηση της εφαρμογής και αξιολόγησης των δράσεων του εν λόγω άξονα.

1.2.2 Συντονισμός δράσεων στον τομέα του περιβάλλοντος.

Ο συντονισμός των δράσεων στον τομέα του περιβάλλοντος ασκείται μέσω Ειδικής Υπηρεσίας στο ΥΠΕΧΩΔΕ, η οποία θα συντονίζει, θα καθορίζει προτεραιότητες και θα παρακολουθεί σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού, το σύνολο των περιβαλλοντικών έργων και δράσεων ανεξάρτητα από την πηγή χρηματοδότησής τους, ώστε να διασφαλιστεί η αναγκαία συνέργια και συμπληρωματικότητα των παρεμβάσεων στον τομέα του περιβάλλοντος. Επιπλέον θα συνεργάζεται με την εθνική αρχή συντονισμού για την ενσωμάτωση των κατευθύνσεων άσκησης περιβαλλοντικής πολιτικής στα περιφερειακά ΕΠ.

Η ειδική αυτή υπηρεσία θα υποστηρίζει και θα συντονίζει τη λειτουργία περιβαλλοντικού δικτύου (Environmental Network) σε συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΕΚΠΑΑ) και τις λοιπές Υπηρεσίες του ΥΠΕΧΩΔΕ και τις συναρμόδιες Κεντρικές & Περιφερειακές Αρχές, θα συντάσσει ετήσιες απολογιστικές εκθέσεις για την πρόοδο των έργων και δράσεων περιβάλλοντος τις οποίες θα αποστέλλει και προς την εθνική αρχή συντονισμού και τις αρμόδιες υπηρεσίες της ΕΕ, θα υποστηρίζει με επεξεργασμένα στοιχεία και αναφορές την Επιτροπή Παρακολούθησης του ΕΠ «Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη» και την Ετήσια Διάσκεψη των Προέδρων των Επιτροπών Παρακολούθησης (ΕΔΠΠ), θα συμμετέχει στις Επιτροπές Παρακολούθησης των ΕΠ και θα υποστηρίζει το ΥΠΕΧΩΔΕ και τις λοιπές δημόσιες αρχές στην αναγκαία διαρκή δημόσια διαβούλευση με τους Κοινωνικούς Εταίρους και τις Περιβαλλοντικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) για συναφή ζητήματα.

Στην ειδική αυτή υπηρεσία υποβάλλονται επίσης οι εκθέσεις που προβλέπονται στην κοινή υπουργική απόφαση έγκρισης της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του ΕΠ και αφορούν στην παρακολούθηση των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του ΕΠ.

1.2.3 Συντονισμός δράσεων στον τομέα της υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης

Ο συντονισμός των δράσεων του τομέα της υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης ασκείται από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης μέσω:

- (α) του Διυπουργικού Οργάνου, όπως αυτό θα οριστεί από κοινή υπουργική απόφαση των εμπλεκόμενων εθνικών αρχών και υπό την προεδρία του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, το οποίο θα καθορίζει σε στρατηγικό, επιτελικό επίπεδο, τις αναγκαίες παρεμβάσεις στα τομεακά και περιφερειακά ΕΠ και τις προτεραιότητες του συνόλου των έργων και δράσεων ανεξάρτητα από την πηγή χρηματοδότησής τους, ώστε να διασφαλιστεί η αναγκαία συνέργια και συμπληρωματικότητα των παρεμβάσεων,
- (β) ειδικής δομής που θα οριστεί με Κοινή Υπουργική Απόφαση και η οποία θα αποτελεί μετεξέλιξη της ειδικής υπηρεσίας διαχείρισης του ΕΠ «Υγεία – Πρόνοια» της προγραμματικής περιόδου

2000 – 2006 . Η δομή αυτή θα υποστηρίζει αφενός το διυπουργικό όργανο για θέματα κατάρτισης της στρατηγικής, και θα συντονίζει αφετέρου την εφαρμογή των δράσεων του τομέα υγείας – κοινωνικής αλληλεγγύης που θα υλοποιούνται από τα ΕΠ του ΕΣΠΑ. Στο πλαίσιο του συντονισμού θα παρέχει οδηγίες και κατευθύνσεις για το σχεδιασμό και τις τροποποιήσεις των παρεμβάσεων των ΕΠ με την σύμφωνη γνώμη της εθνικής αρχής συντονισμού και των εμπλεκόμενων συναρμόδιων αρχών.

Στο πλαίσιο της ειδικής αυτής δομής θα αναληφθούν επίσης καθήκοντα ενδιάμεσου φορέα διαχείρισης, ο οποίος θα οριστεί σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο υποκεφάλαιο 1.4.

1.2.4 Συντονισμός δράσεων ΕΤΠΑ στον τομέα της εκπαίδευσης

Ο συντονισμός των δράσεων ΕΤΠΑ στον τομέα της εκπαίδευσης θα διασφαλιστεί από την αντίστοιχη μονάδα της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία θα αναλάβει και αρμοδιότητες συντονισμού της εφαρμογής των δράσεων ΕΤΠΑ του τομέα της εκπαίδευσης που υλοποιούνται από τα περιφερειακά ΕΠ του ΕΣΠΑ και από το ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση».

1.2.5 Συντονισμός των ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση» και «Ψηφιακή Σύγκλιση»

Για το συντονισμό της εφαρμογής των ΕΠ: «Διοικητική Μεταρρύθμιση» και «Ψηφιακή Σύγκλιση» του ΕΣΠΑ 2007-2013, συνιστάται διυπουργική επιτροπή στην οποία μετέχουν ο Γενικός Γραμματέας Εσωτερικών και ο Γενικός Γραμματέας Δημόσιας Διοίκησης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, ο Ειδικός Γραμματέας Ψηφιακού Σχεδιασμού του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, ο προϊστάμενος της εθνικής αρχής συντονισμού, και οι προϊστάμενοι των οικείων ειδικών υπηρεσιών. Αποστολή της επιτροπής είναι ο συντονισμός των δύο ΕΠ στον προγραμματισμό των προσκλήσεων για τις δράσεις και την εφαρμογή των αλληλοσυμπληρούμενων παρεμβάσεων. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, καθορίζονται η συγκρότηση και οι ειδικότερες αρμοδιότητες της επιτροπής.

1.2.6 Συντονισμός συγχρηματοδοτούμενων δράσεων κρατικών ενισχύσεων, μέσω χρηματοοικονομικής τεχνικής και δανείων ΕΤΕπ

Για το συντονισμό του προγραμματισμού και της εφαρμογής των συγχρηματοδοτούμενων δράσεων κρατικών ενισχύσεων, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων για τη σφύρευση ενισχύσεων και την αποφυγή της διπλής χρηματοδότησης της δαπάνης από άλλα κοινοτικά ή εθνικά χρηματοδοτικά μέσα ή από άλλη προγραμματική περίοδο, συνιστάται επιτροπή στην οποία μετέχουν οι προϊστάμενοι της εθνικής αρχής συντονισμού, της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα», της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση», της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» και της διαχειριστικής αρχής των ΠΕΠ. Στις συνεδριάσεις της επιτροπής δύναται να μετέχουν κατά περίπτωση και εκπρόσωποι άλλων φορέων.

Η ανωτέρω επιτροπή υποστηρίζει επίσης την εθνική αρχή συντονισμού στην εποπτεία της οργάνωσης και διαχείρισης των ταμείων που ιδρύονται και οργανώνονται και λειτουργούν σύμφωνα με το άρθρο 44 του Κανονισμού.

Ο συντονισμός των δανείων που χορηγούνται από την ΕΤΕπ για τη χρηματοδότηση μεγάλων έργων που εντάσσονται στα ΕΠ (συμπεριλαμβανομένων και των μεγάλων έργων που προωθούνται με συγχρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα) ή άλλων επενδύσεων μικρότερου μεγέθους, ασκείται από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομίας & Οικονομικών, σε συνεργασία με την ανωτέρω επιτροπή και τις αρμόδιες διαχειριστικές αρχές.

1.2.7 Συντονισμός και προώθηση της Έρευνας και Τεχνολογίας.

Ο συντονισμός των δράσεων και παρεμβάσεων Έρευνας και Τεχνολογίας ασκείται μέσω της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας η οποία αποτελεί τον αρμόδιο φορέα για τη χάραξη και άσκηση πολιτικής στους τομείς αυτούς.

1.2.8 Συντονισμός δράσεων στον τομέα του πολιτισμού

Ο συντονισμός των δράσεων στον τομέα του πολιτισμού θα διασφαλιστεί από την ειδική υπηρεσία του ΕΠ «Πολιτισμός» η οποία λειτουργεί στο πλαίσιο του ΚΠΣ 2000-2006 στο Υπουργείο Πολιτισμού, η οποία θα αναλάβει και αρμοδιότητες συντονισμού της εφαρμογής των δράσεων του τομέα πολιτισμού που υλοποιούνται από τα ΕΠ του ΕΣΠΑ.

1.2.9 Συντονισμός ΕΠ του ΕΣΠΑ με ΕΓΤΑΑ και ΕΤΑ

Ο συντονισμός μεταξύ των ΕΠ του ΕΣΠΑ και των προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ και το ΕΤΑ, ασκείται από την εθνική αρχή συντονισμού και τις ειδικές υπηρεσίες διαχείρισης του προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) και του ΕΠ Αλιείας (ΕΠΑ), σε συνεργασία με αρμόδιες εθνικές αρχές, κατά τον προγραμματισμό και την παρακολούθηση της υλοποίησης των αντίστοιχων δράσεων.

Ο συντονισμός αυτός ασκείται μέσω μηχανισμού προώθησης της συμπληρωματικότητας των δράσεων, χωρικά (περιοχή παρέμβασης) και θεματικά (τομέας παρέμβασης), που λειτουργεί σε επίπεδο α) προγραμματισμού, β) παρακολούθησης υλοποίησης (διαχειριστικές αρχές), και γ) επανεξέτασης στρατηγικής (εθνική αρχή συντονισμού και διαχειριστικές αρχές του ΠΑΑ και του ΕΠΑ).

Στο πρώτο επίπεδο, ο μηχανισμός αυτός εξειδικεύει κατευθύνσεις για τη διασφάλιση της συμπληρωματικότητας και του διαχωρισμού των δράσεων και συντονίζει το πλαίσιο εφαρμογής τους, θεματικά και γεωγραφικά.

Στο δεύτερο επίπεδο, οι διαχειριστικές αρχές των ΕΠ του ΕΣΠΑ, του ΠΑΑ και του ΕΠΑ τηρούν τις κατευθύνσεις κατά τη διαδικασία επιλογής των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων. Σε ετήσια βάση, συντάσσουν ειδική αναφορά για την πρόοδο και αποτελεσματικότητα των δράσεων με χρήση των κωδικών θεματικής και εδαφικής διάστασης και τις γνωστοποιούν στον μηχανισμό αυτό.

Στο τρίτο επίπεδο και στο πλαίσιο της ανωτέρω ειδικής αναφοράς, ο μηχανισμός, εξετάζει την πρόοδο και αποτελεσματικότητα των δράσεων, προσδιορίζει ενδεχόμενη ανάγκη αναθεώρησης των κατευθύνσεων και της κατανομής των Κοινοτικών πόρων, συνεπεία αλλαγών στις προτεραιότητες (κοινοτικές, εθνικές, περιφερειακές) ή στις συνθήκες υλοποίησής τους και εισηγείται μέτρα στην Ετήσια Διάσκεψη των προέδρων των Επιτροπών Παρακολούθησης.

1.3 Διαχειριστική αρχή του επιχειρησιακού προγράμματος

Ως διαχειριστική αρχή του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Αττικής, σύμφωνα με το άρθρο 59, παράγραφος 1 στοιχείο (α) του Καν. (ΕΚ) 1083/06, ορίζεται Ειδική Υπηρεσία η οποία υπάγεται στη Γενική Δ/νση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Περιφερειακής Πολιτικής και Δημοσίων Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

Η διαχειριστική αρχή, σύμφωνα με το άρθρο 60 του Καν. (ΕΚ) 1083/06, είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση και την υλοποίηση του ΕΠ σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και ασκεί τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- (i) συντονίζει και εποπτεύει την άσκηση των αρμοδιοτήτων των ενδιάμεσων φορέων διαχείρισης της ενότητας 1.4 του παρόντος κεφαλαίου σύμφωνα με τις απαιτήσεις του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου και έχει την τελική ευθύνη έναντι της Επιτροπής για το ΕΠ. Στο πλαίσιο αυτό:
 - μεριμνά για την ύπαρξη και πλήρη εφαρμογή συστήματος αναφοράς και παρακολούθησης των δράσεων, η διαχείριση των οποίων έχει εκχωρηθεί σε ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης,
 - παρακολουθεί την ορθή και έγκαιρη ενημέρωση του ΟΠΣ με τα απαραίτητα δεδομένα και έγγραφα από τους ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης,
 - παρέχει στην Επιτροπή, κατόπιν γραπτού σχετικού αιτήματός της, τις πληροφορίες που αναφέρονται στο Παράρτημα ΙΙΙ του Καν. (ΕΚ) 1828/06 εντός δεκαπέντε εργάσιμων ημερών από την παραλαβή του αιτήματος ή εντός οποιασδήποτε άλλης συμφωνημένης περιόδου, με σκοπό τον έλεγχο εγγράφων και τη διενέργεια επιτόπιων ελέγχων.
- (ii) διασφαλίζει ότι οι αξιολογήσεις του ΕΠ που αναφέρονται στο άρθρο 48(3) του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 εκτελούνται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 47 του ίδιου Κανονισμού. Στο πλαίσιο αυτό:

- προετοιμάζει και οργανώνει τις αξιολογήσεις που προβλέπονται στο υποκεφάλαιο 4 του παρόντος κεφαλαίου κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου, μεριμνώντας ιδιαίτερα για τη διεξαγωγή των αξιολογήσεων σύμφωνα με οδηγίες και κατευθύνσεις της εθνικής αρχής συντονισμού
 - κοινοποιεί τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων στην εθνική αρχή συντονισμού, και στην ΕΥΣΕΚΤ εφόσον το ΠΕΠ υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%), στην επιτροπή παρακολούθησης και την Επιτροπή,
 - εξασφαλίζει την κατάλληλη δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων των αξιολογήσεων, με βάση τους κανόνες που αφορούν στην πρόσβαση στα έγγραφα,
 - συνεργάζεται με τους ενδιαμέσους φορείς διαχείρισης του υποκεφαλαίου 1.4. για την αξιοποίηση των συμπερασμάτων τους
- (iii) διασφαλίζει ότι η αρχή πιστοποίησης λαμβάνει τις αναγκαίες πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες και τις επαληθεύσεις για σκοπούς πιστοποίησης. Στο πλαίσιο αυτό εποπτεύει και συντονίζει πριν από κάθε αίτημα πληρωμής την πληρότητα των πληροφοριών που παρέχονται στην αρχή πιστοποίησης,
- (iv) συντονίζει την εξειδίκευση των περιφερειακών ΕΠ και παρακολουθεί την πορεία εφαρμογής τους συμπεριλαμβανομένου του κανόνα $v+3/v+2$. Στο πλαίσιο αυτό:
- παρέχει κατευθύνσεις για την εξειδίκευση του ΕΠ,
 - συντάσσει περιοδικές αναφορές για την πορεία εφαρμογής του ΕΠ,
 - παρέχει κατευθύνσεις για προτάσεις αναθεώρησης του προγράμματος τις οποίες συνθέτει, επεξεργάζεται και τις υποβάλλει στην οικεία επιτροπή παρακολούθησης,
- (v) συνθέτει και επεξεργάζεται τις αναφορές των ενδιαμέσων φορέων διαχείρισης του υποκεφαλαίου 1.4 που αφορούν τις ετήσιες και τελικές εκθέσεις των προγραμμάτων και μετά την έγκριση της οικείας επιτροπής παρακολούθησης τις υποβάλλει στην Επιτροπή,
- (vi) διασφαλίζει τη συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις ενημέρωσης και δημοσιότητας που ορίζονται στο άρθρο 69 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Στο πλαίσιο αυτό εκπονεί το επικοινωνιακό σχέδιο του ΕΠ σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1828/2006 και το πλαίσιο αρχών δημοσιότητας και πληροφόρησης που διαμορφώνει η εθνική αρχή συντονισμού σε συνεργασία με την ΕΥΣΕΚΤ εφόσον το ΠΕΠ υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%), ενημερώνει σχετικά την επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ και την Επιτροπή και αξιολογεί την αποτελεσματικότητά του σύμφωνα με το άρθρο 4 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006,

1.4 Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης

Στο πλαίσιο του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Αττικής ορίζονται οι ακόλουθοι ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 6 και το άρθρο 59 παράγραφος 2 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006:

1.4.1 Ειδικές Υπηρεσίες Περιφερειών

Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΠΕΠ Αττικής 2000-2006 ορίζεται ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης για κατηγορίες πράξεων περιφερειακής εμβέλειας που υλοποιούνται στην Περιφέρεια Αττικής.

Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης, προσδιορίζονται:

- οι πράξεις ή κατηγορίες πράξεων των οποίων αναλαμβάνεται η διαχείριση και ο συνολικός προϋπολογισμός αυτών
- οι υποχρεώσεις του ενδιάμεσου φορέα και της διαχειριστικής αρχής.

Ο ανωτέρω ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης αναλαμβάνει σύμφωνα με το υφιστάμενο κανονιστικό πλαίσιο, τις ακόλουθες αρμοδιότητες διαχείρισης:

- (i) επιλέγει τις προς χρηματοδότηση πράξεις σύμφωνα με τα κριτήρια που εφαρμόζονται στο ΕΠ και διασφαλίζει τη συμμόρφωση των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων με τους ισχύοντες κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες, καθ' όλη την περίοδο υλοποίησής τους,

Στο πλαίσιο αυτό ο ενδιάμεσος φορέας:

- Μεριμνά, μέσω πρόσκλησης, για την παροχή στους δυνητικούς δικαιούχους λεπτομερών πληροφοριών σχετικά με:

- τους όρους επιλεξιμότητας τους οποίους πρέπει να πληρούν οι προτεινόμενες πράξεις προκειμένου να ενταχθούν για χρηματοδότηση στο πλαίσιο του ΕΠ,
 - τα τυποποιημένα έντυπα που θα χρησιμοποιηθούν για την υποβολή αιτήσεων χρηματοδότησης,
 - τις διαδικασίες για την εξέταση των αιτήσεων χρηματοδότησης και των σχετικών χρονικών περιόδων,
 - τα κριτήρια για την ένταξη των προς χρηματοδότηση πράξεων,
 - τους αρμόδιους σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο, οι οποίοι μπορούν να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με το ΕΠ,
 - τη δημοσιοποίηση καταλόγου στον οποίο παρατίθενται ο τίτλος των πράξεων, οι δικαιούχοι και το ποσό της δημόσιας χρηματοδότησης που χορηγείται.
- Εφαρμόζει διαδικασίες αξιολόγησης των πράξεων με βάση τα κριτήρια ένταξης που εγκρίνονται από την επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ. Οι προτάσεις που δεν έχουν αξιολογηθεί ή δεν έχουν λάβει θετική αξιολόγηση δεν δύνανται να ενταχθούν στο ΕΠ. Ως ομάδες κριτηρίων δύνανται να χρησιμοποιεί τη σκοπιμότητα της πράξης, τη συμβατότητα της πράξης με τις εθνικές και κοινοτικές πολιτικές, τη συμβολή της πράξης στους στόχους του ΕΠ, τη φύση και το είδος της πράξης στο πλαίσιο της διενεργούμενης πρόσκλησης, την πληρότητα και την ωριμότητα της πράξης. Εξετάζει τη διαχειριστική επάρκεια των δικαιούχων εξαιρουμένων αυτών που λαμβάνουν κρατική ενίσχυση κατά τα άρθρα 87 και 88 της συνθήκης, σύμφωνα με το σύστημα που προσδιορίζεται στην παράγραφο (xvii) του υποκεφαλαίου 1.1, πριν ληφθεί η απόφαση ένταξης της πράξης στο ΕΠ. Στις περιπτώσεις πράξεων για τις οποίες κατά τη χρονική στιγμή υποβολής τους στο ΕΠ έχουν αναληφθεί νομικές δεσμεύσεις ή βρίσκονται σε εκτέλεση ή περατώθηκαν μετά την ημερομηνία έναρξης της επιλεξιμότητας, συνεκτιμά τυχόν αξιολογήσεις που έχουν διενεργηθεί από αρμόδιες αρχές και διασφαλίζει ότι η επιλογή των πράξεων ικανοποιεί τα κριτήρια που εφαρμόζονται για το ΕΠ.
 - Γνωστοποιεί τις προς ένταξη πράξεις προϋπολογισμού άνω των πέντε εκατ. (5.000.000) ευρώ στην εθνική αρχή συντονισμού προκειμένου να διατυπώσει γνώμη εντός δέκα πέντε ημερών. Οι συγχρηματοδοτούμενες από το ΕΚΤ προτεινόμενες προς ένταξη πράξεις, γνωστοποιούνται στην ΕΥΣΕΚΤ για διατύπωση γνώμης, όταν είναι προϋπολογισμού άνω των δύο εκατ. (2.000.000) ευρώ. Η απόφαση ένταξης εκδίδεται με ευθύνη του ενδιάμεσου φορέα διαχείρισης μετά την παρέλευση της προθεσμίας αυτής. Για τα δημόσια έργα προϋπολογισμού άνω των είκοσι πέντε εκατ. (25.000.000) ευρώ στον τομέα του περιβάλλοντος και άνω των πενήντα εκατ. (50.000.000) ευρώ σε άλλους τομείς, η απόφαση ένταξης εκδίδεται μόνο μετά από σύμφωνη γνώμη του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών.
 - Εκδίδει την απόφαση ένταξης πράξεων στο ΕΠ και ενημερώνει γραπτώς τον δικαιούχο για όλες τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνει. Ενημερώνει επίσης γραπτώς με επαρκή αιτιολόγηση τους φορείς των οποίων οι προτάσεις δεν έγιναν αποδεκτές, προκειμένου να καταστεί δυνατή η βελτίωση τους σε μεταγενέστερη υποβολή τους.
 - Προβαίνει σε εξέταση των σταδίων εξέλιξης δημοσίων συμβάσεων και ιδίως κατά τη διαδικασία διακήρυξης, ανάθεσης και τροποποίησης σύμβασης. Ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης εκφράζει τη σύμφωνη γνώμη του εντός δέκα (10) εργασίμων ημερών ή εντός δέκα πέντε (15) εργασίμων ημερών σε περιπτώσεις συμβάσεων άνω των είκοσι πέντε εκατομμυρίων ευρώ η οποία και αποτελεί όρο για τη χρηματοδότηση της πράξης.
 - Συνεργάζεται με τη διαχειριστική αρχή του προγράμματος, την εθνική αρχή συντονισμού, την καθ' ύλην αρμόδια υπηρεσία συντονισμού και την Επιτροπή και παρέχει σε αυτές κάθε πληροφορία που ζητείται.
- (ii) επαληθεύει την παράδοση των συγχρηματοδοτούμενων προϊόντων και υπηρεσιών και την πραγματοποίηση των δαπανών που δηλώνουν οι δικαιούχοι για τις διάφορες πράξεις, καθώς και της συμμόρφωσής τους προς τους κοινοτικούς και τους εθνικούς κανόνες.
- Στο πλαίσιο αυτό ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης:
- διενεργεί διοικητικές και επιτόπιες επαληθεύσεις, οι οποίες καλύπτουν κατάλληλα τις διοικητικές, δημοσιονομικές, τεχνικές και φυσικές πτυχές των υλοποιούμενων πράξεων. Ειδικότερα διενεργεί:

- (α) διοικητικές επαληθεύσεις για κάθε δήλωση δαπανών που υποβάλλεται από τους δικαιούχους, κατά τις οποίες επιβεβαιώνονται με τα κατάλληλα έγγραφα, ότι:
- η δηλωθείσα δαπάνη είναι πραγματική,
 - τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες έχουν παραδοθεί σύμφωνα με την απόφαση ένταξης,
 - οι δηλώσεις δαπανών από τους δικαιούχους είναι ακριβείς,
 - η πράξη και η δαπάνη είναι σύμφωνες με το εθνικό και κοινοτικό δίκαιο
 - τηρήθηκαν οι κατάλληλες διαδικασίες για την αποφυγή διπλής χρηματοδότησης της δαπάνης από άλλα κοινοτικά ή εθνικά χρηματοδοτικά μέσα ή από άλλη προγραμματική περίοδο.

Στην περίπτωση μεγάλου πλήθους δικαιολογητικών εγγράφων είναι δυνατόν να πραγματοποιούνται δειγματοληπτικές επαληθεύσεις βάσει μεθόδου δειγματοληψίας. Το αργότερο κατά την πρώτη δήλωση δαπάνης του δικαιούχου, ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης επιβεβαιώνει την εφαρμογή των όρων και προϋποθέσεων που ενδεχομένως έχει θέσει κατά την εξέταση της διαδικασίας ανάθεσης των δημοσίων συμβάσεων. Ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης παρακολουθεί τη συμμόρφωση της σύμβασης με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησής της.

- (β) επιτόπιες επαληθεύσεις επιμέρους πράξεων κατά τις οποίες επαληθεύεται ότι οι πράξεις όντως εκτελούνται και τα παραδιδόμενα προϊόντα ή/και παρεχόμενες υπηρεσίες συμμορφώνονται προς τους όρους της αντίστοιχης σύμβασης ή απόφασης χορήγησης ενίσχυσης, η φυσική πρόοδος της πράξης, η τήρηση των κοινοτικών κανόνων όσον αφορά τη δημοσιότητα και η ακρίβεια των πληροφοριών που παρέχει ο δικαιούχος όσον αφορά τη φυσική και οικονομική πρόοδο της πράξης.

Για τις πράξεις που η επαλήθευσή τους επιτοπίως, γίνεται δειγματοληπτικά, ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης τηρεί αρχεία που περιγράφουν και δικαιολογούν τη δειγματοληπτική μέθοδο που καθορίζει τις πράξεις ή τις συναλλαγές που επιλέγονται προς επαλήθευση. Ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης καθορίζει το μέγεθος του δείγματος, προκειμένου να αποκτήσει εύλογη βεβαιότητα ως προς τη νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών πράξεων, όσον αφορά το επίπεδο κινδύνου που διαπιστώνεται (από τον ενδιάμεσο φορέα διαχείρισης) για τον τύπο των σχετικών δικαιούχων και πράξεων. Ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης επανεξετάζει τη μέθοδο δειγματοληψίας σε ετήσια βάση σύμφωνα με τους κανόνες του ΣΔΕ.

Σε ότι αφορά στα δημόσια έργα ο έλεγχος που διενεργείται από τον Ειδικό Σύμβουλο Ποιοτικού Ελέγχου (ΕΣΠΕΛ) μπορεί να αντικαταστήσει επιτόπιες επαληθεύσεις του ενδιάμεσου φορέα διαχείρισης και συνυπολογίζεται σε ότι αφορά στην εκτίμηση του δείγματος.

- Τηρεί αρχείο των διενεργούμενων επαληθεύσεων στο ΟΠΣ, όπου για κάθε επαλήθευση αναφέρονται οι εργασίες που υλοποιήθηκαν για την επαλήθευση, η ημερομηνία και τα αποτελέσματα της επαλήθευσης και τα μέτρα που ελήφθησαν στις περιπτώσεις ανεύρεσης παρατυπιών. Τα πορίσματα των επιτόπιων επαληθεύσεων καταχωρούνται στο ΟΠΣ και κοινοποιούνται στο δικαιούχο και στο φορέα που είναι αρμόδιος για τη χορήγηση ενισχύσεων στην περίπτωση κρατικών ενισχύσεων.
- Στην περίπτωση που η διαχειριστική αρχή ή ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης είναι και δικαιούχος στο πλαίσιο του ίδιου Ε.Π., η υλοποίηση της πράξης θα γίνεται από μονάδα διαφορετική από τη μονάδα που είναι αρμόδια για τη διενέργεια των επαληθεύσεων, ώστε να διασφαλίζεται η απαιτούμενη διάκριση καθηκόντων.

Στις περιπτώσεις πράξεων κρατικών ενισχύσεων ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης:

- διενεργεί διοικητικές και επιτόπιες επαληθεύσεις, οι οποίες καλύπτουν κατάλληλα τις διοικητικές, δημοσιονομικές, τεχνικές και φυσικές πτυχές των υλοποιούμενων πράξεων. Ειδικότερα διενεργεί διοικητικές και επιτόπιες επαληθεύσεις για κάθε δήλωση δαπανών που υποβάλλεται από τους δικαιούχους, κατά τις οποίες επιβεβαιώνονται με τα κατάλληλα έγγραφα, ότι:
 - η δηλωθείσα δαπάνη είναι πραγματική,
 - τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες έχουν παραδοθεί σύμφωνα με την απόφαση ένταξης,

- οι δηλώσεις δαπανών από τους δικαιούχους είναι ακριβείς,
- η πράξη και η δαπάνη είναι σύμφωνες με το εθνικό και κοινοτικό δίκαιο
- τηρήθηκαν οι κατάλληλες διαδικασίες για την αποφυγή διπλής χρηματοδότησης της δαπάνης από άλλα κοινοτικά ή εθνικά χρηματοδοτικά μέσα ή από άλλη προγραμματική περίοδο.

Στην περίπτωση μεγάλου πλήθους δικαιολογητικών εγγράφων είναι δυνατόν να πραγματοποιούνται δειγματοληπτικές επαληθεύσεις βάσει μεθόδου δειγματοληψίας.

Για τις πράξεις που η επαλήθευσή τους επιτοπίως, γίνεται δειγματοληπτικά, ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης τηρεί αρχεία που περιγράφουν και δικαιολογούν τη δειγματοληπτική μέθοδο που καθορίζει τις πράξεις ή τις συναλλαγές που επιλέγονται προς επαλήθευση. Ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης καθορίζει το μέγεθος του δείγματος, προκειμένου να αποκτήσει εύλογη βεβαιότητα ως προς τη νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών πράξεων όσον αφορά το επίπεδο κινδύνου που διαπιστώνεται για τον τύπο των σχετικών δικαιούχων και πράξεων. Ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης επανεξετάζει τη μέθοδο δειγματοληψίας σε ετήσια βάση σύμφωνα με τους κανόνες του ΣΔΕ.

- Τηρεί αρχείο των διενεργούμενων επαληθεύσεων, όπου για κάθε επαλήθευση αναφέρονται οι εργασίες που υλοποιήθηκαν για την επαλήθευση, η ημερομηνία και τα αποτελέσματα της επαλήθευσης και τα μέτρα που ελήφθησαν στις περιπτώσεις ανεύρεσης παρατυπιών. Τα πορίσματα των επιτόπιων επαληθεύσεων κοινοποιούνται στο δικαιούχο και στο φορέα που είναι αρμόδιος για τη χορήγηση των ενισχύσεων.
- (iii) διασφαλίζει τη συλλογή, καταχώρηση και αποθήκευση στο ΟΠΣ λογιστικών εγγράφων για κάθε πράξη στο πλαίσιο του ΕΠ καθώς και τη συλλογή και καταχώρηση στο ΟΠΣ των δεδομένων υλοποίησης που απαιτούνται για τη χρηματοοικονομική διαχείριση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις, τους ελέγχους και την αξιολόγηση, συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων που ορίζονται στο Παράρτημα ΙΙΙ του Καν. (ΕΚ) 1828/2006. Μεριμνά για την πληρότητα και επάρκεια των στοιχείων που καταχωρούνται στο ΟΠΣ.

Στο πλαίσιο αυτό ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης:

- Συλλέγει μέσω περιοδικών αναφορών βάσει τυποποιημένων εντύπων και τηρεί στο ΟΠΣ και στο φάκελο της πράξης, λογιστικές εγγραφές για κάθε πράξη, καθώς και δεδομένα υλοποίησης που απαιτούνται για τη χρηματοοικονομική διαχείριση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις, τους ελέγχους και την αξιολόγηση. Στις περιπτώσεις πράξεων κρατικών ενισχύσεων τα δεδομένα υλοποίησης που απαιτούνται για την παρακολούθηση και τις επαληθεύσεις τηρούνται σε αρχεία.
 - Παρακολουθεί την τήρηση των υποχρεώσεων των δικαιούχων για την υποβολή όλων των δεδομένων υλοποίησης των πράξεων που απαιτούνται για τη χρηματοοικονομική διαχείριση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις, τους ελέγχους και την αξιολόγηση των δράσεων,
 - Έχει την ευθύνη της ποιότητας και πληρότητας των στοιχείων που καταχωρούνται στο ΟΠΣ.
 - Διασφαλίζει την πρόσβαση της αρχής πιστοποίησης και της αρχής ελέγχου στα εν λόγω στοιχεία.
- (iv) διασφαλίζει ότι οι δικαιούχοι και οι άλλοι φορείς που εμπλέκονται στην υλοποίηση πράξεων τηρούν είτε χωριστό λογιστικό σύστημα είτε επαρκή λογιστική κωδικοποίηση για όλες τις συναλλαγές που έχουν σχέση με την πράξη, με την επιφύλαξη των εθνικών λογιστικών κανόνων,

Στο πλαίσιο αυτό ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα ώστε:

- οι δικαιούχοι που υποχρεούνται από την ελληνική νομοθεσία να τηρούν ενιαίο λογιστικό σύστημα (το Γενικό ή τα Κλαδικά Λογιστικά Σχέδια) να δημιουργήσουν ειδική λογιστική μερίδα για το συγχρηματοδοτούμενο έργο,
- οι δικαιούχοι που δεν είναι υποχρεωμένοι από την ελληνική νομοθεσία στην τήρηση του Γενικού ή των Κλαδικών Λογιστικών Σχεδίων, να εφαρμόζουν κατάλληλη λογιστική

κωδικοποίηση για το συγχρηματοδοτούμενο έργο, όπως αυτή θα οριστεί από τη διαχειριστική αρχή κατά την έναρξη υλοποίησής του,

- (v) συνεργάζεται με τη διαχειριστική αρχή του ΕΠ για τη διενέργεια των αξιολογήσεων που προβλέπονται στο υποκεφάλαιο 4 του παρόντος κεφαλαίου κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου,

Στο πλαίσιο αυτό ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης :

- οργανώνει την παραγωγή και τη συλλογή των απαραίτητων δεδομένων για την διεξαγωγή των αξιολογήσεων, συμπεριλαμβανομένων των διαφόρων τύπων πληροφοριών που παρέχονται από το σύστημα παρακολούθησης,
- λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για την αξιοποίηση των συμπερασμάτων των αξιολογήσεων,
- εισηγείται στη διαχειριστική αρχή πρόταση προς την οικεία επιτροπή παρακολούθησης για τη διεξαγωγή αξιολογήσεων ιδιαίτερες στις περιπτώσεις που η παρακολούθηση αναδεικνύει σημαντικές αποκλίσεις από τους στόχους που έχουν τεθεί σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της εθνικής αρχής συντονισμού,

- (vi) καθορίζει διαδικασίες σύμφωνα με τους κανόνες του συστήματος διαχείρισης & ελέγχου για τη διασφάλιση της τήρησης όλων των εγγράφων σχετικά με τις δαπάνες και τους λογιστικούς ελέγχους που απαιτούνται για τη διασφάλιση επαρκούς διαδρομής ελέγχου. Οι διαδικασίες αυτές πρέπει να διασφαλίζουν ότι:

- τηρούνται όλα τα απαραίτητα έγγραφα (πρωτότυπα ή επικυρωμένα αντίγραφα) στο κατάλληλο επίπεδο (διαχειριστική αρχή, ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης, δικαιούχος) για την εξασφάλιση επαρκούς διαδρομής ελέγχου όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 15 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006,
- στην περίπτωση τήρησης εγγράφων σε ηλεκτρονική μορφή, τα ηλεκτρονικά συστήματα τήρησης των εγγράφων συμμορφώνονται με αποδεκτά πρότυπα ασφάλειας ώστε να διασφαλίζεται ότι τα ηλεκτρονικά έγγραφα πληρούν τους εθνικούς κανόνες και είναι αξιόπιστα,
- όλα τα έγγραφα τηρούνται για χρονικό διάστημα τουλάχιστον τριών ετών από τη γνωστοποίηση της γνώμης της Επιτροπής σχετικά με το περιεχόμενο της δήλωσης κλεισίματος του ΕΠ ή μερικού κλεισίματος, με την επιφύλαξη των κανόνων που διέπουν τις κρατικές ενισχύσεις,
- ο δικαιούχος παρέχει πρόσβαση στα τηρούμενα από αυτόν έγγραφα που σχετίζονται με την υλοποίηση της συγχρηματοδοτούμενης πράξης αλλά και αντίγραφα ή αποσπάσματα αυτών σε εξουσιοδοτημένα για το σκοπό αυτό άτομα της διαχειριστικής αρχής, του ενδιάμεσου φορέα διαχείρισης, της αρχής πιστοποίησης, της αρχής ελέγχου, της Επιτροπής και των εξουσιοδοτημένων αυτής εκπροσώπων,
- τα ονόματα των φορέων που διαθέτουν τα πρωτογενή έγγραφα που απαιτούνται για την εξασφάλιση επαρκούς διαδρομής ελέγχου, και η τοποθεσία που βρίσκονται οι έδρες των φορέων αυτών είναι γνωστά στη διαχειριστική αρχή και τηρούνται στο ΟΠΣ.

- (vii) παρέχει στην αρχή πιστοποίησης όλες τις αναγκαίες πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες και τις επαληθεύσεις που πραγματοποιούνται σε σχέση με κάθε δαπάνη για σκοπούς πιστοποίησης,

Στο πλαίσιο αυτό ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης :

- μεριμνά για την έγκαιρη ενημέρωση του ΟΠΣ με όλα τα στοιχεία που απαιτούνται προκειμένου η αρχή πιστοποίησης να εκτελέσει τους απαραίτητους ελέγχους για την πιστοποίηση των δαπανών,
- συνεργάζεται με την αρχή πιστοποίησης προκειμένου να αποσαφηνιστεί οποιοδήποτε θέμα ανακύπτει σχετικά με την πιστοποίηση συγκεκριμένων δαπανών,

- (viii) υποστηρίζει τις εργασίες της επιτροπής παρακολούθησης και τον εφοδιασμό της με τα απαιτούμενα έγγραφα τα οποία καθιστούν δυνατή την παρακολούθηση της ποιότητας υλοποίησης του ΕΠ σε σχέση με τους στόχους του.
Στο πλαίσιο αυτό ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης
- μεριμνά για τη συλλογή και επεξεργασία όλων των στοιχείων που απαιτούνται για την παρακολούθηση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της υλοποίησης του ΕΠ από την επιτροπή παρακολούθησης και τη λήψη αποφάσεων από αυτήν,
 - μεριμνά για την οργάνωση και προετοιμασία της επιτροπής παρακολούθησης στην οποία προεδρεύει ο Γενικός Γραμματέας της οικείας Περιφέρειας,
 - μεριμνά για την υλοποίηση των αποφάσεων της επιτροπής παρακολούθησης,
- (ix) συντάσσει και υποβάλλει στη διαχειριστική αρχή του ΕΠ την ετήσια και τελική έκθεση εκτέλεσης που αφορά τους άξονες προτεραιότητας της οικείας Περιφέρειας σχετικά με την υλοποίηση, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 67 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, με βάση τα στοιχεία του ΟΠΣ και τις οδηγίες της εθνικής αρχής συντονισμού,
- (x) διασφαλίζει τη συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις ενημέρωσης και δημοσιότητας που ορίζονται στο άρθρο 69 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006.
Στο πλαίσιο αυτό ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης:
- υλοποιεί τις προβλεπόμενες στο εγκεκριμένο σχέδιο επικοινωνίας δράσεις,
 - ενημερώνει τους δικαιούχους για τις ενέργειες δημοσιότητας που αναλαμβάνουν στο πλαίσιο εκτέλεσης πράξεων και παρακολουθεί την ορθή τήρηση των υποχρεώσεων αυτών,
- (xi) υποβάλλει στην Επιτροπή, τις αναγκαίες πληροφορίες προκειμένου να αξιολογήσει τα μεγάλα έργα και να προσδιορίσει τη συνδρομή των Ταμείων σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1828/2006,
- (xii) παρακολουθεί την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα της υλοποίησης των αξόνων προτεραιότητας του ΕΠ, συμπεριλαμβανομένου του κανόνα $v+2/v+3$,
- (xiii) συντάσσει και υποβάλλει στη διαχειριστική αρχή προτάσεις για αναθεώρηση σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 33 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και τις κατευθύνσεις της εθνικής αρχής συντονισμού,
- (xiv) παρακολουθεί τα έσοδα που προκύπτουν από έργα που παράγουν έσοδα και ενημερώνει σχετικά τη διαχειριστική αρχή του ΠΕΠ και την αρχή πιστοποίησης, ιδίως για τα έργα των οποίων τα έσοδα δεν είναι δυνατό να εκτιμηθούν εκ των προτέρων,
- (xv) συμμετέχει στην από κοινού με την Επιτροπή ετήσια εξέταση της υλοποίησης του ΕΠ, ενημερώνει την επιτροπή παρακολούθησης για τα αποτελέσματά της και παρακολουθεί τη συνέχεια που δίδεται στα σχόλιά της,
- (xvi) προβαίνει σε ακύρωση μέρους ή του συνόλου της κοινοτικής συνεισφοράς της πράξης η οποία επιβάλλεται βάσει πορίσματος επαλήθευσης ή πορίσματος ελέγχου της αρχής ελέγχου,
- (xvii) εισηγείται στον αρμόδιο υπουργό για την έκδοση απόφασης ανάκτησης αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών τα οποία διαπιστώνονται βάσει των επαληθεύσεων που διενεργεί.
- (xviii) μεριμνά για την εφαρμογή και εξειδίκευση των οριζόμενων στην κοινή υπουργική απόφαση έγκρισης της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του ΕΠ στο πλαίσιο της υλοποίησης του ΕΠ.
- (xix) δεσμεύεται να λάβει τα κατάλληλα μέτρα για την υποστήριξη καινοτόμων δράσεων διασυνοριακού/διακρατικού χαρακτήρα που είναι αποτέλεσμα των δικτύων – στην περίπτωση που Περιφέρειες στην περιοχή του προγράμματος εμπλέκονται στην πρωτοβουλία «Περιφέρειες για την Οικονομική Αλλαγή» -στο βαθμό που οι δράσεις αυτές συνάδουν με την στοχοθεσία του προγράμματος και τηρώντας τις διατάξεις εφαρμογής του.

1.4.2 Ειδικές Υπηρεσίες / Υπηρεσίες Υπουργείων

- (α) Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΕΠ «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας» 2007-2013, ορίζεται ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης για μεγάλα έργα και για πράξεις συγκοινωνιακών υποδομών αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, που αφορούν στην Περιφέρεια Αττικής.
- (β) Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΕΠ «Σιδηρόδρομοι-Αεροδρόμια-Αστικές Συγκοινωνίες» 2000-2006, ορίζεται ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης για πράξεις υποδομών, προμηθειών και

υπηρεσιών αρμοδιότητας του Υπουργείου Μεταφορών & Επικοινωνιών και των εποπτευόμενων από αυτό Οργανισμών, που αφορούν στην Περιφέρεια Αττικής.

- (γ) Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» 2007-2013, ορίζεται ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης για πράξεις ενεργειακής υποδομής αρμοδιότητας Υπουργείου Ανάπτυξης που υλοποιούνται στην Περιφέρεια Αττικής, για πράξεις εθνικής εμβέλειας αρμοδιότητας Υπουργείου Ανάπτυξης και πράξεις ανταγωνιστικότητας και επιχειρηματικότητας που πρόκειται να προκηρυχθούν οριζόντια και αφορούν στην Περιφέρεια Αττικής.
- (δ) Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση» 2007-2013, ορίζεται ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης για πράξεις ψηφιακής σύγκλισης εθνικής εμβέλειας και για πράξεις ψηφιακής σύγκλισης που πρόκειται να προκηρυχθούν οριζόντια και αφορούν στην Περιφέρεια Αττικής.
- (ε) Η Γενική Διεύθυνση Ιδιωτικών Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, ορίζεται ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης δράσεων κρατικών ενισχύσεων που χορηγούνται μέσω του επενδυτικού νόμου, αρμοδιότητάς της.

Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργού προσδιορίζονται:

- οι πράξεις ή κατηγορίες πράξεων των οποίων αναλαμβάνεται η διαχείριση και ο αντίστοιχος προϋπολογισμός αυτών. Ως πράξεις εθνικής εμβέλειας νοούνται πράξεις που υλοποιούνται σε μία ή περισσότερες Περιφέρειες και τα αποτελέσματα των οποίων, λόγω της οριζόντιας φύσης τους, ωφελούν το σύνολο της χώρας.
- οι υποχρεώσεις του ενδιάμεσου φορέα και της διαχειριστικής αρχής.

Κάθε ένας από τους ανωτέρω ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης αναλαμβάνει τις αρμοδιότητες διαχείρισης (i), (ii), (iii), (iv), (vi), (vii), (x), (xi), (xiii), (xiv), (xv), (xvi) και (xvii) όπως έχουν οριστεί στην ενότητα 1.4.1. του παρόντος κεφαλαίου.

1.4.3 Άλλοι Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης

Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του εκάστοτε αρμόδιου Υπουργού, μετά από εισήγηση της διαχειριστικής αρχής, δύναται να ορίζονται άλλοι ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης, οι οποίοι αναλαμβάνουν την άσκηση μέρους των αρμοδιοτήτων της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ, ενεργώντας σε σχέση με δικαιούχους που εκτελούν πράξεις για λογαριασμό και υπό την ευθύνη της διαχειριστικής αρχής. Στην ως άνω απόφαση καθορίζονται:

- (α) ο φορέας ο οποίος αναλαμβάνει τη διαχείριση πράξεων του οικείου ΕΠ
- (β) οι πράξεις που αναλαμβάνονται, το χρονοδιάγραμμα υλοποίησής τους και ο αντίστοιχος προϋπολογισμός αυτών
- (γ) οι αρμοδιότητες διαχείρισης που ανατίθενται με την αναγκαία εξειδίκευση ανάλογα με το είδος των δράσεων
- (δ) οι υποχρεώσεις του ενδιάμεσου φορέα και της διαχειριστικής αρχής
- (ε) το αρμόδιο για την ένταξη των πράξεων όργανο.

Με την ίδια απόφαση ρυθμίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια σχετικά με την άσκηση των αρμοδιοτήτων που αναλαμβάνει ο φορέας ανάλογα με τον τύπο και το είδος των δράσεων.

Ως ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης δύναται να οριστεί δημόσια υπηρεσία ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή άλλο κρατικό νομικό πρόσωπο, το οποίο ασκεί αρμοδιότητες διαχείρισης βάσει δικαιώματος που του παρέχεται δυνάμει νομοθετικής ή κανονιστικής ρυθμίσεως.

Ως ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης πράξεων κρατικών ενισχύσεων δύναται να οριστούν μέσω σύμβασης σύμβασης παραχώρησης υπηρεσιών του άρθρου 14 του ΠΔ 60/2007 (ΦΕΚ Α 64) όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που εκδηλώνουν ενδιαφέρον μετά από σχετική πρόσκληση του αρμόδιου Υπουργού.

Σε κάθε άλλη περίπτωση ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης επιλέγεται μετά από ανοικτή ή κλειστή διαγωνιστική διαδικασία. Στην περίπτωση που ο ενδιάμεσος φορέας επιλέγεται μετά από διαγωνιστική διαδικασία απαιτείται σύμβαση σύμβασης ανάθεσης. Η σύμβαση ανάθεσης υπογράφεται μεταξύ της οικείας διαχειριστικής αρχής και του ενδιάμεσου φορέα διαχείρισης.

Ενδεχόμενες αλλαγές στο κοινοποιηθέν Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου συμπεριλαμβανομένου και του ορισμού νέων ενδιάμεσων φορέων διαχείρισης, αποτυπώνονται στην ετήσια έκθεση ελέγχου του ΕΠ, σύμφωνα με το άρθρο 18, παρ.2 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

1.4.4 Ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης και υλοποίησης συνολικών επιχορηγήσεων

Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του εκάστοτε αρμόδιου Υπουργού, η διαχειριστική αρχή δύναται να αναθέτει σε ενδιάμεσους φορείς αρμοδιότητες διαχείρισης και υλοποίησης συνολικών επιχορηγήσεων, κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 42 και 43 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Στην ως άνω απόφαση καθορίζονται:

- (α) τα είδη των πράξεων που πρόκειται να καλυφθούν από τη συνολική επιχορήγηση
- (β) τα κριτήρια επιλογής των δικαιούχων
- (γ) τα ποσοστά συνδρομής από τα Ταμεία και οι κανόνες που διέπουν τη συνδρομή αυτή
- (δ) οι ρυθμίσεις για την παρακολούθηση, την αξιολόγηση και την εξασφάλιση του δημοσιονομικού ελέγχου της συνολικής επιχορήγησης έναντι της διαχειριστικής αρχής, συμπεριλαμβανομένων των διευθετήσεων για την ανάκτηση αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών και την παρουσίαση των λογαριασμών
- (ε) τυχόν χρήση οικονομικής εγγύησης ή ισοδύναμου μέτρου.

Ο ενδιάμεσος φορέας πρέπει να παρέχει εγγυήσεις για τη φερεγγυότητά του, την ικανότητα διαχείρισης στο σχετικό αντικείμενο, καθώς επίσης και για την επάρκειά του όσον αφορά τη διοικητική και την οικονομική διαχείριση. Ο φορέας αυτός, κατά κανόνα, εδρεύει ή εκπροσωπείται στην ή στις περιφέρειες που καλύπτονται από το ΕΠ.

Ο ορισμός ενδιάμεσων φορέων διαχείρισης ή/και διαχείρισης και υλοποίησης συνολικών επιχορηγήσεων σε ένα ΕΠ, συνεπάγεται την παροχή στην Επιτροπή των πληροφοριών που απαιτούνται σύμφωνα με το άρθρο 71 του Καν. (ΕΚ) 1083/06 και τα άρθρα 21 και 22 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

1.5 Αρχή πιστοποίησης

Η αρχή πιστοποίησης είναι υπεύθυνη για την πιστοποίηση των καταστάσεων δαπανών και αιτήσεων πληρωμών πριν αυτές διαβιβαστούν στην Επιτροπή. Στο πλαίσιο αυτό η αρχή πιστοποίησης εκτελεί τα καθήκοντα που προβλέπονται στο άρθρο 61 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Ειδικότερα:

- (i) καταρτίζει και υποβάλλει ηλεκτρονικά πιστοποιημένες δηλώσεις δαπανών και αιτήσεις πληρωμών στην Επιτροπή σύμφωνα με το υπόδειγμα του παραρτήματος X του Καν. (ΕΚ) 1828/06 και κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 78 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006.
- (ii) πιστοποιεί ότι:
 - η δήλωση δαπανών είναι ακριβής, ότι είναι προϊόν αξιόπιστων λογιστικών συστημάτων και ότι στηρίζεται σε επαληθεύσιμα δικαιολογητικά,
 - οι δηλωθείσες δαπάνες συμμορφώνονται προς τους ισχύοντες κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες και ότι διενεργήθηκαν για πράξεις που επελέγησαν για χρηματοδότηση σύμφωνα με τα κριτήρια που εφαρμόζονται στο πρόγραμμα και πληρούν τους ισχύοντες κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες, στο πλαίσιο αυτό δύναται:
 - να εξαιρεί προσωρινά από τις δηλώσεις δαπανών τις δαπάνες που παρουσιάζουν προβλήματα σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες και ενημερώνει γραπτώς τη διαχειριστική αρχή σχετικά με τα ποσά αυτά. Για την προσωρινή εξαίρεση πληρωμών από την πιστοποίηση της Αρχής Πιστοποίησης λαμβάνεται υπόψη και αξιολογείται η ενδεχόμενη δημοσιονομική επίπτωση ή το εύρος του κινδύνου για τις κοινοτικές χρηματοδοτήσεις που συνεπάγονται τα παρακάτω:
 - i. τα ευρήματα των επιθεωρήσεων για το επίπεδο λειτουργίας της διαχειριστικής αρχής ή/και των ενδιάμεσων φορέων που λειτουργούν εξ' ονόματος ή για λογαριασμό της,
 - ii. τα αποτελέσματα των διοικητικών ελέγχων της Αρχής Πιστοποίησης,
 - iii. τα ευρήματα των ελέγχων της Αρχής Ελέγχου,
 - iv. τα ευρήματα των επιτόπου επαληθεύσεων της διαχειριστικής αρχής,
 - v. τα ευρήματα από ελέγχους ποιότητας του ΕΣΠΕΛ,

- vi. τα ευρήματα από ελέγχους των ελεγκτικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
 - vii. τα ευρήματα από άλλα ελεγκτικά όργανα (Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων, Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης, Ελεγκτικό Συνέδριο),
 - viii. κάθε άλλη τεκμηριωμένη πληροφορία που έρχεται σε γνώση της Αρχής Πιστοποίησης. (καταγγελίες, δημοσιεύσεις κλπ),
- να διενεργεί επιτόπιες επιθεωρήσεις στις διαχειριστικές αρχές, τους ενδιάμεσους φορείς και στους δικαιούχους,
- (iii) διασφαλίζει για σκοπούς πιστοποίησης, ότι έχει λάβει επαρκείς πληροφορίες από τη διαχειριστική αρχή σχετικά με τις διαδικασίες που εφαρμόστηκαν, τα διαθέσιμα στο ΟΠΣ και στο φάκελο πράξης στοιχεία και λογιστικές εγγραφές και τις επαληθεύσεις που πραγματοποιήθηκαν όσον αφορά τις δαπάνες που περιλαμβάνονται στις δηλώσεις δαπανών,
 - (iv) συνυπολογίζει για σκοπούς πιστοποίησης, τα αποτελέσματα όλων των ελέγχων που διενεργήθηκαν υπό την ευθύνη της αρχής ελέγχου,
 - (v) τηρεί σε ηλεκτρονική μορφή, λογιστικά μητρώα για τις δαπάνες που υποβάλλονται στην Επιτροπή,
 - (vi) τηρεί μητρώο των ποσών που μπορούν να ανακτηθούν και των ποσών που αποσύρονται μετά από ακύρωση του συνόλου ή μέρους της συνεισφοράς για μια πράξη. Τα ανακτηθέντα ποσά επιστρέφονται στον γενικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης πριν από το κλείσιμο του ΕΠ, με αφαίρεσή τους από την επόμενη κατάσταση δαπανών.
 - (vii) υποβάλλει στην Επιτροπή προσωρινές προβλέψεις για τις μελλοντικές αιτήσεις πληρωμών σύμφωνα με το άρθρο 76, παρ.3 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006.
 - (viii) αποστέλλει στην Επιτροπή, έως τις 31 Μαρτίου κάθε έτους αρχής γενομένης από το 2008, δήλωση, σύμφωνα με το υπόδειγμα του Παρ. XI του Καν. (ΕΚ) 1828/06, στην οποία αναφέρονται, για κάθε άξονα προτεραιότητας των ΕΠ, τα εξής:
 - Τα ποσά τα οποία αποσύρθηκαν από δηλώσεις δαπανών που υποβλήθηκαν κατά το προηγούμενο έτος μετά την ακύρωση του συνόλου ή μέρους της δημόσιας συνεισφοράς για μια πράξη,
 - Τα ανακτηθέντα ποσά που αφαιρέθηκαν από αυτές τις δηλώσεις δαπανών,
 - Δήλωση των ποσών που πρέπει να ανακτηθούν στις 31 Δεκεμβρίου του προηγούμενου έτους, ταξινομημένων κατά το έτος έκδοσης των ενταλμάτων είσπραξης,
 - (ix) αποστέλλει στην Επιτροπή την κατάσταση δαπανών που αναφέρεται στο άρθρο 88 του Καν. (ΕΚ) 1083/06, με βάση το υπόδειγμα του Παρ. XIV του Καν. (ΕΚ) 1828/06, προκειμένου να προβεί στο μερικό κλείσιμο ενός ΕΠ,
 - (x) συνεργάζεται με τους αρμόδιους φορείς και υπηρεσίες για τον καθορισμό των κανόνων λειτουργίας του ΟΠΣ ως προς την επεξεργασία των πληροφοριών τις οποίες χρησιμοποιεί κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της.

Ως αρχή πιστοποίησης των ΕΠ του ΕΣΠΑ, σύμφωνα με το άρθρο 61 του Καν.1083/2006 ορίζεται η Ειδική Υπηρεσία Αρχή Πληρωμής του ΚΠΣ, των κοινοτικών πρωτοβουλιών και του Ταμείου Συνοχής του ΚΠΣ 2000-2006, η οποία υπάγεται στο Γενικό Γραμματέα Επενδύσεων και Ανάπτυξης του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και μετονομάζεται σε αρχή πιστοποίησης.

1.6 Αρχή ελέγχου

Η αρχή ελέγχου έχει την ευθύνη για την επαλήθευση της αποτελεσματικής λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του ΕΠ. Στο πλαίσιο αυτό η αρχή ελέγχου αναλαμβάνει τα καθήκοντα που προβλέπονται στο άρθρο 62 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Ειδικότερα:

- (i) Διασφαλίζει την εκτέλεση των ελέγχων για την επαλήθευση της ουσιαστικής λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του ΕΠ,
- (ii) Διασφαλίζει ότι οι έλεγχοι των πράξεων πραγματοποιούνται σε κατάλληλο δείγμα για την επαλήθευση των δηλωνόμενων στην Επιτροπή δαπανών, για το σκοπό αυτό διαμορφώνει μεθοδολογία δειγματοληψίας πράξεων σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1828/2006,
- (iii) Υποβάλλει στην Επιτροπή, εντός εννέα μηνών από την έγκριση του ΕΠ, στρατηγική ελέγχου, η οποία καλύπτει τους φορείς που θα εκτελέσουν τους ελέγχους, τη μέθοδο ελέγχου που θα χρησιμοποιηθεί σύμφωνα με τα διεθνώς αποδεκτά πρότυπα ελέγχου, τη μέθοδο δειγματοληψίας για τους ελέγχους των πράξεων, καθώς και ενδεικτικό προγραμματισμό των ελέγχων προκειμένου να διασφαλίζεται ο έλεγχος των κυριότερων φορέων καθώς και η ομοιόμορφη κατανομή των ελέγχων καθ' όλη την περίοδο προγραμματισμού.

Στην περίπτωση που εφαρμόζεται κοινό σύστημα σε περισσότερα του ενός επιχειρησιακά προγράμματα, είναι δυνατόν να υποβάλλεται, ενιαία στρατηγική ελέγχου.

- (iv) Μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου κάθε έτους από το 2008 έως το 2015 υποβάλλει στην Επιτροπή:
- ετήσια έκθεση ελέγχου στην οποία παρατίθενται τα πορίσματα των ελέγχων (συστημάτων και πράξεων) που πραγματοποιήθηκαν κατά το προηγούμενο δωδεκάμηνο που λήγει στις 30 Ιουνίου του συγκεκριμένου έτους σύμφωνα με την στρατηγική ελέγχου του ΕΠ, και αναφέρονται οι τυχόν ελλείψεις που διαπιστώθηκαν στα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου του προγράμματος. Η πρώτη έκθεση, που θα υποβληθεί στις 31 Δεκεμβρίου 2008 το αργότερο, καλύπτει την περίοδο από 1^{ης} Ιανουαρίου 2007 μέχρι τις 30 Ιουνίου 2008. Οι πληροφορίες που αφορούν τους ελέγχους που διεξάγονται μετά την 1^η Ιουλίου 2015 περιλαμβάνονται στην τελική έκθεση ελέγχου η οποία υποστηρίζει τη δήλωση κλεισίματος,
 - γνωμοδότηση, βάσει των ελέγχων που έχουν πραγματοποιηθεί υπό την ευθύνη της και άλλων ελέγχων, ως προς το κατά πόσον το σύστημα διαχείρισης και ελέγχου λειτουργεί ουσιαστικά ώστε να διασφαλίζει επαρκώς το γεγονός ότι οι καταστάσεις δαπανών που υποβάλλονται στην Επιτροπή είναι ορθές και, συνεπώς, ότι οι σχετικές συναλλαγές είναι νόμιμες και κανονικές,
 - δήλωση μερικού κλεισίματος, ανάλογα με την περίπτωση δυνάμει του άρθρου 88, παρ.2, σημείο(β) του Καν.1083/2006, η οποία αξιολογεί τη νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών δαπανών.
- (v) Υποβάλλει στην Επιτροπή, το αργότερο έως την 31^η Μαρτίου 2017, δήλωση κλεισίματος του προγράμματος, στην οποία αξιολογείται η εγκυρότητα της αίτησης πληρωμής του τελικού υπολοίπου καθώς και η νομιμότητα και κανονικότητα των σχετικών συναλλαγών που καλύπτονται από την τελική κατάσταση δαπανών η οποία υποστηρίζεται από τελική έκθεση ελέγχου,
- (vi) Μεριμνά για την ηλεκτρονική διαβίβαση στην Επιτροπή των παρατυπιών, οι οποίες αποτέλεσαν αντικείμενο διοικητικών και δικαστικών προσφυγών σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 27 έως 36 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Η αρχή ελέγχου διασφαλίζει ότι το έργο του ελέγχου ασκείται λαμβάνοντας υπόψη διεθνώς αποδεκτά πρότυπα ελέγχου.

Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της η αρχή ελέγχου διασφαλίζει τη διαφύλαξη δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και εμπιστευτικών πληροφοριών, για τα οποία λαμβάνουν γνώση αυτή ή/και τα όργανα ελέγχου που λειτουργούν υπό την ευθύνη της.

Ως αρχή ελέγχου, κοινή για όλα τα ΕΠ του ΕΣΠΑ, ορίζεται η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΕΔΕΑ), η οποία συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών – Γενική Γραμματεία Δημοσιονομικής Πολιτικής (Γενικό Λογιστήριο του Κράτους). Η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου είναι επταμελής και είναι ανεξάρτητη από τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ, τους ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης και την αρχή πιστοποίησης.

1.6.1 Έλεγχοι υπό την ευθύνη της αρχής ελέγχου

Για τις ανάγκες της εκτέλεσης των ελέγχων και τη λειτουργία της Επιτροπής Δημοσιονομικού Ελέγχου, συνιστώνται στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών – Γενική Γραμματεία Δημοσιονομικής Πολιτικής (ΓΛΚ) οι Διευθύνσεις:

- (i) Διεύθυνση Προγραμματισμού και Ελέγχων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και έργων που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής, αρμόδια για τον προγραμματισμό και τη διενέργεια ελέγχων Προγραμμάτων και έργων που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής,
- (ii) Διεύθυνση Προγραμματισμού και Ελέγχων Προγραμμάτων και έργων που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας και επιχειρησιακών προγραμμάτων που εντάσσονται στο στόχο Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία, αρμόδια για τον προγραμματισμό και τη διενέργεια ελέγχων Προγραμμάτων και έργων που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, από το Ευρωπαϊκό

Ταμείο Αλιείας και επιχειρησιακών προγραμμάτων που εντάσσονται στο στόχο Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία,

- (iii) Διεύθυνση Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Ελέγχων, αρμόδια για την ανάπτυξη μεθοδολογίας επιλογής δείγματος, την διαχείριση της έκθεσης ελέγχου, την παροχή γνωμοδοτήσεων, την παρακολούθηση των προτεινόμενων διορθωτικών μέτρων, καθώς και για την αξιολόγηση των ελέγχων και τη δήλωση κλεισίματος ΕΠ.

Η αξιοπιστία των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου εκτιμάται με βάση κριτήρια που καθορίζονται από την αρχή ελέγχου για τους ελέγχους των συστημάτων. Περιλαμβάνει επίσης ποσοτική αξιολόγηση όλων των καίριων στοιχείων των συστημάτων και καλύπτει τις βασικές αρχές και τους ενδιάμεσους φορείς που συμμετέχουν στη διαχείριση και τον έλεγχο του επιχειρησιακού προγράμματος. Στο φάκελο ελέγχου τηρείται αρχείο των αξιολογήσεων που διενεργήθηκαν.

Οι έλεγχοι των πράξεων πραγματοποιούνται επιτόπου, βάσει εγγράφων και αρχείων που τηρούνται από το δικαιούχο. Οι έλεγχοι επαληθεύουν ότι πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- (α) η πράξη ικανοποιεί τα κριτήρια επιλογής για το ΕΠ, υλοποιήθηκε σύμφωνα με την απόφαση ένταξης και πληροί οποιονδήποτε ισχύοντα όρο ως προς τη λειτουργικότητα και τη χρήση της ή σχετικά με τους επιδιωκόμενους στόχους·
- (β) οι δηλωθείσες στην Επιτροπή δαπάνες αντιστοιχούν στα λογιστικά έγγραφα και τα δικαιολογητικά που τηρούνται από το δικαιούχο·
- (γ) οι δηλωθείσες στην Επιτροπή δαπάνες συνάδουν προς τους κοινοτικούς και τους εθνικούς κανόνες
- (δ) η δημόσια συνεισφορά έχει καταβληθεί στο δικαιούχο σύμφωνα με το άρθρο 80 του Κανονισμού.

Οι έλεγχοι διενεργούνται βάσει ετήσιου προγραμματισμού που εγκρίνεται από την Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου στο πλαίσιο της στρατηγικής ελέγχου, ύστερα από εισήγηση της αρμόδιας Διεύθυνσης Προγραμματισμού και Ελέγχων. Επίσης διενεργούνται έκτακτοι έλεγχοι εκτός προγραμματισμού, όταν αυτό απαιτείται.

Όταν τα προβλήματα που διαπιστώνονται εντοπίζονται στη λειτουργία των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου και ως εκ τούτου συνεπάγονται κίνδυνο για άλλες πράξεις στο πλαίσιο του ΕΠ, η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου εξασφαλίζει τη διενέργεια περαιτέρω εξέτασης, συμπεριλαμβανομένων πρόσθετων ελέγχων όπου κρίνεται απαραίτητο, προκειμένου να προσδιοριστεί το μέγεθος αυτών των προβλημάτων.

1.6.2 Όργανα ελέγχου

Οι έλεγχοι διενεργούνται από ελεγκτικές ομάδες που συγκροτούνται από υπαλλήλους των τριών Διευθύνσεων της παραγράφου 1.6.1 και υπαλλήλους των λοιπών υπηρεσιών της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής. Οι ανωτέρω ελεγκτικές ομάδες δύναται να συνεπικουρούνται στο έργο τους από εμπειρογνώμονες. Οι εμπειρογνώμονες μπορεί να είναι δημόσιοι υπάλληλοι κατηγορίας ΠΕ ή ΤΕ και ιδιώτες. Οι ιδιώτες εμπειρογνώμονες είναι εγγεγραμμένοι στο μητρώο εμπειρογνομόνων.

Στο μητρώο εμπειρογνομόνων, που καταρτίζεται και τηρείται από την Γενική Διεύθυνση Διοίκησης και Ελέγχου συγχρηματοδοτούμενων από την ΕΕ προγραμμάτων, εγγράφονται με απόφαση του προϊσταμένου αυτής, ύστερα από δημόσια πρόσκληση και αξιολόγηση από την Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου, πρόσωπα, τα οποία έχουν ειδικές γνώσεις και εμπειρία σχετική με τους διενεργούμενους υπό την ευθύνη της ελέγχους. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών ορίζονται επιμέρους θέματα για την κατάρτιση του μητρώου εμπειρογνομόνων.

Με απόφαση της Επιτροπής Δημοσιονομικού Ελέγχου μετά από εισήγηση του αρμόδιου προϊσταμένου Διεύθυνσης Προγραμματισμού και Ελέγχων, οι έλεγχοι δύναται να ανατίθενται σε ελεγκτικές εταιρείες.

Στην περίπτωση που οι έλεγχοι διενεργούνται από φορείς διαφορετικούς από την αρχή ελέγχου, η αρχή ελέγχου διασφαλίζει ότι οι φορείς αυτοί διαθέτουν την αναγκαία λειτουργική ανεξαρτησία από τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ, τους ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης και την αρχή πιστοποίησης.

1.7 Φορέας Υπεύθυνος για την έκθεση και παροχή γνώμης του άρθρου 71(3)

Σύμφωνα με το άρθρο 71(2) του Καν. (ΕΚ) 1083/06 η κοινοποίηση του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου του ΕΠ στην Επιτροπή πρέπει να συνοδεύεται από έκθεση στην οποία να αποτυπώνονται τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του συστήματος και διατύπωση γνώμης σχετικά με τη συμμόρφωση του συστήματος με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 58-62 του ίδιου κανονισμού.

Η έκθεση και η γνώμη σχετικά με τα παραπάνω θα συνταχθούν είτε από την αρχή ελέγχου είτε από ιδιωτικό φορέα αποδεδειγμένης εμπειρίας, μετά από αξιολόγηση του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του προγράμματος, κατά την οποία θα έχουν ληφθεί υπόψη διεθνώς αποδεκτά πρότυπα ελέγχου. Στην περίπτωση ιδιωτικού φορέα, αυτός θα επιλεγεί μετά από διαγωνισμό που θα γίνει με βάση τις κείμενες διατάξεις. Αναθέτουσα αρχή θα είναι η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου.

1.8 Φορέας υπεύθυνος για την είσπραξη των πληρωμών από την Επιτροπή

Φορέας υπεύθυνος για την είσπραξη των πληρωμών από την Επιτροπή είναι η αρχή πιστοποίησης των ΕΠ του ΕΣΠΑ, η οποία προσδιορίστηκε στο υποκεφάλαιο 1.5 του παρόντος. Η Επιτροπή παραλαμβάνοντας τις αιτήσεις, βεβαιώσεις και πιστοποιήσεις από την αρχή πιστοποίησης, ανταποκρινόμενη βάσει των εσωτερικών της διαδικασιών, καταθέτει την αιτηθείσα συμμετοχή της στην Τράπεζα της Ελλάδος, στους ειδικούς λογαριασμούς που έχει ανοίξει για το σκοπό αυτό η αρχή πιστοποίησης. Η αρχή πιστοποίησης:

- (i) είναι αποδέκτης των εγκρίσεων πληρωμών των Ταμείων που πραγματοποιούνται από την Επιτροπή
- (ii) ενημερώνει το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους για τη διάθεση των πιστώσεων που εισπράχθηκαν ανά ΕΠ και Ταμείο,
- (iii) παρακολουθεί τη διαδικασία μεταφοράς των σχετικών πιστώσεων στους δικαιούχους και μεριμνά ώστε αυτή να πραγματοποιείται το συντομότερο δυνατό και χωρίς καμία κράτηση

1.9 Φορέας/είς υπεύθυνος/οι για τη διενέργεια πληρωμών στους δικαιούχους

Η εθνική και κοινοτική συμμετοχή για όλες τις πράξεις που εντάσσονται στο ΕΠ αποτελούν δημόσιες επενδύσεις και χρηματοδοτούνται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Φορείς υπεύθυνοι για τη διενέργεια πληρωμών στους δικαιούχους (φορείς χρηματοδότησης) είναι κατά περίπτωση τα Υπουργεία, οι Περιφέρειες και οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, οι οποίοι είναι αρμόδιοι για την υποβολή πρότασης κατάρτισης του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων.

Η πληρωμή στους δικαιούχους γίνεται τμηματικά με αποφάσεις χρηματοδότησης που εκδίδονται από τη Δ/ση Δημοσίων Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και έγκριση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, ύστερα από αίτημα των φορέων χρηματοδότησης.

Η απόδοση στους δικαιούχους γίνεται σε κάθε περίπτωση χωρίς καμία μείωση ή κράτηση ή μεταγενέστερη ειδική επιβάρυνση που επιφέρει μείωση των ποσών αυτών.

2. ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ

2.1 Διυπουργική Επιτροπή κοινοτικών προγραμμάτων (ΔΕΠ)

Για την επίτευξη της πολιτικής για τη συνοχή και των στρατηγικών στόχων που περιγράφονται στο ΕΣΠΑ, έχει συσταθεί Διυπουργική Επιτροπή κοινοτικών προγραμμάτων (Νόμος 3483/2006, άρθρο 20), έργο της οποίας είναι ο συντονισμός και η παρακολούθηση της εφαρμογής των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων με στόχο τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων και τη μεγιστοποίηση της απορροφητικότητας των κοινοτικών κονδυλίων.

Η ΔΕΠ αποτελεί στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 ένα ολιγομελές σχήμα διοίκησης του ΕΣΠΑ και των προγραμμάτων, το οποίο εξασφαλίζει την απαραίτητη ευελιξία και επιτάχυνση της διαδικασίας λήψης πολιτικών αποφάσεων σε στρατηγικό, διαχειριστικό και επιχειρησιακό επίπεδο, σε συνέργεια με τις πολιτικές του Εθνικού Προγράμματος Μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ). Η ΔΕΠ εκφράζει γνώμη επί των εκθέσεων στρατηγικής παρακολούθησης του ΕΣΠΑ που υποβάλλονται στην Επιτροπή δυνάμει του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 και δίνει κατευθύνσεις στην ετήσια διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης ΕΠ.

Στην Επιτροπή συμμετέχουν ο Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών ως πρόεδρος και οι υπουργοί Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης, Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος-Χωροταξίας & Δημοσίων Έργων, Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας, ως μέλη. Ως εισηγητής συμμετέχει επιπλέον ο υφυπουργός Οικονομίας & Οικονομικών, αρμόδιος για θέματα κοινοτικών προγραμμάτων. Τη διοικητική υποστήριξη της Διυπουργικής Επιτροπής και την παρακολούθηση της υλοποίησης των αποφάσεών της αναλαμβάνει η Γενική Γραμματεία Επενδύσεων και Ανάπτυξης του Υπ.Οι.Ο. μέσω της εθνικής αρχής συντονισμού.

2.2 Ετήσια διάσκεψη Προέδρων επιτροπών παρακολούθησης επιχειρησιακών προγραμμάτων (ΕΔΠ)

Η παρακολούθηση της εκπλήρωσης των στόχων των Ταμείων και των ΕΠ στο σύνολό τους γίνεται από την ετήσια διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ.

Η διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης συγκροτείται εντός 3 μηνών από τη συγκρότηση των επιτροπών παρακολούθησης του συνόλου των ΕΠ. Της διάσκεψης των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ προεδρεύει ο υπουργός Οικονομίας & Οικονομικών.

Η διάσκεψη θεσπίζει τον εσωτερικό της κανονισμό μετά από εισήγηση της εθνικής αρχής συντονισμού. Συνέρχεται ετησίως μετά από πρόσκληση του προέδρου της με αντικείμενο την παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης των στρατηγικών στόχων του ΕΣΠΑ και της συμβολής κάθε ΕΠ στους στόχους αυτούς.

Ως μέλη συμμετέχουν

- Οι Πρόεδροι των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ του ΕΣΠΑ (συμπεριλαμβανομένων όλων των Γενικών Γραμματέων των Περιφερειών), του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης και του ΕΠ Αλιεία
- Εκπρόσωποι της εθνικής αρχής συντονισμού και της ΕΥΣΕΚΤ
- Εκπρόσωπος της αρχής πιστοποίησης
- Εκπρόσωπος της αρχής ελέγχου (με ρόλο παρατηρητή)
- Εκπρόσωποι των ειδικών υπηρεσιών συντονισμού δράσεων (π.χ. Υπουργείο Πολιτισμού, Υπουργείο Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, κλπ)
- Εκπρόσωπος της Ένωσης Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδος
- Εκπρόσωπος της Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων
- Εκπρόσωποι των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων
- Εκπρόσωπος της Γενικής Γραμματείας Ισότητας
- Εκπρόσωποι αντιπροσωπευτικών μη κυβερνητικών οργανώσεων (εκπρόσωπος της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία, κλπ)
- Αντιπροσωπεία της Επιτροπής με ρόλο παρατηρητή.

Στη Διάσκεψη των προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ μπορούν να προσκληθούν μη μόνιμα μέλη π.χ. ειδικοί επιστήμονες ή εμπειρογνώμονες σε οικονομικά, τεχνικά, κοινωνικά, επιστημονικά και λοιπά θέματα ανάλογα με την ημερήσια διάταξη της διάσκεψης.

Η διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ:

- Παρακολουθεί τα αποτελέσματα της εφαρμογής των προγραμμάτων και τη συμβολή τους στους στρατηγικούς στόχους που περιλαμβάνονται στο ΕΣΠΑ και υποβάλλει σχετική έκθεση στη Διυπουργική Επιτροπή Κοινοτικών Προγραμμάτων.
- Παρακολουθεί την πορεία υλοποίησης των εφαρμοζόμενων πολιτικών και διαμορφώνει προτάσεις για το συντονισμό τους και την ευρεία εφαρμογή τους.
- Παρακολουθεί την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών για τη διασφάλιση του συντονισμού και της συμπληρωματικότητας των δράσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων με το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας.

Η ΕΔΙΠ δεν υποκαθιστά τις Επιτροπές Παρακολούθησης των ΕΠ στην άσκηση των αρμοδιοτήτων τους.

Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών είναι δυνατή η συγκρότηση επιτροπών συμβουλευτικού χαρακτήρα για το συντονισμό των παρεμβάσεων σε ειδικούς τομείς, στις οποίες προεδρεύουν μέλη της Διάσκεψης.

Για την υποβοήθηση του έργου της ΕΔΙΠ, η παρακολούθηση της εκπλήρωσης των στόχων του ΕΚΤ γίνεται από την ετήσια διάσκεψη των Προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης των ΕΠ αρμοδιότητας ΕΚΤ και των ΕΠ τα οποία υλοποιούν δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%) (ΕΔΙΠΕΚΤ). Η ΕΔΙΠΕΚΤ συνέρχεται ετησίως πριν από την ΕΔΙΠ και έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα.

Για την υποβοήθηση του έργου της ΕΔΙΠ, συνιστάται τεχνική επιτροπή συμβουλευτικού χαρακτήρα στην οποία μετέχουν εκπρόσωποι των Υπουργείων που εμπλέκονται στο σχεδιασμό και υλοποίηση των ΕΠ του ΕΣΠΑ και εκπρόσωποι της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΑμεΑ). Η επιτροπή εισηγείται στην ΕΔΙΠ προτάσεις αναφορικά με την οριζόντια ενσωμάτωση και εφαρμογή των αρχών της προσβασιμότητας και μη διάκρισης των Ατόμων με Αναπηρία στα ΕΠ του ΕΣΠΑ. Τη γραμματειακή υποστήριξη της διάσκεψης αναλαμβάνει η εθνική αρχή συντονισμού, η οποία επιφορτίζεται με την προετοιμασία της σχετικής τεκμηρίωσης για τη διεξαγωγή των συνεδριάσεων καθώς και της ημερήσιας διάταξης και των πρακτικών που τηρούνται.

2.3 Επιτροπή παρακολούθησης επιχειρησιακού προγράμματος

Σύμφωνα με το άρθρο 63 του Καν. (ΕΚ) 1083/06 για κάθε ΕΠ συστήνεται επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ με αποστολή την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας υλοποίησης του ΕΠ.

Η επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ συστήνεται εντός 3 μηνών από την ημερομηνία κοινοποίησης από την Επιτροπή της απόφασης έγκρισης του ΕΠ.

Η σύνθεση της επιτροπής παρακολούθησης του ΕΠ ορίζεται με τη σύμφωνη γνώμη της διαχειριστικής αρχής, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της εταιρικής σχέσης στη διαχείριση, παρακολούθηση και αξιολόγηση των παρεμβάσεων σε όλα τα στάδια υλοποίησης του προγράμματος.

Στην επιτροπή παρακολούθησης του ΠΕΠ Αττικής προεδρεύει ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας Αττικής.

Ως μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης συμμετέχουν:

- Ο προϊστάμενος της διαχειριστικής αρχής του ΕΠ
- Εκπρόσωπος της εθνικής αρχής συντονισμού
- Εκπρόσωπος της ΕΥΣΕΚΤ, εφόσον το ΠΕΠ υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%)
- Εκπρόσωπος της αρχής πιστοποίησης
- Εκπρόσωπος της αρχής ελέγχου (με ρόλο παρατηρητή)
- Εκπρόσωποι των ενδιάμεσων φορέων διαχείρισης του ΕΠ,
- Εκπρόσωποι Υπουργείων ή άλλων κρατικών αρχών
- Εκπρόσωποι δημόσιων αρχών και ειδικών υπηρεσιών συντονισμού που είναι αρμόδιες για θέματα κρατικών ενισχύσεων, απασχόλησης, περιβάλλοντος, υγείας– κοινωνικής αλληλεγγύης, έρευνας και τεχνολογίας, δημόσιας διοίκησης, πολιτισμού κλπ.
- Εκπρόσωπος της Ένωσης Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδος για την Περιφέρεια Αττικής
- Εκπρόσωπος της Τοπικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων για την Περιφέρεια Αττικής
- Εκπρόσωποι των Οικονομικών και Κοινωνικών Εταίρων. Ενδεικτικά: Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών (Σ.Ε.Β.), Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών, Βιοτεχνών, Εμπόρων Ελλάδος (Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.), Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου (Ε.Σ.Ε.Ε.), Γενική

Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος (Γ.Σ.Ε.Ε.), Ανώτατη Διοίκηση Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων (Α.Δ.Ε.Δ.Υ.), Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών (Π.Α.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.) κλπ.

- Εκπρόσωπος της Επιτροπής ή και των ΕΤΕ ή ΕΤΕπ στην περίπτωση που οι τελευταίες συνεισφέρουν στο ΕΠ (με συμβουλευτικό ρόλο).
- Εκπρόσωποι αντιπροσωπευτικών μη κυβερνητικών οργανώσεων (Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία, περιβαλλοντικές οργανώσεις κλπ.).

Στη σύνθεση της επιτροπής παρακολούθησης διασφαλίζεται, κατά το δυνατόν, η ισόρροπη συμμετοχή ανδρών και γυναικών. Κατά τις συνεδριάσεις της επιτροπής παρακολούθησης μπορούν να προσκληθούν μη μόνιμα μέλη π.χ. ειδικοί επιστήμονες ή εμπειρογνώμονες σε οικονομικά, τεχνικά, κοινωνικά, επιστημονικά και λοιπά θέματα ανάλογα με την ημερήσια διάταξη της συνεδρίασης. Κατά τις συνεδριάσεις δύναται επίσης να συμμετάσχει ως παρατηρητής, αντιπρόσωπος των δικτύων που αναπτύσσονται στο πλαίσιο της νέας πρωτοβουλίας «Περιφέρειες για την Οικονομική Αλλαγή», στην περίπτωση που το ΠΕΠ εμπλέκεται στην εν λόγω πρωτοβουλία, προκειμένου να δίδει αναφορά της προόδου των δραστηριοτήτων των δικτύων. Επίσης, στην περίπτωση εμπλοκής του ΠΕΠ στην πρωτοβουλία αυτή, θα προβλέπεται σχετικό θέμα στην ημερήσια διάταξη της Επιτροπής Παρακολούθησης, τουλάχιστον μια φορά το χρόνο, για την συζήτηση σχετικών προτάσεων για το Π.Ε.Π.

Την υποστήριξη των εργασιών της επιτροπής παρακολούθησης αναλαμβάνει ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης, του οποίου ο Γενικός Γραμματέας ασκεί την προεδρία και ο οποίος επιφορτίζεται με την προετοιμασία της σχετικής τεκμηρίωσης για τη διεξαγωγή των συνεδριάσεων καθώς και της ημερήσιας διάταξης και των πρακτικών που τηρούνται.

Η επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ λειτουργεί με βάση εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας στο πλαίσιο της εθνικής έννομης τάξης. Ο κανονισμός λειτουργίας καθορίζεται σε συνεργασία με τη διαχειριστική αρχή του ΕΠ, ώστε να εξασφαλίζεται η εκπλήρωση των καθηκόντων της επιτροπής που απορρέουν από τον Κανονισμό (ΕΚ) 1083/2006. Στην πρώτη συνεδρίασή της η Επιτροπή εγκρίνει τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας της.

Η επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ έχει τις αρμοδιότητες που ορίζονται στο άρθρο 65 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Ειδικότερα :

- εξετάζει και εγκρίνει τα κριτήρια για την επιλογή των προς χρηματοδότηση πράξεων εντός έξι μηνών από την έγκριση του ΕΠ και εγκρίνει τις τυχόν αναθεωρήσεις των κριτηρίων αυτών σύμφωνα με τις ανάγκες του προγραμματισμού,
- επανεξετάζει σε περιοδική βάση την πρόοδο που σημειώθηκε στην επίτευξη των ειδικών στόχων του ΕΠ με βάση τα έγγραφα που υποβάλλει η διαχειριστική αρχή,
- εξετάζει τα αποτελέσματα της υλοποίησης, ιδίως δε την επίτευξη των στόχων που καθορίζονται για κάθε άξονα προτεραιότητας και τη συμβολή στους στόχους της στρατηγικής της Λισσαβόνας και παρέχει κατευθύνσεις στην οικεία διαχειριστική αρχή για την επίτευξή τους, καθώς και τις αξιολογήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 48, παράγραφος 3, του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006 και στο υποκεφάλαιο 3,
- εξετάζει και εγκρίνει τις ετήσιες και την τελική έκθεση υλοποίησης που αναφέρονται στο άρθρο 67 του Κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006,
- ενημερώνεται σχετικά με την ετήσια έκθεση ελέγχου ή με το τμήμα της έκθεσης που αφορά το οικείο ΕΠ, καθώς και για τυχόν σχετικά σχόλια τα οποία μπορεί να διατυπώσει η Επιτροπή μετά την εξέταση της εν λόγω έκθεσης ή του σχετικού τμήματός της,
- προτείνει στη διαχειριστική αρχή οποιαδήποτε αναθεώρηση ή εξέταση του ΕΠ η οποία ενδεχομένως μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη των στόχων του ή στη βελτίωση της διαχείρισής τους, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοοικονομικής διαχείρισής του,
- εξετάζει και εγκρίνει οποιαδήποτε πρόταση για την τροποποίηση του περιεχομένου της απόφασης της Επιτροπής σχετικά με τη συνεισφορά των Ταμείων,
- προτείνει στην ετήσια διάσκεψη των προέδρων των επιτροπών παρακολούθησης τροποποιήσεις που επιφέρουν αλλαγή στη συνολική και την ετήσια συμμετοχή των Ταμείων.

2.4 Δείκτες παρακολούθησης.

Σύμφωνα με το άρθρο 66 παρ.2 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, η παρακολούθηση του ΕΠ διενεργείται από τη διαχειριστική αρχή και την επιτροπή παρακολούθησης του προγράμματος, κυρίως με βάση

τους δείκτες (χρηματοοικονομικούς και δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων) που έχουν καθορισθεί για κάθε άξονα προτεραιότητας του ΕΠ σύμφωνα με το άρθρο 37 παρ. 1, περ. (γ) του ίδιου κανονισμού.

Οι δείκτες του ΕΠ έχουν αναπτυχθεί και με βάση την προτεινόμενη από την Επιτροπή μεθοδολογία που αναπτύσσεται στο σχετικό έγγραφο εργασίας για την προγραμματική περίοδο 2007-2013, «*Δείκτες για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση: Οδηγός Εφαρμογής*»

Οι δείκτες που επιλέχθηκαν για την παρακολούθηση της επίτευξης των στόχων του ΕΠ ανταποκρίνονται στον ιδιαίτερο χαρακτήρα του ΕΠ, στους στόχους του καθώς και στις κοινωνικοοικονομικές και περιβαλλοντικές συνθήκες που επικρατούν στο γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής του. Η παρακολούθηση των δεικτών εκροών και αποτελεσμάτων πράξεων ψηφιακής σύγκλισης, θα γίνεται με την υποστήριξη του Παρατηρητηρίου για την Κοινωνία της Πληροφορίας.

Τα δεδομένα που απαιτούνται για τον υπολογισμό των τιμών των δεικτών κατά την υλοποίηση του προγράμματος συλλέγονται σε επίπεδο έργου και συναθροίζονται σε επίπεδο άξονα προτεραιότητας και τέλος σε επίπεδο προγράμματος.

Στο πλαίσιο της τακτικής αξιολόγησης της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της υλοποίησης του ΕΠ, η διαχειριστική αρχή διαβιβάζει στην επιτροπή παρακολούθησης τα δεδομένα που προκύπτουν από το σύστημα παρακολούθησης και αφορούν κυρίως σε συγκεντρωτικά οικονομικά στοιχεία και πληροφορίες σχετικά με τους δείκτες κυρίως εκροών και αποτελεσμάτων.

Για τη συλλογή αξιόπιστων χρηματοοικονομικών και στατιστικών δεδομένων σχετικών με την υλοποίηση του προγράμματος θα χρησιμοποιηθεί το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα στο οποίο θα τηρούνται πληροφορίες για όλες τις πράξεις που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα..

2.5 Ετήσια έκθεση.

Στο πλαίσιο της παρακολούθησης του ΕΠ η διαχειριστική αρχή συντάσσει ετήσια έκθεση υλοποίησης του προγράμματος την οποία αποστέλλει στην Επιτροπή μετά την έγκρισή της από την επιτροπή παρακολούθησης (άρθρο 67 παρ. 1 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006). Η έκθεση περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου και συντάσσεται σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Καν. (ΕΚ) 1828/2006 και τις οδηγίες της εθνικής αρχής συντονισμού. Επιπλέον, στην ετήσια έκθεση γίνεται αναφορά για την υλοποίηση περιφερειακών δράσεων που περιλαμβάνονται στην πρωτοβουλία «Περιφέρειες για την οικονομική αλλαγή», στην περίπτωση που το ΠΕΠ εμπλέκεται στην εν λόγω πρωτοβουλία.

Στο παραπάνω πλαίσιο η διαχειριστική αρχή μεριμνά σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού και την ΕΥΣΕΚΤ εφόσον το ΠΕΠ υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%), για τη συνεχή παρακολούθηση και βελτίωση των δεικτών που θα χρησιμοποιηθούν για την παρακολούθηση και αξιολόγηση του ΕΠ.

2.6 Ετήσια εξέταση ΕΠ.

Σύμφωνα με το άρθρο 68 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, κάθε χρόνο μετά την υποβολή της ετήσιας έκθεσης, η διαχειριστική αρχή του ΕΠ και η Επιτροπή εξετάζουν από κοινού την πρόοδο υλοποίησης του ΕΠ, τα κύρια αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν κατά το προηγούμενο έτος, τη χρηματοοικονομική υλοποίηση καθώς και οποιοδήποτε παράγοντα μπορεί να οδηγήσει σε βελτίωση της υλοποίησης προκειμένου να επιτευχθούν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Είναι δυνατόν επίσης να εξετάζονται θέματα λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου που επισημαίνονται στην τελευταία ετήσια έκθεση ελέγχου που προβλέπεται στο άρθρο 62 παρ.1 περ. δ-ι του Καν. (ΕΚ) 1083/2006.

Για οποιοδήποτε σχόλιο διατυπώσει η Επιτροπή μετά την ετήσια εξέταση του προγράμματος, η διαχειριστική αρχή σε συνεργασία με την εθνική αρχή συντονισμού ενημερώνει την επιτροπή παρακολούθησης και την Επιτροπή για τα μέτρα που ελήφθησαν αναφορικά με τα σχόλια αυτά.

2.7 Παρακολούθηση των πιστώσεων των Περιφερειών μεταβατικής στήριξης.

Για τις πέντε περιφέρειες που εμπίπτουν στο άρθρο 8 του Κανονισμού 1083/06 επιβάλλονται υποχρεωτικές πιστώσεις και διακριτή παρακολούθησή των πιστώσεων αυτών στα ΕΠ (πόροι που προέρχονται από το ΕΤΠΑ και ΕΚΤ). Οι Περιφέρειες αυτές χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: στις Περιφέρειες στατιστικής σύγκλισης (Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Μακεδονία, Αττική) και στις Περιφέρειες σταδιακής εισόδου (Στερεά Ελλάδα, Νότιο Αιγαίο).

Οι συγχρηματοδοτούμενες αναπτυξιακές παρεμβάσεις στις Περιφέρειες αυτές (εκτός του Ταμείου Συνοχής) θα υλοποιηθούν μέσω:

- των αντίστοιχων περιφερειακών ΕΠ (συγχρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΤΠΑ) και
- των τριών (3) τομεακών ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ.

Επισημαίνεται ότι οι ανάγκες των οκτώ Περιφερειών αμιγούς Στόχου Σύγκλισης θα καλυφθούν από όλα τα τομεακά ΕΠ όσο και από τα περιφερειακά ΕΠ με απόλυτα διακριτές πιστώσεις.

Η τήρηση των πιστώσεων για τις περιφέρειες μεταβατικής στήριξης διασφαλίζεται πλήρως σε προγραμματικό επίπεδο με την ύπαρξη διακριτών αξόνων προτεραιότητας για κάθε τύπο Περιφερειών, ως εξής:

- Τα περιφερειακά ΕΠ έχουν διακριτούς Άξονες Προτεραιότητας για κάθε Περιφέρεια που περιλαμβάνουν.
- Τα τρία (3) τομεακά ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ και καλύπτουν και τους τρεις τύπους Περιφερειών (αμιγής στόχος 1, στατιστική σύγκλιση, σταδιακή είσοδος) έχουν διακριτούς θεματικούς Άξονες Προτεραιότητας που επαναλαμβάνονται για κάθε έναν από τους τρεις τύπους Περιφερειών.

Όλα τα παραπάνω επιβεβαιώνονται κατά την υλοποίηση, με τη σύνθεση και παρακολούθηση των σχετικών πληροφοριών στο ΟΠΣ.

3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

3.1 Γενικά

Για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των κοινοτικών και εθνικών πόρων που συνδράμουν την πολιτική για τη συνοχή, προβλέπεται η διεξαγωγή αξιολογήσεων πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την υλοποίηση του ΕΠ (άρθρα 47-49 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006). Οι αξιολογήσεις αυτές, στρατηγικής ή επιχειρησιακής φύσης, λαμβάνουν υπόψη το στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης και τη σχετική κοινοτική νομοθεσία όσον αφορά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και τη στρατηγική περιβαλλοντική αξιολόγηση. Πραγματοποιούνται με ευθύνη του κράτους μέλους ή της Επιτροπής και διεξάγονται από εμπειρογνώμονες ή φορείς λειτουργικά ανεξάρτητους από την αρχή πιστοποίησης και την αρχή ελέγχου που έχουν οριστεί στο πλαίσιο του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου του προγράμματος. Τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων δημοσιοποιούνται με βάση τους εφαρμοστέους κανόνες για την πρόσβαση στα έγγραφα.

3.2 Αξιολογήσεις επιχειρησιακής φύσης

Σύμφωνα με το άρθρο 48 παρ.3 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 τα κράτη μέλη πραγματοποιούν αξιολογήσεις που συνδέονται με την παρακολούθηση ΕΠ, ιδίως όταν, κατά την εν λόγω παρακολούθηση διαπιστωθεί σημαντική απόκλιση από τους στόχους που τέθηκαν αρχικά ή όταν υποβάλλονται προτάσεις για την αναθεώρηση των προγραμμάτων αυτών (αξιολογήσεις επιχειρησιακής φύσης).

Επιπλέον σύμφωνα με τον προαναφερόμενο Κανονισμό, τα κράτη μέλη μπορούν για τα ΕΠ του στόχου «Σύγκλιση» και σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, να συντάσσουν σχέδιο αξιολόγησης που περιλαμβάνει τις ενδεικτικές δραστηριότητες αξιολόγησης που σκοπεύει να πραγματοποιήσει το κράτος μέλος κατά τις διάφορες φάσεις της υλοποίησης.

Στο πλαίσιο αυτό η Ελλάδα αξιοποιώντας και τις οδηγίες της Επιτροπής για την αξιολόγηση των ΕΠ και του ΕΣΠΑ κατά την διάρκεια της προγραμματικής περιόδου (Draft Working Paper No 5: Evaluation during the programming period: on going evaluation –An integrated management tool) διαμόρφωσε ενδεικτικό σχέδιο αξιολογήσεων της περιόδου 2007-2013, όπου αποτυπώνεται ο προγραμματισμός των αξιολογήσεων σε στρατηγικό και επιχειρησιακό επίπεδο στο πλαίσιο των στόχων της «Σύγκλισης» και της «Περιφερειακής Ανταγωνιστικότητας και Απασχόλησης».

Οι αξιολογήσεις που συνδέονται με την παρακολούθηση του ΕΠ πραγματοποιούνται με ευθύνη της διαχειριστικής αρχής και σύμφωνα με τις γενικές αρχές που καθορίζονται από την εθνική αρχή συντονισμού για την αξιολόγηση όλων των ΕΠ στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ και σε συνεργασία με την ΕΥΣΕΚΤ, εφόσον το ΕΠ συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ ή υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%).

Εκτός από τις προτεινόμενες στο σχέδιο, αξιολογήσεις, είναι δυνατόν να πραγματοποιηθούν, κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου και άλλες αξιολογήσεις, σε περιπτώσεις που θα κριθεί αυτό αναγκαίο, λόγω τροποποιήσεων των επιχειρησιακών προγραμμάτων ή του ΕΣΠΑ. Τροποποιήσεις του ΕΠ που θα απαιτήσουν πιθανά αξιολόγηση αφορούν τροποποιήσεις στη χρηματοδοτική κατανομή των διατιθέμενων πόρων μεταξύ των Αξόνων προτεραιότητας, τροποποιήσεις στους στόχους ή/και το περιεχόμενο των Αξόνων του ΕΠ, και τέλος τροποποιήσεις στις Διατάξεις Εφαρμογής. Οι παραπάνω αξιολογήσεις δεν είναι δυνατόν να προσδιορισθούν χρονικά στην παρούσα φάση σχεδιασμού.

Για τα αποτελέσματα των αξιολογήσεων αυτών η διαχειριστική αρχή ενημερώνει την επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ, την Επιτροπή, την εθνική αρχή συντονισμού και την ΕΥΣΕΚΤ, εφόσον το ΕΠ συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ ή υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%).

Το ενδεικτικό σχέδιο των αξιολογήσεων με τον προγραμματισμό της περιόδου 2007-2013 παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί.

3.3 Εκ των υστέρων αξιολόγηση

Σύμφωνα με το άρθρο 49 παρ.3 του Καν. (ΕΚ) 1083/06, η εκ των υστέρων αξιολόγηση αποτελεί ευθύνη της Επιτροπής. Κατά την εκ των υστέρων αξιολόγηση εξετάζονται ζητήματα όπως η έκταση χρήσης των πόρων, η αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα του προγραμματισμού των Ταμείων και οι κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις από την εφαρμογή του προγράμματος με στόχο την εξαγωγή συμπερασμάτων για την πολιτική στους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Τέλος

προσδιορίζονται οι παράγοντες που συνέβαλαν στην επιτυχία ή την αποτυχία της υλοποίησης των ΕΠ και εντοπίζονται οι ορθές πρακτικές.

Η εκ των υστέρων αξιολόγηση είναι στρατηγικής φύσης, διεξάγεται από ανεξάρτητους αξιολογητές και ολοκληρώνεται το αργότερο μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2015. Η διαχειριστική αρχή και η εθνική αρχή συντονισμού συνεργάζονται με την Επιτροπή για τη διενέργεια της αξιολόγησης παρέχοντας τα απαραίτητα στοιχεία

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2007 - 2013

ΕΙΔΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΚΥΡΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΠΑΝΤΑ	ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΧΡΟΝΟ-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ Ή ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	ΧΡΗΜΑΤΟ-ΔΟΤΗΣΗ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	Τεκμηρίωση της συμβολής των ΕΠ στην εφαρμογή του εθνικού προγράμματος μεταρρυθμίσεων	Απαίτηση άρθρου 29 του Καν. 1083/2006 για τη στρατηγική υποβολή εκθέσεων από τα κράτη μέλη	Στα σημεία α, β, γ και δ της παραγράφου 2 του άρθρου 29 του Καν. 1083/2006	Συμβολή στην υποβολή των στρατηγικών εκθέσεων του άρθρου 29 του Καν. 1083/2006	2ο εξάμηνο 2007 2ο εξάμηνο 2009 2ο εξάμηνο 2012	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	Τεχνική Βοήθεια	Γραφείο Προϋπολογισμού, Ειδική Τεχνική Επιτροπή για την αξιολόγηση, Ε.Ι αρχή συντονισμού Διαβουλεύσεις αρχές διαχείρισης ΕΠ
ΕΘΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ (ΕΣΠΑ) ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ	Αξιολόγηση της πορείας εκτέλεσης του ΕΣΠΑ στο μέσο της προγραμματικής περιόδου	Επιβεβαίωση της επικαιρότητας της στρατηγικής και της επιτευξιμότητας των στόχων του ΕΣΠΑ	Ποια είναι τα αποτελέσματα από την υλοποίηση του ΕΣΠΑ έως τώρα; Που εντοπίζονται οι μεγαλύτερες αποκλίσεις των πραγματοποιήσεων σε σχέση με τους προγραμματικούς στόχους και ποιες είναι οι βασικές αιτίες; Για ποιους στόχους εκτιμάται χαμηλός βαθμός επίτευξης για το τέλος της προγραμματικής περιόδου και ποιες είναι οι απαραίτητες διορθωτικές παρεμβάσεις προκειμένου να ανατραπεί η τάση αυτή; Πως αποτιμάται η ποιότητα της στοχοθεσίας στο ΕΣΠΑ; Με ποιους τρόπους μπορεί να υπάρξει βελτίωση του προγραμματισμού και της στοχοθεσίας;	Λήψη απόφασης για πιθανή αναθεώρηση του ΕΣΠΑ και των ΕΠ του	1ο εξάμηνο 2011	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	Τεχνική Βοήθεια	Ειδική Τεχνική Επιτροπή για την αξιολόγηση, Ε.Ι αρχή συντονισμού Διαβουλεύσεις αρχές διαχείρισης ΕΠ

	Αξιολόγηση της πορείας εκτέλεσης του ΕΣΠΑ πριν τη λήξη της προγραμματικής περιόδου	Επιβεβαίωση της επικαιρότητας της στρατηγικής και της επιτευξιμότητας των στόχων του ΕΣΠΑ	Ποια είναι τα αποτελέσματα από την υλοποίηση του ΕΣΠΑ έως τώρα; Που εντοπίζονται οι μεγαλύτερες αποκλίσεις των πραγματοποιήσεων σε σχέση με τους προγραμματικούς στόχους και ποιες είναι οι βασικές αιτίες; Για ποιους στόχους εκτιμάται χαμηλός βαθμός επίτευξης και ποιες είναι οι απαραίτητες διορθωτικές παρεμβάσεις προκειμένου να ανατραπεί η τάση αυτή; Πως αποτιμάται η ποιότητα της στοχοθεσίας στο ΕΣΠΑ; Υπάρχει δυνατότητα και αν ναι με ποιους τρόπους μπορεί να υπάρξει βελτίωση του προγραμματισμού και της στοχοθεσίας, ενόψει και της νέας προγραμματικής περιόδου;	Λήψη απόφασης για πιθανή αναθεώρηση του ΕΣΠΑ και των ΕΠ του	1ο εξάμηνο 2013	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	Τεχνική Βοήθεια	Ειδική Τεχνική Επιτροπή για τ Αξιολόγηση, Ε.Ι αρχή συντονισμού Διαβουλεύσεις αρχές διαχείρισης ΕΠ
ΕΙΔΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΚΥΡΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΠΑΝΤΑ	ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΧΡΟΝΟ-ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ Ή ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	ΧΡΗΜΑΤΟ-ΔΟΤΗΣΗ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ :	Αξιολόγηση της πορείας εκτέλεσης του ΕΠ στο μέσο της προγραμματικής περιόδου	Επιβεβαίωση της επικαιρότητας της στρατηγικής και της επιτευξιμότητας των στόχων του ΕΠ	Ποια είναι τα αποτελέσματα από την υλοποίηση του ΕΠ έως τώρα; Που εντοπίζονται οι μεγαλύτερες αποκλίσεις των πραγματοποιήσεων σε σχέση με τους προγραμματικούς στόχους και ποιες είναι οι βασικές αιτίες; Για ποιους στόχους εκτιμάται χαμηλός βαθμός επίτευξης για το τέλος της προγραμματικής περιόδου και ποιες είναι οι απαραίτητες διορθωτικές παρεμβάσεις προκειμένου να ανατραπεί η τάση αυτή; Πως αποτιμάται η ποιότητα της στοχοθεσίας στο ΕΠ; Με ποιους τρόπους μπορεί να υπάρξει βελτίωση του προγραμματισμού και της στοχοθεσίας;	Λήψη απόφασης για πιθανή αναθεώρηση του ΕΠ	1ο εξάμηνο 2011	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	Τεχνική Βοήθεια	Αρχή συντονισμού Ε.Ε., αρ διαχείρισης τ κάθε ΕΠ
1. ΕΠ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ – ΑΕΙΦΟΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ								
2. ΕΠ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ								
3. ΕΠ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ								
4. ΕΠ ΨΗΦΙΑΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ								
5. ΕΠ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ								

6. ΕΠ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ								
7. ΕΠ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ								
8. ΕΠ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ- ΘΡΑΚΗΣ								
9. ΕΠ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ - ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ - ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	Αξιολόγηση της πορείας εκτέλεσης του ΕΠ πριν την λήξη της προγραμματικής περιόδου	Επιβεβαίωση της επικαιρότητας της στρατηγικής και της επιτευξιμότητας των στόχων του ΕΠ	Ποια είναι τα αποτελέσματα από την υλοποίηση του ΕΠ έως τώρα; Που εντοπίζονται οι μεγαλύτερες αποκλίσεις των πραγματοποιήσεων σε σχέση με τους προγραμματικούς στόχους και ποιες είναι οι βασικές αιτίες; Για ποιους στόχους εκτιμάται χαμηλός βαθμός επίτευξης και ποιες είναι οι απαραίτητες διορθωτικές παρεμβάσεις προκειμένου να ανατραπεί η τάση αυτή; Πως αποτιμάται η ποιότητα της στοχοθεσίας στο ΕΠ; Υπάρχει δυνατότητα και αν ναι με ποιους τρόπους μπορεί να υπάρξει βελτίωση του προγραμματισμού και της στοχοθεσίας, ενόψει και της νέας προγραμματικής περιόδου ;	Λήψη απόφασης για πιθανή αναθεώρηση του ΕΠ	1ο εξάμηνο 2013	ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	Τεχνική Βοήθεια	Αρχή συντονισμού Ε.Ε., αρ διαχείρισης τ κάθε ΕΠ
10. ΕΠ ΚΡΗΤΗΣ & ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ								
11. ΕΠ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ - ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ- ΗΠΕΙΡΟΥ								
12. ΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ								

Παρατήρηση : Στην περίπτωση σημαντικών αλλαγών στην κοινωνικοοικονομική κατάσταση της χώρας ή/και αν διαπιστωθεί απόκλιση από τους στόχους που τέθηκαν αρχικά, είναι δυνατόν να διενεργηθούν αξιολογήσεις του ΕΣΠΑ και των ΕΠ επιπλέον των αναφερομένων στο χρονοδιάγραμμα

4. ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ

Σύμφωνα με το άρθρο 69 του κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006 «το κράτος μέλος και η διαχειριστική αρχή για το επιχειρησιακό πρόγραμμα παρέχουν πληροφορίες όσον αφορά τις πράξεις και τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα και εξασφαλίζουν τη σχετική δημοσιότητα. Η πληροφόρηση απευθύνεται στους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στους δικαιούχους με στόχο την προβολή του ρόλου της Κοινότητας και τη διασφάλιση της διαφάνειας της συνδρομής των Ταμείων». Η εξειδίκευση της εφαρμογής των απαιτήσεων δημοσιότητας και πληροφόρησης περιγράφεται στις διατάξεις (άρθρα 2 έως και 10) του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Για την παροχή των πληροφοριών αυτών αναλαμβάνονται καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος μέτρα δημοσιότητας και πληροφόρησης τα οποία αποτυπώνονται με δομημένο τρόπο στο επικοινωνιακό σχέδιο του ΕΠ. Το επικοινωνιακό σχέδιο περιλαμβάνει τους στόχους και το στοχοθετούμενο κοινό, τη στρατηγική και το περιεχόμενο των μέτρων πληροφόρησης και δημοσιότητας που θα αναληφθούν για κάθε ομάδα στόχο (δυνητικοί δικαιούχοι, δικαιούχοι, κοινό), τον ενδεικτικό προϋπολογισμό για την εφαρμογή του επικοινωνιακού σχεδίου, τα διοικητικά τμήματα ή τους διοικητικούς φορείς που θα είναι αρμόδια για την εφαρμογή των μέτρων πληροφόρησης και δημοσιότητας, ενδεικτικούς τρόπους αξιολόγησης των μέτρων δημοσιότητας και πληροφόρησης αναφορικά με την προβολή και τη γνώση του ΕΠ και το ρόλο της Κοινότητας. Αναλόγως με τις ανάγκες του ΕΠ για πληροφόρηση και δημοσιότητα δύναται να προβλεφθεί η ανάθεση σχετικών δράσεων σε εξωτερικούς εξειδικευμένους σύμβουλους.

Κατά την έναρξη των ΕΠ η διαχειριστική αρχή επιλέγει να υλοποιήσει μια ενέργεια δημοσιοποίησης σύμφωνα με τη φύση και τους στόχους του ΕΠ. Αναφέρονται ενδεικτικά: ημερίδα, δημοσιότητα στον τύπο. Κατά τη διάρκεια υλοποίησης του ΕΠ πραγματοποιούνται ενέργειες πληροφόρησης και δημοσιότητας εκ των οποίων μια σημαντική ενέργεια ετησίως που θα επικοινωνεί τα επιτεύγματα και τα έργα του ΕΠ. Ενδεικτικά αναφέρονται ημερίδες, συνέδρια, σεμινάρια, δελτία τύπου, εκθέσεις, παραγωγή έντυπου και ηλεκτρονικού ενημερωτικού υλικού καθώς και προβολή στα ΜΜΕ. Τα ΕΠ διατηρούν ιστοσελίδες καθώς και άλλα μέσα πληροφόρησης έντυπα ή ηλεκτρονικά.

Τα μέτρα δημοσιότητας και πληροφόρησης θα κάνουν αναφορά στην προστιθέμενη αξία της κοινοτικής συνδρομής σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Δύναται να εμπλακεί στα μέτρα πληροφόρησης και δημοσιότητας ένας τουλάχιστον πολλαπλασιαστής πληροφόρησης, αναλόγως με το περιεχόμενο του ΕΠ ή τις Περιφέρειες που καλύπτει, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο Άρθρο 5 παρ.3 του Καν. (ΕΚ) 1828/06.

Το επικοινωνιακό σχέδιο, καθώς και οποιαδήποτε σημαντική τροποποίησή του, εκπονείται από τη διαχειριστική αρχή του ΕΠ με βάση τις κατευθύνσεις της εθνικής αρχής συντονισμού και σε συνεργασία με την ΕΥΣΕΚΤ εφόσον το ΕΠ συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ ή υλοποιεί δράσεις τύπου ΕΚΤ μέσω της χρήσης της ρήτρας ευελιξίας του 10% (ή 15%) και υποβάλλεται προς εξέταση στην Επιτροπή σύμφωνα με τη διαδικασία που περιγράφεται στο άρθρο 3 του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Για την εξασφάλιση της ομοιογένειας, συνοχής και συνέργιας μεταξύ των μέτρων δημοσιότητας και πληροφόρησης των ΕΠ που χρηματοδοτούνται από τα Ταμεία που συνδράμουν στο πλαίσιο της πολιτικής για τη συνοχή, η εθνική αρχή συντονισμού παρέχει ενιαίες αρχές προς τις διαχειριστικές αρχές των ΕΠ και μεριμνά για τη συνολική παρακολούθηση, εποπτεία και συντονισμό τους.

Τα ποσά που προβλέπονται για την πληροφόρηση και τη δημοσιότητα περιλαμβάνονται στη χρηματοδότηση του ΕΠ στο πλαίσιο της Τεχνικής Υποστήριξης Εφαρμογής (άρθρο 46 παρ. 1 του κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006).

Η διαχειριστική αρχή ορίζει τουλάχιστον ένα πρόσωπο επαφής υπεύθυνο για την πληροφόρηση και την δημοσιότητα βάσει του άρθρου 10 του Καν. (ΕΚ) 1828/06 και ενημερώνει σχετικά την Επιτροπή.

5. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΕΣ ΡΟΕΣ

Η εθνική και κοινοτική συμμετοχή για όλες τις πράξεις που εντάσσονται στα ΕΠ του ΕΣΠΑ αποτελούν δημόσιες επενδύσεις και μπορούν να χρηματοδοτούνται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Οι πιστώσεις των Ταμείων εγγράφονται στο Τμήμα Εσόδων του Κρατικού Προϋπολογισμού (Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων). Στο τμήμα δαπανών του ΠΔΕ εγγράφονται οι προβλέψεις μεταφοράς πιστώσεων προς τους φορείς χρηματοδότησης του ΠΔΕ. Οι πιστώσεις προς τους δικαιούχους αφορούν την προβλεπόμενη δημόσια δαπάνη (κοινοτική και εθνική). Τυχόν ιδιωτική συμμετοχή παρακολουθείται μέσω του ΟΠΣ.

Στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων τηρούνται τα απαιτούμενα στοιχεία προκειμένου να είναι δυνατή η πρόβλεψη απαιτήσεων χρηματοδότησης για την υλοποίηση των ΕΠ του ΕΣΠΑ.

Η διαδικασία για τη διενέργεια πληρωμών στους δικαιούχους είναι η ακόλουθη:

1. Εγγραφή της δημόσιας δαπάνης της πράξης (εθνική και κοινοτική συμμετοχή) στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων μετά την ένταξή της σε ΕΠ σε συλλογική απόφαση του φορέα χρηματοδότησης
2. Υποβολή αιτήματος διάθεσης χρηματοδότησης από το δικαιούχο ή ενδιάμεσο φορέα διαχείρισης στις περιπτώσεις κρατικών ενισχύσεων προς τον φορέα χρηματοδότησης
3. Υποβολή αιτήματος από τον φορέα χρηματοδότησης προς το Υπουργείο Οικονομικών για τη διάθεση χρηματοδότησης
4. Έκδοση απόφασης διάθεσης χρηματοδότησης από το Υπ.Οι.Ο. με βάση το αίτημα και το διαθέσιμο όριο πληρωμών, και κοινοποίησή της στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, στην Τράπεζα της Ελλάδος και στο φορέα χρηματοδότησης
5. Εντολή κατανομής των πιστώσεων στην πράξη από το φορέα χρηματοδότησης προς το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους και την Τράπεζα της Ελλάδος η οποία κοινοποιείται στο δικαιούχο ή ενδιάμεσο φορέα διαχείρισης

Με την κατανομή χρηματοδότησης στην πράξη οι πιστώσεις είναι διαθέσιμες στο δικαιούχο, ο οποίος μπορεί να προχωρήσει σε χρεώσεις του λογαριασμού της πράξης εκδίδοντας επιταγές προς τους αναδόχους. Οι πληρωμές προς τους αναδόχους βαρύνουν άμεσα το λογαριασμό της πράξης.

Στις περιπτώσεις κρατικών ενισχύσεων οι πιστώσεις είναι διαθέσιμες στον ενδιάμεσο φορέα διαχείρισης ο οποίος μπορεί να προχωρήσει σε χρεώσεις του λογαριασμού της πράξης εκδίδοντας επιταγές προς τους δικαιούχους. Οι πληρωμές προς τους δικαιούχους βαρύνουν άμεσα το λογαριασμό της πράξης.

Στην περίπτωση που οι δικαιούχοι ή οι ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης είναι Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου ή Ιδιωτικού Δικαίου μετά την ολοκλήρωση των βημάτων 1 έως 4 εκδίδεται εντολή μεταφοράς των πιστώσεων από το φορέα χρηματοδότησης στο λογαριασμό του Νομικού Προσώπου προκειμένου να διενεργηθούν πληρωμές. Η μεταφορά των ποσών γίνεται υπό μορφή άμεσης επιχορήγησης ή αύξησης μετοχικού κεφαλαίου (περιπτώσεις Ανωνύμων Εταιρειών του δημοσίου).

Μετά την μεταφορά στο λογαριασμό του Νομικού Προσώπου, ο δικαιούχος ή ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης προβαίνει στις πληρωμές των αναδόχων ή δικαιούχων αντιστοίχως.

Κατά την πληρωμή στους αναδόχους ή δικαιούχους κανένα ποσό δεν αφαιρείται, ούτε παρακρατείται, ούτε εισπράττεται οποιαδήποτε ειδική επιβάρυνση ή άλλο τέλος ισοδύναμου αποτελέσματος, το οποίο θα είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση των ποσών αυτών.

Οι δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκαν οι δικαιούχοι καταχωρούνται στο ΟΠΣ μετά την επαλήθευσή τους από τη διαχειριστική αρχή και δικαιολογούνται από εξοφλημένα τιμολόγια ή λογιστικά έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας .

Η αρχή πιστοποίησης συγκεντρώνει τις καταχωρηθείσες δαπάνες μέσω του ΟΠΣ προκειμένου να πιστοποιήσει τις δαπάνες και να συντάξει τη δήλωση δαπανών που προβλέπεται στο άρθρο 78.

Τυχόν τόκοι που παράγονται από πιστώσεις για χρηματοδότηση πράξεων στο πλαίσιο του ΕΠ, θεωρούνται εθνικοί πόροι και καλύπτουν εθνική δημόσια δαπάνη. Οι φορείς που διαχειρίζονται τα ανωτέρω ποσά έχουν υποχρέωση να δηλώνουν ετησίως τους δημιουργούμενους τόκους στη διαχειριστική αρχή του οικείου ΕΠ. Τα τραπεζικά ή πιστωτικά ιδρύματα, μέσω των οποίων κινούνται τα ανωτέρω ποσά υποχρεούνται στην παροχή στοιχείων κίνησης των σχετικών λογαριασμών στην αρχή πιστοποίησης, μετά από αίτημά της.

6. ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.

Για τους σκοπούς των άρθρων 66 και 76 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006, η διαχειριστική αρχή του ΕΠ, θα ενημερώνει το σύστημα πληροφορικής το οποίο καθιερώνεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (SFC 2007), για την ανταλλαγή στοιχείων που αφορούν το ΕΠ, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 39, 40, 41 και 42 του του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Η διαχειριστική αρχή του ΕΠ διασφαλίζει, επίσης, την ύπαρξη συστήματος καταχώρισης και αποθήκευσης, σε ηλεκτρονική μορφή, λογιστικών εγγραφών για κάθε πράξη στο πλαίσιο του ΕΠ καθώς και της συλλογής δεδομένων υλοποίησης που απαιτούνται για τη χρηματοοικονομική διαχείριση, την παρακολούθηση, τις επαληθεύσεις, τους λογιστικούς ελέγχους και την αξιολόγηση, σύμφωνα με το άρθρο 60 στοιχείο γ του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006. Για το σκοπό αυτό, στο πλαίσιο της περιγραφής των Συστημάτων Διαχείρισης και Ελέγχου, θα υποβληθεί στην Επιτροπή περιγραφή του εν λόγω συστήματος, συμπεριλαμβανομένου του οργανογράμματος ροής (κεντρικό ή κοινό σύστημα δικτύου ή αποκεντρωμένο σύστημα με συνδέσεις μεταξύ των συστημάτων), σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 71 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 και κατ' αντιστοιχία στο άρθρο 21 και στο παράρτημα ΧΙΙ παράγραφος 6 του του Καν. (ΕΚ) 1828/2006.

Για τους ανωτέρω σκοπούς, θα προσαρμοστεί κατάλληλα το υφιστάμενο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ) του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, που έχει δημιουργηθεί για τις απαιτήσεις του ΚΠΣ 2000-2006.

Το ΟΠΣ θα καλύπτει, επίσης, τις απαιτήσεις συλλογής και καταχώρισης δεδομένων που αφορούν στις αρμοδιότητες των αρχών ελέγχου και πιστοποίησης του προγράμματος και θα υποστηρίζει τις εν λόγω Αρχές στις υποχρεώσεις ανταλλαγής ηλεκτρονικών δεδομένων με την Επιτροπή. Προς αυτή την κατεύθυνση θα καταβληθεί προσπάθεια να αναπτυχθεί σύστημα συμβατό με το ΟΠΣ για την εισαγωγή της χρήσης ηλεκτρονικών μέσων στις διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων.

Το ΟΠΣ βρίσκεται ήδη σε λειτουργία για την κάλυψη των απαιτήσεων του ΚΠΣ 2000-2006 και με την ολοκλήρωση των απαραίτητων προσαρμογών, οι οποίες βρίσκονται σε εξέλιξη, θα αποτελεί την έγκυρη βάση οικονομικών και στατιστικών δεδομένων, η οποία θα καλύπτει και τις ανάγκες ηλεκτρονικής ενημέρωσης της Επιτροπής.

Η διαχείριση και λειτουργία του ΟΠΣ καθώς και θέματα οργάνωσης, λειτουργίας και ανάπτυξής του προσδιορίζονται στο νόμο και στις ειδικές κανονιστικές αποφάσεις που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότηση αυτού.

Για την αντιμετώπιση τεχνικών και διαχειριστικών θεμάτων σχετικά με το ΟΠΣ, λειτουργεί πλήρης δικτυακή εφαρμογή Helpdesk.

7. ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ

Στο άρθρο 11 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 διατυπώνεται η απαίτηση της επίτευξης των στόχων των Ταμείων στο πλαίσιο στενής συνεργασίας, *εταιρική σχέση*, τόσο μεταξύ της Επιτροπής και του κράτους μέλους, όσο και μεταξύ του κράτους μέλους και των ενδιαφερόμενων φορέων σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο (κάθετη και οριζόντια διάσταση της εταιρικής σχέσης). Η διασφάλιση της εταιρικής σχέσης σε όλα τα επίπεδα υλοποίησης του ΕΠ, αντανάκλαται από τα μέτρα που έχουν ληφθεί όπως:

- (i) Η εφαρμογή διαδικασιών ευρείας διαβούλευσης σε όλα τα επίπεδα σχεδιασμού με στόχο τη διαμόρφωση πολύπλευρης προσέγγισης των εναλλακτικών επιλογών ανάπτυξης των περιφερειών της χώρας, μέσω γόνιμου και αποτελεσματικού διαλόγου με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.
- (ii) Η εκπροσώπηση των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων, των αντιπροσωπευτικών μη κυβερνητικών οργανώσεων, των εκπροσώπων των ΟΤΑ ά και β' βαθμού στη σύνθεση της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΕΠ, η οποία αποτελεί τον κύριο μηχανισμό για την διασφάλιση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του προγράμματος, όπου αντιπροσωπεύονται όλοι οι σχετικοί με τους στόχους και τις δράσεις του προγράμματος φορείς.

Η επιλογή των σχετικών εταίρων σε κάθε επίπεδο υλοποίησης του ΕΠ λαμβάνει υπόψη το βαθμό της συνεισφοράς των Ταμείων στην περιοχή που αντιπροσωπεύουν οι εταίροι, την εμπειρία και ικανότητα των εταίρων στους τομείς που εστιάζει το ΕΠ και την ανάγκη προώθησης της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών καθώς της βιώσιμης ανάπτυξης.

Η μέριμνα για την αποτελεσματική λειτουργία της αρχής της εταιρικής σχέσης, ώστε να προσφέρει την αναμενόμενη προστιθέμενη αξία, αποτελεί ευθύνη του κράτους μέλους και υλοποιείται μέσω της ακριβούς και επαρκούς διάκρισης των ρόλων και αρμοδιοτήτων των διαφόρων εταίρων στο κατάλληλο κάθε φορά επίπεδο.

8. ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΜΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ.

Σύμφωνα με το άρθρο 11 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006 τα Κ-Μ και η Επιτροπή διασφαλίζουν την προαγωγή της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου κατά τη διάρκεια των διαφόρων σταδίων υλοποίησης των δράσεων των Ταμείων. Επίσης λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να αποτρέψουν κάθε διάκριση εξαιτίας του φύλου, της φυλής ή της εθνικής καταγωγής της θρησκείας ή των πεποιθήσεων, της ύπαρξης αναπηρίας, της ηλικίας ή του γενετήσιου προσανατολισμού κατά τα διάφορα στάδια υλοποίησης των δράσεων των Ταμείων και ειδικότερα της πρόσβασης σε αυτά. Ειδικότερα, η δυνατότητα πρόσβασης για τα άτομα με αναπηρίες αποτελεί ένα από τα κριτήρια που πρέπει να τηρούνται κατά τον καθορισμό πράξεων που συγχρηματοδοτούνται από τα Ταμεία και που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τις διάφορες φάσεις υλοποίησης.

Τα μέτρα που προβλέπονται για την προαγωγή της ισότητας των δύο φύλων και την αποτροπή διακρίσεων στα διάφορα στάδια υλοποίησης του ΕΠ περιλαμβάνουν:

- (i) Την ισόρροπη κατά το δυνατόν συμμετοχή ανδρών και γυναικών στην επιτροπή παρακολούθησης του ΕΠ και την εκπροσώπηση σε αυτή κρατικών αρχών που είναι αρμόδιες για θέματα ισότητας καθώς και κοινωνικών οργανώσεων ειδικών πληθυσμιακών ομάδων (Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία, Δίκτυο ROM κλπ)
- (ii) Τη λήψη κατάλληλων μέτρων για τη δημοσιοποίηση του προγράμματος και των ειδικότερων δράσεων που περιλαμβάνονται σε αυτό, ώστε να διασφαλίζεται η κατά το δυνατό ευρύτερη δυνατότητα πρόσβασης στην κοινοτική συγχρηματοδότηση. Στα μέτρα αυτά συμπεριλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η αποστολή των προκηρύξεων σε όλα τα μέλη της επιτροπής παρακολούθησης του ΕΠ αλλά και σε όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς, οι οποίοι μπορούν να εξασφαλίσουν ευρεία διάδοση τόσο των ευκαιριών χρηματοδότησης όσο και των ειδικών όρων και προϋποθέσεων για τη λήψη της.
- (iii) Την παρακολούθηση και τη σχετική ενημέρωση της επιτροπής παρακολούθησης του ΕΠ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μέσω της ετήσιας έκθεσης, όσον αφορά τα μέτρα που έχουν ληφθεί σε σχέση με την παροχή ίσων ευκαιριών στο πλαίσιο του ΕΠ, την αποτελεσματικότητά τους και τις διορθωτικές παρεμβάσεις που απαιτούνται ώστε να διασφαλίζεται η αρχή της μη διάκρισης.
- (iv) Τη χρήση εξειδικευμένων κριτηρίων προσβασιμότητας ατόμων με αναπηρίες κατά την διαδικασία επιλογής πράξεων για συγχρηματοδότηση.

9. ΡΗΤΡΑ ΕΥΕΛΙΞΙΑΣ.

Σύμφωνα με το άρθρο 34 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006, τα ΕΠ λαμβάνουν χρηματοδότηση μόνο από ένα Ταμείο, με εξαίρεση ΕΠ που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής. Ωστόσο μπορούν, με την επιφύλαξη των παρεκκλίσεων που προβλέπονται στους ειδικούς κανονισμούς των Ταμείων, να χρηματοδοτούν, κατά συμπληρωματικό τρόπο και εντός του ορίου του 10% της κοινοτικής χρηματοδότησης του κάθε άξονα προτεραιότητας (ρήτρα ευελιξίας), δράσεις που εμπίπτουν στο πεδίο συνδρομής του άλλου Ταμείου, εφόσον οι δράσεις αυτές απαιτούνται για την ικανοποιητική υλοποίηση της πράξης και συνδέονται άμεσα με αυτή.

Για την υλοποίηση των ΕΠ προβλέπεται η αξιοποίηση κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου της ρήτηρας ευελιξίας. Η χρηματοδότηση κατά συμπληρωματικό τρόπο του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ μπορεί να φτάσει μέχρι και 10% της κοινοτικής χρηματοδότησης ανά άξονα προτεραιότητας κατά μέγιστο (ή μέχρι 15% για τον άξονα προτεραιότητας Κοινωνική Ενσωμάτωση του ΕΚΤ για όλες τις Περιφέρειες και τον άξονα προτεραιότητας Αειφόρος Αστική Ανάπτυξη του ΕΤΠΑ που αφορά στις Περιφέρειες σταδιακής εισόδου).

Στο πλαίσιο αυτό έχουν ήδη περιγραφεί στα ΕΠ οι κατηγορίες παρεμβάσεων τις οποίες οι αρμόδιες αρχές θα υλοποιήσουν μέσω της χρήσης της ανωτέρω ρήτηρας. Ενδεικτικά αναφέρονται:

Δράσεις για τον εμπλουτισμό, την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την αύξηση της κινητικότητας του ανθρώπινου δυναμικού που εμπίπτουν στην στρατηγική του υπουργείου Ανάπτυξης και περιλαμβάνονται στο ΕΠ «Επιχειρηματικότητα-Ανταγωνιστικότητα» για τις 8 περιφέρειες αμιγούς Στόχου Σύγκλισης και στα ΠΕΠ για τις 5 περιφέρειες μεταβατικής στήριξης (π.χ. θεματικά δίκτυα E&A, δημιουργία περιφερειακών πόλων καινοτομίας, δράσεις ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας, βελτίωση της εποπτείας της αγοράς και στήριξη του καταναλωτή, ενίσχυση των δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας).

Παροχή κοινωνικών υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο μέσω των ΠΕΠ (προγράμματα τύπου «Βοήθεια στο σπίτι»), που εντάσσονται στη στρατηγική των αξόνων προτεραιότητας «Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής» για την ενίσχυση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των περιφερειών και την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής.

Παρεμβάσεις που περιλαμβάνονται σε όλους τους άξονες προτεραιότητας του ΕΠ «Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση» για την προμήθεια εξοπλισμού με στόχο τη χρήση νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία (π.χ. εξοπλισμός εργαστηρίων φυσικών επιστημών ιδιαίτερα για ΑμεΑ, εξοπλισμός εργαστηρίων για επαγγελματικά λύκεια και σχολές, εξοπλισμός για τις δομές εκπαίδευσης ενηλίκων, εξοπλισμός για την τριτοβάθμια εκπαίδευση).

Παρεμβάσεις που περιλαμβάνονται στους άξονες προτεραιότητας 1 και 2 του ΕΠ «Ψηφιακή Σύγκλιση» (π.χ. εκπαίδευση στη χρήση πληροφοριακών συστημάτων όπως TAXIS).

Παρεμβάσεις που περιλαμβάνονται στους άξονες προτεραιότητας 1, 2 και 3 του ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση» για την προμήθεια ηλεκτρονικού εξοπλισμού, δικτύωσης, διαμόρφωσης χώρων, προμήθειας έτοιμου λογισμικού κ.λ.π.

Επισημαίνεται ότι όμοιες ή ομοειδείς κατηγορίες παρεμβάσεων θα υλοποιούνται κάτω από ένα και το αυτό θεσμικό πλαίσιο, ανεξάρτητα από την πηγή χρηματοδότησής τους (επιχειρησιακό πρόγραμμα ή Διαρθρωτικό Ταμείο).

Κατά τη διαδικασία αναθεώρησης των ΕΠ θα εξετάζεται από τα αρμόδια όργανα το ενδεχόμενο και η αναγκαιότητα αξιοποίησης της ρήτηρας ευελιξίας και σε πρόσθετες κατηγορίες παρεμβάσεων (όπως π.χ. ολοκληρωμένες παρεμβάσεις σε τοπικό ή κλαδικό επίπεδο, ολοκληρωμένες παρεμβάσεις με στόχευση σε συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες, ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αστικής ανάπτυξης).

Η χρησιμοποίηση της ρήτηρας ευελιξίας παρακολουθείται από τη διαχειριστική αρχή μέσω του ΟΠΣ στο επίπεδο του άξονα προτεραιότητας, ώστε να διασφαλίζεται ότι το ποσοστό συμπληρωματικής χρηματοδότησης από το αντίστοιχο Ταμείο δεν υπερβαίνει το καθορισμένο ποσοστό-κατώφλι του 10% (ή 15%).

Η διαχειριστική αρχή ενημερώνει την Επιτροπή, στο πλαίσιο της ετήσιας έκθεσης, σχετικά με τη χρησιμοποίηση της ρήτρας ευελιξίας παρέχοντας πληροφορίες σε επίπεδο άξονα προτεραιότητας που να επιτρέπουν την επαλήθευση των προϋποθέσεων χρησιμοποίησης της ρήτρας ευελιξίας καθώς και της μη υπέρβασης του ανώτατου επιτρεπτού ορίου συνδρομής του αντίστοιχου Ταμείου.

10. ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ⁷²

Η αρχή της εταιρικής σχέσης εφαρμόστηκε πλήρως από το Υπουργείο Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας στις διαδικασίες κατάρτισης του τομεακού ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», με την κινητοποίηση του συνόλου των τομέων πολιτικής και των κοινωνικών εταίρων του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς και βασιζόμενη στην αρχή της διαφάνειας. Η συμμετοχή των εταίρων στη διαδικασία προέκυψε με βάση την αντιπροσωπευτική εκπροσώπηση και των κοινωνικών ομάδων σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, την πλήρη κάλυψη του εύρους των πολιτικών και ειδικών οριζόντιων θεμάτων που αναπτύσσονται στο ΕΠ.

Ήδη σήμερα οι κοινωνικοί εταίροι συμμετέχουν με αποφασιστικό ρόλο:

- στην Επιτελική Επιτροπή του Εθνικού Συστήματος Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση (ΕΣΣΕΕΚΑ).
- στις διαδικασίες εκπόνησης και ανάπτυξης των επαγγελματικών περιγραμμάτων
- στο Εθνικό Συμβούλιο Κοινωνικής Πολιτικής (ΕΣΥΚΠ).

Στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2007-2013, το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας προτίθεται να προχωρήσει σε διάλογο με τους κοινωνικούς εταίρους για την εκπόνηση ολοκληρωμένου επιχειρησιακού σχεδιασμού με στόχο την ενίσχυση του ρόλου τους, προκειμένου να αποκτήσει η εμπλοκή τους μόνιμο και βιώσιμο χαρακτήρα.

Το Υπουργείο Απασχόλησης, μέσω «προγραμματικής συμφωνίας», προτίθεται να διαθέσει έως το 2% των πόρων του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», για συγκεκριμένες ενέργειες στήριξης παρεμβάσεων και ευαισθητοποίησης των ωφελουμένων, για την υλοποίηση κοινών δράσεων, καθώς και την ενδυνάμωση των επιχειρησιακών δυνατοτήτων των κοινωνικών εταίρων, ειδικότερα όσον αφορά την προσαρμοστικότητα των εργαζομένων και των επιχειρήσεων.

11. ΜΕΣΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ.

Στο πλαίσιο του ΕΠ δύναται να χρηματοδοτηθούν πράξεις που αφορούν στην ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία ταμείων ή ταμείων χαρτοφυλακίου όπως ορίζονται στο άρθρο 44 του Κανονισμού. Τα ταμεία ιδρύονται με Προεδρικό Διάταγμα, το οποίο εκδίδεται μετά από πρόταση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και του εκάστοτε αρμόδιου Υπουργού.

Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και του εκάστοτε αρμόδιου Υπουργού προσδιορίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για τη συνεισφορά από ΕΠ σε ταμεία της προηγούμενης παραγράφου.

12. ΕΡΓΑ ΓΕΦΥΡΕΣ.

Ως έργα-γέφυρες χαρακτηρίζονται έργα των οποίων μέρος του φυσικού αντικείμενου συγχρηματοδοτείται από ΕΠ της περιόδου 2000-2006 και μέρος από ΕΠ της προγραμματικής περιόδου 2007-2013.

Τα έργα αυτά μπορούν να χρηματοδοτηθούν από ΕΠ της περιόδου 2007-2013 εφόσον πληρούν τις παρακάτω προϋποθέσεις:

⁷² Η συγκεκριμένη ενότητα αφορά μόνο στο Στόχο Σύγκλιση στο πλαίσιο του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού».

- η αρμόδια αρχή κατανέμει τις πράξεις σε δύο χωριστά, σαφώς διακριτά στάδια ή τμήματα για κάθε ΕΠ της αντίστοιχης περιόδου με αντίστοιχο διακριτό οικονομικό και φυσικό αντικείμενο,
- πληρούνται οι όροι επιλεξιμότητας του ΕΠ της περιόδου 2007-2013 από το οποίο πρόκειται να συγχρηματοδοτηθεί ως έργο-γέφυρα,
- πληρούνται οι όροι επιλεξιμότητας του ΕΠ της περιόδου 2000-2006, υπό το οποίο είχε αρχικά συγχρηματοδοτηθεί. Στην περίπτωση που, βάσει εκθέσεων ελέγχου ή άλλων μέσων, προκύπτει ότι η δαπάνη ενός έργου δεν είναι επιλέξιμη για συγχρηματοδότηση κατά την περίοδο 2000-2006, η δαπάνη αυτή δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή για συγχρηματοδότηση ούτε κατά την περίοδο 2007-2013,
- αιτιολογείται επαρκώς η μη ολοκλήρωση του έργου κατά την περίοδο 2000-2006,
- για το τμήμα του έργου που θα ενταχθεί στο ΕΣΠΑ θα ισχύσουν τα ποσοστά συγχρηματοδότησης του σχετικού ΕΠ του ΕΣΠΑ 2007 – 2013 ανά περίπτωση,
- στις περιπτώσεις μεγάλων έργων γεφυρών, για τα οποία το συνολικό κόστος επένδυσης και από τις δύο προγραμματικές περιόδους είναι άνω των είκοσι πέντε εκατ. (25.000.000) ευρώ στην περίπτωση του περιβάλλοντος και άνω των πενήντα εκατ. (50.000.000) ευρώ σε άλλους τομείς, σύμφωνα με το άρθρο 39 του Καν. (ΕΚ) 1083/06, στις πληροφορίες που υποβάλλονται στην Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 40 του ίδιου Κανονισμού, συμπεριλαμβάνονται τα στοιχεία διακριτότητας φυσικού και οικονομικού αντικείμενου μεταξύ των δύο προγραμματικών περιόδων.

Σε κάθε ΕΠ του ΕΣΠΑ προσδιορίζονται τα μεγάλα έργα γέφυρες (κατά την έννοια του άρθρου 39 του Καν. (ΕΚ) 1083/2006) που πρόκειται να χρηματοδοτηθούν από αυτό.

Στις τελικές εκθέσεις εκτέλεσης των ΕΠ της περιόδου 2000-2006 θα δοθούν αναλυτικά στοιχεία σε ότι αφορά στα έργα-γέφυρες που δεν αποτελούν μεγάλα έργα κατά την έννοια του Καν. (ΕΚ) 1083/2006. Έργα που κατά τη λήξη της προγραμματικής περιόδου 2000-2006 προσδιοριστούν ως ημιτελή ή μη-λειτουργικά και τα οποία σύμφωνα με τους στόχους και τις προτεραιότητες των ΕΠ 2007-2013 δεν είναι επιλέξιμα, το κράτος μέλος υποχρεούται να τα ολοκληρώσει και να τα καταστήσει λειτουργικά με εθνικούς πόρους.

Η χρηματοδότηση των έργων γεφυρών δεν αναιρεί τις υποχρεώσεις της χώρας για την περίοδο 2007-2013, ως προς την τήρηση των περιφερειακών κατανομών και των στόχων της Λισσαβόνας.

13. ΛΟΙΠΑ ΘΕΜΑΤΑ.

13.1 Κανόνες σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις, τις κρατικές ενισχύσεις, τις ίσες ευκαιρίες και το περιβάλλον.

Οι οδηγίες και οι κατευθύνσεις σχετικά με τους ισχύοντες κανόνες στους ανωτέρω τομείς θα προσδιοριστούν κατά την περιγραφή του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου των ΕΠ σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 21 του Καν.1828/2006 της Επιτροπής. Στο πλαίσιο αυτό θα εκδοθούν και οδηγίες για την τήρηση των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις συμπεριλαμβανομένων οδηγιών για τη σώρευση των ενισχύσεων και της αποφυγής διπλής χρηματοδότησης.

Η διαχειριστική αρχή διασφαλίζει την τήρηση του κοινοτικού θεσμικού πλαισίου σε ότι αφορά τον ανταγωνισμό και τις δημόσιες συμβάσεις, τις κρατικές ενισχύσεις, το περιβάλλον, τις μεταφορές και την ενέργεια, την διασφάλιση της υγείας του πληθυσμού και την κοινωνική φροντίδα, τις ίσες ευκαιρίες. Η διαχειριστική αρχή διασφαλίζει ότι εφαρμόζονται οι κανόνες κρατικών ενισχύσεων που ισχύουν κατά την έγκριση της απόφασης χορήγησης της ενίσχυσης.

Προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι πιθανότητες παρατυπιών στη διαδικασία ανάθεσης και υλοποίησης των δημοσίων συμβάσεων, οι ελληνικές αρχές θα προχωρήσουν στην κωδικοποίηση και απλοποίηση του νομικού πλαισίου για τις δημόσιες συμβάσεις έργων.

13.2 Διαχειριστική Επάρκεια Δικαιούχων ΕΠ.

Στην προγραμματική περίοδο 2007-2013 ενισχύεται η διοικητική αποτελεσματικότητα των φορέων υλοποίησης (δικαιούχων) συγχρηματοδοτούμενων έργων, με τη θέσπιση κανόνων επιβεβαίωσης της διαχειριστικής επάρκειάς τους, πριν από την ανάληψη της ευθύνης εκτέλεσης έργων. Προβλέπεται ειδική διαδικασία με την οποία καθορίζονται οι απαιτήσεις ή το πρότυπο διαχείρισης έργων, οι διαδικασίες και οι αρμόδιοι φορείς για την επιβεβαίωση της διαχειριστικής επάρκειας των δικαιούχων, λαμβάνοντας μέριμνα του μεγέθους και των ιδιαιτεροτήτων των έργων που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ, καθώς και των δικαιούχων που θα τα υλοποιήσουν.

Μέχρι την έναρξη εφαρμογής της ανωτέρω διαδικασίας, η οποία προβλέπεται να γίνει την 1.1.2009, και για ειδικές κατηγορίες πράξεων και ιδίως για τα συνεχιζόμενα από το ΚΠΣ 2000-2006 έργα, η διαχειριστική επάρκεια των δικαιούχων επιβεβαιώνεται σύμφωνα με οδηγίες της εθνικής αρχής συντονισμού και με τα όσα προβλέπονται στην επιστολή με αρ. πρωτ. ΕΥΣΣΑΑΠ1469/04.05.2007 του Υπουργού Οικονομίας & Οικονομικών.

Σε περίπτωση δικαιούχων για τους οποίους δεν επιβεβαιώνεται η διαχειριστική τους επάρκεια, η αρμοδιότητα υλοποίησης δύναται να μεταβιβαστεί με προγραμματική συμφωνία των δύο μερών στην αρχή στην οποία υπάγονται ή από την οποία εποπτεύονται ή σε συναφή δημόσια υπηρεσία ή ανώνυμη εταιρεία του ευρύτερου δημόσιου τομέα, η οποία ικανοποιεί τα κριτήρια διαχειριστικής επάρκειας δικαιούχων. Στην περίπτωση που στον φορέα που αναλαμβάνει υλοποίηση έργου σύμφωνα με τα προηγούμενα, προκαλούνται πρόσθετες δαπάνες για τις υπηρεσίες διοίκησης που παρέχει, αυτές περιλαμβάνονται στον προϋπολογισμό του έργου και καλύπτονται απολογιστικά είτε από το ίδιο το έργο είτε από την τεχνική βοήθεια του ΕΠ στο οποίο εντάσσεται. Μετά την παραλαβή προς χρήση, το έργο παραδίδεται στον δικαιούχο μαζί με πλήρη τεχνική και οικονομική τεκμηρίωση.

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013.**

Η χρηματοδότηση του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Αττικής 2007-2013 από πόρους Κοινοτικής Συνδρομής (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης – ΕΤΠΑ) ανέρχεται σε ποσό της τάξης των 2.438.000.000 €.

Επίσης για την Περιφέρεια Αττικής η οποία αποτελεί περιφέρεια μεταβατικής στήριξης (Στόχος Σύγκλιση - Phasing out) έχουν δεσμευθεί πόροι μέσω των τριών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ. Παράλληλα στην χωρική ενότητα της Περιφέρειας Αττικής πραγματοποιούνται και παρεμβάσεις στους τομείς των Μεταφορών και του Περιβάλλοντος με χρηματοδότηση από το Ταμείο Συνοχής μέσω των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων «Ενίσχυση της Προσπελασιμότητας» και «Περιβάλλον-Αειφόρος Ανάπτυξη» αντίστοιχα.

Ακολούθως παρατίθενται οι χρηματοδοτικοί Πίνακες οι οποίοι απεικονίζουν τη χρηματοδοτική διάσταση του Προγράμματος.

- Πίνακας 1. : Ετήσια κατανομή της Κοινοτικής Συνδρομής στην Περίοδο Προγραμματισμού.**
- Πίνακας 2. : Χρηματοδοτικό Σχήμα Π.Ε.Π. Αττικής 2007-2013 ανά Άξονα Προτεραιότητας.**
- Πίνακας 3. : Ενδεικτική Ανάλυση της Κοινοτικής Συνδρομής για την Διάσταση των Θεμάτων Προτεραιότητας.**
- Πίνακας 4. : Ενδεικτική Ανάλυση της Κοινοτικής Συνδρομής για την Μορφή Χρηματοδότησης.**
- Πίνακας 5. : Ενδεικτική Ανάλυση της Κοινοτικής Συνδρομής για την Εδαφική Διάσταση.**

Πίνακας 1. Ετήσια Κατανομή Κοινωνικής Συνδρομής.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα: ΑΤΤΙΚΗΣ		ΣΤΟΧΟΣ 1		
		ΕΤΠΑ	Ταμείο Συνοχής	ΣΥΝΟΛΟ
		(1)	(2)	(3) = (1) + (2)
2007	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	416.821.712	-	416.821.712
	Σύνολο	416.821.712	-	416.821.712
2008	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	398.591.947	-	398.591.947
	Σύνολο	398.591.947	-	398.591.947
2009	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	365.471.061	-	365.471.061
	Σύνολο	365.471.061	-	365.471.061
2010	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	345.938.110	-	345.938.110
	Σύνολο	345.938.110	-	345.938.110
2011	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	325.475.971	-	325.475.971
	Σύνολο	325.475.971	-	325.475.971
2012	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	304.055.293	-	304.055.293
	Σύνολο	304.055.293	-	304.055.293
2013	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	281.645.906	-	281.645.906
	Σύνολο	281.645.906	-	281.645.906
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ 2007-2013	Περιφέρειες με μεταβατική στήριξη	2.438.000.000	-	2.438.000.000
ΣΥΝΟΛΟ ΣΤΟΧΟΥ 1		2.438.000.000	-	2.438.000.000

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013

Πίνακας 2 – Χρηματοδοτικό Σχήμα Ε.Π. Αττικής 2007 – 2013 ανά Άξονα Προτεραιότητας (σε €) (Παράρτημα XVI του Εφαρμοστικού Κανονισμού)

(Οι Άξονες Προτεραιότητας εκφράζονται σε επιλέξιμη δημόσια δαπάνη ,δηλ. η βάση υπολογισμού της κοινοτικής συνδρομής είναι η Επιλέξιμη Δημόσια Δαπάνη).

ΚΩΔ. ΑΞΟΝΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΞΟΝΑ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ				ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΜ/ΟΧΗ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ		ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ (Βάση υπολ. Κοιν. Συμμ)	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΓΧΡ/ΣΗΣ	ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΑ				ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ
		ΕΤΠΑ	ΕΚΤ	Τ.Σ	ΣΥΝΟΛΟ		ΕΘΝΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΧΡΗΜ/ΣΗ	ΕΘΝΙΚΗ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΧΡΗΜ/ΣΗ			ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΕΤΕ	ΆΛΛΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ			
												11α	11β	Σύνολο 11γ=11α+11β	
1	2	3	4 = 1+2+3	5 = 6+7	6	7(*)	8 = 4+5	9 = 4/8 (%)	10	11α	11β	Σύνολο 11γ=11α+11β	12 = 4+5+11α		
1	Ενίσχυση Υποδομών Προσπελασιμότητας – Ενέργειας	717.000.000	-	-	717.000.000	127.000.000	127.000.000	844.000.000	84,95	-	359.000.000	0	359.000.000	1.203.000.000	
2	Δειφόρος Ανάπτυξη και Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής	1.026.560.000	-	-	1.026.560.000	256.440.000	256.440.000	1.283.000.000	80,01	-	145.000.000	0	145.000.000	1.428.000.000	
3	Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Καινοτομίας και της Ψηφιακής Σύγκλισης	528.940.000	-	-	528.940.000	174.060.000	174.060.000	703.000.000	75,24	-	6.000.000	1.076.000.000	1.082.000.000	709.000.000	
4	Αναζωογόνηση Αστικών Περιοχών	141.000.000	-	-	141.000.000	47.000.000	47.000.000	188.000.000	75,00	-	0	165.000.000	165.000.000	188.000.000	
5	Τεχνική Στήριξη Εφαρμογής	24.500.000	-	-	24.500.000	8.500.000	8.500.000	33.000.000	74,24	-	0	0	0	33.000.000	
		2.438.000.000	-	-	2.438.000.000	613.000.000	613.000.000	3.051.000.000	79,91	-	510.000.000	1.241.000.000	1.751.000.000	3.561.000.000	

(11α) Άλλοι εθνικοί πόροι , Προβλεπόμενα έσοδα, Μη επιλέξιμες δαπάνες.

(*) Η στήλη δεν συμπληρώνεται γιατί η βάση υπολογισμού της Κοινοτικής Συνδρομής είναι οι επιλέξιμες Δημόσιες Δαπάνες .

Στην στήλη (11β) Αναγράφονται τα ποσά της Ιδιωτικής Συμμετοχής.

Πίνακας 3 : Ενδεικτική ανάλυση της Κοινωνικής Συνδρομής στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για την διάσταση των θεμάτων προτεραιότητας. (σε €)

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΘΕΜΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ (Σε €)
	Έρευνα και τεχνολογική Ανάπτυξη (R&TD), καινοτομία και επιχειρηματικότητα	356.440.000
01	Δραστηριότητες έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης σε Κέντρα Ερευνών	6.000.000
02	Υποδομή έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης (συμπεριλαμβάνοντας υλικό εξοπλισμό, τεχνολογική εγκατάσταση και δίκτυα υπολογιστών υψηλής ταχύτητας που συνδέουν κέντρα ερευνών) και κέντρα αναγνωρισμένου κύρους σε εξειδικευμένη τεχνολογία	25.500.000
03	Μεταφορά τεχνογνωσίας και βελτιώσεις στα δίκτυα συνεργασίας που συνδέουν μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις με πανεπιστήμια, εγκαταστάσεις ανωτέρας / ανωτάτης εκπαίδευσης όλων των ειδών, περιφερειακές αρχές, ερευνητικά κέντρα και επιστημονικούς και τεχνολογικούς πόλους (επιστημονικά και τεχνολογικά πάρκα, πόλοι τεχνολογίας κ.λ.π.)	6.750.000
04	Συνδρομή στην έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη ειδικά σε ΜΜΕ (συμπεριλαμβάνοντας πρόσβαση σε υπηρεσίες έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης στα ερευνητικά κέντρα)	26.250.000
05	Προηγμένες υποστηρικτικές υπηρεσίες για επιχειρήσεις και ομάδες επιχειρήσεων	40.500.000
06	Ενίσχυση στις ΜΜΕ για την προώθηση σχεδίων βιώσιμης παραγωγής (εισαγωγή αποτελεσματικών συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης, υιοθέτηση και χρήση τεχνολογιών για την καταπολέμηση της ρύπανσης, ενσωμάτωση μη ρυπογόνων τεχνολογιών στις επιχειρήσεις)	4.500.000
07	Επενδύσεις σε επιχειρήσεις που συνδέονται άμεσα με έρευνα και καινοτομία (καινοτόμες τεχνολογίες, ίδρυση νέων επιχειρήσεων από πανεπιστήμια, υπάρχοντα κέντρα έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης και επιχειρήσεις κ.λ.π.)	83.000.000
08	Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις	48.750.000
09	Άλλα μέτρα για την προώθηση έρευνας, καινοτομίας και επιχειρηματικότητας	115.190.000
	Κοινωνία της πληροφορίας	282.500.000
10	Υποδομή τηλεπικοινωνιών (συμπεριλαμβανομένων των ευρυζωνικών δικτύων)	38.000.000
11	Τεχνολογίες πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών (πρόσβαση, ασφάλεια, δυνατότητα λειτουργικής εναλλαγής συστημάτων, πρόληψη κινδύνου, έρευνα, καινοτομία, ηλεκτρονικό περιεχόμενο κ.λ.π.)	22.000.000

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013

12	Τεχνολογίες πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών (TEN-ICT)	15.000.000
13	Υπηρεσίες και εφαρμογές για τον πολίτη (ηλεκτρονική υγεία, ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονική εκμάθηση, ηλεκτρονική ενσωμάτωση, κ.λ.π.)	135.000.000
14	Υπηρεσίες και εφαρμογές για ΜΜΕ (ηλεκτρονικό εμπόριο, εκπαίδευση και κατάρτιση, δικτύωση κ.λ.π.)	29.000.000
15	Άλλα μέτρα για την πρόσβαση των ΜΜΕ σε τεχνολογίες πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών και στην αποτελεσματική χρήση τους.	43.500.000
	Μεταφορές	580.000.000
16	Σιδηρόδρομοι	-
17	Σιδηρόδρομοι (TEN-T)	-
18	Κινητός σιδηροδρομικός εξοπλισμός	-
19	Κινητός σιδηροδρομικός εξοπλισμός (TEN-T)	-
20	Αυτοκινητόδρομοι	-
21	Αυτοκινητόδρομοι (TEN-T)	349.500.000
22	Εθνικές οδοί	-
23	Περιφερειακές / τοπικές οδοί	66.500.000
24	Ποδηλατόδρομοι	-
25	Αστικές μεταφορές	2.000.000
26	Πολύτροπες μεταφορές	130.000.000
27	Πολύτροπες μεταφορές (TEN-T)	-
28	Εξυπνα μεταφορικά συστήματα	-
29	Αερολιμένες	-
30	Λιμένες	32.000.000
31	Επίγειες θαλάσσιες οδοί (περιφερειακές και τοπικές)	-
32	Επίγειες θαλάσσιες οδοί (TEN-T)	-
	Ενέργεια	86.000.000
33	Ηλεκτρισμός	28.000.000
34	Ηλεκτρισμός (TEN-E)	17.000.000
35	Φυσικό αέριο	11.000.000
36	Φυσικό αέριο (TEN-E)	-
37	Πετρελαϊκά προϊόντα	9.000.000
38	Πετρελαϊκά προϊόντα (TEN-E)	-
39	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: άνεμος	2.000.000
40	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: ηλιακή	1.000.000
41	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: βιομάζα	3.000.000
42	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας: υδροηλεκτρική, γεωθερμική και άλλες	8.000.000
43	Ενεργειακή αποδοτικότητα, αναγέννηση, διαχείριση ενέργειας	7.000.000
	Περιβαλλοντική προστασία και πρόληψη κινδύνων	531.000.000
44	Διαχείριση οικιακών και βιομηχανικών αποβλήτων	41.000.000
45	Διαχείριση και διανομή ύδατος (πόσιμο νερό)	82.000.000
46	Επεξεργασία υδάτων (λύματα)	242.000.000
47	Ποιότητα αέρα	-
48	Ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος ρύπανσης	-

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013

49	Προσαρμογή στις κλιματικές αλλαγές και μείωση των επιπτώσεων	-
50	Αποκατάσταση βιομηχανικών χώρων και μολυσμένης γης	-
51	Προώθηση βιοποικιλότητας και φυσικής προστασίας (συμπεριλαμβάνοντας τις περιοχές Natura 2000)	26.000.000
52	Προώθηση καθαρών αστικών μεταφορών	72.000.000
53	Πρόληψη κινδύνων (συμπεριλαμβάνοντας την επεξεργασία και εφαρμογή σχεδίων και μέτρων για την πρόληψη και διαχείριση φυσικών και τεχνολογικών κινδύνων)	56.000.000
54	Άλλα μέτρα για την διατήρηση της κατάστασης περιβάλλοντος και την πρόληψη κινδύνων	12.000.000
	Τουρισμός	34.560.000
55	Προώθηση Τόπων Φυσικού Κάλλους	2.000.000
56	Προστασία και ανάπτυξη φυσικής κληρονομιάς	-
57	Συνδρομή στη βελτίωση τουριστικών υπηρεσιών	32.560.000
	Πολιτισμός	103.000.000
58	Προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς	37.500.000
59	Ανάπτυξη πολιτιστικών υποδομών	57.500.000
60	Συνδρομή στην βελτίωση πολιτιστικών υπηρεσιών	8.000.000
	Αστική και αγροτική αναγέννηση	141.000.000
61	Ολοκληρωμένα σχέδια για την αστική και αγροτική αναγέννηση	141.000.000
	Προωθώντας την προσαρμοστικότητα εργαζομένων, επιχειρήσεων και επιχειρηματιών	
62	Ανάπτυξη στρατηγικών και συστημάτων δια βίου εκμάθησης στις επιχειρήσεις, εκπαίδευση και παροχή υπηρεσιών στους απασχολούμενους και τους προϊσταμένους, για την επιτάχυνση της προσαρμοστικότητάς τους στις αλλαγές. Προώθηση επιχειρηματικότητας και καινοτομίας	-
63	Σχεδιασμός και προώθηση καινοτόμων και περισσότερο παραγωγικών τρόπων οργάνωσης της εργασίας	-
64	Ανάπτυξη ειδικών υπηρεσιών για απασχόληση, εκπαίδευση και παροχή υποστήριξης, σε συνάρτηση με αναδιάρθρωση τομέων και επιχειρήσεων και ανάπτυξη συστημάτων αντιμετώπισης αλλαγών και μελλοντικών απαιτήσεων σχετικά με εργασία και δεξιότητες	-
	Βελτιώνοντας την πρόσβαση στην απασχόληση και την διατήρηση των θέσεων εργασίας	3.000.000
65	Εκσυγχρονισμός και ενδυνάμωση των θεσμών της αγοράς εργασίας	-
66	Εφαρμογή ενεργητικών και προληπτικών μέτρων στην αγορά εργασίας	-
67	Μέτρα ενθάρρυνσης της ενεργού γήρανσης και παράτασης εργασιακής ζωής	-
68	Ενίσχυση της αυτοαπασχόλησης και της ίδρυσης νέων επιχειρήσεων	-

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013

69	Μέτρα για την βελτίωση της προσβασιμότητας στην εργασία και την ενδυνάμωση της βιώσιμης εργασιακής συμμετοχής και εξέλιξης της γυναίκας, ώστε να μειωθούν οι διακρίσεις φύλου στην αγορά εργασίας, και να εναρμονισθεί η εργασιακή με την ιδιωτική ζωή, όπως οι διευκολύνσεις παροχής υπηρεσιών φροντίδας παιδιών και φροντίδας εξαρτημένων προσώπων	3.000.000
70	Ειδικές δράσεις για την αύξηση του μεριδίου συμμετοχής των μεταναστών στην απασχόληση και διαμέσου αυτών, την ενίσχυση της κοινωνικής ενσωμάτωσής τους	-
	Βελτιώνοντας την κοινωνική ενσωμάτωση των μειονεκτούντων προσώπων	-
71	Παρεμβάσεις για την ενσωμάτωση και την είσοδο στην απασχόληση των μειονεκτούντων ατόμων, ώστε να αντιμετωπιστούν οι διακρίσεις που αντιμετωπίζουν στην εργασιακή συμμετοχή και εξέλιξη και να προωθηθεί η αποδοχή της διαφορετικότητάς τους στον χώρο εργασίας	-
	Βελτιώνοντας το ανθρώπινο κεφάλαιο	-
72	Σχεδιασμός, εισαγωγή και εφαρμογή μεταρρυθμίσεων στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης προκειμένου να αυξηθεί η απασχολησιμότητα, να βελτιωθεί η συνάφεια της υποχρεωτικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης / κατάρτισης προς την αγορά εργασίας, και να προσαρμοστούν οι δεξιότητες του εκπαιδευμένου προσωπικού σε μία καινοτόμο αντίληψη και σε μία οικονομία βασισμένη στην κοινωνία της γνώσης	-
73	Μέτρα για την αύξηση της δια βίου συμμετοχής στην εκπαίδευση και την κατάρτιση συμπεριλαμβάνοντας δράσεις για μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης από το σχολείο, του διαχωρισμού στα γνωστικά αντικείμενα με διακρίσεις φύλου, και για διεύρυνση της πρόσβασης στα αντικείμενα και στην ποιότητα της υποχρεωτικής επαγγελματικής και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και κατάρτισης	-
74	Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού στο πεδίο έρευνας και καινοτομίας, ιδιαίτερα μέσω μεταπτυχιακών σπουδών και εκπαίδευσης ερευνητών και μέσω δικτύωσης των δραστηριοτήτων ανάμεσα στα πανεπιστήμια, τα ερευνητικά κέντρα και τις επιχειρήσεις	-
	Επένδυση σε κοινωνικές υποδομές	292.000.000
75	Υποδομές εκπαίδευσης	175.000.000
76	Υποδομές Υγείας	72.000.000
77	Υποδομές φροντίδας παιδιών	36.000.000
78	Υποδομές στέγασης	-
79	Άλλες κοινωνικές υποδομές	9.000.000
	Κινητοποίηση μεταρρυθμίσεων στα πεδία απασχόλησης και ενσωμάτωσης	-
80	Πρώθηση της ανάληψης δράσης για συνεργασίες, συνάψεις συμφωνιών και πρωτοβουλίες μέσω της δικτύωσης εθνικών, περιφερειακών και τοπικών παραγόντων	-
	Ενδυναμώνοντας την θεσμική ικανότητα σε εθνικό περιφερειακό και τοπικό επίπεδο	4.000.000

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013

81	Μηχανισμοί για την βελτίωση των καλών πρακτικών και του προγραμματικού σχεδιασμού, παρακολούθηση και αξιολόγηση σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, δημιουργία ετοιμότητας στην εφαρμογή πολιτικών και προγραμμάτων	4.000.000
	Μείωση του πρόσθετου κόστους που αποτελεί εμπόδιο στην ανάπτυξη των εξόχως απομακρυσμένων περιφερειών	-
82	Εξισορρόπηση του πρόσθετου κόστους λόγω ελλείμματος προσβασιμότητας και χωρικού κατακερματισμού	-
83	Ειδικές δράσεις για την εξισορρόπηση πρόσθετου κόστους που οφείλεται σε παράγοντες σχετιζόμενους με το μέγεθος της αγοράς	-
84	Ενίσχυση για την εξισορρόπηση πρόσθετου κόστους που οφείλεται σε κλιματικές συνθήκες	-
	Τεχνική Βοήθεια	24.500.000
85	Προετοιμασία, εφαρμογή, παρακολούθηση και επιθεώρηση	14.000.000
86	Αξιολόγηση και Μελέτες, πληροφορίες και επικοινωνία	10.500.000
	ΣΥΝΟΛΟ	2.438.000.000

Πίνακας 4 : Ενδεικτική ανάλυση της Κοινοτικής Συνδρομής στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για την διάσταση της μορφής χρηματοδότησης (σε €)

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΜΟΡΦΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ (ποσά σε €)
01	Μη επιστρεπτέα ενίσχυση	2.438.000.000
02	Ενίσχυση (δάνειο, επιδότηση επιτοκίου, εγγυήσεις)	0
03	Επιχειρηματικά κεφάλαια (συμμετοχή, κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου)	0
04	Άλλες μορφές χρηματοδότησης	0
ΣΥΝΟΛΟ		2.438.000.000

Πίνακας 5 : Ενδεικτική ανάλυση της Κοινοτικής Συνδρομής στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για την εδαφική διάσταση (σε .€)

ΚΩΔΙΚΟΣ	ΕΛΛΗΦΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ (ποσά σε €)
01	Αστική περιοχή	2.368.000.000
02	Βουνά	-
03	Νησιά	70.000.000
04	Αραιοκατοικημένες και πολύ αραιοκατοικημένες περιοχές	-
05	Αγροτικές περιοχές (εκτός βουνά, νησιά ή αραιοκατοικημένες και πολύ αραιοκατοικημένες περιοχές)	-
06	Πρώην εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε. (μετά τις 30/4/2004)	-
07	Ιδιαίτερα απομακρυσμένη περιφέρεια	-
08	Ζώνη διασυνοριακής συνεργασίας	-
09	Ζώνη διακρατικής συνεργασίας	-
10	Ζώνη διαπεριφερειακής συνεργασίας	-
00	Άνευ αντικειμένου	-
ΣΥΝΟΛΟ		2.438.000.000

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. ΜΕΓΑΛΑ ΕΡΓΑ ΓΕΦΥΡΕΣ.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΡΓΩΝ ΓΕΦΥΡΩΝ ΠΕΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013			
ΕΠ	ΑΞΟΝΑΣ	ΜΕΤΡΟ	ΤΙΤΛΟΣ
05	6	2	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΕΡΜΑΤΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΥΓΡΟΠΟΙΗΜΕΝΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ ΣΤΗ ΡΕΒΥΘΟΥΣΑ
20	1	1	ΜΕΤΡΟ ΑΘΗΝΑΣ - ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΠΡΟΣ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ, ΣΕΠΟΛΙΑ - ΑΓ. ΑΝΤΩΝΙΟΣ- ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ - ΘΗΒΩΝ (ΕΡΓΑ Π.Μ)
20	5	2	ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΞΟΛΙΣΜΟΣ ΟΓΚΟΛΟΓΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ
ΣΥΝΟΛΟ			3

2. ΔΕΙΚΤΕΣ ΚΟΡΜΟΥ (CORE INDICATORS)

Παρακάτω παρουσιάζονται οι θεματικοί δείκτες κορμού (core indicators) που αφορούν το παρόν Επιχειρησιακό Πρόγραμμα. Οι εν λόγω δείκτες αναφέρονται στο Παράρτημα I του Εγγράφου Εργασίας Νο. 2 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο “Indicative Guidelines on Evaluation Methods: Monitoring and Evaluation Indicators”.

Κατεβλήθη προσπάθεια ώστε να υπολογιστούν οι τιμές βάσης και στόχου για όσο το δυνατόν περισσότερους δείκτες κορμού. Για περιορισμένο αριθμό δεικτών που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα του Εγγράφου Εργασίας Νο. 2 και που έχουν εφαρμογή στο Πρόγραμμα, δεν κατέστη δυνατόν στην παρούσα φάση του σχεδιασμού να υπολογιστούν τιμές. Οι τιμές αυτές θα επιδιωχθεί να συμπληρωθούν μετά την εξειδίκευση των αντίστοιχων δράσεων ή/και μετά την ανάπτυξη εξειδικευμένης μεθοδολογίας.

Σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο Έγγραφο Εργασίας Νο. 2, οι τιμές των δεικτών κορμού θα επικαιροποιούνται στις υποβαλλόμενες ετήσιες εκθέσεις.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013

<u>ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΛΙΟ</u>			<u>ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΔΕΙΚΤΗ</u>
<u>Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη</u>	<u>ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ (2000-2006)</u>	<u>ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013</u>	
Αριθμός «έργων» έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης	0	786	Η τιμή βάσης και στόχου αναφέρεται στον αριθμό των έργων / υποέργων που αφορούν στις ενισχύσεις για έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη καθώς και σε υποδομές για έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη.
<u>Άμεση Ενίσχυση Επενδύσεων στις ΜΜΕ</u>	<u>ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ (2000-2006)</u>	<u>ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013</u>	
Αριθμός «έργων»	430	1.653	Ως έργο εννοείται η ενίσχυση κάθε μίας επιχείρησης από το Πρόγραμμα.
Εκ των οποίων: αριθμός ενάρξεων λειτουργίας που ενισχύθηκαν (πρώτα δύο χρόνια μετά την έναρξη)	-	99	Η τιμή βάσης και στόχου αναφέρεται στην ενίσχυση για την ίδρυση / δημιουργία μιας επιχείρησης από το Πρόγραμμα.
Αριθμός θέσεων απασχόλησης που δημιουργούνται (μικτές, ισοδύναμες θέσεις πλήρους απασχόλησης)	-	2.380	Δείκτης που αναφέρεται στο ΕΣΠΑ και αφορά τις θέσεις απασχόλησης που προκύπτουν από την ενίσχυση επιχειρήσεων στο Πρόγραμμα.
Επαγόμενες Επενδύσεις (€million)	78	162	Αναφέρεται στον προϋπολογισμό των επαγόμενων επενδύσεων και αφορά στο σύνολο της ιδιωτικής και δημόσιας δαπάνης για κρατικές ενισχύσεις στο Πρόγραμμα.
<u>Κοινωνία της Πληροφορίας</u>	<u>ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ (2000-2006)</u>	<u>ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013</u>	
Αριθμός Έργων	1	164	Αναφέρεται στο κάθε έργο / υποέργο είτε ενίσχυσης είτε υποδομής για την ψηφιακή σύγκλιση.
Επιπρόσθετος πληθυσμός ο οποίος καλύπτεται από ευρυζωνικά δίκτυα	0	2%	Καταγράφει το επιπλέον ποσοστό πληθυσμιακής κάλυψης με ευρυζωνικές υποδομές που οφείλεται στις παρεμβάσεις του ΕΠ. Το ποσοστό υπολογίζεται στο σύνολο του πληθυσμού της Περιφέρειας. Ουσιαστικά αφορά το ποσοστό των πολιτών που αποκτούν δυνατότητα ευρυζωνικής σύνδεσης, λόγω της επέκτασης των ευρυζωνικών υποδομών που χρηματοδοτούνται από δράσεις του ΕΠ.
<u>Μεταφορές</u>	<u>ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ (2000-2006)</u>	<u>ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013</u>	
Αριθμός Έργων	126	15	Ως έργο νοείται η κάθε απόφαση ένταξης στο τομέα των μεταφορών (οδικά, λιμάνια, σιδηρόδρομοι κ.λπ.)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013

<u>ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΛΙΟ</u>			<u>ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΔΕΙΚΤΗ</u>
Κατασκευή και αποπεράτωση αυτοκινητοδρόμων εντός TEN (χλμ)	3,06	105	Ο δείκτης αναφέρεται στα χλμ αυτοκινητοδρόμων εντός TEN που ολοκληρώνονται.
Χιλιόμετρα κατασκευασμένων / αναβαθμισμένων δρόμων	20ΧΛΜ	43,3 ΧΛΜ	Αναφέρεται στο σύνολο των χλμ που αναβαθμίζονται / κατασκευάζονται από το Πρόγραμμα.
Κατασκευή και αποπεράτωση σιδηροδρόμων εντός TEN (χλμ)	13,5	37,5	Ο δείκτης αναφέρεται στο συνολικό μήκος σε χλμ των σιδηροδρόμων του Διευρωπαϊκού Σιδηροδρομικού Δικτύου (TEN) που κατασκευάζονται / αναβαθμίζονται στο πλαίσιο του ΠΕΠ. Τιμή βάσης = μήκος διπλής γραμμής Πειραιάς – 3Γ στο τέλος Γ ΚΠΣ, Τιμή στόχος = μήκος γραμμής που θα κατασκευαστεί στη Δ ΠΠ σε ανάπτυγμα διπλής, δηλ Κοροπί Λαύριο (30 χλμ διπλής και 3 μονής) και από Ρέντη-Αθήνα (6 χλμ μονής, επί πλέον της υπάρχουσας διπλής) και Αθήνα - 3Γ (~3 χλμ διπλής, επί πλέον της υπάρχουσας διπλής)
Χιλιόμετρα αναβαθμισμένων σιδηροδρομικών γραμμών	0	0	Ο δείκτης αναφέρεται στο συνολικό μήκος σε χλμ των σιδηροδρόμων εκτός TEN, που κατασκευάζονται / αναβαθμίζονται στο πλαίσιο του ΠΕΠ Η τιμή βάσης 0 προκύπτει γιατί στο Γ ΚΠΣ όλες οι σιδ/κές παρεμβάσεις στην Αττική αφορούσαν TEN-T
Επιπρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από αναβαθμισμένα αστικά μέσα μαζικής μεταφοράς	0	40000	Ο δείκτης ορίζεται ως ο πρόσθετος συνολικός πληθυσμός στον οποίο παρέχεται η δυνατότητα πρόσβασης στο δίκτυο μέσων σταθερής τροχιάς (αφορά στη γραμμή Προαστιακού Κοροπί-Λαύριο) στο πλαίσιο του ΠΕΠ.
<u>Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας</u>	<u>ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ (2000-2006)</u>	<u>ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013</u>	
Αριθμός Έργων	0	34	Αναφέρεται στο κάθε έργο (σύμβαση) για την δημιουργία υποδομών ή ενίσχυση επενδύσεων για την αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας
Επιπρόσθετη δυναμικότητα για την παραγωγή ανανεώσιμης ενέργειας (MW)	0	56	
Πρόσθετη δυναμικότητα παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ (Mhz) ως αποτέλεσμα των δράσεων ΑΠΕ και Εξοικονόμησης Ενέργειας	-	157.987	

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013

<u>ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ</u>			<u>ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΔΕΙΚΤΗ</u>
Ετήσια εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας από επενδύσεις ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ (ΤΠΠ)	-	36.785	
<u>Περιβάλλον</u>	<u>ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ (2000-2006)</u>	<u>ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013</u>	
Πληθυσμός που εξυπηρετείται από έργα διαχείρισης υδάτινων πόρων	3.650.000	150.000	Αναφέρεται στον πληθυσμό που εξυπηρετείται από δίκτυα ύδρευσης που προβλέπονται στο Πρόγραμμα.
Επιπρόσθετος ισοδύναμος πληθυσμός που εξυπηρετείται από έργα διαχείρισης υγρών αποβλήτων	2.400.000	450.000	Αναφέρεται στον προβλεπόμενο ισοδύναμο πληθυσμό που θα εξυπηρετείται από ΕΕΛ
Αριθμός έργων διαχείρισης στερεών αποβλήτων	3	4	Αναφέρεται στον προβλεπόμενο αριθμό ΧΥΤΑ/ΧΥΤΥ/ΣΜΑ
Αριθμός έργων αποκατάστασης περιοχών	5	-	Αναφέρεται στον αριθμό των ΧΑΔΑ και λοιπών περιοχών που θα αποκατασταθούν. Δεν υλοποιούνται ΧΑΔΑ από το τρέχον πρόγραμμα στην νέα περίοδο
<u>Πρόληψη Κινδύνων</u>	<u>ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ (2000-2006)</u>	<u>ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013</u>	
Αριθμός Έργων	24	20	Αναφέρεται στο σύνολο των έργων (αντιπλημμυρικής, αντιτυρικής προστασίας και λοιπά) που εντάσσονται στην πρόληψη κινδύνων
Αριθμός ατόμων που επωφελούνται από δασική αντιτυρική προστασία και άλλα μέτρα προστασίας δασών	3.761.810	3.761.810	Το σύνολο του πληθυσμού της Περιφέρειας σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 2001
<u>Τουρισμός</u>	<u>ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ (2000-2006)</u>	<u>ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013</u>	
Αριθμός έργων	35	100	Αναφέρεται στο σύνολο των έργων / υποέργων για υποδομές όπως τουριστικά αγκυροβόλια, μαρίνες, σε κάθε ενίσχυση για την προώθηση ειδικών μορφών τουρισμού καθώς και στην ενίσχυση της κάθε επιχειρήσεις στο τομέα του τουρισμού.
<u>Εκπαίδευση</u>	<u>ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ (2000-2006)</u>	<u>ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013</u>	
Αριθμός Έργων	76	90	Αναφέρεται σε όλα τα έργα / υποέργα υποδομής (κτιριακά και εξοπλισμοί) στο τομέα της Εκπαίδευσης
Αριθμός ωφελούμενων μαθητών	-	-	Το σύνολο των ωφελούμενων μαθητών από όλες τις προαναφερόμενες παρεμβάσεις

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΤΤΙΚΗΣ 2007-2013

<u>ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΠΕΛΙΟ</u>			<u>ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΔΕΙΚΤΗ</u>
<u>Υγεία</u>	<u>ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ (2000-2006)</u>	<u>ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013</u>	
Αριθμός Έργων	7	10	Αναφέρεται σε όλα τα έργα / υποέργα υποδομής (κτιριακά και εξοπλισμοί) στο τομέα της Υγείας
<u>Αστική Ανάπτυξη</u>	<u>ΤΙΜΗ ΒΑΣΗΣ (2000-2006)</u>	<u>ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2013</u>	
<u>Φυσική και Περιβαλλοντική Αναγέννηση</u>			
Αριθμός έργων για την εξασφάλιση της βιωσιμότητας και της ελκυστικότητας των πόλεων	25	-	Αναφέρεται σε όλα τα έργα αναπλάσεων, χώρων πρασίνου, ανακαίνισης κτιρίων κ.λ. που υλοποιούνται στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων αστικής ανάπτυξης.(Μέτρο 4.2 ΠΕΠ Αττικής 2000-2006) . Δίνεται μόνο τιμή βάσης
<u>Ανταγωνιστικότητα</u>			
Αριθμός έργων που αποσκοπεί στην προώθηση των επιχειρήσεων, επιχειρηματικότητα και νέων τεχνολογιών	-	-	Αναφέρεται στα έργα για την δημιουργία δομών στήριξης της επιχειρηματικότητας ,άυλες ενέργειες για την προώθηση των επιχειρήσεων κ.λ. που υλοποιούνται στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων αστικής ανάπτυξης. Στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων αστικής ανάπτυξης δεν υπήρχαν δράσεις επιχειρηματικότητας στο υπάρχον ΠΕΠ Αττικής 2000-2006
<u>Κοινωνική Ενσωμάτωση</u>			
Αριθμός έργων / υπηρεσιών για τη προώθηση των ίσων ευκαιριών και κοινωνικής ενσωμάτωσης για μειονεκτούντες ομάδες και νέους	139	-	Αναφέρεται σε δράσεις ενίσχυσης δομών , προώθησης της απασχόλησης κ.λ. που υλοποιούνται στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων αστικής ανάπτυξης. (Μέτρα 3.1 και 3.4 του ΠΕΠ Αττικής 2000-2006 – Μόνο τιμή βάσης)

3. ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ SWOT ΑΝΑΛΥΣΗΣ.

Η SWOT ανάλυση αποτελεί ένα «εργαλείο» για την κωδικοποίηση-αποτύπωση των βασικών συμπερασμάτων ,στο συγκεκριμένο σημείο του χρόνου όπως αυτά προκύπτουν από την κοινωνικοοικονομική κατάσταση στον γεωγραφικό χώρο της Περιφέρειας Αττικής και αποτελεί αφετηρία για το πρόπλασμα της στρατηγικής ανάλυσης και στη συνέχεια των παρεμβάσεων που απαιτούνται. Εκ των πραγμάτων και εκ του ρόλου της η SWOT ανάλυση περιορίζεται στα βασικά σημεία συμπεράσματα και δεν υπεισέρχεται σε λεπτομερή ανάλυση , μιας και σκοπός της είναι να «φωτογραφίσει», να αποτυπώσει την συγκυρία . Με δεδομένη την ευρύτητα και την πολυμορφία των παρεμβάσεων που έχει το ΠΕΠ Αττικής 2007-2013 , ενδέχεται στην SWOT ανάλυση να μην αναδεικνύονται ορισμένα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά σε επιμέρους τομείς.

Για το ΠΕΠ Αττικής οι τομείς του παραγωγικού περιβάλλοντος της έρευνας και τεχνολογίας και της καινοτομίας αποτελούν ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα συνδυαστικής προσέγγισης ώστε να αναδειχθούν ορισμένα βασικά «διαρθρωτικά» χαρακτηριστικά και να εξηγηθούν πιθανές “ιδιαιτερότητες”.

Για παράδειγμα, στα ισχυρά σημεία της Περιφέρειας καταγράφεται

- ο μεγάλος αριθμός ερευνητικών κέντρων,
- το υψηλό μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού,
- ο μεγάλος αριθμός ΑΕΙ.

Θεωρητικά με αυτές τις παραμέτρους ως δεδομένες η Περιφέρεια Αττικής θα έπρεπε να καταγράφει αν όχι υψηλές, τουλάχιστον ικανοποιητικές επιδόσεις στην παραγωγή καινοτομίας και στην παρουσία σημαντικού αριθμού επιχειρήσεων που να δραστηριοποιούνται σε προηγμένους τεχνολογικά τομείς, να υπάρχει αντίστοιχος ικανοποιητικός αριθμός διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ανά 1000 κατοίκους κ.ο.κ.

Διαφάνεται όμως από την ανάλυση ότι οι επιχειρήσεις της Περιφέρειας δραστηριοποιούνται σε περιοχές έρευνας χαμηλής απόδοσης. Προκύπτει ότι η εικόνα που αναδείχθηκε στις σχετικές ενότητες της υφιστάμενης κατάστασης δεν είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντική.

Αντίθετα, η ποσοστιαία συμμετοχή των Ελλήνων ερευνητών και των ελληνικών ερευνητικών κέντρων (συμπεριλαμβανομένων και των ΑΕΙ) στα προγράμματα πλαίσιο για την προώθηση της E&TA της E.E είναι υψηλή.

Διαφάνεται από την ανάλυση ότι υπάρχει μια “ιδιαιτερότητα”στη δημιουργία του οποίου φαίνεται ότι συμβάλλει το υψηλό ποσοστό της δημόσιας δαπάνης στη χρηματοδότηση της E&Ta, ενώ η ιδιωτική δαπάνη είναι πάρα πολύ περιορισμένη και απέχει σημαντικά από την αντίστοιχη ποσοστιαία κατανομή σε σχέση με την E.E. Έτσι, η υστέρηση στην ανάπτυξη πρωτοβουλιών E&TA οφείλεται :

- σε μεγάλο βαθμό στα χαρακτηριστικά της επιχειρηματικότητας της Περιφέρειας, χωρίς βεβαίως να παραγνωρίζονται οργανωτικά και θεσμικά ζητήματα.

Οι ελληνικές επιχειρήσεις αφενός ,

- λόγω μεγέθους (οι μικρές επιχειρήσεις γενικά παγκοσμίως δεν δαπανούν για E&Ta) και, αφετέρου,
- λόγω κλαδικής διάρθρωσης (σημαντική συγκέντρωση επιχειρήσεων σε κλάδους έντασης εργασίας και χαμηλής προστιθέμενης αξίας) καθώς και αποβιομηχάνισης,

δεν δαπανούν για E&Ta, είτε γιατί στερούνται των αναγκαίων πόρων είτε γιατί θεωρούν ότι η επένδυση σε E&Ta δεν αποτελεί προτεραιότητά τους_με δεδομένο τον μακροπρόθεσμο και

αβέβαιο χαρακτήρα των επενδύσεων σε έρευνα και τεχνολογία. Αποτέλεσμα του ανωτέρω γεγονότος είναι είτε να υπάρχει σχετικά χαλαρή διασύνδεση είτε να μην υπάρχει καμιά διασύνδεση μεταξύ ερευνητικής κοινότητας και επιχειρήσεων. Στο βαθμό που οι επιχειρήσεις αυτές προτιμούν να «αγοράζουν» τεχνολογία, θα πρέπει να υπάρξει ενίσχυση της αποκαλούμενης μη-τεχνολογικής καινοτομίας.

Ανασταλτικά λειτουργεί επίσης και η σχετική δυσκολία α εμπορικής/επιχειρηματικής αξιοποίησης των αποτελεσμάτων της οποίας ερευνητικής προσπάθειας γίνεται από τα ελληνικά ΑΕΙ λόγω των δυσκολιών που υπήρχε στο μέχρι τώρα θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των Ελληνικών ΑΕΙ.

Ο ρόλος των ΑΕΙ σε ένα μεταβαλλόμενο διεθνές περιβάλλον πρέπει να δίνει ολοένα και περισσότερο έμφαση (τουλάχιστον για τα ανεπτυγμένα οικονομικά κράτη) στην παραγωγή γνώσης και να είναι είναι καθοριστικός. Το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των ΑΕΙ βρίσκεται αυτήν την στιγμή σε φάση αναμόρφωσης προσαρμοσμένο, στις σύγχρονες τάσεις και εξελίξεις που κυριαρχούν στον χώρο της εκπαίδευσης.

Η στροφή προς την εφαρμοσμένη έρευνα που σχετίζεται και συνδέεται άμεσα με την παραγωγή , είναι ένα πολύπλευρο θέμα που δεν επιλύεται μονοσήμαντα μέσω της αύξησης των πόρων που διατίθενται για την Ε&ΤΑ ούτε μέσω της δημιουργίας δημόσιων ερευνητικών υποδομών ενώ υπερβαίνει κατά πολύ την χρονική περίοδο μιας επταετούς προγραμματικής περιόδου και το «κανονιστικό» περιβάλλον ενός Περιφερειακού Επιχειρησιακού προγράμματος.

Διαφαίνεται λοιπόν μία ισχυρή σχέση της ποιότητας της επιχειρηματικότητας με την Ε&ΤΑ και την καινοτομία. Η πρώτη, εφόσον δεν ανήκει στην κατηγορία της επιχειρηματικότητας ανάγκης και προσανατολισμένη σε καταναλωτικές ανάγκες μπορεί να δημιουργήσει δυναμική στην Ε&ΤΑ.

Προς την κατεύθυνση αυτή θα σχεδιασθούν δράσεις :

- στήριξης της ίδρυσης νέων επιχειρήσεων (start-ups),
- καθώς και προώθησης της συστηματικής συνεργασίας των επιχειρήσεων (networking και clustering)

Επιπρόσθετα καταγράφονται σημαντικές ανάγκες διεύρυνσης των δυνατοτήτων συγκέντρωσης κεφαλαίων από τους επιχειρηματίες και καλλιέργειας της σύγχρονης «εταιρικότητας» στο επιχειρείν. Η πρόσβαση σε σύγχρονα χρηματοδοτικά μέσα εμφανίζει ήδη σημαντική διείσδυση, αλλά η άντληση κεφαλαίων από πηγές χρηματοδότησης καινοτόμων δραστηριοτήτων (spin-offs, business angels, venture capitals), παραμένει σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

Η βελτίωση της ποιότητας του επιχειρείν και η προσέλκυση επενδύσεων αιχμής εκτιμάται ότι θα δημιουργήσει υπερβάλλουσα ζήτηση σε ζητήματα Ε&ΤΑ, εφαρμοσμένης έρευνας και καινοτομίας.

Η συμβολή του ΠΕΠ για την καλύτερη σύζευξη Ε&ΤΑ εστιάζεται κυρίως:

- στη χρηματοδότηση παρεμβάσεων για την δημιουργία υποστηρικτών μηχανισμών διάχυσης της Ε&ΤΑ, (ιδιαίτερα προς τις ΜΜΕ),
- στη διαμόρφωση «επιχειρηματικών υποδομών» για την φιλοξενία νέων η υπάρχοντων καινοτόμων επιχειρήσεων (θερμοκοιτίδες) και
- την παροχή κινήτρων για την έναρξη λειτουργίας νέων επιχειρήσεων.

Παράλληλα, θα δρομολογηθούν παρεμβάσεις που στοχεύουν περισσότερο στην ενίσχυση της εφαρμοσμένης έρευνας στην παραγωγική διαδικασία Production Operation Management και λιγότερο σε υποδομές ή ερευνητικές δραστηριότητες, οι οποίες δεν σχετίζονται άμεσα με την «εμπορική» αξιοποίηση του παραγόμενου ερευνητικού προϊόντος.

**4. ΠΙΝΑΚΕΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ
ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 1.**

Πίνακας 1.α: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ανά τομέα παραγωγής σε επίπεδο Περιφέρειας, 2000-2003

ΧΩΡΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ*				ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ*				ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ*				ΣΥΝΟΛΟ*			
	2000	2001	2002	2003	2000	2001	2002	2003	2000	2001	2002	2003	2000	2001	2002	2003
ΧΩΡΑ	7.924	8.204	8.864	9.233	23.180	25.874	27.251	29.990	77.429	82.172	88.889	97.114	108.533	116.250	125.004	136.337
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΘΡΑΚΗΣ	801	805	865	895	1.130	1.340	1.412	1.525	2.754	2.880	3.094	3.343	4.685	5.025	5.371	5.763
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	1.460	1.525	1.649	1.717	4.042	4.477	4.468	4.820	13.420	14.415	15.079	16.331	18.922	20.417	21.196	22.868
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	450	434	468	485	766	799	899	925	1.787	1.888	2.067	2.218	3.003	3.121	3.434	3.628
ΧΩΡ. ΕΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ	2.711	2.764	2.982	3.097	5.938	6.616	6.779	7.270	17.961	19.183	20.240	21.892	26.610	28.563	30.001	32.259
ΗΠΕΙΡΟΥ	257	266	287	299	369	472	527	528	2.009	2.216	2.329	2.610	2.635	2.954	3.143	3.437
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	1.058	1.094	1.185	1.234	1.341	1.611	1.790	2.044	3.901	4.250	4.548	4.955	6.300	6.955	7.523	8.233
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	788	805	863	893	3.241	3.622	3.904	4.356	3.781	3.996	4.264	4.634	7.810	8.423	9.031	9.883
ΧΩΡ. ΕΝ. ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ, ΗΠΕΙΡΟΥ, ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	2.103	2.165	2.335	2.426	4.951	5.705	6.221	6.928	9.691	10.462	11.141	12.199	16.745	18.332	19.697	21.553
ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	162	174	185	192	154	196	264	316	1.531	1.692	1.795	1.966	1.847	2.062	2.244	2.474
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	713	746	816	856	897	1.017	1.080	1.164	3.842	4.154	4.478	4.949	5.452	5.917	6.374	6.969
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	858	887	959	998	1.656	1.705	1.848	2.130	3.290	3.447	3.654	3.691	5.804	6.039	6.461	6.819
ΧΩΡ. ΕΝ. ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ, ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	1.733	1.807	1.960	2.046	2.707	2.918	3.192	3.610	8.663	9.293	9.927	10.606	13.103	14.018	15.079	16.262
ΑΤΤΙΚΗ	226	249	274	294	8.258	9.194	9.395	10.157	32.348	34.381	37.849	41.451	40.832	43.824	47.518	51.902
ΧΩΡ. ΕΝ. ΑΤΤΙΚΗΣ	226	249	274	294	8.258	9.194	9.395	10.157	32.348	34.381	37.849	41.451	40.832	43.824	47.518	51.902
ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	256	259	271	277	413	427	537	664	1.298	1.360	1.441	1.580	1.967	2.046	2.249	2.521
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	257	298	322	342	258	312	364	416	2.964	3.087	3.169	3.365	3.479	3.697	3.855	4.123
ΚΡΗΤΗΣ	637	662	719	751	602	703	763	943	4.503	4.766	5.122	5.752	5.742	6.131	6.604	7.446
ΧΩΡ. ΕΝ. ΚΡΗΤΗΣ, ΝΗΣΩΝ ΑΙΓΑΙΟΥ	1.150	1.219	1.312	1.370	1.273	1.442	1.664	2.023	8.765	9.213	9.732	10.697	11.188	11.874	12.708	14.090

* Προσωρινά Στοιχεία

Πηγή: ΕΣΥΕ, Εθνικοί Λογαριασμοί

Πίνακας 1.β: Βασικά στοιχεία Ετήσιας Βιομηχανικής Έρευνας για την Περιφέρεια Αττικής

Έτος	Καταστήματα	Απασχόληση	Μέσο μέγεθος	Ακαθάριστη Αξία Παραγωγής	Προστιθέμενη αξία	Παραγωγικότητα
1993	2.806	122.755	44	6.030.106	2.585.082	21,06
1994	2.715	117.308	43	6.618.530	2.818.135	24,08
1995	2.654	113.589	43	7.588.363	2.973.742	26,18
1996	2.566	108.539	42	8.059.903	3.197.255	29,46
1997	2.475	104.796	42	8.490.663	3.539.591	33,78
1998	2.436	105.135	43	8.553.701	3.673.114	35,01
1999	2.270	103.796	46	9.189.146	4.023.744	38,77
2000	2.269	104.057	46	11.674.550	4.244.155	40,80
2001	1.743	101.913	58	12.110.498	4.932.328	48,57
2002	1.687	100.216	59	11.803.580	4.794.245	47,86
2003	1.639	97.498	59	11.476.849	4.741.592	48,63

ΠΗΓΗ : ΕΣΥΕ , ΕΒΕ : Επεξεργασία Ομάδας Σχεδιασμού Προγράμματος Περιφέρειας Αττικής

Πίνακας 1.γ : Ποσοστά συμμετοχής της μεταποίησης της Περιφέρειας Αττικής στο σύνολο της χώρας, 1993 –2003

Έτος	Μερίδιο καταστημάτων	Μερίδιο απασχόλησης	Σύγκριση με μέσο μέγεθος χώρας	Μερίδιο ακαθ. αξίας παραγωγής	Μερίδιο προστιθέμενης αξίας	Σύγκριση παραγωγικότητας με μέσο μέγεθος χώρας
1993	45,9%	45,1%	97,5	40,4%	44,6%	98,3
1994	45,7%	45,0%	98,1	40,9%	45,2%	100,0
1995	45,6%	45,0%	97,6	41,4%	44,1%	97,8
1996	45,8%	45,4%	97,5	42,0%	44,7%	98,6
1997	45,8%	45,2%	97,3	41,7%	45,2%	99,7
1998	45,6%	45,1%	97,8	40,3%	43,5%	96,0
1999	45,2%	46,1%	100,7	41,7%	44,6%	96,3
2000	45,2%	45,1%	98,5	42,9%	43,0%	93,9
2001	44,5%	44,1%	98,2	42,1%	45,7%	102,0
2002	44,1%	44,1%	98,6	41,5%	44,2%	98,9
2003	43,7%	43,4%	99,5	38,2%	42,0%	96,7

ΠΗΓΗ : ΕΣΥΕ, Επεξεργασία Ομάδας Σχεδιασμού Προγράμματος Περιφέρειας Αττικής

Πίνακας 1.δ : Επιχειρήσεις ανά κλάδο του τριτογενή τομέα, 2002

Κλάδος	ΑΤΤΙΚΗ		ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΑΔΑΣ		Μερίδιο στο Αττικής σύνολο χώρας
	Επιχειρήσεις	Μερίδιο στον τομέα υπηρεσιών	Επιχειρήσεις	Μερίδιο στον τομέα υπηρεσιών	
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή αυτοκινήτων.	107.720	47,58%	307.324	49,08%	35,1%
Ξενοδοχεία και εστιατόρια.	17.898	7,91%	103.971	16,60%	17,2%
Μεταφορές αποθήκευση και επικοινωνίες.	17.707	7,82%	46.959	7,50%	37,7%
Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί.	1.686	0,74%	3.640	0,58%	46,3%
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμισθώσεις και επιχειρήσεις.	57.863	25,56%	112.336	17,94%	51,5%
Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση.	296	0,13%	846	0,14%	35,0%
Εκπαίδευση.	2.056	0,91%	4.817	0,77%	42,7%
Υγεία και κοινωνική μέριμνα.	1.794	0,79%	3.408	0,54%	52,6%
Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών υπέρ του κοινωνικού συνόλου.	19.355	8,55%	42.814	6,84%	45,2%
Ίδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν οικιακό προσωπικό.	7	0,00%	43	0,01%	16,3%
Ετερόδοκοι οργανισμοί και όργανα.	14	0,01%	17	0,00%	82,4%
ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΜΕΑ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	226.396	82,26%	626.175	80,23%	36,2%
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	275.216		780.451		35,3%

Πηγή : ΕΣΥΕ, Μητρώο Επιχειρήσεων, 2002

Πίνακας 1.ε : Κύκλος Οικονομικής Δραστηριότητας ανά κλάδο του τριτογενή τομέα ,2002

Κλάδος	ΑΤΤΙΚΗ		ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΑΔΑΣ		Μερίδιο στο σύνολο της χώρας
	Τζίρος	Μερίδιο στον τομέα υπηρεσιών	Τζίρος	Μερίδιο στον τομέα υπηρεσιών	
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή αυτοκινήτων, οχημάτων.	57.952	55,09%	99.758	61,92%	58,1%
Ξενοδοχεία και εστιατόρια.	2.779	2,64%	8.054	5,00%	34,5%
Μεταφορές αποθήκευση και επικοινωνίες.	14.700	13,97%	18.655	11,58%	78,8%
Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί.	15.350	14,59%	15.638	9,71%	98,2%
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμισθώσεις και επιχειρήσεις.	8.230	7,82%	11.182	6,94%	73,6%
Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση.	541	0,51%	650	0,40%	83,3%
Εκπαίδευση.	201	0,19%	315	0,20%	63,7%
Υγεία και κοινωνική μέριμνα.	562	0,53%	677	0,42%	83,0%
Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών υπέρ του κοινωνικού συνόλου.	4.879	4,64%	6.187	3,84%	78,9%
Ιδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν οικιακό προσωπικό.	0	0,00%	0	0,00%	26,7%
Ετερόδοκοι οργανισμοί και όργανα.	1	0,00%	1	0,00%	100,0%
ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΜΕΑ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	105.194	69,81%	161.116	70,95%	65,3%
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	150.679		227.099		66,3%

Πηγή : ΕΣΥΕ, Μητρώο Επιχειρήσεων, 2002

Πίνακας 1.στ.: Απασχολούμενοι ανά κλάδο του τριτογενή τομέα στην Περιφέρεια Αττικής

Κλάδος	Άρρενες		Θήλειες		Σύνολο	
	Απασχολούμενοι	Μερίδιο στον τομέα των υπηρεσιών	Απασχολούμενοι	Μερίδιο στον τομέα των υπηρεσιών	Απασχολούμενοι	Μερίδιο στον τομέα των υπηρεσιών
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή αυτοκινήτων, οχημάτων.	180.119	26,89%	111.184	21,57%	291.303	24,57%
Ξενοδοχεία και εστιατόρια.	47.981	7,16%	24.547	4,76%	72.527	6,12%
Μεταφορές αποθήκευση και επικοινωνίες.	117.112	17,48%	34.848	6,76%	151.959	12,82%
Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί.	37.253	5,56%	30.918	6,00%	68.171	5,75%
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμισθώσεις και επιχειρήσεις.	76.625	11,44%	48.559	9,42%	125.185	10,56%
Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση.	101.267	15,12%	62.818	12,19%	164.085	13,84%
Εκπαίδευση.	41.031	6,12%	74.083	14,37%	115.114	9,71%
Υγεία και κοινωνική μέριμνα.	33.458	4,99%	59.341	11,51%	92.799	7,83%
Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών υπέρ του κοινωνικού συνόλου.	32.543	4,86%	24.555	4,76%	57.098	4,82%
Ιδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν οικιακό προσωπικό.	2.536	0,38%	44.359	8,61%	46.895	3,96%
Ετερόδοκοι οργανισμοί και όργανα	0	0,00%	241	0,05%	241	0,02%
ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΜΕΑ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	669.925	68,79%	515.452	75,06%	1.185.377	71,38%
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	973.865		686.710		1.660.575	

Πηγή : Ε.Σ.Υ.Ε : Έρευνα Εργατικού Δυναμικού Β τρίμηνο 2006.

Πίνακας 1.ζ.: Κλαδική συμμετοχή ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου, 2003

Κλάδοι Οικονομικής Δραστηριότητας	Περιφέρεια Αττικής		Σύνολο Επικράτειας	
	Συμμετοχή στο σύνολο των κλάδων 2003	Μεταβολή ποσοστιαίας συμμετοχής κλάδου την περίοδο 1995-2003	Συμμετοχή στο σύνολο των κλάδων 2003	Μεταβολή ποσοστιαίας συμμετοχής κλάδου την περίοδο 1995-2003
1. Κατασκευές	28,03%	-9,36%	25,99%	-20,97%
2. Μεταφορές, αποθήκευση, επικοινωνίες	25,07%	80,83%	15,56%	79,03%
3. Δημόσια διοίκηση, άμυνα και υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	10,61%	-48,83%	12,87%	-0,80%
4. Μεταποίηση	9,44%	-23,44%	11,19%	13,07%
5. Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευές αυτοκινήτων, μοτοσυκλετών και ειδών οικιακής χρήσης	6,81%	39,11%	9,20%	-8,36%
6. Εκπαίδευση	4,42%	104,97%	3,44%	38,55%
7. Άλλες κοινωνικές και προσωπικές δραστηριότητες	4,40%	0,36%	3,70%	-4,56%
Σύνολο	88,78%	29,51%	81,94%	16,92%

Πηγή: Eurostat, Επεξεργασία Ομάδας Σχεδιασμού Προγράμματος Περιφέρειας Αττικής

Πίνακας 1.η : Μονάδες θεραπευτηρίων και κλίνες, 2005

Μονάδες	Χαρακτήρας	Αττική	Χώρα
	Δημόσιες	36	132
Ιδιωτικές	78	188	
Σύνολο	114	320	
Κλίνες	Δημόσιες	18.794	44.502
	Ιδιωτικές	8.789	15.676
	Σύνολο	27.583	60.178
Περιφέρεια / Χώρα (%)	Μονάδες	35,62	
	Κλίνες	45,83	

Πηγή : Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, 2005 (στοιχεία μέχρι Μάιο 2005)

Πίνακας 1.θ : Κλίνες θεραπευτηρίων και αριθμός ιατρών ανά 1000 κατοίκους, 2005

Δείκτες υγείας	Περιφέρεια Αττικής	Χώρα
Κλίνες θεραπευτηρίων ανά 1.000 κατοίκους	7,33	5,49
Αριθμός ιατρών ανά 1.000 κατοίκους	5,94	3,96

Πηγή : Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, 2005

Πίνακας 1.ι.:Συστεγαζόμενες και μη σχολικές μονάδες ανά περιφέρεια, 2003-2004

Περιφέρεια	Σύνολο σχολείων	Αριθμός και ποσοστό (%) σχολείων που είναι			
		Συστεγαζόμενα		Μη συστεγαζόμενα	
		N	%	N	%
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	843	382	45,3	461	54,7
Αττική — Πειραιάς	2.730	1.509	55,3	1.221	44,7
Βόρειο Αιγαίο	433	242	55,9	191	44,1
Δυτική Ελλάδα	1.294	621	48,0	673	52,0
Δυτική Μακεδονία	623	299	48,0	324	52,0
Ηπειρος	702	356	50,7	346	49,3
Θεσσαλία	1.410	763	54,1	647	45,9
Ιόνια Νησιά	368	143	38,9	225	61,1
Κεντρική Μακεδονία	2.435	1.278	52,5	1.157	47,5
Κρήτη	1.020	462	45,3	558	54,7
Νότιο Αιγαίο	587	276	47,0	311	53,0
Πελοπόννησος	1.014	489	48,2	525	51,8
Στερεά Ελλάδα	987	409	41,4	578	58,6
Σύνολο	14.446	7.229	50,0	7.217	50,0

Πηγή : Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας, Αποτίμηση του εκπαιδευτικού συστήματος σε επίπεδο σχολικών μονάδων, Αθήνα 2005

Πίνακας 1.κ: Αριθμός σχολικών μονάδων και μαθητές ανά τμήμα, 2003-2004

Περιφέρεια	Νηπιαγωγεία		Δημοτικά		Γυμνάσια		Λύκεια		ΤΕΕ	
	Αριθμός	Μαθητές ανά τμήμα	Αριθμός	Μαθητές ανά τμήμα	Αριθμός	Μαθητές ανά τμήμα	Αριθμός	Μαθητές ανά τμήμα	Αριθμός	Μαθητές ανά τμήμα
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	354	14,9	300	14,1	107	22,1	59	22,5	23	16,6
Αττική – Πειραιάς	897	19,7	910	20,6	460	23,4	352	23,1	111	17,9
Βόρειο Αιγαίο	153	13,8	173	11,2	50	18,2	39	17,5	18	10,8
Δυτική Ελλάδα	451	14,4	566	11,2	149	20,2	95	21,4	33	17,6
Δυτική Μακεδονία	253	14,5	239	11,6	81	19,1	33	22,0	17	14,0
Ηπειρος	267	11,9	273	9,9	88	19,2	53	21,7	21	14,0
Θεσσαλία	558	11,6	565	11,1	150	20,0	95	20,9	42	14,2
Ιόνια Νησιά	154	14,6	121	15,2	49	20,2	33	20,6	11	14,9
Κεντρική Μακεδονία	1014	16,5	856	16,8	306	22,3	187	23,3	72	17,5
Κρήτη	422	15,3	399	13,1	110	21,7	66	22,3	23	16,5
Νότιο Αιγαίο	209	17,3	203	14,7	83	20,6	62	18,4	30	11,2
Πελοπόννησος	355	15,1	412	11,9	124	20,9	89	21,2	34	14,5
Στερεά Ελλάδα	347	14,8	399	11,9	124	20,7	90	21,3	27	13,8
Σύνολο	5434	15,7	5416	14,7	1881	21,7	1253	22,1	462	16,1

Πηγή : Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας, Αποτύπωση του εκπαιδευτικού συστήματος σε επίπεδο σχολικών μονάδων, Αθήνα 2005.

Πίνακας 1.λ: Ωράριο λειτουργίας σχολικών μονάδων ανά περιφέρεια, 2003-2004

Περιφέρεια	Σύνολο σχολείων	Αριθμός και ποσοστό (%) σχολείων που λειτουργούν							
		Μόνο πρωί ή ως ολόημερα		Πρωί απόγευμα ανά εβδομάδα ή ανά 15 μέρες		Μόνο απόγευμα		Μόνο βράδυ	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	843	822	97,5	8	0,9	3	0,4	10	1,2
Αττική – Πειραιάς	2730	2440	89,4	198	7,3	33	1,2	59	2,2
Βόρειο Αιγαίο	433	424	97,9	3	0,7	3	0,7	3	0,7
Δυτική Ελλάδα	1294	1259	97,3	11	0,9	10	0,8	14	1,1
Δυτική Μακεδονία	623	607	97,4	6	1	2	0,3	8	1,3
Ηπειρος	702	683	97,3	3	0,4	6	0,9	10	1,4
Θεσσαλία	1410	1319	93,5	68	4,8	11	0,8	12	0,9
Ιόνια Νησιά	368	359	97,6	2	0,5	3	0,8	4	1,1
Κεντρική Μακεδονία	2435	2111	86,7	290	11,9	11	0,5	23	0,9
Κρήτη	1020	982	96,3	31	3	3	0,3	4	0,4
Νότιο Αιγαίο	587	558	95,1	5	0,9	15	2,6	9	1,5
Πελοπόννησος	1014	985	97,1	8	0,8	7	0,7	14	1,4
Στερεά Ελλάδα	987	965	97,8	4	0,4	7	0,7	11	1,1
Σύνολο	14446	13514	93,5	637	4,4	114	0,8	181	1,3

Πηγή : Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας, Αποτύπωση του εκπαιδευτικού συστήματος σε επίπεδο σχολικών μονάδων, Αθήνα 2005

5. ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΡΩΝ

Α/Α	ΣΥΝΤΜΗΣΕΙΣ	ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ
1	NUTS	Εδαφικές Στατιστικές Μονάδες
2	ΕΝΑ	Ενιαία Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση
4	ΠΣΠ	Πολεοδομικό Συγκρότημα Προτευούσης
5	ΞΑΕ	Ξένες Άμεσες Επενδύσεις
6	Ε.Ε	Ευρωπαϊκή Ένωση
7	ESPON	European Spatial Planning Observation Network
8	ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
9	Ε.Σ.Υ.Ε.	Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος
10	Π.Ε.Π.	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
11	EUROSTAT	European Statistic Service
12	ΕΚΚΕ	Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών
13	ΜΑΔ	Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης
14	ΕΕ25	Ευρωπαϊκή Ένωση των 25
15	ΣΟ	Συνδυασμένη Ονοματολογία
16	ΑΠΑ	Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία
17	ΒΙΟΠΑ	Βιομηχανικά Πάρκα
18	ΒΙΠΑ	Βιοτεχνικά Πάρκα
19	ΒΕΠΕ	Βιομηχανική & Επιχειρηματική Περιοχή
20	ΓΠΣ	Γενικός Πολεοδομικός Σχεδιασμός
21	ΖΟΕ	Ζώνη Οικιστικού ελέγχου
22	Π.Δ.	Προεδρικό Διάταγμα
23	Κ.Υ.Α.	Κοινή Υπουργική Απόφαση
24	ΠΑΕΓΑΕ	Προνομιούχος Ανώνυμη Εταιρία Γενικών Αποθηκών Ελλάδος
25	ΟΣΕ	Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος
26	ΑΕ	Ανώνυμη Εταιρία
27	ΕΠΕ	Εταιρία Περιορισμένης Ευθύνης

28	SILC- 2005	Survey of Income and Living Conditions
29	ΣΚΑ	Σιδηροδρομικό Κέντρο Αχαρνών
30	ΗΣΑΠ	Ηλεκτρικός Σιδηρόδρομος Αθηνών –Πειραιώς
31	ΠΑΘΕ	Πάτρα-Αθήνα –Θεσσαλονίκη –Εύζωνοι
32	ΥΜΕ	Υπουργείο Μεταφορών
33	ΕΠ ΣΑΑΣ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Σιδηρόδρομοι, Αεροδρόμια, Αστικές συγκοινωνίες
34	Ε.Θ.Ε.Λ.	Εταιρία Θερμικών Λεωφορείων
35	Η.Λ.Π.Α.Π.	Ηλεκτροκίνητα Λεωφορεία Περιοχής Αθηνών-Πειραιώς
36	M.M.M.	Μέσα Μαζικής Μεταφοράς
37	X.Y.T.A.	Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων
38	ΣΜΑ	Σταθμός Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων
39	ΕΜΑΚ	Εργοστάσιο Μηχανικής Ανακύκλωσης και Κομποστοποίησης Απορριμμάτων
40	ΚΔΑΥ	Κέντρο Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών
41	ΣΕΔΑ	Συστήματα Εναλλακτικής Διαχείρισης Απορριμμάτων
42	ΕΕΛ	Εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων
43	Ο.Τ.Α.	Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
44	ΥΠΕΧΩΔΕ	Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων
45	ΑΠΕ	Ανανεώσιμες Πηγές ενέργειας
46	RIS	Regional Innovation Scoreboard
47	ΑΕΔΕΤΑ	Ακαθάριστη Εγχώρια Δαπάνη για Έρευνα & Τεχνολογία
48	ΑΕΙ	Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
49	ΓΓΕΤ	Γενική Γραμματεία Έρευνας Τεχνολογίας
50	ΤΕΙ	Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
51	ΕΤΑ	Έρευνα-Τεχνολογική Ανάπτυξη
52	ΠΠ	Πρόγραμμα Πλαίσιο
53	ΕΠΜ	Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων
54	MME	Μικρομεσαίες Μεταποιητικές Επιχειρήσεις
55	ΤΠΕ	Τεχνολογίες Πληροφοριακής & Επικοινωνιών

56	ΚτΠ	Κοινωνία της Πληροφορίας
57	N.A	Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση
58	ΟΔΔΥ	Οργανισμός Διαχείρισης Δημόσιου Υλικού
59	ΑΣΕΠ	Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού
60	N.A.	Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση
61	ΕΤΑ	Έρευνα-Τεχνολογική Ανάπτυξη
62	ΚΠΣ	Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
63	ΕΣΠΑ	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
64	ΥΠΟΙΟ	Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών
65	ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
66	ΑΠΕ	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
67	Ε & ΤΑ	Έρευνα & Τεχνολογική Ανάπτυξη
68	ΕΠ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
69	ΕΠΠΕΡΑΑ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον-Αειφόρος Ανάπτυξη
70	ΠΕΣΔΑ	Περιφερειακός Σχεδιασμός Διαχείρισης Αποβλήτων
71	ΧΥΤΥ	Χώροι Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων
72	ΟΤΚΖ	Οχήματα Τέλους Κύκλου Ζωής
73	ΑΗΗΕ	Απόβλητα Ηλεκτρικού και Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού
74	Α.Σ.Α.	Αστικά Σύμμεικτα Απορρίμματα
75	ΒΑΑ	Βιοαποδομήσιμα Αστικά Απόβλητα
76	ΠΠΕ	Προμελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
77	ΟΕΔΑ	Ολοκληρωμένη Εγκατάσταση Διαχείρισης Απορριμμάτων
78	ΜΠΕ	Μελέτες περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
79	ΕΚΤ	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
80	ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
81	TEN	Trans European Networks
82	ΠΑΘΕΠ	Πάτρα-Αθήνα-Θεσσαλονίκη-Εύζωνοι-Προμαχώνας
83	ΟΑΣΑ	Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών

84	ΕΕΛ	Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων
85	ΕΣΣΕΕΚΑ	Εθνικό Σύστημα Σύνδεσης Επαγγελματικής Κατάρτισης με την Απασχόληση
86	ΕΣΥΚΠ	Εθνικό Συμβούλιο για την Κοινωνική Προστασία
87	ΟΠΑΑΧ	Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου
88	ΕΓΤΑΑ	Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης
89	ΠΑΑ	Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης
90	Π.Κ.Σ.Α.	Πρότυπα Καινοτόμα Σχέδια Ανάπτυξης
91	ΑΠ	Άξονας Προτεραιότητας
92	ΓΣ	Γενικός Στόχος
93	ΚΣΚΓ	Κοινοτικές Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές
94	ΟΚΓΑΑ	Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές για την Ανάπτυξη & την Απασχόληση
95	ΟΚΓ	Ολοκληρωμένες Κατευθυντήριες Γραμμές
96	ΚΓ	Κατευθυντήρια Γραμμή
97	ΕΥΣΣΑΑΠ	Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού & Αξιολόγησης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων
98	ΟΣΠ	Ομάδα Σχεδιασμού Προγράμματος
99	ΔΔ	Δημόσια Δαπάνη
100	ΥΠΟΙΟ	Υπουργείο Οικονομίας & Οικονομικών
101	ASN	Attica Stakeholders Net
102	ΕΣΠΑ	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
103	ΕΥΣΣΑΑΠ	Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων
104	ΤΕΔΚΝΑ	Τοπική Ένωση Δήμων & Κοινοτήτων Νομού Αττικής
105	ΣΠΕ	Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση
106	ΕΝΑ	Ενιαία Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση
107	ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης
108	ΕΥΔΕΠΑ	Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π. Αττικής
109	ΑΜΕΑ	Άτομα με Ειδικές Ανάγκες
110	ΣΕΦ	Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας
111	ΕΥΔ	Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης

112	SMEs	Small medium enterprises
113	NEBIP	Νέα Βιομηχανική Πολιτική
114	ΣΗΘΥΑ	Συμπαράγωγη Ηλεκτρισμού Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης
115	ΤΕΙ	Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
116	ΤΑ	Ταμείο Συνοχής
117	ΕΤΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας
118	ΠΑΑ	Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης
119	ΕΠΑΛ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας
120	ΕΣΣΑΑΑ	Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης της Αλιείας
121	ΟΓΑ	Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων
122	ΕΚΠΑΑ	Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης
123	ΕΤΕπ	Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων
124	ΟΠΣ	Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα
125	ΕΦΔ	Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης
126	ΕΔΕΛ	Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου
127	ΠΔΕ	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων
128	ΓΛΚ	Γενικό Λογιστήριο του Κράτους
129	JESSICA	Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas
130	JEREMIE	Joint European Resources for Micro to medium Enterprises
131	ΕΠΑΛ	Επαγγελματικά Λύκεια
132	ΕΠΑΣ	Επαγγελματικές Σχολές
133	ΠΑΒΕΤ	Πρόγραμμα Ανάπτυξης Βιομηχανικής Έρευνας και Τεχνολογίας
134	ΠΕΝΕΔ	Πρόγραμμα Ενίσχυσης Νέου Ερευνητικού Δυναμικού.
135	ΠΕΠΕΡ	Πρόγραμμα Τεχνολογικών Επιδεικτικών Έργων